1821
ÎN JUDEȚUL VÎLCEA

Coperta : NICU FÎRTĂȚESCU
Desen reprodus după
sigiliul inelar al lui
Tudor Vladimirescu
din 1810

Colecția
DOCUMENTELE VÎLCII

Au apărut :

- **1821 în Vîlcea**
- **1848 în Vîlcea**
- **1877 în Vîlcea**
- **1907 în Vîlcea**
- **1916—1918 în Vîlcea**

Vor apare :

- **1859 în Vîlcea**
- **1864 în Vîlcea**

Colecția „Documentele Vîlcii“ apare prin osîrdia secretarului Așezămîntului cultural „Nicolae Bălcescu“
HORIA NESTORESCU-BĂLCEȘTI

DOCUMENTELE

V Î L C I I

La realizarea acestui volum
au mai colaborat :

AREMIA VASILE
BARDAȘU PETRE
BĂLAȘA DUMITRU
BĂLINTESCU ALEXANDRU
CÎRSTOIU-FRUNZARU GH.
MIHAI GHEORGHE
NEGULEASA DAN
PURECE SERGIU
TOMA ADAM

CORNELIU TAMAȘ HORIA NESTORESCU-BĂLCEȘTI

REVOLUȚIA DE LA 1821 ÎN JUDEȚUL VÎLCEA

Studiu și documente

Cuvînt înainte,
Dr. VASILE AREMIA

Bălcești pe Topolog, 1980

CUVÎNT ÎNAINTE

Cercetarea arhivelor aduce întotdeauna informații noi în legătură cu evenimentele ce au avut loc în viața popoarelor, a statelor ori a persoanelor, informații peste care uitarea s-a așternut de mult ; în același timp, aniversarea unor evenimente prilejuiește cercetătorilor căutarea, publicarea sau republicarea unor astfel de documente.

Un eveniment care de 160 de ani se află în conștiința neamului românesc și mereu în atenția cercetării este ridicarea la luptă a truditorilor pămîntului din Țara Românească, sub conducerea lui Tudor Vladimirescu, împotriva asupritorilor și jefuitorilor de orice neam „împotriva răului, pentru binele și folosul a toată țara“ [1].

Revoluția de la 1821, condusă de Tudor Vladimirescu, determinată de stările interne, de marea tensiune în care se găseau țările române „marchează începutul istoriei moderne a României, un moment de cotitură în lupta pentru libertate și dreptate socială, pentru scuturarea jugului dominației și afirmarea drepturilor naționale ale poporului român. Deși înfrîntă, ea a zdruncinat puternic vechea orînduire, vestind transformările revoluționare viitoare“ [2].

---

[1] Documente privind istoria României. Răscoala din 1821. Vol. I, Ed. Acad. R.P.R., 1951, p. 207—208.

[2] Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism, în Congresul al XI-lea al P.C.R., Ed. pol., Buc., 1975, p. 621.

Învățați ai neamului nostru au publicat în decursul timpului documente ale sau despre Tudor Vladimirescu, despre revoluția de la 1821, monografii, studii de o întindere mai mică sau mai mare, cu un conținut mai bogat sau mai modest, amintiri (contemporane sau ulterioare) despre 1821 sau despre Tudor Vladimirescu, seria tuturor acestora cunoscînd ca cele mai recente lucrări pe ale academicianului Andrei Oțetea [3] și Mircea T. Radu [4].

Fiecare din acestea și-au propus fie să aducă la cunoștința publicului noi informații documentare, fie să formuleze concluzii desprinse din documente, fie să dea noi interpretări unor acțiuni. Cu toată bogăția de lucrări publicate pînă în prezent, continuă să mai existe probleme neclarificate, să stea sub semnul incertitudinilor unele concluzii și puncte de vedere.

În același timp, pentru evenimentul 1821, pentru cel care iubindu-și neamul, țara și dreptatea și urînd nedreptatea, umilința și stăpînirea străină și-a asumat răspunderea de a-l ridica la luptă și a-l readuce la viața liberă, pentru cel în care „era însăși revolta neamului personificată“ pentru cel care singur se socotea că „eu altul nu sînt, decît numai un om luat de către tot norodul țării, cel amărît și desădit din pricina jefuitorilor, ca să le fie chivernisitor în treaba cererii dreptăților“ [5], pentru cel care idealul era „un ideal etic și patriotic, nu învățat din cărți, ci trăit, din suferința proprie și a semenilor săi“ [6] niciodată nu se va putea spune că s-a scris totul, că s-a scris deajuns, nici un cercetător nu va putea afirma că are ultimul cuvînt.

Anul acesta este un nou prilej de a se organiza acțiuni care să aducă în atenția publicului pagina de luptă înscrisă în istoria noastră de Revoluția de la 1821. Se împlinesc 200 de ani de la nașterea lui Tudor Vladimirescu, iar în anul viitor 1981 se vor împlini 160 de ani de la revoluția condusă de neînfricatul luptător. Cu această ocazie, harnicul colectiv de arhiviști de la Filiala Arhivelor Statului Vîlcea a pregătit

---

[3] Andrei Oțetea, Tudor Vladimirescu și mișcarea eteristă în Țările Românești 1821—1822, București, 1945. Același: Tudor Vladimirescu și Revoluția din Țara Românească. Scrisul Românesc, Craiova, 1978.

[4] Mircea T. Radu, 1821. Tudor Vladimirescu și revoluția din Țara Românească. Scrisul Românesc, Craiova, 1978.

[5] E. Vîrtosu Tudor Vladimirescu, Pagini de revoltă. Colecția Gînd și faptă. București, 1944. p. 124—125.

[6] Ibidem, p. 69.

și publică prezentul volum de documente menit să facă cunoscut cititorilor săi acțiunile, faptele de vitejie, eroismul de care au dat dovadă cei ce au luat armele în mînă la începutul anului 1821. Acestora li s-a alăturat, ca și la celelalte volume din colecția „Documentele Vîlcii“, Horia Nestorescu-Bălcești coautor și editor al volumului.

Se găseau atunci românii într-o situație deosebit de grea, determinată atît de factori interni cît și externi. În ultima jumătate de secol, cîteva războaie purtate între imperiile vecine nu numai că și-au avut teatrul de operațiuni și pe teritoriul țărilor române, dar în urma a două din ele a fost rășluită cîte o parte din teritoriul Moldovei. Deci, cu părți din teritoriul lor sub stăpînirea străină, cu domni numiți de Poarta otomană, străini de neam, fire și preocupările poporului dar însoțiți la intrarea în țară de un însemnat număr de protejați cărora urma să le asigure surse de venit, cu obligații deosebit de grele față de Poartă sau de puterea ocupantă, jefuiți, asupriți, constrînși și înjosiți de clasa stăpînitoare, de instituții și funcționari care pentru orice nemulțumire și nesupunere adoptau cele mai groaznice măsuri, toate acestea au creat o situație insuportabilă pentru masele populare. În același timp, ele n-au putut fi ascunse, n-au putut fi trecute sub tăcere, n-au rămas fără urme ca să nu fie cunoscute atunci și de atunci mereu de generațiile următoare. Documentele vremii [7], cîte s-au păstrat și mai ales cîte sînt cunoscute, le pun în evidență fără să dea totuși o imagine reală și completă.

Împotriva dominației otomane, a exploatării și asupririi boierimii retrograde s-au ridicat masele țărănești, creatorii bunurilor materiale, acei care suportau toate sarcinile fiscale, acei care împlineau rechizițiile de produse, de vite etc. și executau corvezile pentru repararea cetăților otomane ori pentru aprovizionarea Constantinopolului.

Pentru a ieși din situația în care se afla poporul român a trebuit să recurgă, ca de atîtea ori în istoria sa, la calea luptei revoluționare atît împotriva dominației străine cît și împotriva exploatării interne, a vechilor orînduieli feudale. În a doua jumătate a lunii ianuarie a anului 1821, pe meleagurile Olteniei izbucnește revoluția care, în scurt timp a cuprins întreaga țară, Tudor Vladimirescu plecase din București cu un

[7] Cele mai multe publicate de-a lungul timpului și în special în Documente privind istoria României. Răscoala din 1821, vol. 1—5, Ed. Acad. R.P.R. 1955—1962.

număr de călăreți înarmați către plaiurile Gorjului (județ în care se născuse) și ale Mehedințiului (județ în care a trăit și își exercitase mulți ani slujba în administrația de stat) pentru ca de aici să înceapă să-și organizeze oastea și tot de aici adresîndu-se „către tot norodul omenesc din București și din celelalte orașe și sate ale Țării Românești“ lansa primul document cunoscut în literatura istorică sub denumirea de Proclamația de la Padeș [8] chemîndu-l la luptă împotriva asupritorilor lui.

Din Proclamațiile date de Tudor Vladimirescu se desprinde programul politic al revoluției, pe primul plan fiind ideea independenței, neatîrnării, binele și folosul a toată țara [9], precum și forțele pe care se bazează — toți locuitorii Țării Românești. Primele măsuri priveau reorganizarea financiară și administrativă a țării, reducerea capitației la ceea ce fusese sub vechile legiuiri, desființarea unor dări etc. Ca să poată executa acestea, două măsuri erau absolut necesare: reformarea administrației și în primul rînd schimbarea ispravnicilor cu elemente devotate revoluției și crearea unei armate cu care să impună măsurile sale.

În vederea realizării obiectivelor preconizate Tudor Vladimirescu va milita pentru unirea tuturor forțelor poporului român, apelînd chiar la boierii patrioți [10] de la care nu numai că nu a primit sprijin dar au făcut tot posibilul să-l submineze, să-l determire să renunțe la luptă, să-l înfrîngă. Sprijinul lui de bază și permanent, devotat și dezinteresat au fost tot masele populare. „Țărănimea, spune secretarul general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, a alcătuit oștirea de panduri a lui Tudor Vladimirescu în 1821, în timpul revoluției naționale și sociale împotriva tagmei jefuitorilor, pentru reforme democratice și scuturarea jugului asupririi străine“ [11].

Semnificația, locul și rolul revoluției ca „moment de cotitură în istoria luptelor poporului nostru împotriva dominației Imperiului otoman, pentru cucerirea independenței na-

---

[8] Emil Vîrtosu, Tudor Vladimirescu. Pagini de revoltă, București, 1936, p. 33—34.

[9] Documente privind istoria României. Răscoala din 1821, vol. 1, Ed. Academiei R.P.R., Buc., 1959, p. 207—208.

[10] E. Vîrtosu, Tudor Vladimirescu, Pagini de revoltă, Buc., 1936.

[11] Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 9, Editura Politică, București, 1974, p. 886—887.

ționale, pentru dreptate socială"[12] sînt redate în „cererile norodului românesc", document care este atribuit lui Tudor Vladimirescu. În cele peste 30 de puncte ale acestui document se evidențiază scopul revoluției ca fiind acela de a pune stavilă amestecului puterilor străine în treburile interne ale țării, ca și realizarea unui șir de reforme destinate să schimbe regimul feudal în principate, între care instaurarea principiului stabilității așezămintelor, întronarea principiului în o:mirii pravilelor țării sau a fixării impozitelor prin consultarea „voinței a tot norodul", înlăturarea sistemului feudal de ocuparea funcțiilor administrative prin darea de bani sau pe baza criteriului de neam și introducerea criteriului „pe merite", lichidarea vămilor, înființarea unei oștiri pămîntene de cel puțin 4 000 de ostași ; reducerea dărilor și reglementarea mai judicioasă a modului lor de percepere etc. [13].

Tudor Vladimirescu a înțeles că în condițiile în care se găseau românii, mai ales al înțelegerilor și presiunilor marilor puteri vecine, se impunea realizarea unității neamului românesc „ca unii ce sîntem de un neam, de o lege", începînd cu unirea într-un front comun a românilor din Muntenia și din Moldova ca „fiind la un gînd și într-un glas cu Moldova, să putem cîștiga, deopotrivă, dreptățile acestor prințipaturi, ajutîndu-ne unii pe alții"[14].

Inteligența și devotamentul conducătorului Revoluției, entuziasmul și eroismul de care au dat dovadă cei înrolați în oastea lui n-au dus la realizarea scopului urmărit. Forțele reacționare din interior au sabotat revoluția, au apelat ca de atîtea ori, la intervenția Porții otomane, care, la rîndul ei, avînd acordul și bunăvoința marilor puteri cu care era în înțelegere și-a trimis armatele peste Dunăre trecînd la înăbușirea revoluției și reprimarea răsculaților.

Intervenția străină n-a putut însă înfrînge dorința de libertate și voința de luptă a românilor. Și în perioada urmă-

---

[12] Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 6, București, Editura politică, 1972, p. 345.

[13] A se vedea documentul nr. 21 din prezentul volum precum și Revista Arhivelor nr. 2 din 1970, p. 599—604, unde a fost publicat cu comentarii.

[14] Documente privind istoria României. Răscoala din 1821, vol. II, Ed. Acad. R.P.R., București 1859, p. 33, vezi și E. Vîrtosu, T. Vladimirescu.

toare în unele locuri au mai continuat luptele fiind mereu trează în conştiinţa poporului amintirea „domnului Tudor" şi făgăduinţele sale.

Revoluţia de la 1821, chiar dacă a fost înfrîntă, a avut urmări adînci atît în situaţia politică cît şi în conştiinţă generaţiilor ce vor urma. Nicolae Bălcescu, revoluţionarul democrat şi patriot, unul din conducătorii revoluţiei de la 1848 în lucrarea sa Mersul revoluţiei în istoria românilor, considera că „Spiritul naţional şi patriotic luase o putere mare din revoluţia de la 1821 şi din restatornicirea unui guvern mai naţional decît cel trecut... o jună partidă naţională se întocmeşte şi îşi ia de misie de a continua programa revoluţiei de la 1821 şi de a realiza întru totul dorinţele şi trebuinţele poporului"[15].

La rîndul lor socialiştii români subliniind caracterul de eliberare naţională a revoluţiei de la 1821 se considerau continuatorii înfăptuirii acestei sarcini mărețe : „...ce ar fi dorit Tudor să mai facă, vom încerca să se împlinească. Vom lovi în stăpînii de tot felul şi de toate neamurile spre a sfărîma jugul ce apasă pe românii din orice ţinut ar fi ei".

În alte condiţii istorice, atunci cînd ce a dorit Tudor Vladimirescu şi mult mai mult se înfăptuise de către poporul român în frunte cu clasa muncitoare avînd conducător sigur, ferm hotărît Partidul Comunist Român. Secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, evocînd acest moment deosebit din viaţa poporului român a dat cea mai înaltă apreciere însemnătăţii revoluţiei de la 1821, care deşi nu a ieşit victorioasă „a reuşit însă să zdruncine puternic vechea orînduire, vestind marile transformări revoluţionare care au culminat cu revoluţia burghezo-democratică din 1848 şi cu unirea Principatelor Române în 1859, cu formarea statului nostru naţional — moment epocal în istoria poporului român, care s-a afirmat în lume ca un popor dornic să contribuie la cauza civilizaţiei, dornic să trăiască liber şi independent"[16].

Dr. VASILE AREMIA

---

[15] N. Bălcescu, Mersul revoluţiei în istoria românilor", în Scrieri alese, Editura Minerva, Bucureşti, 1973, p. 110.

[16] Nicolae Ceauşescu, România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate, vol. 6, Bucureşti, Editura politică, 1972, p. 346.

INTRODUCERE

Legăturile lui Tudor Vladimirescu cu județul Vîlcea par să dateze din 1819.

Bătrînii din Țara Loviștei, pe baza unei tradiții orale, se mîndresc că Tudor a fost căpitan de plai la ei, la Cîineni. Pornind de la această legendă, s-au întreprins o serie de cercetări care s-au soldat cu rezultate pozitive. Între altele, s-a găsit tipărită o scrisoare a agentului austriac din București, care confirmă întru totul ipoteza la care ne-am referit mai sus.

Fleischlackel von Hakenau — autorul scrisorii amintite — îndeplinea la București funcția de agent al Imperiului austriac. El informa curtea de la Viena asupra unor probleme de ordin politic, social și economic, în vederea extinderii influenței Austriei asupra Principatului Român. Notele și scrisorile lui au fost publicate și astăzi constituie prețioase documente, datorită obiectivității și exactității lor.

Dintr-o depeșă a lui Fleischlackel [1] rezultă că slugerul Tudor a fost vătaf de plai la Cîineni, în anul 1819.

Funcțiile administrative în acea perioadă se cumpărau de la domnie ca o apreciere asupra credinței, sau în urma unor recomandări. Titularul nu era însă obligat să ocupe acest post. El putea numi pe un om al său care să-l gireze. Domnia trăgea la răspundere pe titular de neexecutarea poruncilor [2]. Cum-

---

[1] A. Oțetea, *Tudor Vladimirescu și Mișcarea Eteristă în Țările Românești*, 1821—1822, București, 1945, p. 79.

[2] C. Tamaș, *Un document original scris și semnat de Tudor Vladimirescu*, „Orizont", 681 din 22 I. 1971.

părarea acestei funcții de către Tudor Vladimirescu într-o perioadă de ascensiune a comerțului nostru extern viza acapararea drumului Oltului, care era principala cale comercială a țării în relațiile dintre Occident și Orient. Bun gospodar, slugerul și-a dat seama că numai prin măsuri radicale, punctul de vamă de la Cîineni îi va aduce un important cîștig. De aceea, trece la repararea lui ; după cele scrise de Fleischlackel, Tudor din proprie inițiativă reparase șoseaua și „acum se poate trece cu mai puțin pericol". Inițiativa trebuie înțeleasă și ca mijloc de a-și spori veniturile personale, deoarece o mare parte din cîștigurile de la vamă îi reveneau direct. Ele creșteau în raport cu numărul negustorilor intrați în țară.

Scrisoarea agentului austriac vorbește despre „fostul vătaf de Cîineni, comandantul valah de graniță Tudor" ceea ce dovedește că la data de 20 octombrie 1819, acesta nu se mai află în funcție [3].

O problemă care trebuie elucidată este aceea dacă Tudor a îndeplinit personal această funcție sau a numit un om de încredere care să conducă în numele lui.

Se pare că, datorită multiplelor sale preocupări, el nu a condus personal acest plai, ci a fost girat de un om al lui. Astfel se explică de ce pînă în prezent nu s-au găsit documente emise de el în această zonă, ci numai legende.

Totuși Tudor Vladimirescu era răspunzător de bunul mers al vămii și plaiului pe care îl vizita adesea. Se pare că ordinul de reparare a drumului a fost dat în urma unor controale. Fleischlackel von Hakenau, om cu mari relații și multiple surse de informare, cunoștea desigur cel mai bine numele celui care răspundea de vama de la Cîineni ce asigura trecerea în Transilvania. Dar cum o serie de dubii persistă, elucidarea deplină a acestei probleme cade în sarcina tuturor cercetătorilor în domeniul istoriei.

În ajunul mișcării revoluționare din 1821, toate clasele sociale erau gata să se ridice împotriva dominației otomane.

Moșnenii din rîndul cărora se recrutau pandurii aveau să-și apere libertatea amenințată de cotropirile boierești și mănăstirești.

Erau liberi și proprietari, primejdia pentru ei era tendința stăpînilor feudali de a-i aservi, de aceea au făcut cauză

---

[3] C. Tamaș, *A fost Tudor Vladimirescu vătaf de plai la Cîineni?* „Orizont" supliment, decembrie 1969.

comună cu clăcașii. În regiunea de munte, majoritatea țărănimii se compunea din moșneni, care au constituit masa răsculaților și care au răspuns cei dintîi la chemarea lui Tudor și i-au rămas credincioși pînă la urmă. Vîlcea, cu un procent de 63 la sută de moșneni, se situa în fruntea celorlalte județe.

Plecarea din București spre Tg. Jiu a lui Tudor s-a făcut prin Rm. Vîlcea. Însoțit de 40 persoane, la 19 ianuarie 1821, Tudor trece Oltul la Budești ; în Rîmnic el „a stat în tîrg de și-au potcovit caii". Seara, rămîne la Ocnele Mari, „unde cumpără cu bani tot ce-i trebuie și fără a-i aduce cuiva cea mai mică supărare".

La trecerea prin județ, oamenii lui Tudor au ridicat pe vechilul plaiului Horezu, pe care l-au întîlnit ducînd la zărăfia (casieria) isprăvnicatului peste 2 000 galbeni. Tudor i-a ordonat să-l urmeze cu banii și cu plăiașul ce-l însoțea [4].

Apelul lui Tudor către popor a produs în rîndul țăranilor efectul unei declarații de război stăpînirii boierilor și întregii orînduiri feudale. Alergau cetele de panduri sub steagul lui Tudor, strigînd : Să trăiască libertatea ! Să trăiască Domnul Tudor !

Duhul revoltei transformă pe supușii locuitori de altădată în răzbunători neînduplecați ai impilărilor și jafurilor îndurate.

N. Iorga arăta că „în cîteva zile focul răscoalei a cuprins toată Oltenia și țăranii au început cu toții a se scula".

Pandurii cutreierau satele în cete, îndemnînd poporul să se răscoale. Țăranii primeau cu ciomege, cu furci și cu topoare pe ipistații moșierului și pe slujbașii stăpînirii [5].

Dările nu se plăteau, iar zapcii erau jefuiți de banii strînși. Între documentele deținute de filiala Arhivelor Statului Vîlcea sînt multe care conțin informații privind participarea vîlcelor alături de Tudor.

Într-o jalbă a sătenilor din Tomșani se arată că „Tănase, Ion, Tudor I. Dumitru s-au dus cîte trei la slugerul Tudor și au venit cu carte să facă 500 de panduri" [6].

---

[4] C. D. Aricescu, *Istoria Revoluției Române de la 1821*, Craiova, 1874, p. 91.

[5] C. Tamaș, *Noi documente privind participarea unor panduri din Vîlcea alături de Tudor Vladimirescu*, „Orizont" 336 din 26 XI 1969

[6] Al. Bălintescu, I. Calin, Ion Popescu, *Documente noi în legătură cu răscoala poporului de sub conducerea lui Tudor Vladimirescu*, Craiova, 1954.

Acest document de mare importanță dovedește că Tudor căuta să-și întărească armata.

În mai, el cerea tuturor vătafilor de plaiuri „ca jumătate din plăieșii cei vor fi avînd, care vor fi mai vrednici și dispuși la arme“ să-i trimeată fără zăbavă la Cotroceni.

Sătenii care nu s-au înrolat în „adunarea norodului“ au atacat conacele și moșiile clerice sau laice, moșiile mănăstirilor Cozia și Arnota au fost prădate de „produsele“ lor. La Cîineni s-au dat unele lupte între boierii conduși de maiorul Ciupaga și pandurii căpitanului Barbu.

Pretutindeni, sătenii năvălesc în pădurile moșierești și le taie. Tudor cerea încetarea abuzurilor administrative și judecătorești. La 5 aprilie, ispravnicul de Vîlcea înștiința pe locuitorii plășii Cerna de Jos după porunca lui Tudor că „miturile și gloabele cu totul de acum înainte hotărît vor fi desrădăcinate și șterse chiar din pomenire“.

Printre vîlcenii care au fost mai apropiați de conducătorii răsculaților se număra și Petrache Poenaru. În timpul cît a stat Tudor la București, între 18 martie și 15 mai, el a avut funcția de secretar.

Cele mai multe scrisori din această perioadă sînt scrise de Petrache Poenaru. Un alt vîlcean care a adus servicii mișcării a fost stolnicul Constantin Boränescu din Rîmnic. El a fost trimisul special al lui Tudor Vladimirescu la pașa din Silistra. Punctul de trecere de la Cîineni era locul de fugă al boierilor, negustorilor și marilor clerici. Din județ au fugit peste 80 de familii. Centrul lor a devenit Boița unde se adunaseră peste 40 de familii, în frunte cu episcopul, cu boierii divaniți și marii negustori. Boierii și negustorii din județ care se temeau de ridicarea norodului „s-au mai răspîndit la Porcești, Sibiu, Sasu, Tălmaci, Tălmăcel, Sebeșul de Sus, Sebeșul de Jos, Cisnădie și Rășinari“ [7].

Pentru a pune capăt acestor stări de lucruri, Tudor trimite trupe pentru a ocupa Cîineni ; orașele Ocnele Mari și Rîmnic sînt, de asemenea, ocupate de trupele sale.

Hotărîrea lui Tudor Vladimirescu era de a se retrage în Oltenia unde mănăstirile din munți îi ofereau o bază de rezistență îndelungată și sigură.

---

[7] C. Tamaș, *Tudor Vladimirescu și Vîlcea*, „Orizont“ 687 din 19 ianuarie 1971.

El cerea ca mănăstirea Cozia să fie întărită cu 100 de panduri „care să îngrijească de zaharelele ce erau acolo".

Ispilanti a înlocuit pe toți ispravnicii și vătafii numiți de Tudor în afară de cel de la Cîineni, care nu se menține decît o zi și jumătate, dar el reușește să ocupe prin vicleșug toate mănăstirile de la Cozia la Motru.

Prin tragicul sfîrșit a lui Tudor Vladimirescu mișcarea își pierde din caracterul independent. Pandurii se retrag pe la casele lor. Un număr de vreo 650 panduri pornesc spre Rm. Vîlcea spre a aștepta aici pe Tudor, despre care se spunea că se îndreaptă spre Olt.

Lupta de la Zăvideni pe care pandurii de sub conducerea polcovnicului Ion Solomon, care cu un mic corp a reușit să țină piept o perioadă de timp armatelor otomane, se înscrie în faptele de vitejie ale neamului. Pandurii nu cunoșteau nimic de asasinarea lui Tudor Vladimirescu. Așa se explică că la Rîmnicu Vîlcea „40 de panduri, mai toți căpitani, rugară pe Protopoppescu să le facă o jalbă către Prințul Ipsilanti, rugîndu-l să le dea pe slugerul Tudor, în care ei au încredere, și la glasul căruia au năpustit casele, și s-au sculat cu armele ca să capete drepturile țării".

Între cei trimiși cu această cerere era și Protopoppescu autorul memoriului, care arată că, după ce Ipsilanti luă cunoștință, prin tălmaciul său, de cuprinsul ei, răspunse căpitanilor :

„Că Tudor e chemat în Rusia de către Împăratul Alexandru că petițiunea o va trimite îndată lui Tudor la Rusia ; că Tudor nu va întîrzia a se întoarce, după cum a și promis, la plecare fiind chemat de Împăratul pentru binele țării ; iar pandurii să meargă la Drăgășani să se bată cu turcii pînă va sosi Tudor [8].

Polcovnicul Ioan Solomon, care avea conducerea pandurilor din garnizoana Craiova, spune că imediat ce a auzit că ordiia turcească a ajuns la satul Cioroiul, a trimis un curier, prin care înștiința pe Tudor și căpitanul Iordache că el părăsește Craiova și se retrage la mănăstirea Cozia, „dacă nu-mi trimit oștire și răspunsul să mi-l trimită la Rîmnicu Vîlcii" [9].

---

[8] C. D. Aricescu, *op .cit.*, p. 282—283.

[9] C. Tamaș, *Un document necunoscut privind bătălia lui Ipsilanti cu turcii la Drăgășani.*

Pandurii comandați de polcovnicul Ioan Solomon, părăsind Drăgășanii, au ajuns la Zăvideni, unde fac un popas. Aici satul era pustiu, toți locuitorii fugiseră de frica turcilor. Cei 800 de panduri au intrat în sat, într-o grădină cu pruni în țarină, sub un deal“ [10].

La Zăvideni, lupta a început între 800 de panduri care nu aveau nici un tun [11] și între turci, care erau cam 3 000 și aveau și tunuri. Din relatarea lui Protopoppescu reiese că prima luptă s-a dat cu avangarda turcească. Cei mai mulți dintre panduri erau fără cai. Îi lăsaseră să pască. La pocnetul armelor caii s-au speriat și au fugit. Sosind grosul turcilor, pandurii, cei mai mulți rămași fără cai, au fost înconjurați. „Noi — spune Solomon — văzînd această groază, ne-am deznădăjduit de scăparea vieții, însă cu săbiile și cu iataganele în mînă, am făcut drum prin iei și ne-am dus iarăși la locul nostru, în grădina cu pruni cîți am scăpat cu viață, rămînînd peste 200 de panduri morți în loc“ [12]. Turcii veneau din urmă și „se înmulțiau ; ai noștrii, unii dădaseră fuga la coastă“ [13] Menționăm că în această luptă a căzut și pandurul Mihale, care ținea steagul (bairacul). „Eu — spune Protopoppescu — în zorul acela, am sărit după cal și am luat bairacul în mînă de jos și puștile continua. Ei la noi și noi la ei“. Pandurii s-au retras în niște vii. Aici au împușcat „mulți turci“. Pandurii au urcat „în deal“. Aici a avut o luptă corp la corp, „ne amestecarăm cu ei“. Protopoppescu relatează încă două amănunte. Un turc „cu un cal galben, ajunse să taie pe Bușteanu“, acesta era dușman lui Protopoppescu, de la Drăgășani, cînd Solomon îl rănise puțin la picior. Totuși acum Dumitrache Protopoppescu a descărcat pușca în pieptul turcului. „Apucai pe un făgaș în vale“, spre nord. Căpitanul Bușteanu a luat-o înainte, cînd „la o poeniță“ i-au ieșit înainte alți doi turci, pe jos, dar erau cu puștile goale. După ce Protopoppescu a încălecat pe cal, „iată un Ioniță ceaușu din satul Sălcuța, a lui Solomon ; fugea către mine și doi turci îl goneau pe jos“ cu iataganele să-l taie. Protopoppescu avea pușca goală și alt ajutor nu a putut să-i dea ceaușului, decît i-a spus : „Ia-te de coada calului, și așa făcu“. Dădei scări calului ca de o bătaie de pistol, într-un deal“. Turcii văzînd

---

[10] Ioan Solomon, *Amintiri*, 1935, p. 20

[11] Ibidem, p. 21.

[12] Ibilem.

[13] *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*, p. 570.

că s-au risipit au luat-o înapoi spre Drăgășani. Pandurii au umplut armele și au început a se strînge. Căpitanii „luînd socoteala", mulți lipseau dintre panduri. Ultimul episod s-a petrecut în „piscul Cocoș", „La Hociotă", deasupra actualei biserici Sîlea.

După arestarea lui Tudor, comanda pandurilor o luară Dimitrie Macedonschi și Hagi Prodan.

Acest aranjament strategic s-a făcut în noaptea de 27 spre 28 mai, vineri spre sîmbătă. La 2 ore după ce s-a luminat de ziuă, turcii observînd prezența pandurilor aici, s-au deplasat spre dealul Oltului, și au atacat pe panduri în pozițiile lor. Efortul turcesc a fost zadarnic. Pandurii apărau pămîntul patriei. Focul lor a fost puternic și precis. „Dușmanii se răpezeau cu mare îndrăzneală pînă la meterezele noastre — scrie Chiriac Popescu — dar cu mare vătămare s-au înfrînt înapoi de cîte ori au încercat să dea năvală peste meterezurile trupului nostru" [14].

Lupta a durat toată ziua, de 28 mai și s-a soldat cu pierderi mari din partea turcilor, care lăsaseră pe cîmpul de război „86 de morți și un număr mai mare de răniți" [15]. Din cei 300 de panduri, care se războiseră cu turcii, au căzut pe cîmpul de onoare 33 morți și 17 răniți [16].

În timp ce pandurii sub comanda lui Simion Mehedințeanu și Iovancea din Strejești au susținut lupta cu invadatorii turci, în viile din Dealul Drăgășanilor, pandurii rămași în stînga Oltului, au trecut pe la Poganu spre locul de luptă, protejați de zăvoiul de sălcii și plute, din luncă. Turcii au observat destul de tîrziu acest lucru și imediat s-au retras în cele trei clădiri din partea de sud-est a orașului — peste actualele străzi ce merg paralel, Traian și Decebal. Înfrînți de brațul puternic al pandurilor mult reduși ca număr, turcii au dat foc orașului, lăsînd numai cele trei clădiri de care am amintit, în care s-au închis. Incendiul era utilizat de turci, nu atît pentru a avea cîmp deschis în partea de apus și miazănoapte, cît pentru a timora populația băștinașe, care sprijinea pe panduri. Iată cum descrie Chiriac Popescu incendiul Drăgășanilor, efectuat de cotropitorii turci : „Au ars și putea omul de trei sferturi de ceas de departe, a vedea pe jos para

---

[14] Citat după Dan Berindei și Traian Mutașcu, *Aspecte militare ale răscoalei populare din 1821*, Ed. Militară, p. 175.

[15] C. D. Aricescu, *Istoria revoluțiunii române de la 1821*, Craiova.

[16] Ibidem.

de la flacăra cea mare care se urcase val în aer“ [17]. Focul în Drăgășani a continuat toată noaptea.

Tot în noaptea de 28 spre 29 mai a sosit la Drăgășani, prin Oteteliș, serdarul Diamandi, care rămăsese la Culă și care a fost silit de turci să se retragă în urma polcovnicului Solomon. Trupele lui Diamnadi avea sub comandă întreaga cavalerie „formată din circa 1 000 de oameni“ [18]. În dimineața zilei de 29 mai, Duminica Rusaliilor“ în zori, un grup de călăreți turci [19] care în timpul nopții făcuseră de patrulă în jurul clădirilor, au intrat în curtea mănăstirii. După un scurt interval de timp turcii ies din cele trei clădiri ca să atace pe panduri. Cel care a atacat primul a fost serdarul Diamandi, român macedonean [20]. Cavaleria sa a izbit frontal trupele sălbaticului Cara — Feiz, care a lăsat pe cîmpul de luptă 56 de morți „iar ceilalți se închiseseră în mănăstire“ [21], și în cele două case de care am amintit. În acest timp de răgaz, Macedonschi i-a confirmat lui Diamandi că Tudor a fost arestat și că el a luat comanda pandurilor. Diamandi și-a dat seama că fără Tudor lupta nu mai avea nici un sens și aceasta a fost motivul, pe care nu l-a comunicat, dar pentru care el a părăsit lupta“ s-a despărțit pe neașteptate de Macedonschi și a plecat cu cavaleria sa la mănăstirea Horezu [22] ca să se unească cu restul pandurilor tudoriști din mănăstirile de sub munte. Subliniem faptul că succesul prim, din dimineața zilei de 29 mai, aparține nu lui Macedonschi, ci lui Simion Mehedințeanu și corpului de cavalerie comandat de serdarul Diamandi, pe care Tudor Vladimirescu îl lăsase la Culă, cînd plecase spre București [33].

Lupta a continuat la o bătaie de pușcă, din casele incendiate și de după meterezele improvizate. Turcii răspundeau atacului pandurilor „mai vîrtos din casa șetrarului, care era mai aproape de mănăstire“. Cealaltă casă, era desigur mai departe. Pandurii au continuat asediul celor trei clădiri, cu ajutorul a două tunuri mici și turcii pierduseră orice speranță

---

[17] *Doc. Răsc. 1821*, p. 313.
[18] Dan Berindei și Traian Mutașcu, *op. cit.*, p. 177.
[19] *Doc. Răsc. 1821*, p. 431.
[20] C. D. Aricescu, *op. cit.*, p. 286
[21] *Doc. Răsc. 1821*, p. 313.
[22] C. D. Aricescu, *op. cit.*, p. 286.
[23] D. Bălașa, Petre Purcăescu, *Luptele pandurilor și eteriștilor de pe Valea Oltului (1821)*, Buridava Studii și Materiale I, (Rm. Vîlcea) 1972, p. 310.

de a mai scăpa din această încleștare. Dar pandurii, înainte ca turcii să se predea, văzînd că li se împuținează muniția, au slăbit atacul și socotind că nu fac altceva decît să acopere retragerea eteriștilor, în nordul Vîlcii, unde aceștia aveau să înceapă iarăși jaful, s-au retras în noaptea de 29 spre 30 mai, spre Rîmnicu Vîlcea".

În parte, lupta de la Drăgășani ar fi fost cîștigată de panduri, dacă ei ar fi avut tot armamentul necesar pe care li-l opriseră eteriștii la Pitești. Ar fi ținut încercuiți pe turci, și aceștia ar fi fost nevoiți să se predea. Iată cum eteria, nu numai că nu a obținut rezultate militare, dar prin lipsa ei de disciplină și ambiție, a frînat potențialul ofensiv al pandurilor[34].

După înfrîngerea de la Drăgășani, Ipsilanti a trimis un grup de 70 panduri călări sub comanda lui Macedonschi să cerceteze o cetățuie construită de nemți la 1788, aproape de Cozia. Chiriac un participant la această cercetare arată că a întîlnit în pădure un unchiaș orb.

Bătrînul îi spuse că și el fusese odată pandur și că acum a sărăcit și a orbit ; apoi, aflînd de la Chiriac că în adevăr Tudor s-a prăpădit, răspunse oftînd : „Să știi, fătul meu, că fără Tudor nu veți mai rămînea în țară nici șapte zile ; că numai el cunoștea duhul pandurilor și putea să le ție cîrma ; iar fără Tudor or fugi toți pandurii pe la casele lor ; și fără panduri grecii se vor risipi pe la alte țări străine. Ține minte vorba mea ![25].

Peste puțin timp, circa 800 de greci au depus armele și au intrat în carantina de la Turnu Roșu.

Hagi Prodan, Mihaloglu și Macedonschi s-au retras cu restul de panduri în Oltenia, unde s-au unit cu forțele de rezistență orînduite de Tudor Vladimirescu sub comanda fratelui său Papa și a căpitanilor, Dumitru Gîrbea și Ghiță Haiducu în mănăstirile Tismana, Cozia, Hurez, Bistrița, Polovragi și Lainici.

Ultimele cete de greci din Țara Românească au fost urmărite și nimicite de către bimbașa-Sava și Cara Ahmed Efendi, adjutantul pașei de la Silistra.

---

[24] C. D. Aricescu, *op. cit.*, p. 294.
[25] C Tamaș, *Tezaurul lui Tudor Vladimirescu*, „Orizont" 580 din 13 septembrie 1970.

Serdarul Diamandi, care se închisese cu vreo 70 arnăuți în mănăstirea Cozia s-a predat cu toată garnizoana și au fost măcelăriți.

Cei mai statornici luptători au fost pandurii olteni, care aveau să continue lupta chiar după uciderea lui Tudor. După revoluție țăranii se arată mai refractari și mai dîrzi față de proprietari. În octombrie 1822, Divanul declara că : „locuitorii foarte mult s-au nărăvit și se îndărătnicesc a face claca pămîntului cea obișnuită".

Tudor, fiind un bun gospodar, odată ajuns la București a administrat toată țara. Sumele bănești ce veneau din județe intrau în cea mai mare parte în tezaurul armatei, ce era păstrat într-o casă de fier. Conducătorul armatei se îngrijea permanent ca tezaurul să fie veșnic plin.

Martori oculari povestesc despre tristețea ce a cuprins marea masă de panduri la vestea plecării conducătorului ei. În mijlocul coloanei se putea observa păzită de o gardă puternică tezaurul pandurilor — aceeași casă de fier plină de aur.

Înfrîngerea trupelor eteriste de către turci la Drăgășani a determinat pe șeful gărzii (unul din complotiști contra lui Tudor Vladimirescu) să scoată căruțele ce duceau tezaurul din zona primejdioasă și să-l pună la adăpost.

Un obuz turcesc reteză capul complotistului ; garda, din proprie inițiativă, urmărită de turci se retrage și-l îngroapă în pădurea din nordul satului vîlcean Gușoieni.

După ce tezaurul este îngropat, pandurii din gardă sînt măcelăriți în bloc de o patrulă de cavalerie turcească. Cînd furtuna s-a potolit, pandurii supraviețuitori s-au reîntors la casele lor, toți erau convinși că tezaurul împreună cu casa de fier a lui Tudor Vladimirescu au fost capturate de turci.

În anul 1880, după aproape 60 de ani de la revoluție, un bătrîn de 80 de ani a făcut 25 km de la Mădulari Beica la Drăgășani să vorbească cu prefectul județului.

Simulescu fiind un politician abil și un om șiret, a înțeles că bătrînul este singurul supraviețuitor al gărzii tezaurului care a scăpat de iataganele spahiilor turci.

Se înțelege de la sine că în cel mai scurt timp casa de fier a lui Tudor Vladimirescu și încă alte două lăzi de fier pline cu aur au fost dezgropate și duse la locuința din Drăgășani a lui Simulescu.

Este clar că tezaurul a rămas în posesia prefectului de Vîlcea — ca și casa de fier a lui Tudor Vladimirescu și două pistoale pe care conducătorul pandurilor le purta la brîu în momentul arestării sale.

La Rm. Vîlcea, în localul din str. Cozia nr. 49 (azi Arhivele Statului) au fost aduse ca lucruri fără valoare: Casa de fier, două pistoale ale lui Tudor Vladimirescu, un săculeț cu bani de aramă aduși de Tudor de la Viena și un tablou al eroului revoluției, de către administratorul averii prefecturii Alecu Alexiu [26].

În noiembrie 1942, la peste 60 de ani de la dezgroparea tezaurului, Alexiu într-o corespondență cu Ștefan Tătărescu îl invita la Rîmnic să ridice obiectele ce au aparținut lui Tudor Vladimirescu, pentru un muzeu memorial. Fostul administrator declara că a jurat lui Simulescu că înainte de a muri să le predea statului.

Ultima corespondență pe care o posedăm de la Alexiu datează 3 septembrie 1943, pe care Ștefan Tătărescu confirma pentru a doua oară primirea „unei lăzi de lemn învelită cu fier, două pistoale, cîteva tablouri pe carton și un săculeț cu firfirici".

Nu peste mult timp, în vîrstă de 95 de ani, moare ultimul care a participat la dezgroparea tezaurului lui Tudor Vladimirescu.

Astăzi, toate aceste piese istorice pot fi văzute la Muzeul Militar Central din București [26].

Mișcarea condusă de Tudor Vladimirescu n-a fost numai o simplă răscoală țărănească, ci o insurecție generală socială și națională la care au participat toate categoriile sociale interesate în abolirea feudalismului.

---

26 C. Tamaș, *Tudor Vladimirescu și Vîlcea*, Extras din „Museum" — Studii și comunicări de istorie și etnografie, Golești-Argeș, 1974, p. 73—79.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Cu prilejul aniversării a 200 de ani de la nașterea eroului revoluției de la 1821, am adunat un număr de 137 de documente editate și inedite privind legăturile lui Tudor Vladimirescu cu Vîlcea și a luptelor cu turcii la Drăgășani, pentru a le pune la dispoziția cercetătorilor, cadrelor didactice și tuturor iubitorilor de istorie

S-au publicat astfel 116 documente, 11 însemnări pe cărți și 10 extrase din memoriile unor participanți. Anul de început a fost ales 1806, de cînd datează primul act original la Arhivele Statului Rm. Vîlcea, semnat de Tudor Vladimirescu, și pînă în 1943 cînd din locuința sa din Rîmnicu Vîlcea, Alecu Alexiu, a predat o serie de arme și lucruri aparținînd conducătorului pandurilor.

De la Arhivele Statului Rm. Vîlcea s-au publicat un număr de 14 documente, de la Arhivele Statului București, 13 documente, de la Muzeul memorial „Nicolae Bălcescu" 8 documente, de la Arhivele Statului Craiova 7 documente, de la Arhivele Statului Tg. Jiu 2 documente, de la Arhivele Statului Slatina 5 documente, și de la Academia R.S.R. un document.

Publicarea acestei cărți se datorează în mare măsură sprijinului și îndrumării acordate de dr. Vasile Aremia și dr. Dumitru Stoica. Au colaborat la editarea acestui volum, la depistarea și transcrierea de documente următorii tovarăși : Are-

mia Vasile (9 doc.), Petre Bardașu (7 doc.), Dumitru Bălașa (5 doc.), Alexandru Bălintescu (8 doc.), Frunzaru Gh. Cîrstoiu (1 doc.), Gheorghe Mihai (5 doc.), Dan Neguleasa (3 doc.), Sergiu Purece (5 doc.), Toma Adam (9 doc.) cărora le aducem cele mai calde mulțumiri. Douăzeci și șase de documente au fost traduse din limba germană de către Ernest Barth și două din limba franceză de Cristian Tamaș. Indicele a fost alcătuit de Carmen Andreescu. Transcrierea documentelor s-a făcut respectîndu-se principiul reproducerii fidele a textului original, particularitățile sintactice și morfologice ale limbii. A fost actualizată ortografia multor cuvinte eliminîndu-se formele scoase din uz. S-au eliminat tacit : u final, consoanele duble, semnele diacritice și repetările consecutive ale cuvintelor în frază.

Volumului i s-a adăugat un glosar și un indice general.

BIBLIOGRAFIE

Aricescu C. D.

— Istoria Revoluţiunii române de la 1821, Craiova 1874.
— Acte justificative la Istoria Revoluţiunii române de la 1821, Craiova 1874.

Bălaşa Dumitru

— Însemnări pe cărţi vechi din biblioteca bisericii Coţofenii de Piatră (jud. Dolj) în Mitropolia Olteniei, 1978 nr. 1—3).
— Informare publicată în Buletinul eparhial Rm. Vîlcea 1948.
— Rusidava Drăgăşani vol. II ms. f. 261.

Bălaşa Dumitru, Popescu Aurel, Miniaturişti şi caligrafi vîlceni (1840—1865) în Mitropolia Olteniei 1978 nr. 7—9.

Bălaşa Dumitru, Purcărescu Petre, Luptele pandurilor şi eteriştilor pe Valea Oltului (1821) în Buridava III/1972.

Bălăşel Teodor, Un manuscris din 1794 a lui Dionisie eclesiarhul în Arhivele Olteniei XIV nr. 79—82 1935.

Bălintescu Alexandru, Călin Ion, Popescu Ion, Documente noi în legătură cu răscoala poporului de sub conducerea lui Tudor Vladimirescu, Craiova 1954.

Cîrstoiu Frunzaru Gh. N., Mărturii peste veacuri în „Orizont“ an IV nr. 817 din 19 iunie 1971.

Corfus Ilie, Însemnări de demult, Junimea, Iași 1975.

Documente privind istoria României. Răscoala din 1821 vol. I—V Ed. Acad. 1955—1962, București.

Georgescu C., Biografia vieții polcovnicului Ioan Solomon întocmită de sine însuși. Tip Iosif Samitka și I. Moise, Craiova 1862.

Gollner Carol, Refugiații din Țara Românească la Sibiu în anul 1821 în „Muzeul Brunkhenthal" Studii și Comunicări I, Sibiu, 1956.

Iorga Nicolae

— Acte și fragmente cu privire la istoria românilor, vol. II.

— Izvoarele contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu, București 1921.

— Scrisori inedite.

— Studii și documente cu privire la istoria românilor VIII.

Mircea Radu, Tudor Vladimirescu și revoluția din Țara Românească, Craiova 1978.

Oțetea A., Solidaritatea românilor din Transilvania cu mișcarea lui Tudor Vladimirescu (colecția E de Hurmuzaki) Seria nouă, vol. III Acad. R.S.R., București 1967.

Panaitescu P. P., Manuscrisele slave din Biblioteca Academiei R.P.R., București 1959.

Popescu Mihai, Contribuții documentare la istoria revoluției din 1821 în Revista Arhivelor vol. II nr. 4—5 1927—1929 p. 174—176.

Revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu. Documente Externe, Ed. Acad. R.S.R. 1980, (Doc. Externe) (Ediție îngrijită de Vasile Arimia).

Stețcu Gr., Vataman I, Un manuscris necunoscut al ponturilor lui Tudor Vladimirescu în Revista Arhivelor nr. 2/1970 p. 599—604.

Urechea V. A., Istoria românilor XIII Revoluţia lui Tudor Vladimirescu, Bucureşti 1901.

Veliman V., Aspecte ale relaţiilor româno-otomane în perioada 1821—1828 în Revista Arhivelor nr. 3/1978 p. 315—316.

Vîrtosu Emil

— Despre Tudor Vladimirescu şi revoluţia de la 1821, Bucureşti 1947.

— Glose, fapte şi documente noi (1921).

— Un călugăr admirator al lui Tudor Vladimirescu arhimandritul Ghenadie Pîrvulescu 1805—1873.

— Tudor Vladimirescu, Pagini de revoltă, Colecţia gînd şi faptă, Bucureşti 1944.

REPERTORUL DOCUMENTELOR

1. — **1806 iulie 7.** Hotărîrea lui Alexandru Ipsilanti voievod în pricina dintre preoţii din judeţul Vîlcea şi protopopii plaiului Horezu şi al plăşii Mijlocul care în mod abuziv le-au luat sume de bani urmînd să le restituie.

2. — **1806 august 25.** Tudor Vladimirescu, vătaf de plai la Cloşani, cercetează pricina lui Trăilă şi Radu Orzăşti cu verii lor, fraţii Pîrvu, Ianaş şi Gheorghe, feciorii lui Vasile din Padeş, pentru cotropirea unei părţi de moşie.

3. — **1814 martie 22, Bucureşti.** Domnul Ţării Româneşti porunceşte să se aleagă pentru slujbă 701 panduri, cei mai vrednici şi mai credincioşi, din judeţele Mehedinţi, Gorj şi Vîlcea, iar ceilalţi să fie trecuţi la bir în satele lor.

4. — **1815 iulie 26.** Reclamaţia locuitorilor din Muereasca de Sus şi Jos judeţul Vîlcea împotriva Episcopiei Rîmnicului pentru dijma prunilor şi moară.

5. — **1816 februarie 10, Bucureşti.** Ponturi pentru aşezarea tuturor pandurilor din judeţele Vîlcea, Gorj şi Mehedinţi în rîndurile ruptaşilor.

6. — **1816 iunie 7, Bucureşti.** Anaforaua marelui vistier pentru scutirea de dările visteriei a pandurilor aflaţi în slujbă şi pentru trecerea celor ce nu se găsesc în slujbă în rîndul ruptaşilor.

7. — **1817 iunie 24.** Departamentul din Lăuntru cere Ispravnicului de Vîlcea luarea de măsuri împotriva unor răzvrătiți din Horezu.

8. — **1817 iunie 24.** Departamentul din Lăuntru, informează Episcopul Rîmnicului despre „zîzanile și răzvrătirile“ din satele plaiului Horezu.

9. — **1818 ianuarie 4.** Jalba lui Gheorghe din Cermegești Vîlcea către Nicolae Suțu biv-vel spatar, caimacamul Craiovei împotriva lui Teodor vtori armaș din Craiova pentru pagubele și stricăciunile ce le-a suferit de la oamenii săi.

10. — **1819 mai 10.** Anaforaua marelui vistier privind surghiunirea lui Ioan Bărbătescu din jud. Vîlcea pentru zăvistie.

11. — **1820 august 11.** Plîngerea adresată domnitorului Alexandru Suțu de un grup de locuitori din satul Ulmetu, jud. Vîlcea, împotriva unui protopop și a zapciilor plășii care prin cazne au silit locuitorii să-i vîndă moșia.

12. — **1820 septembrie 22.** Arestarea și închiderea polcovnicului Udrea din jud. Vîlcea la mănăstirea Snagov pentru că din cauza purtării lui s-au răzvrătit locuitorii satelor.

13. — **1820.** Jalba clăcașilor de pe moșia Zorilești împotriva abuzurilor lui Uța postelniceasă.

14. — **1821 ianuarie 8.** Zapisul sătenilor din Arcești prin care se arată că au primit de la negustorul Polihronie Costa Petru 50 de taleri, darea lui Mihai vierul, care-i va sluji fără simbrie timp de doi ani în schimbul acestei sume.

15. — **1821 ianuarie 18.** Scrisoarea lui Theodor P. epistat adresată lui Hagi Ianuș Costa Petru la Craiova în care se plînge că țăranii din județul Vîlcea nu vor să mai plătească claca.

16. — **1821 ianuarie 22, București.** Cîrmuirea aprobă 100 groși drept cheltuieli de drum pentru un nefer trimis să spioneze arnăuții apăruți în județele Argeș și Vîlcea.

17. — **1821 ianuarie 29.** Căpitanul Ioniță Magheru comunică ispravnicilor județului Gorj că au luat măsurile cerute adunînd toate „cătanele cu rînd și fără rînd“ pentru a le trimite la [Tg. Jiu], reținînd cinci dintre ele pentru paza copiilor și calabalîcului. El nu poate veni acolo fiind bolnav.

18. — **1821 ianuarie 30, București.** Cîrmuirea către ispravnicii din județele de peste Olt, să nu supună la dajdie pe panduri.

19. — **1821 februarie 1.** Știri despre începutul revoluției lui Tudor Vladimirescu.

20. — **1821 februarie 3, București.** Divanul poruncește ispravnicilor să ia măsuri de străjuire la malul Oltului împotriva răzvrătiților.

21. — **1821 februarie 4—16.** Proclamația adresată de Tudor Vladimirescu poporului și o sumară descriere a revoluției aparținînd protosinghelului Ghenadie Pârvulescu.

22. — **1821 februarie 7.** Iordache Văcărescu scrie căpitanului Ioniță Magheru despre atacarea străjii de panduri condusă de el, la hotarul dintre județele Vîlcea și Gorj, de către niște locuitori. Îi trimite numele acestora cerîndu-i să-i aresteze imediat. Despre lucrurile luate de atacanți : două puști, un iatagan, o pătură și tabacherea de argint a expeditorului (pierdută în luptă).

23. — **1821 februarie 7, Iași.** Știre despre izbucnirea revoluției lui Tudor Vladimirescu.

24. — **1821 februarie 7.** Isprăvnicatul de Vîlcea orînduiește pe căpitanul Nicola să străjuiască trecerea Oltului la schela din Budești.

25 — **1821 februarie 7.** Iordache Văcărescu scrie lui Ioan Magheru, zapciu la plasa Amărăzii de Jos, să pregătească carele și calabalîcurile pentru o eventuală fugă la Rîmnic.

26. — **1821 februarie 10, Craiova.** Dimitrie Bibescu cere ispravnicilor de Vîlcea să trimită încă 300 de panduri înarmați împotriva lui Tudor.

27. — **1821 februarie 10.** N. Văcărescu despre intenția de fugă a boierilor aflați la Rîmnic.

28. — **1821 februarie 11.** Divanul trimite pe marele vornic Constantin Samurcaș cu puteri depline în Oltenia pentru a potoli revoluția.

29. — **1821 februarie 13.** Iordache Văcărescu, ispravnicul județului Gorj, scrie postelnicului Ion Magheru în legătură cu refuzul acestuia de a-i duce la București copiii și calabalîcul („am cunoscut acum ce fel de om ești") poruncindu-i totodată să predea polcovnicului Stoian păceușul de căpitănie cu toate catanele și scrisorile, să meargă acesta la București, Magheru să vină la Tg. Jiu și să slujească în locul polcovnicului Stoian ca un ostaș.

30. — **1821 februarie 14.** Iordache Văcărescu scrie căpitanului Ioniță Magheru, mulțumindu-i pentru măsurile luate ca să poruncească la București calabalîcul și copiii, socotind această „urmare" drept bună și plăcută ; îndemnuri pentru pază.

31. — **1821 februarie 18, Drăgășani.** Vasile Pavlovici dă casei Hagi Pop la Sibiu știri referitoare la oștile trimise împotriva lui Tudor Vladimirescu.

32. — **1821 februarie 19/martie 3, București.** Raportul consului Austriei Fr. Fleischhackl von Hakenau către cancelarul Metternich despre venirea mai multor delegații la București și aplanarea diferendului lor privind și cumpărarea de fostul domn a munților din Cîineni.

33. — **1821 februarie 19/martie 3, București.** Raportul informativ al corespondentului de presă, Popovich, la București, redacției ziarului „Wiener Allgemeine Zeitung", despre Tudor Vladimirescu cu revendicarea de către țăranii din Tîrgoviște a privilegiilor și bunurilor confiscate de fostul domnitor.

34. — **1821 februarie 21.** C. Samurcaş şi N. Văcărescu către ispravnicii Vîlcii prin care trimite adresa lui Pini că Tudor Vladimirescu nu are sprijinul vreunei puteri europene.

35. — **1821 februarie 26/martie 10, Bucureşti.** Raportul informativ al corespondentului de presă la Bucureşti, Popovich către redacţia ziarului „Wiener Allgemeine Zeitung“ despre revendicarea de către tîrgovişteni a privilegiilor şi bunurilor confiscate de fostul domnitor ; forţele de care dispune Tudor ; sosirea caimacamilor ; masacrarea turcilor la Galaţi.

36. — **1821 februarie 27.** Iorgu Văcărescu cere lui Nica Vlădescu, sameş de Vîlcea să-i trimită muniţii împotriva răsculaţilor.

37. — **1821 martie 3, Oteteliş.** Tudor Vladimirescu trimite boierilor adăpostiţi la Beneşti capetele lui Iova şi Ienciu, executaţi pentru jaf.

38. — **1821 martie 8.** Porunca lui Tudor către oamenii Adunării să nu supere nişte familii de boieri în drum spre mănăstirea Cozia.

39. — **1821 martie 8, Slatina.** Tudor Vladimirescu asigură boierilor din Beneşti adăpost la mănăstirea Hurez.

40. — **1821 martie 20.** Constantin Zătreanu şi un „frate“ al său scriu căpitanului Ioniţă Magheru că au trecut opt zile de cînd s-au despărţit, la Slatina de slugerul Theodor (Vladimirescu) fiind orînduiţi comandiri împreună cu polcovnicul Iordache Hristofi ca să strîngă panduri din orice judeţ. Despre unele neînţelegeri cu pandurii trecuţi sub ascultarea destinatarului care transportă jafurile acesteia. Este întrebat dacă s-a alăturat „gospodarului“ ca să urmeze „adunării cei de obşte“ sau să jefuiască lumea.

41. — **1821 martie 20.** Proclamaţia lui Tudor Vladimirescu către locuitorii judeţului Vîlcea, privind rostul mişcării sale şi îndatoririle lor.

42. — **1821 martie 23, Turnu Roșu.** Funcționarii de vamă de la Turnu Roșu raportează despre fuga boierilor din Țara Românească înspre frontiera austriacă și jefuirea lor, la Cîineni, despre întîlnirea curierilor agenției cu Tudor și nelegiuirile ce se petrec la Cîineni și în toată Țara Românească.

43. — **1821 martie 24.** Porunca polcovnicului Iordache Hristofi adresată căpitanului Avram ca să vină cu oamenii lui la Horezu.

44. — **1821 martie 28.** Locuitorii satului Stănești-Vîlcea se obligă să suporte cheltuiala făcută cu prilejul venirii pandurilor.

45. — **1821 aprilie 5.** Circulara ispravnicului de Vîlcea către locuitorii satelor plășii Cerna de Jos, pentru desființarea trecutelor năpăstuiri.

46. — **1821 aprilie 5.** Petrache Caragea cere comandirului Anastasie să elibereze pe cei doi panduri trimiși de el după cai de olac.

47. — **1821 aprilie 6 (1236 receb 3).** Valiul de Silistra, Mehmed Selim pașa, raportează probabil marelui vizir, despre scrisorile primite din partea caimacamilor Țării Românești aflați la Giurgiu arătînd că împărtășește opiniile acestora în legătură cu intervenția armată otomană în Principate; cere să i se comunice noile dispoziții. Raportul viziral și rezoluția sultanului.

48. — **1821 aprilie 28.** Tudor către marele vistier Alexandru Filipescu-Vulpe pentru trimiterea unor răspunsuri la isprăvnicatul județului Vîlcea.

49. — **1821 mai 5.** Tudor către marele vistier Alexandru Filipescu-Vulpe, despre înlocuirea omului de la plaiul Cîineni cu un altul credincios.

50. — **1821 mai 9, Pitești.** Anastasie Eustahie scrie lui Hagi Ianuș la Sibiu, despre soarta ginerelui său Constantin care a fost condamnat la moarte de Tudor și apoi iertat.

51. — **1821 mai 10.** Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună mutarea serdarului Pîrvu din postul de ispravnic de Vîlcea în postul de ispravnic de Mehedinți și numirea în funcția de ispravnici de Olt a polcovnicului Vasile Ghelmegeanu și a stolnicului Gigîrtu.

52. — **1821 mai 17.** Raportul comandantului de frontieră din Turnu Roșu, că Man Magras din Rășinari a insultat un boier refugiat din Rîmnic.

53. — **1821 mai 18.** Procesul-verbal de anchetă adresat lui Man Magras din Rășinari pentru insulta unui boier refugiat din Rîmnic.

54. — **1821 mai 29.** Muhafîzul de Vidin, Derviș Mustafa pașa scrie marelui vizir despre luptele de la Drăgășani.

55. — **1821 mai 31.** Cartea cîrmuirei Țării Românești către ispravnicii județelor referitor la reîntoarcerea locuitorilor la casele lor fugiți din cauza revoluției.

56. — **1821 iunie 7, Turnu Roșu.** Ordin deschis dat de comandantul frontierei de la Turnu Roșu pentru negustorul Ilie și fratele său Naum din Rîmnic arestați după denunțul făcut de emigranții munteni, trimiși sub excortă la Sibiu.

57. — **1821 iunie 7, Sibiu.** Proces-verbal încheiat de poliția din Sibiu la interogatoriul celor doi frați arestați Ilie și Naum din Rîmnic, confirmîndu-se acuzația că aceștia au făcut parte „din bandele de jefuitori de sub comanda căpitanului Cristachi“.

58. — **1821 iunie 8, Sibiu.** Baronul Schristekh comunică primarului din Sibiu, că frații Ilie și Naum cunoscuți din Țara Românească și ocupați de tîlhărie, nu pot fi judecați aici ci urmează să fie trimiși peste frontiere, iar lucrurile lor sigilate, să fie depuse la primărie pînă cînd le va cere viitorul guvern al Țării Românești.

59. — **1821 iunie 8, Rîmnic.** Proclamația lui Al. Ipsilanti prin care se desparte de ostașii săi, calificîndu-i drept fricoși și bicisnici, după bătălia de la Drăgășani.

60. — **1821 iunie 15/27, Viena.** Raport al reprezentantului Regatului Sardiniei către ministrul afacerilor externe privind retragerea armatei lui Ipsilanti către Rîmnic și omorîrea lui Tudor Vladimirescu.

61. — **1821 iunie 16, Sibiu.** Baronul Schristekh raportează despre asasinarea lui Tudor Vladimirescu la Tîrgoviște, luptele dintre eteriști și turci la Drăgășani, retragerea lui Ipsilanti în munți.

62. — **1821 iunie 20, Deva.** Al. Noptsa raportează contelui Banffy despre evenimentele revoluționare din Țara Românească despre uciderea lui Tudor Vladimirescu și despre buna pază a graniței comitatului contra eventualelor năvăliri ale „bandelor de hoții".

63. — **1821 iunie 20.** Muhafîzul de Vidin, Derviș Mustafa pașa raportează despre uciderea lui Tudor Vladimirescu și înfrîngerea trupelor conduse de Alexandru Ipsilanti în lupta de la Drăgășani.

64. — **1821 iunie 22, Turnu Roșu.** Raportul lui M. Kirichich privind luptele cu turcii la Drăgășani, retragerea lui Ipsilanti, atitudinea pandurilor lui Tudor Vladimirescu.

65. — **1821 iunie 22/iulie 4, Viena.** Raport al reprezentantului Regatului Sardiniei la Viena, către ministrul de externe privind retragerea lui Ipsilanti la mănăstirea Cozia.

66. — **1821 iunie 23, Sibiu.** Raport privind luptele dintre turci și revoluționari la Drăgășani.

67. — **1821 iunie 30, Constantinopol.** Raportul lui Reis Efendi către ambasadorul Angliei despre luptele eteriștilor cu turcii la Drăgășani.

68. — **1821 iulie 1, Deva.** Al. Noptsa raportează contelui Banffy despre negustorul M. Guju din Craiova, despre lupta de la Drăgășani și urmările ei despre refugiul lui Ipsilanti în Transilvania și escortarea lui la Timișoara.

69. — **1821 iulie 10.** Scrisoarea lui **Lăudat Gîlcescu** trimisă (în Transilvania) căpitanului Ioniță **Magheru cu știri din** Țara Românească, despre jafurile turcilor. **Îl înștiințează că** ar fi venit „cărțile de căpitănie" pentru **el, iar ca zapciu** pentru logofătul Gheorghe Magheru, în locul **lui Ioniță** Golombeanu. E de părere să se întoarcă, pentru moment singur în țară, fără „coconiță și coconi".

70. — **1821 iulie, Făgăraș.** Anchetarea căpitanului sîrb Nicolae Suhanov din armata lui Ipsilanti.

71. — **1821 iulie 12.** Raportul comandantului de frontieră din Turnu Roșu despre situația grea a refugiaților și organizarea carantinei.

72. — **1821 iulie 21, Sibiu.** Instanța judecătorească din Sibiu audiază pe arnăuții denunțați că au luat parte la jefuirea unor boieri care erau în drum spre Sibiu, precum și pe doi proprietari de oi. Aceiași arnăuți au fost confruntați și cu proprietarul unei stîne, de la care au jefuit o mare cantitate de brînză și mai mulți miei.

73. — **1821 iulie 26, Poreci.** Informare a lui Vule Grigorievic către principele Serbiei, Miloș Obrenovici, despre luptele duse de Ghiță împotriva turcilor și întîlnirea lui Iordache Olimpiotul la Rîmnic.

74. — **1821 iulie.** Nota informativă despre evenimentele care au avut loc în țările române în lunile iunie și iulie 1821.

75. — **1821 iulie.** Nota informativă a căpitanului de gardă Burțov despre evenimentele care au avut loc în Țările Române în lunile mai—iulie 1821.

76. — **1821 august 5, Sibiu.** Raportul baronului Schristekh despre ocuparea Olteniei de turci, organizarea unei tabere la Rîureni de arnăuți, luptele de la Cozia.

77. — **1821 august 7, Sibiu.** Raport asupra luptelor duse de turci cu pandurii și arnăuții la Tismana și Cozia.

78. — **1821 august 8, Făgăraş.** Gh. Repezan şi C. Slăvescu, negustori din Ţara Românească descriu vicecăpitanului Ignatie Boer din Făgăraş chinurile îndurate şi mărfurile ce le-au fost jefuite de bimbaşa Anastase şi banda sa la Cîineni.

79. — **1821 august 16 (1236 zi-l ka'de 17).** Valiul de Silistra, Mehmed Selim paşa dspre prinderea serdarului Iamandi după lupta de la mănăstirea Cozia.

80. — **1821 august 19.** Declaraţiile unor împricinaţi despre cele întîmplate în luna februarie, cînd a trecut Tudor Vladimirescu cu pandurii prin satele Murgaşi şi Beneşti.

81. — **1821 august 24 (1236 zi-l ka'de 25).** Scrisoare către intendentul aprovizionării privind înfrîngerea rezistenţei de la mănăstirea Cozia şi din alte centre din Ţara Românească.

82. — **1821 august 24, Sibiu.** Hagii Constantin Popp cere rezolvarea situaţiei pieilor luate de arnăuţi la Călimăneşti.

83. — **1821 august 24.** Scrisoare către intendentul aprovizionării privind înfrîngerea ultimelor rezistenţe eteriste de pe teritoriul Ţării Româneşti.

84. — **1821 august 29, Sibiu.** Cererea Casei de Comerţ Hagi Popp din Sibiu pentru despăgubirea pieilor de vită luate de arnăuţi la Călimăneşti.

85. — 1821 septembrie 3. Scrisoarea lui Constantin Negreanu adresată căpitanului Ioniţă Magheru, prin care îl roagă să-l ajute să găsească armele ascunse de persoanele din lista alăturată.

86. — **1821 septembrie 11.** Constantin Bălteanu scrie căpitanului Ioniţă Magheru să nu mai trimită doar cîte un pandur, că „treaba aceasta“ nu este „floare“ ; îl aşteaptă pentru a doua zi cu toţi pandurii grămadă şi cu căpitanii lor ; pandurii să nu rămînă în urmă.

87. — **1821 septembrie 12/24, Sibiu.** Episcopul Galaction al Rîmnicului şi boierii refugiaţi din Oltenia cer guvernatoru-

lui Transilvaniei să fie lăsați pe loc, pînă vor reuși să se întoarcă în patrie.

88. — **1821 octombrie 30.** Biletul de iertare dat fostului pandur Dumitru sin Vasile din Cîrlogani.

89. — **1821 decembrie 7.** Mărturie despre înrolarea la începutul răscoalei a trei locuitori din Tomșani în oștirea lui Tudor Vladimirescu.

90. — **1821 decembrie 16.** Cercetarea făcută de Departamentul Criminal în vederea judecării procesului unor panduri pentru faptele lor în timpul revoluției.

91. — **1821.** Raport asupra unor lupte între turci și arnăuți lîngă Rîul Vadului.

92. — **1821.** Ioniță Magheru întocmește o listă de cei cărora li s-au dat puști și pistoale.

93. — **1821—1823.** Locuitorii satului Tomșani-Vîlcea se plîng domnului împotriva a trei arendași greci care, fiind amestecați cu zavera, le-au dat turcii nouă catîri, iar ei cer locuitorilor să le plătească despăgubire 12 000 taleri pentru acești catîri.

94. — **1822 februarie 24.** Hotărîrea Departamentului Criminal referitoare la reclamația lui Ianache Bodescu polcovnic din Vîlcea cu referiri privind jafurile făcute de panduri în timpul revoluției.

95. — **1822 august 4.** Porunca caimacamilor Țării Românești către vătafii de plaiuri ai județelor referitor la măsurile pe care le ia împotriva apostaților și arnăuților.

96. — **1822 august 31.** Jalba lui Andronache Scordilă către Divanul Craiovei în pricina ce o are cu Popa Stan și Diaconu Vasile pentru moșia Otești-Vîlcea, referiri la pagubele din timpul revoluției.

97. — **1822 octombrie 17.** Cererea marilor boieri către domni de a se pune în vedere locuitorilor de pe moșiile mănăstirești și boierești să nu umble cu pricini și zăticniri.

98. — **1822.** Recomandare dată de boierii olteni fraților Otetelișeanu pentru a primi ranguri boierești cu referiri la atacul efectuat de panduri asupra conacului din Benești-Vîlcea.

99. — **1823 iulie 27.** Porunca dată de vătaful plaiului Horezu mumbașilor orînduiți cu cositul fînului pentru oștirile turcești să înceteze cositul fînului clăcașilor din satul Greci.

100. — **1823 noiembrie 27.** Învoială între sătenii din Copăceni și mănăstirea Cornetul pentru împlinirea zilelor de clacă din anul revoluției.

101. — **1824 ianuarie 22.** Plîngerea adresată Divanului Craiovei de Nicolae Ghiulan din satul Greci, plaiul Horezu, împotriva lui Constandin Murgu, ceauș de plai, care îl nedreptățește și l-a pîrît că are pistoale.

102. — **1824 martie 20.** Clăcașii din satul Fișcălia (Vîlcea) sînt constrînși să cedeze bisericii Crețulescu, moara construită de ei „în vremea zaverii... în silnicie și fără știrea" bisericii, stăpîna moșiei.

103. — **1824 septembrie 10.** Hotărîrea Departamentului Cremenalion în judecarea lui Iordache Fârtat din Dozești, jud. Vîlcea care a săvîrșit tîlhării în vremea revoluției și după aceea.

104. — **1825 mai 5.** Boierii Olteni recomandă caimacamului Craiovei pe Mihalache Laloescu din Craiova pentru o slujbă, fiind jefuit de revoluționari în 1821.

105. — **1831 decembrie 30.** Porunca Vorniciei Mare a Treburilor din Lăuntru către Ocîrmuirea județului Olt prin care face cunoscut situația averii rămasă după moartea slugerului Tudor Vladimirescu. Se cer a se face cercetări dacă în județ se află urmași sau datornici de a pune banii dați ca împrumut.

106. — **1832 martie 13.** Porunca Vorniciei Mari din Lăuntru către Ocîrmuitorul județului Olt prin care se arată că murind, Tudor Vladimirescu, are un nepot de frate, care pînă nu se stabilesc creditorii slugerului el nu poate primi drepturile de urmaș. Se cere a se publica știrea în județ spre a se afla acei care au împrumutat pe Tudor Vladimirescu.

107. — **1832, martie 22.** Porunca Ocîrmuirii județului Romanați către poliția orașului Caracal de a executa cercetări în oraș și a vedea dacă sînt locuitori care au a primi datorii de la slugerul Tudor Vladimirescu, mort în 1821, pentru ca averea rămasă să se ia de către un nepot al său.

108. — **1832 august 19.** Iordache fiul lui Dumitru Croitoru, participant la revoluția din 1821, luat prizonier de către turci în lupta de la m-rea Cozia și apoi turcit, se întoarce în țară.

109. — **1835 ianuarie 22.** Jalba egumenului mănăstirii Horezu către domn împotriva locuitorilor din Baia de Fier care au luat moșia cu forța. Știri despre atacul acestora în 1821 asupra mănăstirii.

110. — **1884 august 7.** Cererea lt. colonelului D. Papazoglu către ministrul de interne pentru ridicarea unui monument la Drăgășani, unde are un frate mort în lupta cu turcii.

111. — **1884 august 25.** Adresa prefectului județului Vîlcea către primarul orașului Drăgășani privind construirea monumentului eteriei.

112. — **1884 august 31.** Adresa Primăriei orașului Drăgășani către Prefectura județului Vîlcea, prin care trimite decizia Consiliului comunal.

113. — **1884 septembrie 10.** Raportul Prefecturii județului Vîlcea către ministerul de interne privind aprobarea dată lt. colonelului Papazoglu pentru construirea unui monument în Drăgășani.

114. — **1942 octombrie 20.** Ștefan Tătărescu, președintele Comitetului „Tudor Vladimirescu“ acceptă donația făcută de Alexiu formată din o ladă de fier și două pistoale.

115. — **1942 noiembrie 7.** Ștefan Tătărescu roagă pe Alexiu să dea casa de fier „Tudor Vladimirescu“ colonelului Isaia.

116. — **1943 septembrie 3.** Ștefan Tătărescu confirmă lui A. Alexiu din Rm. Vîlcea primirea unei lăzi de fier învelită cu tablă de fier, două pistoale vechi, cîteva tablouri pe carton și un săculeț cu firfirici.

REPERTORIUL ÎNSEMNĂRILOR

A₁. **1821 februarie 2.** Însemnare făcută de Gheorghe dascălul școlii din Drăgășani referitoare la revoluția lui Tudor Vladimirescu.

A. **1821 mai 14.** Din însemnările hagiului Nicola Abagiu din Craiova privind luptele cu turcii la Drăgășani.

B. **1821 iunie 15. Coțofeni, jud. Mehedinți (azi Dolj).** Petrache sin popa Ion, lasă o însemnare cu privire la Tudor Vladimirescu și luptele pandurilor cu turcii, la Drăgășani.

C. **1821 iulie 20.** Însemnare despre arnăuți în mănăstirea Arnota.

D. **1821 iulie 30.** Însemnarea lui Ioniță logofătul asupra evenimentelor de la mănăstirea Cozia în timpul revoluției.

E. **1821.** Însemnare despre începutul revoluției lui Tudor Vladimirescu și difuzarea proclamației.

F. **1821.** Însemnarea lui Timotei ieromonahul din schitul Jghiabu, Vîlcea în care arată că Tudor Vladimirescu a domnit cinci luni de zile, cu treizeci de mi de ostași.

G. **1821, martie—iunie, mănăstirea Mușetești.** Călugăreanu, martor și participant la revoluția lui Tudor Vladimirescu,

descrie întîlnirea avută de Tudor cu haiducul Iancu Jianu; face aprecieri defavorabile la adresa lui Ipsilanti și arată distrugerile provocate de invazia otomană.

H. **1822 aprilie 4.** Însemnarea lui Gheorghe (Sima) dascălul din Drăgășani asupra evenimentelor din 1821, făcută pe pomelnicul bisericii din Drăgășani.

I. **1822 mai 22.** Însemnare despre refugiul în Sibiu în vremea revoluției a arhimandritului David.

J. **1825.** Însemnarea lui Ion Gărdescu din Gărdești Vîlcea pe cartea „Vorboară de întrebări și răspunsuri" privind luptele cu turcii la Drăgășani.

K. **1858.** Ajutorul acordat de jupînul Toma lumînărarul în anul 1822, bisericii sf. Dumitru care a fost distrusă de turcii ce au ocupat Rîmnicu Vîlcea.

1.

1806 iulie 7. Hotărîrea lui Alexandru Ipsilanti voievod în pricina dintre preoţii din judeţul Vîlcea şi protopopii plaiului Horezu şi al plăşii Mijlocul care în mod abuziv le-au luat sume de bani urmînd să le restituie.

Io Constantin Alixa[n]dru Ipsilant v[oie]vod i gospod zinat (sic !) Vlahscoie

Cetindu-să înaintea domnie[i] unde această cercetare ce s-au făcut la faţa locului de ispravnicii judeţului şi de orînduitul nostru, am poruncit de s-au arătat şi sfinţii sale episcopul Rîmnicului, făcîndu-să şi întrebare să răspunză pentru ce să îngăduiască acel fel de împotrivă, urmări ale protopopului şi după ce am teorisit domnia mea răspunsurile sfinţiei sale, chibzuind dreptatea la fieştecare madea am hotărît să fac urmarea ce mai jos să vede adică : Pentru banii de cutei (sic !) de sfertul sfîntului Gheorghe şi de sfertul sfîntului Dimitrie, are a să ţinea în seamă protopopului numai po taleri doi şi jumătate de fieştecare cosfert, i talere cinci ploconul episcopului fiind că atîta sînt datori preoţii să dea după porunca noastră de slobozenie ce s-au dat prin buiurdismă la anaforaoa părinţilor arhierei în leatul 18[0]4 iulie 10, iară ceia ce au loat protopopu mai mult di la preoţi peste taleri cinci, ai sferturilor, şi peste taleri cinci ai arhiereului, poruncim să întoarcă negreşit înapoi. Pentru acelea cîte zece parale şi pentru douăzeci ce au luat cu cuvînt pentru cercetarea cărţilor, este nedreaptă loare, întîi căci nu sînt dator[i] preoţii de cîte ori se va schimba protopopul să dea parale cu acest fel de

numire și al doilea că protopopul (sic !) avîndu-și scuteala lor și alte venituri osăbite, datori sînt să facă acea cercetare a cărților fără de nici o plată : deci poruncim ca la toți preoți să întoarcă aceste parale înapoi. Pentru aceale cîte zece parale ce le-au loat în pricina săriei (sic !), fiind că merticul de sare al episcopiei nu sînt datori preoți a-l aduce și a-l căra cu carăle lor, ci să cuvine ca această trebuință să și-o facă episcopia cu carăle sale, poruncim dar ca și aceste parale să le întoarcă protopopu înapoi la preoți.

Pentru acei cîte taleri cinci și cîte taleri doi și jumătate havaetu hiroton[i]lor ce s-au loat di la fieștecare preot i deacon cîți s-au hirotonisit, banii s-au loat acum de protopopu fiind iară al cutii milosteniilor, orînduită prin hrisov și hotărăsc domnia mea iară de vor fi dat odată, atunci cînd s-au hirotonisit, rău și făr de cale i-au loat acum protopopu și poruncim să-i întoarcă înapoi.

Pentru taleri doi și jumătate ce au loat cu nume de baston pentru cheltuielile sale, este rea și nedreaptă loare, nefiind acesta orînduită în cărțile protopopiei ; drept aceasta poruncim să-i întoarcă înapoi.

Pentru cîte talere opt și jumătate ce i-au loat de la toată prăteoasa (sic !) i deoconeasă văduve, fără de cale i-au loat și de zice cum că așa ar fi obiceiul vechi, acest obicei este foarte rău, care nu numai nu să cuvine a fi urmat și păzit, ci mai vîrtos trebui a fi stricat, fiindcă este să fie jeaf : drept aceia poruncim să-i întoarcă înapoi. Pentru cîte talere doi și jumătate di la cununia dintîi și cîte talere cinci de la cununia al doilea i al treilea, poruncim ca numai cît dau cei ce să cunună în eparhia sfinții sale episcopului Argeșiu, atîta să dea și cei ce să cunună într-o cele cinci județe ot preste Olt ; iar ceiace va fi loat mai mult să întoarcă înapoi. Pentru taleri 74 ce i-au loat protopopu de la preoți din madeao carălor din zaharia, după însuși a sa netăgăduire, fiind că rău i-au loat, poruncim să-i întoarcă preoților și apoi să-și caute cu aceia cărora îi va fi dat, fiindcă preoți nu iera datori să dea și car să dea și cheltuială epistaților. Iar de să va dovedi că va fi mai loat și alți bani de la preoți tot dintr-această madea să-i dea și pe aceia înapoi. Asemenea și cîți să vor dovedi că li să vor fi loat de acei bumbașiri cu nume de treapăd, poruncim ca și acei să-i împlinească preoților. Pentru jalba ce acum au dat domniei meale și preoți din plasa Mijlocului, tot dintr-acel județi, asupra celui de acolo protopop Ivan cu ase-

menea pîri de loări poruncim ca și cea pentru madelele aceștii jelbi să să facă urmare de către ispravnici și de cătră orînduitul nostru, întru toate întocmai, precum mai sus să cuprinde. Iară pentru talere 1 200 ce tot acești preoți să jeluiesc că le-au loat protopopu, adecă po talere patru și jumătate de lude pentru carele duceri zah[a]realii di la Izlazi la Cerneți, poruncim să se cerceteze și de vor fi făcut preoți carăle, precum zic în jalba lor pe care le-au și pornit și protopopu întorcîndu-le înapoi și gonindu-le au loat bani atuncea să cunoaște că carăle au fost netrebuincioase și rău i-au jefuit cu loarea acelor bani pe care ieste datori proto[po]pul să-i întoarcă înapoi. Deci poruncim ție orînduitule bumbașir ca mergînd de isnoavă la ispravnici ai județului și punîndu-vă înaintevă această domnească a noastră hotărîre să aveți a urma la toate întocmai, precum mai sus poruncim. 1806 iulie 7.

Arh. St. Rm. Vîlcea, D.I. LXXIX/90. Original, filigran, difolio.

2.

1806 august 25. Tudor Vladimirescu, vătaf de plai la Cloșani, cercetează pricina lui Trăilă și Radu Orzăști cu verii lor, frații Pîrvu, Ianaș și Gheorghe, feciorii lui Vasile din Padeș, pentru cotropirea unei părți de moșie.

Cu multă plecăciune sărut cinstita mînă a dumn[ea]v[oa]s[t]ră]

După cinstita poruncă dumneavoastă ce au adus Trăil«ă» și Radu Orzăști ot Cloșani la 18 august, prin care jăluiesc dumnvst. pentru Pîrvu i Ianăși și Gheorghe brat ego sin Vasile Licărești ot Padeși că nu i-ar fi îngăduit să stăpînească o parte de moșie ce au în hotaru Padeș a unor veri ai lor care să află dă multă vreme trecuți în țara nemțească, mi să poruncește dă către dmv. ca, aducînd pă toate părțile dă față, să le fac cercetarea și să-i odihnesc. Iară nemulțumindu-să vreo parte să-i trimit la dmv. cu cererea în scris.

Dupe poruncă am mers chiară la fața locului și am adus față pă jăluitori i pă pîrîți cum și pă Nicolae Purecă i Pătru Morăga și popa Sămeană (?), oameni bătrîni ot Padeș și făcînd acum pă cercetare am întrebat întăi pă acești trei mărturi : ce știință au pentru această parte a moșiei a Orzăștilor ? Și arătară că cu adevărat știu că este moșie a lor bună de moș-

tenire adică a Orzăştilor, dară dă cîtăva vreme au văzut şi ei pă vătaf Vasile Licăreşti, tatăl pîrîţilor, stăpînind acea parte de moşie, dară cu ce temei au stăpînit-o, ziseră că nu ştiu fără numai atîta ziseră că ştiu că acest vătaf Vasile, fiind om mai cu putere, ei au socotit că au cumpărat. Am întrebat şi pă jăluitori cum de l-au îngăduit a stăpîni şi arătară că pînă la o vreme tot de ei s-au stăpînit dară de cîtăva vreme încoace, împuternicindu-să acest Vasile Licăreşti, le-au hrăpit-o cu cuvînt că ar fi cumpărat-o de la verii lor şi fiind şi vătaf de plai nu i-au îndrăznit, fiind Orzăşti, oameni săraci. Iară de vreo şasă ani, ne mai putînd ei suferi a-şi vedea moşia lor stăpînindu-să di alţi, au trecut în ţara nemţească de au găsit pe acei veri ai lor şi i-au întrebat : cu ce cuvînt au vîndut moşia la mînă striină ? Şi ei le-au arătat că nicidecum n-au vîndut-o, nici că sînt la nimini aici în ţară datori nimic şi au dat şi adeverinţă la mînă cu letu 1800 iunie 27 ca să-şi caute moşia să o ia de la Licăreşti că este bună a lor. Cu care adeverinţă apucînd ei pă Vasile Licăreşti, le-au slobozit moşia şi le-au dat şi adeverinţă la mînă să-şi stăpînească moşie cu pace dă către el. Apoi peste puţină vreme murind vătaf Vasile s-au sculat pîrîţii feciorii lui, cu zarba şi prinzînd pă jăluitori i-au bătut şi le-au loat acea adeverinţă a tatălui lor de la mînă şi au rupt-o şi cu silnicie le-au hrăpit iarăşi moşia. Am întrebat şi pe pîrîţi : cu ce temei s-au îndrăznit de au rupt adeverinţa tătâni-său şi au hrăpit moşia jăluitorilor ? şi alt mai de temei cuvînt nu avură fără numai scoasără un zapis dă ani 42, iulie 15, al unui Pătraşco Predescu ce au fost ginere lui Gheorghe moşiu acelor veri ai jăluitorilor şi cumnat cu un Giurca Licăreşti, prin care zapis scrie cum că lasă partea socru-său de moşie din Padeşu să o stăpînească cumnatu-său Giurca, cu cuvînt că socru-său ar fi vîndut partea de moşie a Licăreştilor Grădiştea ot cătun Sainoiălui. Care la aceasta făcînd eu cercetare foarte cu scumpătate dovedesc acest zapis că nu numai că este iconomicos ci este făcut şi făr'de carte şi făr'nici un temei, pentru căci mai întîi că acest Pătraşco nu avea putere a vinde moşia socru-său ca unul ce nu era clironom, nici că-i era dată lui dă zestre ci să stăpînea chiară de socru-său şi dă feciorii socru-său ca o moştenire a lor, iară numitu treabă nu avea că şi de zestre să-i fi fost dată iarăşi zestrele nu să vînd şi nici numitu nu arată c-au vîndut, ci numai că au dat-o să o stăpînească pînă cînd va răs-

cumpăra partea pîrîților. Al doilea că acest zapis este de ani 42, iară hotaru Grădiștii să stăpînește dă către Săinoi mai mult de cît de ani 150. Care atunci nici acest Pătrașco au fost făcut nici socru-său și mai ales că arătară oameni bătrîni ca de 80 că, cînd au hotărît Săinoii cătunu și Grădiștea, au mers și numiți Licărești să-și caute Grădiștea și să vază dă cine este vîndută și au arătat Săinoiu, care era atunci om ca de ani 70, că nici un zapis de cumpărătură pentru Grădiște nu are, nici alte cărți, făr'numai au pomenit atît pă moșu dlui stăpînind, apoi de moșneni Licărești i Pădeșăni neavînd nici o carte la mîini decît numai o au verii că au fost a lor și au putut scoate Grădiștea. Și al treilea că acest zapis arată pîrîții că este scris de un Giurca logof[ăt], care și la aceasta ieși mărturie popa Sămeană (?) feciorul acelui Giurcă log[ofăt], de arătă că nu este slova tătăni-său. Și pentru încredințare adusă și un răvaș scris cu slova și iscălitura tătăni-său și înfățișîndu-să nu să potrivi nici slova nici iscălitura, ci curat să dovedește că acest zapis este și iconomicos și făr' de cuviință făcut. Mărturiile ce sînt în el sînt morți și făr'nici un temei au încutrupit pîrîții moșia jăluitorilor, mai ales că, de ar fi știut tatu lor că are vreu temei nu le-ar fi slobozit-o prin adeverință și feciorii lui ca neşte zorbagii cu silnicie le-au luat adeverința.

Părerea mea este : cu cuviință ar fi nu numai să le slobozi moșia ca o dreaptă moștenire a lor, ci încă să le plătească pîrîții jăluitorilor și venitu de cînd le-au hrăpit-o. Iară hotărîrea cea desăvîrșit să va face de către dmv.

Prea plecat slugă
Tudor Vladimiresco, vătaf de plai

1806 avg. 25

● Arh. St. Rm. Vîlcea, doc. XXXV/1, Orig. rom., Ediție : *Răscoala din 1821*, vol. I, p. 38—40.

3.

1814 martie 22, [București]. Domnul Țării Românești poruncește să se aleagă pentru slujbă 701 panduri, cei mai vred-

nici și mai credincioși, din județele Mehedinți, Gorj și Vîlcea, iar ceilalți să fie trecuți la bir în satele lor.

1 carte gospod legată, către dumnealui caimacamul Craiovii, pentru pandurii ce s-au ales dă la Gorji și Mehedinți.

1814, martie 22.

Cinstit și credincios boieriul domnii mele, dumnealui biv vel postelnic Niculaie Scanavi, caimacamule al Craiovii, sănătate!

Fiindcă pentru pandurii ce să află la județele dă acolea s-au fost dat poruncile domnii mele ca să să facă alegire pentru cei ce vor fi dintre dînșii mai vrednici și mai credincioși și să să lase a fi în slujbă la județul Mehedinți 250 și la județul Gorji 250, cum și la județul Vîlcii 200, iar ceilalți să să dea pă la sate după starea ce vor avea cu adaosul cel cuviincios dă lude. Cît pentru județul Vîlcii, făcîndu-se cuviincioasă urmare de către credincios boieriul domnii mele Constantin Borănescu biv vel sărdar, s-au și făcut alegire și au rămas a fi în slujbă 201, cu căpitanul lor, orînduindu-să asupra lor cu porunca domnii mele epistat Ianache. Iar pentru județul Gorjului și județului Mehedinți, ce este a se face întocmire la cuvincioasa vreme și acum dăocamdată rămîne să fie tot cum au fost și mai nainte. Însă 250, care s-au ales în județul Gorj și 250 ce să vor fi ales la județul Mehedinți să să afle în slujbă și cu 201 dă la sud Vîlcea să fac peste tot 701.

Dintr-aceștia, 400 s-au orînduit a fi pentru 12 județe dîncoace dă Olt, cari sînt să să împarță pă la județe, a să afla acum asupra primăverii, pentru pricina făcătorilor dă rele. Și acești 400 să să trimiță cu rîndul lor, adică odată 200 să slujească 2 luni și cînd va fi aproape a li să împlini sorocul, să să trimiță ceilantă ceată de 200, ca să schimbe pă cei dintîi, să poată și aceia ce au fost în slujbă să-și caute de agoniseala casilor lor. Și cînd să vor trimite acești panduri, să fie cu căpitanii lor, cu ceauș, cu stegari și, toți cu armele lor. Iar 301 ce mai rămîn să fie pentru acele 5 județe, făcîndu-le dumneata doă cete, ca să să schimbe cu rîndul lor, orînduindu-să pă la județele unde va fi mai multă îngrijire pentru făcători dă rele, făcînd alegire și pentru 2 epistați, oameni vrednici și credincioși, ca să fie cu pandurii ce să vor trimite aici a le avea îngrijirea și a-i orîndui unde va fi trebuin-

ță. Iar pentru pandurii cei care rămîn la județul Gorjului și la județul Mehedinții, carii nu sînt a fi în slujbă, dă aceia să să facă un ajutor pentru necurmatele cheltuieli ale visterii acum pă o triminie : mart, april și maiu cîte tal. zece și la ceilantă triminie, cea viitoare, iarăși să va trimite dăosebită poruncă domnii mele. Și făcîndu-să taxil banilor, să să trimiță la visterie împreună cu cat]asti]h pă numele lor pentru care să trimisă și către ispravnicii acestor doă județe osebit poruncile domnii mele. Și dă urmare să să trimită răspunsu [1].

© Acad. R.S.R., ms. rom. 267, f. 133, Copie, rom., Ediție: *Răscoala din 1821*, vol. I, p. 76—77.

4.

1815 iulie 26. Reclamația locuitorilor din Muereasca de Sus și Jos jud. Vîlcea împotriva Episcopiei Rîmnicului pentru dijma prunilor și moară.

Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acesta a dumne-lui Vel Logofetului de Tera-de-sus, poruncim dumne-voastră ispravnicilor ai județului, ca întocmai să faceți urmare — 1815 iulie 26.

[Pecetea] gpd. Vel Logofet

Prea Înălțate Domne,

După luminată poruncă a Înălțimii Tale ce mi se dă la acestă jalbă a locuitorilor ot satul Muereasca de Sus cât și cu locuitorii de la Muereasca de Jos, a avut multe judecăți sf. Episcopie a Rîmnicului, pentru clacă pentru dijma bucatelor, i pentru dijma de pruni ce au de negutătorie și mărturisind chiar ei, că moșia este dreaptă a sfintei Episcopii, dar că ar fi și ei din neamul vînzătorilor, și neavend vre-un așezămînt în scris împotriva obiceiului pămîntului care se ur-

---

[1] În 20 iunie 1814 vistieria poruncește caimacamului Craiovei și isprăvnicatelor județelor Gorj și Mehedinți să împlinească de la pandurii „ce nu sînt în slujbă", cîte 10 taleri de familie pe trimestru (Acad. R.S.R., ms. rom. 267, f. 133 v-134. Copie rom.).

mează la toate moșiile de obște, s'au îndatorat claca să o facă 12 dile, cum și dijmă să dea din toate semenăturile și din pruni din 10 una, iar la fîn după obiceiul ce se urmează în partea locului a da dreptul stăpînului moșiei ; căci arătările lor sunt pricinuiri deșerte și neprimite la dreptate, iar pentru moara ce arată că au prefăcut-o ei, să fie luminată porunca Înălțimii Tale cătră dumnelor boerii ispravnici din sud Vâlcea, ca înfățișându-i cu iconomul sf. Episcopii, să cerceteze pricina morei : cu ce așezămînt au făcut ? de au acel așezămînt în scris sau nu ? și prin judecată făcînd alegere dreptății, ori să le facă îndestulare sau să înstiințeze Măriei Tale pricina. — 1815 Iulie 22.

Acad. R.S.R. Cod LXXXIV, pag. 12.

● Ediție : V. Urechia, *Istoria Românilor*, ton X, partea B, București 1902 p. 189—190.

5.

1816 februarie 10, București. Ponturi pentru așezarea tuturor pandurilor din județele Vîlcea, Gorj și Mehedinți în rîndurile ruptașilor.

3 cărți gospod legate către ispravnicii de Vîlcea, Gorj și Mehedinți, pentru pandurii ce s-au făcut ruptași.

1816 februar 10

Vă facem domnia mea în știre că pentru toți slujitorii gospod i poterașii gospod din trei județe, ce mai nainte s-au fost numit panduri, s-au făcut hotărîrea domnii mele, după chipul ce mai jos să arată.

1. Dă la zi întîi dă fevruar să să ridice toți dă supt zaptul epistaților ce au fost pînă acum asupră-le și să să dea supt otcîrmuirea isprăvnicatului, nemainumindu-să nici slujitori gospod nici poterași, ci să să numească ruptași ai vistieriei ca și toți ceilalți ruptași ce sînt pă la județe. Fiindcă întru adevăr și aceștia sînt ruptași, dă vreme ce și dajdia lor să răspunde cu rupt[ul] păste an, precum s-au urmat pînă acum.

2. Răspundere lor să fie dă nume cu tal. patru noi, fără nici o răsură pă fieșcare lună, care bani să-i răspunză prin zapcii lor la isprăvnicat și isprăvnicat[ul] să încheie soco-

teala pă toată luna cu vistieria domnii mele, prin osibit perilipsis dă socoteală, urmînd la adăogire cu foaie arătătoare dă numile celor noi întracest catastih ce să va ținea matcă la vistierie, cum și la scăderea celor dă pricină cu asemenea foaie iscălită.

3. Zapcii lor pentru taxilul banilor să fie dintre căpitanii ce au avut, pe carii să-i orînduiți dumneavoastră după chipul ce veți socoti că să cuvine, adică după mulțimea oamenilor, după starea locului, și după depărtarea satului întru care să vor afla hălăduind această breaslă dă oameni, urmînd în scurt după asemănarea zapciilor ce are breasla mazîlilor, ca să nu care cumvași, amestecați fiind prîntre birnici, să cerce zmăcinări și zulumuri dă către zapcii plășilor.

4. La această breaslă nu au voie să să mai alăture alte felurimi dă oameni decît feciorii acestora cînd să vor însura. Și spre a fi știuți și cunoscuți într-această așăzare, are să li să trimiță și sineturi cu pecetea domnii mele, ca să li să dea la mînă fieșcăruia pă numile său, sinul și satul. Pentru care sinet are să dea avaet calemului numai cîte un leu. Iar să nu să îndrăznească nimeni a luoa mai mult păste acest leu, un ban măcar.

5. Într-această orînduială are să între toți, cu un cuvînt, și cei supt numirea slujitorilor, și cei supt numirea poterașilor, cum și cei dintr-înșii [care] să află astăzi slujind la căimăcămie, la isprăvnicaturi i în poterele județelor. Fiindcă și, căimăcămia și isprăvnicaturile își au oamenii cei trebuincioși spre slujbă, cum și pentru potere, sînt polcovnici și căpitănii spătărești. Iar cînd va fi trebuință să să orînduiască dintr-înșii la vreun loc spre izgonirea tîlharilor [pentru că numai pentru această slujbă voim domnia mea să fie orînduiți cîteodată], atunci să va înștiința mai întîi trebuința către vistieria domnii mele și apoi să va da poruncă dă aici, cîți, unde au să meargă.

Și cei ce vor merge într-acea vreme, în diastima ce vor sluji, să fie apărați de banii ruptorii ce li s-au hotărît, pînă cînd să vor întoarce iarăși la lăcașurile lor. Și într-acest chip să va da și socoteală la vistierie dă către isprăvnicaturi.

6. Aceia dă acum întocmire și hotărîre a domnii mele să să publicuiască la toți cei ce să află astăzi într-acel județ din numita breaslă, arătîndu-li-să că spre ale mele mici milosti-

viri, hrănind domnia mea, i-am deosebit între ruptași, și cu dare hotărîtă păste an, și nu i-am dat în dajdie pă la sate. mult, ca să pomenească și ei bunavoință a domnii mele.

7. Pă zapcii să-i orînduiți prin știrea dumnealui caimacamului Craiovii, căruia i s-au trimis porunca domnii mele să facă alegere din căpitanii ce s-au aflat pînă acum. Și pentru ceilalți să arate domnii mele ca să-i așaze și ei la orînduiala ce li să va cuveni.

8. Să li să facă dă obște catagrafie și pă dă o parte să li să împărțească sineturile domnii mele, iar pă dă altă parte, așternîndu-să catastih curat după acele sineturi, să să trimiță iscălit dă dumneavoastră la domneasca noastră vistierie, spre a rămînea matcă și știință cu lămurire, atît dă suma acestor ruptași, cît și dă numile, cinul și satul fieșcăruia.

Deci, sosindu-să această poruncă a domnii mele, numaidecît să puneți în lucrare cîte mai sus prin ponturi vi să arată, făcînd cunoscut și epistaților ce au fost orînduiți asupra acestor slujitori și poterași, că dă la următorul fevruarie nici un fel dă amestec nu mai au cu numiții, afară numai din rămășițurile ce vor avea să mai strîngă pentru banii vistieriei, ca să-și poată încheia socotelile precum sînt porunciți. Pentru această pricină să înștiințați dumneavoastră și dumnealui caimacamul Craiovii, ca să să sloboază din slujbă și cei ce să află astăzi la caimăcămie, fiindcă asemenea i s-au poruncit și dă către domnia mea. Și să vă siliți ca în scurtă vreme, dăslușind această bună întocmire și hotărîre a domnii mele, să trimiteți și catastih curat la vistierie, ferindu-vă ca nu cumva să să deosibească vreun om dintr-aceștia spre vreo hărăzire în partea cuivași supt vreun fel dă numire, căci pentru una ca aceasta foarte mult ne vom tulbura, voind a să păzi și această domnească a noastră hotărîre neclintită și nestrămutată, iar pentru lăuturile ce vor fi avînd pă la mîinile lor, să le luoați și să le trimiteți la visteria domnii mele.

Așadar, să urmați negreșit, trimițînd și răspuns la vistierie dă primirea poruncilor.

Tot după acest ifos s-au făcut poruncă gospod și la dumnealui caimacam.

● Acad. R.S.R., mr. rom., 267, f. 230—231, Copie rom., Ediție: *Răscoala din 1821*, I, p. 107—109.

6.

1816 iunie 7, București. Anaforaua marelui vistier pentru scutirea de dările vistieriei a pandurilor aflați în slujbă și pentru trecerea celor ce nu se găsesc în slujbă în rîndul ruptașilor.

Prea înălțate doamne,

La așezămîntul ce s-au făcut al țării la leat 1814 s-au fost întocmit și pandurii ot prez Olt, ce erau întru numire de slujitori gospod și poterași, ca să rămîie lude 500 în slujbă, adică 100 la sud Vîlcea, 150 la sud Gorj și 250 la Mehedinți. Iar ceilalți, pînă la suma de 2075 lude, s-au fost îndatorat ca să plătească pe fieșcare lună po talere 4 de lude.

Iar la leat 1816, fevruarie, după hotărîrea mării tale, ce s-au făcut prin luminatele porunci ce s-au dat către dumnealor ispravnici ai acestor județe, s-au hotărît ca toți acei panduri, adică și cei ce au fost rămași în slujbă și ceilalți, să să așeze într-o numire dă ruptași, dîndu--i-să și sineturi gospod, și să plătească pă fieșcare lună cîte talere 4, și cînd va fi trebuință dă slujbă să să ia dintr-înșii să să orînduiască pă unde va cere trebuința și în diiastima ce să vor afla slujind să fie apărați dă acei cîte talere 4 pă lună. Iar ieșind din slujbă, să aibă a-i răspunde.

Acum, prin jalba ce au dat către măria ta acei lude 500 poterași, fac arătare că ei fiindu-să napristam slujind atît aici cît și pă la județele ot prez Oltu, neavînd orînduială pentru răpaosul și odihna lor, căci după ce ies din slujbă și merg pe la casele lor, nu au odihnă în rîndul slobozenii, spre a-și putea căuta și ei de hrana cea trebuincioasă, ci îi apucă ispravnicii să plătesc acei cîte talere 4, fiind împovărați în două chipuri, adecă și cu slujba și cu plata, rugîndu-să ca să să puie aceasta la vreo orînduială spre a-și putea și ei căuta dă agonisita hrănii lor.

A căror jalbă fiind orînduită la vistierie spre cercetare, arată mării tale că, după chibzuirea ce am făcut, ca și trebuința să să împlinească și vistieria să nu să păgubească, găsesc cu cale că acei lude 500, ce au fost lăsați de la așezămînt în slujbă pă la județele ce să arată mai sus, cărora li s-au dat atunci pecetluituri gospod de la vistieria mării tale

cu numire de poterași și slujitori, să rămîie tot aceia și de acum înainte, cu aceiași numire prin slujbă. Și unde va cere trebuința, să să orînduiască numai dintr-acești, cărora să nu li să dea nici sineturi gospod de ruptășiie, însă să facă ceata în chipul slujitorilor, ca să slujească cu rîndul, adecă unii într-o lună și alții într-alta. Și cînd va fi trebuință, să să orînduiască prin știința vistierii, ca unii ce sînt legați de vistierie, spre a nu li să face năpăstuire. Iar ceilalți pînă la suma ce să află, să să așeze în rînduiala ruptașilor, după hotărîrea și poruncile mării tale ce sînt date și să fie nesupărați de slujbă, rămîind a-și răspunde dăjdiile lor după așăzămîntul ce au, cu care chip rămînâ mijloc și celor ce să vor afla în slujbă a-și căuta de agonisita hrănii lor.

Care de să va găsi cu cale și dă către înălțimea ta, voiu avea luminată poruncă de urmare.

Vel vistier

1816, iunie 7

Io Ioan Gheorghe Caragea voievod i gospodar zemle Vlahscoie.

Dumneata vel vistier, primită fiind domnii mele această anafora a dumitale, o întărim și hotărîm ca întocmai să să facă urmare.

Vel logofăt

1816 iunie 9

Pecetea domnească.

● Arh. St. Buc., Condica domnească 85, p. 105. Menționat C. D. Aricescu, *Istoria Revoluțiunii...* p. 96; E. Vîrtosu, *Mărturii noi..* p. 57—59. *Răscoala din 1821*, I, p. 114—115.

7.

1817 iunie 24. Departamentul din Lăuntru cere Ispravnicului de Vîlcea luarea de măsuri împotriva unor răzvrătiți din Horezu.

Către ispravnicii sud Vîlcea,

Am văzut cele ce înștiințați dv. pentru acei răzvrătitori ce s-au izvodit în plaiul Horezului, umblînd cu zîzănii păntre

lăcuitorii și le hirbură odihna (*...) și pricină la săvîrșirea poruncilor și tacsil[ul] banilor.

Cît pentru Gheorghe Cioban, după cea dintîi înștiințare a dv., vi s-au trimis luminată poruncă dă surghulîc, ca cu toate că ziceți cum că nu să află acolo. Dar trebuie să vie la casa sa, ci, dv. să-l pîndiți și cum îl veți pune în mînă, să-l ridicați și să-l trimiteți după poruncă. Iar pentru acei doi lăcuitori Ion Sovar ot Stroești și Meteție pîrcălab ot Co[r]șor, scriem dv. că acolo la Rîmești în zioa dă tîrg, să-i puneți a le face cercetare cu (sters) toiege la falangă în vileag obștesc. Și, așa văzînd și alți[i] ce vor fi hrănind asemenea fumuri în cugetele lor, atît dă pedeapsa acelui Gheorghe, cît și acestor doi, să vor astîmpăra cu totul și fieșcare să va părăsi dă acest fel dă rele apucături.

Așișderea, și pentru acei doi preoți, iată să fac această scrisoare către prea sfinția sa părintele episcopul Rîmnicului a căruia cuprindere înțelegînd-o dv., să-i trimiteți îndată, ca să le facă și acelor[a] căzuta cercetare. Și după toate acestea[a] rămîne și văt[aful] fără nici un fel de supărare a săvîrși poruncile ce i să vor da și a împlini banii dăjdiilor Visteriei, ne mai rămîind el cu[val] dă pricinuire, precum nici dv. nu aveți a mai pricinui pentru aceasta. Sănătate.

1817 iunie 24

• Arh. St. București, Administr. Vechi. Dos. 2373/1814, f. 303.

8.

1817 iunie 24. Departamentul din Lăuntru, informează Episcopul Rîmnicului despre „zîzanile și răzvrătirile" din satele plaiului Horezu.

Prea sfinția sa părintele episcopul Rîmnicului Vîlcea

Dumnealor boier[i] ispravnici ot sud Vîlcea ne înștiințează că trei lăcuitori din plaiul Horezului aflîndu-să cu rele apucături, au făcut multe zizănii și răzvrătire prin toate satele plaiului, dînd o mare pricină de turburare celorlalți lăcuitori încît s-au împotrivit [la] săvîrșirea poruncilor și [a]

---

* Loc rupt.

taxildorilor domneștii Visterii. Cu care lăcuitori, s-au încîrdoșit și un popă Dumitru Hodlean ot Mărița și un popă Nițul Manisiescu [Manosia] ot Slătioara.

Și aceștia, împreună cu aceia, asemenea răzvrătiri au făcut și foc. Ale cărora urmări neputînd fiind suferite, dintr-acele poate să să întîmple și vreo pagubă Visteriei.

Cît pentru cei mireni, unul s-au surghiunit cu luminată poruncă măriei sale lui vodă la mănăstirea Tismana, iar doi s-au trimis poruncă dumnealor ispravnicilor a le face cercetare cu bătăi la falăngi în tîrg și în veleag dă obște.

Iar pentru acești preoți, rog pă preasfinția ta să li să facă străjnicia cercetare și înfrînare, ca să să părăsască dă acest fel dă urmări, fiind căci nici un amestec nu au cu lăcuitorii dajnici ai Visteriei.

Și să am părintesc răspuns[ul] prea sfinției tale.

1817 iunie 24

© Arh. St. București, Adm. vechi. Dos. 2373/1814, f. 303 verso.

9.

1818 ianuarie 4. Jalba lui Gheorghe din Cermegești Vîlcea către Nicolae Suțu biv-vel spătar, caimacamul Craiovei împotriva lui Teodor vtori armaș din Craiova pentru pagubele și stricăciunile ce le-a suferit de la oamenii săi.

Prea cins[tite] dumi[tale] biv vel spătari,

Fierbinte jeluiesc dumi[tale] pentru dum[nea]l[ui] vt[ori] arșa Teodor dă aici din Craiova, că avînd mo ie la noi, au venit dă au dat t[a]l[eri] 70 sătenilor, pentru care bani i-au dat satul nostru pă tatăl mieu să-i slujească cîte două săptămîni aici, la casa dum[nea]l[ui] și doaă să fie acasă la noi, pentru osteneala banilor, pînă îi va da satul bani[i] și atunci să-ș[i] ia satu omul de la dum[nea]l[ui]. Și viind o slugă a dum[nea]l[ui] acolea la noi, au făcut o claie de fîn dinpreună cu isprăvnicelu ce-l avea acolea la moșie. Și tatăl mieu fiind aici dă rî[n]d la care dum[nea]l[ui] n au fost la facerea acel[u]i fin și la urmă viind omul domnesc cu cercetarea județului, am dat pă tatăl mieu în sat. După acela au venit dum[nea]l[ui] cu o slugă și l-au făcut în chip catană făr

de poruncă și mi-au luat o iapă cu mînz în foale și un frîu i doaă sape și t[a]l[eri] 12, cu numele de zăcuială la acei t[a]l[eri] 70 și dă treapăd. Și din pricina sapelor, că n-au avut altele mi-au rămas doaă grădini nesăpate și o zi dă arătură neprășită, dă am rămas muritor de foame. Apoi pentru ce am făcut aceasta nu știu. De aceia mă rog dum[i]t[ale] să fie cinst[ită] poruncă a fi scos la o dreaptă judecată dum[i]t[ale] căci va fi păcat să-mi ție lucrurile în silnicie nefiind nimic dator. Și cumva fi mila dum[i]t[ale] asupra sărăcii mele.

Prea plecat dumi[t]ale

Gheorghe ot Cermegești, sud Vîlcea

«**Rezoluție**:»

Nicolache Suțu biv vel spătar caim[acamul] Craiovei

Ci[nstiți] dum[neavoastră] vătași de divan pă amîndouă părțile să-i înfățișezi la judecata Departamentului de patru.

1818 genarie 4

L. S. biv-vel Spătar

Anexa I

De la Departamentul de patru orînduitul mumbașir au înfățișat pă amîndouă părțile înaintea noastră la judecată. Și s-au întrebat dumnealui Teodor pîrîtu, ce are să răspunză împotrivă? Zise că avînd pă un Dumitru Untarul, tatăl jăluitorului ce se află acum mort, dat de sătenii [din] Cermegești cu zapis ca să-i slujească pă rîndul pentru t[a]l[eri] șaptezăci, ce au fost împrumutați pă săteni la trebuința lor și să-l ție pînă cînd îi va răspunde săteni[i] bani[i] și să-și ia omul. Așa slujindu-i cîtăva vreme s-au dus soția dumisale în ani«i» trecuți acolo la Cermegești, unde are parte de moșie, și puind oameni cu plată i-au cosit cincizăci plastă de fîn, care l-au și grămădit făcîndu-l claie. Dar fiind acea claie neisprăvită, făr de vîrf, cînd au plecat de acolo să vie aici, vrînd să ia și pă tatăl jăluitorului a-și face slujba rîndului său aici la Craiova, precum au fost legat prin zapis, au căzut cu rugăciune, acel Dumitru, ca să-l lasă din rîndul acela a nu-l lua

la Craiova, fiind vremea lucrului, mai ales cositul fînului, să-și poată agonisi și el nutreț de vite, cerînd a-l îndatora ca să facă alt lucru ce va avea trebuință acolo la moșie. După a cărui rugăciune l-au și lăsat la casa lui însărcinîndu-l numai să cosească o plastă de fîn și să-l pună pă acea clae a-i face vîrful bun ca să nu se strice de ploi, precum și să, și îngrădească claia cu gard împrejur a nu-l mînca vitele. Cînd atunci zicînd Dumitru că nu are coasă i-au lăsat și coasă într-adins pentru această treabă.

Iar după ce au rămas numitul acolo căutîndu-și de trebile lui, unor fi mai nimerit pă la acea claie să-i facă vîrf sau să o închiză ci lăsînd-o slobodă și făr de vîrf s-au prăpădit cu totul. Din care pricină s-au păgubit de t[a]l[eri] 50, cheltuiala cosîtului și strînsul fînului, după cum l-au încredințat isprăvnicelul ce l-au avut acolo și alți oameni săteni, care au știut acea claie de fîn. Nici la rîndul lui n-au venit să slujească. Pentru care luînd de știre că fînu s-au prăpădit din neîngrijirea acelui Dumitru tatăl jăluitorului, de loc dînd jalbă la dumnealui biv vel postelnic Scanovi, s-ar fi orînduit.

● Arh. Statului Craiova, Colecția documente. p. XXXV, nr. 23.

10.

1819 mai 18. Anaforaua marelui vistier privind surghiunirea lui Ioan Bărbătescu din jud. Vîlcea pentru zăvistie.

Anaforaua marelui Vistier,

Prin anafora am făcut arătare Măriei tale pentru un Ioan Bărbătescu din sud. Vîlcea, care au lucrat zăvistie între lăcuitorii satelor acelui județ și altele, cerîndu-i pedeapsa cu a se depărta de la casa sa, la Tîrgoviște sud Dîmbovița, unde să petreacă sub pază, spre pildă altora asemenea lui, după care și dîndu-i-se luminata Măriei tale hotărîre, a se face aceeași urmare, s-au rădicat de mumbașirul cel orînduit, l-au dus la arătatul loc, unde și pînă astăzi petrece la închisoare, ci fiindcă m-am pliroforîsit că s-au bolnăvit de acea osîndă și au plecat spre bătrînețe, aflîndu-se poate să i se întîmple și moartea la pază, mă rog Măriei tale, să i se orînduiască ertare, de vreme ce este știut că omenirea se aflä potihnită la greșeli și stăpînirea povîrșită la milostivire, iar cînd și

după aceasta se va mai arăta cu vreun chip de zavistie, atunci îi va fi osînda Ocna, și cum va fi mila Măriei tale — 1819, mai 18.

Vel Vistier

● V. A. Urechea, *Ist. Rom.*, vol· XII, p. 249.

11.

1820 august 11. Plîngerea adresată domnitorului Alexandru Suțu de un grup de locuitori din satul Ulmetu, jud. Vîlcea, împotriva unui protopop și a zapciilor plășii care prin cazne au silit locuitorii să-i vîndă moșia.

Prea înălțate doamne,

Jăluiesc mili și bunătăți mării tale, ca să ne avem dreptate pentru un hotar de moșie al moșilor și răzași[lor] noștrii din sud Vîlcea, satu[l] Ulmetu ; că din zilele domnului nostru Ipsilant rămîind satu[l] rămășiță din bani domnești[i] vistieriei, s-au întîmplat de s-au spart satu[l], fiind foaia îngreoiată. Și prinzînd cîțiva oameni, dumnealor zapcii, i-au și închis, de care aflînd acest Șerban protopopul Copăceanu, au mai invitat pă zapcii ca să le facă mare zor să-și vînză fieșcare partea lor de moșie. Iar numiți rumâni, auzind așa, au zis și ei că mai bine vor vinde din vite, iar moșia nu vor a o vinde. Și rugîndu-să ca să-i mai adaste, pînă vor vinde din vite, ca să facă bani să plătească rămășița. Iar numitu[l] protopop au invitat pă zapcii ca să le facă zor de bani, iar zapcii i-au început a-i bate și a-i lega, ca să-și vînză fieșcare partea lor de moșie, de care au și vîndut după cum au vrut protopopu[l] ca să cumpere. Și luîndu-le moșia degeaba de stînjen [le-a dat] cîte patru lei și un ort, fiind băgați pînă în bordeie, de la da fum de ardei pă la nas, de-i scotea pă cîte unu de-i bătea cu traista în cap plină de cenușe. Și ei văzînd această urgie și ce să-ți facă papitile [sic!] au și vîndut uni dintrînși. Și după ce au cumpărat-o mai mult degeaba pă urmă să pună de trage trup hotarului moșii de ne cotroape și pă a noastră. Iar numiți oameni, cum au scăpat

din mîinile lor au început a fugi cîte unu, cîte unu, pînă încît n-au mai rămas picior de om, iar numitul protopop au stăpînit această moșie pînă acum și noi nedîndu-ne mîna n-am putut ca să pornim jalbă, iar acum nemai putînd suferi, ne rugăm mili și bunătăți mării tale, ca să fie o luminată poruncă către dumnealor boieri ispravnici ca să facă cercetare pă cîți stînjini este cumpărarea și cîți bani au dat, să se socotească și venitul de atunci pînă acum, și de va eși și hotaru moșiei, să iasă din stăpînirea moșiei atît din moșie cît și din moară, care este făcută de tot satu, că o stăpînește în silnicie. Iar de nu se va plăti să avem a-i întoarce noi ca niște rezași și rude cu sîntem, că va fi un păcat să ne stăpînească alți străini, hotaru de moșie al rudelor noastre. Iar nesupuindu-se luminatei porunci numita Preda protopopeasa să fim sorociți cu cercetarea dumnealor boierilor ispravnici în scris la divanul mării tale. Și cum duhul sfînt te va lumina pă mărita ta ne despăgubi pă noi ticăloși și robi[i] mării tale că vejnică pomenire va fi mării tale.

Robi«i» mării tale

Nicolae, Preda i Ion și Tudor, sud Vîlcea

satu[l] Ulmetu.

«**Rezoluție** :»

Io Alecsandru Nicolae Suț[u] v[oevo]d i gos[podar]zems[chi] Vlascoe

Dum[nea]v[oastră] ispravnicilor județului Vîlcea veți vedea jalba aceasta pentru ca să porunciți să cercetați și la dreptatea ce va avea jăluitorul să-și afle îndestulare și să îndreptați. Iar neodihnindu-să vre-o parte de acolo cu cercetarea dumn[ea]v[oastră] în scris să-i sorociți la divanul nostru ot Craiova.

1820 avg[us]t 11

L. S.

DUMITRU LOGOFĂT

● Arh. St. Rm. Vîlcea, Colecția documente, pachet XXIX/14, original hîrtie, filigram difolio.

12.

1820 septembrie 22. Arestarea și închiderea polcovnicului Udrea din jud. Vîlcea la mănăstirea Snagov pentru că din cauza purtării lui s-au răzvrătit locuitorii satelor.

Zemle Vlascoe

Fiindcă ne-am pliroforisit domnia mea cu încredințarea pentru Udrea polcovnic din sud Vîlcea că să poartă cu netrebnici făcînd pricină dă răzvrătire locuitorilor satelor.

De aceia, volnicim pe sluga domniei mele zapciul spătăresc ca luîndu-l de unde să va fi aflat, să-l ducă surghiun la mănăstirea Znagovului din sud Ilfov, unde poruncim cuvioșiei tale egumene de acolo să-l aibi în pază înăuntru, în mănăstire și făr-de al doilea poruncă a domniei mele, slobod să nu fie.

Iar orînduit[ului] mumbașiri să i să dea adeverință dă primirea lui.

1820 sept. 22

Vel log[ofăt]

Egumene de acolo să-l aibi în bună pază.

● Arh. St. București, m.s., 96 f. 187.

13.

[1820]. Jalba clăcașilor de pe moșia Zorilești, împotriva abuzurilor Uței postelniceasa.

Preacinstiți dumneavoastră boieri ispravnici.

Cu lacrămi fi[e]rbi[n]ți năzuirăm la bogat milostivirea dumneavoastră ca să ne aflăm dreptate [cu Uța postelnicească] [1] că fiind noi cu șederea pă moșiia Zorileștilor și fiin-

---

[1] Pasajele sînt intercalate de pe marginea documentului.

du-le moşiia de-a valma ne curărită unu despre alt...[2] şi fiind că mai nainte am fost clăcaşi ai Niţului Zorilescu şi făcî[n]du-şi socotiala dumnealor care cîţi clăcaşi au şi cîtă moşie stăpînesc au aju«n»să pă acel mai sus numit Niţu cu clăcaşi mai mulţi care ne-au dat în partia unui moşi al lui Dobromir, care acel moşi au avut doi nepoţi unu anume Ste[fan][3] postelnicel, nepot de fată, iar altu anume Diică nepot de fată...[2]; numitu Stefan postelnicelu, au fost cu putere şi...[2] de una în slujbă care ne-au lo[a]t pă toţi clăcaşi su[b] stăpî[ni]rea lui şi au lăsat pă numitu Dică fără clăcaşi numai cu unu. Care numitu Dică văzî[n]d că-i mănîncă moş[ia][3] şi clăcaşii numitu Stefan au dat-o în ari[n]dă căpitanul]ui[[3] Ioniţă Măgheriu, care dumnealui aju[n]gî[n]d pă postelniceasa Uţa că clăcaşii mai mulţi ne-au lo[a]t pă noi su[b] stăpînirea dumnealui fiindcă dumneaei stăpânea opt şi Dică unu [şi moşiia le erea stăpânirea frăţăşte][1] care s-au sc[ulat][3] numita postelniceasa Uţa de ne-au arat locurile şi ne-au lo[a]t livezile care sînt date de alţi moşteni, iar nu de la numita. Care pentru aceasta ne rugăm milo[stivirii][3] dumneavoastră cu lacrăme pă obrază şi cu genunchi pă pă[mînt] să[3] vă milostiviţi asupra sărăciei no[a]stre să ne află[m] dre[ptatea][3] că va fi păcat să ne lasă fără agonisală într-astă vre[me][3] care noi sîntem dajnici vesteriei biru şi a[n]garalele; ne caută de buni şi noi ne-au rămas copi[ii] muritori de[foa]me[3] şi noi fi[ind]...[2] care au avut plu[gu]ri...[2] le ni le-au dat...[2]

Pe v.: ...[2] să primeşti această jalbă.

Arh. St. Craiova, fond „Gheorghe Magheru", III—23, orig.

14.

1821 ianuarie 8. Zapisul sătenilor din Arceşti prin care se arată că au primit de la negustorul Polihronie Costa Petru 50 de taleri, darea lui Mihai vierul, care-i va sluji fără simbrie timp de doi ani în schimbul acestei sume.

[1820]

---

[2] Documentul este foarte rupt la marginea dreaptă şi la sfîrşit şi nu a putut fi întregit.
[3] Numai aici s-a putut întregi textul documentului.

Noi sătenii arcești de mai jos iscăliți încredințăm cu a-cest zapisul nostru la cinstita mîna dumne[ea]l[ui] serdar[u]-lui Polihroni precum să să știe că avănd noi un sătean anume Mihai sin Nicolai Zidaru și fiind om scăpătat sărac nepotînd a-și purtea dajdia la sorocu, am socotit cît îi vine dajdia să dea pă an și l-am dat vier la dumn[ea]l[ui] în ani doi tal[eri] 50 adică cin[ci]zeci și anu lui începe dă la iuli[e] 30 fiindcă sorocu anilor dă mai nainte sfărsăști la numitul sorocu, care bani au priimit acum dăplin în mînă și noi să nu-l supărăm dă altele ce va veni la sat adică podvezi și alte angărale dă ale satului, cu un cuvîntu nici la un om și pentru credință am iscălit pui[n]du-ne și degitele în loc de pecete.

1821 ghenar 8

eu Stan Pescar ot Arcești adiverez
eu Dobrin Susanu idem adiverez
eu Marin sin Costandin idem adiverez
eu Neacșu Velcea idem adiverez
eu Vasili sin Nicolai idem adiverez
eu Badea Miulescu idem adiverez
eu Ilie sin Marin idem adiverez
eu Stan Sălar idem adiverez
eu Ion sin Popa idem adiverez
eu Costa Din Borcea idem adiverez
eu Badea pîrcălab cu toți ceilalți săteni adiverez.

[Notă tergală] [1].

Zapisul sătenilor Arcești pentru 50 de groși cărora le-am plătit pentru doi ani darea lui Mihai, vierul nostru, de la via noastră de la Arcești, care va lucra la noi ca vier pentru doi ani de zile fără să primească nici o simbrie, deoarece am plătit darea pentru el, cum [se arată] mai sus ; perioada [de slujbă] începe de la 1821 iulie 30 și pînă la 1823 iulie 30. deoarece începînd cu ziua de azi și pînă atunci i-am plătit darea cu alt zapis.

1821 ianuarie 8

● **Arh. St. București, fond „Hagi Ianuș", pach. C, doc. 19, orig., lb. gr.-rom.**

---

[1] Nota este scrisă în limba greacă de mîna serdarului Polihronie.

15.

1821 ianuarie 18. Scrisoarea lui Theodor P. epistat adresată lui Hagi Ianuș Costa Petru [la Craiova] în care se plînge că țăranii din județul Vîlcea nu vor să mai plătească claca.

Cu multă plec[ă]ci[une] închinundu-mă sărut cin[s]ti[t]ă și stăpînească mîna dum[ita]le.

Cu această plecată scrisoare nu lipsii a înștiința dumi«ta»-le stăpîne că după multele priigoniri ce am avut cu lăcuitorii după moșiile sfîntului schit pentru claca cea obicinuită că nu să să [sic !] supuiia a face coprinderea părvili ; arătînd cinsti[tei] epitropii mi-au trimis o luminată poruncă gosp[o]d cu un om veichil din partea dumne[ea]lui și judecîndu-să la ci[n]st[itu]l isprăv[ni]cat din sud Vîlcea, i-au îndatorat ca să plătească după pravilă precum vei vedea dumn[ea]ta și anaforaoa ce au făcut, mergînd cu luminată poruncă și cu o cinst[ită] scriisoare a dumn[ea]lui biv vel sărdar Polihronie, la dumn[ea]lor boeri ispravni[ci sud Romanați pentru clăcașii ot Morînglav i Obocea și văzînd dumn[ea]lor coprinderea luminatei porunci și anaforaoa din sud Vîlcea au urmat și dumn[ea]lor întocmai la care orînduiră și mumbașir asupră-le pentru rămășița clăci ce o avem la dînși. Iar ei văzînd mumbașiru au dat jalbă cin[s]ti[t]ei căimăcămi, arătîndu-să și cu o carte gosp[o]d care triimesă[i dum[ita]le și o copie după dînsa a o vedea. Și după a lor jalbă s-au orînduit mumbașir ca să mă ducă la Divan a ne judeca și fiind sfintele sărbători mi-am pus soroc ca la ghenar 15 să mă aflu la Divan a ne judeca, am înștiințat și ci[ns]tiții epitropii și-m trimit aceste trei copii de cărți domnești ca sînt la condica sfînt[u]l[u]i schit care sînt împotriva acelii cărți cu care să împotrivesc lăcuitorii ; și-m scriie epitropiia să stau cu dînsele în judecată, și eu fiindcă dumn[ea]lor epitropi au veichil pă acest Ioan log[ofă]t mănăstiri care s-au judecat cu lăcuitori la dumnealor boeri isprav[ni]ci, care este trecut și în anafora îl triimesă-i pă dînsul cu toate cărțile ca să stea în judecată și la aceasta ci[n]sti[t]e stăpîne toată nădejdea mea este la dumn[ea]ta și cum va fi mila și buna înțelepciune

dumi[ta]le asupra-m, că dumn[ea]ta ești părintele nostru și cu toată plecăciunea sînt al dum[ita]le prea plecată slugă.

Th[e]odor P. epis[at].

1821 ghenar 18

[Adresa :]

Întru ci[n]sti[ită] și stăpînească mînă dumnea[ea]lui Kir-Hagi Ioanuș C. Petru al meu sprijinitor cu ci[n]ste și multă plecăciune.

● Arh. St. București, fond „Hagi Ianuș“, pach. C, doc. 39, orig.

16.

1821 ianuarie 22, [București]. Cîrmuirea aprobă 100 groși drept cheltuieli de drum pentru un nefer trimis să spioneze arnăuții apăruți în județele Argeș și Vîlcea.

Al. Ungrovlahiei Dionisie, Grigorie Brîncoveanu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Grigorie Filipescu, Rizo Iacovachi.

[București] 22 ianuarie 1821

Groși

100, adică una sută groși, cheltuieli de drum unui nefer, trimis în județul Argeș și Vîlcea ca să spioneze pe arnăuții care au apărut acolo [1].

Orînduitule zaraf, să-i dai !

Al. Ungrovlahiei Dionisie, Grigorie Brîncoveanu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Grigorie Filipescu, Iacovachi Rizu.

● Arh. St. București, Administrative vechi, Vistieria Țării Românești, dos. 2216, c.f. 281. Orig. grec. Ediții : *Răscoala din 1821*, I., p. 206—207.

---

[1] Este vorba de Tudor Vladimirescu și grupul de arnăuți cu care a plecat el. Fleischhackl raporta în aceiași zi că „o oarecare îngrijorare există din cauza unui grup de 30 arnăuți bine înarmați și călări, care au apărut în mod neașteptat la Pitești, de unde, fără să fi comis vreo silnicie, s-au îndreptat spre județul Vîlcea și nimeni nu știe cine i-a trimis acolo. Comitetul a poruncit ispravnicilor să fie cu ochii asupra acelor oameni și pe cît se poate să prevină urmările lor rele“. (Hurmuzaki, XX, p. 537).

17.

1821 ianuarie 29. Căpitanul Ioniță Magheru comunică ispravnicilor județului Gorj că a luat măsurile cerute adunînd toate „cătanele cu rînd și fără rînd" pentru a le trimtie la [Tg. Jiu], reținînd cinci dintre ele pentru paza copiilor și calabalîcului. El nu poate veni acolo fiind bolnav.

Cu multă plecăciune închinîndu-mă, sărut cinstita
și stăpănească măna dumneavoastră.

Cinstită și stăpănească porunca dumneavoastră cu multă plecăciune primind-o și cele de către dumneavoastră poruncite am văzut. Mai întîi mi să poruncește să orănduiesc cinci slujitori aici pentru paza coconașilor și al calabalîcului și fără zăbavă să viu acolea, fiind trebuincios.

După cinstita poruncă următor fiind, trimisăi să să aducă toate cătanele cu rănd și fără rănd, care vor fi acasă, să vie înarmați și călări care vor avea cai. Și apoi să orănduesc cinci catane aici a fi pentru paza coconașilor și eu să vin acolea după poruncă, cu toate că sănt bolnav, după cum dumneavoastră bine mă știți, și nu sănt de nici un folos, căci cum voi încăleca calu[l], mă bolnăvesc și în zadar îmi este osteneala. Iar după poruncă urmezi și pănă luni trebuie să viu, ci după cum zic, nu sînt destoinic a sluji, căci sînt bolnav, ci voi să zac în curtea dumneavoastră, ca să nu am bănuială că nu sănt supus cinstitii porunci.

1821 ianuarie 29

Și cu multă plecăciune sănt al dumneavoastră, prea plecată slugă,

Ioniță Magheru

[Adresa :] În cinstita și stăpînească măna dumnealor boierilor ispravnici ai județului Gorj, cu cinste și cu multă plecăciune.

Județul [1] Gorj

Căpitane Ioniță, de vreme ce ești bolnav și nu poți veni,

---

[1] **În slavonă în original :** *sud.*

trimite pă ceaușu cu zăce catane, iar dumneata să rămăi acolo cu ceilalți slujitori pentru paza copiilor.

1821 ianuarie 30

Iordache Văcărescu Constantin Bălteanu

[P.S.] Bine era să vii, că sănt multe la mijloc.

● *Muzeul memorial „Nicolae Bălcescu"*, nr. inv. 5656. Orig.

18.

1821 ianuarie 30, București. Cîrmuirea către ispravnicii din județele de peste Olt, să nu supună la dajdie pe panduri.

Noi otcîrmuitorii Țării Românești.

Cinstiți dumneavoastră boierilor [boierilor] **din județul...** [1] Știut fiind atît nouă boierilor, cît și tuturor de obște, cît slujbă și vrednicie au arătat după vremi tagme pandurilor din cele 5 județe de preste Olt, încît putem zice că în multe rînduri s-au cunoscut izbăvitori și apărători ai țării de rele și nevoile ce o înconjurase, cu chiar primejdia vieții lor, arătîndu-se cu atîta rîvnă și iubire de patrie, pînă și viața și-au pus-o în primejdie. Această dară osîrdnică slujbă a lor, ce de obște este cunoscută, precum mai sus zicem, nu numai că n-am cugetat vreodinioară noi boierii pămînteni a rămînea zădarnică, ci încă totdeauna am fost porniți cu părintească dorire ca să li să facă cuviicioasa răsplătire, cu facere de bine și privileghiuri din partea stăpînirii, potrivite cu slujba și vrednicia fieșcăruia. Și cu toate că acești vrednici de laudă patrioți s-au fost lepădat de dajdie în vremea trecută, precum și în rîndul altor bresle s-au fost așezat unii dintr-înșii, dar noi n-am încetat totdeauna cu rugăciuni către domnii oblînduitorii [1] țării, ca să ridice de asupră-le răspunderea de orice fel de dajdie și să-i mîngîie pentru slujbele și ostenelile lor, rămîind tot în starea ce au fost mai dinainte. Și cînd au fost acuma în cele din urmă, luminat fiind de Dumnezeu, răposatul domn măria sa Alexandru vodă Suțul, ce și primise rugăciunea și era să se dea cuviincioasele porunci, dar din

---

[1] Punctele de suspensie și în text. În original în slavonă: „ot sud".

nenorocire întîmplîndu-se de s-au bolnăvit, după care și-au dat și obșteasca datorie, au rămas treaba nepusă în lucrare. Acum dar rămîind oblăduirea țării asupra noastră, între alte îngrijiri ale otcîrmuirei, nu am pus la uitare și pe mai sus numiții panduri, ci cu sfat de obște am chibzuit, ca cît mai în grabă să-i izbăvim de supt jugul dăjdiilor. Și iată printr-această carte a divanului poruncim d[unea]voastră, că de acum înainte să cunoașteți pe toți pandurii cîți se vor fi aflînd într-acest județ și vor fi fost în slujbă după vremi că sînt cu totul nedajnici, ori birnici, de se vor fi aflînd în rînd cu țara sau la vreo altă breslă și orînduială și nu aveți a le face supărare cu vreun fel de cerere de dajdie. Care această poruncă s-o faceți cunoscută tuturor de obști, ca să le fie știută că au a fi nedajnici în veci și să se bucure. Dar și ei să se arate cu toată supunerea către stăpînire, fiind tot cu aceiași rîvnă i credință și iubire de patrie, la slujbele ce se vor orîndui și totdeauna să fie gata și cu armele în mînă spre întîmpinarea de orice răutate și înfrînare și împilarea făcătorilor și cugetătorilor de rău cari tulbură ordihna și liniștita petrecere a locuitorilor, urmînd întru toate după poruncile și povățuirile ce li se vor da. Și că ați primit porunca aceasta și ați urmat precum mai sus scriem și avem răspunsul dumneavoastră.

1821 ghenar 30

● Arh. St. București, Condica domnească 96, p. 203; C. D. Aricescu *Acte justificative*... p. 57—58; V. A. Urechia *Istoria românilor*, XIII, p. 19. Ediții: *Răscoala din 1821*, I., p. 216—217.

19.

1821 februarie 1. Știri despre începutul revoluției lui Tudor Vladimirescu.

1821 febuarie 1.

„De la Ocîrmuitorii domnii Țării Românești

Către cinstita K[hezaro] K[răiasca] Agenție

Nota cinstitei Agenții de la 29 ale ghen. trecut scrisă, cu cinste am primit și la întrebarea ce ni se face, ca să

dăm o știință pentru cei ce s-au ivit cu arme în mînă supărînd obșteasca liniștire a Valahiei ce[lei] Mici.

Și ce măsuri s-au pus în lucrare, spre obșteasca [siguranță], răspundem cinstitei Agenții că un Tudor Vladimirescu carele în vremea trecutei răzmeriți au fost în slujbă ostășească supt numire de ofițer, însoțindu-să și cu un Dumitrie Machidonțchi ofițer rus, îndată după ce s-au dat sfîrșit răposat[ul] domn Alex. Suțu vodă, încîrdoșindu-să și cu alții, au eșit din București și, apucînd drumul tot prin poalele munților, au ajuns la Tg. Jiului sud Gorj vinerea la 21 ale trecutului ghenar, făcîndu-să toată [în]soțita a lor, lude 40. De aici și pînă acolo, pă drum, n-au supărat pă nimeni, nici au păgubit. Iar acolo, într-acea seară sosind, au coprins, fără veste, pă cluceru[l] Constandin Otetelișanu ispravnic și l-au ridicat zicîndu-i ca după ce vor prinde și pă tovarășul său, atunci își vor arăta și poruncile ce au.

Pă tovarăș n-au putut să-l prinză, fiindcă lipsea în satele județului, după trebuință. Iar pe Otetelișanul, tot într-acea noapte luîndu-l cu dînșii, s-au dus de s-au închis în mănăstirea Tismana. De acolo, trecînd Teodor învecinatul jud. al Mehedințului, au făcut înscris publicațiile sale, chemînd și norodul să se unească cu dînsul făgăduindu-le slobozenie de supt supunerea domnilor și a boierilor. După înștiințările ce am primit pînă acum de la drăgătorii Valahiei ce[lei] Mici, nici o supărare sau vreo pagubă n-au făcut aceia nimănui și să află cu toții închiși în mănăstirea Tismanii, mai sporindu-și numărul oamenilor.

Mai, după datorie, îndată am pus în lucrare toate cuviincioasele mijloace, atît pentru a le [lua] toată clinonia ce să silesc a avea, cît și pentru a le zădărnici cugetile lor a-i răsipi cu totul, întru aceste îngrădiri aflîndu-ne. Nu lipsim, cu cinste, a face știut cinstitei K. K. Agenți, [1]. 1821, februarie 1.

• Arh. St. București, ms. 96, f. 201.

---

[1] Chesaro-Crăiești Agenții.

20.

1821 februarie 3, București. Divanul poruncește ispravniclior să ia măsuri de străjuire la malul Oltului împotriva răzvrătiților.

Divanul, avînd neadormită îngrijire a întîmpina turburarea ce se poate pricinui locuitorilor țării de această ceată de tîlhari ce s-au arătat peste Olt cu căpetenie un Theodor Vladimirescu, au chibzuit între altele să se facă și o străjuire vadurilor de trecătoare peste apa Oltului, au scris dumnealor boierilor ispravnici ai acelor județe chipurile cu cari să se pue în lucrare această străjuire și pentru că la fieșcare vad să se afle și cîte un credincios al divanului, deosebit de cei ce vor orîndui isprăvnicaturile spre privighere, a nu se strecura din făcătorii de rele nici de dincoace dincolo, nici de dincolo, dincoace; orînduim pe...[1] carele să meargă la vadul ce se zice...[1] din sud...[1] unde acolo cu catanele spătărești, ce i se vor orîndui de către boierii ispravnici ai județului, să aibă a sta napristan, străjuind cu armele în mțnă, ziua și noaptea, ca nimenea din cei ce va socoti că pot fi supt bănuială de cugetător de rele nu numai să nu fie slobozi a trece, dar încă, prinzîndu-i, să-i ducă la isprăvnicat, cu cărțile și actele ce se va găsi asupră-le, ca și dumnealor ispravnicii să-i trimită aici, cu tacrirurile lor, a se cerceta; iar pentru locuitorii ce vor avea trebuință a trece de la o parte la alta, s-au scris dumnealor ispravnicilor a le face cunoscută rînduiala aceasta a străjuirii, pentru ca fieșcare cînd vor vrea a trece, să-și aibă adeveriri la mîini, prin care să poată fi afară de verice bănuială. Poruncim dar numitului, orînduit, să fii cu ochii deschiși a nu se face vreun cusur la străjuire, strecurîndu-se vreun bănuit, ori din neîngrijire, sau pentru interes, sau să te abați a cere de la cei curați și nebănuiți trecători cevași cu numire de vreun avaet, că strașnic vei fi

---

[1] Loc alb.

pedepsit ; și pentru cheltuiala-ți ți s-au orînduit a ți se da cîte taleri...[1] pe lună ; așa dar vei urma negreșit.

1821, februarie 3[2]

10 cărți s-au scris, 2 Argeș și Oltul[3].

● Arh. St. București, ms. 96, f. 201. Ediții : V. A. Urechia, *Istoria românilor*, XII, p. 34—35 ; *Răscoala din 1821*, I., p. 227. p. 227.

21.

1821 [februarie 4—16]. Proclamația adresată de Tudor Vladimirescu poporului și o sumară descriere a revoluției aparținînd protosinghelului Ghenadie Pârvulescu.

Aicea am însemnat mai jos ponturile care le-au scos Theodor Vladimirescu, cu care ponturi s-au ajutat la începu[tu]l rebelii, că le arăta norodului și zicînd că are și ferman împărătesc le făgăduia că-i va scoate de supt jugul supunerii [de] a mai da dajde și ca cum ar ajunge români[i] oare ce mari. Iar această socoteală era numai la cei proști, iar la Theodor și la cei mai mari decît el și la cei de o potrivă cu el altele au fost care tuturor cunoscute s-au făcut ; iar noi să ne întoarcem să vedem ce scrie în ponturile lui.

Zice Theodor

Cererile norodului rumânesc din Valahia. 1821 ianuarie 17. Arăt ponturi[le] dupe cele adevărate ale lui Theodor.

---

[1] Loc alb.

[2] În aceeași zi divanul a dat o poruncă și pentru închiderea cîrciumilor și cafenelelor din București, în cursul nopții (Arh. St. București, Condica domnească, 96, p. 204 ; V. A. Urechia, *Istoria românilor*, XIII, p. 32).

[3] O asemenea carte a fost emisă pe numele lui Grigore Tigveanu din Pitești. În ianuarie 1822, cînd se judecă cu Ion Panaitescu din Crîngurile de Sus și acesta îl pîrăște că ar fi fost „printre hoții lui Tudor", Gr. Tigveanu „spre dovadă că nu au fost scris între hoți, ci s-au aflat în slujba țării ne arată cartea cinstitei ocîrmuiri de la trecutul fevrar, rînduind pe jăluitor spre paza Vadului Oltului ot Goran, credincios peste orînduiții isprăvnicești, să păzească cu catane spătărești a nu trece dincoace făcătorii de rele dintr-ai lui Tudor hoțul", (Arh. St. București, Condica depart. de opt, 985, f. 57—58 v.).

În vederea asigurării liniștei, ocîrmuitorii dăduseră încă din 22 ianuarie poruncă pentru luarea măsurilor de pază „în tot cuprinsul țării" (Arh. St. București, Condica domnească, 96, 199).

1. Domnul țări[i] să nu aduc[ă] cu înălțimea sa aici în țară mai mulți boieri greci de cît numa[i] patru, ade[că] un postelnic mare, un cămărași, un portari și un gramatic.

2. Toate scaunile arhierești și toate mănăstirile țări[i] să fii apărate cu totul de către călugări[i] greci, rămîind pă seama țări[i] precum este legat și precu[m] să cuprinde în Halșifuriful (sic !) răposatului întru fericire împăratului sultan Salim (sic !) din anul 1802 și ale mitropoliei i cîte trele episcupiile și toate măn[ă]stirile cele mari să fie datoare a ținea școală de limba turcească și să strîngă copii de neamul rumânesc atît dintre cei evgheniși și săraci și dintre cei proști, ca să învețe cu cheltuiala mănăstiri după starea fieștecăriea mănăstiri.

3. I din șasă dăjdii care s-au întocmit de cătră măriea sa Caragea două să lipsească cu totul, iară patru să rămîie după aceeași întocmire, socotindu-se pă trei luni una.

4. Toate cîte s-au întocmit și s-au făcut de către răposatu[l] d[o]mnul Suțul să se strice cu totul și să rămîie toți striinii (sic !) folos al țări[i] precum s-au întocmit de către domnul Caragea, precum și toate cumpaniile tot după aceeași întocmire și toate ludele cîte s-au mai adăugat pă la județe de către Suțul peste întocmirea domnului Caragea să se sc[o]ață cu totul. Iar anafuralele și întocmirile ce s-au făcut de către numitul domn Suțu pentru veri ce madea să rămîie ca o hîrtie albă și așăzămînt în țară mai des de cît după 12 ani să nu fie slobod a să mai face, precum să urmează și la neamurile cele luminate, căci desele așăzămîn'uri sînt numa[i] o sfărămare și pradă a țări[i] și numa[i] folosul jefuitorilor.

5. Oeritu[l] i dijmăritul și vinericiul să nu fie slobod a-l mai adăoga măcar [cu] un bănuț peste întocmirea domnului Caragea, care întocmire privește la legăturile îna[l]tei puteri celor din anul 1774 ce s-au făcut.

6. Havaetul tuturor vitelor și al tuturor mărfurilor care, de la o vreme încoaci, s-au obicnuit a să luoa cu nume de havaet al vistirii și al altora, precum și vama din toate orașele și satele țări[i] să lipsească cu totul, rămîind să ia vamă numai la marginea țări[i] de la toți care intră și iasă cu mărfuri, precum și o[bi]cinuește și la țărăle cele luminate, fiind că dintr-această pricină a greutății havaeturilor și a vămilor neguțătoriea au încetat cu totul, ajiungînd țara în cea [mai] desăvîrșită lipsă a banilor căci această țară de D[u]mnezeu

păzită altă tarapana nu are de cît numa[i] cu neguțătoria trăiește, precum și vama ce să va luoa la marginile țări[i] să fie ușoară precum s-au urmat în domnia răposatului Alexandru Ipsilanti V.V.D. și toate schelile de sare [către] țara turcească să fie slobode (sic !) cu totul.

7. Toate dregătoriile țări[i] atîta cele politicești cît și cele bisericești de la cea mai mare pîn[ă] la cea mai mică să nu fie slobod a să mai orîndui prin dare de bani, pentru că să poată lipsi jafurile cu totul ; asemenea și toate dările preoțești să să scază, rămînînd după cuviință și preoți[i] cu dare de bani și unde va fi trebuință, și zapcii prin plăși să nu fie slobod a să mai orîndui cîte doi, ci numa[i] cîte unul și acela să fie pămîntean și cu chizășie că nu va mai face furtișaguri.

8. Caftane cu bani să înceteze cu totul de a să mai face nici după neam, ci numai după slujbă.

9. Havaetul sineturilor tuturor privileghiaților și al hrisoavelor să să scaze, rămîind precum s-au întocmit de către răposatul domn Alexandru Ipsilant și nici pă toate bresleele, nici pă scutelnicii ajutori să nu fie slobod a să scoată nici de cum, fără numai cînd va fi vre o mare trebuință a țării și [cu]noscută de tot norodul, precum și copii[i] tuturor breslelor și ai scutelnicilor cei căsătoriți să nu mai fie supărați cu vre o cerere de bani.

10. Oslujnicii (sic !) să lipseasc[ă] cu totul, fiindcă este numa[i] un catahrisis al țări[i] și folos al jăfuitorilor dregători[i] săi și cu toți sluji[i]tori spătării să lipsească cu totul, mai înmulți scutelnicii.

11. Toți scutelnicii striinilor să lipsească cu totul.

12. Dregătoria spătării cei mari dimpreună cu toți dregători[i] săi și cu toți sluji[i]tori spătării să lipsească cu totul, fiindcă este despre mare stricăciune țări[i] despre partea jăfurilor.

13. Țara să fii volodică (sic !) a-și face și a-și ținea pentru paza lor despre făcătorii de rele, pentru pofala orașălor și paza lăzăreturilor năprasnici boale patru mii de ostași panduri și două sute arnăuți cu căpităniile lor, atît panduri[i] cît și arnăuții, scutiți de toate dările țări și cu leafă ușoară a cărora leafă să să iconomisească din vistiriile mănăstirilor.

14. Toate lefile striinilor să lipsească cu totul.

15. Toţi dregătorii judecători[i]lor şi ai calemurilor să să împuţineze, rămîind numa[i] precum au fost din vechime şi lefile să fie uşoare ; asemenea şi havaetul jălbilor şi al căr-ţilor de judecat[ă] să să scază.

16. Hătmănia divanului să lipsească cu totul.

17. Pravilniceasca condică a domnului Caragea să lipsească cu totul, nefiind făcută cu voinţa a toat (sic !) norodului. Iar a domnului Ipsilanti să rămîie bună şi să să urmeze.

18. I mitropolitul cel de acuma să lipsească din scaun, nefiind orînduit cu voinţa şi alegerea a tot norodu[l] şi să să scoată din ţară afară şi în locu[i] să să orînduiască altul pă carele îl va pofti norodul.

19. Păinea, carnea şi toate cele de mîncare, cîte iasă din-tr-această ţară, să să întocmească a [se] vinde prin oraşă, lă-sîndu-să cîştig casapilor, bucătarilor, băcanilor numai la zăce unul peste preţul ce să va cumpăra de la lăcuitori şi peste a-ceastă tocm[eală] nici vel aga, nici po[l]covnicul de tîrg, nici ispravnici[i] judeţelor, nici niminea cu un cuvînt să nu fie slobod a le cere măcar o para cu numire de havaet şi cea mai mare priveghere a stăpînitoriului spre această să fie, precum şi toţi precupeţii care [o] cu[m]pesc lucrurile cele de mîn-care să lipsească cu totul du prin oraşe.

20. I vătaşilor după la toate plaiurile să nu fie slobod a să luoa mai mult havaet de cît ceea ce s-au întocmit de către răposatul i domnului Alexandru Moruzi. Dar nici vătăşi[i] să nu fie slobod a luoa mai mult pentru zioa de clacă de cît parale zece ; asemenea şi havaietul vornicii şi altele care mai sînt în tocma[i] după cuprinderea ponturilor gospod.

21. Iraturile cele de la vreme încoaci obicei nu este a[l] po[l]covnicii Craiovii, ale armăşii al doilea şi al tuturor po[l]-covnicilor din prin oraşe să să scoată, rămîind numai precum s-au întocmit de către răposatu[l] Alexandru Ipsilant v.v.d.

22. Vorniciea de politie[1] să lipsească cu totul, adecă dre-gătoriea aceştii vornicii, fiind că este pricinuitoare de mare jăfuire norodului.

---

[1] Citit de editor eronat *poliţie*.

23. Toată familiea și toții oamenii răposatului domnului Suțu să să arădice din țară ca unii ce au fost numai ca nește ucigași ai acestei țări.

24. Dintre pămînteni să nu fie slobod a să mai face nici de cum.

25. Toți [s]triinii cîți cu familiile lor să vor aduna [2] în această țară în soroc de un an să nu fie supărați cu nici un feli de cerere de bir ; iară peste acest soroc să fie folos al țări[i], precum să cuprinde în așezămîntul ce s-au făcut de către domnul Caragea. Iară cei fără familii și necăsătoriți carei (sic !) vin a trăi într-această țară și să să hrănească unii cu meșteșuguri, a[l]ții calfe și slugi pă la neguțitori i boieri și veri cine, aceia să fie apărați cu totul pentru bir și cu toate angaralele țări[i], pînă cînd să vor căsători, precum și păstori[i] vitelor, după cum din vechime au fost obicei într-această țară.

26. Caleștile poleite au aur argint și ișălicele (sic !) cele mari să lipsească [cu] totul, afară numai familiea domnească să aibă slobozenie a purta.

27. Pentru facerea podurilor Bucureștilor să nu fie slobod a s[ă] mai scoate nici un feli de ajutorință pă țară și cîți bani nu să vor ajunge dintr-ai cutii podurilor să să adaoge și să să pue numa[i] de către orășeni (sic !) bucureșteni că au butci [3] și calești.

28. Dumnealui căminariu[l] Bibescu și stolnicu[l] Vicșoreanu să să izgonească din țară afară în soroc de zece ani, ca unii ce s-au îndrăznit de au ucis norodu[l] cu arme de moar[t]e, fă[ră] a-i întreba ce le este cerera [4], omorînd cîțiva oameni nevinovați și dintr-a lor pricină torburîndu-să norodul au făcut multe răutăți.

29. Hagi Enuși, carele nu s-au purtat ca un neguțitori și de ce (sic !) s-au întovărășit cu jăfuitori, din a căruia pricină s-au făcut mare pradă țări[i] apoi și mulțime de hoți au adunat pă lîngă [el] ca să-și de-i [5] ocrotea de aceea cu totul să să izgonească din țară afară și să și meargă la patriea sa sau unde va pofti.

---

[2] Citit de editor eronat *duce*.
[3] Citit de editor eronat *butuci* și *Bucureștilor*.
[4] Citit de editor eronat *ce le cerea*.
[5] Citit de editor eronat *ca să-și dea ocrotea* (sic !).

30. Dumnealui biv vel log[o]f[ătul] Constan[n]tin Belu carele fără a face vre un bine sau folos țări[il ci numa[i] pentru vînzare de țară ce au făcut și din om prost s-au înălțat la această treaptă, precum și toată țara au prădat fără milostivire cu viclenile sale chipuri ; ba încă și moșiile ticăloșilor pămînteni cu silnicie le-au luoat, de aceia[1], ca să fie pild[ă] altor asemenea dumisale, să să dea supt judecat[ă], să să cerceteze ce au avut pînă a nu intra în treburile vistierii și cele ce are acum de unde le-au făcut și tot ce va prisosi peste ceia ce au avut să să ia pentru folosul țări[i] de unde au și eșit, luoîndu-să și cinul boeri lui ce-i fă[ră] de orînduială cîștigat.

31. Dumnealui biv vel agă Alicache Vilara i dumnealui biv vel cluceriu[l] Chiriac i dumnealui stolnicu[l] Cătuneanu i dumnealui stolnicu[l] Voicu[2] i dumnealui medelniceriu[l] Dîrzeanu i medelniceriu[l] Măcescu să lipsească cu totul din slujbele țări[i] și în toată viață lor, asemenea și alți ca dum[nea]lor care cu mulțime de m[e]șteșuguri au prădat țara făr de milostivire.

32. Slugeriu[l] Theodor Vladimirescu, carele de către noi tot norodul Țării Românești ca pă un iubitori de patrie s-au arădicat și s-au orînduit ca să nu fie mai mare și chivernisitor căpităniile atîta din striini cît și pămînteni cîți sînt împreună cu dumnealui de [s]lujesc norodului și patriei să fie ertați și blagosloviți de către stăpînire și ca unii ce [s]lujesc folosului de obște, să fie cinstiți și miluiți de către stăpînire cu toate cererile ce vor face.

33. Toată zahare[a]ea, fînu[l] și altele ce s-au mîncat și s-au băut de către norodul adunării de la mănăstirii, de la boeri i de la neguțitori să să plătească din vistierie.

34. Toate acestea să să întărească atît cu hrisov cu mare jurămînt obștesc că să vor păzi cît și cu hatșarif (sic !) împărătesc, care să fie și cu știrea Rusii, cu coprindere ca la

---

[1] Citit de editor eronat *de acolo*.

[2] Sărit de editor.

Editorii documentului au considerat drept bună data de 17 ianuarie 1821 scrisă de protosinghelul Ghenadie cu toate că celelalte trei variante sînt dotate între 4—16 februarie 1821. A se vedea discuția asupra dotării la Radu T. Mircea, *Tudor Vladimirescu și revoluția din Țara Românească*, Craiova, Ed. Scrisul românesc, 1978, p. 124, note 108.

fieșcare domnie nooă să fie datori boieri[i] și arhieri[i] țări[i] ca să iasă au aceste ponturi înaintea domnului la marginea Dunări[i] și domnul să fie datori a le iscăli cum că le va păzi întocmai și așa să între în țara aceasta.

Acestea sînt ponturile adecă cererile mai sus numitului Theodor, la care crezînd norodul că să vor face după cererea aceasta s-au ridicat cu totul întru care era[u] și oameni ce cei aleși. Întru acest an 1821 s-au făcut mari jăfuiri la multe familii despre norodul cel rădicat în rebelie pentru că au ținut peste cinci luni, gonind unii pe alții, adecă o[a]meni[i] cei de rînd cu cei aleși. Apoi eșind turcii în țară nu s-au făcut mai multă bătae decît la Drăgășani și întru aceea bătae au perit și turci iar mai mult norod de cel adunat întru care au perit i o[a]meni lăcuitori de-ai orașului.

Iară după această b[ă]tae s-au speriat toat[ă] adunarea și au fugit unii păn țară nemțească, alții s-au predat la turci și au rămas turcii în țară.

Iar sfîrșitul lui Theodor așa au fost; Mai nainte, pînă a nu eșii turcii în țară, au mers la București cu tot norodul cel adunat; și viind și fecioru[l] lui Ipsilant de către Moldova s-au împreunat, adecă Theodor și cu Ipsilant, ca unii ce mai nainte era [u]niți la acel sfat. Apoi pre urmă nu știu ce s-au întîmplat între ei, decît unii zic că nu s-au lăsat mai Theodor de cît Ipsilanti, alții zic că ar fi vrut Theodor a să uni cu turci[i], alții în alte chipuri; ci nu să știe adevărat cum au fost pricina, ci atîta știm cu au trimis Ipsilant la Theodor și l-au luoat făr[ă] cinste în fiară și l-au dus la Tîrgoviște și acolo l-au omorît cu rea moarte făr[ă] milostivire și așa au luoat sfîrșit Theodor Vladimirescu.

Ia[r] după venirea turcilor și după bătaea care am spus că s-au făcut la Drăgășani, au fugit și Ipsilant la țara nemțească.

Acest Ipsilant mîna dreaptă nu avea, că în bătae fiind l-au lovit și rămăsese făr[ă] mînă.

Această carte adunată din Sfînta Scriptură este prin osteneala mea cel mai nimic între preoți.

Ghenadie protosingheru

● Arh. St. Rm. Vîlcea, ms. 151. Ediții: N. Gr. Stețeu, I. Vataman, *Un manuscris necunoscut al ponturilor lui Tudor Vladimirescu* în „Revista Arhivelor" an XLXII vol. XXXII nr. 2 (197Î), p. 599—604. Identificarea protosinghelului Ghenadie cu arhimandritul Ghenadie Pârvulescu ne aparține, vezi Emil Vîrtosu, *Un călugăn admirator al lui Tudor Vladimirescu arhimandritul Ghenadie Pârvulescu 1805—1873.*

22.

1821 februarie 7. Iordache Văcărescu scrie căpitanului Ioniță Magheru despre atacarea străjii de panduri condusă de el, la hotarul dintre județele Vîlcea și Gorj, de către niște locuitori. Îi trimite numele acestora cerîndu-i să-i aresteze imediat. Despre lucrurile luate de atacanți : două puști, un iatagan, o pătură și tabacherea de argint a expeditorului (pierdută în luptă).

Cu frățească dragoste mă închin dumitale,
frate căpitane Ioniță,

Nu lipsii a înștința dumitale că aici între hotarele despre acest județ Vălcea i Gorj mă aflu eu străjuind cu pandurii și cu căpitanu[l] Ganciu. Și o streaje o am în drumu[l] mare, unde nici casă dă acolisit sau să-și facă măncare nu avea prinprejur, fără decît niște mestecini să afla aproape. Unde mergînd un pandur de la straje să tae pentru foc un mesteacăn, s-au pomenit deodată cu cei mai jos arătați, cu lănci dănd dă moarte ca într-un dobitoc. Așa din țipetu pandurului și cazna, auzind și ceilalți dă la straje, unde mergănd au tăbărît și pă dănșii. De unde înștințăndu-mă și eu, am alergat ; unde găsind pandurii strejilor fărămați cu lăncile tăete în cap, puști 2 luoate de dănșii i o pătură și un iatagan, așa au și dat fuga, scăpănd din noi acei ce s-au arătat cu tălhărești fapte și urmări.

Și pentru aceasta te poftesc negreșit trimite să-i ridice, dînd puștile i iataganu și pătura, cum și mie să mi să împli-

nească o tabachere ce am pierdut când s-au gonit ei i taleri 15 de argint fiind, și să să pedepsească, cu toate că am înștințat în doă județe la ispravnici pentru dânșii, cum și unii dintr-ânșii, 4 (patru) i-am și trimis la ispravnicii Vîlcii. Ci dumneata negreșit trimite să-i ridice, ca când să va cere de la cinstitul isprăvnicatul Gorjului, după înștiințarea ce am făcut.

1821 februarie 7

Și sânt al dumitale ca un frate și slugă,

Iordache Văcărescu

Pătru Gălcă

Andrei **frate**[1]

Albu **frate**

Aceștii sânt cu ședere în satu[l]

Ponoarele, plasa Amărăzii dă Sus

Deosebit mai este unu[l] care îl va arăta ei.

[Adresa :] Cinstit și al meu ca un frate dumnealui căpitan Ioniță Magheru.

● *Muzeul memorial „Nicolae Bălcescu"*, nr. inv. 5388. Orig. 2 f.

23.

1821 februarie 7 [Iași]. Știre despre izbucnirea revoluției lui Tudor Vladimirescu.

Cu frățească plecăciune, sărut cinstită mîna duminate. Din ghenari 28, dorita scrisoare dumitale [la] fevruar 3, la Eși am primit.

Aice s-au auzit veste de la București că după moartea Suțului, domnul de la București, care au răposat ghenar 19, s-au făcut un zurbagiu, un sluger și au strîns 700 de bărbați și umblă la celi 5 județe peste Olt și strînge bani de pe la isprav-

[1] În slavonă în original : *brat*.

nici. Și au scris lui vodă boierii cu mitropolit[ul] de la București, să puie la cale.

Cu aceasta, sînt plecat frate i slugă dumitale.

Cost[ache] postelnicu

1821 fevruar 7

Cartea aceasta au dat la Pogotzevschi.

• Acad. R.S.R., pach· MXX c (fost ms. rom· 2763), f. 212—213 v. Orig. rom. Ediții : *Răscoala din 1821*, I., p. 246.

24.

1821 februarie 7. Isprăvnicatul de Vîlcea orînduiește pe căpitanul Nicola să străjuiască trecerea Oltului la schela din Budești.

De la isprăvnicatul Vîlcea către căpitanul Nicola de scaun.

Fiindcă de către d[umnea]lor prea cinstiții boieri otcîrmuitori ai țării ni să poruncește ca să orînduim la toate schelele podurilor paznici strejuitori, atît noi dincoaci, cît și boierii ispravnici de dincolo, împreună cu catane căpitănești, să orînduim un boiernaș de ai județului, om cinstit și cu ipolipsis, a fi napristan acolo la schelă, căruia și se va plăti pă lună taleri treizeci sîmbrie din sărăfia județului pentru a sa cheltuială.

Deci, știindu-te pă dumneata de cinste și credincios și mai vîrtos cu filotimie a sluji patrii, de aceea te-am și orînduit la schela Budești, cu opt catane înarmați, a fi napristan cu d[umnea]ta, dincoaci. De asemenea și d[umnea]lor boierii ispravnici de dincolo au să orînduiască paznici dimpreună cu un boiernaș al județului de dincolo a fi iarăși napristan.

Și ai să urmezi întocmai dupe ponturi ce mai jos să arată, adică :

1. Cînd să va arăta vreun bulug de oameni necunoscuți, străini, sau dincolo sau dincoaci, să nu-i treacă Oltul pînă nu să va cerceta și să va da știri isprăvnicatului ca să meargă să vază ce fel de oameni sînt, și apoi să-i treacă.

2. Oricîți oameni va veni necunoscuți și va să treacă Oltul, să-i cercetezi de au vreun răvaș, ori de la cinstita spătărie, sau de la cinstita căimăcămie, au de la isprăvnicat, sau

de la polcovnici sau căpitani. Și de va avea acest fel de răvaș, să-i treacă Oltul ; iar cînd nu va avea răvaș, în bună pază să-i trimiți la isprăvnicat spre cercetare.

Acest fel de oameni necunoscuți și neavînd răvaș de drum să se caute asupra lor și orice scrisori sau alte hîrtii va avea asupră, să să ia și să să trimiță la isprăvnicat.

3. Seara, de la douăsprezece ceasuri din zi să să treacă podurile dincolo și să nu mai umble pînă dimineață.

4. Carăle cu mărfuri negutătorești și cu răvașe slobode sînt a trece, precum și carăle cu lemne i fîn și cu alte zaharele, spre negutătoria lăcuitorilor, sînt slobode a trece nepoprit sau cerîndu-le vreun ban cu nume de avaet.

Să-ți deschizi ochii, orînduitule boier, [nu] cumva să te îndrăznești a urma împotriva poruncilor prea cinstiților boieri otcîrmuitori pentru vreun hatîr sau interes, că te voi pedepsi făr' de milostivire cu tîrgul și cu ocna. Dar cînd vei urma după poruncă și vei sluji cu credință și sadacat pentru patrie, să fii bine încredințat că vei dobîndi cinste mare și milă de la stăpînire ca un bun patriotis... Și de primire și urmare să avem răspunsul d[umi]tale.

Ioan Lahovari

1821, fevruarie 7

● Muzeul de istorie a Partidului, fondul Saint-Georges, condica „Ad acta anni 1821", doc. 1. Orig, rom. cu copie modernă. Ediții : *Răscoala din 1821*, I., p. 245—246.

25.

1821 februarie 7. Iordache Văcărescu scrie lui Ioan Magheru, zapciu la plasa Amărăzii de Jos, să pregătească carele și calabalîcurile pentru o eventuală fugă la Rîmnic.

Județul Gorji.

Dumneata postelnice Ioane Magherule, zapciule **din** [1] Hămărăzii de Jos, sănătate !

Cunoscîndu-ți credința ce ai către mine și rîvna cu care voiești a mă îndatora, am încredințat în mîna dumitale pă însuși copiii mei și toate calabalîcurile ce am. Am orînduit și la plasa Hamărăzii de Sus pă logofătul Badea Popescu, cu asemenea rîvnă și credință.

[1] În slavonă în original : *sud* — județul, *ot* — din.

Deci, măcar că trebile noastre merg înainte, și județul despre partea care să învecinește cu vrăjmașii îl avem încongiurat cu oști vrednice, dar, ca nu care-cumvași să se întîmple vreo șașirna, de aceea gătiți carăle cele trebuincioase, cară bune, vrednice, cu boi buni, vrednici și cărăuși credincioși. În care cară nu strică să fie calabalîcurile așezate, ca, întîmplîndu-să vreo sfîră nenădăjduită, să pui și copiii în căruțe și să plecați drept la Rîmnic, mergînd și dumneata împreună cu toate catanele. Și orice cheltuială vei face, eu o voi împlini. Numai de lîngă copii să nu te dezlipești. Iar logofătul Badea va rămînea ca să mă înștiințeze. Aceasta însă le vei urma cînd vei vedea că trebuința o cere.

Iord[ache] Văcărescu

1821 februar 7

[Adresa:] Dumisale postelnicului Ioan Magherul[1], zapciul plășii Hamărăzii de Jos.

● Acad. R.S.R., doc. CCXC/97. Orig. rom. Ediții: *Răscoala din 1821*, I., p. 244—245.

26.

1821 februarie 10, Craiova. Dimitrie Bibescu cere ispravnicilor de Vîlcea să trimită încă 300 de panduri înarmați împotriva lui Tudor.

Neîncontenit vi s-au scris dumneavoastră și de către divan și de către mine, osebit pentru pandurii ce sînt să se facă de la acel județ, că madeaoa aceasta socotînd-o din cele delicate să vă siliți din toată vîrtutea și cu un ceas mai îna-

---

[1] O altă scrisoare din aceeași zi a lui I. Văcărescu prin care cere lui I. Magheru să pună la adăpost calabalîcurile și pe „coconașii" care se află la Bengești.

La 14 aprilie îi scriu lui I. Magheru, în legătură cu evacuarea căpitanii Ispas, Neculai și Trocan din Baia de Aramă.

În decembrie 1821 șătrarul Gr. Stoica trimite lui I. Magheru o ladă a lui I. Văcărescu ca să o dea soției acestuia, Uța (Acad. R.S.R., doc. CCXC/99, 100, 104).

inte aducîndu-se oarecîtă sumă, rînduri, rînduri să, se trimiță [1]. Și vedem că pînă acum de-abia au venit pînă la două sute. Și cu toate că din arătările lor mi-am dat să înțeleg că zăbava este acolea pînă a li se cumpăra arme și a li să drege, dar vremea neiertînd întîrziere, iată de iznoavă din parte-mi iarăși vă scriu să nu o socotiți bagatel această cerere, ci pînă în două zile să se afle pofthacsiți alți trei sute și ceilalți cîți se vor mai putea. Să nu să întîrzieze, căci vrăjmașul Tudor, s-au apropiat cu întinderea din zi în zi și neavînd cu cine-i stă împotrivă, poate să ne calce și atunci înșivă dumneavoastră veți fi răspunzători cu primejdia vieții.

Pandurii care nu vor avea arme, să găsiți, să le cumpărați și cu plată să puneți să le dreagă care vor fi stricate. Mîncarea lor, mălai, carne să și-o aibă și acolea, cît vor zăbovi, pînă a să întocmi și a li să drege armele ; cît și pe drum să le dați de cheltuială, după poruncile de mai nainte ce aveți de la divan, a nu găsi pricină să fugă.

Aceștia ce au venit pînă acum, s-au plîns că numai cîte 6 lei le-ați dat de om și nu le-a fost de ajuns pînă a venit aici, dîndu-i dintr-înșii pă la nevestele lor, a se plăti de rămășiturile după urmă. Veți chibzui dumneavoastră și pentru aceasta ca să nu li să dea pricină de mîhnire, căci la această vreme trebuie să se peripisească cu orice mijloace, ca să-i tragă inima, și pe dînșii și pe alții ca să să mai facă. Casele lor să fie nesupărate de acum înainte întru nimic.

Arhondes ! Nu vă jucați cu această madea. Odihnă trupului să nu dați ! Și de va fi trebuință și unul din dumneavoastră să ieșiți din județ spre adunarea lor.

Străjile spre Gorj să le întemeiați cu alți oameni, cu plată. Cerșiți să aveți napristan, să vedeți a tîlharilor chinimă, corespondarisîndu-vă și cu dumnealui căminarul Iorgu [2], ispravnicul de Gorj, întru toate. Și adesea să înștiințați și la

---

[1] Vezi cheltuiala pentru ei, anexa la documentul nr. 36.

[2] Este vorba de Iorgu Văcărescu.

divan și la mine dă orice mișcare, avînd cu într-adins stafetă și răspunsul dumneavoastră.

Al dumneavoastră ca un frate
Dim[itrie] Bib[escu].

1821, februarie 10

[Adresa:] Cinstiți mie ca niște frați, dumnealor boierilor ispravnici din **județul**[1] Vîlcea, cu frățească dragoste.

● Muzeul de istorie a Partidului, Fondul Saint-Georges, condica „Ad acta anni 1821“, f. 5. Orig. rom., cu pecete mică în ceară roșie. Ediții: *Convorbiri literare*, XXX, (1886), p. 945—946; *Răscoala din 1821*, I., p. 253—254.

27.

1821 februarie 10. N. Văcărescu despre intenția de fugă a boierilor aflați la Rîmnic.

10 februarie 1821, la ora 4 din zi.

Vă salut frățește!

Domnul meu, aflu că înalt prea sfințitul episcop al Rîmnicului și cîțiva din veliții boieri intenționează să ne părăsească diseară.

Dacă așa stau lucrurile, cred că nu este firesc să plece dumnealor și să lase atîția oameni luptători fără cele trebuincioase pentru hrana lor și a vitelor lor.

Deci, vă rog să am un răspuns de la dvs., fiindcă eu nu încuviințez să se lase fără rost.

Rămîn al dvs. rob și frate
N. Văcărescu

Vă rog să am răspunsul dvs.[2]

Boierule vornic. Ceea ce știu este că înalt prea sfințitul și boierii nu se urnesc înainte de a vedea soarta războiului nostru, și cînd o să înțeleagă că nu mai este cu putință să

[1] În slavonă în original.
[2] Urmează răspunsul pe aceeași hîrtie.

ne opunem, numai atunci urnesc puțin...[1]. Cred că nu mă înșeală. Dar domnia voastră să le cereți să lămurească ce au de gînd.

• Acad. R.S.R., pach. DMXXXI$_2$ (fost ms. rom. 1650), f. 102. Orig. grec. Ediții : *Răscoala din 1821*, I., p. 254—255.

28.

1821 februarie 11. Divanul trimite pe marele vornic Constantin Samurcaș cu puteri depline în Oltenia pentru a potoli revoluția.

Cinstite dumneata frate vel vornice de Țara de Jos, Constandine Samurcaș. Știut este dumitale că în părțile locului din județele du peste Olt s-au ivit într-aceste trecute zile un sluger Theodor cu cîțiva tovarăși înclinați, carele ridicîndu-să cu apostasie asupra otcîrmuirii țării, au dat pricină cu aceasta și tuturor lăcuitorilor dintr-acele județe, atrăgîndu-i pe unii dintr-înșii cu voie și făr'dă voie întru ale sale socoteli, cu a cărui urmare nu numai că unile din orașile acelor județe dimpreună cu dumnealor boierii i toți lăcuitorii poliției Craiovii s-au strămutat acum pă vreme de iarnă, ci și toate treburile domneștii vistierii s-au zăticnit. Și măcar că de aicea s-au trimis cîtăva oștire asupră-i' dar ca să să poprească această rea năvălire a acestui sluger și ca să nu să întîmple vreo vărsare de sînge și zmăcinare între toți lăcuitorii părții locului, cum și cheltuieli mari spre dărăpănarea satelor țării, am socotit cu toții că este trebuință a merge unul dintre noi la Craiova spre a potoli acest peristasis de va sta prin putință cu mijloace ca să nu să aducă vărsare dă sînge. Și fiindcă și dumneata te afli patriot, mai vîrtos, cu știință bună de părțile acelui loc, și boier cu bun ipolipsis, iubindu-te toți dumnealor boierii i negutătorii și lăcuitorii acelor 5 județe, ca unul ce ai stătut acolo în patru cinci rînduri cu dregătoria căimăcămii Craiovii, de aceea te pohtim ca să mergi dumneata la Craiova[2] cu desăvîrșită plirexusiiutită unde îndată

---

[1] Puncte de suspensie în text.

[2] În *Activitatea poștei* se notează că la 12 februarie s-au dat 50 cai „dumnealui dvornicul Samurcaș cu 12 neferi, 12 lipcani, la Craiova", (I. Vîrtosu, *1821. Date...*, p. 14).

ce vei ajunge acolo să pui în lucrare cîte vei socoti că face trebuință de a se potoli și a să popri cugetul cel rău al numitului sluger și al tovarășilor săi dînd dumneata la toate hotărîre, care are să ţină și a să păzi cu nestrămutare, și dăspre partea noastră, făr'dă a mai cere sfătuire sau povăţuire de la noi. Și așa să ridici această turburare dintr-acele judeţe, odihnind pă boieri, neguţători și pă toţi lăcuitorii pă la sălașurile lor, ca să petreacă fieșcare liniștit făr' de nici o temere sau frică.

Fevruar 11[1]

● Acad. R.S.R., ms. rom. 3256 (cronica Dîrzeanu), f. 31 v. Ediţii: C. D. Aricescu *Acte justificative...*, p. 73; N. Iorga *Izvoare contemporane*, p. 45—46. *Răscoala din 1821*, I., p. 259—260.

29.

1821 februarie 13. Iordache Văcărescu, ispravnicul județului Gorj, scrie postelnicului Ion Magheru în legătură cu refuzul acestuia de a-i duce la București copiii și calabalîcul („am cunoscut acum ce fel de om ești“) poruncindu-i totodată să predea polcovnicului Stoian păceușul de căpitănie cu toate catanele și scrisorile, să meargă acesta la București; Magheru să vină la [Tg. Jiu] și să slujească în locul polcovnicului Stoian ca un ostaș.

Postelnice Ioane Magherule, sănătate. Scrisoarea ce ai trimis am luat și am văzut cele ce scri și pricinuirile ce arăţi ca să nu mergi cu copiii și calabalîcurile mele până la București. Am cunoscut acum ce fel de om ești și cătă prothimiie ai să-mi slujești.

De vreme dar ce ești acest feli de om, iată trimisăi pă polcovnicu Stoian să-ţi ia păceușul de căpitănie cu toate catanele să meargă să-mi ducă copiii și calabalîcurile drept în București. Să cauţi dar a-i faci teslim păceușul cu catanele și scrisorile ce ţi-am triimis ca să urmează precum l-am îndatorat.

---

[1] Divanul a încredinţat lui C. Samurcaș și o carte pentru iertarea lui Tudor Vladimirescu și a oamenilor săi.

Iar tu să te scoli să vii aici să slujești ca un ostaș în locul lui. Și mai mult nu-ți scriu.

1821 februarie 13

Iordache Văcărescu

P.S. Tal[eri] o mie ai miei ce să află la dumneata, să-i dai în mîna polcovnicului Sotian ca să cheltuiască la drum. Și i s-au poruncit ca prisosul să-l dea în mîna Uții.

● *Muzeul memorial „Nicolae Bălcescu"*, nr. inv. 5482. Orig. 1 f.

30.

1821 februarie 14. Iordache Văcărescu scrie căpitanului Ioniță Magheru, mulțumindu-i pentru măsurile luate ca să pornească la București calabalîcul și copiii, socotind această „urmare" drept bună și plăcută ; îndemnuri pentru pază.

Căpitane Ioniță Magheru,

Scrisoarea dumitale am priimit-o cu polcovnicu Stoian și s-au văzut cele scrise, cum că calabalîcu s-au pornit și astăzi pleci și dumneata dinpreună cu copiii [1] pînă la București. Și bună este urmarea dumitale și plăcută, pentru care să fii dumneata încredințat că va fi cunoscută slujba dumitale și [vei fi] umbrit [2] de ajutorul mieu. Ci te pohtesc căpitane Ioniță să îngrijești foarte cu bună pază de copii, în drum, pă dealuri, să nu care cumva să să răstoarne pă drum. De cheltuială s-au dat Uții ca să să poarte pă drum telegarii, să nu să puie la butcă pînă la Pitești și de acolo să să puie.

Întocmai vei urme, ca să nu să facă cusur.

Rămîn al dumitale binevoitor,

Iordache Văcărescu

[Adresa :] D[omnie] sale căpitanului Ioniță Magheru cu fericită sănătate să se dea.

● *Muzeul memorial „Nicolae Bălcescu"*, nr. inv. 1510. Orig. 2 f.

---

[1] Copiii lui Iordache Văcărescu.

[2] În sens de *acoperit*, apărat.

31.

1821 februarie 18, Drăgășani. Vasile Pavlovici dă casei Hagi Pop la Sibiu știri referitoare la oștile trimise împotriva lui Tudor Vladimirescu.

Drăgășani, 18 fevruar 1821

Această spargere și risipa din Craiova nu să va aduna curînd toți aceste. Slugeru Theodor este rasitit pretutidena peste Jii și umblă pe unde este voia ; întîi avea oameni puțini, dar acum are mai mulți. Astăzi seara au venit pînă la Coțofeni, și sărdaru Iama[n]di s-a tras la Ișalnița[1] ; vine oaste de la București, și, de bătut, nu să bate cu nimini ; pe Ștefănică Bibescu[2] l-au sloboz[it]. Văcărescu au vinit cu vreo 130 oameni și, cînd pleca odată a merge spre Tînțăreni, adecă să vorbească, fiind trimis din București, au ieșit cu 30 inși și ceilalți s-au închis la svînta Troiță, zicînd că ei nu merg să se bată cu frații lor. Sărdaru Iamandi, căpitan Eordachi și alți mai mulți ce au vinit de la București, nu vor să meargă să să bată. Vornicu Samurcaș au vinit să potolească această treabă fiind om a dumitale cunoscut, și de cînd au vinit în Craiova, el s-au tras la Tînțăreni și peste Jii. Pe la mănăstiri umbla pretudindena ; au vinit pe Amarade și au vrut să prinză pe pitar Ene, pe chir Anghelachi ; la protopopu, la ciocoi, le ia ce găsesc. Pe Zota de la Surcecuța l-a loat arghelie cu cai ; de la Bîrca au loat pe nevasta clucerului Filimon și pe multe locuri cai, arme, unde găsesc, iau și pe la moșier că-mi strica. Aice este slugeru Băluță și chir Crăciun și alți mulți, cu mărfurile. Dupe cutremur ce au fost acuma, s-a ivit o stea cu coda, și vorbesc oamenii care cum să pricepe : iată copie de ce-au fost scris către negustori și

---

[1] Serdarul Diamandi se afla la Tînțăreni, unde i se trimit muniții și scrisori în zilele de 1, 6, 9, 10. La 14 februarie el se află la Coțofeni, unde i se trimite un nefer (E. Vîrtosu, *1821. Date*.. p. 24—28). Între 15—18 februarie serdarul Diamandi împreună cu serdarul Dinu Bălteanu a încercat să atace mănăstirea Tînțăreni. Arnăuții de sub comanda lor au refuzat însă să lupte. Totodată și N. Văcărescu a atacat aceeași mănăstire. Toți arnăuții au fraternizat cu pandurii asediați (Hurmuzaki, XX, p. 553).

[2] La 12 februarie St. Bibescu face un drum dus și întors „cu trebuință", de la Craiova pînă la Slatina (E. Vîrtosu, *op. cit.*, p. 26).

dumnealui caimacamul au pus la răscruci de au ars oameni. Juța dumisale sărdaru Polihroni s-a însorat; au loat pe fata a lui caminar Iancu și chir Naciu pe fata a lui căpitanu Mihai. Nemții, cîți sînt la Craiova, s-au vorbit că nici vinu să nu se redice nicăieri, fără numai doftoru Feraru, este aici, cu totu.

[Vasili Pavlovici]

● Ediții: N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, VIII, p. 130—131; *Răscoala din 1821*, I., p. 284—285.

32.

1821 [februarie 19/martie 3] București. Raportul consului Austriei Fr. Fleischhackl von Hakenau către cancelarul Metternich despre venirea mai multor delegații la București și aplanarea diferendului lor privind și cumpărarea de fostul domn a munților din Ciineni.

Prin ștafetă, am primit ieri de la starostele agenției din Tîrgoviște comunicarea că locuitorii de acolo au hotărît să trimită 300 de cetățeni dintre ei ca deputați la București, care la 1 acestei luni au pornit la drum, pentru a cere îndărăt vechile hrisoave privitoare la bunurile și pămînturile luate lor pe nedrept de către răposatul domn Alecu Suțu. Am dispus să fie informat confidențial de acest lucru comitetul de regență, care nu avea încă nici o știre despre asta și am sfătuit să aplaneze lucrurile pe cît posibil încă înaintea de sosirea acelor deputați, altminteri liniștea capitalei ar putea fi repede tulburată. Cele arătate de mine au fost sesizate, s-a dispus neîntîrziat o adunare generală a boierilor, i s-au prezentat principesei văduve argumentele cele mai puternice pentru a o determina să predea hrisoavele redactate în timpul vieții decedatului, ceea ce s-a întîmplat, iar aceste hrisoave au fost arse în prezența a mai mult de 50 deputați tîrgovișteni care sosiseră deja ieri seara. Toți boierii au eliberat apoi tîrgoviștenilor o declarație semnată de ei toți, potrivit căreia tîrgoviștenii rămîn mai departe în stăpînirea bunurilor și pămînturilor stăpînite din vechime, iar toate ordinele din timpul fostei domnii, care lezau acele privilegii să fie considerate ca neavenite. Totodată, mitropolitul, cu aprobarea principesei a adus la cunoștința publică, sub afurisire, că oricine deține sau are cunoștință despre vechi documente aparținînd tîrgoviștenilor trebuie să le predea sau să

descopere pe tăinuitor. Cu aceste dispoziţii, tîrgoviştenii au fost pe deplin mulţumiţi şi deputaţii lor se vor întoarce, fără îndoială, neîntîrziat la ei acasă.

După cum se zvoneşte o deputaţie de 100 de oameni din districtul Argeş ar fi, de asemenea, pe drum, spre acest oraş, scopul lor fiind încă necunoscut, dar se presupune, că ar fi în legătură cu cumpărarea pe seama decedatului domn a Cîinenilor şi a munţilor învecinaţi, unde nici aici nu s-ar fi procedat absolut legal.

Potrivit ştirilor oficiale din Craiova, un detaşament de 100 de oameni, sub comanda unui sluger Solomon s-a ciocnit la Băileşti cu o formaţie de panduri şi arnăuţi de-ai lui Tudor, i-a împrăştiat, a împuşcat vreo cîţiva dintre ei şi a luat doi prizonieri. În timp ce oamenii din garda Craiovei, din ordinul vornicului Nicolae Văcărescu, trimis de aici în calitate de comandant superior, a încercat să atace mănăstirea Tînţăreni ocupată de Tudor. Serdarul Bălteanu şi serdarul Iamandi s-au apropiat deja de mănăstire şi sînt — după cum se spune — sprijiniţi de cei doi bimbaşi, Ghencea-aga şi Mihali. Numai că toţi arnăuţii care se află în solda guvernului de aici au refuzat să se supună şefilor numiţi mai sus şi n-au vrut să tragă asupra rebelilor, aceştia din urmă au ieşit apoi din fortificaţie ca prieteni, au îmbrăţişat pe arnăuţi, au chefuit cu ei şi s-au întors apoi iarăşi în mănăstire. Există îngrijorarea că toate aceste trupe vor trece de partea lui Tudor şi se aşteaptă cu teamă rapoartele vornicului Samurcaş despre negocierile începute cu acel şef al insurgenţilor.

Capuchehaia instalat la Silistra a înştiinţat guvernul de aici că un tătar al Porţii, sosit în patru zile de la Constantinopol, a adus paşalei acelei fortificaţii ordinul de a strînge neîntîrziat trupe de a le ţine pregătite pînă la următoarele ordine. Firmane similare aduce acelaşi tătar către comandanţii turci ai fortificaţiilor Rusciuc, Vidin şi Orşova, către care a pornit deja de la Silistra, de-a lungul Dunării. Se presupune că aceste trupe sînt destinate să acţioneze, în caz de nevoie, împotriva rebelilor din Oltenia.

Ieri a sosit aici ştirea potrivit căreia caimacamii principelui Callimachi ar fi sosit la Rusciuc, dar că din cauza intensei topiri a sloiurilor nu pot trece Dunărea. Se aşteaptă deci sosirea lor aici azi-mîine.

● **Ediţii** : *Documente externe*, p. 92—93.

1821 [februarie 19] martie 3. București. Raportul informativ al corespondentului de presă, la București, Popovich, către redacția ziarului „Wiener Allgemeine Zeitung“, despre Tudor Vladimirescu ; revendicarea de către țăranii din Tîrgoviște a privilegiilor și bunurilor confiscate de fostul domnitor.

Mult stimate domnule administrator,

La 30 ianuarie a murit aici principele domnitor Alexandru Suțu după ce a guvernat doi ani și cîteva săptămîni, urît și blestemat de întreaga țară, pentru că el și cu favoriții săi au supt-o neîncetat. A fost înmormîntat la 1 februarie în biserica Sf. Spiridon.

Dar chiar în ziua aceea, un anume sluger Tudor, împreună cu 38 de oameni înarmați, au trecut Oltul ajungînd pînă la Tg. Jiu și l-a ridicat pe ispravnicul de acolo [1] pentru a-l închide în mănăstirea fortificată Tismana, apoi a adunat în jurul său pe toți fideli și a trimis o ștafetă la Sublima Poartă, iar după aceea țarului rus la Laibach ca să explice acestui suveran pentru ce și din ce cauză a ridicat el armele împotriva asupritorilor țării.

Apoi a dispus să fie difuzat în public un manifest prin care cheamă întreaga țară la arme.

Boierii de aici au crezut la început că nu e ceva serios și nu și-au dat osteneala decît să obțină afurisirea lui, în scris, de către mitropolit, apoi să dea ordin unui căpitan de panduri ca, împreună cu oamenii lui, să-l aresteze pe Tudor, pe al cărui cap au pus un premiu de 500 de piaștri. Abia se săvîrșiseră toate acestea, cînd am aflat că Tudor, cu 1 500 de oameni, cei mai mulți dezertori din Transilvania, a pătruns în localitatea Cerneți, l-a ridicat pe ispravnicul de acolo punînd în locul acestuia pe unul din oamenii lui, apoi a pornit cu multă precauție asupra Craiovei, a pus stăpînire pe toate mănăstirile și fortărețele, a lăsat acolo garnizoane și provizii, iar acum a ajuns la o depărtare de patru ceasuri de Craiova, luînd cu sine pe un camarad de-al nostru nume Franz

---

[1] Dinicu Otetelișanu, ispravnic de Gorj.

Klinger, ca inginer. Guvernul provizoriu de aici a luat ce-i drept toate măsurile ca să împiedice răzvrătirea, dar nici un boier nu s-a încumetat să meargă împotriva ei, ci i-au adunat pe toți arnăuții, ca la vreo 300, le-au dat solda pe o lună, 50 de piaștri celor călare și 25 de piaștri pedestrașilor, li s-a mai alăturat tot felul de oameni de strînsură din București, iar toți aceștia, cum au ajuns la Craiova, i-au făcut cunoscut că nu vor lupta împotriva domnului Tudor (așa este numit el) pînă ce autoritățile nu le vor plăti solda pe trei luni înainte.

Guvernul s-a temut să facă acest lucru ca nu cumva, după primirea banilor, oamenii să treacă de partea domnului Tudor.

Așa stăteau lucrurile pînă alaltăieri. Ieri, devreme, agenția austriacă locală a primit, prin ștafetă, de la starostele ei din Tîrgoviște știrea că țăranii de acolo, mai ales aceia cărora defunctul principe le confiscase arbitrar pămînturile s-au răsculat și după adunările ținute, 600 de oameni bine înarmați au pornit direct spre București. Ei își revendică privilegiile și pămînturile lor.

Încă de ieri, ei au năvălit asupra boierilor și văduvei principelui defunct, pretinzînd să scoată la iveală hrisovul. Nu știu ce s-a hotărît, dar este destul că în București toți sînt pe picior de fugă, morți de frică, consulii de aici au trimis curieri la Laibach ; ce anume va sosi de acolo rămîne de așteptat.

Generalul comandant de la Sibiu a trimis de asemenea un ofițer la domnul Tudor, pentru ce și din ce pricină nu am putut afla.

Acest domn Tudor a fost colonel rus, a comandat aici în timpul războiului rus o unitate de 6 000 de oameni, panduri, cu prilejul congresului din 1814 ce a fost la Viena unde s-a plîns țarului Rusiei că guvernul de aici nu i-a compensat o pagubă în valoare de 70 000 de piaștri pe care i-a adus-o tîlharii, că el i-a predat totuși pe tîlhari guvernului, dar acesta i-a despuiat de tot, apoi i-a pus în libertate fără să-i ofere vreo despăgubire.

Acesta l-a determinat acum să ridice armele și el a declarat suveranului că nu le va depune pînă nu se va fi instaurat pe aceste meleaguri o altă formă de guvernare.

Nici de la Constantinopol și nici de la Laibach nu a prevenit pînă aici nimic, Poarta l-a numit, ce e drept, în locul

lui Suțu pe spătarul Callimachi [1], care a fost principe la Iași, totuși pînă acum nu a venit aici nici un caimacam din partea lui, unii boieri au vrut să-i cheme în ajutor pe turci împotriva lui Tudor, dar consulul rus și cel austriac li s-au împotrivit ca fiind contrar tratatului, astfel că sîntem de mult în așteptare.

Dorința mea cea mai fierbinte ar fi ca aceste țări să fie ocupate de austrieci, dar toți presupun că o va face Rusia.

Aici este o lipsă de bani de nici nu pot să v-o descriu, nimeni nu vrea să scoată vreun ban, toți sînt pe picior de fugă. Boierii tremură, timorarea lor e de nedescris, arnăuții fac acum pe boierii.

Popovich

București, 3 martie 1821

● Ediții : *Documente externe*, p. 93—96.

Bundesministerium Archiv fur Inneres, Polizei Hofstelle, Wien. Apud Mihail Popescu, Contribuțiuni documentare la istoria revoluției din 1821, în „Revista arhivelor", vol. II, nr. 4—5, 1927—1929, p. 174—176.

34.

1821 februarie 21. C. Samurcaș și N. Văcărescu către ispravnicii Vîlcii prin care trimite adresa lui Pini că Tudor Vladimirescu nu are sprijinul vreunei puteri europene.

De la vornicu Costandin Samurcaș, vornicu Nicolaie Văcărescu, cătră dumnealor boierii **din județul** [2] Vîlcea.

Această copie scoțîndu-se din cuvînt în cuvînt după cea adevărată scrisoare ce s-au trimis de către excelența sa ghinerar Alexandru Pimeni [3] consul al Rusiei, către mine, vornicul Costandin Samurcaș, pentru reaoa pornire a slugerului Tehodor, iată vă trimitem dumneavoastră. Fie dar, luînd pliroforie de cele coprinzătoare, să puneți îndată să scoață copie întocmai, să le trimiteți zapciilor du prin plăși, cărora să le porunciți a le citi într-auzul lăcuitorilor du prin toate

---

[1] Scarlat Callimachi, domn al Moldovei (1812—1819), numit la Poartă succesor la tronul rămas vacant în Țara Românească, pe care însă din cauza revoluției lui Tudor Vladimirescu, nu a mai apucat să-l ocupe.

[2] În slavonă în original : *ot sud*.

[3] Pini.

satele[1], spre a înțelege că această a sa pornire este numai de la însuși, iar nu cu știrea nici a prea Înaltei Porți, nici a altor împărați, precum el au înșălat și au amăgit pre norod.

Costandin Samurcaș, Nicolaie Văcărescu

1821, fevruarie 21

Copie după scrisoarea trimisă de către excelența sa ghinărar consul al singuri țiitoarii sale măriri împăratului a toată Rusia, către dumnealui vornicu Costantin Samurcaș.

Din scrisoarea trimisă din Craiova mai curînd am aflat cum că Theodor [Vladimirescu] propăvăduiește că nu este a sa mișcare o îndrăzneală numai de sine-și pornită și că se ține și de alte cu tărie puteri și că stă adăstînd poruncile prea Înaltei Porți. O idee ca aceasta, auzindu-se de obșteasca prostului și fără vină norod, poate să amăgească nu numai pe acest spre lesne amăgire norod dar și pă alți mai mulți din cei cu chibzuire mai de mijloc și care nu au cunoștință de politiceasca de astăzi putere evropenească. O idee ca aceasta făr de orînduială aflînd, am judecat drept a mea datorie să scriu către dumneata și [să] te rog ca să dai în vileag tuturor celora către care vei chibzui că se cuvine că zisele lui Theodor nu au nici un temei și că nu au alt sfîrșit fără numai al său pă chipul (?) sau folos, poate încă și izbîndirea răului său cuget, fiindcă porunca Înaltei Porți s-au dat cătră măria sa vodă, al căruia porunci au a urma toți, la toate cele din Țara Românească curgătoare pricini. Eu, după scrisorile ce ieri am primit de la excelența sa solul rusesc din Tărigrad, carele deschizînd vorba cu Înalta Poartă pentru făr'de orînduială pornire a Vladimirescului, nu pot privi mișcarea sa într-alt fel decît un sfîrșit de rezvalnică turburare și fiind de hrăpire.

Deci cînd Vladimirescu nu va da ascultare povețelor dumitale și nu va contena de a se arăta amăgitor de norod și turburător obștii, odihnei a norodului Țării Românești, să va privi numai de către Înalta Poartă, norodul căria rezvrătește Theodor, ca un răzvrătitor, dar și de către curtea rusească ce voiește a nu se turbura obșteasca odihnă și se străduiește să răzbuneze cea după înăuntru ființa sa.

---

1 Șters cuvîntul „plășile".

Acestea toate rog să se arate nu numai către toți cei ce i-au rătăcit și să străduiește a-i mai rătăci Theodor, dar și către însuși, ca să înțeleagă ce fel de triște îl așteaptă de nu va da ascultare iubitoarelor de omenire povețe ale dumitale.

Gata și plecată slugă
Alexandru Pimeni[1]

București, fevruarie 18, 1821

● Muzeul de istorie a Partidului, fondul Saint-Georges, condica „Ad acta anni 1821", f. 1—1 bis. Copie rom., cont. Publicat în *Convorbiri literare*, anul XX (1886), p. 937—939. *Răscoala din 1821*, I., p. 282—284.

35.

1821 februarie 26/martie 10, București. Raportul informativ al corespondentului de presă la București, Popovich, către redacția ziarului „Wiener Allgemeine Zeitung" despre revendicarea de către tîrgovișteni a privilegiilor și bunurilor confiscate de fostul domnitor ; forțele de care dispune Tudor ; sosirea caimacamilor ; masacrarea turcilor la Galați.

Mult stimate domnule administrator,

Cînd v-am expediat corespondența mea din 3 curent, cred că am menționat răscoala țăranilor din Tîrgoviște, țăranii sînt ca la vreo 400 la număr, au și ajuns în seara zilei de 3 martie în fața Bucureștilor și au trimis mitropolitului și boierilor pămînteni o deputăție aleasă din rîndurile lor ca să-i întrebe dacă vor sau nu să le înapoieze hrisoavele care le întăresc dreptul asupra posesiunilor lor.

Boierii, strînși cu ușa, au confiscat pe loc cu mare zarvă toate hîrtiile de la văduva răposatului principe și, după ce le-au cercetat și citit cu glas tare, le-au ars în public, totuși țăranii au descoperit că dintre aceste hîrtii lipsea hrisovul dat de bătrînul vodă Constantin Brîncoveanu și care sună astfel : orașul Tîrgoviște, cu împrejurimile sale, le este dăruit pe veci ca recunoaștere a vitejiei lor, iar ei au pretins cu vehementă și fel de fel de amenințări această hîrtie, dar nici un boier nu voia să recunoască a ști ceva despre ea. Ță-

[1] Pini.

ranii au arătat că hrisovul se afla în mîinile bătrînului Golescu și atunci au fost întrebați doi dintre fiiu lui, încă în viață, mai ales Iordache Golescu, mare logofăt, pentru că țăranii îl învinuiau că a vîndut răposatului principe hrisovul cu 15 000 de piaștri, iar acesta a declarat în mod public sub prestare de jurămînt, în fața tuturor țăranilor că nu văzuse niciodată acest hrisov ; atunci a ieșit în față al doilea frate al acelui boier și s-a oferit să declare sub prestare de jurămînt că găsise hrisovul acela printre actele tatălui său și că-l citise. După aceea s-a mai ivit un boier care a depus și el mărturie, acum procesul dintre cei doi frați este în curs. Delegația țăranilor se mai află aici, ceilalți 400 însă s-au împrăștiat din nou.

De atunci vin țărani din toate părțile încoace și pretind despăgubiri pentru toate nedreptățile, pe care boierii le și compensează.

Domnul Tudor, asupra căruia am relatat amănunțit în corespondența mea din 3 martie, după ce a ocolit orașul Craiova, s-a tras în munți, la Rîmnic. Mai multe județe au și ajuns în puterea lui.

Potrivit știrilor parvenite ieri, forțele de care dispune se ridică la 8 000—10 000 de oameni și devin din zi în zi tot mai de temut. De două zile au sosit — aici de la Constantinopol cei trei caimacami, răspîndind vestea că turcii se pregătesc să se lupte cu Tudor, în care scop ei au strîns de la boieri suma de 250 000 de piaștri și au trimis-o la Constantinopol ; însă persoane bine informate pretind că banii aceștia sînt destinați lui Tudor, anume pentru a-l corupe, ca să se facă nevăzut, deoarece grecii se tem foarte că dacă turcii intră în țară, rușii cu siguranță că nu vor sta cu mîinile în sîn, cu atît mai mult cu cît consulul rus de aici a primit de la ministerul din Constantinopol mustrare că nu i-a lăsat pe boieri să-i cheme în ajutor pe turci. El n-ar fi trebuit să-și permită această imixtiune. Tocmai cînd să-mi închei corespondența, domnul agent secretar a ieșit din cancelarie și a relatat că aseară a sosit de la Galați curierul cu știrea că un căpitan de arnăuți s-a luat la ceartă cu un turc, acesta i-a tras o palmă, iar căpitanul și-a scos pistoalele și l-a ucis, după care i-a strîns pe toți arnăuții, grecii și albanezii și s-a năpustit asupra celorlalți turci, astfel că într-o singură noapte au fost măcelăriți 300 de turci, sau, într-un cuvînt, toți turcii care erau în Galați.

Pe urmă, răzmerița a pus foc în mai mult de zece locuri ale orașului, care a fost în întregime pîrjolit. Odată cu arnăuții care au ucis pe turci, căpitanul acela a luat cu el și tunurile pe care le aveau pe nave și a plecat în Moldova, toate satele i s-au alăturat și acum ei se îndreaptă în marș către Iași. Aici, boierii își strîng lucrurile și se pregătesc să fugă la Sibiu și Brașov, din cauză că se tem că ar putea să vină turcii și să se răzbune măcelînind toți grecii.

Granița Transilvaniei cu Țara Românească este înțesată de armată. O, Doamne numai de-ar veni !

Consulul rus de la Galați a fugit. Pînă acum nu se știe ce s-a întîmplat cu consulul.

București, 10 martie 1821

● Ediții : *Documente externe*, p. 113—114.

Bundesministerium Archiv fur Inneres. Polizei-Hofstelle, Wien. Apud Mihail Popescu, Contribuțiuni documentare la istoria revoluției din 1821, în „Revista arhivelor", vol. II, nr. 4—5, 1927—1929, p. 178—180.

36.

1821 februarie 27. Iorgu Văcărescu cere lui Nica Vlădescu, sameș de Vîlcea, să-i trimită muniții împotriva răsculaților.

Cu frățească dragoste mă închin dumitale arhon serdar !

Am primit testele fișicuri ce mi s-au trimis. Și fiindcă la socoteala ce am făcut fișicurilor ce mi s-au trimis de acolea dă la dumneavoastră văz că pînă acum ați trimis cinci sute șaizăci și șapte testele fișicuri, care s-au și cheltuit la războiul ce am avut cu hoțomanii ce s-au rădicat asupră-mi, rămîind numai într-aceste fișicuri care acum ni s-au trimis și nu este îndestul, fiindcă răii s-au înmulțit și s-au îndîrjit, mai vîrtos că se poate să se închiză drumurile și să nu mai am în urmă de unde să mai cer fișicuri și ajutor, de aceea, cu toate că scrisei și dumnealui stolnicului Iancu Lahovari, ispravnicu, dar și pă dumneata te rog să stai mucaet a mi se mai trimite cît mai în grab o sumă bună de testele fișicuri, căci s-au apropiat hoțomanii ca să mai iurudisească asupră-mi.

Aștept dar cît mai în grab săvîrșirea cererii aceștia ca să mă îndatorez.

al dumitale ca un frate și slugă

Ior[gu] Văcărescu

1821, fevruarie 27

[Pe verso foii 6 bis, adresa :]

Cinstitului dumnealui biv vel sărdar Nica Vlădescu, sameșu **din județul** [1] Vîlcea, cun frățească dragoste.

ANEXA

Județul Vîlcea

Cheltuiala ce s-au făcut din porunca cinstitului divan și a dumnealui biv vel logofătului Dimitrie Bibescu, eforul pandurilor în vrema răzvrătiroului Theodor, cum arată :

Tl.	Bani	
250		pentru 200 testele fișicuri împărțite la tîrgoveți și slujitori cînd au trecut Tudor pe aici ;
125		ipac la alte 100 testele ce s-au trimis căpitanului de Olturi ;
212	60	ipac la 170 testele trimise în două rînduri polcovnicului de județ și căpitanului de Olteț ;
125		ipac la 100 testele date strejarilor din plaiul Cozii ;
125		ipac la 100 testele date strejarilor din plaiul Hurezului ce era orînduiți la drumurile despre Gorji ;
187	60	ipac la 150 testele date strejarilor din plășile Oltețelor păzitorii drumurilor despre Cerneți și Gorji ;
760	30	ipac la 609 testele date la 559 panduri ce s-au pornit la Craiova [1], rînduri, rînduri și osebit cîte 10 testele la 5 căpitani ai lor ;

---

[1] **În slavonă în original :** *ot sud.*

[2] Vezi despre aceștia documentul din 10 februarie 1821 (nr. 26).

625 ipac la 500 testele trimise în trei rînduri la dumnealui căminar Iorgu Văcărescu, ispravnic de Gorji ;

250 ipac la 200 testele trimise la dumnealui căminar Costi (?) ;

750 ipac la 600 testele trimise la dumnealui căminar Iorgu ;

625 ipac la 500 testele trimise în urmă iarăşi la dumnealui căminar Iorgu şi dumnealui fiind fugit s-au coprins de către hoţomani ;

500 ipac la 400 testele ce s-au aflat la isprăvnicat şi s-au luat de către hoţomani la călcarea Rîmnicului ;

1 320 daţi la 220 panduri ce s-au pornit în trei rînduri la Craiova cîte 6 lei de unu ;

2 034 daţi la 339 panduri ce s-au pornit la Craiova în patru rînduri, ipac po tl. 6 ;

150 daţi la 5 căpitani ai lor, cîte tl. 30 de unu ;

350 la dresul armelor ce s-au strîns din judeţ şi s-au dat pandurilor ;

480 plătit măcelarilor pentru carnea ce s-au dat hrană la panduri ;

450 pentru 9 000 ocă mălai ce s-au cumpărat de s-au hrănit pandurii în cîtă vreme şedea la isprăvnicat pînă a să porni la Craiova ;

223 72 pentru 2 236 pîini care s-au dat la plecările pandurilor, cîte 4 pîini de om ;

320 leafa la orînduiţii păzitori de la 4 poduri ale Oltului, po tl. 40 de om, pe 2 luni ;

240 ipac daţi la aceşti 4 păzitori, cîte tl. 30 pe 2 luni pentru hrana lor şi a pandurilor ce erau cu dînşii ;

300 la 5 spioni trimişi în părţile unde lăcuia Tudor să afle mişcările lui, după poruncă, după ale cărora arătări să înştiinţa atît la Bucureşti cît şi la Craiova ;

50	cheltuiala dusului armelor ce s-au aridicat de la mănăstirea Hurezului și s-au trimis la mănăstirea Cotroceni, dupe porunca dumnealui vel spăthar;
250	cheltuiala strejarilor dupe drumurile Horezului i ale Olteţului.
10 702 102	adică zece mii şapte sute doi, bani una sută doi.

● Muzeul de istorie a Partidului, fond Saint-Georges, condica „Ad acta anni 1821, f. 7, Orig. rom. Ediţii: *Convorbiri literare*, XX, (1886), p. 947—949; *Răscoala din 1821*, I., p. 308—309.

37.

1821 martie 3, Oteteliș. Tudor Vladimirescu trimite boierilor adăpostiţi la Beneşti capetele lui Iova şi Ienciu, executaţi pentru jaf.

De la sluger Theodor, către dumnealor familiile de boieri aflate la Beneşti.

Cuviincioasă închinăciune!

Fraţilor! Cu toate că nu sînt din sînge de evanghenist, dar tot simţ durerile celor evghenisiţi. Căci, cum am aflat de primejdia în care sînteţi, mi-am lăsat drumul şi am pornit spre a întîmpina răul. Nenorocirea însă mi-a stat împotrivă, că n-am putut ajunge la vreme.

Dar, ca să cunoaşteţi dumneavoastră că cugetul meu n-a fost nici este a se urma unele ca acestea, iată, pe cei ce au fost pricina i-am tăiat pe amîndoi şi le trimit capetele spre încredinţare, pe care să porunciţi a le pune la răspîntii spre pilda şi a altora. Iată se trimit dv. şi lucrurile ce s-au găsit la aceşti tîlhari, precum argintul unei sfinte icoane şi din hainele cocoanelor d-voastră.

Să aveţi bună nădejde în dumnezeu că în scurtă vreme că veţi despăgubi şi de cele ce v-a jefuit. Şi sînt al dv. ca un frate şi slugă.

Theodor

Scris din satul Oteteliș

1821 martie 3

● **Ediţii**: C. D. Aricescu, *Acte justificative...*, p. 89—99; anexă la memoriul lui Iordache Otetelişanu despre călcarea de la Beneşti; *Răscoala din 1821*, I., p. 318.

38.

1821 martie 8. Porunca lui Tudor către oamenii Adunării să nu supere niște familii de boieri în drum spre mănăstirea Cozia.

De la sluger Theodor.

Fraţilor, oameni ai Adunării noastre, toţi comandiri arnăuţilor și ai tuturor pandurilor, cîţi vă aflaţi supt otcîrmuirea mea.

Aceste familii boierești care se află slujind împreună cu noi pentru folosul de obște, iar familiile cu toate calabalîcurile dumnealor să trimit de către mine ca să lăcuiască la mănăstirea Cozii.

Ci iată că vă scriu și strașnic vă poruncesc ori pă unde vor merge aceste familii și calabalîcuri, întru nimic supărare să nu le faceţi, căci care împotrivă va urma, pedeapsa îi va fi pierderea vieţii, precum bine aţi văzut că au păţit și alţii care au urmat împotriva aceaia.

Theodor

1821 martie 8

● Acad. R.S.R., doc. CCCI/17. Orig. rom. Ediţii: N. Iorga, *Scrisori inedite...*, p. 36; *Răscoala din 1821*, I., p. 341.

39.

1821 martie 8, [Slatina]. Tudor Vladimirescu asigură boierilor din Benești adăpost la mănăstirea Hurez.

Cu frăţească plecăciune mă închin dv.!

Fraţilor! Iată trimisei dv. trei oameni de ai Adunării, cu care să va puteţi înţelege a face care.

Și cu această scrisoare către cuvioșia sa egumenul sf. mănăstiri Horezul să mergeţi la Horezu. Și fiindcă peste cîteva zile este să vie, atît la acea monăstire, cît și altele dimprejur, cîţiva paznici acolo, să vă arătaţi către acela ce va fi mai mare asupră-le cu scrisoarea ce făcurăm către părintele egumen, a vă da cele trebuincioase.

Și sosind sănătoși la monăstire. cu întoarcerea oamenilor noștri să ne trimiteți răspuns.

Și sînt al dv. ca un frate și slugă,

Theodor

1821, martie 8

Se va trece de către dv. dedesubtul scrisorii părintelui egumen toate familiile cîte sînteți.

[Adresa :] De la sluger Theodor, către toate familiile boierești cîte s-au aflat la Benești, închinăciune dupe cuviință!

ANEXA

De la slugerul Theodor

către cuvioșia sa nestavnicul egumen al mănăstirii Horezului.

Fiindcă acest sfînt lăcaș, cum și alte asemenea, sînt făcute de neamul norodului românesc, ca pe la vremi să se adăpostească și să se ocrotească familiile celor cinstite, apărîndu-se a nu pătimi vreun rău, de aceea vin acolo cele mai jos arătate familii boierești. Și sosind aici, să le cultivarisiți cu toate cele trebuincioase, hrana dumnealor și a oamenilor, a nu cerca vreo lipsă.

Și de urmare și primriea dumnealor să avem răspuns, cu întoarcerea oamenilor mei. Dar nu care cumva să te arăți cu vreo împotrivire, că apoi să nu-ți pară rău!

Și am răspunsul cuvioșiei tale de primire și urmare, negreșit.

Theodor

1821, martie 8

1. Iordache

frații Otetelișani

2. Grigore

3. Ioniță Sefendache, medelnicer o familie

4. Uța, soția acestuia, născută Otetelișanu

5. Nae, fiiul lor

. . . .

6. Ioniță Rîioșanu, armaș, fiul Uței, născut cu primul ei soț, C. Rîioșanu.

7. Marița, soția acestuia, născută Poenăreasă [1].

8. C. Poenaru, vistier.

9. Manda, soția sa, născută Otetelișanu.

10. Sevastița, fiica lor.

11. Evghenița, idem.

12. Costache, fiul lor cel mai mic (căci cel mare Petrache, se află în București ; iar cel mijlociu, Toma, era la moșia Poiana) o familie

. . . .

13. Bălașa Caragic, slugereasă, născută Socoteanca.

14. Ioniță Caragic, fiul său.

15. Raluca, fiica ei. o familie

. . . .

16. Trandafil slugeru, grec, ce fusese dascăl.

17. Catinca, soția sa, născută Socoteanca.

18. Dumitrana fiica sa. o familie

. . . .

19. Petrache Nicolae Poenaru, medelnicer.

20. Safta, soția sa, născută Arion.

21. Nae fiul lor. a familie

22. Anica Poenăreasca, mama lui Petrache născută Știucă.

. . . .

[1] La o judecată din martie 1822 cu medelnicerul Dincă Zătreanul, Marița Rîioșanu afirmă că soțul ei decedat și-a pierdut tot avutul cu prilejul luptei de la Benești (Acad. R.S.R., doc. DCCXLVII/17).

23. Ioniță Ghimpețeanu, pitar.

24. Uța, soția lui, născută Găneasca.

25. Elena, fica lor.

26. Marghioala, idem.

27. Sultana, idem.

28. Catinca, idem.

29. Iancu, fiul lor. o familie

. . . .

30. Antonache Castrișu, ce-i zicea și Scordilă.

31. Elenca, soția sa, născută Milească. o familie

. . . .

32. Hristodor, dascăl grec, cel ce a fost împușcat de rebeliști, miercuri, 2 martie 1821.

● Muzeul de istorie a Partidului, arhiva C. D. Aricescu, fond Saint-Georges, pach. CCCLXIII, dos. 10; cf. C. D. Aricescu, *Acte justificative* p. 90—91, unde este publicat numai textul documentului fără lista persoanelor refugiate la mănăstirea Hurez. *Răscoala din 1821*, I., p. 339—340.

40.

1821 martie 20. Constantin Zătreanu și un „frate" al său scriu căpitanului Ioniță Magheru că au trecut opt zile de cînd s-au despărțit, la Slatina de slugerul Theodor [Vladimirescu] fiind orînduiți comandiri împreună cu polcovnicul Iordache Hristofi ca să strîngă panduri din orice județ. Despre unele neînțelegeri cu pandurii trecuți sub ascultarea destinatarului care transportă jafurile acesteia. Este întrebat dacă s-a alăturat „gospodarului" ca să urmeze „adunării cei de obște" sau să jefuiască lumea.

Cu frățească dragoste ne închinăm dumitale,
frate căpitane Ioniță Măgheriule,

Sănbătă ce au trecut au fost opt zile trecute de when, ne-am despărțit de dumnealui slugeru Theodor de la Slatina, eu și fratele Costandin Zătreanu ce este iscălit mai jos. Și tovaroș cu noi este și polcovnicul Iordache Hristofi, care

sîntem povățuiți și prin grai și prin scris de către dumnealui slugeru, sînt și orănduiți comandiri să strămgem panduri din veri ce județ vom putea. După ce am trecut Oltul dincoace și dumnealui slugeru au plecat din Slatină, am întîlnit un trup ca de treizăci de inși de acolo din partea locului dumneavoastră, asupra cărora căpetenie erea diiaconu Oțăt, mergănd să se prădeză la dumnealui slugeriu; cărora spuindu-le că dumnealui slugeriu au plecat, s-au alăturat lăngă noi și sănt ca neşte prădați, după porunca ce o avem de la otcărmuitoriu nostru. Cu care, viind pănă la Strejești, un Mihai Prunescu dintre dănșii, dănd mare prinsoare și făgăduială că până în patru, mult cinci zile, va veni cu patruzăci, cincizăci de panduri, încredințîndu-ne că cei mai mulți îi are gata. Și de acolo s-au pornit cu cinci panduri, făcăndu-i-să lui deosăbită carte, aşezăndu-l căpitan. S-au făcut și dumnealor deosăbită scrisoare din partea dumnealui polcovnicul Hristofi.

După ce am venit aici la Olteți, am pornit și pă căpitanu Ilie Căpățînă iarăși cu cartea noastră, să facă panduri în partea locului, să întălnească și pă Mihai Prunescu, să vie cu toții fără zăbavă ca să mergem și noi după otcărmuitoriul obștei, după cum sîntem porunciți și...[1] de avea trimișii noștri îndemnare și ajutor de la dumnealui.

Ne scriie căpitanu Ilie Căpățînă că pă Mihai Prunescu, care l-am trimis noi mai înainte, l-ai alăturat lăngă dumneata și vineri ce au trecut au fost trecănd cu patru cai povotnici, încărcați de jafuri, osăbit de cai lor iar încărcați. Să vede că pentru aceasta te-i prădat dumneata la gospodaru, să poți jefui lumea, iar nu să urmezi adunării cei de obște. Și cum poți dumneata să embondisăști oamenii noștri și noi ai dumitale? Ci frățește arătăm dumitale că pentru hotarul protopopului Marin, rudenie cu dumneata, ne făcurăm întăi datoriia a scriie dumitale că erea să înștiințăm cu olac atăt la dumnealui slugeru, căt și la dumnealui gospodaru dă această împotrivă rea urmare a dumitale. Ci te poftim frate să nu aduci treba la rău, că prea pă lezue este rău a să aduce. Ci dă de o parte înpacă la Căpățînă, iar pă de altă parte înlezneşte-le trebuința în care sînt însărcinați a plini suma pandurilor și-i porneşte pă amîndoi, căci ne grăbim prea mult.

---

[1] Scris pe deasupra; indescifrabil.

Iar de nu vei da ascultare frățăștilor noastre povățuiri, va fi păcatul dumitale.

1821 martie 20

Și săntem ai dumitale ca neşte fraţi

Constantin Zătreanu

Indescifrabil

[P.S.] Oameni de ai gospodarului și arnăuți au întîlnit pă căpitanu[l] Ilie și nu numai că nu i-au zis nimic, dar au avut și cinste. Iar dumneata pămîntean, și faci altfel.

[Adresa :] Cinstit şi al nostru ca un frate, dumnealui căpitan Ioniță Mageriu cu frățească dragoste.

● Muzeul memorial „Nicolae Bălcescu", nr. inv. 5477. Orig., 2 f.

41.

1821 martie [20] [1]. Proclamația lui Tudor Vladimirescu către locuitorii județului Vîlcea, privind rostul mișcării sale și îndatoririle lor.

De la slugierul Theodor Vladimirescu.

Cătră toți lăcuitorii orașelor și satelor din **județul** Vîlcei [2] de orice treaptă, adecă neamuri, postelnici, manzil, breslași, ruptași, birnici, scutelnici, poslujnici și slujitori și către toți streinii birnici dintr-acest județ.

Iaste știută la toți cea pînă acum pornire a mea, ce cu glasul norodului celui năpăstuit am urmat și urmez, spre dobîndirea dreptăților. Am hotărît, dînd cel întîi semn de bun patriot într-acest pravoslavnic pămînt românesc întru care am strămoşească naștere și să ocîrmuiesc pre toți cei ce au încins arme din partea a tot norodului, spre zdrobirea și încetarea a vericăruia jaf și nedreptate ce ați cercat pînă acum din pricina oblăduitorilor domni ce au stătut, care întru desăvîrșită nemilostivire aflîndu-să, au aplecat oricîte chipuri de mijloace s-au îndeletnicit și v-au supt sîngele aducîndu-vă într-această mare dărăpănare și proastă stare întru care vă aflați. Iar cea mai de temei hotărîre a mea însoțită cu glasul norodului, iaste ca nici într-un chip să nu încetez din cererea dreptăților țării, pre care și de nu le voi vedea dobîndite prin-

[1] Copiile publicate de C. D. Aricescu și N. Iorga poartă data de 21 martie.

[2] În slavonă în original : *sud* Vîlcei.

tr-acele destoinice cuvinte care s-au făcut cunoscute pînă acum pă unde s-au cuvenit, vă făgăduiește că să vor dobîndi negreșit prin vărsare de sînge împotriva vericăruia vrăjmaș să va arăta călcătoriu acestor dreptăți, de care întîi voi aveți să vă bucurați. Într-această dar doritoare patrie, și voao cugetări aflîndu-mă, ne-au ajutat milostivul dumnezeu pînă acum, și nu numai acele cinci județe ot prez Olt să văd mîntuite de mîncătoriile și jafurile prădătorilor ocîrmuitori și felurimi de slujbași, ci pre unde am ajuns și am propăvăduit au încetat relele jăfuitorilor. Așadar ajungînd și aici în politia Bucureștilor, care iaste scaunul oblăduirii norodului, și găsind mulți patrioți boieri întru asemenea bune cugetări cu ale norodului asemănate, am hotărît, ca un voitoriu de dreptate, să cunosc vremelnica stăpînire a țării, supuindu-să toți cei ce au încins armele de izbăvire la legile și pămînteștile obiceiuri ce li să vor arăta de către stăpînire prin mine și le voi cunoaște că sînt întru adevăr folositoare patriei și de mare trebuință obștii norodului, căci fără de a cunoaște cinevași o stăpînire, nu numai firește nu iaste prin putință, ci poci zice și de mare vătămare la împlinirea trebuințelor ce va avea această izbăvitoare lucrare.

Vă vestesc dar tuturor, fraților pămînteni ,că și cuviința și trebuința vă îndatorează să cunoașteți o stăpînire, care stăpînire avîndu-și vlăstările sale întinse prin laturile țării, să închipuiește și într-acel județ prin dumnealor ispravnicii ce să orînduiesc de aici, la care cîți sînt lăcuitori într-acel județ trebuie să se supună și să-și săvîrșească poruncile ce le vor da cînd vor fi asemănate celor întru obșteasca știință datorii și ajutoarele trebuințelor ce cer oștirile ce sînt gata a să război spre dobîndirea dreptăților obștii norodului. Și așa înțelegînd cu toții duhul aceștii izbăvitoare lucrări, cîți sînteți vrednici de a purta arme împotriva vrăjmașului dreptăților țării, veniți la mine să vă cercetez starea vitejiei voastre, și de voi găsi-o asemănată cu ceea ce povățuiesc datoriile ce aveți să săvîrșiți, cunoscînd însă și aceasta, că aveți să slujiți ca niște ostași numai pentru dobîndirea dreptăților voastre, iar nu pentru vreo folosire de bani, căci și eu și toți ce ce s-au înfrățit cu mine, slujim, nu cu cuget de dobîndire de bani, ci porniți de rîvna binelui ce așteptăm și pentru noi și pentru copiii noștri. Iar cîți nu sînteți născuți pentru această meserie, împliniți-vă datoriile cu toată supunerea ce să cuvine să dați către dumnealor boierii ispravnici ai județului, adecă voi : mazlilor, bräslașilor și cumpaniștilor i strei-

nilor, răfuiți-vă rămășițile ce aveți a următoarei tetraminii de ianuarie. Asemenea și voi birnicilor, istoviți rămășițele dăjdiilor ce sînt scoase pînă acum prin poruncile stăpînirii, adecă asemini vistierii de februarie și martie po tl. optsprezece de lude ai diminii lefilor tot pă aceste doao luni po tl. doisprezece și jumătate de lude, și banii orînduielii mezilhanelii de primăvară po tl. șaptesprezece și jumătate de lude. Și cu toți, din orice treaptă și orînduială, slujiți izbăvitoarelor oștiri ale țării care după cum să vor rîndui în dări și în transporturi trebuincioase zaherele, și fiți încredințați că mai la urmă veți înțelege și rodurile fericirii voastre. Cîți însă de supt aceste răspunderi vă aflați astăzi ostași supuși armelor izbăvirii, să știți că sînteți cu totul apărați și priveleghеați, și voi sătenilor cu unii ca aceștia aveți să vă scădeți din lude cu analogon cislelor lor, precum și stăpînirea țării poruncește pentru aceasta prin vistierie către dumnealor județelor și aseminea să va păzi această orînduială și pentru cîți alți ostași să vor mai aduna du prin sate și de acum înainte prin știința mea și a orînduiților mei. Iar după ce veți istovi toate aceste puține rămășițuri prin zapciii plășilor la dumnealor ispravnicii județului, după cum urmează obiceiul, ca să istovească și dumnealor cu vistieria țării, iarăși spre întîmpinarea trebuincioaselor ale izbăvirii, să știți fără îndoială că mare ușurință are să vi să facă, nu numai întru răspunderea dăjdiilor, ci și întru toate celelalte dări și orînduieli, cum și jefurile vor lipsi cu totul și veți înțelege înșivă scăparea robiei întru care v-ați aflat pînă acum. Urmați dar întru toate aceștii propoveduiri ce într-adins vi s-au trimis, ca să să cetească într-auzul tuturor și în vileag de obște, și fiți încredințați că niciodinioară nu veți rămînea fără dobîndirea dreptăților voastre.

Theodor

1821 martie 1

● Acad. R.S.R., ms. rom. 4075, f. 4—5 (foaie volantă). Copii pentru jud. Slam Rîmnic, Buzău, Prahova, Acad. R.S.R., doc. CLXV/22, doc. CL/30, ms. rom. 878, f. 164—165 și ms. rom. 3256, f. 42 v-44. Ediții: C. D. Aricescu, *Acte justificative...*, p. 129—131; N. Iorga, *Izvoare contemporane*, p. 263—265 și p. 383—385; în *Revista istorică română*, XIII_2, p. 34—36; trad. grec. cont. publicată de I. Filimon II, p. 299—301, *Răscoala din 1821*, I., p. 385—387.

1821 martie 23. Turnu Roșu. Funcționarii de vamă de la Turnu Roșu raportează despre fuga boierilor din Țara Românească înspre frontiera austriacă și jefuirea lor, la Cîineni; despre întîlnirea curierilor agenției cu Tudor și nelegiurile ce se petrec la Cîineni și în toată Țara Românească.

Excelenței sale prea stimate baron.

În prezumtiva speranță, că Excelența Sa, este deja în cunoștiință de cauză, din alte surse sigure a întîmplărilor de la începutul revoluției și pînă în prezent, din Valahia își iau libertatea cei împuterniciți prin decretul imperial prezidențial numărul 344 datat din 20 a.c., de a informa cu supunere pe Excelența sa asupra faptului că proclamația instigatoare a general-locotenentului rus Ipsilanti din Iași către poporul din Moldova a revoltat toate spiritele din Valahia și a condus la fugă celor mai de vază familiii în Transilvania și la revolta și gafa arnăuților și a celei mai de jos clase din popor, împotriva superiorilor.

Din această cauză primii emigrează încontinuu de aproape de 14 zile și cei din urmă care erau la început în grupuri răzlețe s-au unit în cete mai mari și jefuiesc pe boieri care din motive de siguranță s-au refugiat și de alaltăieri seară s-au închis din motive de siguranță, granița.

La Cîineni în apropierea graniței, au apărut de ieri 40 de oameni a acestor rebeli și numai permit intrarea a nici unui boier pînă cînd aceasta nu este complet jefuit; cei care nu au suficienți bani, pentru răscumpărarea vieții sînt luați prizonieri și amenințați cu execuția dacă timp de 24 de ore nu-și achită suma de 8—10 mii piaștrii.

Jalea și mizeria acestor emigranți este demnă de milă. Despre capul rebelilor Ipsilanti lipsesc informații precise, se presupune că acesta, după toate probabilitățile a pornit cu ceata lui de greci spre cetatea turcă Brăila, pentru a obține libertatea grecească și de a răsturna conducerea otomană.

În schimb cunoscutul slujitor al rebelilor Tudor, din Valahia Mică, acoliți au răspîndit atîta panică și mizerie, după ce a ocupat toată Valahia a fost văzut cu 50 de arnăuții în data de 19 a acestui an, la Bolintin, o stație poștală din jurul Bucureștiului, de către un curier de-al nostru însoțitor al poș-

tei spre Constantinopol, care încerca să obţină informaţii din partea lor dacă mitropolitul şi ceilalţi boieri din Divan ar fi în Bucureşti.

De altfel Cîinenii este de ieri teatru maltratărilor, şi toată Valahia fără conducere este supusă devastării şi agentul imperial-regal rus şi austriac vor părăsi pe 21 Bucureştiul şi vor merge la Braşov.

Noi care de altfel avem onoarea de a aştepta cu adîncă supunere, rămînem supusul slujitor al Excelenţei Sale.

M. Kirichich,

G. Aron

Turnu Roşu, 23 martie 1821 nr. 382

● Ediţii: A. Oţetea, *Solidaritatea românilor din Transilvania...* p. 103—104.

43.

1821 martie 24. Porunca polcovnicului Iordache Hristofi adresată căpitanului Avram ca să vină cu oamenii lui la Horezu.

De la polcovnicu Iordache Hristofi comandiru

Dumneata căp[i]tane Avrame în ceas[ul] ce vei priimi porunca aceasta numaidecît împreună cu toţi oameni[i] ce vei fi avînd şi să vii aici la Horezu fiindcă eşti trebuincios, şi la pătulele ce l[e]-ai găsit să laşi cîte doi panduri de fieşcare pătul, ca să încarce zahera şi să o cară la măn[ăs]t[i]rea Polavragi după cum sînt poruncile. Dar aceste patru cară ce sînt să pui a le încărca cu porumbu şi să le porneşti drept aici la tărgu Horezului fiind trebuincioşi pentru oştirile ce să strîng. Iar pă dumneata, precum zic, te aştept cu mulţi pănă desară negreşit.

Iordache Hristofi

1821 mar[tie] 24

● Arh. St. Craiova, fond „Gheorghe Magheru", IV—8, orig.

1821 martie 28. Locuitorii satului Stănești-Vîlcea se obligă să suporte cheltuiala făcută cu prilejul venirii pandurilor.

Noi satul Stăneștii[1] dat-am adeverința noastră la mîna Atanasi chir arindașu precum să se știe că cheltuia[la] ce s-au făcut cînd au venit căpitanu cu pandurii, ce cheltuială s-au făcut, să avem a împlini noi, satul.

1821, martie 28

Eu Gheorghe Vacă sin Oancea încredințez.
Eu Preda sin Pîrvu încredințez.
Eu Badea Pescarul încredințez.
Eu Constandin Deli.
Eu Dumitru sin Antonie.
Eu Constandin Cătîrcă cu toată...[2] împreună încredințez.

● Arh. St. București, Corespondența lui Hagi Ianuș, pach. LXI, doc. 258. Orig. rom. Ediții : *Răscoala din 1821*, I., p. 417.

ANEXA:

Eu căpitan Vasile și eu căpitan Mihai și căpitan Răgepu : precum să se știe că trecînd la Stănești, la Anastasie arendașu, văzînd dumnealor porunca slugerului Tudor, că este omul dumnealui, al slugerului Tudor ostașul, precum cine va trece, să nu aibă supărare de nimenea, că [în] urmă nu-și va da seama ![3].

Mihai, Vasile, Răgepu

● Arh. St. București, Corespondența lui Hagi Ianuș, pach. LXI, doc. 27. Orig. rom. Ediții : *Răscoala din 1821*, I., p. 418.

---

[1] Satul Stănești pe Cerna — județul Vîlcea.
[2] Indescifrabil.
[3] Probabil greșit pentru : își va da seama !

1821 aprilie 5. Circulara ispravnicului județului Vîlcea către locuitorii satelor plășii Cerna de Jos, pentru desființarea trecutelor năpăstuiri.

Județul Vîlcea

Dumneavoastră [1] tuturor lăcuitorilor du prin satele plăși[i] Cerna de Jos. Fiindcă de către dumnealor cinstiți otcărmuitori ai țării ne-am însărcinat cu dregătoriia acestui județi, după cum și de către dumnealui sluger Theodor, otcărmuitorul oștirilor țării, ne-am orănduit comandiri ai oștirilor de aici, cea dintîiu îngrijire ne este a vă face cuviincioasa măngăiere, potolind răzvrătirile ce pînă acum s-au urmat și apărîndu-vă de veri ce năpăstuire și nedreptate să va fi obicinuit de mai nainte, iar mai vărtos vă vestesc cu încredințare că cele mai mari pricini de rău și de supărare a lăcuitorilor, ce pănă acum a-ți suferit, adică mituirile și gloabele, cu totu de acum înnainte hotărît vor fi desrădăcinate și ștersă chear și din pomenire, căci, de la cel mai mare pănă la cel mai mic, dregătorii oricarele să va dovedi că au primit mituiri sau că au luat gloabe de o para măcar, strașnic să va depesi ca un hoți și călcător al pravilii, sîrguindu-ne și noi întru toate a vă oblădui și a vă ajutora ca pă creștini și frați ai noștri [2]. Deci întîiu vă orănduim zapciu pămîntean, omu cinstii și cu temere de Dumnezeu, pă logofăt Stăncuț Ciomăgeanu, căruia i s-au dat cuviincioasele povățuiri în ce chip are să urmeză. Vă scriem însă și vooă și vă sfătuim ca să vă aflați supuși și ascultători celor mai mari, săritori și cu silință a vă împlini datoriile la trebuințile ce sînt pentru ținerea oștirilor care sînt foarte trebuincioasă, după cum și dumnealui sluger Theodor, voitorul dă bine neamului nostru, prin deosebite porunci vă arată [3], adică istovul banilor tuturor madelelor din diminia [4]

[1] Corectat peste Voaă·
[2] Corectat.
[3] Proclamația adresată în martie locuitorilor din jud. Vîlcea, pentru a-și răfui dăjdiile pe ianuarie, februarie și martie (Cf. N. Iorga, *Izvoarele contemporane...*, p. 383—385). Vezi mai sus documentul nr. 41.
[4] Bimestru.

trecută februarie și martie și răspunderea zaherelilor i fîneți după cum și cărăturile pă unde face trebuință, aflîndu-vă prea încredințați că, după ce vă veți împlini cît mai în grab[ă] aceste datorii, după neapărata trebuință ce acum este, veți fi mult[1] ușurați, veți cunoaște mare folos și întru adevăr veți cunoaște o fericire de care pînă acum ați fost lipsiți.

Iar care din voi să va socoti destoinic a sluji în slujba ostășească, înarmat cu două pistoale i o pușcă, viie către noi ca să-l scoatem din sat cu scăzămînt și așezîndu-l în această orînduială, i să va da tain de hrană cuviincioasă, îndestulare gloanță și iarbă și va fi de toate dăjdiile i podvezi scutit și privelighiiat[2]. Iar cum că vi s-au cetit în auzul tuturor poruncа dumnealui sluger și ați înțeles-o, după cum și aceasta, să vă iscăliți de fieșicare sat cîte trei, patru, împreună și cu preotu satului, în dosul aceștiia, care are să să aducă înnapoi la isprăvnicat a sta în păstrare, ca să să judece după aceasta și să vă pedepsească oricare să va arăta împotrivitor. Și fiți sănătoși.

Th. Sevastian[3].

1821 aprilie 5

[verso :] Satu Ciomăgești

Am auzit poruncile cinsti[t]ei stăpîniri și ne-am bucurat. Dînd supunere sî[n]tem :

Eu Andrei Brătulescu.
Eu Niculae Brătulescu.
Eu Mărin Giuran.
Eu Radu Necșuleu cu tot satu.
Eu popa Niculae[4].

Satu Stăn[ești]

Am auzit și întăles ci[n]stitele poru[n]ci ale ci[n]stiților stăpînitori și n[e]-am bucurat și sî[n]tem supuși :

Eu Stan Petecă.
Eu Pîrvu sin Stanciu.

---

[1] Corectat.
[2] Vezi aceeași proclamație, ibid., p. 384.
[3] La început Tudor orînduise ca ispravnic la Vîlcea pe Străhăianu (Iorga, *Izvoarele contemporane*.., p. 257).
[4] Îl găsim în decembrie 1834 la biserica Sf. Neculai de acolo.

Eu Ilie Bojan.
Eu Simion Buga cu tot satu.
Eu popa Iordache.

Satul Năsipeni

Am auzit și am înțăles cinstitele porunci ale cinstiților stăpînitori și ne-am bucurat și sîntem următori și supuși :

Eu Dumitru Gărniceanu.
Eu Trușcă sin Matei.
Eu Pătru Robescu.
Eu Ion Zărnescu și cu tot satul.
Popa Stan adeve[re]z.

Satu Dejoi

Am auzit cinstitele porunci ale cinstiților stăpînetori și ne-am bucurat și sîntem supuși :

Eu Nica Dejoianu, adeverez.
Eu Dumitru, adeverez.
Eu Ion Dejoianu, adeverez.
Eu Mitroi pîrcălabu și cu tot satu adevărăm.
Popa Ion Dejoianu.

Satu Dozăști

Am auzit și am înțăles ci[n]sti[te]le poru[n]ci ai ci[n]stiților stăpînitori și sî[n]tem supuși :

Eu preda Gîrju, a[de]verez.
Eu A[n]ghel, adever[e]z.
Eu Ion a[de]v[e]re[z] cu tot satu.
P[o]p[a] Radu Dozăscu.

Satu Rusănești

Ni s-au cetit cinstitele porunci și sîntem supuși :
Eu Iordaiche Crețu.
Nicolae Nedelcescu.
Pătru Mățălea.
Matei părcălabu cu tot satu.
E[u] popa Vlad Rusăne[s]cu.

Satu Mărgineni

Am auzit ci[n]sti[te]le por[un]ci și am înțăles ale ci[n]stiților stăpînitori și sînt[e]m supuși :

Gheorghe Blăjanu.
Badea al Pîrvei.
Ion Călinoiu
Iordaiche.
Popa Constandin.
Adevărăm.

Satu Băteșani

Am auzit ci[n]sti[te]le por[un]ci și am înțăles ale ci[n]stiților stăpînitori și sînt[e]m supuși :

Ion Velițescu, adeverez.
Păun Țercan, adever[e]z.
Șă[r]ban Ghergulescu, adeverez.
Ion părcălabu cu tot satu, adeverăm.
Popa Costandin, adevere[z].

Satu Drăganu

Am auzit ci[n]stit[e]le porunci și am înțeles și n[e]-am bucurat și sîn[n]tem supuși :

Eu popa Ion, satu Drăganu.
Eu Gheorghe Bobocea, sat[u] Drăganu.
Eu Ivan Șălariu, otamu.
Eu Iordache zet Tortolea, otam.
Eu Nițu Pestare, otam.
Eu părcălabu Mihai cu tot satu, adeverez.

Satu Măciuca

Am auzit și am înțăles cinsti[te]le porunci ai cinstiților stăpînitori ; sîntem supuși :

Mihai Coreandea.
Gheorghe Săia Lascu.
Radu Săia.
Mihai Bunbu.
Popa Manu.

Satu Zăvoeni

Am auzit și a[m]înțăles ci[n]stitele porunci ale ci[n]stiților stăpînitori și sînt[e]m plecaț :

Eu G[he]orghe sin Iordachie.
Eu Radu sin Barbu.
Eu Radu Cucu.
Popa Vladu cu tot satu ad[e]v[e]r[ez].

Sat[u] Vărlenii

Am auzit și am înțăles cinstitele porunci ale cinstiților stăpînitori și sîntem supuși :

Eu Radu Ochiia.
Eu Dascăl sin Voinea.
Eu Ion Ochiia.
Eu Stanciu sin Voinea.
Eu Ilie Părcălabu cu toți săteni supuși.
Popa Dincă.

● Arh. St. Rm. Vîlcea, Condica 19, p. 23. Ediții : Emil Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu — Glose, fapte și documente noi (1821)*, București, 1927, p. 105—110, *Răscoala din 1821*, I., p. 35—38.

46.

1821 aprilie 5. Petrache Caragea cere comandirului Anastasie să elibereze pe cei doi panduri trimiși de el după cai de olac.

De la Petrache Caragea către comandiru,

Chir Anastasie [1] trimisăi doi panduri să-mi aducă doi cai de olac, să pornesc după ordine, că o am pornită din Bengești spre Oteteliș. Și să iasă în drumul Slătinii, fiindcă trecem la București [2]. Și veni unul de ne arătă că i-ai pus la opreală.

---

[1] Probabil Anastasie Mihalogu care comanda în aceste părți o ceată de arnăuți (Vezi Memoriul lui D. Protopopescu, la C. D. Aricescu, *Acte justificative...*, p. 40).

[2] La 7 mai sosesc la Cotroceni 400 panduri din Oltenia (Hurmuzachi, XXX, p. 632).

De care nu puţină mirare mă cuprinse. Iar, de vor fi făcut altfel, să fi venit însuţi să ne arăţi. Ci dă-le drumul. Nu mai aştepta mai mult. Vino şi dumneata pînă aici.

Petrache Caragea

1821, aprilie 5

• Arh. St. Bucureşti, Corespondenţa Hagi Ianuş, pach. LXI, doc. 24. Orig. rom. Ediţii : *Răscoala din 1821*, vol. II. p. 39.

47.

1821 aprilie 6 [1236 receb 3]. Valiul de Silistra, Mehmed Selim paşa, raportează, probabil marelui vizir, despre scrisorile primite din partea caimacamilor Ţării Româneşti aflaţi la Giurgiu arătînd că împărtăşeşte opiniile acestora în legătură cu intervenţia armată otomană în Principate ; cere să i se comunice noile dispoziţii. Raportul viziral şi rezoluţia sultanului.

[Hatt-i humagun] : Prezenta notă a valiului de Silitra şi hîrtiile caimacamilor Ţării Româneşti către susmenţionatul au fost văzute de mine. În afară de faptul că hîrtiile, pe care caimacamii Ţării Româneşti le-au scris de cînd au sosit în acea parte, se contrazic în ceea ce priveşte conţinutul lor, tuturor vă este cunoscut că, mai înainte, consulul Rusiei de la Bucureşti s-a opus intrării oştilor islamice în ţară. Afirmaţia caimacamilor de a se acţiona înainte de a surveni vreo schimbare din partea Rusiei şi Europei pare a sugera că e imposibilă o schimbare a atitudinii ruşilor şi Europei pînă în două-trei luni. Mi se pare însă periculos a întreprinde un atac dincolo, fără a se întări serhaturile şi fără a se pregăti muniţii şi oaste în măsură să înfrunte pe tîlhari, cînd există experienţa şi, de atîta vreme, se ştie că ruşii pîndesc mereu ocazia [de a face un rău] Înaltului nostru Devlet. Consider că este bine dacă valiului de Silistra i se răspunde în sensul întăririi celor ce i s-au scris mai înainte. Dar, fiind vorba de o chestiune extrem de importantă, desigur, nu pot să ordon categoric zicînd : „Să se procedeze astfel“ ! Citindu-se, şi în Consiliul imperial, această [ultimă] hîrtie venită din partea caimacamilor, să se poarte discuţii, căci în cazul cînd ruşii

nu intenţionează să-şi schimbe [atitudinea], atunci cu ajutorul celor de sus, acel fel de tîlhari vor fi oricînd lesne nimiciţi, iar în cazul cînd intenţionează să şi-o schimbe, este clar că va putea apărea vreun pretext într-o zi.

[Telhis] : Nota sosită din partea supusului Mehmed Selim paşa, valiu de Silistra ; a fost prezentată, spre a fi supusă privirii împărăteşti împreună cu misiva ce i-a sosit din partea caimacamilor Ţării Româneşti veniţi la Giurgiu, şi pe care a trimis-o în original.

În cuprinsul misivelor susamintiţilor, se cere ca, în scopul atacului simultan din toate părţile şi al nimicirii prompte a răzvrătiţilor, muhafîzul de Brăila şi muhafîzul de Vidin să trimită oşti suficiente în părţile Moldovei şi, respectiv, în partea Olteniei, şi, totodată, să fie adusă grabnic în zona Bucureştiului o forţă [militară] completă din părţile Silistrei şi Giurgiului să fie trecute oşti destule la Călăraşi, care se află în faţa Silistrei iar vadul rîului Olt să fie închis şi luat în stăpînire de muhafîzul de Nicopol. Supusul valiu menţionat mai sus, confirmînd cele anunţate de pomeniţii caimacami, îşi exprimă speranţa că, prin graţia şi cu voia înaltului Allah, îşi va duce la îndeplinire misiunea în cazul cînd problema expusă de caimacami va fi acceptată în toate amănuntele ei, şi cere să i se comunice imediat şi lui sublima dispoziţie în felul în care ea va fi emisă în această privinţă. Aşa cum s-a adus la imperiala cunoştinţă, în legătură cu problema pedepsirii şi nimicirii tîlharilor pomeniţi, supusul Yusuf paşa, muhafîz de Brăila, a fost numit serascher, umilul Dervîş paşa, muhafîz de Vidin, a fost însărcinat cu trecerea întregii oşti în partea Olteniei şi au fost desemnaţi şi trimişi surugii organizîndu-se două detaşamente de oşteni pentru a fi îndepărtate din Rumelia către părţile Silistrei şi Vidinului ; de asemenea s-au emis înalte porunci pentru ca oastea ce va fi îndreptată spre Vidin să fie trimisă în partea Olteniei, în subordinea unui comandant din partea muhafîzului de Vidin, aşa cum s-a consemnat mai înainte, iar oastea ce va fi îndreptată spre Silistra să fie pusă în subordinea serascherului menţionat mai sus, cu înştiinţarea pomenitului valiu de Silistra, căruia i s-a prezentat pe larg situaţia şi i s-au dat în scris instrucţiuni amănunţite să menţină legătura şi să colaboreze în bună înţelegere cu amintiţii muhafîzi de Brăila şi Vidin, străduindu-se să scrie şi să apeleze în această parte [la Poartă]

în privința oricărei acțiuni, să acționeze imediat așa cum trebuie, fără a pierde vremea și ocazia.

Cînd va ajunge la înalta cunoștință că se va proceda grabnic la îndeplinirea importantelor cerințe, potrivit dispoziției împărătești care se va emite în privința întocmirii din nou a unui răspuns prin care să se întărească cele arătate înainte de sosirea notei sus menționatului valiu de Silistra, a redactării unor instrucțiuni clare pentru aplicarea măsurilor reclamate de caimacamii amintiți și a recomandărilor ce vor fi date în scris în această privință muhafîzilor de Giurgiu și Nicopol — atunci ordinul și firmanul ce urmează depind de măria sa cel îndreptățit să poruncească.

EL

Măria sa norocosul, binevoitorul, bunul, milostivul, binefăcătorul meu efendi, plin de milă și mărinimie, stăpînul meu,

Am expediat mai înainte înălțimii [voastre] două misive în original, pe care caimacamii Țării Românești mi le-au trimis mie, sluga, încă de cînd am sosit la Giurgiu. Copiile lor au fost înaintate și fericitului supus Yusuf pașa, muhafîz de Brăila, căruia i s-a trimis și copia unei alte misive sosite, de această dată, din partea caimacamilor amintiți. Misiva pomenită a fost prezentată în original domniei [voastre] binefăcătoare, astfel că situația în amănunțime [vă] va ajunge la cunoștință. Și, dacă m-am pregătit în privința trecerii oastei dincolo, potrivit poruncii și sublimei dispoziții emise mai înainte, în prezent, dat fiind că problema pomenită se pune în alt mod din pricina întîmplărilor și zvonurilor false iscate ulterior, nu se poate avea curajul de a acționa conform unei simple misive a caimacamilor amintiți. Dar, întrucît aceasta depinde de emiterea unor noi porunci și a sublimei dispoziții și deoarece eu, preasupusul, m-am pregătit mai înainte, arăt că se va acționa în conformitate cu porunca și sublima dispoziție ce urmează a fi emise. Dealtfel, eu, sluga, concep chestiunea ca și caimacamii amintiți. Dacă se acceptă propunerea lor în toate amănuntele, atunci reușita acțiunii — cu ajutorul și prin grația celui de sus, prin participarea forțelor [militare] ale imperiului — atîrnă de înaltele binefaceri di-

vine. În orice caz, ordinul și firmanul în ceea ce privește bunăvoința de a [mi] se transmite sublima dispoziție ce se va emite în această chestiune depind de măria sa norocosul, binevoitorul, bunul, milostivul, binefăcătorul meu efendi, plin de milă și mărinimie, stăpînul meu.

La 3 B, anul [12]36.

Sluga de mine, Mehmed Selim, valiu al vialetului Silistra.

[**Legenda sigiliului :**] Mehmed Selim.

● Arh. St. București, Colecția Microfilme Turcia, rola 148, c. 108–109, (Başbakanlık Arşivi Istanbul, Hatt-i Humayun Tasnifi nr. 38 864). Orig. Ediții : *Documente externe*, p. 210—212.

48.

1821 aprilie 28. Tudor către marele vistier Alexandru Filipescu-Vulpe, pentru trimiterea unor răspunsuri la isprăvnicatul județului Vîlcea.

Sărut cinstită mîna dumitali,

Iată aceste înștiințări [1] de la isprăvnicat sud Vîlcea și atît la aceste să să facă răspunsuri, cît și răspunsurile ce mai sînt și cărțile pentru care s-au vorbit astăz[i] și să mi le trimiți mă rog, astăz[i] searea, [sic !] căci o să [le] pornesc, silindu-mă și alte pricini a nu zăbovi mai mult răspunsurile.

aprilie 28

Și cu plecăciune sînt
al dumitali prea plecată
slugă

Theodor.

● Ediții : Vîrtosu, *Glose*, p. 134. *Răscoala din 1821*, I., p. 104.

---

[1] Lipsesc.

49.

1821 mai, 5. Tudor către marele vistier Alexandru Filipescu-Vulpe, despre înlocuirea omului de la plaiul Cîineni cu un altul, credincios.

Cu multă plecăciune sărut cinstită mîna dumitali,

Cucoane Alecu! fiindcă la plaiu Cîineni, unde este schelă mari și delicată, urmează a fi om vrednic al nostru și de credință, mă rog dumitali să binevoiești ca să să orînduiască aducătoru [1] acestui plecat pitac, ce este om vrednic și credincios, în locul celui orînduit de către măriia sa prințip, căruia îi voiu scri a să arădica [2], fiind om al dumnealui vornicului Samurcaș și vremea nu ne iartă a fi în partea acestui loc acest fel de om [3].

maiu 5

Și cu plecăciune sînt
al dumitali prea plecată
slugă

Theodor.

● Ediții: Vîrtosu, *Glose*, p. 142—143; *Răscoala din 1821*, I., p. 147. (Cf. N. Iorga, *Studii și Documente*, XXV, p. 59—60).

50.

1821 mai 9. Pitești. Anastasie Eustathie scrie lui Hagi Ianuș la Sibiu, despre soarta ginerelui său Constantin care a fost condamnat la moarte de Tudor și apoi iertat.

Hristos a înviat.

Salut frățește pe domnia voastră.

Frățioare, tremur cu totul, sufletește și trupește, și nu știu cum să vă arăt în ce stare de turburare și întristare mă

---

[1] Fără rezultat.
[2] Nu-l cunoaștem.
[3] La 10 martie găsim vameș la Cîineni pe un Constandin Golianu

aflu, după ce am auzit neașteptata tristă veste, privitor la ginerele meu, Constantin, pe care slugerul Tudor l-a condamnat la moarte. Acum șapte zile însă, trecerea serdarului Pîrvu a adus o oarecare ușurare suspinelor mele ; el venea de la București și se ducea la Vîlcea, unde a fost numit ispravnic : Auzind că mă aflu aici el a trimis și m-a chemat într-adins ca să mă liniștească, spunîndu-mi istoricul chestiunii. Într-adevăr, s-a dat o astfel de poruncă de către slugerul Tudor, dar fiind de față zisu serdar și alți prieteni, și auzind de numele lui Constantin, care a fost condamnat la moarte, a arătat slugerului Tudor cine este acest Constantin și care sînt rudele lui. I-a părut rău de această nenorocită poruncă și îndată a scris a doua poruncă, pe care a trimis-o cu poșta, ca nu cumva să fie condamnat la moarte acest om, adică l-a iertat. Fie, frate, ca această poruncă să-l fi apucat și sfîntul dumnezeu să aibă milă de casa lui, de soția lui și de mine păcătosul, căci astfel și eu și casa lui sîntem de aruncat în gîrlă. Aceasta sînt noutățile noastre. Aflîndu-se aici o rudă a noastră, adică nepotul meu, medelnicerul Stathis, a auzit de aceste noutăți, dar mi le ascundea. Apoi cînd a aflat că s-a trimis poruncă în grabă ca nu cumva să fie atins, atunci mi le-a adus la cunoștință. De atunci nu am nici o știre și poți să-și închipui ce este în sufletul meu. Eu sper ca sfîntul dumnezeu va avea milă de noi, fiindcă, precum aflu, Constantin era în mîinile lui Solomon și ale lui Cacali ; și chiar mi s-a spus că însuși Solomon trimisese într-adins pe fratele lui cu poșta la slugerul Tudor, ca să mijlocească eliberarea lui. Totuși, eu sînt uluit, boierul medelnicer are să vi le spună și prin viu grai ; să trimiteți însă cît mai în grabă scrisori către Solomon, către Cacali și către serdarul Diamandi. De asemenea să scrieți atît domnia voastră cît și domnul Ștefani. Frate, se vede că păcatele mele mă pedepsesc și sfîntul dumnezeu să aibă milă de mine.

Ieri, cu sosirea aici a domnului Zotos Rusis, am primit scrisoarea d[umnea]voastră cu data de 19 ale lunii trecute aprilie, și preamăresc pe sfîntul dumnezeu că sînteți sănătos, apoi am văzut și cele ce-mi scrieți. Într-adevăr întîmplările timpului sînt turburi și de neînțeles și fiecare se gîndește la viața lui, care se află în pericol ; întîmplările ne amenință cu totul, și desigur ne vor nimici, dacă se vor prelungi.

Noi pînă în ziua de paști am stat la Cangelești cu mare teamă și groază precum vă puteți închipui. Dar apoi, după ce am văzut că faptele turcilor sînt prea violente și cu ră-

punerea vieții unor negustori și boieri fiind de acord și locuitorii nesupărînd deocamdată pe nimeni, n-am mai putut răbda și a doua zi de paști am plecat cu toate calabalîcurile noastre și am venit aci la Pitești, unde deocamdată este liniște. Vitele noastre le-am dus pe deal și am hotărît să cumpărăm un munte pe la Cîineni, și să ne retragem acolo cu toți oamenii și cu vitele noastre. Și sfîntul dumnezeu să ajute interesele noastre și să dea rezultate bune întreprinderilor creștinilor.

Noi, cu ajutorul lui dumnezeu, pînă acum n-am suferit vreo pagubă și n-am trecut prin cele ce au trecut alții, adică aproape cei mai mulți ; nu știm ce va fi în viitor, sfîntul dumnezeu să aibă milă de noi. Tot ce am lăsat la conacurile noastre, adică vin, rachiu, zaherea, le-au nimicit bunii și folositorii locuitori a căror răutate în vorbe și în fapte este de nedescris, adică ; ei unele le săvîrșesc trădîndu-se, și altele prin acțiunile lor proprii.

Noi, sîntem hotărîți să stăm aici, gata de plecare însă cu căruțele încărcate, iar cînd, doamne ferește, liniștea în oraș va fi turburată, atunci vom face, precum am spus mai sus.

D[umnea]voastră să-mi scrieți deseori tot ce știți. Scrisorile din patrie ce mi-ați trimis sînt din 8 februarie trecut. Și acolo nenorocirile oamenilor noștri sînt numeroase, însă nenorocirile de aici, care ne-au copleșit, ne fac să uităm că avem patrie și rude. Dar să nu mai vorbim, ci să ne rugăm sfîntului dumnezeu ca să aibă milă de întreg neamul creștinesc și să nimicească pe toți acei care disprețuiesc neamul nostru.

Noi, dacă ne hotărîm să venim acolo, ce o să facem cu vitele noastre ?

De aceea nu știm ce hotărîre să luăm. Frate, întîmplările de acum cred că nu se găsesc nici în istoriile vechi.

Cu acestea sînt

ca un frate și slugă

Anastasie Eustathie

[Adresa :] Prea cinstitului domn H. Ianuș Costa Petru cu închinăciuni.

La Sibiu

• Ediții : *Răscoala din 1821*, vol. II, p. 97—143.

51.

[1821] mai 10. Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să dispună mutarea serdarului Pîrvu din postul de ispravnic de Vîlcea în postul de ispravnic de Mehedinți și numirea în funcția de ispravnici de Olt a polcovnicului Vasile Ghelmegeanu și a stolnicului Gigîrtu.

Cu plecăciune sărut cinstită mîna dumintali.

Fiindcă astă seară o să trimiți poște, mă rog dumitali a mi să trimite cartea de isprăvniciie pentru mutarea sărdarului Pîrvu[1] de la Vîlcea la Mehedinți, după cum și o copiie după orînduielile ce s-au făcut la acel județ, ca să știie ce urmare să facă. Asemenea să să trimiță o carte de isprăvniciie pe numele polcovnicului Vasile Ghelmegeanu[2], a fi tovarăș

---

[1] În martie 1821 serdarul Pîrvu era ispravnic de Muscel (E. Vîrtosu).

[2] Tudor Vladimirescu se afla încă înainte de răscoală în relații cu Vasile Ghelmegeanu. Într-o scrisoare din 20 martie 1819 el îl roagă să mai aștepte pe Nicola Albăstroiu, omul său, cu plata datoriei de 30 taleri (Muz. regional Craiova, fondul Aman, doc. 818. Autograf).

În vremea răscoalei V. Ghelmegeanu este trimis cu diferite misiuni la Creneț, București, Pitești și Rîmnic, unde primește, la 5 aprilie 1 000 groși de la casa Hagi Ianuș, (E. Vîrtosu, *op. cit.*, p. 24, 53, 102 ; Arh. St. București, Condica Hagi Ianuș, 698, f. 378. Text grec). Însoțește pe boierii de la Benești și le înfățișează capetele lui Iova și Ienciu executați pentru jafurile săvîrșite (C. D. Aricescu, Acte justificative, p. 84—85, 88).

A fost acuzat ulterior că ar fi jefuit pe căminarul Costin din Tomșani, împreună cu Enciu sîrbul, căpitan, cu Grigore Greiere, stegarul Petco abagiul și cu Dumitru săpunarul (Arh. St. Craiova, Condica Curții de apel — Craiova, secția II, 904, f. 22 v—23).

În iulie—august 1826, N. Glogoveanu îi impută participarea la răscoală : Strigarea, patrioților de opște către dumneata este mare, că i-ai stins și i-ai prăpădit, care plîngere prin jalbă am arătat-o și mării sale lui vodă. Netrebnica stăpînire a dumitale și tirania ce ai arătat către toată patria într-o glăsuire cu nelegiuitul Tudor, este știută, văzută și mărturisită. Și de vei avea acușa valuri, după faptele dumitale sînt. Ieri, toți dumnealor boierii de aici, auzind de venirea dumitale, au venit la mine cu mare îngrijire și mîhniți foarte, temîndu-se să nu întinzi urgiile ce mai nainte le-ai avut (E. Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu, Glose*... p. 151—153). În iulie 1827 V. Ghelmegeanu este chiar ridicat și anchetat, acuzat de niște abuzuri săvîrșite față de locuitorii din plasa Ocolul de Sus (Fondul Glogoveanu, doc. 436/1827).

cu stolnic Gigîrt[1], carele pînă acum s-au aflat comandir cu oștirea la sud Vîlcea și făcînd trebuință spre paza Slatini și județului Oltului s-au scris numitului ca să se ridice cu o sumă bună de oameni a merge acolo, făgăduindu-i pentru de a avea tragere de inimă mai multă că să va orîndui ispravnic, lăsînd acolo la Rîmnic, pe sluger Sevan[2] și Gheorghe Negreanu[3], comandiri asupra oștirilor de acolo. Ci, cum zic, să să trimiță, mă rog, această carte, precum și orînduială să să facă pentru ce are a împlini ispravnicii la acest județ Olt, căci mi se pare că nu s-au trimis, unde urmează a să pune și mai mult, nefiind din partea locului shedon ma nimini între ostași.

Și cu plecăciune sînt al dumitali prea plecată slugă

Theodor

[1821] mai 10

● Ediții: E. Vîrtosu, *Glose*..., p. 146—147, *Răscoala din 1821*, II. p. 160—161.

52.

1821 mai 17. Raportul comandantului de frontieră din Turnu Roșu, că Man Magras din Rășinari a insultat un boier refugiat din Rîmnic.

1821 mai 17.

Către,

ONORABILUL MAGISTRAT AL ORAȘULUI,

Sibiu,

Man Magras din Rășinari, care s-a întors din Valahia, a insultat azi dimineață pe un refugiat din Rîmnic, cînd l-am

[1] Stolnicul Nicolae Gigîrt, cunoscut cu Tudor Vladimirescu încă din 1815 (E. Vîrtosu, *Mărturii noi*, p. 54). În martie 1821 se află la Ipotești (Olt), de unde ține legătura cu Tudor. Merge la Slatina în 23 mai (E. Vîrtosu, 1821, *Date...*, p. 55, 102).

[2] De fapt, slugerul Theodor Sevan, care la 12 martie fusese trimis la Craiova, iar la 30 martie în Vîlcea, unde la 18 aprilie i se trimite un arnăut, (E. Vîrtosu, *op. cit.*, p. 39, 43, 81).

Îl găsim menționat și în socotelile casei Hagi Ianuș: chiar în 10 mai (slugerul Theodorachi Sevanos) trimite (de la Rîmnic la Sibiu) 2 000 groși (Arh. St. București, Condica Hagi Ianuș, 698, f. 378. Text grec). În iunie el trimite de la Rîmnic la Sibiu bani pentru clucereasa Păianca, dar sînt jefuiți de niște (arnăuți apostați).

[3] Gheorghe Negreanu polcovnic, aflător în Rîmnic la 27 aprilie (E. Vîrtosu, *op. cit.*, p. 80).

chemat în interes de serviciu la mine, și l-a admonestat cu cuvintele: „Ciocoilor blestemați, dracul să vă ia. N-ar fi trebuit să vă lase să intrați, ci să vă taie urechile și nasul".

Martor al acestor injurii este interpretul de frontieră care a însoțit pe cel insultat. Spiritul acestui om sălbatec din Rășinari, influențat de panduri, pornit împotriva nobilimii, s-a manifestat aici în mod neîndoielnic și cred că s-au observat urme similare între românii de aici care locuiesc lîngă frontieră.

Trimit sub excortă pe acest insultant, pentru care o corecție n-ar fi de prisos.

Turnu Roșu, 17 mai 1821.

Schwind, Colonel
Comnadant de froțieră

● Arh. St. Sibiu. Actele Magistratului nr. 1190/821. Original în limba germană. Adresa colonelului Schwind poartă încă observația „Împreună cu arestatul care trebuie trimis sigur prin Tălmaciu și Șelimbăr".

Ediții: Carol Göllner, *Refugiații din Țara Românească la Sibiu în anul 1821* în Muzeul Brukenthal, Studii și comunicări 1, Sibiu 1956, p. 33.

53.

1821 mai 18. Procesul-verbal de anchetă dresat lui Man Magras din Rășinari pentru insulta unui boier refugiat din Rîmnic.

1821 mai 18.

PROCES VERBAL DE ANCHETĂ

În anul 1821, la 18 mai, a fost interogat locuitorul din Rășinari Man Magras, care se găsește în arestul primăriei pentru insultarea unui boier.
Anchetatorul: De ce ai fost arestat, spune adevărul?
Inculpatul: Am băut în cîrciuma din Boița și am întîlnit în fața cîrciumei un boier; acesta m-a batjocorit spunîndu-mi: te-a plouat tare. Eu i-am răspuns: Că și pe el trebuie să-l fi

plouat în Valahia, dacă a venit în Transilvania. Am mai adăugat, că am băut din averea mea și nu din sudoarea altora, cum o fac boierii...

Josef Gross, fiscal.

● Arh. St. Sibiu. Actele Magistratului nr. 1190/1821. Original în limba germană. Hotărîrea prevede deținerea de 8 zile ca pedeapsă pentru insultarea boierului refugiat din Țara Românească.

Ediții: Carol Göllner, *Refugiații din Țara Românească la Sibiu în anul 1821* în Muzeul Brukenthal, Studii și comunicări 1, Sibiu 1956, p. 34.

54.

[După 1821 mai 29]. Muhafîzul de Vidin, Derviș Mustafa pașa, scrie marelui vizir despre luptele de la Drăgășani.

[Hatt-i humâgun]: A fost văzută de mine. Stindardul și urechile pe care le-a trimis [muhafîzul de Vidin], să fie îngropate drept pildă, tătarii celui menționat să fie căftăniți, iar lui să i se scrie și să i se expedieze un răspuns cuprinzînd laude și încurajări!

[Telhis]: Scrisoarea sosită din partea supusului Derviș pașa, muhafîz de Vidin. Se referă la faptul că, după cucerirea și întărirea tîrgului Craiova de către silahdârul său, trecut mai înainte pe teritoriul Țării Românești, cu acel cunoscut număr de oșteni, sus-numitul a desemnat și a trimis pe unii dintre oștenii aflați în subordinea sa împotriva tîlharilor întăriți în mănăstirile de la poalele munților, iar pe alții spre zona rîului Olt; oștenii islamici cu misiune în partea rîului amintit — dîndu-și seama că, la sosirea lor în satul numit Drăgășani, situat pe marginea rîului, Solomon și Mihal-oglu Anastas, căpetenii ale tîlharilor, au trecut spre Rîmnic, cu cinci-șase [sute de] tîlhari — au luat îndată urma acestora și, scoțînd deodată săbiile și atacîndu-i, au nimicit și au zdrobit treizeci și doi de haini idolatri, capturîndu-le și un stindard restul de tîlhari au fugit spre munți; au fost trimise urechile luate de hainii ucișii și stindardul capturat. [Scrisoarea] a fost prezentată, spre a fi supusă privirii împărătești. Dacă se dă dispoziția imperială de a se îngropa, drept pildă, stindardul și

urechile mai sus menționate, de a se căftăni tătarii sosiți și de a se întocmi și trimite sus-numitului [muhafîz] o scrisoare de laudă, atunci ordinul și firmanul ce urmează depind de măria sa cel îndreptățit să poruncească.

Măria sa norocosul, binevoitorul, bunul, măreţul, milostivul, binefăcătorul, mărinimosul meu efendi, stăpînul meu, să fie sănătos și să se bucure de fericire și prosperitate!

Mai înainte de aceasta, înălțimii [voastre vi] se adusese la cunoștință că, potrivit misiunii mele, preasărmanul l-am desemnat căpetenie pe supusul meu silahdâr, că oștenii islamici din subordinea sa, trecuți mai înainte, dincolo, în partea Țării Românești, au cucerit și au luat în stăpînire — prin bunăvoința lui Allah, atotajutătorul — tîrgul Craiova în cea de a douăzeci și șasea zi — duminică — a lunii ilustrului șa ban, [29 mai 1821] că — tîlharii din Oltenia, retrăgîndu-se în părțile munților — supusei mele căpetenii mai sus menționate i s-a recomandat și i s-a confirmat în scris ca, după ce va fi întărit și consolidat perfect tîrgul amintit, să se preocupe de nimicirea și pedepsirea exemplară a tîlharilor pomeniți.

Supusa [căpetenie] mai sus menționată, conformîndu-se misiunii sale, a consolidat și a fortificat cum se cuvine tîrgul Craiova, a trimis pe unii dintre oștenii sortiți victoriei, aflați în subordinea sa, spre părțile rîului Olt, iar pe alții către mănăstirile de la poalele munților, în care s-au întărit tîlharii. Oștenii victorioși, plecați spre părțile rîului Olt, și-au dat seama că, la sosirea lor în satul Drăgășani, situat pe marginea rîului pomenit, ghiaurii pe nume Solomon și Mihal-oglu Anastas, aflați în fruntea convoiului de neputincioși, au trecut spre Rîmnic, cu cinci-șase sute de tîlhari călări. De aceea, au încălecat imediat pe cai, îndreptîndu-se val-vîrtej spre părțile tîlharilor, Ajungîndu-i pe acei înfrînți și tîrîtori prin pădurea celor bravi, într-un loc aflat la cinci ceasuri distanță de Rîmnic, [oștenii musulmani] au scos deodată săbiile și s-au năpustit asupra acelora. Neputînd rezista asaltului oștii islamice, [tîlharii] au fost înfrînți și risipiți, luînd-o la goană spre munți. Cu ajutorul și grația celui de sus, prin marea bunăvoință a maiestății imperiale, au fost capturate treizeci și două de căpățîni și un stindard al lui Mihal-oglu Anastas, iar urechile comandanților uciși au fost trimise spre a fi batjocorite și îngropate. Supusei mele căpetenii mai sus menționate i s-a recomandat în mod ferm să se străduiască a du-

ce la îndeplinire cele legate de nimicirea și pedepsirea exemplară a tîlharilor aflați la poalele munților. Prin bunăvoința lui Allah, tîlharii pomeniți neputînd rezista forței islamice leonine, vor fi cu toții sortiți nimicirii și pieirii, în acest sens fiind invocată grația divină. Arătînd [cele de mai sus], am scris umilul meu arzuhal, prezentat [domniei voastre] înaltul și mărinimosul; cu voia înaltului Allah cînd va ajunge la dreapta și atotcuprinzătoarea cunoștință, ordinul și firmanul în această privință și în orice caz depind de măria sa cel binefăcător și mărinimos. Sluga de mine, Derviș Mustafa, muhafîz de Vidin.

● Ediții: *Documente externe*, p. 300—301.

55.

1821 mai 31. Cartea cîrmuirei Țării Românești către ispravnicii județelor referitor la reîntoarcerea locuitorilor la casele lor fugiți din cauza revoluției.

De la otcărmuirea Valahii

Către dumnealor boeri ispravnici **din județ**[1]

Înștiințăm dumneavoastră că astăzi la 31 ale aceștii luni maiu la opt ceasuri din zi au sosit aici în București dumnealui cinstit vel postelnic Costache Negre, caimacamul mării sale lui vodă, cum și cu cinstit haznecheatipi al mării sale prea înălțatului silistravalist Mehmet pașa sarascherul oștirilor împărătești, unde adunîndu-ne cu toții atît parte bisericească cât și noi boierii, ni s-au citit întru-auzul tuturor vrednicul de închinăciune prea înălțatul ferman al prea puternicului nostru împărat i deosebită cartea mării sale prea innălțatului nostru domn Scarlat Vodă Calimah, și ne-am umplut cu toții deopște de o negrăită bucuriie, văzându-i coprinderea într-acestași chip că din arzmahzarurile boierilor țării ce au năzuit spre scăpare în pămîntul Austrii cum și din multele jalnicile arzuri ce au trimis supusa raia din amîndoăo țările Moldoviia și Vala[hi]ia, luînd pliroforiie prea înalta Poartă de toate căte au pătimit de către turburători și pentru cea desăvîrșită curățire a răutăților și izgonire a apostaților, au orânduit de la Anadol și de la Rumeli îndestulate

[1] În slavonă în original: *ot sud*.

puteri de oştiri nebiruite, carei au a zdrobi cu braţul cel puternic pre toţi aceia ce s-au ivit într-aceste ţări cu zurbalâcuri, ca să dezrădăcineze cu totul răutatea și să aducă liniște și bună stare supusului norod după fireasca bunătate și voinţă a măririi împărăţii sale ; iar prea aceia carei din îndemnare sau din sărăcie strămtoraţi s-au amăgit de s-au unit cu zurbalile, de să vor arăta supuşi să-i erte desăvîrşit şi de o asemenea greşeală să rămăie cu totul nesupăraţi, poruncindu-ni-să și noăo deosebit ca să fim îngrijitori cu tot denadinsul a întîmpina cu bună orănduială și cumpănire oştirile împărăteşti cu trebuincioasele zahereli. Deci, dintr-această coprindere piiroforisindu-se de părintescul cuget cel plin de milostivire al prea puternicului nostru împărat organ, al milostiviri şi păstor al Valahii, alegînd prea înălţatul nostru domn Scarlat Vodă Calimah, s-au cuvenit întru adevăr a ne umplea de bucuriie rădicîndu-să din inimile tuturor toată frica și bănuiala și cunoscând în faptă neadormită purtare de grijă a prea puternicii împărăţii, după care și dumneavoastră s-o glăsuindu-vă cu supunerea la voinţile stăpînirii, îndată ce veţi priimi această carte numai de căt să orănduiţi propovăduitori oameni cu cuvânt să meargă pe la locurile unde să vor fi aflând pribegiţi toată opştea lăcuitorilor acelui judeţ, să le vestească această coprindere, făcăndu-i să înţeleagă cu toată îndestularea ca să înalţe măini rugătoare către a toate ţiitorul Dumnezeu pentru întărirea puterii împărăţii nebiruită între războaie și pănă în veac strălucită și slăvită, și pentru îndelungarea anilor vieţii mării sale lui Vodă ; apoi să să arate cu toată supunerea prin întoarcerea lor la lăcaşuri cu bucuriie și făr de nici o îndoială, puind dumneavoastră toată sărguinţa la aceasta, ca în cinci mult şase zile prin boieri, boernaşi și zapci să adunaţi tot judeţul, aşăzănd pe lăcuitori la urma lor, ca să să apuce la munca pămîntului întru liniştire spre a putea și dumneavoastră urni căte o rănduială de cară și zaherele ce să vor face spre întîmpinarea oştirilor ; iar cănd împotrivă nu vor vrea cu toată dragostea a să întoarce înnapoi la urmăle, să le daţi să înţeleagă că acesta este semn de ninţelegere și necredinţă, iubind mai mult a avea în ini-

mile lor frica și rătăcirea răzvlătirii de căt pacea și odihna prin casele lor. Să știe, dar, atunci că vor fi siliți cu urgiie a să supune la voința sătpănirii.

1821 mai 31

Mihalache Manu,
Nicolae Golescu,
Fotache Știrbei,
Costache Negrea.

● Arh. St. București, Colecția „Manuscrise" nr. 96, f. 217—218, copie.

56.

1821 iunie 7. Turnu Roșu. Ordin deschis dat de comandantul frontierei de la Turnu Roșu pentru negustorul Ilie și fratele său Naum din Rîmnic, arestați după denunțul făcut de emigranții munteni, trimiși sub excortă la Sibiu.

Ordin deschis.

Ilie Hangiu, presupusul Ilie Boșit, supus otoman și comerciant din Rîmnic, care ieri în absența subsemnatului fără dispoziții judiciare premergătoare din partea autorităților competente, a fost arestat la Tălmaciu la simpla cerere verbală a cîtorva indivizi refugiați a fost dus împreună cu fratele său Naum însoțit de doi husari pînă la Sibiu, pînă unde era valabil pașaportul lui de călătorie și predat direcției poliției în intenția ca eventualii reclamanți, posesori de dovezi să se deplaseze de asemenea acolo pentru plîngeri unde se va proceda în limita legilor evitînd astfel ca în fiecare district comunal să se procedeze la arestări după voie împotriva emigranților care au azil.

Comandantul imperial-regal al grănicerilor Turnu Roșu 7 iunie 1821 nr. 227.

Schvindt

● **Ediţi : A. Oţetea,** ***Solidaritatea românilor din Transilvania...*****, p. 304.**

57.

1821 iunie 7. Sibiu. Proces-verbal încheiat de poliția din Sibiu la interogatoriul celor doi frați arestați Ilie și Naum din Rîmnic, confirmîndu-se acuzația că aceștia au făcut parte „din bandele de jefuitori de sub comanda căpitanului Cristachi".

Constitul sumar

Astăzi sub excorta a doi husari, alătur de ordinul deschis al comandantului R-I al frontierei din Turnu Roșu vor fi transportați cei doi comercianți Ilie Hangiu și fratele său Naum de la Rîmnic la poliția din Sibiu.

În același timp, vin mulți boieri care se află în acest răstimp la Sibiu la directorul poliției cu cererea să se confiște lucrurile acestor doi, printre care se află o parte din avutul lor, jefuit de acești doi în special de fratele mai mic Naum.

Printre boieri, cei mai de seamă se află Ștefan Bibescu, Lahovari Iancu, clucerul Gănescu, căminar Buzescu, Barbu Stokotyan etc., sînt confruntați cu pîrîții care nu mai pot nega, mai ales Naum recunoaște că a participat la jefuirea lui Gănescu și printre lucrurile sale se află îmbrăcăminte a boierului.

În prezența pîrîtorilor se face inventarul lucrurilor arestatului Naum și se găsesc :

În bani peșini :

3 buc. ducați imperiali simpli
1 „ ducat datînd 1808
2 „ turcești mari
3 „ mai mici
2 „ ducați turcești foarte mici
1 taleri imperiali
1 „ poli
1 „ leu turcesc mare
1 „ leu turcesc mic

La Hangiu :

1 buc. ducat turc mare
1 „ ducat turc mic
5 „ ducați turci foarte mici
2 „ foi de anticipație de 10 și cîteva parale.

La cererea acuzatorilor s-a procedat imediat la o percheziție în locuința soției lui Ilie Hangiu, alias Bants, unde s-a găsit un scrin în care după declarația acuzatorilor se găsesc diverse veșminte boierești și o sumă apreciabilă de cîteva sute de lei. Boierii prezenți cer sechestrarea acestui scrin care deocamdată a fost sigilat și dat în păstrarea lui Moesz, reprezentantul comunității vecine. În acest răstimp acuzații sînt ținuți sub arest.

La 8 iunie a.c. se mai prezintă la poliție următorii acuzatori : boierul cluceru Ioan Ionescu din Craiova și acuză : În timpul refugiului meu și al familiei, trecînd prin satul Titești, am fost atacați de o bandă de hoți, numărînd peste 60 de oameni conduși de un anumit Gheorghe Cristache. Am fost duși în colibe țărănești, jefuiți de avutul nostru compus din veșminte, aur și argint. Am fost maltratați și am putut scăpa din mîinile acestor hoți numai datorită faptului că rudele mele, deja refugiate aici m-au răscumpărat cu 3 500 lei.

Printre hoți se află acum arestatul Naum care însuși forțînd scrinul a preluat jaful. Fratele său Ilie Bants a fost gazda acestei bande de hoți, fiind astfel complice.

Printre banii găsiți în scrinul sechestrat se află un ducat mare care mi-a fost jefuit. Boierul Iancu Lahovari din Rîmnic ; aceiași ceată de hoți, după fuga sa din Rîmnic au jefuit casa sa, paguba se ridică la mai multe mii de lei.

Boierul Constantin Boränescu din Rîmnic : În timpul călătoriei mele am fost atacat de arestatul Naum împreună cu o ceată de 40 de oameni la satul Spinii.

Am fost jefuit de tot avutul meu în valoare de 32 mii lei turcești. Boierii Barbu Socoleanu, Iordache Szovatych căminarul Constantin Buzescu și alții se plîng de atacuri banditești asemănătoare.

Dorința tuturor boierilor este de a reține acuzații în continuare în arest, și toate bunurile găsite asupra lor inclusiv ce se va mai găsi la Boița și Tălmaci să fie ținute la Săliște.

Acuzații declară următoarele :

anume Naum Bants, 20 de ani de rang inferior. Recunosc că am participat la jefuirea boierului și a altor jafuri. În corpul lui Tudor Vladimirescu am fost simplu arnăut iar Gheorghe Chirzacu a fost căpitanul nostru.

La ordinul căpitanului trebuia să jefuiesc ce dorea acesta. Prada o prelua comandantul și dispunea de ea. Cîte jafuri au existat nu pot preciza. Dintre lucrurile jefuite de la boieri

mi-a revenit ; o manta albă de boier, o haină roșie și o haină numită Tsubje. Aceste obiecte se află printre lucrurile fratelui meu. Am locuit la fratele meu Ilie Hangiu unde am lăsat toate lucrurile în păstrare.

Ilie Boutsth alias Hangiu din Rîmnic în vîrstă de 30 de ani necăsătorit declar : La jefuirile boierești efectuate în Valahia n-am luat parte. Fratele meu a fost arnăut sub comanda căpitanului Gheorghe Chirzatu și trebuia să execute ordinele acestea. A locuit la mine și partea lui din pradă este păstrată la mine. În cazul în care în scrinul sechestrat al nevestei mele se vor găsi obiecte provenite din jafuri, voi dovedi acestea că am obținut prin cumpărare legală de la arnăut. Banii îmi aparțin nu sînt bani jefuiți. În cazul în care m-aș fi simțit vinovat nu aș fi venit aici să cer protecție. Se mai adaugă că amîndoi arestații au prezentat la poliție o foaie de drum eliberată de comandantul R-I al frontierei din Turnu Roșu din 6 iulie 1821 cu nr. 9160.

Sibiu 7 iunie 1821

Non Friedensfels

director de poliție

● Ediții : A. Oțetea, *Solidaritatea românilor din Transilvania...*, p. 3Î5—307.

58.

1821 iunie 8. Sibiu. Baronul Schristekh comunică primarului din Sibiu, că frații Ilie și Naum cunoscuți din Țara Românească și ocupați de tîlhărie, nu pot fi judecați aici ci urmează să fie trimiși peste frontieră, iar lucrurile lor sigilate, să fie depuse la primărie pînă cînd le va cere viitorul guvern al Țării Românești.

D-nului primar de oraș și de scaun von Hochmeister.

Am căzut de comun acord cu Excelența sa domnul guvernator al țării asupra principiului că aici în țară nu avem dreptul de a înființa un tribunal asupra faptelor petrecute dincolo de graniță și că orice cercetări ar duce la reacții nedorite.

Cei doi frați Ilie și Naum sînt doi rebeli necunoscuți, de aceea din motive ale opiniei publice nu pot fi primiți aici ci

trebuie expediați peste graniță sub excortă așa cum a fost și cazul fostului secretar a lui Tudor.

Efectele lor la care ridică pretenții boierii refugiați aici, vor fi sigilate de un magistrat autorizat în prezența ambelor părți, puse la păstrare într-un depozit, și trimise la o eventuală indicație sau reclamație a guvernului de dincolo [din Țara Românească] în această țară. Acest guvern care probabil va veni din nou la putere are riguros dreptul de sentință.

Prin aceasta am răspuns la cererea dumneavoastră de pe data de 8, dar trebuie să vă atrag atenția că trebuie adus la cunoștință acest caz, precum și hotărîrile detaliat domnului guvernator al țării grofului Banffy.

Sibiu 8 iunie 1821.

Baron Schristekh

Locotenent Mareșal

● Ediții : A. Oțetea, *Solidaritatea românilor din Transilvania...*, p. 307—308.

59.

1821 iunie 8. Rîmnic. Proclamația lui Al. Ipsilanti, prin care se desparte de ostașii săi, calificîndu-i drept fricoși și bicisnici, după bătălia de la Drăgășani.

La 6 iunie 1821

Ostașilor ! Nu mai profanez acest sfînt și cinstit nume prin voi ! Lașilor, fricoșilor, turme de norod ! Înșelăciunile și vicleniile voastre mă silesc să mă despart de voi. De acum înainte orice legătură între mine și voi se taie : numai adînc în sufletul meu voi purta rușinea că v-am comandat. Ați călcat jurămintele voastre, ați trădat și pe Dumnezeu și patria, m-ați trădat și pe mine în momentul în care speram sau să birui sau să mor glorios împreună cu voi. Mă despart de voi. Așadar alergați la turci, singurii demni de sentimentele voastre ; ieșiți din păduri, coborîți de pe munți, aziluri ale lașității voastre, și alergați la turci. Sărutați mîinile lor din care

pică sacrul sînge al căpeteniilor noastre religioase care au fost măcelărite în chip neomenos, al patriarhilor, al arhiereilor și al altor frați nevinovați de ai voștri. Da, alergați de cumpărați sclavia cu viața voastră, cu cinstea femeilor ori a copiilor voștri. Voi, umbre ale adevăraților elini din batalionul sacru, cîți, fiind trădați, ați căzut jertfe pentru fericirea patriei voastre, primiți prin mine mulțumirile celor de un neam cu voi. Puțin timp și se vor ridica coloane care vor perpetua numele voastre. Cu caractere înflăcărate sînt săpate în fibrele inimii mele numele acelor cîți mi-au arătat credință și sinceritate pînă la sfîrșit. Memoria lor va fi pururea băutura răcoritoare a sufletului meu.

Predau la ura umanității, la judecata legilor și la blestemul concetățenilor pe trădătorul și sperjurul căminar Sava, pe dezertorii și inițiatorii dezertării obștești și fugii pe Constantin Duca, Vasile Pala, Gheorghe Nanu fanariot, Grigore Suțu fanariotul și pe desfrînatul Nicolae Scufo; șterg și pe Vasile Caravia din rîndul soldaților mei pentru nesupunerea sa și pentru necuviincioasa purtare a lui.

● Acad. R.S.R., ms. 3256 (cronica Dîrzeanu), f. 71v—72v. Text grec; Arh. St. Iași, doc. DLXXXVII/2, trad. rom. cont.; publicat de Ioan Filimon II, p. 184—185, text grec; C. D. Aricescu, *Acte justificative*, p. 154—155 și *Uricariul*, VI, p. 35—37, text rom.; Hurmuzaki, XX, p. 638, text germ. *Răscoala din 1821*, IV, p. 203—204.

60.

1821 iunie [15]/27 Viena. Raport al reprezentantului Regatului Sardiniei către ministrul afacerilor externe privind retragerea armatei lui Ipsilanti către Rîmnic și omorîrea lui Tudor Vladimirescu.

Domnule conte,

Scrisori din Transilvania, cu data de 16, ne anunță progresele turcilor contra prințului Ipsilanti, care, în ciuda superiorității numerice a trupelor sale, s-a retras la Rîmnic, pe Olt și pare că dorește să ajungă la Cîmpulung, în munți, dacă turcii continuă să-l hărțuiască.

Înainte de a părăsi Tîrgoviște acest general a dat dispoziții, în 7, să fie împușcat Tudor Vladimirescu, arestat mai înainte din ordinul său, la Pitești.

● Ediții: *Documente externe*, p. 348.

1821 iunie 16. Sibiu. Baronul Schustekh raportează despre asasinarea lui Tudor Vladimirescu la Tîrgoviște, luptele dintre eteriști și turci la Drăgășani, retragerea lui Ipsilanti în munți.

Excelenței sale, contele Banffy guvernatorul țării.

Conform tuturor știrilor primite Tudor Vladimirescu este într-adevăr mort. A fost măcelărit pe data de 7 a lunii de către 6 arnăuți în curtea mitropoliei din Tîrgoviște.

Frontiera secuiască spre Moldova este relativ liniștită văile și prăpaștile din apropierea frontierei sînt pline cu moldoveni refugiați care-și ascund animalele și avutul cel mai de preț. În interiorul țării românesc divizii turcești și grecești, turcii avînd totuși supremația au ocupat trecătorile separînd astfel adepții lui Ipsilante de Moldova și împingînd pe eteriști la Iași de unde agenția a fost forțată să fugă. Între timp am primit o copie a unui ordin circular a lui Jussuff Basse și am aflat că turcii confiscă tot bunul grecesc trimițîndu-l la Brăila. Rezervele de sare din ocna le vînd pe propria lor socoteală cu jumătate de preț. De la Iași însă n-am informații directe, doar depoziția iscoadelor mele care afirmă că se află încă în posesia eteristului Pendedeca. Conform diferitelor informații, slabele avangarde turcești venite din Focșani și București au fost respinse.

Primele care au înaintat pe drumul Ploiești—Tîrgoviște au fost respinse la Cornet pe data de 8 de arnăuții lui Ipsilanti aflați sub comanda lui Duca, dar în timpul nopții arnăuții s-au împrăștiat și Duca a reușit să fugă cu cîțiva credincioși la Tîrgoviște la Ipsilanti la aripa dreaptă a drumului poștal ce duce de la București la Pitești rezistă trupele lui Iordache la Cîmpulung.

La Drăgășani în Valachia mică s-au petrecut de asemeni pe data de 9 și 10 ciocniri între un corp de armată turcești sub comanda lui Aga Carafezi și eteriștii sub comanda căpitanului Macedonschi. În timpul luptelor Drăgășanii a ars pînă la temelie și ca urmare pe data de 10 seara ambele părți s-au retras. În noaptea de la 11 spre 12, conform unor informații sosite la pasul Turnu Roșu un corp eterist de 9 000 de oameni, infanterie și cavalerie, a sosit pe malul stîng al

Oltului, au pus stăpînire pe bacuri ocupînd în continuare Rîmnicul unde s-au baricadat.

Ipsilante însă se află într-o situație disperată deoarece curajosul Bimbașa Sava cunoscut din ultimul război ca adept turcesc, s-a hotărît pentru guvernul legal și s-au unit în avangărzile Seraschirului Jusuff Bassa deplasîndu-se la Breaza, adică în flancul stîng a lui Ipsilant. Acesta pe care oamenii încep să-l părăsească se afla pe data de 10 încă în Tîrgoviște, dar a dat în aceeași zi ordin să se pregătească pentru înaintarea spre București. Deoarece presupun că ocuparea Rîmnicului este în legătură cu acest marș.

De altfel am și informații de la Pasul Vulcan unde arnăuții lui Tudor încep să se împrăștie, turcii se apropie de munți, fratele lui Tudor, Papa fost ispravnic la Tîrgoviște a dispărut, presupunîndu-se că a luat cu el toate comorile lui Tudor păstrate la Tismana.

Sibiu 16 iunie 1821

Baron Schustekh

● Ediții: A. Oțetea, *Solidaritatea românilor din Transilvania...*, p. 325—326.

62.

1821 iunie 20. Deva. Al. Noptsa raportează contelui Banffy despre evenimentele revoluționare din Țara Românească, despre uciderea lui Tudor Vladimirescu și despre buna pază a graniței comitatului contra eventualelor năvăliri ale „bandelor de hoții".

P. 374, 1821

Nr. 317, 1821

Domnule conte guvernator regal,

Exelența voastră !

În ultima noastră înștiințare respectuoase referitor la cele petrecute în Țara Românească, îndrăznesc să aduc cu profundă supunere la conștiința excelenței voastre următoarele împrejurări :

1. Din armata turcească, care a ocupat capitala Olteniei, Craiova, unități mai mici înanitaseră pînă la localitățile numite Tînțăreni și Aninoasa, dar iarăși s-au retras spre Craiova.

2. Un număr oarecare de arnăuții ce țineau de armata lui Ipsilanti au trecut Oltul la Rîmnic în Oltenia și au intrat în Tîrgu-Jiu, Papa, fratele lui Tudor și primul slujbaș din acel ținut aducînd știrea apropierii acestor arnăuți, s-a retras în munți, dar nici acolo n-a putut scăpa și, după ce pe acesta l-au prins arnăuții lui Ipsilanti și, împreună cu el, au intrat fără împotrivire în fortăreața Tismanei, din care au ieșit nu peste mult tot împreună cu Papa, pe care apoi, la o depărtare oarecare, l-au eliberat; arnăuții, ca și el, s-au îndreptat și încă nu s-au întors pînă la data ultimilor știri; opinia generală este că au dus lucrurile mai prețioase ale lui Tudor, care au fost depuse în fortăreața Tismanei; iar despre Tudor însuși se vorbește că a fost prins de un căpitan al lui Ipsilanti, care l-a trimis la Ipsilanti, și acolo ar fi fost ucis.

3. Puterea armată a lui Tudor din Oltenia a ajuns în completă debandadă, toată armata s-a împărțit în mici grupuri, care neavînd aceleași tendințe și între ele nefiind o înțelegere reciprocă pentru un scop comun, pradă fără milă poporul și, cînd mai multe asemenea grupuri se întîlnesc se jefuiesc fără cruțare între ele. Drumul din Țara Românească în direcția pasului Vulcan l-a ocupat un așa-numit Vasiluță gospodar de-al lui Tudor, care înainte a fost hoț vestit de munte și, fiind eliberat din temnița lui Tudor a fost primit în serviciul lui militar. Acesta este omul care de curînd a recucerit Cerneții de la turci și cu acel prilej a prins pe Viișoreanu, ispravnicul care a ținut cu turcii. După acesta din Cerneți s-a năpustit spre poalele munților din părțile noastre; aici a prins și a despuiat de toate pe ispravnhicul partizan al lui Tudor, Vasile Moangă, a cărui soție și copii au căutat adăpost aici la noi și au fost primiți în țară de către comandamentul de graniță.

4. Această dezorganizare a puterii armate și prinderea ispravnicilor din amîndouă părțile nu numai că au slăbit administrația publică, dar au făcut-o să înceteze complet. Partea aceasta din Oltenia, vecină cu comitatul nostru, este ex-

pusă grozăviilor unei adevărate anarhii. Din cei care şi-au căutat aici adăpost pe unii, conform ordinelor existente, comandamentul de graniţă i-a lăsat înăuntru ; o dată cu rapoartele oficiale, anexate sub literele A şi B în original, ei au fost trimişi la mine şi aici sînt ţinuţi sub supraveghere conform ordinului.

5. Ipsilanti se află la 7 al lunii curente la Tîrgovişte, dar partea cea mai mare din armata sa, pe care o trimisese sub comanda lui Cantacuzino, cu scopul de a împiedica înaintarea paşii de la Brăila, a fost bătută de turci la Focşani.

În ce priveşte măsurile militare luate aici, comanda generală pentru menţinerea liniştei la graniţele ţării a preluat-o dl. general Lenk şi pentru acest scop el se află acum în Haţeg. În privinţa repartiţiei puterii armate din acest comitat de la ultima mea relatare nu s-a întîmplat nici o schimbare ; treburile la hotare sînt, celor raportate, cu acea mică schimbare, că prăjinile de alarmă, ridicate de la Vulcan pînă la Haţeg au fost înlăturate, conform raportului anexat cu profundă supunere în original sub litera C.

Aici, cît priveşte starea de spirit în popor, după ultima mea relatare umilă, n-am mai constatat nici o împrejurare deosebită, care ar fi prilej de vrednică bănuială, decît faptul că o mare parte a acestui comitat se întinde pe lîngă munţi ce despart Ardealul de Ţara Românească, şi este de bănuit că, în Ţara Românească, dezordinea ce domneşte acum acolo şi consecinţele ei vor da naştere la bande de hoţi ; e foarte necesară o inspecţie strictă în această privinţă, pentru ca banditii de acolo să nu-şi găsească aici tovarăşi şi să păgubească noaptea prin jafuri pe furiş pe locuitorii satelor de pe graniţă.

Pe lîngă raportarea supusă a acestora, mă recomand graţiei excelenţei voastre cu cea mai profundă stimă recunoscătoare, al excelenţei voastre supus serv,

Alexe Noptsa

Deva, 20 iunie 1821

● Ediţii : A. Oţetea, *Solidaritatea românilor din Transilvania...*, p. 340—341.

[După 1821 iunie 20]. Muhafîzul de Vidin, Derviș Mustafa pașa raportează despre uciderea lui Tudor Vladimirescu și înfrîngerea trupelor conduse de Alexandru Ipsilanti în lupta de la Drăgășani.

[Hatt humagun] : Prezenta hîrtie a muhafîzului de Vidin și hîrtia sosită din partea comandanților [aflați în subordinea sa] au fost văzute de mine. Fie ca Allah să aibă în grijă pe drept credincioșii și victorioșii supuși ai lui Mohamed ! Oferindu-se cîte un capăt de bună calitate acestor douăsprezece căpetenii, un contoș silahdârului și caftane tătarilor [muhofîzului pomenit], să i se scrie un răspuns cuprinzînd laude și încurajări !

[Telhis] : Depeșa supusului Derviș Mustafa pașa, muhafîzul de Vidin, sosită ulterior ; se referă la faptul că, după lupta celor două mii de oșteni încununați de victorie — pe care sus-numitul i-a trimis mai înainte și ulterior — cu oastea hainului Ipsilanti-oglu, numai prin semnele bunăvoinței divine, izbînda s-a arătat de partea [noastră], fiind capturați ghiauri, [care au fost] zdrobiți și nimiciți, precum și șase tunuri ale lui Ipsilanti-oglu. Cînd va ajunge la înalta cunoștință că [depeșa] a fost prezentată împreună cu documentul sosit la muhafîz din partea căpeteniei oastei sale a fi supuse privirii imperiale, că vor fi căftăniți tătarii sosiți din partea sus-numitului [muhafîz] și că se va întocmi și i se va trimite o scrisoare de răspuns cuprinzînd laude și încurajări cum se cuvine, atunci ordinul și firmanul ce urmează depind de măria sa cel îndreptățit să poruncească.

Măria sa norocosul, binevoitorul, bunul, mărețul, milostivul, binefăcătorul, mărinimosul meu efendi, stăpînul meu, să fie sănătos și să se bucure de fericire și prosperitate !

Mai înainte de aceasta, ghiaurii numiți Tudor, Solomon Mihail-oglu și Anastas au atacat pe cei șase sute de oșteni musulmani aflați în satul Drăgășani, situat pe marginea rîului Olt, la douăsprezece ceasuri distanță de tîrgul Craiova ; [oștenii lor] fiind zdrobiți și nimiciți, cu ajutorul și prin bunăvoință celui de sus, mulțumită destinului fericit al măriei sale stăpînului lumii, ei s-au îndreptat în mare grabă spre tîrgul Rîmnic. Apoi, întîlnindu-se cu însuși Ipsilanti-oglu, cu pes-

te patru mii de pedestrași și călăreți — susținători ai răzvrătirii — și șase tunuri [acesta din urmă] l-a ucis într-un chip oarecare pe ghiaurul numit Tudor, care era beat de mîndrie.

Cînd, în cea de-a nouăsprezecea zi — marți — a aceste luni a sfîntului ramazan [20 iunie 1821] la orele șapte, cu [un efectiv] total de șapte mii de pedestrași și călăreți — neputincioși în pădurea celor bravi — ai săi și ai altor căpetenii nenorocite au întreprins în două rînduri atacuri generale și puternice asupra oștenilor curajoși și căliți în luptă — șase sute aflați mai înainte în satul Drăgășani, în subordinea rapidului nostru alemdar și a tufenkci-bași-ului nostru, plus alți o mie patru sute sosiți ulterior, în total două mii — atunci, în focul luptei, neivindu-se nici o breșă în rîndul lor, oștenii predestinați victoriei, implorînd ajutorul divin au ieșit din satul pomenit și s-au năpustit vitejește asupra taberei dușmanilor religiei sortiți pieirii. Neputînd să reziste forței leonine dezlănțuite și loviturilor puternice ale spahiilor musulmani victorioși, ghiaurii cei josnici au fost zdrobiți și nimiciți, apucînd nefericiți calea munților. Oștile padișahale, încununate de victorie au avut dovada unor izbînzi și bucurii felurite ; au fost capturate cele șase tunuri pe care le adusese hainul pe nume Ipsilanti-oglu, căpetenia turmei de neputincioși, cel aflat în fruntea caravanei de tîrîtori, și au fost trecuți prin sabie o sumedenie de dușmani ai religiei, mulți dintre ei fiind puși în lanțuri și luați captivi.

[Acestea rezultă] clar din însemnările oamenilor sosiți din partea supuselor căpetenii menționate mai sus, precum și din hîrtiile pe care le-au scris. Arătînd că locul amintitei bătălii se află la treizeci de ceasuri distanță de bine păzitul Vidin, că după aceea vor fi trimise tunurile, limbile și căpățînile capturate, am întocmit smeritul meu arzuhal, prezentat domniei voastre preabinevoitoare ; cu voia înaltului Allah, cînd [acesta] va ajunge la dreapta și atotcuprinzătoarea cunoștință, atunci ordinul și firmanul ce vor fi emise în acea privință și în orice caz depind de măria sa norocosul, binevoitorul, bunul, mărețul, binefăcătorul meu efendi plin de mărinimie, stăpînul meu.

[Legenda sigiliului] : Sluga de mine Derviș Mustafa, muhafîzul de Vidin.

• *Documente externe*, p. 332—333.

64.

1821 iunie 22. Turnu Roșu. Raportul lui M. Kirichich privind luptele cu turcii la Drăgășani, retragerea lui Ipsilanti, atitudinea pandurilor lui Tudor Vladimirescu.

Excelenței sale, venerate baron!

În urma raportului de pe data de 15, vă informăm că pe data de 19 s-a dat lupta hotărîtoare la Drăgășani în defavoarea rebelilor. Avangarda era sub comanda lui Caravia, centrul armatei era format de legiunia sfîntă compusă din studenți-greci, profesori, fii de bancheri și clerici, slabi echipați avînd pe bonetă capul de mort cu o cruce. Cele două flancuri erau formate de arnăuți și panduri iar rezerva era Ipsilanti cu miniștrii săi și statul său major. Turcii s-au menținut în tranșeele lor, Caravia i-a atacat cu foc de artilerie. Tunurile avangardei au încetat îndată ce turcii au început să înainteze Caravia a fugit lăsînd tunurile în mîna turcilor. Turcii au atacat oamenii în negru și în cîteva minute 1 200 oameni au fost victime ale libertății grecești. Numai 12 oameni au scăpat săbilor turcești. Ceilalți au fost maltratați, li s-au tăiat urechile după care au fost trimiși la București de unde au fost duși la Constantinopol.

Arnăuții jefuitorii țării au dat bir cu fugiții și au lăsat totul baltă. Pandurii lui Tudor au trecut din partea turcilor deoarece nu voiau să se jertfească în contul grecilor deoarece acești greci au fost aceia care au jefuit și au stors țara și nu turcii.

Ipsilanti nu posedă nici spirit militar și nici experiență tactică de luptă ci trăiește pe baza unui entuziasm fals izvorit ideatic din anticii eroi, părăsește și el armata și ajunge pînă la Cozia cu 1 000 de oameni unde se baricadează și așteaptă deznodămîntul soartei sale.

Ipsilanti nu are curajul să treacă frontiera pentru a nu fi predat, el se ascunde în munți la o stînă de oi în speranța că va putea trece incognito frontiera.

Turcii se află deja în Rîmnic și după toate posibilitățile vor intra mîine sau poimîine în Cîineni. Numărul refugiaților este mare dar fără pericol după cîte ne asigură coman-

damentul militar. Noi ceilalţi rămînem cu multă supunere, slujitori umili ai Excelenţei sale.

M. Kirichich,
G. Dron, controlor

Turnu Roşu, 22 iunie 1821
Nr. 800

● Ediţii: A. Oţetea, *Solidaritatea românilor din Transilvania...*, p. 344—345.

65.

1821 [iunie 22]/iulie 4. Viena. Raport al reprezentantului Regatului Sardiniei la Viena, către ministrul de externe privind retragerea lui Ipsilanti la mănăstirea Cozia.

Domnule conte,

Strălucitele victorii ale prinţului Ipsilanti, despre care au informat scrisorile trimise de greci corespondenţilor lor de aici, au fost de curînd contrazise de rapoartele oficiale sosite pe căi extraordinare la această cancelarie de stat. „Observatorul Austriac" informînd publicul asupra conţinutului acestora prin nr. său de ieri, 184, mă voi limita să vă comunic în cîteva cuvinte, domnule conte, că prinţul Ipsilanti, înşelat de prinţul Cantacuzino care a trecut în Rusia şi de căminarul Sava, cel mai bun dintre generalii săi, care s-a alăturat turcilor, abandonat de albanezi şi panduri, după înfrîngerea corpului comandat de prinţul Nicolae, fratele său, la Beica, unde a pierdut artileria, privat de sprijinul pe care-l aştepta din partea lui Mihalache Celebi, care a fost bătut la Craiova de serdar aga, a fost constrîns, aşa cum afirmă dezertorii din armata sa, să se refugieze la mănăstirea Cozia, pe malul drept al Oltului la mică distanţă de frontiera Transilvaniei dinspre Sibiu, de unde nu peste multă vreme va fi alungat de diferitele corpuri de armată turceşti care se îndreaptă către el. Dar dacă operaţiunile militare ale acestora sînt bine conduse, atunci nu s-ar putea spune acelaşi lucru despre cele politice ale guvernului lor, căci se pare că acesta şi-a luat sarcina să irite şi să rănească din ce în ce mai mult delicateţea

ambasadorului violențelor comise împotriva supușilor ruși sau a altora care beneficiază de protecția sa, fie refuzînd să acorde încredere asigurării oferite de acesta că vasul ce i-a fost trimis de împărat, stăpînul său, pentru a-i servi drept refugiu în caz de nevoie, și pentru a-l transporta într-un loc sigur, nu este nici înarmat și nici echipat de război, fie amenințînd să scufunde vasul în cazul în care ar părăsi rada, deși domnul Stroganov și-a îmbarcat pe el lucrurile pentru a le transporta de la Pera la Buyukdre, locuința sa de vară.

Ceea ce se știe pînă în momentul de față este că ambasadorul Angliei și internunțiul austriac au intervenit pe lîngă Reis efendi pentru a-l determina la o atitudine de moderație și menajament față de ministrul unei puteri prietene Porții, animată de principii pacifiste. Aici s-a manifestat îngrijorarea în privința curierului de la Constantinopol, care ar fi trebuit să fie aici cu șase zile în urmă, și care trebuie să fi ajuns abia ieri, deoarece astăzi dimineață s-au distribuit scrisorile. Cea a domnului Chirico adresată mie, o anexez aici împreună raportul său oficial ; ea vă va oferi, domnule conte, amănunte care vor ajuta la clarificarea diferitelor afirmații ; veți remarca în aceste două documente cîteva nepotriviri față de cele ce v-am scris eu, dar pentru moment nu le retractez, deoarece știrile mele provin dintr-o sursă pe care trebuie să o privesc ca foarte serioasă. Între timp, titlurile de rentă au început să scadă. Sper ca prin primul curier să vă pot raporta asupra unor probleme pe care corespondenți mai bine informați decît poate fi domnul Chirico le vor transmite aici prietenilor lor în legătură cu acest subiect de mare importanță.

Cu privire la zvonul care circulă de mai multe săptămîni și care a căpătat amploare în ultimele zile în legătură cu un nou congres referitor la problemele Levantului care și-ar începe lucrările, nu am să vă raportez nimic sigur și nici probabil.

● Ediții : *Documente externe*, p. 353—354.

66.

1821 iunie 23, Sibiu. Raport privind luptele dintre turci și revoluționari la Drăgășani.

Excelenței sale, guvernatorul țării contele Banffy

La granița Moldovei în afară de fuga unor locuitori și încercările nefructuoase a cîtorva cete de arnăuți de a se salva în țară, nu s-a întîmplat nimic.

Căpitanul grec al arnăuților Duca, în repetate rînduri a cerut trecerea alor săi prin pasul Tomaser [probabil Tomșani] a fost însă refuzat. Bimbașa Sava este însă în această regiune și se îndreaptă spre Duca din care cauză se poate prevedea un final apropiat al tulburărilor cu atît mai mult că o mare parte dintre arnăuți au trecut din partea lui Sava în urma anunțului acestuia că toți cei care vor trece de partea lui vor fi iertați. În apropierea pasului Terzburg unde se află originea băilor din Tîrgoviște este deasemeni liniște. Cete răzlețe de arnăuți care l-au părăsit pe Ipsilanti sau nu l-au putut urma, colindă munți și încearcă să se refugieze în Ardeal.

Turcii au ajuns pînă la Rucăr, aproximativ 3 ore de marș pînă la frontieră, s-au întors însă și continuă să se îndrepte spre arnăuții aflați în apropierea Oltului. Între timp corpul turcesc de la Tîrgoviște este în urmărirea lui Ipsilanti și ajunge în Pitești în data de 18. Acțiunea lor fiind foarte nehotărîtă, avangărzile nu ajung pe data de 20 la Olt, permițînd astfel lui Ipsilanti executarea unei manevre hotărîtoare pe malul drept.

În zorii zilei de 16, Ipsilanti în fruntea unei armate de 5 000 de oameni compuși din greci, panduri și arnăuți sub comanda căpitanului Macedonschi inclusiv o artilerie compusă din 5 tunuri pornește din Rîmnic spre Craiova, avînd Oltul pe partea stîngă.

În data de 18 a ajuns în Drăgășani, iar în 19 a izbucnit între el și corpurile turcești care urcau dinspre Craiova, o bătălie care s-a soldat cu înfrîngerea totală a grecilor.

Ipsilanti însuși împreună cu frații săi și cîțiva adepți credincioși au putut scăpa de moarte refugiindu-se la mănăstirea Cozia așteptîndu-și acolo soarta.

Aștept în continuare dovezi și detalii asupra bătăliei decisive și pentru a fi sigur am înființat pentru or ce caz un batalion de întărire la graniță și anume regimentul Max Tomf. De la pasul Vulcan am primit știrea că în această regiune a

Valahiei Mici arnăuţii şi pandurii au trecut parţial de partea turcilor, parţial s-au refugiat astfel îndreptîndu-se totul spre sfîrşit.

Sibiu 23 iunie 1821

Baron Schustekch. Lt. Mareşal

● Ediţii : A. Oţetea, *Solidaritatea românilor din Transilvania...*, p. 345—347.

67.

1821 iunie 30, Constantinopol. Raportul lui Reis Efendi către ambasadorul Angliei despre luptele eteriştilor cu turcii la Drăgăşani.

Eteriştii greci care se găseau în apropiere de Craiova şi lîngă rîul numit Jiu, neputînd face faţă şi să reziste în faţa trupelor otomane s-au retras.

Turcii au ocupat Craiova unde au ucis şi au făcut prizonieri un anumit număr de eterişti.

Ghiaurii greci fiind deja la Focşani, trupele otomane i-au prins şi au ucis mai mulţi dintre ei ; restul a fugit şi s-a dispersat şi tocmai am expediat urechile şi drapelele pe care le-am luat în luptă. Aflînd că trădătorii Solomon şi Anastase Mihaloglu şeful insurgenţilor fugiseră, i-am urmărit şi prin uciderea lor (sic !) au suferit pedeapsa meritată.

Sceleratul Alexandru Ipsilanti în fruntea execrabilei sale armate a atacat trupele turceşti care se găseau la Drăgăşani. Aceste trupe valoroase au luptat împotriva lui şi corpul de răzvrătiţi neputînd rezista, o parte a fost distrusă şi un mare număr dintre ei au fost făcuţi prizonieri capturîndu-şi şi şase tunuri pe care fiul lui Ipsilante * le avea cu el.

Răzvrătiţii care s-au retras în Guerfal, au fost nimiciţi şi trădătorul mai sus menţionat Alexandru Ipsilanti adus la cel mai înalt grad de disperare, abandonînd totul s-a grăbit să fugă în teritoriul austriac nejustificat.

● Ediţii : N. Iorga, *Acte şi fragmente*, vol. II, p. 585—586 (traducere din franceză).

---

* Alexandru fiul lui Constantin Ipsilanti.

68.

1821 iulie 1, Deva. Al. Noptsa raportează contelui Banffy despre negustorul M. Guju din Craiova, despre lupta de la Drăgășani și urmările ei ; despre refugiul lui Ipsilanti în Transilvania și escortarea lui la Timișoara.

Devan, julius 1-so napjan 1821

Nr. 338, 3 julii 1821

Domnule conte guvernator regal,

Excelența voastră !

Ca urmare a grațiosului ordin pe care excelența voastră ni l-ați trimis cu nr. prezidențial din 16 iunie, îndrăznesc a vă raporta cu supunere că Manole Guju nu s-a găsit printre emigrații din Țara Românească aflați în comitatul nostru; dacă după aceasta va apărea aici, porunca înțeleaptă a excelenței voastre privitoare la el va fi îndeplinită cu siguranță. Despre situația lui atîta am aflat pînă acum că este negustor bogat din Craiova și că este foarte cunoscut în Țara Românească sub numele de chir Manole Guju. Pe lîngă raportul acesta, îndrăznesc să prezint sub litera A cu profundă supunere lista de emigrații din Țara Românească — care pînă în ziua de 29 iunie au venit prin pasul de aici extrasă oficial de domnul comandant de graniță din procesul-verbal cordonului și comandantului de graniță.

În ce privește situația din Țara Românească, teatrul de război, precum am bănuit înainte, s-a deplasat peste Olt în Oltenia și numai acum, în luna trecută, la 19, în localitatea numită Drăgășani din județul Vîlcea a avut loc o ciocnire sîngeroasă între turci și rebeli, în care turcii au învins, iar poporul înarmat al rebelilor, în special așa numita legiune sfîntă a prințului Ipsilanti, a pierdut mult.

După pierderea cestei lupte, rebelii s-au retras în mănăstirile întărite de sub munți, așa numite Cozia, Hurez, Bistrița, Tismana și Polovragi, pe care mănăstiri le-au aprovizionat dinainte cu cereale și carne sărată și au dus în ele mori de mînă, așa-numitele rîșnițe, găsite la populația din împrejurimi ca să nu ducă lipsă de făină. Dintre mănăstirile numite, cele trei se află în Vîlcea, celelalte două în județul Gorj.

Ei țin ocupate localitățile numite Tîrgu-Jiu, care se află în județul Gorj, nu departe de pasul Vulcan, a fost ocupat, după informații, de circa două mii de rebeli, care țin sub pază strașnică toate drumurile sau așa-numitele plaiuri de munți încît acum, dacă vrea să vină cineva aici, e foarte greu. Padeșul este în județul Mehedinți, spre Orșova ; Tudor Vladimirescu a avut acolo casă și moșie.

Ispravnicii acum în Tîrgu-Jiu sînt din nou Papa, fratele lui Tudor, și Vasile Moangă, care după cum reiese din raportul meu din 17 iunie sub nr. 374, prezentat excelenței voastre au fost prinși de panduri, dar după aceea au luat din nou administrația județului Gorj. Soția Safta și copii lui Vasile Moangă sînt aici, în Deva.

După lupta de la Drăgășani, prințul Ipsilanti s-a dus la mănăstirea Cozia, dar, după unele știri din Țara Românească el a avut ca scop să-și caute adăpost în Ardeal cu 6 oameni mai credincioși ai lui, sub alt nume, și chiar astăzi, venind din Sibiu, 6 fruntași străini, despre care se spunea că ar fi negustori bogați ruși și italieni, au trecut pe aici cu poșta, fiind însoțiți pînă la comandamentul cetății din Timișoara. Părerea mea este că aceștia au fost Ipsilanti și oamenii lui mai apropiați.

În situația de aici, de la ultimul meu raport nu s-a întîmplat nici o schimbare ; pe lîngă supusa prezentare a acestora am rămas cu stimă veșnic recunoscătoare al excelenței voastre supus serv,

Alexe Noptsa

Deva, 1 iulie 1821

● Ediții : A. Oțetea, *Solidaritatea românilor din Transilvania...*, p. 362—363.

69.

1821 iulie 10. Scrisoarea lui Lăudat Gîlcescu trimisă [în Transilvania] căpitanului Ioniță Magheru cu știri din Țara Românească, despre jafurile turcilor. Îl înștiințează că ar fi venit „cărțile de căpitănie" pentru el, iar ca zapciu pentru logofătul Gheorghe Magheru, în locul lui Ioniță Golombeanu.

E de părere să se întoarcă, pentru moment, singur în țară, fără „coconiță și coconi“.

Cu plecăciune sărut cinst[ită] și stăpînească mîna dumitale. Ci[n]sti[t]e stăpîne, pentru trimisu ce l-ai zis să trimet la dum[nea]lu[i] sărdariu Dinu Bălteanu când am venit eu acasă Bălăcean au venit cu răspunsu dă la dum[nea]lui. Iat[ă] că-l trimisăi pă Bălăcean și îmi spusă Bălăcean că i-au zis cremenariu [sic !] Costin din gură să vii negreșit iar dum[nea]ta gîndește-te și bine ar fi să vă răspunziți am[â]doi după cum au zis cătr[ă] Bălăcean din gur[ă], că ar fi venit cărțile de căpităniie dum[ita]le și pă dum[nea]lui log[o]f[ătu]l Gheorghe l-ar face zapciu — Zapciu au fost în plasă Ioaniță Globeanu [sic !] și l-au tăiat cine nu știu, pa[n]duri au hoți, că pînă acuma nu s-au sitat [sic !]. Ci dum[nea]v[oastră] vă socotiți, că vremurile sînt iuți de tot, că hordiia di la Padeș iaste întreagă la Tizmana. Ași[j]deria cît și Mehedințu tot strigă și cer pă turci să s[ă]-i bată la Tizmana și turcii sînt gata să meargă să s[ă]-i bată dar nu sînt podurile diresă ci sînt stricate, pînă le va direge. Și turci în tîrg, mi-au spus om care a șăzut cu ei o săptămînă de zile că sînt numai o miie și cinci sute de turci. Și în Vîlcea să află sărdariu Iama[n]diia împreună cu po[l]covnicu Udrea Sinescu [Gănescu ?] cu o miie de oameni, iau bir și zaherele ca și turcii și strîngă că nu să prădau toate hordiile. Și s-au pus pi la drumuri i pi la dealuri i pi la strî[m]ptori, păzăsc să prinză slujbașii, zapcii ce sînt turcești și pă care îi prind îi bat și le ia banii, pă alții îi taie. Și la socoteala noastră țărâi rumânești de aici, mi să pare că nu o să o ducă turcii mult, că fac rău de tot ; că în Cărbunești ne-au siluit mueri și copii și pușcă porcii și au [s]tricat și din cîteva prăvălii. Și biserica din deal au aprins-o cu foc de au ars pînă în pămînt cu totu. Și la țară au scos cai de măsură pă toate breslele, leafa turcilor. La noi în sat în Bîrzăi sînt 20 de vaci de zăharea, 5 cai, 20 de cară. Boerilor socotiți-vă și împreunați scrisorile di la boiarii de aici cît și di la ai de acolo și vedeți cum să sune ; și de veți sta a veni, veniți numai dum[nea]v[oastră] călări, făr' coconiță și făr' coconi. Boiarule, cu Șărban nu m-am întîlnit pînă acuși, iar astăzi îmi trimeașă vorbă să mă duc până acolo la iel la Ștefănești. Pentru Mihăiță am fost și nu l-am găsit că să află la sărdariu Iama[n]diia. Boiarilor, coasăle ce mi le-ați dat le-am

dat la oameni cu cîte tal[eri] 2 lei, p[a]r[ale] 30; de puteți mai trimiteți coasă, că aici să caută ca să facem fînu mai curînd, că banii ce mi-ai dat vom da la oameni de vom pune la săceratul orzului i al grâului. Boiarule, când am plecat di la dum[nea]ta m-am întîlnit cu log[o]f[ăăt]u Matei Drăguescu vătafu de plaiu Novaci și mi-au spus că au auzit vorbind la tîrg că o să ne bat[ă] porumbu să-l ducă la târg, că la magazii le iaste fri[că] să să ducă să ia că [este] păzit cu panduri. Și eu m-am rugat de nenea Pătru Robu să să ducă la tîrg la dum[nea]lui sărdaru Dinu Bălteanu să să roage doar va face vre-un răvași doar va face să nu bat porumbu și au zis că să duce. Ci dum[nea]v[oastră] de nu veți veni scrieți o scrisoare cătr[e] dum[nea]lui sărdariu Dinu ca să o aducem noi pentru cum s-au isprăvit cu șilitu (?). Și scara o fac mîne poimîne. Ale casăi să află toate întregi. Și sînt al dum[ita]le plec[a]t și slugă.

Lăudat Gîlcescu

1821, Iul[i]e 10

● *Muzeul memorial* „Nicolae Bălcescu", nr. inv. 3747/8 decupaj din ziarul „Gorjanul" (Tg. Jiu) XV, nr. 19—20, 23—31 mai 1938, p. 2. Documentul original se află la Biblioteca Centrală de Stat (informație dr. Paul Cernovodeanu).

70.

1821 iulie 12, Făgăraș. Anchetarea căpitanului sîrb Nicolae Suhanov din armata lui Ipsilanti.

La 12 iulie se ia următorul interogatoriu în cetatea Făgăraș:

1. Cum se cheamă pîrîtul, cîți ani are?	Mă numesc Nicolae Suhanov, de origine Belgradul Serbiei, de 40 de ani, am slujit atît pe împăratul Austriei, cît și pe cel al Rusiei, de curînd am fost căpitan în serviciul conducătorului răscoalei Alexandru Ipsilanti. Pe mine Ipsilanti însuși m-a luat pe lîngă el în slujbă

	în orașul Chișinău din Basarabia, și am venit împreună la Iași în Moldova și apoi în Țara Românească, și în serviciul său am fost pînă la ultima luptă pierdută de la Drăgășani ; Ipsilanti a venit pe aici pe la Turnu-Roșu ; noi am fugit care pe unde am putut ; după rătăcirea noastră de 2 săptămîni prin munți, am dat de casa cordonului Scărișoara, de unde ne-am escortat aici.
2. Cu cîți a venit pîrîtul împreună la cordonul Scărișoara, de ce fel sînt decorațiile de pe haina sa și are cu el servitori ?	
	Au venit împreună cu mine 125 de oamenii parte rușii, parte greci și parte transilvăneni, toți au fost în serviciul prințului Ipsilanti ; cele 4 decorații de pe pieptul meu sînt de la ruși : 1. Sf. Ana clasa a 4-a ; 2. Sf. Ana clasa a 3-a ; 3. Sf. Gheorghe clasa a V-a ; 4. medalie de argint din anul 1812. Am venit cu cinci cai și doi feciori.
3. Din ce cauză a venit pîrîtul ?	
	De frica turcilor am venit aici cu mai mulți împreună, voind să merg ori în patria mea, la Belgrad, ori în Rusia, în slujba muscalului, sau în armata Austriei, dacă pot căpăta serviciu ; cei ce sînt cu mine primesc bucuros slujba în armata austriacă.

4. Să mărturisească drept pîrîtul : nu este supus austriac ?

Am spus și mai înainte că sînt din Serbia. Sînt cunoscut cei drept, în Imperiul austriac, fiindcă în parte aici am crescut și cu prilejul războiului cu Franța am slujit de la început pînă la sfîrșit atît la husarii Lichtenstein ai împăratului Austriei, cît și sub împăratul Rusiei.

5. Ce limbă vorbește pîrîtul ?

După părinți sîrbește : de asemenea știu vorbi, scrie și citi nemțește, românește, ungurește, rusește, grecește, turcește, polonă, știu puțin și latinește, franțuzește și italienește.

Citind declarațile de mai sus în fața pîrîtului, le-a recunoscut întru totul ca fiind ale sale și le subscrie cu mîna sa propie.

Căpitan Nicolae Suhanov

Făgăraș, data de mai sus.

Ignatie boier, vicecăpitan,
Alexe Simon, v[ice]notar

● Ediții : A. Oțetea, *Solidaritatea românilor din Transilvania...*, p. 382—384.

71.

1821 iulie 12. Raportul comandantului de frontieră din Turnu Roşu despre situaţia grea a refugiaţilor şi organizarea carantinei.

1821 iulie 12.
Către,

ONORATUL COMANDAMENT GENERAL DIN TRANSILVANIA

Sibiu

Conform unui raport al serviciului de carantină sosit în noaptea aceasta, a izbucnit vărsatul între copiii familiilor aflate în carantină, ceea ce cauzează deocamdată mai multă îngrijorare decît ciuma, pentru care motiv s-a dispus o carantină de 8 zile. Situaţia tristă de dincolo de graniţă nu permite a se trimite asemenea familii acolo, iar spaţiul restrîns în această carantină nu le îngăduie să rămînă aici pînă la vindecarea lor, fiindcă va fi imposibilă intrarea altor fugari, ce vor sosi încă cu siguranţă. Vitele de tracţiune, ca şi caii de călărie şi de bagaje, nu mai găsesc hrană, iarba fiind consumată. Sînt aceleaşi neajunsuri atît pentru oameni ca şi pentru vite. Rog a da dispoziţiuni asupra măsurilor urgente şi radicale ce pot fi luate.

Turnu Roşu, 12 iulie 1821

Schwind, Colonel,
Comandant de frontieră

● Arhiva corpului XII al fostei armate austro-ungare, nr. 4/1821, Secţia de manuscrise a Bibliotecii Centrale din Sibiu. Originalul în limba germană. Raportului colonelului Schind îi este anexată o notă din 11 iulie a serviciului de carantină semnat de medicul Hochmeyerm raportînd că 5 copii ai refugiaţilor din Ţara Românească s-au îmbolnăvit de vărsat·

Ediţie: Carol Göllner, *Refugiaţii*, p. 35.

72.

1821 iulie 21, Sibiu. Instanţa judecătorească din Sibiu audiază pe arnăuţii denunţaţi că au luat parte la jefuirea unor boieri care erau în drum spre Sibiu, precum şi pe doi proprietari de oi. Aceiaşi arnăuţi au fost confruntaţi şi cu proprietarul unei stîne, de la care au jefuit o mare cantitate de brînză şi mai mulţi miei.

La 21 iulie 1821. Dupe jalbele mai multor boieri din Țara Românească, personalitar înaintea indicatului descoperite, și după rînduiala excelenței sale commandir-generalului, oficioase trimise, s-au examineluit în urmetoriul chip arneuți care după aretaria numiților boieri se afle aristeluiți.

Întrebare :

1. Cine ești ? cum te chiame ?

Constandin Hristos me chiame, nescut în satul Coșova, ținutul Albaniei, de 25 ani, sînt însurat, și am o fate de trei ani, de legea greceasche me țin, tatăl meu este aicea cu mine, iare mumea au remas la moșia noastre.

2. Cu ce te-ai hrenit pune acuma ?

Cu negoțitoria m-am hrenit. Am avut prevelie în Teligrad unde am vundut legumi (Specereihandlund).

3. De unde ai venit aicea în țara noastre ?

De la Țara Romeneasche, de la Cerneți în București, de acolo la Pitești, apoi la Rîmnic am ieșit la munte și am intrat încoace peste munte pe la ținutul Făgărașului.

4. Dache a fost negoțitor la Teligrad, ce ia cheotat în Țara Romaneasche ?

Din Teligrad am mers la locul de unde m-am nescut, și de acolo am fujit la Țara Romaneasca ca se slujesc se me protesesc.

5. În ce vreme ai venit la Țara Romaneasche ?

Ieste un an și opt luni de chind am venit la Țara Romaneasche, unde am și ghesit slujbe la spatariul Racovițe, și am avut pe lune leafe 30 lei, slujind la acel boier un an și vreo doao luni.

6. Dache a ieșit din slujba acelui boier ce ai fecut ?

Am vrut să me duc la Teligrad și, ridichindu-se Todori m-am împreunat cu dînsul, fiindche se oprise drumurile și marfurile mele remasese în țara turceasche.

7. Chind ai venit în Țara Romaneasche, tate-tau unde au remas ?

Au remas în Teligrad la prevelie.

8. Tate-teu s-au prins cu tine aicea, cum v-ați teĭnit și v-ați împreunat amundoi și chind ?

La 15 zile ale lunii lui august anul ce au trecut au venit la Cerneti, ca se adune iasche de munte, și strighind ca la 600 de oca de iasche pune la luna lui ianuarie în 15 zile, atuncea au trimis iasca la Dii la un negoțitor care au primit-o iare fiindche se închisese drumurile cu porneala lui Todor și nu puteam ieși ca se merjem la merfurile noastre, ne-am împreunat la Todor cu tate-meu dimpreune.

9. Ce stare ai avut tu în slujba lui Todor, și ce stare au avut tate tău ?

La Todor am fost chetane proaste fere nici o derechetorie, tate-meu asemenea.

10. Chite leafe ai avut tu și tate-teu la Todor ?

Todor n-au pletit la nime nice o leafe, ci așa nice noi la dînsul n-am avut vreo leafe findche Todor așa ne-au încredințat, che se merjem asupra boierilor se-i predem, și de acolo vom imperți ce vom cheștiga.

11. Pe cine și în ce loc ați predat s-au jefuit ?

Mai intii am plecat cu Todor la Manastirea Motrului asupra boierului Bebescu cheminaru, acolo n-am jefuit nimica de la Bebescu, chece dînsul au jefuit din batalia ce au făcut cu noi ; de aci au plecat la Clincereni și de-acolo au mers cu căpitanul Gaju la casa lui Nicolae Hagi Ionuș de la Dejerați, acolo ce am ghesit am jefuit tot și mie din acele jefuri mi-au venit parte trei perechi de cuțiete de argint, trei linguri iare de argint și cinci farfurii tot de argint, care s-au și ghesit la mine, iar bani de acolo n-am luat, chece n-am găsit ; de la Dejerați capitanul Gaju ne-au lesat ; ieu am plecat cu trei arneuți linghe mine, cu numele Paiu, altul Zaharia, și Așot, chetre Tinterești, unde am ghesit pe bulibașa Iovance și Axente cu mai mulți linghe ei, de la Tințerești, am

tras la Benești cu toți în sume de 70 de oamenii, acolo am prins batalie asupra boierilor și au chezut de-ai noștri 10 morți, 2 răniți; neputînd face nimica boierilor, au nimerit linghe noi Hagi Prodan cu 150 de oameni, cari au și impușcat un gramatic și un arneut boieresc, și ne-am impreunat cu dînsul, apoi Hagi Prodan au pus juremunt che nu va face nimica boierilor de se vor supune și așa au intrat în laontru, luund cheteva lucrue de la dînșii dimpreune cu armele, supune, ce lucruri au luat nu știu, că ce iera mulțime de oameni; pune se afla Hagi in case, au nimerit bereitar Iova cu 500 linghe dînsul și, întrebînd pentru ce au ucis boierii atîția oameni de ai noștri, am intart cu toți inlauntru și am aprins șopul cu căruțele și tucele, după ce am predat tot de n-au remas numai cu chemașa; intr-aceea au sosit acolo și Todor cu 3 000 de arnăuți și, impreunîndu-se cu dînșii, am stat spre ajutorul boierilor de i-am scos de la bereiter, cum pot și dînsi i marturisi che iere gata a-i omorî, de nu-i scoteam noi, ieu însuși am scos pe Petrache Poenar și pe fetele pitarului Ghibețeanu. După aceea am plecat cu Todor la satul Oteteliș, unde au făcut Todor judecata la arnăuți pentru cele ce au pricinuit boierilor la Benești și au ghesit vinovat pe Iova bereiatri și pe Iani Turcu, pe cari i-au teiat acolo și le-au scos capetele în sulițe la vederea tuturor; de acolo tot impreună am mers la Slatina și, zebovind patru zile fere de a face la cineva ceva, am mers la București cu Machedonschi și 200 linche noi și ne-am așezat la Văcărești, ajunchindu-se și Todor acolo, am intart în oraș la București, unde, parasind pe Todor, am trecut cu tatel meu la căpitan Iordache, fiindche și el se afla în București; la Iordache am avut leafe 50 lei pe lune, și am zebovit cu el o lune de zile, apoi am trecut la Tîrgoviște, unde ne-am întîlnit cu Ipsilanti, și-am mers la Ruși de Vede de ne-au lovit cu turcii și, tăind pe turci, am venit la Pitești, acolo am zebovit doue septemuni, nefachind nimenui nimica' muncare ne aducea cu porunca lui căpitan Iordache de la magazinul ce era acolo. De aci am plecat cu Simu Dabaș și cu Cirjaliu George cu 150 de oameni linghe noi la Rîmnic, acolo am prins pe ispravnicul Todorache Sevan și l-am trimis la căpitan Iordache, dar pagube nu i-am făcut de nimica, nici la alții, nici la el, ci am plecat la Drecheșani de ne-am betut cu turcii, și ne-am întors iare la Rîmnic, și, sosind capetan Iordache cu Ipsilanti, cu toate oastea, ne-am dus la Dregheșani acolo am fecut batalie cu turcii și ne-am risipit cu toții, ieu am venit cu căpitan Iordache la Cozia și

de acolo am fugit cu Ipsilanti la Cheineni, de aci am trecut Oltul la Titești cu 15 arneuți linche mine, acolo ne-am telnit cu bimbașa Anastas care avea o 100 de oameni cu el, și avea și peste niște ungureni legați cu dînșii, pentru ce pricine se află legați acei ungureni nu știu, nice am fost partaș la prinderea lor, cum și ei de fața mea punîndu-se, spun che nu m-au vezut ale fi fecut ceva, atîta știu che, dupe ce am nimerit la bimbașa Anastasie, dînsul cu oameni lui au purtat legați pe acei ungureni în patru zile și cum i-am slobozit nu știu, che eu m-am tras tot la parte pune la cheșerie (stine), acool au trimis pe noapte bimbașa Anastasie și Petre oamenii lor în jos la vale, unde se afla chiteva gazde fujite, se vie in țara nemțeasche, și, lechind altele familii, le-au adus atuncea noaptea in deal, la Anastasie ; dimineața am pogorit toții la vale, acolo ieu cu cei 15 arneuți fiind trași tot la parte, bimbașa Anastasie au poruncit la oameni lui de au impușcat pe unul dintre familiile ce se află robite de dînșii, apoi au luat pe fata unui boier legate cu toate cele ce avea, iare un om de-ai mei au ridicat pușca asupra slujii lui Anastase pentru ce au legat fata boierului, ense nu l-au legat, impușcat, findche au slobozit fata. Auzind bibaza Anastase che slobozise fata, s-au maniat și au vrut pe negustori și boieri ce era acolo pe toți să-i taie. Iare eu am ridicat pușca cu oamenii mei asupra lui bimbașa, ca se nu taie pe boieri, și așa i-am schepat de la moarte zichind che dache am jefuit pe oameni la ce se-i și teiem, dupe aceea bimbașa cu noi dimpreune am luat averile ce am ghesit la zișii boieri și, inchercindu-le pe caii lor, ne-am dus la stine in deal, pune a ajunge la stine am tilnit pe alt boier și, care se afla aicea și l-au legat bimbașa și pe acela, și l-am adus la stine cu noi, acolo am imperțit cu toți lucrurile boierilor ; bimbașa Anastase au luat 2 perți, o parte și jumătate capitan Petre cu oamenii lui, o parte au luat căpitan Sima cu ai lui, o parte am luat eu cu oamenii mei ; mie mi s-au venit parte 80 de bani intre care au fost luat bimbașa Anastase de la ungureni, o tatarche mare de postav, o șube mare cu samur, o șube mai mice de ghelmesut, o scurteiche miche, 2 paftale de argint și 2 farfurii, doao jevrele de batist, o imamiaua de chilibar legate cu argint o dolame de postav vunete, aceștia dimpreună cu cele ce au chepetat oamenii mie, afare de paftele și 2 farfurii de arjint, care s-a ghesit aicea la chepetat la mine, și un antireu cu un jar de cele bune, care le-au vundut Vasilie și Mihali cu Becu și cu Zisu din Făgăraș, toate se află in Arpaș la unu

care șade în mijlocul satului, linche drum, de-a stinga, cum merji incolo ; de la stine unde am făcut imperțeala am venit dimpreune cu 83 la Breaza și am trecut in țara aceasta la Făgăraș.

Se ia la examen al doilea arestant in chipul urmetor :

Întrebare :

12. Cine ești și cum te chiamă ?

Petru Gheisan me cheame, nescut in București, ca de 25 ani nechesetorit, de lejea greceasche me țin, am parinți în București care se hrenesc cu meșteșurul cojocheriii.

13. Cu ce te-ai hrenit pune acuma ?

De cinci an încoace luund moșii in arende, cu acelea m-am hrenit.

14. De unde ai venit aicea in țara noastre ?

De la Țara Romaneasche am trecut pe la Breaza și, puind armele jos, ne-au adus pune aici la Sibiu.

15. Dache te-ai hrenit cu moșii in Țara Romaneasche, cum ai venit aicea în starea în care te afli ?

În luna lui martie anul acesta, 1821, me aflam la moșia ce țineam in arende la Zemniei, satul Gheuriți, și, viind arneuți lui Todor, m-au jefuit de haine, dei bani ce am avut, apoi m-am ridicat și am venit la Ruși de Vede, la boierul slujerul Dumitrache, unde am zebovit o septemune de zile, iare intr-aceea, adunind acel boier oaste, m-am impreunat și eu cu ostașii lui de la paști, auzind che vin turcii peste noi, am plecat vreo 16, chiți ne adunasem, la Pitești, acolo am zebovit o lune de zile, nefachind nici o prade nimenui și, neavund nice o leafe la slujerul Dumitrache, m-am dus la Chimpulung și acolo am intrat in slujbe de arneut la bisdadea Nicolatje, care m-au pus căpitan peste 6 oameni și ne-au dat la șase inși trei galbeni, de acolo am plecat cu bisdadje Nicolatje la Tirgoviștii, la Ipsilant, și, impreunindu-ne cu oastea lui Ipsilanti, care sta ca din 4 mii de oamenii, într-aceea zi am plecat cu toții la Pitești, acolo, nefachind nimic, ne-am ridicat să ieșim la batalie, și eu cu cei șase ai mei, desperțindu-se de Ipsilant, am mers cu ei la Curtea de Argiș ; acolo se află vreo 6 sute ai lui Farmate, cu acei am șezut doao septemuni și am auzit che pe Ipsilant l-au batut turcii la Dre-

gheșani și ar fi trecut la Sibii. Eu cu acei 6 oameni ai mei și cu trei negoțitori, adeche cu Angeli de la Ploești, Cristea de la Ploești și Neagoi de la Ruși de Vede, am plecat chelare chetre Cheineni ca se intrem in țara aceasta, iare ajungind la Titești am ghesit acolo pe bimbașa Anastase, care avea linghe sine 80 de oameni și doi ungureni legați de bimbașa Anastase în case, care ungureni s-au și arestat aicea în naintea judechetii, zichind a fi din Cacova, intre care era și Constandin Cristea, Panaiot Sima, Vasilie, Beca, Spiru, tatel lui Constandin Cristea, și Gligore, care se află acuma aicea cu mine. De aci, dupe ce s-au priciuit bimbașa Anastase cu niște negoțitori pentru 32 de boi ce zicea acei negoțitori che i-ar fi cumpera; și le-au luat 772 de lei, care singur el i-au și ținut, am plecat cu bimbașa și cu oamenii lui pe munți, ca se ieșim la Chimpulung, se dem in drumul Moldovei, și au luat și pe ungureni cu noi legați, viind cu ei legați pune la stina din munte la Topolog, acolo i-au silit bimbașa Anastasie se dea 40 de galbeni, iei s-au rugat se-i lase pe 26 galbeni, și m-au trimis pe mine bimbașa la dînșii, ca să scoată 40 de galbeni de la ei. Ieu din porunca lui bimbașa, i-am legat mai tare de cum era legați și i-am silit să dea suma de galbeni, iare ei zichind che n-au mai mult ca 24 de galbeni, dupe ce i-am înfricoșat, au dat 26 galbeni, ieu de batut nu i-am batut, nici am pus muna pe ei, fere am poruncit la oameni lui bimbașa care-i aveam se-i leje și aceia poate se-i fie și batut, dar eu nici am văzut batundu-i, nici am zis se-i bate, fere dechit am strigat să-i leje strîns acei 26 de galbeni i-am dat în muna mea și m-am dus cu ei la bimbașa de i-am dat lui, care au poruncit apoi se-i slobod, duchindu-me cu porunca lui bimbașa se-i sloboz pe numiții ungureni, am auzit sunet de pușche și, intrebind cine impuche, mi-au respuns che bimbașa au trimis la vale pe căpitan Constandin cu Sima, cu Panait si cu alți asupra unor boieri ce s-ar afla în vale. Iare eu m-am întors de am slobozit pe ungureni din legheture, și am lesat se le face și o mamalighe, și le-am dat dimpreune și rachiu din posca lui bimbașa, apoi i-am lesat in stine; și eu m-am dus in vale, la oamenii mei, de m-am culcat, unde am dormit pune la ziua; dimineața, sculindu-ne, am plecat în deal la ceilalți soți, acolo am ghesit pe Costea Slevescu, pe slujerul Costandin, pe Gheorghe Grecu, pe postelnicul Dumitru, pe Dumitrache logofetul și Dreghici logofetul sub paza lui Anastasie și a oamenilor lui; mergind eu chetre bimbașa, am ve

zut pe Costea Slevescu, cu care eram cunoscut pe acela l-am intrebat cum au chezut la muna lui bimbașa, iare el m-au rugat se-l scap de la bimbașa, che-mi va da un inel cu diamenturi, merghind eu se cerc scheparea numitului, vezut linghe bimbașa o bazma cu hirtii și cu bani și, righindu-me la bimbașa, nu m-au ascultat se sloboaze pe Slevescu ; ieu am închelecat calul și cu oamenii mei m-am dus la alte stine, acolo am slobozit caii la iarbe și, așezîndu-se se munchem, vedem che vine cetre sare și bimbașa cu ceilalți arneuți și, impreunindu-ne iare, ne-am coborît la vale, avund Anastase și doi boieri cu dînsul luați, adeche pe slujerul Costadin Lapa și clucerul Gheorghe cu doi cai inchercați de haine, remainde acolo în vale, pe sare au luat bimbașa jafurile care luase de la boierii cei de sus numiți și, chemundu-ne pe toți inainte, au făcut patru perți dintr-insele, mie din acele perți mi s-au venit o scurteiche, o ciube, un antiriu, o boccea, 2 farfurii de argint, un darab de punze de in, un brinișor de punze de flori, un peșchir, o chemașe și un petec de velințe ; ieu partea ce mi s-au venit am imperțit-o cu oamenii mei, iare o ciubece mi s-au venit mie am vundut-o dupe ce am trecut încoace la Breaza unui arneut cu 25 lei, pe acel arneut el cheame Costandin, al căpitanului Gligorie, ce se afle aicea, iare arneutul s-au dus cu ceilalți ; bani ne-au dat bimbașa 80 lei, acia i-am imperțit cu oamenii mei, intre banii aceia ce am imperțit au fost și banii ce s-au jefuit de la cei doi ungureni.

16. Farfuriile care au serit din car chind ai fost de aici trimis și le-ai luat la Olt din cucuruz ale cui sint și de unde le ai ?

Acele farfurii s-au venit in parte lui Dinu Dragomirovici de la Moldova, care au fost sub stepunirea mea și au venit cu mine pune aicea, iare chind au plecat el de aicea, ieu fiindche am remas oprit, l-am intrebat pe el unde au pus dinsul partea lui de scule, ca, de m-ar intreba pe mine de dinsele, se știu spune dinsul ne-au spus che doao farfurii de argint cum treci Oltul incolo chetre Avrig, de la cruce linghe potec, le-au ingropat in pamunt și in loc de semn am rupt un cocean de cucuruz ; așa, fiind trimiș la Arpaș, după spusa lui Dinu, am serit din car și, cerchind, am ghesit locul, unde s-au aflat numitele farfurii ingropate, care farfurii le-au luat Costea Slevescu la sine, iare un brinișor, un peșchir și un stuc de punze le-au dat in Brad pentru ceva de muncare și, chind ne-am intors de la Arpaș, m-am dus la casa acea unde puse-

se Dinu acele lucruri pentru muncare și pletind 2 zwanziger de argint, le-am scos și le-am dat tot la Coste Slevescu.

[Adăugat pe margine :] în vale unde trimise pe boieri cei robiți bimbașa și, ajunghind aci și bimbașa, m-am rugat pentru Slevescu a doao oare se-l sloboade, iare el mi-au zis che nu se poate, fiindcă toți au pretini, și unul cere pe unul, altul pe altul, apoi ce cheștig vor face ? Ieu mi-am luat ziua bune cu oameni mei și me duc se trecem pe la Rucher se ieșim incoace pe la Brașov și așa am trecut.

Se examineluiește al treilea arestant.

Întrebare :

17. Cine ești și cum te cheame ?

Simon Chircovici me cheame, de lejea grecească, nescut în satul Seper, ținutul Albanii in țara turceasche, de 35 ani chesetorit de 12 ani, am un copil cu muierea ca de 8 sau 9 ani și am și părinți, care au remas acase dimpreune cu muierea mea și cu copilul ce am.

18. Cu ce te-ai hrenit pune acuma ?

Ieu inaninte de opt ani, pune am fost la moșia mea, m-am hrenit cu negoțitoria, avund prevelie in orașul Seras, unde vindeam punzerie.

19. De unde ai venit aicea in țara noastre ?

De la Țara Româneasche am trecut pe la Breaza, ținutul Făgărașului, in țara aceasta și de la Făgăraș ne-au trimis oblu in Sibii.

20. Dache ai fost negoțitor in Țara Turceasche la orașul Seras, ce ai cheotat in Țara Româneasche ?

În niante de opt ani, avînd rușii batalie cu turcii la Țara Româneasche și la Moldova, după ce s-au făcut pace, eu am plecat de la Sera, unde e prevelia mea, și am venit oblu in Servia, la orașul Detislav, auzind che sirbii au betaie cu turcii ca se fiu și eu intre ajutor sirbilor asupra turcilor, unde am și apucat slujela vaivoda Jifcovici, și am slujit șapte luni de zile, avund leafe 50 lei pe lune, acolo, risipind turcii oastea sirbilor, ieu am plecat cu tri linghe mine, cu numele Anastase Fotovici, Costandin Tasi, Vasilie George, cu care am și ieșit de la patria mea, și m-am dus cu ei la Cerneți, de acolo la

Craiova, de la Craiova la București, de acolo am tras la Focșani și am trecut la Iași in Moldova, acolo tovaroșii mei au remas de mine, iare eu am trecut in Basarabia și am liat slujbe de arneut la un boier, Ionițe Basta, pe acel boier l-am slujit patru ani pe linghe plate de 50 lei pe lune, iare in luna lui martie anul acesta, 1821, viind Ipsilanti singur cu frații și slujile lui, lune, paste tot vreo zece persoane, prin Basarabia și auzind che dinsul voia se fache batalie cu turcii pentru leje, ca se me scoate de la robie, am luat 14 oamenii linghe mine și am trecut cu Ipsilant in Moldova, colo, ghesind la vreo 500 de oameni care ne aștepta pe noi, in noaptea in care am sosit, s-au slobozit arneuții asupra turcilor, și au tejat ca 100 de turci ce se afla in Iași și prin prejur ; de acolo am venit la Roman și din Roman la Bacău și am venit prin Focșani la București, nefachind nimeni nimic, de la București am venit cu Ipsilant la Tîrgoviști de acolo m-au trimis Ipsi lant cu general Duca și cu 1 000 linghe noi, la Ploiești, unde, zebovind 45 de zile, n-am făcut la nimeni nici un faj, fiindche muncare aveam orinduite, iare auzind che metropolitul de la București trece la Brașov, m-au luat generalul Duca cu 50 de inși și, ieșind in calea mitropolitului, l-au petrecut pune la Chimpina, ne fachindu-i nici o superare, noi am remas la Chimpina și au venit și ceilalți ostași la noi, după ce am zebovit aci trei zile, am plecat cu toții la Tîrgoviști, acolo am făcut batalie cu turcii, și cu toate oastea ne-am intors cu Ipsilant la Pitești, și de aci ne-am tras la Rîmnic, apoi am plecat asupra turcilor la Dregheșani, și, batîndu-ne cu ei, oastea noastre s-au risipit, ieu cu vreo 100 ce era linge Ipsilant am plecat la Cheineni, Ipsilant, dupa ce m-au deruit cu 15 galbeni care i-am imperțit cu șapte tovarăși ce era sub muna mea, au trecut încoace, și noi ne-am risipit care inchetro, ieu am plecat cu cei șapte linche mine (dintre care nici unul nu se afle aicea fiindche pe ei i-au slobozit cu pașuș și s-au dus, numai pe mine m-au oprit) și am trecut Oltul la Titești, ca se trajem la căpitan Iordache, auzind che se afle la Ardeș, ense, gesind in Titești pe bimbașa Anastase cu 80 de oameni linghe dinsul, au remas și ieu cu oamenii mei linghe dinsul, bimbașa Anastase, chind am nimerit ieu la dinsul, avea pe doi ungureni, care i-am și cunoscut aicea, chind s-au aretat in naintea noastre, zichind che sint din Cacova, pe acei ungureni ei ținea bimbașa legați in case la dinsul, intr-aceea au nimerit și niște negoțitori, pe care i-am prins și i-am legat, zichind che ar fi cumperat acei negoțitori 32 de boi și ceria

de dinsii sau 32 de boi se-i dea sau bani și am și auzit che au luat de la ieie 772 de lei, dar cu ochii n-am vezut, aci pe negustori i-am slobozit, iare pe ungureni i-au luat legați la munte și cum i-au slobozit, ce le-au luat, și ce au făcut cu ei, che ieu m-am tras la o parte ; aici am auzit numai che căpitan Petre le-ar fi luat 26 de galbeni ; așa merghind pe munte, am ajuns la o stine, acolo, auzind bimbașa sunet de pușche in vale, au trimis pe cîțiva oameni de ai lui in vale, unde au jefuit niște boieri fujiți de turci și i-am și adus in munte, cum am auzit atunci pe noapte, fiindche ieu me aflam la straje pune dimineața, n-am vezut cum i-au adus. Dimineața, viind de la straje, am ghesit pe acei boieri cu vreo chițiva arneuți che plecase la vale, cu care și ieu am mers acolo ; dupe ce am ajuns in vale, bimbașa au poruncit la arneutul lui, Tanasie, de au impușcat pe unul din boieri, și iera gata a teia pe toți boierii inse Costandin Hristo n-au ingheduit aceia, bimbașa s-au apucat și cu munile lui au ales hainele și sculele boierilor și au poruncit să le leje pe cai, și, leghindu-le pe cai, le-am ridicat la munte și, coborind in vale la o stine, acolo au făcut patru perți din hainele acelea, mie mi s-au venit parte un binis, tri farfurii de arjint, o fațe de palașche de arjint, un brîu de ponbriu, o chemașe, 30 de coți de punze, o chiube, 3 scurteici, un peșchir, o pereche de porturi, un anteriu și o dulame de postav, 3 batiste și 80 de lei bani.

De unde și de la cine au fost jefuiți banii nu știu, aceștia lucruri le-am lesat la Porumbac, ascunse la o gazde, dare fere știrea gazdei am ascuns niște desaji cu haine in grajd in paie, in care desaji iera și hainele lui Spiru, iare intr-o chirpe in iarbe au fost lesat tovarοșul meu niște haine, cu ghind ca se le luem chind ne vom intoarce, se nu le ieie pagubașii de la noi in Sibii ; și de acolo, aduchindu-le, le-am dat in naintea judecheții, chid am fost trimiși cu pagubașii dupa ele.

21. Dache ai plecat de la patria ta in nainte de 8 ani, la Servia ai slujit numai 7 luni și de acolo, trechind la Basarabia, ai slujit 4 ani numai, unde ai petrecut ceialalte vreme ?

De chind am trecut ieu in Basarabia sint 7 ani. Acolo intru-ntii am slujit ca arneut la politie 6 luni, la Harting generar am slujit 2 ani și jumătate și pe urme am slujit 4 ani la Ionița Baște, cum am zis intr-ntii, și intr-acel chip am petrecut vremea.

22. Dare în ce chip și pentru ce ai parasit patria ta, muierea, copilul și părinții și de-a atîta vreme nu te-ai mai intors la dinsii ?

Ieu am plecat de acase cu gindul ca se capet vreo leafe bune, se fac ceva capital și iaresi se me intorc acase, iare auzind che sirbii se bat cu turcii, am plecat acolo se me bat și cu ei, apoi dupa aceea, temundu-me che vor fi auzit turcii din partea noastre precum am fost asupra lor cu sirbii, n-am cutezat a mai merje inapoi.

Se examinaluiește al patrulea arestat.

Întrebare :

23. De unde iești și cum te chiame ?

Panait George me cheame, grec nescut în Cosov, ținutul Albaniei, de 25 ani neînsurat, am părinți în Cosov.

24. Cu ce te-ai hrenit pune acuma ?

Ieu pune am fost acase am fost în pita părinților, parinți miei sint croitori și cu aceea se hrenesc, iare ieu acum cinci ani, avund inche patru frația acase, am plecat cu ghind să ajung in Țara Româneasche se capet slujbe la boieri, și, ajunghind la București, am intrat in slujbe la boierul Dreghenescu, cu leafe de 25 lei pe lune, am slujit la acel boier șase luni, apoi necapetînd simbria, am ieșit de la dinsul și am petrecut un an de zile fere nici o slujbe in București, dupe aceea am luat slujbe la un negoțitor cu numele Dumitrie, sudit muschelesc cu leafe 200 lei pe an, am slujit la acela un an și, dupe ce mi s-au umplut anul la acel negoțitor, am intrat in slujbe de arneut la căpitan Iordache, la dinsul am slujit și am venit la Pitești, trimițindu-ne capitan Iordache, ca arneut, in slujbe la Dinche Breteanu, am slujit la Breteanu opt luni și la fratele lui două luni, apoi m-am intors iare la București, unde am intrat in slujbe la boierul Deleanu și, slujind la acela trei septemuni am auzit che se face batalie, și m-am intors la capitan Iordache, care avea peste 1 000 de oameni, cu dinsul am plecat la Tîrgoviște acolo, telnindu-ne și cu Ipsilant, am facut cu toții paștile și am zebovit acolo două septemuni, nejefuind pe nimenea și nimic, pune chind am ajuns la Pitești, acolo ne-am vorbit vreo opt inși se ne ducem fere știrea lui căpitan Iordache la jaf, și am și plecat pe noapte cu cai sub noi la un sat chetre Chimpulung, satul cum îl chiame nu-l

știu, acolo am dat jaf la o case de boieri, cum mi se pare Ioniţe l-au chemat, am legat pe acel boier și, infricoșindu-l de moarte, am predat de acolo trei sute lei, cinci blane bune, două brine și doi cai buni i-am laut din grajd, lesindu-i alţii mai slabi in loc, dupe jaful acela ne-am intors pe noapte iare la oaste, blanele le-am luat ieu și un briu mi s-au venit mie, din bani am luat 50 de lei și parte de la cai 30 lei, de aceștia n-au știut capitan Iordache nimica. Dupa aceea, chit am fost cu capitan Iordache, n-am mai facut nici un jaf, nesuferind dinsul jafurile, și am fost in slujba lui pune chind ne-au trimis Iordache de la Cozia de am petrecut pe Ipsilant la Cheineni, de acolo, vrind a ne intoarce iare la Iordache, am trecut Oltul cu Costandin Cristea, cu Vasilie, cu Beca, cu Spiru și cu Sima, care se afla aicea, și, ajunghind la Titești, am ghesit pe bimbașa Anastasie mai avea la vreo 60 de oameni cu el, am aflat acolo și pe 2 ungureni legaţi in casa lui bimbașa, care, vezindu-i aicea acuma, se spun a fi din Cacova ; de aci au plecat cu bimbașa și am luat și pe ungureni legaţi cu noi pune la munte, la stine ; acolo mi-au poruncit bimbașa se me duc la ungureni se le cer 60 de galbeni ; cerindu-le bani, mi-au zis che n-au mai mult ca 12 galbeni ingropaţi ; spuind aceasta lui bimbașa, ieu m-am tras la o parte și, trimiţind pe alţi la ei, am auzit numai che au scos 26 de galbeni, iare de batut, nu știu, batutu-i-au cineva au ba che ieu n-am pus muna pe ei și nice știu cum i-au slobozit, che ce m-au fost trimiși cu mai mulţi linghe mine in vale la niște boieri ce se afla acolo, dintre care am și ridicat vreo cîţiva boieri cu noi și i-am dus pe noapte in deal la bimbașa, acolo i-am ţinut noaptea inchiși și dimineaţa ne-am coborît cu ei in vale acolo arneutul lui bimbașa au împușcat pe un negoţ [1].

Tara Torcheasche, chesetorit de doi ani, copii nu am nice tate, fere numa, care am lesat-o treind, acuma nu știu mai treiește au nu.

26. Cu ce te ai hrenit pune acuma ?

La anul 1812 am iașit din schoale de la invețetura greceasche și de loc am plecat la orașul Odesa in Tara Muschelesche, acolo m-am bagat ca expeditor de marfe la un negoţitor din parţile noastre, ce iera acolo cu numele Stefan Capre, am slujit la acela doi ani cu leafa de 300 lei pe an, de acolo

[1] Lipsă o filă din document, care conţinea continuarea răspunsului la întrebarea nr. 24 și textul întrebării nr. 25. Din context întrebarea nr. 25 putea fi : „De unde ești ?".

am plecat cu un negoţitor Dimitrie Andrianopolo, la care am primit şi slujbe chetre Basarabia se facem negoţitorie; in Basarabia am nimerit in cetatea Aktirman, acolo, neputind face negoţitorie am venit la Chişinov in Basarabia, acolo pe stepunul meu l-au rinduit general Harting vameş la Sculeni; slujind ieu la acela in patru ani cu leafa de 250 lei pe an, iare murind acesta la 1818, ieu am ieşit de la dinsul şi m-am intors la Chişinov, acolo aveam un moş rudenie şi cu acela m-am fecut tovarăş la negoţitorie, negustorind la bacanie iare ca la un an de zile, pricinuindu-me cu moşul imeu, l-am lesat şi m-am dus cu alt negoţitor, George Cangari, la Sculeni, şi, plechind cu acela cu plute pe apa Prutului la Ismail, acolo am iernat cu acela pune şi-au vundut plutele, de acolo primevara m-am intors cu acel negoţitor la Cernoviţ, in Bucovina, am cumperat iare plute, şi merghind cu plutele iare in Ismail, ieu am lesat acolo pe negoţitor şi am plecat singur la Iaşi, nezebovind, am venit la Roman avund un daschel acolo prieten, acela m-au pus şi pe mine dascal la un boier George Sturza cu 500 lei pe an, luna lui martie 1821 atuncea, vezind proclamaţiile lui Ipsilant ce dusese afare şi pe alţi negoţitori che primea slujbe la Ipsilant, am intrat şi ieu sub stepunirea lui capitan Dumitru care avea vreo 30 de oameni adunaţi cu dînsul şi, nimerind acolo şi Ipsilant cu oastea, Ipsilant au plecat innainte, noi dupe opt zile inche am plecat la Bucureşti, am venit la Tîrgovişte, de aici am mers la Ploeşti, apoi prin Buzeu am mers la Focşani unde am facut batalie cu turcii, iare asupra boierilor nice o jefuire n-am facut; dupe batalia aceasta am intors la Tirgovişte, de acolo am plecat iare în batalie la Heleştiu Domnesc şi, telnindu-ne cu Ipsilant, am venit impreune la Rimnic, de la Rimnic ne-am ridicat asupra turcilor la Dregheşani, acolo m-am facut capitan peste 18 feciori şi, schepund din aceea batalie ieu numai cu şase feciori, feciorii s-au dus la Ipsilant chetre Cheineni, iare, ieu fiind ranit, am intrat intr-o padure, acolo am petrecut singur o zi şi o noapte nimerind peste mine in padure şi alt fecior, cu numele Zisu, cu acela am plecat la Cozia, unde am ghesit cu cei şase feciori ai mei pe care i-am ghesit la Cozia, chetre Cheineni, acolo am zebovit la vama nemţesche opt zile ca se trecem şi, nimerind Ipsilant, dinsul au trecut, iare noi am şezind patru zile, n-au vrut se ne lase se intrem in launtru, aşa auzind che vin turcii, am plecat şi ieu cu feciorii mei peste Olt şi, ghesind in Titeşti pe bimbaşa Anastase cu vreo cîţiva oameni, care fiindu-mi cunoscut din ţara muşcheleasche, m-au

chemat la dinsul și m-au chemat cu iel se merjem peste munți in Țara Muscheleasche ; acolo, fiind ieu cu bimbașa, s-au timplat de au venit doi ungureni (care spun acuma a fi din Cacova) in Titești, acei ungureni, primblîndu-se pe linghe caii lui bimbașa, i-au vezut niște oameni de-ai lui bimbașa și, spunindu-i la dinsul, au poruncit se-i aduche inaninte și, aducindu-i, i-au intrebat ce caute, dinșii au respuns nimic, dupe care i-au intrebat iare : nu cumperați vreun armesar ? Iei au zis che vor cumpera ; la acel respuns le-au zis bimbașa voi umblați să-mi furați armesarul meu, prindeți-i feciori și legați, și așa i-au legat. Între-aceea, mai trechind niște negoțitori pe acolo cu revaș de cumpereture peste cițiva boi ce cumperase acea de la un ostaș, pe acei negoțitori impreune cu ungureni i-au luat legați și cu oameni de-ai lui i-au trimis la munte.

Cum au slobozit pe ungureni și pe negoțitori, ce au luat de la ei, batutu-i-au au nu, nu știu, che n-am vezut, fiind la alte parte ; ajunghind la o stine in deal, ieu m-am tras cu feciorii mei la o parte, iare mai tirziu, auzind sunet de pușche au sosit bimbașa la mine cu pistolul se me impuște, zichind, chine ce șezi aicea, nu auzi che vin turcii cu ciocoii peste noi, de loc se meregeți la vale, unde, merghind, m-am telnit cu arneuții lui bimbașa, care mi-au dat in muni pe boierul Costea Slevescu se-l duc in sus la bimbașa ; duchindu-l la bimbașa l-am dat in munile lui și ieu m-am tras la locul meu de m-am culcat.

Dimineața m-au chemat la dinsul bimbașa și, fiindche ieu ședeam tot la o parte, nu vream se merg la jaf cu oamenii lui, mi-au poruncit se-mi imperțesc feciorii, doi se-i dau lui, doi la Costandin, și ieu cu unul se me duc sub capitan Sima, iare ieu n-am vrut, ci m-am pogorit la vale cu dinsul și cu ceilalți acolo au facut intrebare bimbașa cine au dat cu pușca, și aretind pe unul din boieri, și pe acela au și poruncit de l-au impușcat doi arneuți ai lui. Aici au jefuit tot de la boier și, merghind mai incolo, au facut patru perți, mie nu mi au facut nici o parte, nici in bani, nici in haine, dechit mi-au aruncat un petec de punze și nu l-am primit. De aci, merghind bimbașa cu ai lui oameni, și ieu merjeam dupa dinsul mai inderept, iare Costandin și Petre remesese de tot inderet, bimbașa au trimis vreo chițiva oameni ai lui, m-au desbracat, mi-au luat armele, calul și hainele, asemenea de la trei feciori ai mei, iare pe doi i-au luat la dinsul feciorii mei, pe mine era se me impuște, zichind che pentru neascultarea mea

l-au parasit Costandin și cu Petre cu oamenii lor, iare auzind che vine Petre cu Costandin și fiindu-i friche de ei, nu m-au impușcat. Dimineața, merghind la bimbașa se-mi cer lucrurile mele, mi-au dat armele și calul, iare un ceasornic, trei pieie de vulpe, o basma, șase coți de postav i-au oprit la dinsul; viind noi cu bimbașa de acolo pune la Breaza, acolo fechind dinsul ghilceava cu catanele, scoțind la catană de la granița imperetească oamenii lui și sabia se taie pe catana, au venit și alte catane și l-au intors inapoi, iare, pe noi ne-au lesat in lontru, dache am pus armele jos, și am venit la Fagaraș și la Porumbac, viind chetre Sibii mi-au lesat calul la o gazde impreune cu desajii pecetluiți cu ceva lucruri și o pereche de pistoale de argint, calul s-au dus aicea, iare desagii au remas acolo. Acele lucruri pentru aceea le-am lesat gazde acolo, chece, tilnindu-ne la drum cu feciori de-ai noștri care se ducea cu pașuși de la Sibii, ne-au spus che foarte mare cheltuială se face cu calul de la Sibii, fiind funul scump și așa, ca se nu am cheltuiale mare, am lesat calul cu lucrurile ce aveam in Porumbac, la gazde cu tocmeale, se-i pletesc trei lei pe septemune și, intorchindu-ne pe acolo chetre case, se le iau.

27. Dache zici che din scoale de la invețeture ai plecat oblu la Odesa, chind, unde și pe cine ai luat muiere și unde se afle muierea ta ?

Ieu m-am chesetorit in luna lui septembrie anul trecut 1820 in orașul Roman țara Moldovei, am luat muiere pe fata negoțitorului de acolo Vasile Botezat, am treit cu dinsa la boierul unde eram daschel, pune chind am primit slujbe la Ipsilant, apoi am lesat-o cu tot ce am avut la casa parinților iei.

Al șaselea arestant se ia la exmen.

Întrebare :

28. De unde ieşti şi cum te chiame ?

Vasile Seba Tesalonic me cheame, de 27 ani, nescut in orașul Tesalonic, de lejea greceasche, chesetorit de patru ani, am și o fetișoară de doi ani.

29. Cu ce te-ai hrenit pune acuma ?

Tată-meu este negoțitor, are prevelie la Tesalonic și eu inche pune am fost acase am fost la prevelie tate-meu nego-

țitorind cu bacanie. Iare acum doi ani, cu ghind ca se ma bag arneut, am lesat prevelia și muierea in grija tate-meu și a fratelui meu și am venit la București, unde m-am legat arneut la boierul Caravia cu leafe lei 50 pe lune, la acel boier am slujit un an și o lune, apoi m-am bagat iare arneut la Iordache Filipescu unde am ghesit și pe frate meu arneut, chind m-am intors cu boirul Caravia de la Galați la București pe mine m-au trimis boierul la moșie, iare pe farte-meu l-au ținut acase ; la Filipescu am slujit pune acuma, in luna martie 1821, iare atuncea, nimerind capitan Iordache cu oastea lui in Pitești, m-am dus și eu cu dinșii la București, și acolo am primit slube de arneut la capitan Iordache Filipescu, vreo cițiva arneuți de la capitan Iordache și de la Farmache, m-au rinduit cu patru linghe mine de am venit cu numiții boieri pune la Chimpina, de i-am petrecut. Acolo ne-au cinstit cu 14 mahmudele și ne-am intors la București, la capitanul nostru Iordache ; acolo, telnindu-ne și cu Ipsilant, și ne-am dus la Tirgoviște, de acolo am venit la Golești, de acolo ne-am dus la Ruși de Vede, unde am avut batalie cu turcii, apoi ne-am intors la Gaiești, și de acolo la Pitești, și la Rimnic, apoi am plecat la Dreghesani asupra turcilor, acolo, risipindu-ne pe toți turcii, ieu am venit cu capitan Iordache la Cozia, de acum m-au trimis Iordache cu alți linghe mine de am petrecut pe Ipsilant pune la Cheineni, aci au intrat Ipsilant inlauntru, iar pe noi ne-au indreptat se ne intoarcem la capitan Iordache. Așa am plecat de la Cheineni Hristo, cu fatel lui, Panaiot, cu Sima, cu Spiru și cu Becu, care se afle aicea, și am trecut Oltu se tragem la Argiș, la capitan Iordache, iare in Titești am auzit che turcii ar fi gonit pe capitan Iordache de la Arghiș, și ne-am împreunat cu bimbașa Anastase, care avea cu sine vreo 80 de oameni.

Dimineața, chind au plecat bimbașa cu oamenii lui chetre munte, am plecat și ieu cu oamenii lui de la gazda unde eram și am vezut pe doi negoțitori și doi ungureni che-i ducea oamenii lui bimbașa legați, ieu am intrebat pe unii din tovarești pentru ce sint legați oamenii, aciia mi-au spus, che ungurenii ar fi vrut să cumpere armesariul lui bimbașa, iare neguțetorii che ar fi cumperat 32 de boi de la Ghirlazi George, zichind pentru ce se cumpere ei boi de care sint pe seama oastii, așa sau să dea boii inainte, sau se-i pleteasche de nou cu bani, și am auzit che au luat de la negoțitori 700 au mai mult de lei, iare de la ungureni am auzit che au cerut 40 de galbeni și le-ar fi luat 26 dar ieu n-am vezut chind i-au luat,

nice che batutu-i-au cineva au ba, che nu m-am mestecat la jaful lor, iare la stine in deal am greit eu cu Costandin Cristea către bimbașa Anastase che, dache mai face dinsul jafuri de acelea, noi ne ducem și-l lesem, dinsul ne-au fagheduit che nu va face, dare se merjem cu toții ca se trecem la Moldova și, ajunghind la alte stine, acolo auzind bimbașa che s-ar afla niște boieri la vale, au trimis doi capitani cu oameni lor, sara in vale la boieri, ieu am remas cu oamenii mei in deal pune dimineața. Dimineața bimbașa cu boierii care-i adusese sara legați și cu oamenii lui au plecat la vale și în urma lor am plecat și eu cu Costandin la vale, unde am ghesit pe Anastase bimbașa scoțind hainele boierilor și adunindu-le, iare treghindu-me la o parte, am auzit sunet de pușche și, intrebund, mi-au spus che au poruncit bimbașa de au impușcat pe un boier, aici m-am prins ieu și Costandin cu bimbașa pentru ce face acele lucruri, iel s-a maniat și au zis că-i va tăia pe toți, iare ieu cu Costandin n-am lesat se fache aceea, leghind bimbașa și o femeie și luund-o cu dinsul, m-au trimis Costandin de am scos femeia de la oamenii lui Anastase; averile care le-au luat bimbașa de la acei boieri le-au inchercat pe doi cai a boierilor, și, duchindu-le mai departe, au facut bimbașa patru perți dintr-insele ; mie și la cinci feciori ce aveam mi s-au venit o ciube care se afle aicea, un antiriu l-au luat un fecior al meu și l-au vundut in Fagaraș, feciorul s-au dus de aicea, am mai cumperat din banii mei o ciube cu nurche cu 80 lei de la feciorul meu George Angeli tot din hainele boierilor chepetate de iel parte, aceste ciube inche se afle aicea, bani ieu n-am primit dechit 12 lei mi-au dat Costandin Cristea ; de acolo am mers cu bimbașa pune la Breaza, dinsul s-au pricinuit cu catane de la granițe, scoțind și pistolul la catane, apoi s-au tras inapoi, noi am pus armele jos și am venit la Fagaraș, de la Fagaraș am venit la Sibii cu trei cai.

Se examineluiește al șaptelea arestant.

Întrebare :

30. Cine iești și cum te chiame ?

Hristea Atanase me cheame, de 50 de ani, de lejea greceasche, nescut in Cosova, ținutul Albanii, in Țara Turcheasche, chesetorit, de 30 de ani, am șase copii, cinci am remas acase, iare cel mai mare fecior se afle cu mine aicea.

31. Cu ce te-ai hrenit pune acuma ?

Am avut prevelie la Telingrad, unde vindeam legumi și cu aceea hreneam casa și copiii.

32. De unde și cum ai venit aicea ?

Din Țara Româneasche am intrat pe la Breaza, ținutul Fagarașului, de am ajuns aicea.

33. Dache ai fost negoțitor cu prevelie la Telingrad, ce ai cheotat in Țara Româneasche ?

Feciorul meu cel mai mare, Costandin, in luna lui octobre vor fi doi ani, au plecat de la casa mea la Țara Româneasche se fache ceva cheștig, și ieu, auzind che feciorul meu s-ar afla la Țara Româneasche, am plecat dupe dinsul ca se-l duc acase.

33 [sic !]. In ce vreme ai nimerit la Țara Româneasche și unde te-ai telnit cu feciorul ?

La 15 zile august anul trecut 1820 am ajuns la Țara Româneasche și in septembrie m-am telnit cu feciorul la Cerneți, unde se afla slughe arneut la un boier ispravnic, numele nu-l știu cum l-au chemat.

34. Venita-i și cu alte trebuințe in Țara Româneasche, au numai ca se-ți duci feciorul in napoi ?

Numai pentru fecior am venit, ca se-l duc, iare nevrind feciorul a merje acase cu mine, zichind che la Teligrad va merje, iare acase nu, ieu am început a face adunarea de iasche și am și trimis-o la Dii in luna lui februarie 1821.

33 [sic !]. De la luna lui februarie pune acum ce ai fecut și cu ce meșteșug te-ai hrenit ?

La luna lui februarie, vrind cu feciorul meu se me duc la Dii, unde trimisese iasca, n-am putut trece in Țara Româneasche, așa, ridichindu-se Todor, ne-am dus la dinsul, la Motro, se ne dea carte ca se putem merje la Dii, iare nevrind a ne dea cartea, ne-au oprit pe amundoi in slujbe la dinsul, nice o leafe Todornu ne-au dat, dechit de mincare ne-au dat.

36. Cum zici că ai mers la Todor la Motru să cei carte, chind cu Todor te-ai fost tilnit mai nainte, și la Motru ați

mers cu Todor impreune asupra boierului Bebescu de v-ați batut cu dinsul ?

Noi nu ne-am telnit cu Todor mai nainte, ci la manastirea Motrului l-am ghesit, batindu-se cu Bebescu, și două zile ne-am batut și noi impreună cu ceilalți cu Bebescu, apoi au schepat el și s-au dus. De aci m-am dus cu oastea lui Todor la Tințereni remaind totdeauna linghe Todor, neimpreunindu-ne cu alți capitani, pune chind am ajuns cu Todor la București, acolo, cu alți arneuți, am lesat pe Todor și ne-am impreunat cu capitan Iordache care ne-au fegheduit cite 50 lei pe lune, ense nu ne-au dat nimic. Ieu de chind m-am impreunat cu Iordache tot linghe dinsul am fost, nefachind nice un jaf nicheiria, iare dupe batalia de la Dreghesani cu turcii risipindu-se oastea, am lesat pe Iordache la Cozia și ieu dimpreună cu feciorul și cu alți mai mulți am petrecut pe Ipsilant. De la Cheineni am trecut Oltul la Titești și ne-am impreunat cu bimbașa Anastasie, cu acela am plecat chetre munte, se ieșim la Moldova, iare ieu, fiind mai batrin, n-am fost partaș nice la predarea ungurenilor, nice la jefuirea negoțitorilor ce i-au jefuit bimbașa cu oamenii lui, ci am privit numai de o parte ce facea numitul bimbașa, inse cu toate mi-au fecut și mie parte din jafurile lor la tatarche și un șal negru. Tatarca n-am primit-o iară șalul l-am dat la sluga mea. De aci am venit cu feciorul meu și am intrat in țara aceasta.

Al optelea arestat se examinăluiește :

Întrebare :

37. De unde iești și cum te chiame ?

Beico Gica me chiame, 35 ani, de lejea greceasche, nescut in Aprimet, ținutul Albanii, sint insurat de 12 ani, copii nu am, dechit tata am și dinsul se afla la Teligrad.

38. Cu ce te-ai hrenit pune acuma ?

Cu negoțitoria m-am hrenit, avund prevelie cu tatel meu la Teligrad, unde vindeam bacanie.

39. De unde ai venit aicea ?

Din Țara Romaneasche am trecut la Breaza ținutul Fagarașului.

40. Ce ai cheutat din Teligrad în Țara Romaneasche ?

Acum 6 ani am plecat de la Teligrad ca se ghesesc pe voru meu și am venit in București, unde, negesind pe vorul meu, am intrat in slujbe de arneut la negoțitorul Iani Polizate, la acela pe linghe leafe de 30 de lei pe lună am slujit 3 ani, dupe aceea am intrat la Brancovanu, și am slujit trei luni la dinsul, și m-am bolnevit de am zecut un an de zile, trei luni am fost in spital, trei luni am fost la un negoțitor Chendru, apoi șase luni am șezut fere nici o leafă la alt negoțitor, Filip, fiindche eram bolnav nu chepeteam leafe de la nimeni, dupe ce am plinit anul acesta bolnav, fere leafe, am intrat la Eftimie tirserdar, cu care m-am dus la Iași și aveam leafe la dinsul 40 de lei pe lune, am fost la acesta 1½ an și am plecat acuma, în aprilie, cu Eftimie tirserdarul și cu 12 oameni la Ploești, aci am remsa la tirserdarul, checi el, bolnevindu-se au intrat la Brașov, și am intrat la Duca, care avea la 700 de oameni cu el, cu Duca am plecat la Chimpina, se ne batem cu turcii ense nu ne-am batut cu ei, ci am plecat la Tirgoviște la vale am facut batalie cu turcii, și de aci am venit cu oastea la Pitești, la Pitești ne-am impreunat cu capitan Iordache, și ne-am dus la Rimnic, și de aci la Dregheșani, unde ne-am risipit de batalia turcilor, și m-am intors cu tovareșul meu Costandin Tomoreț care au și trecut pe aiciea și s-au dus ; de am venit cu el la Rimnic, apoi la Cozia, și de la Cozia am venit cu Ipsilant la Cheineni, la Cheineni, zebovind două zile, ne-am vorbit cu Costandin Cristea care se afle acum aicea, se ne intoarcem la capitan Iordache la Curtea de Arghiș, și am trecut Oltul chetre Titești, unde ne-am potcovit caii și am ghesit și pe bimbașa Anastase cu oastea lui, intrînd la bimbașa Anastase, am ghesit pe 2 ungureni legați și, întrebundu-i pentru ce sint legați, mi-au spus che, viind ei se cumpere un armesar de la bimbașa, au poruncit să-i leje, ieu am cerut la ungureni să-mi dea doi miei ca se me rog de bimbașa se-i lase, dinșii zichind che nu au miei, le-am cerut zece lei, și mi-au și fegheduit che-mi vor da, ieu m-am dus la bimbașa, m-am rugat pentru ei se-i sloboze, zichind che sint oameni nemțești se nu ne facem ceva reu, și n-au vrut, inche m-au infruntat și m-au suduit ; apoi i-am lesat și nu ne-am dat nice bani, ci m-am tras la o parte, iare bimbașa au luat pe ungureni cu sine și i-am purtat pe munți trei zile legați, apoi, cum mi-au spus soții mei i-am jefuit de 26 de galbeni ; au adus bimbașa de la Titești la munte și

pe alți doi negoțitori legați, de la cari cerea 32 de boi au bani, am auzit de la alții che au luat de la ei peste 700 lei, iare ieu nu i-am vezut; ajunghind la o stine, acolo au înțeles bimbașa Anastase cum che in vale s-ar afla niște boieri și, trimițind vreo cîțiva arneuți, i-au ridicat și i-au dus in deal la dinsul, ce au fecut cu boieri pune dimineața nu știu, che eram departe la un foc, cam bolnav de frig. Dimineața am plecat cu bimbașa au impușcat pe unul din boieri și, întrebind eu cu Costandin Cristea pe bimbașa pentru ce au impușcat pe om, au zis; acesta a dat 40 de oameni la turci și pe toți chiți sint voi se-i tai, iare eu cu bani n-am vezut să fie luat, așa au legat pe numiți boieri și le-a luat hainele și sculele, iare bani n-am vezut să fie luat, acele haine le-au inchercat pe doi cai ai boierilor și, ridichindu-le cu doi legați ce au luat cu noi la munte a mers mai departe, și bimbașa au facut patru perți din jafurile de la acei boieri, mie mi-au venit in parte cu doi tovareși un șal care l-am vindut cu acei tovareși, adeche cu Stoian, Zisu și Mihali in Fagaraș cu 140 de lei, din care bani mie mi-au dat 34 lei și am mai primit la aceea imperțeală și bani 12 lei, dupe aceea peste o zi au slobozit pe cei doi boieri legați și am venit la Breaza de am intrat in Fagaraș, iare bimbașa pricinuindu-se cu catanele de la granițe, scoțind pistolul și sabia de la dinsele s-au intors inapoi.

Se examineluiește al noulea arestant.

Întrebarea 41.

De unde iești și cum te cheame?

Spira Margarit me cheame, de 26 de ani, de lejea greceasche, nescut in Arghirocastro, ținutul Albanii, neinsurat, am părinți, tatel meu este cu leafe la ocna de la Rimnic de $1^1/_2$ an.

42. Cu ce te-ai hrenit pune acuma?

Ieu me aflam la Arghirocastro la prevelie la un unchi al meu, de acolo m-au trimis unghiul meu la Ianina, la prevelie, unde vindeam tabac de nas, in Ianina am șezut la previlie $2^1/_2$ an, apoi m-am dus la Tepeleni, tot in Țara Turceasche, la un vor ce aveam acolo, și am șezut la el ca arneut $2^1/_2$; murind vorul meu acela, tate-meu au venit din Bucu-

rești, unde ținea prevelia de tabac, și sind 6 ani de chind m-am dus la el in București, așezindu-ne cu marfa de tabac ce aveam la hanul Gabrova, unde am șezut 9 luni, apoi ieu am intrat ca arneut la Focfeci, bașa lui vode, cu leafe de 35 de lei pe lune, am slujit la acela un an și trei luni și m-au dat la un ispravnic Iordache, la care am slujit 7 luni, avund 25 lei pe lune. De la acela m-am intors iare la tate-meu, tot la hanul Gabrova, și am șezut cu dinsul vreo doue luni, apoi m-am tocmit arneut la boierul Deșliu, cu 25 lei pe lune, slujindu-l 6 luni pe acela, am venit la Titești la Steriopolo, am slujit la dinsul, 2 ani, bolnevindu-me dupa aceea, m-am dus la București, și am șezut la o cafenea trei luni pune m-am senetoșit, apoi am intrat la serdariul Cristea in slujbe, unde, slujind 2 luni, iare m-am bolnevit și m-au trimis la spital, am zecut 6 luni în spital și m-am intors iare la acel boier, șezind o lune de zile la iel, l-am peresit și m-am dus la cafenea, petrechind o septemune la cafenea m-am dus bolnav la o muiere, care m-au ingrijit in 40 de zile, o septemune dupe paștele ce au trecut am primit slujbe osteșeasche la capitan Tanase, care se afla la București, la acela avea leafe 25 lei pe lune, cu acel capitan am plecat la Chimpina, acolo am lesat pe capitan Tanase și cu doi linghe mine am mers la Tirgoviște, trechind la Chimpulung, am venit cu unul linghe mine la Rimnic, acolo am intrat la oastea lui capitan Iordache, neavind nice o leafe la dinsul, de aci am plecat cu toate oastea la Dreghețani, acolo s-au spart betelia, și m-am intors cu capitan Iordache la Cozia, și am venit cu Ipsilant la Cheineni, trechind Ipsilant in lountru, ieu cu Costandin Cristea, cu Sima Panaiot și cu ceilalți chuți ne aflam acum aicea am trecut Oltul la Titești, acolo am ghesit pe bimbașa Anastasie, ne-am impreunat cu dinsul cu ghind ca se trecem cu toții la Moldova ; la bimbașa Anastasie chind am mers, am ghesit și doi ungureni legați, pe acei ungureni impreună și pe niște negustori i-am luat legați la munte, i-au purtat trei zile legați, apoi luund de la negoțitori peste 700 de lei, iare de la ungureni 26 de galbeni, cum am auzit de la alții, iare n-am vezut, fiind ieu la o parte bolnav, și i-au slobozit, merghind mai departe la o stină, au trimis bimbașa Anastasie pe oarechiți negoțitori in vale, unde se afla niște boieri, și pe noapte i-au dus la stine in deal, ce au fecut cu ei noaptea nu știu, che eram bolnav la o parte. Dimineața am plecat cu toții și cu boieri la vale, acolo au poruncit bimbașa de au impușcat

pe unul din boieri, pe ceilalți i-au legat, le-au luat hainele și am vezut che au luat de la Costea Slevescu și o punghe, cîți bani au fost într-insa nu știu, am inchercat hainele pe doi cai ai boierilor și, luundu-le cu doi din boieri legați, hainele le-au imperțit in patru perți, iare pe boieri cei legați a doua zi i-au slobozit. Mie mi-au venit parte din acele jafuri o dulame de postav, alta nu mi s-au venit nimic, dechit am cumperat de la tovareși trei farfurii de argint cu 15 lei, o scurteiche cu 9 lei și o ciuvre cu 3 lei. De acolo am plecat și am venit la Breaza, de am trecut la Fagaraș de la Fagaraș ne-au trimis la Sibii, iare lucrurile cele mai sus numite le-am lesat la o gazde cu Sima in Porumbac, gazda n-au știut de acele lucruri, checi noi fere știrea gazdei le-am ascuns într-un grajd in paie, in niște desagi, acele lucruri pentru aceea le-am ascuns acolo, le vom lua.

După ispravirea examenului acestuia cu numiții arestanți, aretindu-se inaintea indicatului Dumitru Balu și Coman Dancu din Vale, scaunul Seliștii, și, jeluindu-se precum unii dintre numiți arestanți (pe care de i-ar vedea in fațe i-ar cunoaște), tot cu prilejul acela chind au jefuit acei arestanți cu bimbașa Anastase și cu oamenii lui pe cei doi cacoveni in Țara Romaneasche, și pe dinșii i-au predat de doue sute zece ocale brinze, opt miei, 3 perechi de opinci, $^{2}/_{4}$ de faine și o șea la stina lor in Zenoaga, Țara Romaneasche unde era iei cu oile. Așa, puindu-se de fețe poftoriți arestanți cu pagubașii aceștia au cunoscut și in fațe au și aretat pe Vasile Seban Tesalonic, pe Costandin Cristea, pe Gligor Cadinadze, pe Simon Chircovici și pe Panaiot Gligor care au fost cu bimbașa Anastase și cu arneuții lui la jefuirea lor, despre care intrebare Vasilie Serban Tesalonic.

Întrebarea 43.

Cunoști pe oamenii aceștia care te arate in fațe ? De unde-i cunoști ? Și cum îi cheame ?

Pe unul dintre dinșii îl cunosc che l-am vezut in Țara Romaneasche la stine, cum îl cheame nu știu, iare pe celelalt nu-l cunosc nici l-am mai vezut.

44. La ce stine l-ai vezut in Țara Romaneasche ? Și ce ai cheotat la dinsul la stine ?

Ieu, cum am mai spus, dupe ce m-am impreunat in Titești cu bimbașa Anastase și au luat bimbașa pe cei doi un-

gureni din Cacova din Titești legați cu dinsul, plechind noi chetre munte, am ajuns sara la o stine, acolo ne-am așezat cu toții se dormim pe noapte, și am gheșit la stina pe omul acesta, care zice acum che-l cheame Coman Dankul din Vale. Noi ne-am așezat pe la focuri pe afare și m-am bagat ieu dupe aceea in stine, m-am rugat de ungureanul acesta de mi-au dat cu voia lui 1/4 oca de brinze din brinza care nu era bagate in foale, apoi m-am dus la focul meu de m-am culcat, iare bimbașa au poruncit la bereitariul lui de au luat din stine un foloale mare de brinze acel foale de brinze, au zis bimbașa către ungureanul se-l chentereasche și-l va pleti cu parale, care l-au și chentorit, apoi le-au imperțit singur bimbașa la arneuți, și mi-au trimis și mie un darab la foc, unde eram, puind dupe aceea numitul bimbașa straje ca se nu intre arneuții in stine se fache pagube fere rinduiale.

45. Alte lucruri mai jefuitu-s-au de la acea stina și pletitu-s-au cu bani cele luate?

Alte cele cu știre mea nu știu se se fi predat nici de faine, nici de șea nu știu nimica, nici de opinci, poate se le fie și luat che acolo era mulțime de oameni, iare pletitu-au bimbașa brinza au ba nu știu, che n-am vezut. Atita am auzit pe bimbașa zichind chitre ungurean se masure brinza și el o va plăti cu parale. Dimineața plechind de la stina aceea cu toți și lund bimbașa și pe ungureanul cu dinsul, a mers in drum mai departe cale ca de un ceas și jumătate și, ghesind o turmă de oi au poruncit bimbașa la arneuții lui se aduche vreo cițiva miei de la turme, și au și luat nu știu șase, șapte sau opt, aceștia i-au dus cu noi pune la alte stine a lui Petru Albu, acolo s-au taiat acei miei și i-am muncat chiți am ajuns, pletit-au Bimbașa cu bani au nu, nu știu, iare pe omul de la stina unde i s-au luat brinza l-au adus pe aci, unde s-au taiat miei și de aci s-au intors acel om inderept, a lui a fost turma cu oile de unde s-au luat mieii nu știu, fere dinsul acuma zice che au fost ai lui și i-ar fi dat bimbașa pieile de miei și vreo citeva parale, iare eu n-am vezut. Mai multe celea nu știu să se fi jefuit de la nimeni nimic, poate ceilalți chiți era acolo se fie fecut fere știrea mea.

Costandin Cristea respunde pe intrebarea a 43, 44, 45.

Ieu impreune cu oamenii lui bimbașa și cu dinsul am plecat de la Titești și am ajuns la o stine, unde au fost unul

dintre acești oameni care zice che m-au vezut acolo și cu un baiat acolo au pus bimbașa straje se nu intre arneuții cu puterea se fache prade in stine, și au poruncit la bereitariul lui de au luat un foale, doi, trei au patru de brinze nu știu, atîta am auzit pe bimbașa sichind chetre baiatul ce era acolo se masure brinza cu cantarul și o va plăti, pletit-au, au n-au pletit nu știu, che noi am dormit afare.

Dinsul cu cițiva arneuți ai lui au dormit in stine, dupe ce s-au cantarit brinza, au imperțit-o la toț feciorii, și mi-a venit și mie un darb ca de o oca și jumătate, care am imperțit-o cu 15 feciori ce aveam ; de faine nu știu cine o fi luat, che ieu am avut faine de la Caineni, chit mi-au ajuns pune la vame la Breaza, inche am și lepedat din ea la vame, mucezindu-se pe cale, de șa, de opinci și de miei nu știu nimica, poate se se fie și luat, bimbașa miei cu parale, cu un cuvunt atîta știu che unde au luat bimbașa de la ungureni pe stine de muncare, au pletit cu parale.

Panaiot George tot pe intrebarile din sus raspunde :

Pe acest ungurean care zice che-l cheame Coman Dankul, de acolo el cunosc che in viața mea l-am vezut o date in Țara Romaneasche la o stine, unde am dormit intr-o noapte cu bimbașa Anastase și cu ciți oameni avea dinsul sub stepinirea, de la stina acea au poruncit bimbașa la breitarul lui de au luat cițiva foi de brînză, zichind se-i cantaresc, și dimineața va pleti cu parale, și, ca se nu fache oamenii pagube in stine, au lesat bimbașa de au pus straje se nu intre cu puterea in stine. Brinza, dache au luat-o, au imparțit-o la toți chiți eram, de am muncat sara, pletit-a dimineața au n-au pletit nu știu, che n-am vezut de faine, de șa și de opinci nu știu, acolo au fost destui arneuți goi, nu avea șea, nu avea opinci, poate să fie și luat. Dimineața au trimis bimbașa pe un baiat de la stine dupe rachiu la Titești și pe ungureanul acesta l-au luat cu dinsul pune la stina unde am dormit sara, zichid che, de nu va lua pe ungureanul cu el, baiatul nu va veni dupe dinsul cu rachiul, ieu de miei, luat-au și de unde, nu știu, fere atîta știu che sara am chepetat și eu carne de miel de am muncat.

Gligor Cadanache pe acele interbări respunde :

Pe acest care zice che-l cheame Coman Dancu l-am vezut la o stine dincolo de Titești, unde am dormit într-o noapte

cu bimbașa Anastase, și cu oastea lui chite avea atuncea, sara au poruncit bimbașa la bereitariul lui de au luat chiteva brinze de la acest ungurean din stine, zichind se cantareasche brinza și o va pleti, pletit-au au ba, nu știu, fere știu che au imperțit-o la toți feciorii, cari trecea peste o sute. De șea, de opinci și de faine nu știu nimica, eu am avut faina cu mine, pentru miei știu che au poruncit bimbașa de au luat chițiva de la turme și, belindu-i sara unde am ajuns, pieile le-au dat inapoi ungureanului acestuia, pe care el adusese cu dinsul, și așa știu să fie platit mieii cu parale, che așa avea obiceiul de pletea muncarea la ungureni.

Simon Chircovici se exameneluiește despre cele urmatoare :

Întrebarea 46 :

Chind ai plecat de la Titești cu bimbașa Anastase, unde ați dormit pe noapte și ce ați muncat acolo in sara aceea ?

Am ajuns pe sara la o stine, locul cum el cheame nu știu, che in toată viața mea numai atuncea am umblat pe acolo, la acea stine am ghesit pe unul dintre ungurenii aceștia, care zice che m-au vezut și pe mine acolo cu un baiat lighe dinsul ; cina noastre sau muncarea au fost aceea che bimbașa Anastase, sub a cheruia stepunire ne aflam; la 120 de oameni, au poruncit la bereitariul lui de au luat de la stine brinze și au lesat de s-au canterit brinza, apoi au imperțit-o la toți ciți eram, zichind che va pleti cu bani cele ce ia de la stine, pletit-au dupe aceea au n-au pletit nu știu, che n-am vezut, fere aceea știu che au pus pe unii dintre arneuți straje, ca se nu intre careva fere rinduale in stine se fache ceva pagube.

47. Dare o șea, $^{2}/_{4}$ da faine, 8 miei și 3 parechi de opinci știi ce se fie predat de la acea stine ? Prin cine ? Și în ce chip ?

Despre șeaoa, faina și opincile de care sint intrebat de nimica nu știu, n-am auzit acolo nici o vorbe fachindu-se pentru acestea, iare pentru miei atîta știu, che, mai departe de la stina aceea, unde am dormit atuncea noaptea, ghesind la chimp o turma de oi, au poruncit bimbașa Anastase de au luat ciţiva miei, ense cu numerul nu știu ciți se fie luat, acei miei, unde am ajuns sara iare la o stine, au poruncit de i-au taiat și i-au imperțit la feciori, ieu inche am muncat din ei,

şi pieile le-au dat bimbaşa ungureanului acestuia, pe care le-au dus bimbaşa cu dinsul în ziua aceea, pentru che de la stine lui trimisese un baiat după rachiu in Titeşti şi se temea che, de va lesa el din mune pe ungureanul, baiatul nu va veni după noi cu rachiul ; ne-au spus bimbaşa şi aceea cum che, dupe ce au dat pieile ungureanului, carnea mieilor au pletit-o chite cu 3 lei, dare datu-i-au banii au nu nu ştiu, che n-am vezut, dechit peste tot locul unde lua de muncare de la ungureni zicea che pleteşte cu bani, şi nice nu lesa oamenii lui se intre dupa pofta lor in stine, sa se fache pagube.

Simon Schreiber
jude

Samuel Fried Kessler
scriitor judeţ

● Ediţii : A. Oţetea, *Solidaritatea românilor din Transilvania*, p. 395—411.

73.

1821 iulie 26, Poreci. Informare a lui Vule Gligorievici către principele Serbii, Miloş Obrenovici, despre luptele duse de Ghiţă împotriva turcilor şi întîlnirea cu Iordache Olimpiotul la Rîmnic.

Prea onorabile şi milostive binefăcător, sănătate !

Un negustor de aici, care a fost la Ada [Kaleh], a sosit acum şi ne-a adus următoarele noutăţi, pe care le-a aflat de la un cunoscut : turcii, în număr de 200, au ieşit din Cerneţi în satele apropiate şi au înnoptat ; prinzînd de veste, Ghiţă i-a atacat, a prins 50 de turci vii şi a tăiat 20 ; pe cei vii i-a adus căpitanului Iordache [Olimpiotul], care se află acum la Rîmnic, împreună cu oastea sa. Cunoscutul acela i-a mai relatat negustorului că căpitanul Iordache adună tot mai multă oaste şi că le-a transmis turcilor din Ţara Românească că în 16 zile ori îi izgoneşte peste Dunăre, ori nu va fi nici el în Ţara Românească. Turcii de la Ada [Kaleh] se apără bine, iar la Tekia pun noaptea de strajă cete, temîndu-se ca sîrbii să nu atace Tekia. În viitor vă voi comunica fără întîrziere tot ce aflu.

La Poreci, 26 iulie 1821

A dv. plecată slugă,
Vule Gligorievici

● Ediţii : *Documente externe*, p. 379.

74.

1821 iulie. Nota informativă despre evenimentele care au avut loc în țările române în lunile iunie și iulie 1821.

După prima acțiune, Ipsilanti a trecut Oltul și s-a dus la Rîmnic. Lîngă satul Răureni, el s-a întîlnit cu turcii și s-a angajat în luptă cu ei. Deși lupta s-a terminat în favoarea sa, totuși trupele sale, numite negre [mavrofori] (fără de cruțare) au suferit mari pierderi. Aceste pierderi s-au produs din cauză că arnăuții, invidiindu-i vitejia negrilor, i-au lăsat singuri, fără ajutor, neintrînd în acțiune, și dacă Iordache nu ar fi venit la timp, bătălia ar fi fost pierdută. Ipsilanti cu trupele lui a înaintat peste Olt, la mănăstirea Cozia, unde, după cîte se spune, au venit la el doi preoți sîrbi, anunțîndu-i că și Serbia a ridicat steagul răscoalei.

Sava care s-a dovedit un trădător, ca și Vladimirescu, s-a ascuns în mănăstirea Sinaia, de unde intenționează să se strecoare în Transilvania.

În ziua de 15 au sosit la vama Timiș doi turci cu boierul muntean Topliceanu, pentru a chema populația refugiată la Brașov înapoi în Țara Românească.

După toate aceste informații, mai tîrziu s-au primit scrisori cu vestea că Ipsilanti cu frații săi, după operațiunile nereușite din Oltenia și după împrăștierea trupelor sale, a fost nevoit să-și caute salvarea în Austria.

Autentificat, căpitanul de gardă
Burțov.

● Extras din *Răscoala din 1821*, II, p. 270—271.

75.

1821 iulie. Nota informativă a căpitanului de gardă Burțov despre evenimentele care au avut loc în Țările Române în lunile mai-iulie 1821.

Primind știrea despre aceste evenimente, prințul Ipsilanti a hotărît să meargă cu toate detașamentele sale în Oltenia, spre a ataca corpul de armată turcesc de acolo, comandat de Cara-Feiz (cunoscut prin cruzimea lui deosebită). Toate tru-

pele lui trebuiau să facă joncţiunea în apropiere de Rîmnic şi la 8 iunie[1] să intre în acţiune. Unul dintre căpitanii săi albanezi însă, un oarecare Caravia a compromis întreaga acţiune, grăbind ziua atacului. Fără să aştepte sosirea prinţului Ipsilanti, Caravia a început lupta cu turcii în ziua de 7, în apropiere de Drăgăşani[2] şi antrenînd în luptă detaşamentul sacru grecesc, alcătuit din 300 de oameni şi condamnaţi prin aceasta la moarte, sub comanda prinţului Nicolae Ipsilanti, el cu albanezii săi a luat-o la fugă. Grecii s-au apărat cu curaj şi pierzînd mai mult de jumătate din efectivul lor, au fost siliţi să cedeze superiorităţii numerice a inamicului. După toate aceste eşecuri, prinţul Ipsilanti, care în zadar căuta să îndemne pe albanezi să atace din nou pe turci, a fost nevoit să se retragă la mănăstirea Cozia, pentru ca, întărindu-se acolo, să-şi adune trupele. Nereuşindu-i însă nici acest plan, el a trecut cu cei doi fraţi ai săi în Transilvania, intrînd în ziua de 16/28 iunie în carantină sub numele de Paleoghenis. La 18/30 el a trecut cu un ofiţer austriac prin Sibiu spre Timişoara şi de acolo la Arad, unde va aştepta ordinele guvernului austriac. Albanezii şi grecii trec în Transilvania după ce îşi lasă armele în carantină.

Comandanţii albanezilor care au mai rămas, Iordache, Farmache Prodan şi alţii s-au împrăştiat cu cîteva sute de arnăuţi prin munţii Ţării Româneşti şi au decis să-şi vîndă scump viaţa turcilor.

Autentic :
Căpitanul de gardă Burţov

• Extras din *Răscoala din 1821*, II, p. 275—276—287.

76.

1821 august 5, Sibiu. Raportul baronului Schustekh despre ocuparea Olteniei de turci, organizarea unei tabere la Rîureni de arnăuţi, luptele de la Cozia.

Excelentei tale, guvernatorul ţării contele Banffy.

În bătălia de la Slobozia, în Valahia, pe data de 28 a lunii trecute au rămas numai 30 de arnăuţi iar dintre cei care au fugit au fost prinşi 200 şi trimişi la Tg. Jiu.

---

[1] În ms. greşit 8 iulie.
[2] În mod greşit : Ruseni.

Astfel, în afara celor care s-au ascuns în mănăstirea de la Tismana, arnăuţii au dispărut aproape cu toţii, majoritatea dintre ei ascunzîndu-se în munţi. În schimb turcii s-au înmulţit şi însăşi selectar Aga a intrat cu 5 000 de oamenii în Tg. Jiu.

Corpurile turceşti care se îndreaptă de la Craiova, prin Drăgăşani la valea Oltului şi-au ridicat în 31 a lunii trecute tabăra la Rîureni. Pe data de 2 se dă o luptă între corpurile turceşti şi arnăuţii serdarului Diamandi — lupta se dă la Călimăneşti. Diamandi a fost înfrînt, urmărit pînă la ţigănie, iar corpurile lui de armată împrăştiate în munţi.

Diamandi însăşi a reuşit să se salveze refugiindu-se în mănăstirea Bistriţa. Pe data de 3 am primit vestea că turcii au înconjurat Cozia şi se apropie de trecătoarea Turnu-Roşu.

În dimineaţa zilei de 4 au ajuns primii turci la frontieră învingînd trupele noastre şi maltratînd 50 de familii de refugiaţi. La ora 9 dimineaţa se apropie un corp de armată mai puternic echipat cu puşti. După ce s-au dus tratative cu comandantul de frontieră Schivind s-a restabilit pacea. De atunci totul este în ordine.

Pe malul stîng al Oltului, pe drumul poştal spre Bucureşti, a înaintat pînă la Cîineni o divizie a lui Bimbaşa Sava, astfel s-a restabilit liniştea şi în jurul trecătorii Turnu-Roşu.

La trecătorile secuieşti şi din jurul Braşovului este deasemeni linişte.

În regiunile muntoase care mărginesc partea superioară al Moldovei este nelinişte deoarece s-au adunat mai multe divizii de arnăuţi refugiaţi aici după înfrîngerile suferite de turci.

La Iaşi, numărul turcilor se înmulţeşte în continuare, cavaleria lor şi-a aşezat tabăra pe străzile oraşului iar cele mai frumoase camere ale boierilor le slujesc drept grajduri pentru caii lor. Sub astfel de condiţii nici turcii n-o să mai poată rezista mult în ţară.

Sibiu 5 august 1821

Baron Schustekh
lt. mareşal

● Ediţii: A. Oţetea, *Solidaritatea românilor din Transilvania...*, p. 438—439.

77.

1821 august 7, Sibiu. Raport asupra luptelor duse de turci cu pandurii și arnăuții la Tismana și Cozia.

Domnului guvernator al țării, groful von Banffy

Mihail Oglu care împreună cu oamenii lui au vrut să se apere pînă la ultimul om la mănăstirea inaccesibilă Tismana, a părăsit Tismana pe 30 luna trecută împreună cu 60 de oameni devotați și s-a ascuns în valea Cloșani unde erau ascunși căpitanul Macedonschi și hagi Prodan. Restul oamenilor lui Mihail-Oglu, după ce s-a văzut fără conducător, s-au refugiat în munți pe data de 31 și în aceeași zi turcii au ocupat mănăstirea pe care au distrus-o pe data de 2.

Între timp selector Aga a înaintat cu o mare parte din oastea turcească și cîteva tunuri spre arnăuții aflați în valea Cloșanilor pe care ia și înfrînt.

Un alt corp turcesc a venit prin munți la Tg. Jiu spre mănăstirea Horezu, pentru a ajuta turcii din Rîmnic la nimicirea lui Diamandi. Acest lucru însă era deja îndeplinit. Diamandi n-a mai putut să se refugieze în munți și a fost împrejurat de turci la mănăstirea Cozia. Diamandi s-a apărat toată ziua de 3 și spre seară, prin intermediul lui Gentsch Aga, căpitanul lui bimbassa a procedat la un fel de capitulare predînd turcilor mănăstirea și trecînd împreună cu arnăuții lui în serviciile turcilor.

Paza lăsată de turci la Turnu-Roșu a părăsit locul pe data de 4 și i-a urmat pe ceilalți iar pe 6 au apărut arnăuții refugiați în munți și ocupă străzile.

La Cîineni unde se află trecerea peste Olt, au fost măcelăriți cu această ocazie nu numai arnăuții ci și dirigintele poștei și oamenii acestuia, astfel încît acest pasaj este din nou închis.

● Ediții: A. Oțetea, *Solidaritatea românilor din Transilvania...*, p. 445.

78.

[Inainte de] 1821 [august 8], Făgăraș. Gh. Repezan și C. Slăvescu, negustori din Țara Românească descriu vicecăpita-

nului Ignatie Boer din Făgăraş chinurile îndurate şi mărfurile ce le-au fost jefuite de bimbaşa Anastase şi banda sa la Cîineni.

Ad Nr. 557, 1821.

Stimate domnule vice-căpitan !

Cu profundă supunere dorim să prezentăm plîngerile noastre în fața domnului vice-căpitan, cu specificarea pagubelor mărturisite şi în primul rînd :

Noi, de frica turcilor, am fost siliți să ne părăsim averile, casele şi numeroase vite şi, cu ce am putut, am fugit la 22 aprilie trecut, şi, după ce am ajuns în plaiul Arefu, lîngă satul Căpățîneni, drumul pentru căruțe fiind închis, a trebuit să stăm acolo pînă la 22 iunie. Venind turcii pînă la Curtea de Argeş, am încărcat pe cai aurul, argintul şi hainele noastre scumpe, soțiile şi copiii noştri i-am lăsat în localitate, asemenea şi carele şi vitele noastre, şi am plecat ca să venim în Ardeal peste muntele numit Scărişoara ; acolo am lăsat caii să păşuneze. Îndată căpitanul bimbaşa Anastase (adică prizonierul răufăcător de acum), fugind de la Cîineni cu vreo 100 de inşi de frica turcilor, aducînd cu el doi oameni din Ardeal legați şi dînd de noi, ne-a legat, ne-a închis într-o stînă şi ne-a ținut acolo pînă dimineața. Făcîndu-se ziua, a luat de la cei 2 ardeleni 20 de galbeni şi cu acesta le-a dat drumul. Pe noi ne-au dus jos, la bagajele noastre, acolo ne-au legat mai strîns, după aceea numitul căpitan bimbaşa Anastase a poruncit ca să ia dintre noi pe unul numit Gheorghe Borbely şi să-l împuşte ; şi, trăgînd în el 5 focuri de pistol, l-au omorît. După aceea Anastase ne-a pus sub pază şi ne-a luat toate bagajele împreună cu caii, şi, cercetînd toată marfa noastră, a pornucit să fie încărcată pe caii noştri, şi pe un tovarăş de-al nostru negustor l-a legat, l-a luat cu el şi nici astăzi nu ştim ce s-a ales de el trăieşte sau a murit. După aceea a mers pînă la munte şi, găsind pe unul dintre noi, pe Gheorghe Repezan, l-a legat şi din nou ne-a coborît pînă la o stînă. Acolo, desfăcînd teancurile noastre legate patru căpitani le-au împărțit în patru părți şi cu aceasta au pornit ca să vină în Transilvania prin vama de la Breaza. Sosind acolo, numitul căpitan Anastase a pornit un atac contra soldaților, dar soldații respingîndu-l, s-a întors din nou

cu arneuții lui ; dar ceilalți trei căpitani, coborînd de pe munte, și anume : Petru, Sima și Costandin, ne-au adus la Făgăraș, de aici ne-au trimis la Sibiu. Noi, cu păgubași, mergînd acolo, am dat peste ei și, spunînd păsurile noastre excelenței sale domnului general comandant, din porunca excelenței sale au fost trimiși spre cercetare și judecare la județe scaunului Sibiu, și fiind cercetați, au mărturisit toate cum am scris noi aici, adică cei pe care noi i-am recunoscut că au fost prezenți cu căpitanii ; ce aveau la ei, au predat totul, iar ce n-au putut da, au spus că se află la acel căpitan bimbașa Anastase, dar noi, necrezîndu-i, i-am lăsat în temniță și am plecat după numitul căpitan și astfel în 7 ale acestei luni am sosit în Făgăraș. După îndrumările lui Petru Burgaya am găsit la casa lui pe căpitanul care ne-a jefuit împreună cu servitorii săi ; Petre Burgaya ni i-a dat de mîna noastră și pînă a sosit patrula, l-a și păzit. După aceea, împreună cu cei trei arneuți ai lui și cu toate lucrurile și cu caii încărcați, a fost escortat în cetate, din care lucruri am recunoscut trei covoare, doi cai, dar ce a fost în desagi n-am văzut, pentru că, de fapt, toate au fost sigilate de domnul căpitan din cetate.

Pagubele mele, ale lui Costea Slăvescu, sînt următoarele :

1. Un caftan de mătase și un caftan femeiesc căptușit cu blană albă de iepure și împodobit cu blană scumpă rusească.

2. Altă șubă făcută tot din blană rusească.

3. Asemenea un caftan feiemeisc de mătase.

4. Două anterie bărbătești din Țara Românească.

5. O pereche de agrafe de aur femeiești.

6. Un inel împodobit cu diamant, avînd în mijloc un smarald.

7. Un covor.

8. Două fețe de masă țesute.

9. Patru văluri mari (năframe) cu care femeile obișnuiesc să-și lege capul.

10. Zece cămăși bărbătești de pînză.

11. Două șepci roșii.

12. Un valtrap scump.

13. Șaua.

14. O manta roșie de călătorie.

15. Două batiste de buzunar.

16. Patru basmale scumpe femeiești.
17. O pereche de ciorapi.
18. 160 de taleri turcești, adică lei.
19. 150 de taleri turcești de la cel omorît.
20. Un cal roib aici de față.

Mai departe, eu, Gheorghe Repezan din Mavrodino, ca al doilea păgubaș, am suferit pierderile următoare :

1. Șal turcesc.
2. Un șal alb înflorat turcesc.
3. Un șal înflorat negru.
4. O haină mai mică înflorată, în mijloc cu o floare mare.
5. O altă haină mare de bumbac, cu flori roșietice și cîmpul alburiu.
6. O scurteică scumpă de samur cu lînă de culoare roșie.
7. Altă scurteică albă cu blană rusească.
8. O scurteică lungă de mătase de asemenea cu blană rusească.
9. O manta mare bărbătească din Țara Românească, din mătase cu blană scumpă.
10. Altă manta bărbătească din postav cu căptușeală de mătase.
11. O pereche de nădragi mari turcești.
12. Patru cămăși femeiești subțiri.
13. Douăzeci de șervete subțiri, 2 fețe de masă subțiri.
14. Douăsprezece haine cu cusătură.
15. Zece perechi de ciorapi de bumbac.
16. Două perechi de ciorapi de mătase.
17. Două perechi de mănuși de piele femeiești.
18. O broboadă din Țara Românească pentru fete.
19. Două cingători muntene cu cusătură.
20. Patru ii femeiești.
21. 450 de coți de pînză învîrstată cu bumbac.
22. Patru mantale bărbătești.
23. Patru șepci roșii.
24. Patru haine scumpe.
25. Două haine de batist.

26. Trei cai, doi murgi, unul negru.
27. O șa turcească cu tot harnașamentul și frîu.
28. O cartușieră de argint.
29. Un inel de aur cu piatră scumpă.
30. 10 haine obișnuite de șervet.
31. 12 cămăși de in bărbătești.
32. Două pături albe.
33. Două valtrapuri pentru cai.
34. 3 perechi de ochelari, o pereche din chihlimbar, 2 nai rustice.
35. O pătură albă de mătase pentru pat.
36. O ciutură de lulea scumpă de chihlimbar.
37. O pătură scumpă roșie pentru pat.
38. 130 de taleri turcești, pe care i-a luat Todor, servitorul sus-numitului căpitan bimbașa Anastase.
39. Două haine scumpe, 2 alte cingători cu cusătură, 2 fețe de masă. una nouă, alta veche.
40. Un cufăr mic, desfăcîndu-l, l-au stricat complet și au luat tot ce a fost în el.
41. Două blăni de vulpe.
42. O icoană de argint cu chipul Fecioarei Maria.

În sfîrșit, pagubele tovarășului nostru Costandin Lape sînt acestea :

1. Doi cai negri.
2. O șubă bărbătească din postav.
3. O haină galbenă.
4. O căciulă rusească.
5. Un toc de frînghi împreună cu fringiile.
6. Două cămăși de in.
7. O șubă bărbătească fără blană.
8. 70 de taleri turcești.
9. O șa turcească și un frîu de mătase.
10. Un surtuc roșu.

Aceste lucruri, precum au mărturisit hoții arestați din Sibiu, sînt îndeosebi la bimbașa Anastase.

Toate aceste bunuri au fost jefuite de căpitanul arestat bimbașa Anastase și luate de la noi, după predarea acestora.

Rămînem cu stimă deosebită ai domnului vice-căpitan supuşi servi complet păgubiţi.

Gheorghe Repezan din Mavrodino şi Costea Slăvescu din Bîrzăneşti, negustori din Ţara Românească.

● Ediţii: A. Oţetea, *Solidaritatea românilor din Transilvania...*, p. 447—452.

79.

1821 august 16 [1236 zi-l ka'de 17]. Valiul de Silistra, Mehmed Selim paşa despre prinderea serdarului Iamandi după lupta de la mănăstirea Cozia.

[Hatt humagun]: A fost văzută de mine. Slavă lui Allah!

Fie lăudate graţia şi bunăvoinţa lui Allah!

[Telhis]: Nota supusului Mehmed Selim paşa, valiu de Silistra. Susnumitul i s-a scris din partea mea, preaumilul, o epistolă prin care s-a cerut ca, de acum încolo, în conformitate cu dispoziţia imperială emisă cu onoare mai înainte de aceasta, să se trimită la Poarta fericirii cîteva limbi folositoare, dintre acelea capturate în lupte, iar restul să fie nimicite pe loc; totuşi n-a fost timp ca epistola mea să-i parvină. De aceea, cînd va ajunge la înalta cunoştinţă că [nota sa] — care se referă la unele situaţii şi la faptul că urmează să se trimită la Poarta fericirii căpetenia numită serdarul Iamandi, împreună cu o sută treizeci şi opt de limbi. douăzeci şi şase perechi de urechi, patru căpăţîni, două tunuri şi două care cu muniţii, toate capturate ca urmare a marilor victorii obţinute în partea Olteniei, şi de această dată, cu ajutorul şi prin bună voinţă marelui Allah şi datorită zdrobitoarelor forţe [militare] ale imperiului, că astfel, slavă lui Allah, n-a mai rămas adunătură de tîlhari nici în partea Olteniei — a fost prezentată augustei persoane spre a fi supusă privirii împărăteşti. atunci ordinul şi firmanul ce urmează depind de măria sa cel îndreptăţit să poruncească.

Măria sa fericitul, bunul, generosul, milostivul, milosul, dreptul, puternicul şi ilustru meu stăpîn,

Aşa cum [vi] s-a adus la cunoştinţă mai înainte de aceasta înălţimii [voastre], atunci cînd supusul nostru siladâr,

trimis în Oltenia, cu destulă oaste imperială victorioasă, a pătruns pe pămîntul Olteniei, ghiaurul serdar Iamandi — comandantul ce este pricina pierzaniei — una dintre căpeteniile tîlharilor care colindau prin acele împrejurimi, s-a întărit cu niște tîlhari în mănăstirea Cozia, aflată în acele părți. Dar, cu ajutorul și prin bunăvoința celui mai bun dintre cei care ajută, cu sprijinul divin al prințului profeților, mulțumită uriașei forțe [militare] a măriei sale padișahului [stăpîn] pe fața pămîntului, oștenii predestinați victoriei, luptîndu-se destul cu tîlharii amintiți, au învins. Pomenitului Iamandi — care, după ce și-a dat seama că nu va putea să scape din această prăpastie a fricii, a cerut îndrurare numai pentru sine de la supusul nostru silahdar — i s-a arătat aparent bunăvoință și, astfel, el a fost scos din mănăstire. În lupta aceea, s-au capturat de la tîlharii amintiți : o sută treizeci și opt de limbi, douăzeci și șase perechi de urechi, patru căpățîni, două tunuri — unul mic și unul destul de mare — precum și două care cu muniții ; toate ne-au fost trimise. Din partea comandanților oștii s-au făcut intervenții pentru [iertarea] amintitului Iamandi, deoarece el a fost scos [din mănăstire] la cererea sa de a avea îndurare față de sine. Aceste intervenții însă nu au fost luate în seamă, astfel că, de această dată, înălțimii [voastre] urmează a [vi] se trimite prin intermediul supusului nostru aga al tătarilor — sus-numitul Iamandi, împreună cu o sută treizeci și opt de limbi, douăzeci și șase perechi de urechi, patru căpățîni, două tunuri și două care cu muniții.

Mai înainte de aceasta, amintitul Iamandi și-a trimis cu toate lucrurile și bunurile sale, în partea Austriei, soția adevărată pe care o adusese din ținutul Ianina, patria sa natală. Cealaltă soție, pe care a luat-o din Țara Românească, se afla în mânăstirea pomenită, împreună cu trei băieți mici ; negăsind prilejul de-a fugi, au fost aduși [cu toți] la București Supusului nostru kethuda, i s-a scris ca și aceștia să fie transportați [încoace].

Slavă înaltului Allah, datorită autorității imperiale de bun augur, hainul serdar Iamandi — aflat în fruntea turmei de neputincioși printre căpeteniile tîlharilor din Țara Românească — a fost prins, iar alte căpetenii ale tîlharilor fugind în partea Austriei, n-a mai rămas adunătură de tîlhari în acele împrejurimi. Ne mai avînd comandanți, [tîlharii] s-au risipit în dezordine, ajungînd fugari prin munți și păduri. Silahdarul

din acele părți al măriei sale norocosului Derviș pașa, muhafîzul din Vidin, a comunicat supusului nostru silahdâr că oștile din subordinea sa vor fi suficiente pentru nimicirea și distrugerea tîlharilor de acel fel, cu ajutorul celui de sus și cu puternica forță [militară] a imperiului; el descriindu-ne și nouă situația, de această dată, s-a scris și s-a recomandat din partea noastră ca supusul nostru silâdâr să vină și să se stabilească în București, la pază, în subordinea supusului nostru kethuda.

De aceea, s-a scris și s-a trimis [domniei voastre], preamilostive [stăpîne], această notă plină de sinceritate, pentru ca situațiile [arătate mai sus] să fie aduse la înalta cunoștință. Cu voia înaltului Allah, dorința noastră sinceră este de a se purta de grijă ca, [aceasta] ajungînd la știința plină de îngăduință, și de acum înainte, să avem fericirea de a ne bucura de milostivenia și plăcuta bunăvoință ale preacinstitului [stăpîn].

La 17 Za, anul [12]36

Mehmed Selim, valiu al veialetului Silistra

[Legenda sigilului] : Mehmed Selim

● Ediții: *Documente externe*, p. 381—383.

80.

1821 august 19. Declarațiile unor împricinați despre cele întîmplate în luna februarie, cînd a trecut Tudor Vladimirescu cu pandurii prin satele Murgași și Benești.

De la departamentul cremenalion.

După cinstita poruncă, zapciul cel orînduit înfățișînd pă amîndouă părțile înaintea noastră, s-au întrebat Ianache pîrcălabu i popa Dimitrică i Ciucă sin Miu i Ioan sin Sanda pîrcălabu i Gheorghe Temelie i Ștefan Munteanu și Ilie brat Ioan pîrcălabu, pîrîții, ce au să răspunză împotriva arătării ce face dumnealui biv vtori armaș Theodor Podbăniceanu printr-această jalbă.

Și cu totul tăgăduiră zicînd că nu știe să fi urmat la nici una din cîte jăluitorul armaș arată.

După a cărora tăgăduire, li s-au zis a da zapis în condica judecății ca, putînd armașu dovedi cu mărturii că au urmat ei vreuna din cele coprinsă în jalbă, atunci să-i plătească toate pagubile și cheltuielile, să să și pedepsească; iar neavînd dovezi, să rămîie nesupărați. Și nu au voit a da acest feli de zapis.

Apoi, întrebîndu-să numitu armaș cu ce poate încredința pă judecată că arătările ce face prin jalbă îi sînt adevărate, adusă de față 10 mărturii, cărora făcîndu-li-să cercetare la cîte unul deosbi și-au dat fieșcare știința lor, precum mai jos să coprinde.

1) Vlădoi, sluga armașului, zisă că, după ce au venit ceaușul Preda în satul Murgașul cu voinicie pentru conac, l-au trimis stăpînu-său la Mihai sin Vasile sătean ca să-i aducă caii a să ascunde cu dînșii. Unde mergînd și puind șaoa pă un cal vînat cel avea de călărie, vrînd să ia și pă alți doi ce-i avea telegari, au sărit pîrîții împreună cu alți săteni ai lor i-au și luat din mînă cîteși trei caii cu tot tacîmul lor. Cînd a unci un Oprea Pirtea sătean au început a necinsti pă armaș, înjurîndu-l și ocărîndu-l cu proaste cuvinte. De care spuind armașului au mers și însuși a-ș lua caii și numiții săteni n-au vrut să-i dea, sărind cu gîlceavă asupră-i. La a căruia arătare aducîndu-să de față Oprea Pîrtea, n-au putut să tăgăduiască, iar pîrîții săteni și ei neputînd tăgădui de proprirea cailor, au început a pricinui unii asupra altora.

2) Preda Fundeanu, ceaușul, făcu arătare că slugeru Theodor, aflîndu-să tăbărît cu toți pandurii lui la satul Amărăștii, în gura Ploștii, într-o marți seara au venit la el, unde se afla în gazdă, Fota ceaușul împreună cu un Ștefan Munteanu și Ion cel Mare, săteni ot Murgași. Și făr' de a-i spune numitu ceauș pentru ce au fost venirea acestor doi săteni la Theodor i-au dat o volnicie ca să meargă împreună cu dînșii la numitu sat, să facă conac pînă a doua zi de prînzi pentru 400 panduri, mai dîndu-i ajutor pă Ion Negrea slujitoru. Cu carii plecînd, au întrebat pă Ștefan și Ion, Muntenii, pentru ce au venit acolo? Și numiții i-au dat răspuns că au jăluit la Theodor pentru un zapciu ce este în satul lor, că-i bate și-i căznește, cerîndu-le bani de bir și zahirele, mai trăgîndu-le și alți bani, spuindu-i cum că Theodor le-au zis că, puind mîna pă cel zapciu, să-l ție legat pînă a doua zi, cînd va veni acolo în sat. Iar după ce au ajuns la Murgași, trăgînd în gazdă la numitu Ioan, au trimis un băiat de au chemat pe pîrcălabu

cu alți săteni și întrebîndu-i unde este zapciu pentru care jăluisă, i-au luat pîrcălabu și sătenii de l-au dus la un Nicola Muscalu, unde știa că este armașu în gazdă. Și negăsindu-l, au întrebat pă un Radu Velici ce să află acolo ca să arate pă zapciu unde se află. Numitu pricinuind că nu știe unde s-au culcat într-acea noapte, sătenii l-au dus la Mihai, unde știa[u] că-i sînt caii. Și intrînd într-o coșare, au găsit cîteși trei caii numitului armaș. După care au rădicat straiele, de le-au luat seama bine, zicînd către săteni : de vreme ce sînt caii, nici zapciu nu este fugit. Așa, întorcîndu-să de la coșare înapoi, a vedea de conac, au văzut pă jăluitor ieșind dintr-o casă. Și mergînd la dînsul l-au cunoscut, cînd l-au și întrebat pentru ce au venit în sat? El i-au dat volnicia lui Theodor, ce o avea pentru conac, spuindu-i că și numitu vine cu toți pandurii și arnăuții acolo în sat de prînz. Cînd, zice că ar fi sfătuit pă armașul a să da în lături cu caii și altele ce avea, fiindcă ochiul becherilor lui Theodor este la cai și la arme, și după al său cuvînt trimițînd jăluitoru pă Vlădoi, slugă, a-i aduce caii, sătenii n-au vrut să-i dea. Apoi ducîndu-să însuși armașu, iarăși nu l-au îngăduit a-ș lua caii, cerînd a le da taleri 20. Atunci jăluitorul le-au zis că să-i dea măcar calu cel de călărie, să meargă pînă la Hristea Belivacă, ce să afla acolo în sat, să vază ce bani caută la dînsul, pentru că din mîna lor n-au luat nimic. Și pînă să va desface cu dînșii, să fie ceilalți doi cai i soția și copiii amanet. Pîrîții nici așa n-au primit, strigînd că i-au sărăcit și vor să-l dea în mîna lui Theodor. Cînd atunci i-au zis sătenii și lui a le da ajutor să-l poprească a nu fugi. La această arătare, pentru poprirea cailor, de față fiind și Ion pîrcălabu n-au putut să tăgăduiască înaintea judecății, decît numai zisă cu un cuvînt că toți sătenii au luat caii din mîna armașului, pentru că i-ar fi prădat cu taleri 10. Care bani li s-au și întors înapoi atunci cînd i-au poprit caii, prin Hristea Belivacă.

Deosebit mai zice Preda ceaușul că au dat răspuns sătenilor cînd au zis să poprească armașu, cum că nu are nici o poruncă asupră-i, nici nu să amestecă ; ci ei cum vor vrea să facă. Iar numiții săteni au început a striga asupra jăluitorului să șază pă loc, că-l leagă. Așa s-au întors înapoi făr' de cai și numiții săteni au pus păzitori la grajdi. Apoi trecînd ca un ceas, i-au spus însuși sătenii că le-au dat armașu taleri 11 din banii ce căuta la dînsul, zicînd că tot nu-l lasă pînă nu-l vor da în mîna lui Theodor.

Mai la urmă, tot într-acea zi, miercuri, pă la vreme de prînzi, venind 4 arnăuţi de olac cu cai de poştă, au cerut la pîrcălabu şi la săteni ca să le dea cai de sat, să schimbe pă cai de poştă. Şi ei pricinuind că nu au cai în satul lor, au vrut arnăuţii să ia calul său, văzîndu-l legat la un sătean. Cărora spuindu-le că este venit de la Theodor cu poruncă pentru conac, i-au lăsat calu. Cînd atunci au văzut pă unul dintre arnăuţi cu trei săteni viind cu caii armaşului de unde îi avea puşi în pază şi numitul armaş rugîndu-să de arnăuţi a lua cai de sat, iar nu streini, sau să ia şi de la alţi neguştori ce vor mai fi în sat, ca să nu dea numai caii jăluitorului. Pîrîţii săteni toţi într-o glăsuire au strigat că nici cai în sat nu au, nici alţi neguţători nu să află acolo cu cai. În cea din urmă au cerut arnăuţii să le dea măcar un cal de unde vor şi ca să lasă şi armaşului măcar un cal de călărie, şi numiţii săteni n-au vrut. Apoi au cerut călăuză ca, schimbînd caii la alt sat, să-i trimiţă înapoi. Cu care călăuză au văzut pă Ion pîrcălabu şoptind prin taină. Ce le va fi fost vorba, nu ştie. Căci a doua zi, joi, auzind armaşu că s-au întors acea călăuză, au zis lui Ion pîrcălabu să-l cheme a-l întreba de cai ; şi n-au voit a-l aduce. Atunci au zis armaşu către săteni că va să-i apuce a-i plăti caii cu taleri 600. Ei au început a-l înjura zicînd că nu l[i]-s voia să ştie.

După aceasta văzînd el că să întîrziază venirea lui Theodor, au zis pîrcălabului să trimită un sătean ca să vază de vine pă acolo prin sat sau nu, să ştie ce să facă conacului. De au trimis pă cineva şi ştiinţă nu are. Căci el şăzînd pînă vineri dimineaţa şi văzînd că Theodor nu vine, s-au întors la casa sa şi nu are ştiinţă de prada armaşului cel de al doilea.

3) Ioan sin Negrea slujitorul ot Goeşti asemenea, că de cînd au plecat de la Amărăşti cu Preda Ceauşul şi cu acei doi săteni mergînd pînă la Murgaşu unde au găsit pă armaşu i-au zis a să da într-o parte cu caii şi armele ce va avea apoi luînd un vătăşel, au plecat la Bulzeşti după conac şi nu s-au întîmplat nici la luoarea cailor căci la prada de al doilea nemaiîntorcîndu-să la numitul sat Murgaşu.

4) Mihai sin Vasile săteanu arată şi el că miercuri dinspre ziuă venind Cincă sin Mihai la casa lui sculîndu-l din somn, i-au zis să vie unde era oameni străini şi cu ceauşul ca să vază de conac, apoi întrebîndu-i numitul Cincă ce este în coşare de troncăneşte i-au spus că sînt caii armaşului, şi plecînd Cincă el s-au apucat a-şi duce carul să să ducă la

fîn pentru conac și pînă a nu pleca au venit oamenii armașului de au scos caii din coșare de ai duce la stăpînu său și puind șaua pă un cal am văzut iarăși pă Cincă venind cu alți săteni de au poprit caii din mîna slugii cu cuvînt că au la stăpînu său niște bani și ducîndu-să sluga de au spus stăpînului său, au venit însuși armașu care puind șaua de al doilea pe cal și sărind să încalece au plecat cu cîte trei caii, au sărit sătenii de i-au luat caii din mîna lui Theodor ; apoi tot atunci miercuri viind aceeași patru arnăuți de olac cu cai de poștă și cu un surugiu am văzut pă Ianache pîrcălabul viind cu doi dintre arnăuți la coșară de le-au dat caii armașului iar ce vor fi mai făcut în urmă știință nu are căci el s-au dus unde au fost oamenii strînși pentru conac, față fiind Cincă și Ianache n-au putut tăgădui de poprirea cailor de la Vlădoi sluga cît de la însuși armașul, zicînd că s-au urmat precum și Ion pîrcălabul au arătat. Decît numai Cincă priciuni că n-au întrebat pă Mihai ce este în coșare dimineața cînd s-au dus la dînsul și să-i spuie numitul că sînt caii armașului precum și Ianache că n-au mers el cu acei arnăuți să le dea caii din coșare și nu știe care din săteni au dus pă arnăuți la cai, aruncînd pricina unii asupra altora ca și Ion pîrcălabu.

Radu Velici, de aici din Craiova, făcu arătare că el fiind atunci cu familia armașului fugit la Murgași, unde se afla și nevasta cu copii săi, știe că marți seara au venit numitu armaș de la Craiova, acolo.

Și miercuri dimineața viind ceaușul Preda împreună cu un slujitor cu Ion pîrcălabu cu alți doi săteni drept la gazda armașului, le-au arătat numitu pîrcălab că este slugă.

După care arătare de loc ceaușul au început a-l bate apucîndu-l să arate pă numitu zapciu unde este. El le-au dat răspuns că de seara au plecat cu soția în căruța cu cai și nu are știință unde se află. Atunci Ion pîrcălabu, apucînd pă ceaușul de haină, i-au făcut semn a merge după dînsul să-i arate caii unde sînt.

Așa plecînd numitu ceauș, au mers cu pîrcălabu și cu ceilalți doi săteni la Mihai. Unde găsind caii în coșare, l-au început a înjura, de ce au spus minciuni că au fugit zapciu ; poruncind unuia din săteni a păzi caii să nu ia de către stăpînul lor. De unde plecînd cu pîrcălabu au umblat căutînd pă armașu prin toate odăile și găsindu-l, ce urmare va fi făcut, nu știe, căci pă el de loc l-au trimis jăluitorul cu o scrisoare la Theodor, înștiințînd că să află cu familia la acel sat, Mur-

gașii. Și negăsindu-l în Gura-Ploștii, s-au întors sara înapoi, cînd atunci au găsit caii luați. Iar joi dimineața, trimițîndu-l tot cu acea scrisoare și cu altă înștiințare pentru luarea cailor, mergînd pînă aproape de Benești, unde auzisă că să află Theodor i-au luat urma că au scoborît la Oteteliși. Așa ducîndu-să acolo, l-au suit strejile sus, unde se afla Theodor, în foișor. Căruia dîndu-i scrisorile, pînă a nu le citi, uitîndu-să el jos, au văzut pă Stan Șarpe i popa Pătru i popa Nicola din Murgași. Care, după ce s-au coborît el jos, i-au arătat Stan Șarpe către panduri că este sluga zapciului. Apoi întrebîndu-l tot numitu pentru ce au venit acolo, i-au răspuns că au venit cu o scrisoare de la armașu. Întrebînd și el pă numiții ce caută, i-au arătat că au venit pentru pricina cailor armașului, căci îi apucă să-i plătească cu taleri 600 ; și deosăbit le mai cere alți taleri 3 000, bani de bir. Atunci zicîndu-le el că vine de acolo, din sat, și nu știe nimic de ce arată ei, numiții i-au spus că au lăsat muierile și pă ceilalți săteni închiși. El iarăși i-au întrebat de au jăluit la Theodor și ce răspuns le-au dat. I-au arătat numiții cum că le-au zis Theodor ; de vreme ce i-au luat caii, va trimite de-l va aduce și pă dînsul, ca să-l vază cine este, de ia bani după sate făr'de porunca lui.

După aceasta, despărțindu-să de dînșii, s-au dus lîngă scară la Theodor de au cerut răspuns. Și nu i-au dat, zicînd că, după arătarea sătenilor, neștiind cine este, au trimis să-l aducă ; dîndu-i voie a umbla prin ordie ca, cunoscînd caii, să-i dea înapoi. Așa umblînd toată ordia și negăsind nici un cal, au plecat vineri dimineața înapoi, făr'de nici un răspuns. Unde mergînd pînă la satul Bălceștii, au găsit la o cîrciumă pă Stan Șarpe cu acei doi preoți. Cu carii iarăși făcînd vorbă, i-au spus că au trecut șapte arnăuți la satul lor, Murgașii, și poate să fi luat pă armașul. După a cărora arătare, cînd au ajuns el la sat, acei arnăuți au fost venit mai nainte de au căznit și au jăfuit pă armașu. Încă au fost și plecat din sat și negăsind nici pă numitu armaș, decît numai pă soacră-sa singură, lîngă care vrînd el să rămîie, au început Ciucă sătean a-i zice că trebuie căznită ca să dea hainele armașului cele bune, care nu le-au luat arnăuții fiindcă numai el cu nevasta sa le știa, de a căror frică au fugit la Craiova, unde au găsit pă armașul bolnav, zăcînd din bătaie și caznă.

6) Popa Dincă ot Murgași : că vineri, pînă a nu să jăfui armașu, văzînd niște arnăuți viind în sat, de loc au alergat și i-au spus a să da într-o parte, să nu-l găsească arnăuții.

Numitu armaș l-au întrebat de știe pă cinevași din sătenii duși la Theodor să să jăluiască pentru dînsul. I-au spus că s-au dus popa Pătru i popa Nicola ca să jăluiască pentru un Nicola arendașul. Cu care împreună s-au dus și Stan Șarpe sătean pentru ce pricină, nu știe.

Care la această arătare, împotrivă răspunsă jăluitorul armaș, că adevărat, au venit numitu preot de i-au zis să să ascunză; dar i-au arătat că sătenii s-au dus la Theodor de l-au pîrît și după cererea lor vin arnăuții să-l prinză.

7) Dincă sin Vladu sătean făcu arătare că armașul aflîndu-să la el în casă într-acea vineri pă la vreme de prînz, trimițînd să-i ia vin pentru masă, pînă a nu ajunge la cîrciumă, văzînd niște arnăuți și panduri intrînd în sat, de loc s-au întors și spuind numitului armaș, s-au dus de s-au ascuns într-o bute. Apoi viind acei arnăuți împreună cu Ciucă l-au arătat pă el la arnăuți de l-au legat și l-au bătut, cu cuvînt că este gazdă. Așa și el de frică l-au arătat pă numitul armaș unde era ascuns într-o bute, pă care scoțîndu-l, l-au căznit foarte cumplit, cerînd a le da bani, haine și argintării. Și fiindu-i frică de răpunerea vieții, au scos ce au avut și le-au dat.

Această arătare a numitului Dincă, de față fiind Ciucă sătean, n-au putut să o tăgăduiască.

8) Preda Cioacă sătean zice că acei patru arnăuți, ce au venit întîi de olac, au cerut la pîrcălabu și la săteni să le dea cai de sat, să lase pă ai armașului ; sau să ia și de la alți neguțători ce vor fi în sat, ca să lase armașului măcar un cal sau doi. Iar numiții săteni cu un cuvînt au strigat că nici cai de sat nu au, nici alți neguțători, decît armașul. Pentru și bani i argintăriile fiind îngropate de el pînă a nu veni ceaușul Preda, le au scos de le-au dat arnăuților, cu porunca numitului armaș, văzînd că-l căznește de moarte. Însă vineri a treia zi după luarea cailor, cînd unii din săteni să ruga de arnăuți a-l ierta că nu mai are nimic și că nu au văzut nici un rău de la dînsul de cînd au venit în satul lor, iar alții striga ca să-l căznească.

9) Dicul dîrvaru ot Craiovița arăta și el că, trimițîndu-l popa Dincă Năvală ca să vază pă armașu cum se află, auzind că s-au jăfuit, găsindu-l la numitu sat Murgașul, i-au spus că

au luat numai caii și să teme că sătenii îl vor da și pă mîna altor hoți de-l vor jăfui. Într-acea vorbă aflîndu-să, trimițînd numitu armaș pă Dincă sătean, gazda, ca să ia vin pentru masă, l-au văzut de loc întorcîndu-să înapoi făr'de vin, spuind armașului că vin arnăuții să-l prinză, zicîndu-i să să ascunză. Carele de grab schimbîndu-să din haine, l-au dus însuși numitu Dincă de l-au ascuns într-o bute. Iar el, ieșind afară din casă, au văzut pă acei hoți de arnăuți viind cu doi săteni înaintea lor drept la Dincă, gazda. El, de frică, intrînd în casă, de loc l-au ajuns arnăuții și întrebîndu-l unde este zapciul, le-au răspuns că nu știe. Apoi, întrînd acei arnăuți în casa cu sobă, el au ieșit afară și au văzut mulți din săteni strînși acolo împreună cu hoții carii arătînd că Dincă este gazdă, au dat arnăuții cu un ciomga de două ori într-însul. Și numitu au arătat pă numitu unde erea ascuns. Așa mergînd acei arnăuți și scoțîndu-l din bute, de loc au început a-l bate cu un topor și cu un ciomag, cerînd să le dea bani. El, văzînd atîta groază de caznă, înfricoșîndu-să, au plecat prin sat. Și nimerind la popa Dincă, l-au întrebat numitul preot de este om al armașului. El i-au răspuns că nu știe al cui este, pentru că așa caznă groaznică ce pătimește numitu armaș n-au mai văzut altă dată. Atunci popa Dincă au zis către el că sătenii l-au vîndut și l-au mîncat fript. Așa temîndu-să el a nu-l pîrî sătenii la arnăuți că este om al numitului armaș, fugind s-au întors înapoi la Craiova, unde au venit și armașu cu soția dumisale. Apoi în urmă peste trei zile, trimițîndu-l iarăși pă el cu plată împreună cu popa Dincă și cu armășoaia ca să-i aducă calabalîcu ce-i mai rămăsasă la Murgași neluat de acei tîlhari, pă la vreme de chindie ajungînd în sat, au tras cu caru la Nicola Muscalu, un se afla soacra armașului. Și dejugînd boii de le-au dat fîn, au intrat în casă ca să să încălzească și deodată s-au pomenit cu patru arnăuți și un țigan viind acolo. Dintre care cunoscînd el pă un Dumitru arnăutu, ce slujisă la dumnealui biv vel logofăt Dumitrache Brăiloiu, au ieșit afară la dînsul și întrebîndu-l arnăutu ce caută pă acolo prin sat, i-au arătat că este trimis de armașu a-i ridica calabalîcul ce i-au mai rămas neluat de hoții ce l-au jefuit. Așa numitu arnăut a început a înjura pă săteni și spuindu-i că trei dintr-înșii le-au ieșit înainte și au pîrît pă armașu către ei cum că arnăuții ce l-au jăfuit i-au luat numai bani i argintărie și alte lucruri mai proaste, iar hainele cele bune sînt acolo în sat ascunsă ; și îndemnîndu-i acei trei săteni ca să căznească

pă soacra armașului a da toate hainele, dar fiind cunoscut și știind pă armașu, nu vrea să facă acea urmare. Și i-au dat voie a ridica calabalîcul ce va avea nesupărat.

10) Popa Dicul al mahalalii Craioviții, ce au fost împreună cu Dicul dîrvarul, asemenea arătare făcu că au auzit puindu-i la cale, a căzni pe soacră-sa ca să dea hainele cele bune care arnăut au zis că nu-și prinde mintea cu un mormînt, văzînd că soacra armașului, bătrînă, slabă și bolnavă mai ales văzînd că l-au cunoscut atît el cît și Dinu dîrvarul de aceea nu le-au făcut nici un rău.

. După toate aceste arătări ale mai sus numitelor mărturii, iarăși s-au întrebat pîrîții săteni de au vreun cuvînt să stea împotrivă-le. Toți într-o glăsuire zisără că arătarea lui Vlădoi, sluga armașului este adevărată și urmată poprirea cailor de către ei sătenii nevrînd a lăsa pă armașul să-și ia caii a să ascunde, decît numai atîta să arată cu pricinuiri, cum că și lor le-ar fi zis ceaușul Preda ca să poprească atît caii cît și armașu a nu fugi, spăimîntîndu-l cu Theodor, că îi va da prin tîrg, precum au dat și pă alții.

La al cărora cuvînt Preda ceaușul cu totul le-au stătut împotrivă, zicînd că el nu știe să fi poruncit sătenilor a popri caii sau pă armașu, neavînd nici o poruncă de la Theodor dată pentru numitul. Căci de ar fi avut vre-o poruncă, nu le-ar fi spus lor, ci însuși el cu slujitoru ce avea l-ar fi poprit în puterea poruncii, iar nu l-ar fi îndemnat a să da într-o parte cu caii și armele, precum și însuși armașul arată.

Aducînd numitul ceauș de mărturie spre îndreptarea sa și pă Ion cel Mare sătean carele arată că spuindu-i cum au zis armașul a să da într-o parte cu caii și armele ce va avea a nu-l găsi Theodor în sat, el i-au răspuns că bine au făcut,

Iar la arătarea ce mai face ceaușul Preda, cum că Ion cel Mare și Ștefan Munteanu i-au spus, cînd venea pă drum de la Amărăști, că au jăluit la Theodor pentru zapciul ce-l au în sat, că-i căznește cerîndu-le bani de bir și zahirele.

Întrebîndu-să numiții Ion și Ștefan, precum și ceilalți săteni, ce știință au pentru aceasta, întăi sătenii au zis toți cu un cuvînt că ei n-au trimis pă numiții a jălui pentru zapciu, decît numai să vază pă unde este trecerea lui Theodor la vale. Dar Ștefan și Ion împotrivă arătare că i-au trimis sătenii de au jăluit la Theodor pentru zapciu, că au trimis în sat pă un Călin vătășălu ce-i leagă și îi căznește pentru bani de bir, cerîndu-le de lude cîte taleri 48, încă au lăsat pă toți sătenii închiși de vătășel. Iar cum că ar fi arătat către ceaușu

Preda că le-au poruncit Theodor să poprească pă zapciu a-l găsi în sat cînd să vor întoarce, la aceasta cu totul tăgăduiesc și numiții.

Împotriva cărora aducîndu-să Fota și Ilie, ceaușii de slujitori ai isprăvnicatului Dolj, făcură arătare înaintea judecății cu sufletele lor și în frica lui dumnezeu cum că Theodor aflîndu-să la Amărăști, într-o marți lîngă sara, le-au dat volnicie ca să orînduiască doi slujitori a merge la satul Murgașul i Bulzăștii, să facă conac, pînă a doaă zi de prînzi, pentru 400 panduri. Cînd atunci înaintea lui Theodor au văzut pă Ștefan și Ion, săteni murgășani, jăluindu-să pentru zapciul ce-l au în sat că-i leagă și-i căznește, cerîndu-le bani de bir i zahirele, făcîndu-le și mari cheltuieli satului, încă pă muierile lor pă ceilalți săteni i-au lăsat închiși, scăpînd numai ei amîndoi de au venit să jăluiască. Theodor le-au dat răspuns că trimite slujitori a face conac pentru venirea lui cu panduri acolo în sat. Ci să meargă împreună cu slujitorii și să spuie și celorlalți săteni ca să puie mîna pă zapciu, să-l ție legat în sat pînă va veni ei acolo. Această poruncă a [dat] sătenilor, iar lor nu le-au poruncit să zică slujitorilor a face astfel de urmare.

La a cărora arătare au rămas numiții săteni făr'de nici un cuvînt de răspundere.

S-au întrebat și Stan Șarpe, cel ce să dovedește că au fost la Oteteliș cu popa Pătru și popa Nicola unde se afla Theodor, ce are să răspunză împotriva lui Radu Velici. Nu putu să tăgădiască că n-au plecat joi, după ce s-au luat caii armașului de s-au dus la Oteteliș unde se afla Theodor ; Decît numai pricinui că mergerea lor au fost ca să jăluiască preoții pentru Nicola, arendașul moșii. Unde zice că au văzut pă numitu Radu și întrebîndu-l ce caută, le-au spus că este trimis de armașul cu nește scrisori ; iar mai multă vorbă n-au avut între dînșii. Și ei neputînd să între la Theodor să jăluiască, s-au întors înapoi. Și mergînd pînă la Bălcești, i-au ajuns și Radu, spuindu-le că au trimis Theodor răspuns la armașul. Așa mergînd pînă la Bulzăști, au auzit de numitu armaș că l-au jăfuit arnăuții.

Asemenea arătare făcu și popa Pătru, tăgăduind amândoi numiții că au mers, cu un cuvînt că n-au mers la Theodor ca să facă vreo pîră asupra armașului.

Iar Radu Velici de față înaintea judecății le-au stătut împotrivă, mărturisind în frica lui dumnezeu, cu sufletul său, pă casa și copiii lui, că după ce i-au găsit la Oteteliși însuși

numiții i-au spus că mergerea lor la Theodor le-au fost pentru armaș, că-i apucă a plăti caii cu taleri 600 și taleri 3 000 le cere bani de bir, pentru care au lăsat muierile lor și pă ceilalți săteni închiși la sat; și cum că au trimis Theodor să aridice pă acel zapciu, precum mai sus să arată.

Deci, după toate cercetările, ce cu scumpătate am făcut asupra pricinii aceștiia, măcar că pîrîții săteni întăi umbla a să apăra cu tăgăduiri la toate cîte armașul arată prin jalbă, că nu sînt vinovați, nici știe ca să fi trimis pă vreun sătean de ai lor la sluger Theodor să pîrască pă jăluitor și, după a lor pîră, să pătimească și să să jăfuiască, precum s-au urmat și s-au întîmplat. Cît și pentru poprirea și luarea cailor de către acei arnăuți, pricinuiesc asupra ceaușului Preda, ce venisă cu volnicie lui Theodor la dînșii pentru conac, că numitu ar fi poruncit unora din ei, săteni, să nu dea caii armașului ca să fugă, ci să-l ție în pază pînă va veni Theodor, să-l dea în mînă-i. La ale cărora tăgăduiri întăi li s-au cerut a da zapis în condica judecății ca, neavînd jăluitorul armaș împotriva lor, să rămîie în pace, încă să le plătească și cheltuiala. Iar aducînd numitu jăluitor dovezi asupra lor și vor rămînea tăgăduirile lor și pricinuirile ce fac deșarte și zadarnice, făr'de temei, atunci să plătească toată paguba i cheltuiala jăluitorului și să să pedepsească.

Care zapis scriindu-să în prahtica judecății, ci nici într-un chip n-au vrut să-l iscălească. Din care s-au cunoscut răul cugetul lor, ce-l au cu totul pornit spre tăgăduiri.

Iar jăluitorul, împotriva lor adusă aceste 12 mărturii de mai sus numite, ce și-au dat fieșcare tacrirul său după știința ce au avut, mărturisind în frica lui dumnezeu, cu sufletele lor, că au arătat adevărat. Din care mărturii, Vlădoi sluga și Preda ceaușul Mihai sin Vasile sătean adeverează poprirea cailor de către săteni. Și pentru popa Pătru i popa Nicola și Stan Șarpe adeverează Radu Velici că, vorbind cu dînșii la Oteteliș i-au spus că au jăluit la Theodor pentru armașu, că le-au cerut taleri 600 plata cailor ce s-au luat de arnăuți. Asemenea și popa Dincă adeverează mergerea lui Stan Șarpe sătean cu cei doi preoți să jăluiască pentru arendaș, iar Stan Șarpe, la ce va fi mers, știință nu are. Cum și Dincă, gazda, mărturisește că arătînd Ciucă sătean la tîlharii arnăuți, cei trimiși la Theodor l-au bătut de au spus pă armaș unde au fost ascuns; carii l-au căznit și l-au jăfuit. Așijderea și Preda Cioacă sătean dărvarul au văzut cazna armașului, spuind popa Dincă

numitului dîrvar cum că sătenii l-au vîndut și l-au mîncat. Iar Ciucă au auzit cererea ce făcea cei patru arnăuți ce venisă întîi de olac la săteni a le da cai de sat, să lasă caii armașului ; cum și strigarea unora din săteni, ce făcea către tîlharii cei de al doilea care au jăfuit pă jăluitor, îndemnîndu-i ca tot să-l mai căznească.

Iar popa Dicul ot Craiovița împreună cu Dicul dărvarul au fost și pă urmă cînd au rădicat calabalîcul ce-i mai rămăsasă neluat de acei tîlhari care l-au jăfuit și le-au spus Dumitru arnăutu, ce venisă în urmă cu alți arnăuți că trecînd călători prin sat i-au luat numai bani și argintăriile i, din haine, ce au avut mai proaste, iar hainele cele bune sînt acolo în lăzi, care le știe soacră-sa, aflîndu-să în sat, îndemnîndu-l să o căznească, ale arăta. Și numitu arnăut, văzînd că-l cunoaște Dicu Dărvaru i popa Dicul, și pă soacra armașului văzînd-o bătrînă, slabă au lăsat-o în pace și au plecat.

Adeverează și Fota împreună cu Ilie, ceaușii de slujitori, că au fost de față înaintea lui Theodor, la Amărăști, cînd au jăluit Ștefan Munteanu și Ion cel Mare, trimiși de săteni pentru armaș, că-i căznește, cerîndu-le bani de bir i zahirele, făcîndu-le și alte jafuri ; cînd Theodor le-au dat răspuns ca să meargă înapoi la sat și să-l păstreze pînă va veni el acolo, să i-l dea în mînă.

La ale căror arătări, chiar pentru poprirea cailor, precum și pentru mergerea acelor săteni în două rînduri la Theodor și cazna i jaful ce au cercat jăluitorul armaș, nu au putut pîrîții săteni în cea din urmă să facă tăgăduire, decît numai pricinuiesc unii asupra altora, nevrînd a să vădi de față care au fost pîrîtorii.

Iar din arătările ce fac numitele 12 mărturii curată dovadă să face judecății că, după pîra sătenilor murgășani s-au jăfuit armașu, și nu le mai rămîne nici un cuvînt de îndreptare la pricinuirile ce fac. Mai vîrtos că de nu s-ar fi oprit caii armașului de către ei și să-i dea olac la arnăuți în datoriia satului lor, jăluitorul putea a să ascunde cu cai cu tot, precum îi zisăsă Preda arnăutu și Ion slujitoru, și nu s-ar fi călcat de către acei tîlhari ce au venit al doilea de l-au jăfuit. De aceea pentru rea urmare și răutate a lor, cu care se cunoaște învederat că au fost porniți asupra jăluitorului ca să-l dea în mîna lui Theodor, după cum se vede că au urmat, puindu-și fapta lor în faptă, pentru că nici un cal n-au vrut să dea armașului cînd au cerut să meargă la Hristea Belivacă, fiind vreme de iarnă, ca să întoarcă taleri 10, ce-i dedeasă

numitului pentru ajutorință satului mulțumită. Și nici după ce le-au împlinit acei taleri 10, nu i-au dat caii și slobozănie să fugă, ca să nu-l găsească arnăuții cei dintăi să-i ia caii de olac, nici tîlharii cei de al doilea să-l căznească și să-l jăfuiască. Care curat să înțălege că, după cererea lor, au venit de l-au prins. Și de vreme ce toate aceste mărturii [s]-au luat înaintea judecății, cu sufletele lor și în frica lui dumnezeu, pă casele și copiii lor, că arătările ce au făcut sînt adevărate, iar pîrîții săteni n-au putut a să îndrepta la cîte pricinuiri au urmat.

Găsim cu cale ca numiții săteni făr'de nici un cuvînt să împlinească jăluitorului taleri 403, parale 30, i taleri una sută cincisprezece ai soacră-sa și taleri 200 ce i-au luat din cutia bisăricii, care zice că aceștia au fost bani gata, cum și banii cailor, după prețul ce arăta că i-au cumpărat și șaoa ce au fost pă calu de călărie și argintăriile împreună au alte lucruri ce să arătă prin deosebită foaie, ca unii ce să dovedesc întru adevăr că însuși ei, sătenii, au fost pîrîtorii armașului. Mai vîrtos că unele din lucruri s-au găsit acum la Dincă, gazda. Carele, de față fiind la judecată, n-au putut să le tăgăduiască, pricinuind numai că de frica sătenilor n-au îndrăznit să le arate pînă acum ca să nu să dovedească vreun lucru la dînșii, să rămîie spre învinovățire, ci să zică toți într-un cuvînt că s-au luat toate de către acei tîlhari, care și cu această tăinuire a lucrurilor să osîndeasc la plată.

Încă cu cuviință este a împlini și cheltuiala jăluitorului, ce va arăta că au făcut în pricina aceasta.

Părerea noastră într-acestași chip este. Iar hotărîrea rămîne a să face de către cinstitul divan.

Dumitrache Poenaru
Ioan Renghea 3 logofăt

1821 avgust 19

De la căimăcămia Craiovei.

Cetindu-să înaintea noastră această anaforă a judecății departamentului cremenalion, zicem că, măcar de îndatorează numita judecată pă sătenii murgășani a împlini toată paguba jăluitorului armaș ce i s-au făcut de către apostați, dar de vreme că prin înalt și vrednic de închinăciune ferman să iartă de către prea milostivul nostru împărat chiar apostații carii au fost cu adevărat porniți cu totul în urmări tîlhărești, cum

mai vîrtos birnicii murgășani, ce nu au avut nici arme, nici s-au dovedit de apostați, ci numai cu cuvînt de bănuială, negăsind cu cale ca să se îndatoreze, nici să se supuie a plăti paguba ce din pricina apostaților i s-au pricinuit jăluitorului armaș.

De aceea hotărîm să rămîie apărați și nesupărați întru nimic și slobozi să să ducă la lăcașurile lor.

Poruncim și dumitale 2-armaș ca întocmai să faci urmare, făr'de mai sta cîtuși de puțin la popreală.

Ioan Samurcași
Procit, biv vel medelnicer

1821, avgust 23

A N E X A

Prea cinstite dumitale biv vel postelnice,

Cu mare plîngere jăluiesc milostivirii dumitale pentru un Ianache pîrcălabu i popa Dimitrică i Ciucă sin Miu i Ion sin Sanda pîrcălabu i Gheorghe Temelie i Ștefan Munteanu și Ilie brat Ioan pîrcălabu ot satul Murgașu sud Dolj că astăiarnă, la trecutu fevruar, cînd s-au aridicat sluger Theodor, răzvrătitori și stricători al patrii noastre, împrăștiindu-să orașul Craiovei de frica ce era atunci, mi-am trimis și eu familia cu tot calabalțcu ce am avut la satul Ocolești, rămînînd singur eu, de am slujit cinstitei căimăcamii, aflînd[u]-mă slujind judecător la departamentul cremenalion. Iar după ce au venit aici, în Craiova, dumnealui biv vel dvornic Costache Samurcași cu oștire împotriva răzvrătitorului, fiind mare trebuință de zahirele pentru întîmpinarea oștirii cu care venisă dumnealui, m-au orînduit și pă mine dumnealui postelnicul departamentului caimacamii și dumnealor boierii divaniți cu volnicie în plasa Amărăzii de Jos, ca să pornească fîn și lemne du prin sate.

Mergînd la numitu sat Murgașii și auzind că trecerea lui Theodor va să fie pă Olteți, prin satul Ocoleștii, acești mai sus numiți săteni m-au trimis, după voia lor, de mi-am adus soția i copiii și tot calabalîcu în satul lor. Unde șăzînd ca o săptămînă de zile și eu umblînd prin plasă pentru săvîrșirea poruncii ce aveam, cînd am venit eu, într-o luni sara, aici în oraș cu cîteva cară cu fîn a-l duce la căimăcămie, s-au întîm-

plat de au fugit atît dumnealui dvornicul Samurcaşi, cît şi dumnealui caimacamul i boierii divaniţi cu oştirea ce erea strînsă, din pricină că venisă veste cum că Theodor cu oastea lui soseşte în oraş. Eu văzînd aşa am întors fînul la loc de unde să luasă şi a doua zi, marţi, nemaiîntorcîndu-să niminea din boieri, am fugit şi eu călare, mergînd la numitu sat Murgaşi, unde îmi era familia. Iar numiţii săteni, avînd hrănită răutate pornită spre pierderea vieţii noastre, nădăjduindu-să în puterea lui Theodor, de loc m-au pus în pază. Şi viind mumbaşir dimineaţa, un ceauş Preda cu doi panduri trimişi de Theodor cu volnicie ca să facă conac întru acel sat pentru 400 panduri, de loc m-au dat în mîna numitului ceauş. Carele şi cunoscîndu-mă, nu mi-a făcut nici un rău, decît mi-au zis unul din panduri ca să mă dau în laturi cu caii şi cu armele ce voi avea, fiindcă ochiul becherilor lui Theodor acest feli de lucru etc. Aşa vrînd eu să fac această urmare, a mă ascunde în pădure cu trei cai ce aveam, însă unul de călărie, cu tacîmul lui şi doi telegari ai căruţii, au sărit numiţii săteni asupra mea, ca să mă lege şi mi-au luat cîteştrei caii din mînă supt zaptul lor, făcînd laudă că vor să mă ţie pînă mă vor da în mîna lui Theodor ; şi fiind vreme de iarnă, n-am avut mijloc de scăpare din mîinile lor. Apoi tot într-acea zi, miercuri, pînă la vremea de prînz, viind în sat patru arnăuţi de ai lui Theodor cu cai de poşte, au cerut la pîrcălabu şi la săteni ale schimba caii. Şi ei i-au adus drept la conacul mieu, unde pînă a vorbi cu unul din arnăuţi de au luat caii miei de unde îi aveam puşi în pază, făcînd pîră asupră-mi că sînt zapciu, şi i-au dat de olac în datoria satului lor. Iar arnăuţii, văzînd plîngerea mea şi cunoscînd groaznica pîră [a] lor, i-au apucat cu strînsoare a dai cai de sat, ca să nu-mi ia caii miei, să-mi lase copiii şi soţia pe jos în vreme de iarnă. Încă au vrut să bată pă pîrcălabu, zicîndu-le şi aceasta : că va fi în sat şi alţi neguţători cu cai, să ia şi de la aceia, ca să-mi lase şi mie măcar unul din călărie. Dar numiţii săteni într-o glăsuire au strigat că alţi cai în sat nu sînt decît caii miei. Şi după al lor cuvînt mi-au luat cîteştrei caii cu tacîmul lor şi s-au dus cu dînşii, care nici în zioa de astăzi nu i-am mai văzut.

După aceasta, văzînd ei că mă tînguiesc de cai, au făcut alte laude asupră-mi, că va să mă lovească cu un par în cap să mă omoare. Şi ducîndu-să la Otetelişi, unde se afla Theodor cu arnăuţii şi pandurii lui, au venit a treia zi cu un Marco arnăutu i cu alţi patru arnăuţi şi doi panduri. Carii căutîn-

du-mă din casă în casă, fiindcă eram dosit de frică, au legat pă gazdă unde eram și m-au arătat într-o bute ascuns. Unde găsindu-mă, m-au apucat, trăgîndu-mă ca cîini de păr și de urechi, pînă m-au scos în mijlocul satului. Și dezbrăcîndu-mă m-au întins jos pă pămînt și au început a mă căzni, dînd doi arnăuți, unul cu toporul și altul cu ciomagu, încît mi-au făcut carnea trupului meu ca piftia, cerînd să le dau taleri 5 000, ce striga numiții de față că am luat din satul lor. Eu, neștiindu-mă vinovat, le-am dat răspuns că nici o para din satul lor nu am luat. Iar sătenii strigînd că le-am luat taleri 3 000, m-au pus de la doilea și de al treilea de m-am căznit cumplit a le da banii ce arăta sătenii, încît m-au lăsat mai mort.

Apoi prinzînd pă soția mea, bătînd-o și căznindu-o au început a o ințăpa cu iataganele în spate. Și de frica morții, avînd taleri 403, parale 30, ce-i luasăm de la cinstita căimăcămie din leafă și din alte iconomii ale mele, fiind îngropați acei bani au alte argintării și scule ale casei, unde au fost și alți taleri 115 a uni ticăloasă de soacră-mii, bătrînă, ce-i ținea patru lăzi de haine în satul lor.

Și tot nefiindu-le numiților săteni îndestul aceasta, iarăși au început de față cu mine a striga că soția mea au venit cu patru lăzi de hiane în satul lor.

Ne-au căznit să dăm acolo lăzi de față, care însuși numiții săteni căutîndu-le, le-au găsit pă unde erea ascunsă. Și dîndu-le în mîna arnăuților, le-au sport și au luat dintr-însele ce le-au plăcut : haine i alte lucruri și cutia bisăricii cu taleri 200, fiind tot în ladă. Care toate să arată prin deosebită fo[a]ie.

Așa, cunoscînd însuși, arnăuții și pandurii că alți bani nu mai am, m-au lăsat. Și vrînd să plece, acești vrăjmași de săteni dînd în genunche au strigat către dînșii ca să nu mă lase cu viață, căci îi voi apuca pă ei de-mi vor plăti toate jafurile și caii ce mi s-au luat. Iar arnăuții m-au îndatorat a le da zapis la mînă că nu voi căuta nimic la dînșii. Ei nemulțumindu-să, tot făcea strigare cu într-adins ca să mă omoare. Atunci arnăuții le-au dat răspuns că n-au poruncă să-mi ia viață. Iar ceea ce au găsit la mine, tot au luat. Și au plecat, zicîndu-mi să fug din sat că, după pîra ce-mi fac sătenii, vor veni alți arnăuți și necrezînd că mi-au luat tot ce am avut îmi vor răpune și viața.

Așa eu, căznit și omorît, m-am împrumutat la un negutător de taleri 5 și am plătit chirie la un om, de m-au adus

pînă aici la casa mea, unde am zăcut o lună și mai bine, din care bătaie și acum pătimesc, cu rane pă trupul mieu.

Ci, fiindcă au luminat dumnezeu într-această vreme de s-au sfărîmat capetile ucigașilor ce erea porniți cu răutate asupra noastră și ne-au învrednicit de am dobîndit pă dumneata milostiv stăpîn, fierbinte mă rog a nu mă lăsa în stenahorie la dreptatea ce vei cunoaște că am. Pentru că acești săteni au fost vînzătorii miei, întocmai ca Iuda, care au vîndut pă domnul Hristos, și m-au lăsat sărăcit cu totul să fie cinstită porunca dumitale cu mumbașir orînduit a-i aduce aici, să mă judec cu dînșii, să-mi aflu dreptatea, cu despăgubire de cele ce m-au jăfuit.

Al dumitale plecat,
Theodor Podbăniceanu biv vtori armaș

[Rezoluția] :

Ioan Samurcaș biv vel postelnic, caimacam Craiovei.

Dumneata vtori armaș să trimiți mumbașir armășel carele, prin marifetul dumnealor boierilor ispravnici, mergînd la satul Murgașii, să ia pă cei arătați în jalbă, să-i aducă aici și împreună cu jăluitorul să-i înfățișăzi la judecată departamentului cremenalion, să le cerceteze pricina, și cu anafora să ne arate.

Biv vtori vistier

1821, iulie 29

Pecetea căimăcămiei

Județul [1] Dolj

Are voie orînduitul mumbașir să meargă și să facă urmare întocmai precum să poruncește de către cinstita căimăcămie.

Ioan Pleșoianu, Ioan Sărghead

1821, avgust 1

● Ediții : *Răscoala din 1821*, vol. II, p. 292—305.

---

[1] În slavonă în original : *sud*.

1821 august 24 [1236 zi'l ka'de 25]. Scrisoare către intendentul aprovizionării privind înfrîngerea rezistenței de la mănăstirea Cozia și din alte centre din Țara Românească.

Către indendentul aprovizionării :

Așa cum s-a adus la cunoștință mai înainte [stăpînului] preabinevoitor, mănăstirea Cozia din Oltenia, fiind luată în stăpînire, hainul Iamandi a fost scos din ea ; el a fost scos ținîndu-se seama de părerea ghiaurilor Sava, Ghencea și Mihali, mai înainte, cînd supusul nostru kethuda [Kara Ahmed] se afla la Tîrgoviște. Cît privește problema împrăștierii, în primul rînd, a adunăturii de tîlhari întrucît, cu ajutorul celui de sus și mulțumită forței [militare] a imperiului, [tîlharii] au fost cu toții înfrînți și nimiciți.

În timpul luptei de la mănăstirea Cozia, sus-numiții s-au aflat alături de supusul nostru silahdâr [Salih efendi] și, după ce mănăstirea pomenită a fost luată, au sosit cu toții la București, împreună cu oștile victorioase în cea de a nouăsprezecea zi a acestei luni a ilustrului zi'l ka'de [18 august 1821]. Atunci, venind [și rîndul acestora], aliații săi, sus-numiții haini Sava, Ghencea și Mihali au fost retrași la conacul unde se afla [supusul] nostru kethuda ; acolo, trupurile murdare ale acestor trei [haini] au fost nimicite odată cu douăzeci de neferi de-ai lor. [Totodată, și alți perfizi] au fost trecuți prin sabie, pe străzile și în piețele unde se aflau, unii fiind făcuți robi și puși în lanțuri. După o luptă necontenită, timp de douăzeci și patru de ceasuri, cu două sute de perfizi, închiși în două mănăstiri din mahalaua Tăbăcari, de la marginea Bucureștiului, cînd s-a tras cu tunul asupra lor și cînd în zorii zilei s-a dat foc mănăstirii și perfizilor sus-ziși, ei au fost scoși afară fiind toți nimiciți. Alți două sute au pierit arși. Numărul cazacilor răniți și uciși și al musulmanilor plini de răni grele sau care au băut din paharul jertfirii, în această luptă, a fost de aproximativ trei sute. În București fiind arse cele două mănăstiri sus-amintite și șapte-opt case din preajma lor, nu s-a pricinuit nici o pagubă atît supușilor străini, cît și vreunia dintre locuitorii țării.

Slavă înaltului Allah, țara sus-menționată a fost curățată de perfizii murdari, pe lîngă cei arși luîndu-se o sută trei-

zeci și opt de căpățîni, șaptezeci de limbi, cinzeci și șase perechi de urechi, trei tunuri mici găsite în conacul hainului Sava și celălalt steag al lui Iamandi. De aceea, s-a dovedit grabă pentru a fi aduse [toate acestea] la cunoștință.

• Ediții *Documente externe*, p. 386.

82.

1821 august 24, Sibiu. Hagii Constantin Popp cere rezolvarea situației pieilor luate de arnăuți la Călimănești.

Comandantului general regal-imperial din Transilvania

Societatea subsemnatului a întrunit cu supusul turcesc și boierul pitar Ienna Panna un contract pentru o cantitate de piei de bovine în care contract se specifică, că întreaga cantitate cu excepția a 426 bucăți se află în interiorul frontierei imperiale regale. Restul de 426 bucăți se află pînă în ziua transportării acestora în Călimănești lîngă Rîmnic. Spre marea mea surprindere am aflat acum 8 zile atît prin cointeresatul pitar Ienna Panna cît și prin scrisorile lui Drăgoi Georgis, că din restul de 426 bucăți numai 46 bucăți au ajuns la Contumatz, deoarece șefii insurgenți și arnăuți, pe nume bimbașa Anastasi căpitan Constantin și căpitan Sima, au prădat și tăiat 347 buc. pieie neprelucrate și 33 bucăți pieie prelucrate deci în total 380 buc. piei.

Totodată au aflat că acești arnăuți care au prădat se află sub arest la primărie și că efectele prădate se află în păstrarea dumneavoastră.

De aceea mă adresez primei instanțe municipale și cer cercetarea și lichidarea acestor obiecte. În continuare am aflat de la domnul judecător despre un înalt ordin guvernal de pe 5 august care spune :

„Să se sechestreze și să se pecetluiască toate efectele găsite la rebelii din Sibiu și satele din jurul Sibiului, să se scrie cu litere citețe numele celui care a ajutat la găsirea prăzii, efectele să fie însemnate cu un consemn special și puse într-o păstrare absolut pînă cînd se restabilește o conducere legală în Valahia și Moldova, după care să fie predate autorităților în drept pentru cercetare și decidere“.

Astfel fiind situația, subsemnatul se adresează comandamentului general R-I.

Cu umila observație că fiind un credincios supus R-I nu este cazul să se prezinte însăși la tribunal deoarece el are un domiciliu stabil, față de arnăuții care o dată eliberați fug neprezentîndu-se instanței. El fiind un supus credincios R-I stă oricînd la dispoziția instanței pentru a da socoteală și răspundere.

Pe baza acestora, subsemnatul îndrăznește supus să ceară comandamentului general RI de a intenda lichidarea și terminarea legală, sprijinit de justiția locală competentă a acestui caz, deoarece nedreptățirea unui supus R-I credincios ar putea duce după bine urmări neplăcute.

Cu umilă supunere rămîne un servitor al comandamentului general R-I,

Haggi Constantin Popp

ad. nr. 505

• Ediții: A. Oțetea, *Solidaritatea românilor din Transilvania...*, p. 488—489.

83.

1821 august 24. [1236 zi'l ka'de 25]. Scrisoare către intendentul aprovizionării privind înfrîngerea ultimelor rezistențe eteriste de pe teritoriul Țării Românești.

Către actualul * intendent al aprovizionării

Așa cum s-a adus la cunoștință mai înainte părții binevoitoare, hainul Diamandi [Iamandi] a fost scos fiind luată în stăpînire mănăstirea Cozia, din Oltenia [Kara Eflak]; el a fost scos ținîndu-se cont de părerea ghiaurilor Sava, Ghencea și Mihali [Mihail], mai înainte atunci cînd preasupusul chehaia [1] al nostru se afla la Tîrgoviște. Cît privește problema împrăștierii în primul rînd a adunăturii de răzvrătiți [eșkîya], slavă lui Allah, în Țara Românească [Buyuk Eflak], n-au mai rămas răzvrătiți, întrucît, cu ajutorul Domnului și prin grația imperială, au fost cu toții înfrînți și nimiciți.

---

* Vezi mai sus un document similar (nr. 81).

[1] Kara Ahmed efendi, comandantul suprem al oștilor otomane din Țara Românească.

Așadar, după ce mănăstirea sus-amintită a fost luată în stăpînire — în timpul luptei de la pomenita mănăstire Cozia sus-numiții fiind împreună cu preasupusul nostru silahdar[2] [cînd a venit rîndul și pentru aceasta], după ce toți au sosit împreună cu oștile victorioase la București, în cea de a nouăsprezecea zi a acestei ilustre luni zi'l ka'de[3] aliații [kurena] săi sus-numiții haini Sava Ghencea și Mihali au fost atrași la conacul[4] unde se afla chehaia al nostru: trupurile murdare ale celor trei, nimiciți în locul acela. Iar alții, urmăriți pentru a fi prinși, au fost trecuți prin sabie pe străzile și în piețele unde se aflau, unii fiind făcuți robi și puși în lanțuri. După o luptă necontenită timp de douăzeci și patru de ceasuri, cu două sute de perfizi, închiși în două mănăstiri din mahalaua Tăbăcari [Dabaglar] de la marginea Bucureștiului, cînd s-a tras cu tunul asupra lor și, în zori zilei, s-a dat foc mănăstirii și perfizilor sus-ziși, ei au fost scoși afară, fiind toți nimiciți. Alți două sute au pierit arși. Numărul cazacilor răniți și uciși, și al musulmanilor plini de răni grele sau care au bătut din paharul jertfirii, în această luptă, a fost de aproximativ trei sute. În București, fiind arse cele două mănăstiri sus-amintite și șapte-opt case din preajma lor, nu s-a pricinuit nici o pagubă atît supușilor străini, cît și vreunuia dintre locuitorii țării. Slavă atotputernicului Allah, țara sus mențională a fost curățată de perfizii murdari, pe lîngă cei arși luîndu-se o sută de treizeci de capete, șaptezeci de limbi, cincizeci și șase de perechi de urechi, trei tunuri mici găsite în conacul hainului Sava și celălalt steag al lui Diamandi. De aceea s-a dovedit atenție în a se aduce la cunoștință.
Scris la 25 za, anul 1236

Arh. St. București, Colecția microfilme Turcia, rola 84, c. 96—97, concept. Ediții: V. Veliman, *Aspecte ale relațiilor româno-otomane în perioada 1821—1828* în „Revista arhivelor", LV/1978, vol. XL, nr. 3, p. 315—316.

---

[2] Salih efendi, siladarul pașii de Silistra.
[3] 18 august 1821.
[4] Casele logofătului Ștefan Belu din Podul Mogoșoaiei.

84.

1821 august 29, Sibiu. Cererea Casei de comerț Hagi Popp din Sibiu pentru despăgubirea pieilor de vită luate de arnăuți la Călimănești.

Excelentei sale guvernatorul imperial al Transilvaniei
contele von Banffy !

Sublocotenentul Zenobius Popp, șeful casei de comerț Haggi Constantin Popp, a înmînat comandantului general cererea în care cerea despăgubirea celor 380 piei jefuite la Călimănești, șeful arnăuților bimbașa Anastassi cpt. Constantin și cpt. Sima, fără a aștepta restabilirea conducerii dincolo.

Dacă faptul s-a dovedit prin însuși declarația vinovaților, și dacă aceștia susțin suficienți banii pentru despăgubirea acuzatorului, s-ar putea să se facă o excepție în favoarea acuzatorului nostru fiind un supus credincios, de a i se restitui paguba fără să se aștepte restabilirea regimului.

Sibiu, 29 august 1821

Baron Schustelch
lt. mareșal

● Ediții : A. Oțetea, *Solidaritatea românilor din Transilvania...*, p. 494.

85.

1821 septembrie 3. Scrisoarea lui Constantin Negreanu adresată căpitanului Ioniță Magheru, prin care îl roagă să-l ajute să găsească armele ascunse de persoanele din lista alăturată.

Frate căpitane Ioniță Măgherule,

Știi dumneata că la acele plăși am fost orînduit eu împreună cu turcu pentru strîngerea armelor de cei ce le-au dosit, între care sînt și cei mai jos arătați cu armele ascunsă și căutîndu-i au fugit și li s-au prins muerile și aducîndu-le aicea la boeri, au zis ca să-i trimiți la dumneata să prinzi pă bărbați[i] lor și să aducă armele ce să arată la dumneata și dumneata le vei trimite ; aseminea treapădu turcului să-l pri-

meşti iar dumneata,, fiindcă să trasă din bani[i] dumneata pentru ei ; şi sînt al dumitale frate,

Constandin Negreanu

1821 sect[emv]r[ie] 3

— Andronache, puşcă lungă ot Licurici, doă pistoale cu coifurile galbine şi puşcă.
— Matei Migioi ot Duţăşti, un pistol al lui Ion Cumpănaşu ot Ştefăneşti.
— Dincă Borhin ot Pojar[u] un pistol.

● Arh. St. Craiova, fond „Gheorghe Magheru", IX—36, orig.

86.

1821 septembrie 11. Constantin Bălteanu scrie căpitanului Ioniţă Magheru să nu mai trimită doar cîte un pandur, că „treaba aceasta" nu este „floare" ; îl aşteaptă pentru a doua zi cu toţi pandurii grămadă şi cu căpitanii lor ; pandurii să nu rămînă în urmă.

Căpitane Ioniţă Măgherule, văz că triimiţi căte un pandur. Ci nu te juca, că nu e floare această treabă, ci mîine te aştept cu toţi pandurii grămadă şi cu căpitanii lor, împreună cu Băntori [sic !] Oga şi cu căpitanu Radu. Şi pandurii să nu rămîie în urmă-vă.

[1821] septembrie 11
Constantin Bălteanu

● *Muzeul memorial „Nicolae Bălcescu"*, nr. inv. 5720. Orig. 1 f.

87.

1821 septembrie 12/24 Sibiu. Episcopul Galaction al Rîmnicului şi boierii refugiaţi din Oltenia cer guvernatorului Transilvaniei să fie lăsaţi pe loc, pînă vor reuşi să se întoarcă în patrie.

Excelenţă !

Domnul Poliţai Director de aici din Sibiu ne-au arătat porunca Excelenţei tale cuprinzătoare că să ne facă ştiut la

toți ce ne aflam fugiți aici din Țara Românească, ca să nu îndemnăm de stînge a ne întoarce la casele noastre cele nepustite. Dar fiindcă acum ar fi început a se întoarce ienicerii și este nedesduit ce nu vom avea nevoi simtetoare. Iară de nu vom voi să ieșim în țară, să ne îngrijim a ne găsi sălăsujire de iarnă la alte porți mai înăuntru.

După care poruncă dumnialui Director ne-au dat și soroc hotărît ca pînă la sfîrșitu lunii acesteia să ne ridicăm negreșit de aici. Dînd porunca de la toți chiriași caselor pe unde ne aflăm cu locuința ca de la sfîrșitu luni înainte să nu ne mai primească.

Excelență ! Cum ne simtem doritori a ne întoarce la ticăloasele casele noastre și la dorita patrie, poate a se judeca de vercine, mai ales că ne aflăm cu toții la mare lipsă de cheltuială. Dar după știința ce avem hoți din țară nu s-au curățat de tot, și oștirile turcești sînt pînă acum pe loc, și cu toate că uni din noi au ieșit în țară [fără de familie] și se găsesc și alți ca să iasă, dar acum, nu este cu putință să ieșim cu familiile nici nu putem ieși toți fiindcă toate orașele sînt cuprinse de cuartiruri și caută să mai așteptăm.

Iară cei ce vor ieși, trebuie să-și lase familiile aici pînă se vor ridica oștirile din țară și pînă se vor potoli tulburările țării de tot. Și deosebit de aceasta între noi se află multe familii scăpătate și văduve, care trăiesc cu ajutorul celor cu oarecare stare și nu numai că nu sînt puțintosi a se ridica de aici ne avînd putere de a plăti chirii și încă risipindu-se pe la alte locuri depărtate și fără de ajutor celor mai cu putere, vor ajunge muritori de foame.

De aceea cu fierbințeală rugăm pe Excelenta ta, să te milostivești a da poruncă, ca să rămînem nesupărători pînă cînd Dumnezeu va lumina să ne putem ridica cu totu să mergem în țara noastră ca să poată trăi și cei săracii cu ajutoru celorlalți. Precum și cu ce vom ieși în țară să putem aduna cu vro un ajutor familiilor noastre, asemenea și cînd va fi să ieșim cu totul în țară, să ne putem ajutora cu care, boi, cai și cu altele de cele trebuințoase de la casele noastre fiindcă ai se iesiți cu aporptelier de țară. Iar de vom fi siliți a ne ridica de aici și a ne risipi la alte locuri mai depărtate o să pățim mai rău.

Această pricină înfiinţate judecîndu-se de Excelenţă ta să fim ascultaţi la aceasta a noastră plecată rugăgiune să fafacem de parte a tuturor, şi mare pomenire va rămîne exceselenţii tale. Pentru care ne avem cinstit răspuns.

Sibiu sept. [1]811

al Rîmnicului Galaction episcop Dimitrie Bibescu log[o]f[ă]t, Dimitrie Brăiloi log[o]f[ăt], Costandin Brăiloi clucer, Nicolae Glogoveanu clucer, Ioan Gănescu clucer, Gheorghie Bengescu pahar[ni]c, Cost[an]d[in] Buzăscu căminar, Nicolae Brăiloi pah[a]r[ni]c, Costandin Almăjan pahar[ni]c, Gheorghe Coţofeanu pah[a]r[nic]c, Ioan Lahovari stol[ni]c, Costandin Brăiloiu stol[ni]c, Titu Bengescu serd[ar], Costandin Zătreanu stol[ni]c, Cost[andin] Teohari serd[ar], Nicoară Prisiceanu biv serdar, Dim[itrie] Haralambie [serdar], Ioan Otetelişanu [medelnicer], Grigore Jianu med[elnicer], Amza Jianu sluger, Dimitrie Chinezu [sluger], Gheorghe Argintoianu pitar, Ioan Ghimpeţeanu pitar, Iordache Otetelişanu, Fotache pitar.

● Ediţii: A. Oţetea: *Solidaritatea românilor din Transilvania...*, p. 326—326.

88.

1821 octombrie 30. Biletul de iertare dat fostului pandur Dumitru sin Vasile din Cîrlogani.

Judeţul * Vîlcea,

Acest Dumitru sin Vasile ot Cîrlogani carele prin înşelăciune au fost înclinat cu apostaţii greci şi arnăuţi şi cunoscînd viclenia lor au venit de voia sa de şi-au cerut ertăciune căruia după poruncă i s-au şi dat şi acum merge la casa sa să-şi caute de munca lui şi de catre nimeni nici o supărare să nu aibă că am văzut că au fost pandur.

Ioan Lahovari medelnicer

● Arh. St. Rm. Vîlcea, D. I. XL/20. Ediţii: *Răscoala din 1821*, I., p. 380.

---

[1] În original: *sud.*

89.

1821 decembrie 7. Mărturie despre înrolarea la începutul răscoalei a trei locuitori din Tomșani în oștirea lui Tudor Vladimirescu.

Cu multă plecăciune închinîndu-mă, sărut cinstită mîna dumitale.

Cu multă plecăciune am primit cinstita porunca dumitale și toate cele ce mi să poruncește am înțeles.

Următori sînt cinstitei porunci arăta dreptul adevăr, cînd au plecat cîteștrei apostații din satul nostru, Tomșani anume Tănasie i Tudor Dumitru după slugerul Tudor, și luînd și un cal de la un boiernaș dă neam din satul Măldărăști, în care, viind și cu o poruncă apostaticească și cu totul vicleană ca să facă cinci sute de panduri din satele plaiului nostru, și umblînd prin satul nostru din casă în casă, care din lăcuitori să va cătăni să să citească, iar care nu va voi, să li să dea foc casălor și la tot ce va avea să să dea jaf casălor lor.

Și cu a lor vicleană amăgire mulți din prostime s-au înșălat. Nu le-au ajuns în județul nostru ca să jăfuiască, ci s-au dus de au robit și coconița dîmpreună cu coconașii dumitale, împreună cu cireada de vaci a dumitale și tot ce au găsit la casa dumitale. Aflîndu-mă și eu în satul Tomșani cu șăderea, unde să află și numiții apostați, în care arăt dreptul adevăr, pentru care întîlnindu-mă și chiar prin viu grai voi arăta drept toate faptele lor să socotească buna înțelepciunea dumitale.

Cînd au plecat dar în ticăloasa de Vîlce, ce au mai rămas, eu la ale lor netremnice fapte nu poci da nici un răspuns. Dar cînd mi să va porunci de către cinstitul divan ca să viu, întru toate sînt supus.

Insă : Tudor i Dumitru și Tănasie

De aceasta nu lipsi a înștiința, și cu multă plecăciune sînt al dumitale mai mic și prea plecată slugă.

Gheorghe ot Tomșani, boiernaș
eu popa Ilie, duhovnic, adeverez
eu popa Dinu, adeverez
eu diaconu Ioan, adeverez
eu Nicolae Sivărat (sic !), adeverez
eu Dumitru Modruzi, adeverez

eu Gheorghe Gudă, adeverez
eu Drăghici Modruzi, adeverez

Județul [1] Vîlcea,

Această scrisoare a numitului Gheorghe boiernașu dă neam, față fiind și numitul, arată că întocmai așa este de jafurile ce i s-au făcut de acei apostați la casa dumnealui căminarului Costin, pentru care am adeverit-o și noi, neputînd acum să vie să arate cu grai, ci-i dă înscris, față înaintea noastră.

1821, dechemvrie 7

Medelnicerul (?) Zamfir Bălteanu
eu Ion, adeverez
eu Radu sin Ion Marica, adeverez
eu Nițu sin Nicolae Pleașu, adeverez
eu Nicolae sin Dumitru Bărja, adeverez
eu Nicolae Mărinoi, adeverez
eu Costandin pîrcălabu cu tot satul mieu, adeverez

● Arh. St. București, Condiția curții de apel Craiova, secția II, 904, f. 20 v—21. Ediții : *Răscoala din 1821*, III, p. 15—16.

90.

1821 decembrie 16. Cercetarea făcută de Departamentul Criminal în vederea judecării procesului unor panduri pentru faptele lor în timpul revoluției.

De la departamentul creminalion

Gheorghe Bădălan pîrcălabu i Andrei brat, Preda armășălu și Radu cumnatu-său ot Răcani sud Mehedinți au jăluit cinstitei căimăcămii pentru polcovnicu Ianache ot Mologești și Ghiță Gloabă ot Ghioroiu sud Vîlcea. Arătînd jăluitorii, atît prin jalba ce au dat, cît și prin grai, înaintea noastră la judecată că în păresimile trecute, luîndu-să un cal al lui Dumitru pîrcălabul de către pandurii lui Solomon apostatu, au venit numitu pîrcălab cu un Barbu Sultan aici în Craiova de și-au luat calu de la acei panduri, prin ajutoru lui Solomon. Cînd atunci, aflîndu-să la închisoarea pușcării Preda armășălu de mai sus numit, pentru fapte tîlhărești, Solomon slobozin-

du-l din închisoare, i-au silit pă ei făr'de voie de le-au luat în chizăşie, cu cuvînt ca oricînd îl va cere, să îl dea în mînă. Şi peste două săptămîni, ducîndu-să Solomon cu pandurii săi la Motru au trimis doi panduri şi luîndu-l împreună cu Preda s-au dus de l-au făcut teslim în mîna lui Solomon şi au scăpat din chezăşie [1]. Iar de sînt acum trei săptămîni, viind numitu polcovnic şi cu Gloabă în satul lor, i-au apucat cu mare strînsoare a da pă Preda, zicîndu-le că sînt chezaşi pă dînsul. Şi ei arătîndu-le că l-au dat lui Solomon încă de astă primăvară şi s-au cruţat de chezăşia Predii, numiţii n-au vrut a le lua în samă întru nimic arătările lor. Ci mai întîi dîndu-le jaf casălor, le-au luat lucrurile ce să arată prin deosebită foaie. Apoi legîndu-i atît pă ei cîte trei, cît şi pă un Dinu brat Preda armăşălu, i-au luat pă cîte patru legaţi, silindu-i ca ori de unde vor şti să dea pă Preda. Şi pînă a nu pleca cu ei din sat, întîmplîndu-să de au venit un Ioan sin Dinu, vărul Predii, ce fusasă la ocnă de-şi cumpărase sare, au arătat către polcovnicul Ianache că Preda se aflä însurat la satu Şirineasa, sud Vîlcea. Şi numitul polcovnic n-au vrut ca să ia pă acel văr al Predii ca să-l aducă a da pă Preda în mînă, ci au plecat cu ei legaţi. Şi ducîndu-i pînă în satul Ohaba pă Amărada, acolo rugîndu-să de numiţi au slobozit pă Radu i pă Dinu fratele Predei.

Şi aducînd Radu adeverinţă satului de chezăşie pentru ei că nu vor dosi, i-au lăsat din legătură.

Şi luîndu-i, i-au dus pînă la satul Măciuca din sud Vîlcea, unde acolo rămîind polcovnicul Ianache, au oprit la dînsul pă Radu cumnatu Predii, iar pă Gheorghe pîrcă'abu i Andrei brat Preda i-au dat în mîna unui Preda Mişcoci po'eraşu cu carele plecînd ei a merge în satul Şirineasa ca să prinză pă Preda, s-au dus pînă în satul Bărbăriceni. Şi în marginea satului, vară fiind, le-au ieşit înainte un Marin ot... [2] carele de loc începînd a bate întîi pă poteraşi, Gheorghe pîrcălabu

---

[1] Întîmplarea are loc în ziua de 24 februarie, cînd poşta dă cai pentru „oamenii slugerului Solomon de la Ghioroiu cu hoţi" (Ed. Vîrtosu. *1821. Date şi fapte noi*, Bucureşti, 1932, p. 29).

Această pricină a mai fost cercetată şi la 24 februarie 1822. Din depoziţiile făcute la proces reiese că Preda armăşelu a fost în vremea răscoalei harmbaşa unei cete de „tîlhari". S-a aflat apoi la Drăgăşani împreună cu polcovnicul Solomon şi s-a retras pînă la Dealul Muierii (Arh. St. Bucureşti, Condica curţii de apel Craiova, secţia II, 914, f. 36—37 v).

[2] Loc alb.

sărind a-l scoate, acel Marin au tăbărît și pă el cu ciomagul, bătîndu-l foarte rău pînă l-au doborît jos. Î-au tăiat și punga de la brîu în care au avut taleri 52 în doaă mahmudiele bani domnești și i-au luat cu pungă, cu tot.

[Urmează expunerea amănunțită asupra întîmplărilor cu cei arnăuți pe nume și pricina pentru despăgubire, menționîndu-se că jeluitorii au dat chezășia pentru Preda numai pentru că au fost siliți de polcovnicul Solomon].

[Iscălesc :] Petre Stănescu vistier, Dumitrache Poenaru, Ioan Renghea, Theodor Podbăniceanu, Gheorghe Fotescu.

1821, decemvrie 16

• Arh. St. București, Condica curții de apel Craiova, secția II, 904, f. 35—36. Ediții : *Răscoala din 1821*, III., p. 16—17.

91.

1821. Raport asupra unor lupte între turci și arnăuți lîngă Rîul Vadului.

Excelenței sale, venerate baron !

După dizolvarea corpului lui Ipsilanti din Drăgășani din Valachia Mică, din lipsă de evenimente importante, am întrerupt continuarea rapoartelor. Deoarece trupele turcești își întăresc forțele mi-am luat libertatea de a-mi permite să vă raportez de cursul evenimentelor ce urmează.

După ultima înfrîngere a rebelilor, s-au adunat arnăuții sub conducerea serdarului Diamandi și vor să se regrupeze în Rîmnic.

Pe data de 2, turcii în drumul lor spre Rîmnic, au atacat la Rîureni arnăuții care s-au refugiat pînă la Cozia, serdarul Diamandi s-a baricadat cu 42 de oameni la Cozia, ceilalți arnăuți au fost urmăriți pînă la Cîineni unde turcii au prins un polcovnic și 12 oameni. În continuare turcii au pornit spre graniță și au ajuns ieri dimineața la ora 6 la avanposturile de la Rîul-Vadului.

Turcii au început să jefuiască și să răspîndească groaza între locuitori. Din pădure au apărut cîteva cete de arnăuți care au reușit să gonească turcii pînă la Luncă mai jos de Rîul-

Vadului. În timpul acestei bătălii, emigranții au reușit în cea mai mare grabă să treacă rîul, părăsindu-și toate bunurile dar scăpînd de săbiile turcești. Turcii reușesc să se regrupeze și pîrjolesc totul în calea lor, omoară cîteva sute de familii aflate în Lunca și le aruncă în Olt.

Arnăuții se grupează pe un deal și întrețin lupta pînă cînd numărul turcilor devine prea mare. Bătălia se întețește și gloanțele ajung avanposturile noastre însă fără a le răni.

Cînd focul s-a întețit prea tare și semnalul de încetare al bătăliei nu are nici un efect asupra luptătorilor domnul lt. maj. Dobay din ordinul domnului major Schivind, ordonă tragerea unei sarje la care turcii încetează imediat bătălia și arnăuții fug. A fost prins numai un singur arnăut în schimb au fost răniți mai mulți turci.

Conducătorul turcilor a dus tratative cu domnul major von Schivind care l-a tratat cu apă și tutun urmat de muzică turcească, cu care a fost condus pînă la Cîineni.

Noi ceilalți rămînem cu umilă supunere.

Umilul servitor al Excelenței sale
M. Kirichieb
G. Aron, Controlor.

● Ediții: A. Oțetea: *Solidaritatea românilor din Transilvania...*, p. 439—440.

92.

[c. 1821]. Ioniță Magheru întocmește o listă de cei cărora li s-au dat puști și pistoale.

1 pușcă cea cu ceva [sic !] lat s-au dat lui Dincă al Dincă Zorilești.
1 pușcă piorului [sic !] cea de la Pera.
1 pușcă la Nicolae Cioponea [ot] Cîrligei.
1 pușcă giuvertă [sic !] la Turceni.
1 părechе pistoale la Turceni.
1 părechе pistoale la Mihăiță ot Prunești.
1 părechе pistoale la Anghel Sitea.
1 părechе pistoale la Nedea arnăutu i un etăgan.

Ioniță Magheru

● *Muzeul memorial „Nicolae Bălcescu"*, nr. inv. 5756, orig. 1 f.

93.

[1821—1823 ?]. Locuitorii satului Tomşani-Vîlcea se plîng domnului împotriva a trei arendaşi greci care, fiind amestecaţi cu zavera, le-au luat turcii nouă catîri, iar ei cer locuitorilor să le plătească despăgubire 12 000 taleri pentru aceşti catîri.

Prea înălţate doamne,

Cu lacrămi fierbinţi jăluim înălţimii tale noi preoţii i lăcuitorii, fiindcă ne aflăm cu şăderea sub poala muntelui, între nişte pietre săci, pă moşiia sfintei mănăstiri Căluiu ; am avut arendaşi trei greci, anume Tănasie i Todor i Dumitru şi cînd s-au făcut zavere, s-au dus cîte trei la slugeru Tudor ; şi au venit cu carte ca să facă 500 de panduri [1]. Şi unu umbla cu oastea lui Iamandi şi unu era chelar la Iamandi.

Şi venind turcii împărăteşti au cercetat pe toţi apostaţii şi venind în satul nostru Tomşani [sic !] dumnealui ispravnicu Bălteanu şi dumnealui gi... [2] gibaşa ale dumnealui sălistieru [sic !] şi dovedindu-să cu adevărat că au fost între apostaţi, le-au loat 9 catîri ; şi acum după păra lui ne-am pomenit cu cinstită poruncă de la dumnealui căimăcamu, şi cere într-acea jalbă ca să-i plătim noi satu acei 9 catîri cu taleri 12 000 mie [sic !]. Şi luundu-ne cu slujitori ne-au luat la cinstitu isprăvnicat şi în faţe şezîndu cu numiţii, nu ş-au aflat nici o dreptate. Acum văzînd că nu foloseşte, zice că ori ne ia cu călăraşii să ne ducă la cinstitul divan al Craiovei şi noi ne stingem cu cheltuiala şi rămînem muritori de foame din pricina lui ; noao ni s-au loat buţi cu rachiu şi bucate şi fînul şi le-au dos de le-au mîncat cu tovarăşii lor şi noi am rămas numai cu trupurile şi nu ne-a mai întors nimenea nimic. Cu păcat va fi luminate doamne, luundu-i turcii acele catîre să ne apuce pă noi să dăm taleri 12 000 mie şi noi nu sîntem nimic vinovaţi.

Fierbinte ne rugăm înălţimii tale să fie luminată poruncă către dumnealui caimacamu Craiovii, să ne cerceteze cu numiţii şi să ne despăgubească de cheltuiala şi de agoniseala cîmpului ; şi să te milostiveşti a ni să ridica aceşte greci de pă satu nostru, că noi cu pările lor numite nu mai putem trăi.

---

[1] Scris deasupra rîndului : cu dumnealui... plăşii.
[2] Fiind scris pe deasupra altceva, nu se poate citi.

Iar nehodinindu-ne vreo parte, să fim sorociţi la luminatu divan.

Ai înălţimii tale robi,

Noi preoţii i megiaşii ot satu Tumşani, sudit [sic !] Vîlcea.
Eu popa Dinu adeverez
Eu popa Enea adeverez
Eu Duţă sin Ancuţii adeverez
Eu Dinu Armaşi adeverez
Eu Ion Gavrilă adeverez
Eu Gheorghe sin Diaconu adeverez
Eu Ion Modruzu adeverez
Eu Drăghici Modruzu adeverez
Eu Nicule Chivăran adeverez
Eu Ioniţe sin Radu adeverez
Eu Niculae sin Pătru adeverez
Eu Ion sin Hera adeverez
Eu Dumitru sin Hera adeverez
Eu Dumitru Gudea adeverez
Eu Gheorghe Gudea adeverez
Eu Gligore Râpeanu adeverez
Eu Gheorghe Murgu adeverez
Eu Dina sin Scanca [sic !] adeverez
Eu Gligore al Sandii adeverez
Eu Ion Târlea adeverez
Eu Gheorghe Râpeanu adeverez

Arh. St. Rm. Vîlcea, LXIII/48. Orig. hîrtie dublă cu filigran (21x16 cm), pătat de cerneală şi rupt la îndoitură. Ediţii : Al. Bălintescu, Ion Călin, Ion Popescu, *Documente noi în legătură cu răscoala poporului de sub conducerea lui Tudor Vladimirescu*, Craiova, 1954, p. 72—73, *Răscoala din 1821*, III, p. 336—337.

94.

1822 februarie 24. Hotărîrea Departamentului Criminal referitoare la reclamaţia lui Ianache Bodescu polcovnic din Vîlcea cu referiri privind jafurile făcute de panduri în timpul revoluţiei.

Pă aceasta anafora a judecăţii departamentului acestuia care s-au citit înaintea cinstitului divan. Şi s-au dat hotărîrea într-această judecată a să urma întocmai nerămîind mulţu-

mit. Ianache Bodescu polcovnicul județului Vîlcea cel ce n-am fost față la judecată.

În urmă au dat jalbă cinstitei căimăcămii împotriva lui Ghiță Gloabă care s-au aflat în cercetarea pricinii, făcînd arătare că în trecutul leat noiembrie călcîndu-se protopopul Costea de patru tîlhari au umblat cu potera după dînșii ai prinde ca un polcovnic de județ ce să află și neputîndu-i dovedi peste zece zile au venit aici la Craiova unde curtea cinstitei căimăcămii s-au pomenit cu Ghiță Gloabă, întrebîndu-l de s-au aflat pă acei tîlhari sau nu și spuindu-i că nu i-au dovedit numitul Gloabă au cerut să-i dea colac că știe el pă acei tîlhari și i-au îngăduit că de-i va da el pă tîlharii aceia în mînă va mijloci la stăpînire de-l va face căpitan de Olteț, atunci arătîndu-i că bimbașa acelor tîlhari este Preda armășelu de la satul Răcari sud Mehedinți și cum că au sumă de bani la dînșii asemeni arătînd numitul Gloabă și către dumnealui Panait ceaușul de catane și pă numitul Gloabă cu patru panduri ai lui de ajutor ca să prinză pe Preda cu tovarășii lui și mergînd cu potera la satul Răcari negăsind pe Preda l-au dus numitul Gloabă întîi la casa lui Gheorghe Bădălan pîrcălabu arătîndu-i că acela împreună cu un Barbu Sultan au luat pă Preda armășelu în chezășie de la închisoarea pușcării după a căruia arătare apucînd pă numiții arătați de chezași cu totul au tăgăduit că pă Preda nu l-au văzut de la plecarea lui Solomon pînă atunci aducîndu-i spre îndreptarea lor și măririi era ea să-i sloboază. Dar unde se află el la gazdă cu turcul aducînd gloabă o cămașe fămeiască și arătînd că au găsit-o la sora Predi și o cunoaște că este luată de la niște țigani ce i-au jefuit el împreună cu Preda cînd au fost la Drăgășani cu Solomon și au venit amîndoi pînă în dealul Muerii și împărțind jafurile între dînșii au plecat fieștecare la casa lui. mai aducîndu-i și șapte basmale i două brîne albe și asemenea încredințîndu-l cum că le cunoaște și pă acelea că sînt luate toate de la Drăgășani au rămas în bănuială că Preda au venit la casa lui și numiții nu vor să-l arate de aceia pă deoparte au luat acele lucruri dupt odor [sic !] și pă de altă parte ridicînd și pă Gheorghe Bădălan i pă Andrei brat și Preda și pă Radu cumnatu lor ca să-i trimită aici auzita cel Ioan vărul Predei, spunîndu-i că venind de la Ocnă cu sare au întrebat la cîrciumă de Preda și l-au dovedit că se află la satul Șirineasa însurat așa plecînd numiții ca să-l găsească au mers pînă la satul Stănești tot de sud Vîlcea și acolo auzind de

altă ceată de tîlhari că au trecut asupra muntelui au dat volnicia și două catane numitului Gloabă ca orcui va știi să prinză pă Preda ca un clăcaș ce este. Iar peste patru zile l-am întîlnit viind spre Craiova cu nevasta Predei și cu alți doi oameni căruia i-au mai dat și o catană de au venit cu turcul și acele lucruri aici iar el au plecat la isprăvnicat, după porunca ce-i trimisăsă care să văzu și de către judecată dintre trecuta lună noiembrie 29 scriindu-i că împreună cu toate catanele poteri să se scoale și făr de zăbavă să meargă la Drăgășani căci neducîndu-să îi trimite mumbașir turc și să primejduește și dintr-acea pricină nu am putut să vie cu acei găzdași de gloabă pentru pricina Predi ca să dea izbravnice pricini. Apoi după ce s-au dus la ispravnic și au săvîrșit porunca ce i s-au dat vrăind el să vie aici vază și de pricina aceasta ce sfîrșit au luat l-au întîlnit răvașul pîrîtului Gloabă prin care văzînd că-i scrie cum că hoțu ce n-a venit cu ei aici s-au pus la popreală, iar Preda armășelu s-au predat și au arătat că unii din tovarășii lui se aflä la București iar un Iordache Fârtat este în Edua și că după ce se va înfățișa cu dînsul la cinstitul Divan și să va da hotărîre va merge și el cu prepusul de va prinde și pă ceilalți, care răvaș că văzu scris din trecuta lună decembrie cu asemenea coprindere și cu aceasta să apară numitul polcovnic zicînd că rău s-ar fi îndatorat de către judecată numai după arătarea lui Gloabă ca să plătească pagubile și cheltuielile lui Gheorghe Bădălan și celorlalți de va ști Răcărenii la a căruia jalbă dîndu-să buiurdizmă cinstitei căimăcămii tot către acest departament ca să cercetăm și să arătăm în scris s-au scos de ființă înaintea noastră la judecată, jăluitorul polcovnic cu Ghiță Gloabă ce are să răspunză împotrivă zisă că el nici au arătat pă Preda de tîlhar nici pă Gheorghe Bădălan și pă Barbu Sultan de chezaș ai numitului Preda. Decît după ce au mers împreună cu polcovnicul și cu potera la satul Tatomirești au eșit la polcovnicul Gheorghe Buză vătășelul de acolo și i-au spus că chezaș Predii sînt numiții apărîndu-să cu tăgăduiri că nici pentru cămașă sau celelalte ce s-au găsit la casăle fraților Predii n-ar fi dat el încredințare către polcovnicul că sînt ale Predi luate din jafuri și cum că ne ar fi zis că au venit cu Preda până în Dealul Muerii unde au împărțit aceste jafuri precum arată polcovnicul fără numai au arătat numitului polcovnic că Preda au scăpat viu de la Drăgășani și au plecat

spre casa lui unde îl știa că șade la Răcari, făcînd și prinsoare înaintea judecății că de va da mărturie însuși jeluitorii Răcăreni că au făcut el acest fel de arătări către polcovnic și din pricina lui s-au zmăcinat jeluitorii însuși el să plătească toate cheltuielile numiților jeluitori ce să îndatorează polcovnicul a le plăti osăbi[t] lucrurile ce s-au luat din casăle lor de către amîndoi. După care aducîndu-să atît Gheorghe Buză vătășelu ; Gheorghe Bădălan pârcălabu și Andrei brat Preda armășelu mai întîi, Gheorghe Buză tăgădui că el nu știe să fi arătat polcovnicului pă Bădălan și pă Sultan că sînt chezași pă Preda decît în venirea polcovnicului și a lui Gloabă cu potera în satul lor, sau pomenit cu doi panduri ai numitului Gloabă viind la casa lui, cari după ce au căutat prin casă și iau luat cîteva lucruri, l-au rădicat și pă el făcîndu-l că este gazdă de hoți și ducîndu-l în sat la Gloabă și la polcovnicu l-au apucat numiții ca să-i ducă la Gheorghe Bădălan și Barbu Sultan cu cuvînt că aceștia sînt chezați pă Preda unde i-au și dus la casa lui Bădălan deteră încredințare și Gheorghe Bădălan cu Andrei brat Preda în frica lui Dumnezeu și cu sufletele lor că cu adevărat numitul Gloabă au încredințat pă polcovnic cum că el au venit cu Preda și cu un Fulga Țiganu de la Drăgășani pînă în Dealul Muerii și acolo mîncînd un miel au împărțit jafurile ce le făcusă cît umblase în apostasie și au zis Gloabă că cunoaște acea cămașe celelalte lucruri ce s-au găsit la frații Predi că sînt din jafurile ce le-au luat Preda la împărțeala lor în Dealul Muerii deosebit au mai adus jeluitorul polcovnic și pă Nicolae Sulescu logofătu carele făcu arătare, că într-o sară aflîndu-să în curtea căimăcămiei vorbind cu polcovnicul au venit și Ghiță Gloabă la dînșii și întrebîndu-l polcovnicu cine este i-au spus că este polcovnicu Ianache Bodescu din Vîlcea întrebîndu-l și polcovnicu pentru dînsu i-au arătat că Ghiță Gloabă apoi au întrebat Gloabă pe polcov[nic] de au dovedit tîlharii că au călcat pe protopopul Cîrstea, i-au spus că umblă după dînșii și nu au putut să-i dovedească. Atunci, Gloabă au zis către polcov[nic] că el i-au dovedit și îi știe cine sînt acei tîlhari. Așa chemîndu-l deoparte [sic !] zicînd lui Gloabă că de va fi un adevărat și va prinde pă acei tîlhari va iconomisi către stăpînire de-l va face căpitan de Olteț. La această arătare nemaiputînd Gloabă să tăgăduiască, zisă că adevărat el au arătat către polcov[nic] și la vătășia cins[titei] căimăcămii pentru Preda că este unul

dintr-acei tîlhari ce au prădat pă protopopu Cîrstea, care umblă jăfuind și pă Amăradie. Iar pentru arătarea ce face Gheorghe Buză, vătășelu i Gheorghe Bădălan și Andrei brat Preda, tăgăduește Gloabă, zicînd că el nu au arătat către polcov[nic] cum că au venit cu Preda pînă în Dealul Muerii și au împărțit nișcaiva jafuri între dînșii, nici nu s-au făcut cunoscînd pă acea cămașă i celelalte lucruri ce s-au găsit la casele fraților Predii și să zică cum că sînt aduse de Preda din jafuri, ori să-i arate pe ei de chezași ai numitului Preda. Ci să năpăstuieștt zicînd că are de urmărire pe acel Panait ceaușu ce-au fost atunci cu dînsul și de față la judecată nu l-au adus din care să înțelege să pătimească jăluitorii mai multă cheltuială și pieiciune, căci destulă vreme au avut decînd s-au început judecată și pînă acum să-și facă aducăciune, au avut de măsărie spre îndreptarea sa.

Deci fiindcă numitu Gloabă să cunoaște că au fost pîrît asupra Predii și din arătarea lui Bădălan și-a lui Andrei i a lui Gheorghe Buză, să înțelege că el au arătat pă numiți[i] către polcov[nic] de chezași ai Predii, iar un Gheorghe Buză pentru el pricinuiește. Din care pricină li s-au întîmplat zmăcinase și cheltuieli. Asemenea și polcov[nicul] iarăși nu au urmat chipul dreptății ca, după ce au cercetat în fața locului și au dat sătenii de acolo măsărie pentru numiții că nu sînt chezași pă Preda să-i fi lăsat în pace a nu-i rădica de la casile lor să-i poarte prin alte județe. Cu cît mai vîrtos că i-au spus acel Ioan, vărul Predii, că se află numitul Preda însurat la Șirineasa, amîndoi numiții polcov[nici] și Gloabă deopotrivă fiind vinovați la aridicarea și zmăcinarea jăluitorilor, judecată au găsit cu cale ca din t[a]l[eri] șaptezeci și șapte p[a]r[ale] 20, cheltuiala i paguba jăluitorilor ce s-au dovedit că li s-au pricinuit să plătească polcovnicul t[a]l[eri] 31 p[a]r[ale] 20 și Gloabă t[a]l[eri] la ce au făcut-o jăluitorii adăstîndu-l a veni luni în săptămîna brînzii, după sorocul ce și-au pus ca să să dea izbrănire pricinii și n-au venit. Așa eșind de la judecată s-au învoit cu jăluitorii și au dat polcovnicul t[a]l[eri] 20 și Ghiță Gloabă au primit să dea t[a]l[eri] 57 p[a]r[ale] 20, din care au și răspuns t[a]l[eri] 20 și pentru t[a]l[eri] 37 p[a]r[ale] 20, au dat la mîna lui Bădălan zapis cu soroc de 2 săptămîni. A cărora mulțumire și învoială ce au făcut între dînșii și judecata găsește cu cale a să urma întocmai. Iar pentru t[a]l[eri] 52, s-au luat lui Bădălan pârcălabu de către acel Marin, fiindcă polcov[nicul] după două soroace ce s-au pus înaintea judecății

nu au adus pă acel Marin, urmează ca însuşi numitul polcov[nic] să-i plătească. Pentru că au prins pe numitu şi n-au despăgubit pe jeluitor, părerea noastră într-acest chip este. Iar hotărîrea urmează a se da de cins[titul] divan.

Petrache Stăncescu vistier, Dumitrache Poenar, indescifrabil [1].

● Arh. St. Bucureşti, ms. 905, f. 36—37 v.

95.

1822 august 4. Porunca caimacamilor Ţării Româneşti către vătafii de plaiuri ai judeţelor referitoare la măsurile pe care să le ia împotriva apostaţilor şi arnăuţilor.

Noi caimacamii Ţării Româneşti

Porunci la plaiurile din 12 judeţe

Vătaşe de la plaiul... [1] judeţul... [2] îţi facem în ştire că ne-au venit la auz cum că la unile din plaiuri s-au ivit făcători dă rele şi hoţi dintre apostaţi şi dintre arnăuţi, ci fiindcă aceasta este cea dintîi treabă delicată a avea ticăloşi lăcuitori odihnă să-şi caute de hrana lor i dă înplinirea celor cu rănduială cerute de aici cum la drumaşi i neguţătorii să-şi aibă umbletul lor cu liniştire să nu pătimească vre un rău ; de aceia s-au făcut potecaşi şi plăiaşi în dăstui, fiind pentru aceasta straşnică poruncă a mării sale prea înălţatului nostru domn, ci dar să nu te înşeli că şi acum vor fi urmările de mai nainte, adică poruncile ce să dau să trec cu nebăgare dă seamă, având nădejde de ajutor ca şi de să ve întâmpla cevaşi vei scăpa, că măriia sa cu străşnicie ne leagă pentru unile ca acestea i pentru catahrisit de jafuri, să le întâmpinăm cu toate mijloacile fiindcă hotărâre neschimbată are pă cei cu vini mai mici să-i pedepsească cu târgul şi ocna, iar pă cei cu vini mai mari cu spînzurătoare. De aceia dar, straşnic îţi poruncim să întăreşti marginea cu pază bună, şi unde se va ivi ori ce făcători dă rele, să mergi însuţi cu plăiaşi i potecaşi îndăstui ca să-i prinză ori vii ori morţi să nu scape ; să dai poruncă sa-

---

[1] A treia semnătură.
[1] Loc alb.
[2] În slavonă în original : *sud.*

telor ca unde se va ivi dăspre o parte să-ți dea de știre în dată, iar pă de alta, să sară și ei dă ajutor pentru prindere; cum și cei ce vor veni de dincolo arnăuți cu arme, armele să le oprești, și acel om de va fi cu bănuială să-l trimiți cu înștiințare la dumnealor ispravnicii județului ca să-l trimită la cinstita Spătărie; iar dă va fi om știut să-l slobozi făr dă arme înștiințând iarăși la dumnealor ispravnicii județului cine anume este și ce arme i s-au oprit; la care aceasta să fii cu ochi dăschiși a priveghea zioa și noaptea ca să nu găsească mijloc făcătorii dă rele, a să face cete ci mai nainte să întâmpini, sau cete de vor fi să săriți îndată a-i prinde, urmând povățuirile ce-ți sânt date și mai nainte pentru aceasta, căci de te vei lenevi și va eși dintr-acest plai niscai făcători dă rele, sau să vor face lăcuitorilor niscai jafuri să ști că cu nici un mijloc nu vei putea scăpa dă cea mai grea pedeapsă cu moartea dă către măriia sa domnul nostru, la care și noi vom fi devagi, și de urmare că ai pus porunca aceasta în faptă să avem înștiințare.

1822 august 4

Barbu Văcărescu,
Dumitrache Racoviță,
Costandin Bălăceanu,
Mihalache Malinescu,
Scarlat Mihăilescu.

Arh. St. București, Colecția „Manuscrise", nr. 96, f. 319, copie.

96.

1822 august 31. Jalba lui Andronache Scordilă către Divanul Craiovei în pricina ce o are cu Popa Stan și diaconu Vasile pentru moșia Otești-Vîlcea, referiri la pagubele din timpul revoluției.

Către prea cinstitul Divan,

Cu plecăciune fac arătare cinstitului Divan că luînd întru căsătorie pă fica dumneaei Uții Mileascăi, cu care mi s-au și dat o moșioară de zestre, Oteeștii, din sud Vîlcea și de sînt vreo cîțiva ani, încă trăind răposata soacră mea în viață, să sculase cu împotrivire un popa Stan și diiaconu Vasile, asu-

pra orînduiților ce i-au avut pă acea vreme, purtînd dă grije, pă care i-au bătut de moarte, strigînd că ei sînt stăpînii moșii, făr dă a avea niște sineturi cu care să poată încredința judecata. Și dînd jalbă, pă acea vreme, răposata soacra-mea cinstitului Divan i-au și cu mumbașir și li s-au făcut cuvincioasa răsplătire. Acum sînt trei ani decînd m-am căsătorit și din pricina acestor doi împotrivitori nu am putut vedea nici pe jumătate coreonișitul [sic !] havaet al pămîntului, puind la căi și pă ceilalți clăcași. La toate celelalte moșii boerești și mănăstirești fac locuitorii cîte 12 zile de clacă, după Pravilă, iar eu pentru ca să rămîie mulțumiți i-am lăsat numai pă cîte 10 zile, făcîndu-și toți agoniseala cu îndăstulare pentru tot anul, făr de a mai avea trebuință pă la alte moșii. Copaci roditori tae apururi nu numai pentru a lor trebuință, ci încă își fac și alișverișí, fiind dintr-înșii și meșteri de lemn și aceștia pă alte moșii nu să urmează, fiind cu totul poprit a nu tăia, fără numai lemne uscate dă foc. Și după ce au atîtea înlesniri și fac dă capul lor aceia ce vor, făr de a mai întreba dă ce va fi. Apoi nici 10 zile de clacă nu sînt mulțumiți să facă, nici datoria dijmii nu vor să o dea. Încă avînd un heleșteu cu pește pă această moșie, în vremea apostării iarăși ei cei după moșie l-au slobozit și au luat tot peștele dintr-însul de l-au mîncat ; cu care cheltuisem peste t[a]l[eri] 800.

Pentru care fierbinte mă rog cinstitului Divan cu această hotărîre [a] acestor de mai sus arătată pricină că îndestue stînje[niri] și prăpădenie mi s-au întîmplat, precum este știut tuturor, și acuma mă aflu în desăvîrșită apelpisie. Pă aceşti următori ani am avut un fecior orînduit purtător de grije acolo pentru strîngerea dijmurilor și făcîndu-le cerere de bani[i] dijmii fînului anului trecut iarăși un frate al popi[i] cu a sa învățătură l-au bătut foarte rău.

Așadar cu chipul care se arată aceștia doi împotrivitori și mie poate să-mi facă omor, dintr-al cărora pricină nici eu pă la moșie nu pot a mă mai duce. Pentru care iarăși mă rog ca să să dea porunca cinstitului Divan, ori să-și răspunză datoria pămîntului, sau să se mute pă altă moșie unde vor știi, căci va fi cu păcat aceşti doi zavîstruci și sălnicie să șadă pă moșie fără dă a-și răspunde havaetul pămîntului, încă sînt

și pricină celorlalți, că rămîne la mila și hotărîrea cinstitului Divan.

Și cu plecăciune sînt prea plecat,
Andronache Scordilă

De la căimăcămia Craiovi[i]

Cinstiți dumneavoastră boieri ispravnici ai județului. Aducînd înaintea dumneav[oastră] pă pîrîți să audă toți pricina de față cu jăluitorul și asupra dreptății urmînd să-i apucați după pravilă a-și răspunde cele drepte ale pămîntului, spre a nu rămînea jăluitorul păgubași dă dreptul său. Iar pentru împotrivirile și zîzăniile ce fac să cercetați dumneav[oastră] și precum veți dovedi să faceți alegere în scris, cu care să vină și la Divan să să hotărască. [1]822 august 31.

L. S.

Județul Vîlcea

Dogniciru pă... să aducă pă pîrîți din jalba aceasta împreună cu cei mai jos arătați tovarăși și cetași ai lor ca să se înfățișeze la judecată cu jăluitorul.

Popa Stan, Diaconu Vasile, Petrică sin Maria ce-au bătut pă ispravnicelul moșiei Oteești.

● Arh. St. Craiova, Colecția documente XXXIX/21.

97.

1822 octombrie 17. Cererea marilor boieri către domn de a se pune în vedere locuitorilor de pe moșiile mănăstirești și boierești să nu umble cu pricini și zăticniri.

Prea înălțate Doamne

Facem arătare mării tale că locuitorii țării de obște ce sînt șezători pe moșiile mănăstirești și boierești și ale altor pămînteni, din trecuta răzvrătire, foarte mult s-au nărăvit și să îndărătnicesc a face clacă pămîntului cea obișnuită și alte[le] stăpînilor moșiilor care sînt canonisite și orînduite [de] pravila pămîntului și condicile Divanului. Care, pentru această ne-

supunere a lor nu să poate odihni nici auzul măriei tale cu zălbi, nici stăpînii moșiilor nu pot a-și lua dreptul ce li se cuvine.

De aceea, ne rugăm să poruncești măria ta cu milostivire, ca să se facă porunci domnești de la cinstita Visterie către toți ispravnicii județelor, care să se citească din sat în sat, întru auzul tuturor lăcuitorilor, spre a să supune și a fi următori la toate cele drepte și orînduite de pravila pămîntului către stăpîni[i] moșiilor pe care lăcuesc, ca cu acest nizam și întocmirea pravilii să se păzească.

Și Divanul măriei tale să aibă odihnă de zălbile ce să dau pă toate zilele pentru această pricină. Și care nu să vor supune la cele ce sînt îndatorați după pravilă, să-i supuie dumnealor ispravnicii și făr de voia lor. Asemenea, să mai îndatoreze dumnealor ispravnicii și pă scutelnici și poslusnici a-și răspunde dreptul lor către stăpîni, iar să nu umble cu feluri de pricinuiri și zăticniri la cele ce sînt datori după așezămîntul ce-l au.

Și hotărîrea cea desăvîrșită, rămîne a sî face de către înălțimea ta.

1822. oct. 17

Costandin Crețulescu
Barbu Văcărescu
Dumitrașcu Racoviță
Istrate Crețulescu
Mihalache Manu
Nicolae Golescu
Fotache Știrbei, Nestor, Scarlat Mihalache, Mihai Filipescu, Ștefan Belu.

● Arh. St. București, ms. 99, f. 164 v.

98.

1822. Recomandare dată de boierii olteni fraților Otetelișeanu pentru a primi ranguri boierești cu referiri la atacul efectuat de panduri asupra conacului din Benești-Vîlcea.

Prea înălțate doamne,

Cu multă plecăciune înștiințăm [pe] măria ta pentru doi frați ; Iordache și Grigore Otetelișanu, ce după moșia ce o

au le zice și Benești, că sînt feciori de boieri, fii ai răposatului vel visti[er] Ioan Otetelișanu carele au murit de sînt peste ani 30. Și numiții rămîind copii mici, însărcinați cu grea datorie părintească și în răspundere de zestri la trei fete mari ale dumnealor, periusia casii părintești toată numai o moșie, prin bune și drepte mijloace, cu care s-au purtat, ușurîndu-să de acea datorie și zestri. Și văzîndu-să că au ajuns de vîrstă fără învățătură de carte și la atîta sărăcie, cît nu le da mîna să plătească la dascăl, s-au închis de sine-și la moșie unde, cu o prea puțină de la dascăl începere de învățătură a limbii grecești prin multă silință ce-au pus numai cu singure cărțile ce-au avut au izbotit pînă le-au fost în putință. Și tot fără dascăl căzînd la învățătură inginerlîcului, l-au învățat atîta [în]cît s-au făcut singuri cu mîinile sale din ergaliile ce-au văzut închipuite la matematică, cîte au cunoscut că le sînt înlesnitoare spre întrebuințarea măsurii de moșii și rădicării de hartă, arătîndu-să între pămîntenii de dincoace de Olt cei mai întîi următori acestui epistiuni, cu care mult folos au făcut patriei la hotărîniciile ce din porunci domnești și ale divanului au fost orînduiți. Sînt și peste zece ani decînd acest Iordache slujește între judecătorii departamentului, fiind cel mai întîi cu cunoștiințe la judecăți și păzitor [al] dreptății. Dar din cele mai sus arătate pricini să află amîndoi trecuți cu vîrsta peste 45 ani și nu s-au învrednicit la vreun cin de boierie. Nenorocirea le-au stătut împotrivă și la începerea apostasiei căci, neputincioși fiind ajunși neștiind și sfîrșitul s-au strîns multe familii de boieri la casele dumnealor, fiind ca o culă și socotînd că se vor putea apăra de apostați. Unde, coprinzîndu-i peste 400 apostați au ținut război cu dînșii trei zile, pînă au sfîrșit gephoneaua. Și mai înmulțindu-se apostați nemaiputînd ținea război au căzut în mîinile lor ; pă unii i-au lăsat numai în cămăși, iar pe alții spre mai mare batjocură i-au despoiat și de cămăși lăsîndu-i în pielea goală. De la care scăpînd numai cu trupurile și abia vii, în haine țărănești au fugit în țara nemțească, unde au trăit cu milă și cu împrumutare, până cînd au venit oștirile împărătești. Și eșind în țară, de nici o altă chiverniseală nu s-au putut împărtăși, decît iarăși judecător la departament și aceasta după trebuință iar nu drept chiverniseală. Deci, nemairămînîndu-i nici o nădejde aleargă la mila mării tale, ca să te milostivești a să împărtăși de bogatele mili. Luminate doamne, cu noi toți boierii este rudă, fecior de boieri, și în vîrstă peste 45 de ani,

carele cînd nu ar fi avut greutate și sarcina datoriei, după cădere și după cinstea neamului și după ajutorul firii, purtîndu-să cu înțelepte mijloace, putea să fac acum un paharnic sau un clucer mare. Pentru aceia rugăm [pe] măriia ta cu umilință să te milostivești a rădica acest neam căzut, cu cinste și cu chiverniseală după cum Dumnezeu te va lumina, pentru că ne este la toți cu necinste să-l vedem pă urma slujitorilor boierești și altor proști carii, în străina stăpînire a grecilor, cu dare de bani s-au făcut ceea ce nu li să cădea. Și va rămînea vecinica pomenire înălțimii tale, iar anii mării tale [să] fie mulți fericiți în domnescu scaun.

1822

Al măriei tale prea plecați, slugi

Dumitrache Bibescu, Dumitrache Brăiloi logof[ăt], Costandin Brăiloi clucer, Nicolae Glogoveanu clucer, Ioan Gănescu clucer, Gheorghe Bengescu pahar[nic], Cos[tan]din Buzăscu căminar.

● **Arh. St. Craiova, Colecția documente, CLXXI/5** copie chirilică

99.

1823 iulie 27. Porunca dată de vătaful plaiului Horezu mumbașirilor orînduiți cu cositul fînului pentru oștirile turce ti să înceteze cositul fînului clăcașilor din satul Greci.

Plaiul Horezu,

Nistore mazilule și popa Petre Măgurene boiernașule de neam, ce sînteț[i] orînduiți mumbașiri la satu Greci pentru cositu fînului împărătesc, cum v-au alunecat firea de v-aț[i] îndrăznit să cosiț[i] fînul acestui Niță Chiulan birnic în vreme că nu sînteț[i] porunciți să vă amestecați la birnici, fără numai la breslele care vi s-au dat în scris, mai vîrtos că nici în scris nu vă este dat să cosiț[i] fînu jăluitorului. Pentru care a voastră rea urmare, cu toate că erea să trimiț mumbașir a vă aduce cu trapăd și să vă lăsați căzuta dojenire, dar, trecînd cu vederea, iată vă poruncesc pă de o parte să lăsaț fînul jăluitorului în pace și nesupărați și pă de altă parte părăsiți-vă de unele ca acestea, căci de vă voi mai dovedi că iarăși aț[i]

cosit fînul birnicilor să știți cu hotărîre că pre viul Dumnezeu vă aduc aici și vă trag cîte cinci sute la falangă spre pilda și [a] altora și păcatul să nu fie al miieu.

[1]823 iulie 27

Costandin (?) Măldărescu vătaf.

• Arh. St. Rm. Vîlcea, Col. Documente LXXIX/original hîrtie infolie.

100.

1823 noiembrie 27. Învoială între sătenii din Copăceni și mănăstirea Cornetul pentru împlinirea zilelor de clacă din anul revoluției.

Adecă noi toți sătenii Copăceni, cari mai jos ne vom iscăli cu numele, dăm zapisul nostru la mîna sfinției sale părintelui Anăstasi, egumenul sfintei mănăstiri Cornetul, precum să se știe că, apucîndu-ne de zilele clăcii anilor trecuți, cum și din anul zaverii, ca să le plătim bani, și neavînd bani ca să-i dăm, am venit la vătășie, unde ne-am învoit ca din anul zaverii să-i facem numai cîte șapte zile de clacă și care din noi nu vom munci, să avem a-i plăti ziua pă douăzeci parale, pe acel an, iar pe l[ea]t [1]822 și [1]823, pentru cîte zile am mai rămas rămășiță, ne-am rugat ca iarăși în lucru să ne prinză acele zile. Și acum, pe iarnă ori la ce ne va pune să fim datori a sări și a munci, ori la ce ne va porunci. Iar, care din noi nu ne vom supune a sluji să ne facem zilele acestor ani, să fim datori a-i plăti ziua po. tl. unul, după pravilă. Și ca să fie această învoire a noastră, ce înaintea vătășiei am făcut-o, statornică, am rugat și pe dumnealui vătaful plaiului ca să întărească acest zapis. Aceasta !

1823, noiemvrie 27

Eu Florea Gușlă ot tam adeverez
Eu Marin Cojocar ot tam adeverez
Eu Onea Ungureanu ot tam adeverez
Eu Anghel Ciumac ot tam adeverez
Eu Pătru Vier ot tam adeverez
Eu Barbul Hratapețu ot tam adeverez
Eu Toma ot tam adeverez
Eu Păun Petco ot tam adeverez

Eu Florea Hratapețu ot tam adeverez
Eu Ion Lăzărescu ot tam adeverez
Eu Ion Lupul ot tam adeverez și cu tot satul

Plaiul Loviștii

Amîndouă părțile viind înaintea vătășiei, după învoială ce au făcut-o față fiind amîndouă părțile, m-au rugat de am întărit și am iscălit acest zapis.

1823, noiemvrie 27

Ianache vătaful

● Arh. St. București, M-rea Pantelimon, doc. I/II, orig. rom. Ediții: *Revoluția din 1821*, III, p. 327—328.

101.

[1824 ianuarie 22]. Plîngere adresată Divanului Craiovei de Nicolae Chiulan din satul Greci, plaiul Horezu, împotriva lui Costandin Murgu, ceauș de plai, care îl nedreptățește și l-a pîrît că are pistoale.

Cu genunchi[i] plecați și cu izvor de lacrimi jeluiesc cinstitului Divan ca să-mi aflu dreptate[a] cu un Costandin Murgu din satul nostru Greci, fiindcă în ani[i] trecuți am loat bani de la negutători, ca să cumpăr prune să cîștig și eu să-m plătesc biru. Iar eu pe unde am dat arvun[ă], iar numitul au dat bani peste arvuna mea, tot în zioa aia. Iar eu am făcut rachiu și numitul m-au tras la judecată și rămîndu-l mi s-au făcut carte de judecată, iar el fiind ceausi de plai m-au tras al doilea, vorbind cu vătaful ca să-l facă tovarăși pe rachiu și mi-au luat și rachiu și dintr-acel rachiu am rămas datori la negutători t[a]l[eri] 30. La care acei bani i-am dat de gloabă vătafului Stavri pe vorbele ceaușului, zicînd că a-și fi avut pistoale. Iar mi-am dat sama cine mi i-au luat și-n pîra lui nu mai s-au ținut vorba în seamă și m-au prădat cu acei bani și mi i-au mîncat doao car[e] de fîn și au [ar]să și surcele pe locul mieu fiind eu fugit. Și acum au mai cosit o livadie de doao car[e], iar eu ducîndu-mă să cosesc un loc ce l-âm pomenit al tatei, el au venit și m-au bătut de moarte, zicînd că este cumpărat, că au cumpărat stînjeni 50 și merg pe acolo. Și el, nefiind hotară, va fi cu păcat să ne ia locurile, măcar

că mai nu știu cînd i-au cumpărat, că va să să împarță pe doi moși, fiind vînzătoarea stearpă, fiind rudă cu noi.

Ci mă [rog] cinstitului Divan ca să fie o cinstită poruncă către dumnealor boieri[i] ispravnici a mă cerceta cu dînsul a nu rămînea păgubași sau să fie adus aici să mă judec cu dînsul față înaintea cinstitului Divan că va fi cu păcat să rămîi păgubaș[i]. De aceasta mă rog și cum d[u]hul sfînt va lumina cinstitul divan asupra sărăciei mele.

Prea plecați

Nicolae Chiulan Staunci[i] ot satul Greci, plaiul Hurezului jăluitor.

[Rezoluție :]

Costandin Cîmpineanu biv vel logofăt caimacamul Craiovei

Cinstiți d[umnea]v[oa]str[ă] boieri ispravnici ai județului să-i judecați după dreptate și să-[i] îndreptați. Iar neodihnindu-să de acolo vreo parte cu alegerea în scris să-i sorociți la Divan.

L. S. 1824 gen[a]r[ie] 22

indescifrabil

● Arh. St. Rm. Vîlcea, D. I. LXXIX, orig. hîrtie difolio cu sigiliul caimacamului.

102.

1824 martie 20. Clăcașii din satul Fișcălia (Vîlcea) sînt constrînși să cedeze bisericii Crețulescu moara construită de ei „în vremea zaverii... în silnicie și fără știrea" bisericii, stăpîna moșiei.

Zapisul nostru celor mai jos iscăliți din satul Fișcălia. Fiindcă în vremea zaverii, adecă a zăvlidirii [1] vremii, șezători fiind pe moșia Plăvicenii din sud Olt, ce este moșie a bisericii Crețulescului din București, în silnicie și făr'de știrea stă-

[1] Corect : răzvrătirii.

pînului moșii ne-am fost apucat de am făcut o morișcă pe apa Siiului, ce trece prin moșie, de care aflîndu preasfinția sa nu ne-au îngăduit nici într-un chip ca să o stăpînim, fiind făcută făr' de știre și făr' de așezămînt. Așadar noi cunoscîndu-ne greșeala am dăruit-o de a noastră bună voie danie bisericii sfinților arhangheli ca să o stăpînească în veci dispre noi și dispre copiii noștri.

Și spre încredințare de bună danie am iscălit punîndu-ne și degetele în loc de pecete, împreună și alte obraze mărturie.

1824, mart. 20

Eu Stan Mozacu
Eu Ilie Bratu
Eu Dumitrașcu
Eu Barbu Bratu
Eu Stoian
Eu Ilie sin Ștefan
Eu Preda Unchiașu
Eu Gheorghe

Eu Mihai Negrilă
Eu Dan sin Ștefan
Eu Stan Durac
Eu Stan pîrcălabu și tot satu martori
Și am scris eu popa Florea și martor

[Mențiunea :] „Zapisul și dania morișcii de la Fișcălie"

● Acad. R.S.R., doc. DXCIV/171, orig. rom.

103.

1824 septembrie 10. Hotărîrea Departamentului Cremenalion în judecarea lui Iordache Fârtat din Dozești, județul Vîlcea care a săvîrșit tîlhării în vremea revoluției și după aceea.

De la Departamentul Cremenalion

Cu porunca cins[titei] căimăcămi s-au dat în cercetarea judecăți departamentului Iordache Fârtat de la satul Dozăști, sud Vîlcea, carele s-au trimis de către dum[nea]lor boieri[i] ispravnici ai acestui județ cu înștiințare către cinsti[ta] căimăcămie și tacrir din partea polcov[nicu]l[ui] de județ Gheorghe Bonciu că el împreună cu 7 tovarăși ai săi : Radu Forța ot Popoveni sud Dolj, Dinu Tapu ot satul Mierea și Ion Carabetigă, i dumnealui stolnic Cos[tan]din Zătreni ; i Nicolae Cruce i Ion Cruce brat ego, din sud Gorj i Vasile ot satul Purcelanii tot din sud Gorj și Nicolae Haita ot Calafat în l[ea]t

[1]821, tîlhăreşte au călcat pă Matei Fârtat, tot de la Dozăşti, pă care căznindu-l şi arzîndul cu foc pă el i pă nevasta sa şi copii săi, l-au jefuit cu banii şi alte multe lucruri. Cum şi astă iarnă tot numitul Iordache singur au săvîrşit multe călcări şi prăzi locuitorilor din partea locului. Pentru care fiindcă ceilalţi 7 tovarăşi ai lui Iordache ce se aud mai sus nu s-au prins, ca să fie de faţă la cercetare anume. După arătarea ce am făcut prin anaforoa cinsti[tei] căimăcămie spre a să prinde şi acesta să să aducă la judecată, s-au şi orînduit mumbaşir armaşi cu porunca cinsti[tei] căimăcămii şi din toţi au mai [prins] pă Radu Forţan ot Popoveni iar pă ceilalţi 6 nu i-au putut prinde. Şi aceşti 2, Iordache Fârtat şi Radu Forţan puindu-să faţă la judecată cu Matei Fârtat jăluitorul, mai întîi au făcut arătare că el fiind în pedeapsa ocnei pentru vină de fur nepărăsit în l[ea]t [1]821 spărgîndu-să ocna de către căpeteniile apostolaţilor, pe lîngă alţii vinovaţi ce-au fost în ocnă au scăpat şi el cu Radu Forţan şi cu ceilalţi 6 inşi mai sus numiţi cari să afle şi ei tot în pedeapsa ocnei, s-au întovărăşit cîte 8 şi prin ştiinţa şi îndemnarea lui în duminica paştilor noaptea spre luni au călcat pe numitul Matei Fârtat pă care l-au căznit şi l-au ars pă el şi soţia i copii jefuindu-l cu bani şi alte lucruri. Şi de la numitul Matei plecînd cîte 8 au mers pînă aproape de Dunăre 6 dintr-înşii au întors înapoi. Iar numitul Iordache i Nicola Haita trecînd peste Dunăre i-au prins turci[i] şi i-au dus la Dii, unde cunoscîndu-să Haita de uni, alţii că este hoţ vechi s-au tăiat, iar el au rămas la închisoare pînă la trecutul l[ea]t... cînd atunci scăpînd şi trecînd dincoace, au tras la un Vasile şi la un sîrb ot Româneşti sud Vîlcea, la care sîrb zice că au şezut pă iarna trecută pînă cînd au fost 4 zile înaintea sfîntului Vasile, apoi au mers la satul său Dozăşti, [unde] l-au ţinut mumă-sa Ioana preoteasa o noapte şi o zi ascuns, a nu-l... ţi cei căzniţi şi jăfuiţi dă dînsul. Şi nefăcînd părăsire s-au apucat iarăşi de tîlhărie spărgînd pivniţa lui Matei Fârtat şi a fiu său Mihai, luîndu-le bani şi alte lucruri ce-au găsit, bani, vin, rachiu pe care l-au băut cu popa Ion cumnatu-său, ţiindu-l şi acolo ascuns o zi şi o noapte. Au fost şi [în] casa cumnatu-său Preda Oaie unde şi acolo, au şezut ascuns iarăşi o zi şi o noapte. Au mai... şi o soaţă a lui Cincă catana bănească ot tam de la care au luat şi rachiu i găinile ce le-au avut, din care au lăsat şi numitului până 2 găini i o piele argăsită de capră, din pieile ce au luat de la Matei Fârtat. Şi de acolo plecînd au

mers la cei doi sîrbi din Româneşti împărţind jaful cu dînşii. La care sîrbi cu porunca cins[titei] căimăcămii trimiţindu-să mumbaşir armăşei nu i-au putut găsi, fiind dosiţi. Iar la trecuta apr[ilie] 26 plecînd de la numiţi sîrbi zice că s-au dus la Rîmnic, avînd să ia t[a]l[eri] 20 de la un [Bar]bu brutaru de acolo pentru sarea ce i-au fost dat cînd s-au aflat la pedeapsa ocnii. Şi trecînd prin satul Băbeni Rumâni, au vrut noaptea să calce pă un Grigore Popai ce este cîrciumari în culmea dealului şi simţindu-l acela n-au folosit nimic, iar la Băbeni Ungureni spărgînd noaptea cîrciuma, cîrciuma mănăstirii Bistriţei au luat un cîntar mare şi neşte slănină de rîmător, făr de a-l simţi cîrciumari, pă care le-au vîndut unui negustor din Rîmnic în t[a]l[eri]. De acolo plecînd au călcat într-o noapte cară ce să afla cu plugurile lor la satul Mihăeşti în lucrarea arăturii, luînd doă căldări, una popei Predei şi alta a Sandului Briceag ot satul Bărbăteşti. Care clădări găsindu-le păgubaşi[i] la dînsul şi le-au luat înapoi. Într-altă noapte au călcat pă un Dobre Pupăză ot satul Frînceşti i au luat dintr-o lacră cîte lucruri au găsit. Şi la prinderea lui găsindu-să acele lucruri în fiinţă le-au luat păgubaşu. De acolo mergînd la cîrciuma lui Radu Baroictori în Luncavăţ au vrut să calce pă cîrciumar. Şi fiind oameni mulţi adunaţi acolo, n-au îndrăznit, iar alături cu cîrciuma găsind neşte copii adormiţi, le-au luat brănele şi pungile de la copitele lor. Şi ascunzîndu-să în pădure într-altă noapte au spart pivniţa unui Ion Stroilă, cîrciumaru ot Cioràşti, care cîrciumar sinţindu-l în pivniţa sa, cînd au umblat a-i lua lucrurile ce avea, au sărit de loc afar şi îmbrăţişîndu-să cu dînsul, au început el a-l înţăpa cu cuţitele sale. Şi cîrciumarul avînd o fată care văzînd lupta ce făcea cu tatăl său, a început a ţipa şi proptocsind streaja polcovnicului judeţului ce erea orînduită la acele locuri, fiind ştiut că urdică făcători de rele pe acolo. Şi prinzîndu-l l-au luat numitul polcovnic, de unde trimiţîndu-l la isprăvnicat[ul] ot sud Vîlcea, de acolo s-au adus în cercetarea judecăţii departamentului. Şi fiindcă în tacrirul polcovnicului de judeţ să coprinde că în diastimă cît s-au înconjurat numitu Iordache în părţile locului ce să arată, unde s-au făcut călcările i jafurile ce nu sînt făgăduite de el, s-au mai spart o pivniţă a unui Gheorghe Lungu boiernaşu de neam ot Dăeşti care să înveceneşte cu satu Ciorăşti unde este Ion cîrciumaru Stroilă D-tru · care pivniţă s-au luat peste t[a]l[eri] 1 500, bez de alte lucruri găsindu-să la numitul tălhari şi o cheie

care cheie zice polcovnicul de judeţ prin tacriru său, că înfăţişîndu-o cu cheia Lungului păgubaşul s-au potrivit. Şi pentru spargerea acestei pivniţe tăgăduind numitul Iordache că nu s-au spart de dînsul tot felu de cercetare şi iscodire, încă şi cu bătaie, pe cît au statul mijlocul... ca să mărturisească adevărul de s-au spart de dînsul şi cîţi bani i alte lucruri au luat dintr-însa, s-au apărat prin mare tăgăduire că la spargerea acestei pivniţe nu să ştie în vinovăţit. Pentru care jafuri ce s-au făcut lui Matei Fârtat de Iordache văru-său arăta numitul păgubaş foaie în condeie 22, care foaie cetîndu-să în auzul lui Iordache n-au făcut tăgăduire ce au arătat s-au luat de el cu tovarăşii lui şi le-au împărţit între dînşii. Cărora lucruri făcîndu-li-să preţuire în bani, s-au adunat sumă în t[a]l[eri] 116 bani gata ce s-au luat de numiţi tîlhari, care nici aceştia nu sînt tăgăduiţi, să face sumă de t[a]l[eri] 436, p[a]r[ale] 6. S-au mai alăturat şi t[a]l[eri] 144 p[a]r[ale] 20, în 3 condeie, însă t[a]l[eri] 86 ce arată Matei jefuitorul că i-au cheltuit în două luni cu nevata i copii încît au zăcut fiind arşi cu fiară, adecă cu dat pă oi de au tăiat şi s-au văluit în piei pă unt proaspăt, unsori ce-au cumpărat de la oraşi, plata la fămeile ce i-au spălat şi i-au căutat şi la oamenii ce i-au păzit. I t[a]l[eri] 32, p[a]r[ale] 20 cheltuiţi în 2 rînduri cu mărturii prin Rîmnic, după jalba ce dădese pentru dînsul Ioana preoteasa, muma lui Iordache. Şi alţi t[a]l[eri] 26 au dat zăciuiială la polcovnic[ul] Gheorghe Bonciu, cel care au prins pă Iordache. Să adună sumă de t[a]leri] 580, p[a]r[ale] 26, dintre care scăzîndu-să t[a]l[eri] 30 pentru 4 condeie, partea lui Radu Forţan, adecă t[a]l[eri] 10 bani gata i t[a]l[eri] 10, o şubă de dimie nouă i t[a]l[eri] 4 o cîrpă femeiască cusută la amîndouă căpătîele cu mătasă şi t[a]l[eri] 6 un brîu verde. Rămîne t[a]l[eri] 550 p[a]r[ale] 26, a să plăti de Iordache Fârtat căruia făcîndu-i-se întrebare să arate ce avere are au răspuns că alte lucruri mişcătoare nu au decît 50 stînjeni moşie de moştenire în hotarul Fîrtăţeşti i Oeşti, rămaşi de la tatăl său popa Vladu şi alţi 50 stînjeni în hotaru Strîbăteşti sud Vîlcea. Din care moşie zice că cinci zile de arătură le-au zălogit la Grigore Năsipeanu în t[a]leri] 300, tot din pricină de hoţie ce au urmat mai nainte. Arătînd Matei jăfuitu că atunci cînd s-au prins Iordache Fârtat de polcovnicul judeţului i-au dat în stăpînire ogradă cu pruni ce o are pe moşia lui care i-au rămas de la tată-său, dîndu-i şi zapis ca să o aibă statornică pentru jafurile ce i-au făcut. Şi Ioana, muma lui Iordache,

plîngîndu-să la stăpînire au rupt și el zapisul ce-l deduse Iordache și să află păgubit pînă acum.

Văzîndu-să cercetarea și lui Radu Forțan, tovarășu lui Iordache Fârtat, au făcut arătare că și el aflîndu-să în pedeapsa ocnei pentru vină de fur nepărăsit și pentru omorîrea unui David ot Lăcrița au șezut 9 ani, pînă în vremea apostasiei cînd atunci spărgînd ocna zice că l-au povățuit numitu Iordache să meargă ca să [calce] pă Matei Fârtat văru-său, pă care au fost avut pizmă din nainte. După a căruia povățuire înșelîndu-să și neștiind la ce căpătîi o să iasă turburarea apostasii, văzînd și el că într-acea vreme să jăfuia om pă om, au mers cu Iordache și cu alți 6 inși și din jafurile ce s-au luat de la Matei i-au venit cîte t[a]l[eri] 10 și o șubă de dimie i o cîrpă fămeiască și un brîu verde. Iar pă urma acestei călcări căindu-să de fapta ce au făcut n-au mai urmat altă netrebnicie și mergînd la casa lui și găsindu-și nevasta măritată după alt bărbat, s-au însurat și el al 2[lea] și s-au apucat de munca cîmpului cu toată credința și dreptatea pînă acum, făcînd părăsire de toate relele purtări.

S-au adus în judecată și popa Ion, cumnatu lui Iordache Fârtat, care au zis Iordache că l-au ținut ascuns în casa lui o zi și o noapte, mîncînd și bînd cu dînsul i Preda Oaie, iarăși cumnat lui Iordache, la a cărui casă au fost ascuns o zi și o noapte. Cărora la cercetarea ce li s-au făcut, mai întîi lui popa Ioan n-au tăgăduit că n-au avut știință urmări [ale] lui Iordache și că n-au fost la ocnă și cum că nu l-au ținut ascuns în casă o zi și o noapte, numai zicînd că pentru o piele argăsită ce i-au dat-o Iordache, i-au spus că au adus-o du peste Dunăre, de la un turc la care au fost slugă. Iar pentru primirea lui Iordache în casa lui este greșit, căci fiindu-i cumnat pentru hatîrul muerii s-au amăgit și l-au primit neștiind că au mai urmat jafuri în urmă.

Preda Oaie, făcu arătare că și de va fi venit Iordache la casa lui el nici o știință nu are, căci fiind om sărac s-au fost tocmit cu sîmbrie la un Matei Tabacu, de aici din Craiova încă de la crăciun a lucra la tăbăcie și toate sărbătorile sfintei nașteri le-a făcut la numitul tabac. Și în urma Bobotezi mergînd la casa lui, i-au spus muierea că au venit Iordache la casa sa, pă care dojenînd-o de ce să-l primească. Și că mai șăzînd ca o săptămînă la casa lui, iarăși s-au dus la numitu tabac de i-au slujit pînă în săptămîna brînzii. Ca să dovedim dar de este arătarea lui adevărată, s-au adus la judecată Matei tabacu, căruia zicîndu-i să ne arate drept și în frica lui

Dumnezeu de au avut pă numitu Preda Oaie la lucru tăbăcii în vremea ce arată au răspuns că astă iarnă la Crăciun au venit Preda la dînsul și l-au primit să-i lucreze la tăbăcie slujindu-i o lună numitul. Apoi ducîndu-se la casa lui, s-au pomenit peste o săptămînă iarăși cu el, carele i-au slujit pînă în săptămîna brînzii.

După aceasta arătă Matei Fârtat un zapis iscălit de popa Ion cumnatu lui Iordache, adeverit și de Gheorghe Bonciu polcovnicul de județ scris de la trecutul mai 18 cu coprindere că cumnatu-său Iordache viind astă-iarnă din hoțile lui la dînsul pă lîngă cea mai dinainte călcare ce au făcut boierului Matei Fârtat, au spart pivnița lui și a fi-său Mihai, din care i-au furat bani și alte lucruri de t[a]l[eri] 87 p[a]rale] 20, din care lucruri cînd au venit la dînsul au primit și el o piele de capră argăsită bind cu dînsul și rachiu. I-au dat și doă găini din cele furate de el, l-au ținut o zi și o noapte ascuns, nevrînd să-l dea de față ca pă un tîlhar.

Și după ce s-au prins Iordache arătîndu-l și pă el de gazdă, după analogia pagubii să îndatorează prin numitu zapis să plătească lui Matei jefuitu ta]l[eri] 43 p[a]r[ale] 30, partea sa din pagubă. Pentru care bani să leagă prin numitul zapis ca pînă la viitorul sfîntul Dimitrie să iasă plătiți.

Asemenea mai arată Matei jăfuitu[l] și alt zapis scris tot de la mai 18 iscălit de Preda Oaie și iarăși adeverit de numitul polcovnic, dat la mîna lui, coprinzător că pentru t[a]l[eri] 43 p[a]r[ale] 30, partea din paguba boierului Matei și fiu-său Mihai după cum pă larg să coprinde istoria în zapisul popii Ion ot Dozăști, s-au pus zece stînjeni de moșie zălog la numiți[i] mai sus dimpreună și cu ogrăzile de pruni, ce să vor găsi, să le mănînce venitul într-un an și la anul răspunzîndu-i banii să rămîie moșia și ogrăzile slobode. Iar cînd la soroc nu va răspunde arătații bani, să le rămîie moșia statornică, ca de la gazdă de tîlharii ce au fost.

La cercetarea aceștii pricini s-au arătat locuitorii din satul Popoveni sud Dolj, cu jalba dată către cinstita căimăcămie, prin care arată că Radu Forțan săteanu lor, sînt 3 ani de cînd am scăpat din pedeapsa ocnii, și au venit iarăși la urmă, pă care văzîndu-l că să poartă cu bună orînduială și nu s-au mai amestecat la cea [mai] mică faptă netrebnică, s-au însurat la doilea apucîndu-să cu credință de muncă pămîntului ca toți sătenii. A căruia părăsire văzîndu-și ei, fac cerere prin numita jalbă ca să să dea în chezășia lor, cu legă-

tuire prin zapis că de acum înainte de să va dovedi numitul Radu la cel mai mic lucru necuvios, atunci ei să fie răspunzători în locul lui.

Deci la cercetarea ce am făcut asupra acestei pricini am căutat mai întîi ca să dovedim pentru ce vină au fost trimiși în osînda ocnii numiții mai sus. Și am găsit trecut că Iordache Fârtat au făcut alte furtișaguri și de multe ori aducîndu-să la închisoarea pușcării s-au slobozit prin chezășii și părăsire n-au făcut. De aceia în l[ea]t [1]819 noiembrie 19 cu luminata poruncă mării sale Alexandru vodă Suțu s-au trimis la osînda ocnei cu soroc de trei ani. Asemenea și Radu Forțan făcînd 13 furtișaguri de vite și 3 călcări luînd bani și boarfe, omorînd în cea din urmă și pe acel David Lăcriț în leat [1]814 favr[uarie] 19, cu porunca mării sale domnului Caragea s-au trimis la pedeapsa ocnei în toată viața. Și fiindcă Iordache Fârtat după ce au scăpat din ocnă afară de călcarea ce-au făcut lui Matei Fârtat, văru-său în vremea apostasii, tot n-au făcut părăsire ci, singur el, fără alți tovarăși au mai săvîrșit călcările și prăzile ce să arată, găsim cu cale ca pentru despăgubirea lui Matei Fârtat de t[a]l[eri] 550, p[a]r[ale] 26, care s-au ales curată paguba sa, să să orînduiască cu porunca cinstitei căimăcămii un om al divanului carele să meargă la satul Dozăștii, unde să facă cercetare prin lăcuitorii de acolo, ce vor avea moșie cu Iordache în hotarul Fîrtățești și Strîmbătați, să dovedească cîți stînjeni are Iordache, de moștenire și de cumpărătură. Din care jumătate să rămîie la casa mumesii, după pravilă, iar jumătate să să vînză spre despăgubirea lui Matei jăfuitul, căci după arătare lui Radu Forțan să înțălege că Iordache au fost pricina călcării lui Matei, pentru că știindu-l că este om chivernisit, poate și pizmă să fie avut pă dînsul, au luat cu el acei 7 tovarăși și s-au dus de l-au călcat, din care șasă nu s-au putut prinde, cum și Radu Forțan nici un avut nu are. Iar pentru t[a]l[eri] 87 p[a]r[ale] 30 paguba ce s-au mai pricinuit lui Matei astă iarnă cînd s-au călcat de Iordache pivnița lui și a fiu-său, să să răspunză acești bani de popa Ion cumnatu lui Iordache ca unul ce s-au dovedit gazdă și au dat și zapis pă t[a]l[eri] 43 p[a]r[ale] 30, pă jumătate din arătații bani. Pentru că Preda Oaie, măcar de să vede că au dat și el zapis iarăși pă t[a]l[eri] 43 p[a]r[ale] 36, dar nu să învinovătește de gazdă, căci pentru dînsul au dat încredințare judecății Matei tabacu din Craiova, că în zioa cînd au venit Iordache la casa lui s-au aflat la el în lucru tăbăcii, luîndu-se de la Matei Fârtat zapisul ce l-a dat Preda Oaie să să spargă. Și

pentru pedeapsa lui Iordache ca un tîlhar și fur nepărăsit asupra căria și satele de prin prejurul său au dat jalbă cerere zicînd a să izbăvi de dînsul spre a nu li să mai tulbura odihna ci să rămîie în liniște, să să trimită în pedeapsa ocnei în toată viața lui. Precum și mumă-sa preoteasa Ioana, fiindcă să jeluiește Matei Fârtat că este muere rea și după ce că s-au căznit și s-au jefuit de fii-său Iordache în 2 rînduri, de a căruia urmare au avut știință, ţiindu-l și ascuns, iarăși în urmă au rădicat pă Matei cu mumbașir purtîndu-l pă la Vîlcea s-ar cuvenitu-mi-să și ia în surghiun, dar ca o parte fămeiască, văzînd-o în slăbiciune de bătrînețe, s-au trecut cu vederea greșala ei, făr numai să îndatorează ca să dea zapis lui Matei Fârtat, cu chezășie că să va stîmpăra și nu-l va mai supăra sau a-l mai trage prin judecăți precum au urmat mai nainte.

Asemenea și popa Ion cumnatu lui Iordache după ce va plăti arătații bani, să să trimită la sfînta episcopie ca să i să dea pedeapsă după canoanele bisericești. Cum și Ilinca muerea lui Preda Oaie ce și ia s-au adus în cercetarea judecății pentru că au primit în casa ei pă numitul Iordache și l-au ținut ascuns o zi și o noapte, nevrînd să-l arate dregătorilor, să să bată cu 50 [de] bice la spate, ca să-i fie spre înfrînare de acest fel de rele urmări. Iar pentru Radu Forțan ot Popoveni. cu toate că după ale lui fapte, vrednic au fost ca în toată viața să fie în pedeapsa ocnei, după cum se vede că au fost osîndit prin poruncă domnească, dar fiindcă sătenii popoveni prin jalbă către cinstita căimăcămie au făcut arătare că de 3 ani de cînd au venit la casa lui s-au însurat și cu toată credința și dreptatea de munca pămîntului, părăsind năravurile lui, nu s-au mai simțit la cea mai mică netrebnicie, făcînd cerere prin jalbă a să da în chizășia lor, cu legătuire prin zapis ca de acum înainte de să va mai abate la cea mai mică urmare netrebnică, să fie dați ei pedepsi în locul lui, zicem să plătească mai întîi t[a]l[eri] 30, pentru patru condee ce să arată mai sus, că s-au împărtășit din jaful ce au luat de la Matei Fârtat. Și pentru rugăciunea și cererea ce fac sătenii popoveni a să slobozi în chizășia lor, rămîne a să da hotărîre, precum cinstitul divan va găsi cu cale

Constantin Poenar, Petre Stăncescu, Dumitrache Poenar

1824 septemv[rie] 10

● Arh. St. București, Condica Departamentului Cremenalion, ms. 904, f. 119—121. Ediții: *Răscoala din 1821*, III, p. 343—344. Fragment.

104.

1825 mai 5. Boierii olteni recomandă caimacamului Craiovei pe Mihalache Laloescu din Craiova pentru o slujbă, fiind jefuit de revoluționari în 1821.

Cu părintească blagoslovenie și cu plecăciune ne închinăm dumi[ta]le,

Facem știut dumi[ta]le pentru dumnealui vel vistier Mihalache Laloescu, care de felul său este grec, dar sînt 20 de ani de cînd s-au însurat aici, luînd în căsătorie pă dumneaei clucereasa Catînca Otetelișanca cocoană pămînteană de aici, cu care au făcut și copii. Și de cînd s-au așezat aici în Craiova, la ori cîte trebuințe s-au întîmplat dumnealor boierilor caimacamii și [ai] divanului, după vremi, au slujit cu credință și cu osîrdie la cîte i s-au poruncit, precum și de la venirea mării sale lui vodă prea înălțatul nostru domn, iarăși în două rînduri au fost orînduit conaciul paznicilor dintr-aceste cinci județe, aducîndu-i de la Olt pînă aici, cu toată odihna făr de a face vreun cusur și se află neînpărtășit de nici o chiverniseală. Carele iarăși [în] vremea trecută căzînd în nelegiuitele mîini ale apostaților l-au jefuit pînă la cămașă și-i om cu casă grea, fiind și făr de stare să află în mare stînahorie și lipsă. Și fiindcă precum ziceau și de este striin, dar sînt peste douăzeci de ani de cînd s-au căsătorit, luînd cocoană pămînteancă de aici și au slujit stăpînirii și țării, rugăm bunătatea dom[niei ta]le să binevoiești a mijloci către Măria sa vodă ca să milostivească a-l milui cu vreo chiverniseală după starea sa, ca să-și poată întîmpina cheltuielile din toate zilele, fiind foarte scăpătat. Rugăciunea sa este de va fi cu putință, să să orînduiască vel portari aici la Craiova, pentru care slujbă socotește a fi destoinic, fiind om cu știință de limba turcească și de obiceiurile lor. Or de nu să va putea aceasta ne rugăm să te milostivești a-l orîndui ori în vreun zapcialic de ale divanului sau la unul din două departamente aici, care știim că sînt în alegerea cinstitei bănii. Și nesăvîrșită pomenire va rămînea și mării sale lui vodă și dumitale. Or noi ne rugăm să avem cinstit răspuns.

Ai dumitale părinte sufletesc și slugi,

Neofit episcopul Rîmnicului, Cos[tan]din Brăiloiu, Nicolae Glogoveanu, Stan Jiianu, Gheorghe Bengescu, Nicolae Brăiloiu, Iordache Otetelișanu, Gheorghe Coșoveanu.

Această copie fiind scoasă din cuvînt în cuvînt întocmai după cea adevărată, s-au adeverit de noi spre încredințare.

1825 mai 10

Neofit episcopul Rîmnicului

indescifrabil Iordache Otetelișanu

● Arh. St. Craiova, Colecția documente CLXX/6.

105.

1831 decembrie 30. Porunca Vorniciei Mare a Treburilor din Lăuntru către Ocîrmuirea județului Olt prin care face cunoscut situația averii rămasă după moartea slugerului Tudor Vladimirescu. Se cer a se face cercetări dacă în județ se află urmași sau datornici de a pune banii dați ca împrumut.

Dvornicia Mare a Trebilor din Lăuntru a Țării Românești

Dum[nea]lui Otcîrmuitorului județului Olt

Fiindcă obștea orașului Cernetul din sud Mehedinți prin jalbă către escelența sa D. deplin împuternicit prezedent au prepus că într-acel oraș mai nainte vreme, aflîndu-se un sluger Tudor Vladimirescu, ce au murit sterp și avînd un loc pă care este făcută și o casă de zid, cum și un alt loc slobod lîngă casele clericului popi[i] Ioniță, i o vie cu pomet și pivniță de zid în dealul Hoțeasca și o făcaie mică de moară pe apa Pleșovul numai vadul mori[i], și din pricina că nu are clironomi, casele ce sînt pă acel loc, s-au dărăpănat cu totul, viea s-au părăsit, moara ce erea s-au prăpădit, și din vreme în vreme să vor părăsi toate, cerînd obștea de acolo ca să li se dea aceste acareturi dărăpănate și părăsite în stăpînirea lor spre a le întrebuința în casele pentru școalele obștești, locul ce-l slobod să facă casă pă dînsul pentru șederea dohtorului ca și via cu pomenita i pivnița și vadul de moară, fiind supt stricăciuni, să aibă voie a le vinde prin mezat și

cîți bani vor prinde pă dînsele să-i întrebuințeze facerea acestor case. Drept acest pă temeiul rezoluții eselenții sale D. prezedent să-i scrie acei otcîrmuiri, ca prin suptcîrmuitorii plășilor să publicarisească în tot coprinsul acelui județ, dacă se aflâ vie un firesc și pravilnic clironost a mai sus sumitului răposat slujer Tudor, în soroc de patru luni să să arate la stăpînire ca să-i cerceteze și cînd si or găsi clironori să vadă în stăpînirea lui pentru aceste acareturi atît numai să aibă destoinici documentari, ca să poată fi prezent, iar cînd pînă la arătatu soroc nu să va arăta asemenea clironomi atunci stăpînirea va împlini cererea obștii pomenitului oraș Cerneți din sud Mehedinți, iar acuma dă primirea aceștii porunci și întocmai urmare si aibă vorniciea răspuns.

1831, decemvrie 30

pentru Marele Dvornic din
läuntru

șeful secsii
Iordache Crețeanu

secsia 3-lea
masa 2-lea

● Arh. St. Slatina, fond, Subcîrmuirea plășii Șerbănești, dos. 3125/1831, f. 1.

106.

1832 martie 13. Porunca Vorniciei Mari din Läuntru către Ocîrmuitorul județului Olt prin care se arată că murind, Tudor Vladimirescu, are un nepot de frate, care pînă nu se stabilesc creditorii slugerului creat, el nu poate primi drepturile de urmaș. Se cere a se publica știrea în județ spre a se afla acei care au împrumutat pe Tudor Vladimirescu.

Vorniciea Mare din läuntrul a Țării Românești
Otcîrmuitorul județului Olt

Asemenea cu porunca acestei vornicii dată și către acea otcîrmuire încă de la 28 ale trecutului decemvrie supt nr. 1709 în pricina cererii ce au făcut obștea orașului Cerneți din

sud Mehedinţu, pentru nişte rămasuri ale răposatului sluger Tudor Vladimirescu ce au murit sterp, fiindcă din raportul Ocîrmuiri[i] judeţului Gorj cu nr. 361 şi a judeţului Dolji cu nr. 545 au şi din scrisul ce au dat la otcîrmuirea judeţului Dolji trei feţe dintre boieri[i] din Craiova să dovedeşte pravilnic moştenitor un copil al răposatului vistierul Papa Vladimirescu frate cu slugerul Tudor, care copil ce venise fiind să află supt creşterea unui Dumitrache Caliveanul ce ţine de soţie pă muma numitului şi care să sfieşte a primi acea moştenire, mai nainte căci nu va luoa ştiinţă şi [loc rupt] datorie care poate să aibă mortul sluger. Drept aceea să scrie acei otcîrmuiri, să să publicarisească prin supt ocîrmuitorii plăşilor în tot coprinsul acelui judeţ ca oricine va avea a lua datorită de la numitul răposat sluger Tudor, în soroc de patru luni să să arate la acea otcîrmuire, ca şi otcîrmuirea să facă cunoscut vornicii cine sînt aceea şi ce are să ia fieşcare spre ştiinţă, căci oricare pînă la numitul soroc nu să va arăta, să ştie că nu-i va mai rămînea cuvînt de a mai cere cevaş, iar rămasurile numitului slujer se va da moştenitorului şi nepotului său.

pentru marele
dvornic din lăuntru

1832, martie 13

secsia 3-lea
masa 2-lea

Otcîrmuirea judeţului Olt

Suptcîrmuitorul plăşii Şerbăneştilor

Din coprinderea aceştii copie ce s-au scris întocmai după cea adevărată poruncă a cinstitei Mari Dvornicii, vei luoa curată înţelegere pentru care şi porunceşte otcîrmuirea ca să o publicariseşti în tot coprinsul acestei plăşi fără cătuş de puţină abatere din a sa coprindere.

1832, martie 20

● Arh. St. Slatina, fond. Subcîrmuirea plăşii Şerbăneşti, dos. 3125/1831, f. 3.

1832 martie 22. Poruncа Ocîrmuirii județului Romanați către poliția orașului Caracal de a executa cercetări în oraș și a vedea dacă sînt locuitori care au a primi datorii de la slugerul Tudor Vladimirescu, mort în 1821, pentru ca averea rămasă să se ia de către un nepot al său.

Ocîrmuirea județului Romanați

Nr. 21

1832, martie 22

Dumnealui polițieanu orașului Caracălu

Asemenea cu porunca cinstitei Mari Dvornicii din 11 martie cu nr. 472 în pricina cererii ce au făcut obștea orașului Cernețu din sud Mehedințu pentru niște rămasuri ale răposatului slugerului Tudor Vladimirescu — ce au murit sterp.

Acum din înscrisurile otcîrmuitorilor județului Dolj și a treizeci dintre boieri din Craiova să dovedește pravilnic moștenitor un copil al răposatului vistierului Papa Vladimirescul frate cu slugerul Tudor, care copil nevîrstnic fiind să aflä sub creșterea unui Dumitrache [Cali]veanul ce ține de soție pă muma numitului și care să sfiește a primi această moștenire mai înainte pănă a nu luoa știință de datoriile care poate să aibă numitul sluger.

Drept aceea să scrie dumitale ca să publicuești în tot coprinsul orașului către cine va avea, a luoa datorie de la numitul slugeru Tudor în soroc de patru luni să să arate la Ocărmuire ca și otcîrmuirea să-l facă cunoscut cinstitei Dvornicii cine sănt aceea și ce are să ie feștecare spre știință să va aräta să știie că nu-i va mai rămănea cuvănt a mai cere ceva, iar acum de urmare să trimiți răspuns.

1832 martie 22

● Arh. St. Slatina, fond. Poliția orașului Caracal, dos. 5595/1832, f. 1—1 v.).

108.

1832 august 10. Iordache, fiul lui Dumitru Croitoru, participant la răscoala din 1821, luat prizonier de către turci în lupta de la m-rea Cozia și apoi turcit, se întoarce în țară.

Cinstita vornicie a prințipatului Valahiei
(secsia întîi, al 2-lea [masă])

Otcîrmuirea județului Mehedinți.

Plecat supui în cunoștința cinstitei marii vornicii că directorul carantinii Cerneți cu otnoșănia sa trimite la otcîrmuire pe un Iordache sin Dumitru Croitoru, numit [?] de la Craiova, carele încă din vremea rebelii l[ea]t 1822 [1], fiind fost închis în mănăstirea Cozii cu sărdar Diamandi și alți neferi, cînd atunci prinzîndu-se de turci i-au trecut la pașa de la Silistra, și de acolo ca pe niște robi i-au naintat către Tarigrad prin lanțuri. Iar la Edrinea, cîți dintr-înșii au primit de s-au turcit, din cei mai tineri, s-au iertat și s-au slobozit. Dintre care fiind și el unul și scăpînd cu viață prin schimbarea legii, s-au făcut ostași, ajungînd lucru pînă acum cînd au mers cu oastea viziru Sadîrzan pașa asupra Boznii de s-au bătut. Și de acolo, prin mijlociri ce au făcut, luînd pașaport sîrbesc, au trecut dincoace printr-această carantină Cerneți, făcîndu-și deplin termenul curățeniei, zicîndu-și Osman turcitu și cerînd a merge la Craiova ca să-și primească iarăși legea pravoslavnică și a se boteza de iznoavă, nemaiputînd suferi sufletul său a se cunoaște tăvălit în legea păgînească. Că nu de a sa bunăvoință și-au schimbat legea lui cea adevărată, ci de frica sabiei și a grozavelor tiranii ce au cercat, iar credința și nădejdea cea deplină de nemurire ș-au purtat-o nestrămutat. Și cu mare rîvnă dorește, de a fi vrednic și primit sfintei biserici, a-ș dobîndi prenoirea botezului creștinesc.

Otcîrmuirea, după datoria sa, l-au dat în paza polițaiului la arest, neavînd vreun cunoscut aici, la Cerneți, iar pe de altă parte nu lipsîi cu plecăciune a face arătare cinstitei mari

[1] Greșit 1822, în loc de 1821.

dvornicii ca să mi să trimiță dezlegare și poruncă de urmare de punerea la cale.

1832, avgust 19 [1]

● Arh. St. București, Administrative noi, Cîrmuirea jud. Mehedinți, dos. 2135/1831, roșu, f. 124. Ediții: *Documentele Răscoalei din 1821*, III, p. 421—423.

---

[1] Există și alte acte referitoare la locuitorii duși în robie în Turcia, la 1821. Într-o scrisoare din 27 februarie 1823 către N. Glogoveanu, un cunoscut al lui se plînge că i s-a prăpădit fratele în robie la Taligrad și adaugă: „Iar alți robi care se află acolo, de care este și un Nicolae Prejbeanul, s-au milostivit măria sa vodă, ca niște drepți ce au fost, dă au mijlocit cătră prea puternica împărăție dă s-au ierftat peste o sută treizeci de suflete" (Fondul Glogoveanu, doc. 352/1823. Orig. rom.). Agentul austriac are informația că numărul locuitorilor din Țara Românească care au fost luați ca robi și apoi eliberați de la închisoarea din Constantinopol este de 200 oameni (Hurmuzaki, XX, p. 810—811).

Împrejurările în care au fost duși oamenii în robie la Vidin se pot vedea din relatarea celor întîmplate la Plenița (Mehedinți) în vremea urmăririi răsculaților de către turci (Arh. St. București, Condica domnească 110, p. 759—761). Se constată și alte cazuri de turcire în Țara Românească (Arh. St. București, Condica isprăvnicatului Mehedinți 1314, f. 94 v; Condicile domnești: 101, f. 205—208; 104, f. 10—12 v). Numărul celor luați în robie a fost însă mult mai mare și unii dintre ei au fost turciți. Astfel, un Nicu Gagiu, care s-a turcit în 1821 dă în judecată pe Pătru Andrei din Cerneți pentru o vie pe care „pîrîtul s-a făcut stăpîn" (Arh. St. București, Condica isprăvnicatului Mehedinți 1314, f. 94 v). Printre cei turciți este menționat și Iancu (în document greșit spus Costachi) Samurcaș, care „s-a turcit împreună cu un portarbaș... Hristos Vasilis..." (Art. St. București, Corespondenta Hagi Ianuș, pach. 425, doc. 20. Orig. grec).

Acte cu privire la întoarcerea celor luați robi în 1821: actul din 27 mai 1832 despre întoarcerea lui Radu Simion din jud. Vîlcea (Art. St. București, Judecătorești noi, Tribunalul Vîlcea, dos. 2051/1831, part. a II-a, f. 305—306); actul din 3 septembrie 1832 despre întoarcerea lui Enache sin logofătu Mihalache din Curtea de Argeș (Arh. St. București, Administrative noi, vornicia din lăuntru, S.I., dos. 517/1832, roșu, f. 1—3); actul din 9 martie 1833 despre întoarcerea lui Pătru fiul lui Senu din Tunarii Sîrbești și Ioana din Desea-Mehedinți (Arh. St. București, Administrative noi, cîrmuirea de Mehedinți, dos. 2035/1831, roșu, f. 246 și 399).

Gheorghe Lungu din Ilovăț și Dumitru Donțu din Bahna se întors abia în 1834 și sînt luați pe chezășie de satele respective (Același dos. f. 415). În 1833 se întoarce Ioana „fată a babii Caliții" din Ploești numită după turcire Sărifa, luată de Imin aga în 1821 (Arh. St. București, Administrative noi, Cîrmuire de Teleorman, dos. 1141/1833, f. 3—4; 13). Cazuri similare de turcire și de întoarcere din Turcia a celor duși în robie se găsesc și în Moldova. Una Catinca, răpită în 1821 de Musa bairactar și turcită sub numele de Hatigea Fatme, se întoarce la 1832 (Arh. St. București, Administrative noi, vornicia din lăuntru, S.I. dos. 516 roșu, f. 1).

ANEXA:

Ocîrmuirea jud. Mehedinţi

Anul 1832, luna septembrie 3

Nr. 4510

Cinstita ocîrmuire a judeţului Dolj

La 19 avgust otnoşenia cinstitei carantine Cerneţi, supt no. 429, acest Iordache sin Dumitru Croitoru din Craiova, care în vremea războliei robit fiind de turci, împreună cu alţii, cînd de frica sabiei s-au turcit, şi de atunci şi pînă acum au petrecut în lege păgînească, şi găsind prilej, cu paşaport sîrbesc, au trecut în prinţipat prin acea carantină. Această împrejurare, prin raport supt no. 4185, s-au dat în cunoştinţa cinstitei mari dvornicii, după care au primit răspuns, supt no. 6558, ca să se dea în primirea acei cnstite[i] otcîrmuiri, căreia i s-au poruncit cum are să urmeze cu dînsul. Pe a căria temei iată se trimite numitrul, cu care se face punere la cale. Iar această otcîrmuire se va cinsti cu răspuns de primire.

● Arh. St. Bucureşti, Administrative noi, Cîrmuirea jud. Mehedinţi, dos. 2035/1831 roşu, f. 136. Ediţii. *Documentele Răscoalei din 1821*, III, p. 423.

109.

1835 ianuarie 22. Jalba egumenului mănăstirii Horezu către domn împotriva locuitorilor din Baia de Fier care au luat moşia cu forţa. Ştiri despre atacul acestora în 1821 asupra mănăstirii.

Prea înălţate doamne,

Jăluescu înălţimi tale că sf. mănăstire Horezu din sud Vîlcea are un hotar de moşie în sud Gorj ce să numeşte Baia de Fier care este afierosită mănăstirii de răposatul întru fericire vejnicul ctitor Costandin Vodă Brîncoveanul şi are stăpînire neclintită pă acest hotar de sînt peste 140 de ani trecuţi, iar cînd au fost la leat 1757 lăcuitori de acolo, sculîndu-să cu neşte hîrtii mincinoase, au tras mănăstirea în judecată umblînd ca să ia toată moşiia supt stăpînirea lor. Şi s-au tot ju-

decat mănăstirea cu dînșii în urmă ani 36 neprecurmat, în care diastimă la cîte judecăți s-au înfățișat acei lăcuitori cu mănăstirea de la toate au rămas de judecată, aflîndu-să la mănăstire sineturi temeinice ca acelea pentru stăpînirea aceștii moșii iar sineturile numiților s-au găsit mincinoase și cu glastografie făcută într-însele. Mănăstirea însă, pă lîngă anaforalele Divanului Craiovei i a cinstiților boieri, are încă și cinci hotărîri domnești făcute în pricina aceasta care sînt toate cu deopotrivă glăsuire prin care se dă mănăstirii toată dreptatea și pă numiți îi depărtează cu totul pentru provlima ce făceau. Dar fiindcă numiții niciodată nu să astîmpăra, răposatul Mihai Vodă Suțul după ce le-au hotărît pedeapsă au depărtat după moșie vreo zăce înși dintr-înși pă aceia care erea pricinuitori și nesupuși judecăților, orînduind într-aceasta și pă cafegi-bașa i pă ispravnicul județului de au venit în fața locului dînd săvîrșire luminatei porunci cu izgonirea acelor oameni răi, stricîndu-le mai vîrtos și casăle i alte acareturi ce avea și tot întru acea vreme, la leat 1794 iunie 24 au dat numiți lăcuitori zapis la mănăstire cu legătură că să vor astîmpăra și nu să vor mai scula dă aci înainte cu nici un fel de judecată și mănăstirea să stăpînească moșiia cu bună pace de către dînși și de către tot neamul lor, iar cînd nici după acea legătură nu să vor ținea, atunci nu numai că să nu fie ascultați și cu rușine izgoniți de la orice judecată, dar încă să fie osîndiți a plăti și toate cheltuielile mănăstirii, care zapis să vede adeverit și de isprăvnicatul județului Gorj. Și cu acestea toate au rămas mănăstirea odihnită despre dînși pînă la leat 1820, adică ani 26, iar atunci, apucîndu-să numiți de iznoavă cu judecată, iarăși au pornit jalbă către răposatul domn Alecsandru Suțu făcînd cerere că moșiia Baia de Fier a fost a lor și că prin judecată să li să dea supt a lor stăpînire, a căror jalbă orînduită fiind în cercetarea Divanului Craiovei, Divanul au orînduit-o în cercetarea isprăvnicatului județului Gorju, unde înfățișîndu-să mănăstirea cu dînșii și intrînd isprăvnicatul în cercetarea pricinii, văzînd temeinicele sineturi ce are mănăstirea, prin anaforaoua ce s-au făcut și-și dă dreptate iar pă dînși și osîndește ca să plătească havaeturile moșii după pravila pămîntului ca niște adevărați clăcași ai mănăstirii. Numiții însă nu s-au mulțumit cerînd ca să să înfățișeză și la Divanul Craiovei și fără a se mai întoarce la casăle lor, împreună cu veichilul mănăstiri, au mers de-a dreptul la Craiova de s-au înfățișat și la Divan și cinstitul

Divan intrînd în cercetarea pricinii, după găsirea cu cale, au dat iarăși aseminea hotărîre prin anafora unită cu cercetarea și hotărîrea isprăvnicatului ca să stăpînească mănăstirea Horezu toată moșia Baia de Fier cu trei mahalale ce este într-însa, iar pă dînșii îi osîndește iarăși ca vă răspunză havaeturile moșii după pravila pămîntului ca niște adevărați clăcași ai mănăstiri. Numiții înșiși acolo la Divan au arătat nemulțumire cerînd ca să se judece cu mănăstirea și în luminatul Divan, cărora le-au zis veichilul mănăstiri ca să meargă să dea apelație de nemulțumire și aducînd luminată poruncă, mănăstirea va fi gata a merge și acolo, dar numiții, urmarea aceasta nu au făcut-o căci mănăstirea așteptînd în urmă din zi în zi ca să se arate numiți cu apelație și văzînd că sorocul apelarisiri au trecut, iarăși au dat jalbă cinstitei căimăcămii făcînd cerere ca ori să se arate numiți la cinstitul Divan cu apelație sau să orînduiască cinstita căimăcămie mumbașir asupră-le ca să împlinească havaetul moșii. Și cinstită căimăcămie, văzînd că dînși nu au făcut nici o urmare, am și orînduit mumbașir asupră-le carele, prin manafetu isprăvnicatului, au făcut împlinire de la dînșii toate havaeturile moșii după pravila domnului Caragea pă doi ani trecuți ce nu răspunsesă nimic și după aceia, trecînd puțină vreme la mijloc, au dat apoi și apostasia cînd, găsiind vreme cu prilej, s-au unit și acest sat împreună cu un gospodari Gîrbea care au fost comandiri peste toată linia muntelui, și viind împreună cu oștirile aici la mănăstire, au pricinuit multe pagube și s-au făcut de aci înainte și de sineși stăpîni pă moșie și mai în urmă viind cu oștirile în Valahia Mică, de loc au alergat numiții cu jalbă către măria sa pașa la Diiu făcînd mare pîră asupra egumenului și asupra boerilor divaniți de a căreia coprindere să cutremura omul. Măria sa pașa au orînduit un ghevaci și viind la Craiova au luat și un baraictari cu doi neferi de la silihtarui viind de-a dreptul aici la mănăstire ca să ia pă egumenul și să-l ducă la Dîiu ca să se judece cu numiții. Egumenul însă aflîndu-să într-acea vreme trecut în Austria m-au loat pă mine aflîndu-mă atunci iconom mănăstiri cu greu treapăd și m-au dus la Craiova și acolo căzînd cu rugăciune către răposatu caimacamul Samurcași prin a dumnealui mijlocire ce au făcut [ce au făcut] către silihtariu au iconomisit poprirea energiei mele la Dîiu iar cheltuială am făcut peste socoteală căci vremea erea de-așa fiind martori pentru acesta și însuși lăcuitorii. Și așa văzînd mănăstirea

pornirea lor, că umblă cu răspundere de viață i-au lăsat în pace pînă cînd au venit domn în scaun măriia sa răposatul întru fericire Grigore Ghica și atunci, orînduindu-să și caimacam răposatul Costandin Cîmpeneanul, mănăstirea iarăși au jăluit pentru dînși cinstitei căimăcămii arătînd curgerea pricinii și anaforaua care s-au făcut de Divanul Craiovei la leat 1820 precum și împotrivirea numiților pentru răspunderea havaetului moși i pagubile care au pricinuit mănăstiri la vremea răzvrătiri și cinstita căimăcămie, găsind cu cale dreptatea mănăstiri, au orînduit mumbașir asupră-le și au făcut împlinire după dînși toate havaeturile moși[i] pă trei ani trecuți cît au ținut apostasia, după pravila pămîntului fiindcă nu răspunsasără nimic. Și de aici și pînă la publicarisirea Regulamentului au avut mănăstirea odihnă de către numiți plătindu-și toate datoriile pă deplin. Acum dar la trecutul noemvrie al leat 1833 iar au pornit numiți jalbă către excelența sa deplin împuternicitul prezident Kiseleff arătînd tot cele dintîiu că moșiia Baia de Fier este a lor cerînd ca să o ia supt stăpînire. Ecselența sa prin rezoluție, îi îndreptează jalba numiților la cinstita logofeție a dreptății, cinstita logofeție o îndreptează către cinstitul Divan Civil al Craiovei și cinstitul Divan o orînduiește în cercetarea Trebunalului județului Vîlcea cu ecstrucția că de va fi adecă pricina cercetată și vor fi la mijloc hotărîri ale judecăților de mai nainte să-i sorocească la divan. Trebunalul, la 19 ale trecutului martie al anului următori leat 1834, ne-au înfățișat pă amîndouă părțile și după cum s-au pliroporisit de curgerea aceștii pricini tot în aceiași zi raportuiește cinstitului divan că această pricină care o caută jăluitori este de mai nainte cercetată și hotărîtă prin atîtea hotărîri domnești. Numiți însă au lăsat și această jalbă și lucrările judecăților iarăși batalisite și nesăvîrșite alergînd de iznoavă, la 13 ale trecutului noembrie, cu altă jalbă către înălțimea ta arătînd că ar fi avînd un așezămînt cu mănăstirea făcut din leat 1794 martie 13 coprinzători pentru cele ce au a răspunde mănăstiri din havaeturile moșii și că egumenul hurezareul nu va să urmeză după dînsul, rugînd pă măria ta ca să fie luminată poruncă a nu să supăra mai mult peste coprinderea acelui așezămînt pentru devan moșii care pînă alaltăeri au fost mănăstirea cu dînși în judecată nimic nu pomenește înălțimi tale lăsînd-o pă aceia la o parte și izvidind acum în urmă alte pricini de care mănăstirea n-are nici-o știință a cărora jalbă, prin luminată rezuluție, să îndreptează către cinstita Marea Logofeție a Dreptății și cins-

tita Logofeţie o îndreptează către înaltul Divan. Înaltul Divan o înaintează cu ecstrucţie către Trebunalul judeţului Gorj poruncind că de va fi această pricină mai dinainte cercetată şi hotărîtă să ne sorocească pă amîndouă părţile la Înaltul Divan, pentru care s-au şi făcut urmarea întocmai.

Prea înălţate doamne, cu smerenie arăt înălţimi tale că numiţi lăcuitori sînt peste 70 de ani trecuţi de cînd tot smacină pă mănăstire prin judecăţi făr de nici o dreptate iar mai vîrtos de la leat 1820 şi până acum că totdeauna au tras-o şi o trage cercînd ca să ia moşiia supt stăpînirea lor şi de la toate judecăţile tot mănăstirea ş-au cîştigat dreptate, iar pă dînşii i-au osîndit a fi clăcaşi mănăstiri după cum au fost moşi şi strămoşi lor din vechime şi să plătească toate havaeturile moşii după pravila pămîntului ca nişte adevăraţi clăcaşi, cari făr de nici o împotrivire au şi făcut urmare cu răspunderea pînă în anul trecut cînd s-au publicarisit Regulamentul, precum şi de la Regulament încoace pînă astăzi au răspunsi datoria iarăşi tocmai după eczamplarul tipărit. Şi acel aşezămînt de care jălueşte înălţimi tale (că este de 40 de ani făcut după cum i-am văzut leatul lui) nu l-au dat pînă acuma de faţă ci l-au ţinut tăinuit şi această dosire să cunoaşte învederată că nu au fost pentru alt sfîrşit ci numai ca să ia moşia supt stăpînirea lor după vicleşugul ce apururea au hrănit şi hrănesc în inimile lor pentru că chiar coprinderea acelui aşezămînt face dovadă că ei au fost şi sînt clăcaşi curaţi ai mănăstiri şi dacă l-ar fi dat la faţă nu le venea bine. De asemenea şi mănăstirea dacă avea ştiinţă de coprindere ce să vede într-însul la leat 1820 cînd au pornit numiţi iarăşi la judecată cerînd ca să ia moşiia supt stăpînirea lor, l-ar fi cerut ca să-l dea de faţă în Divanul Craiovei şi se precurma pricina de loc fiindcă în vremea aceia mai folosită era mănăstirea ca să fi loat havaeturile moşii după coprinderea lui decît după pravila domnului Caragea, dar ei aceasta n-au urmat-o, ei în mîinile lor avîndu-l l-au tăinuit şi cinstitul Divan intrînd în cercetarea pricinei şi văzînd atîtea judecăţi şi hotărîri domneşti ce are mănăstirea au dat dreptate prin anafora iarăşi mănăstiri şi pă dînşi îi osîndeşte ca să plătească havaeturile după pravila pămîntului. Asemenea şi în căimăcămia răposatului Costandin Cîmpăneanul cînd i-au apucat mănăstirea de au răspuns venitul moşii pă trei ani trecuţi cînd să făcusără de sineşi stăpîni au urmat cu răspunderea iarăşi după pravila pămîntului şi acel aşezămînt tot nu l-au dat de faţă, aşişderea şi în jalba lor care au dat-o în anul

trecut către ecselenția sa ghinăral jăluește iarăși pentru moșiia și de așezămînt nu pomenesc ci tocmai acum, văzînd că de la toate judecățile ce din veichime cu creat mănăstirea cu dînși ș-au pierdut nădejdea, au alergat la înălțimea ta cu jalbă [știind bine că mănăstirea o să-i apuce de toate cheltuielile] făcînd pîră mincinoasă asupra egumenului că nu să ține de acel așăzămînt. Apoi cînd însuși ei că l-au avut în mînă și l-au ținut tăinuit atîta sumă de ani de nu l-au dat de față la nici o judecată precum nici mănăstiri l-au făcut vreodată cunoscut cu socoteală că vor dobîndi moșiia după vreme iată că cu această vicleană urmare a lor singuri au fost pricina de ș-au pierdut dreptul pentru că în dăiastimă de 40 de ani trecuți nu s-au făcut nici o urmare după dînsul și i-au trecut și paragrafia. De aceia, cu smerenie mă rog înălțimi tale ca, luîndu-să cu milostivire în băgare de seamă această prea plecată jalbă ce face mănăstirea împotriva jalbei numiților către înălțimea ta, să să dea o luminată hotărîre asupra acestor pricini după dreptate ce și acum să va cunoaște ca să rămîie mănăstirea odihnită de aici înainte de către acești oameni zavisuici și pricinuitori de judecăți. Și acum va fi mila mării tale.

1834 decv. 23

Al mării tale smerit și către dumnezeu fierbinte rugători.
Hrisantie [Penetis Hurezanul]

● Arh. St. Tg. Jiu, fond Prefectura jud. Gorj, dos. 44/1834—1835, f. 29—31, original, pecete domnească în chinovar. La 23 decembrie Hrisant Penetis face o nouă jalbă.

110.

1884 august 7. Cererea lt. colonelului D. Pappazoglu către Ministrul de Interne pentru ridicarea unui monument la Drăgășani, unde are un frate mort în lupta cu turcii.

Ministerul de Interne
Serviciul Registraturii generale
Nr. 2126
Primit la 7 aug[ust] 1884

Domnule ministru,

În ocolul urbei Drăgășani, districtul Vîlcea, este locul unde s-au îngropat cei ce au căzut în combaterea mavroforilor

cu oștirea otomană și pentru că în acea luptă s-afla căzut și un frate al meu anume Nicolae, dorind a-i ridica un monument funebru după înțelegerea ce am luat și cu rudele altor morți căzuți tot acolo, vă rog respectuos d[omnu]le ministru ca să binevoiți a aprecia această datorie creștinească și să ordonați d[omnu]lui primar al menționatei urbe a ne procura acea porțiune de loc unde morții sînt îngropați.

Binevoiți vă rog respectuos d[omnu]le ministru a primi încredințarea înaltelor considerațiuni, ce vă păstrez.

Lt. colonel, D. Papasoglu.

D[omniei] sale,

D[omnu]lui ministru de interne.

[**Rezoluție :**] Se recomandă aceasta d[omnu]lui pref[ect] de Vîlcea cu invitarea a regula cele legale spre satisfacerea petiționarului.

p. Ministru [de] interne,

ss. indesficrabil

● Arh. St. Rm. Vîlcea, dos. 53/1884, f. 128, original.

111.

1884 august 25. Adresa prefectului județului Vîlcea către primarul orașului Drăgășani privind construirea monumentului eteriei.

5296.

Nr. 4609.

1884 august 25.

D[omnu]lui primar al orașului Drăgășani,

Am onoarea a-nainta cu aceasta originala petițiune a d[omnu]lui colonel Papazoglu primită la prefectura cu rezoluția d[omnu]lui ministru de interne nr. 2126 și vă rog ca prin înțelegere ca d[om]nu Papazoglu, reprezentant și membru al familiilor acelora ce au căzut în combaterea mavroforilor cu oștirea otomană ; să binevoiți a-i alege și procura

cel mai nemerit loc unde s-ar putea ridica și așeza un monument funebru în memoria mórțilór căzuți în bătălia de la 1821.

ss. indescifrabil

[Însemnare :]

Se poate așeza pe piața orașului.

● Arh. St. Rm. Vîlcea, dos. 53/1884, f. 129, concept.

112.

1884 august 31. Adresa Primăriei orașului Drăgășani către Prefectura județului Vîlcea, prin care trimite decizia Consiliului comunal.

Anul 1884, luna august, 31

Regatul României

Primăria urbei Drăgășani
județul Vîlcea

Nr. 2704.

Domnule prefect,

Deodată cu înapoierea petițiunii d[omnu]lui locot[enent] colonel Papasoglu adresată domnului ministru de interne și primită cu adresa domniei-voastre nr. 4609. Am onoare a înainta domniei voastre pe lîngă aceasta și copie întocmai după încheierea consiliului acestei urbe sub nr. 19 din ședința de la 29 curent, relativă la modul și condițiunile cum s-a acordat voie d[omnu]lui locot[enent] colonel a ridica acel monument în cimitirul orașului.

Primiți vă rog domnule prefect asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Primar, ss. indescifrabil.

Secretar, ss. indescifrabil.

D[omniei] sale,

Domnului prefect al județului Vîlcea,

ANEXA

copie

Nr. 19.

Consiliul comunei urbane
Drăgășani

Sesiunea extraordinară

Ședința din 29 august 1884

Subsemnați[i] membri ai Consiliului comunei urbane Drăgășani din districtul Vîlcea, avînd în vedere adresa domnului prefect al districtului sub nr. 4609, prin care înaintează în original petițiunea d[omnu]lui locotenent colonel Papasoglu cu apostila domnului ministru de interne nr. 2126, care conține :

„Că în ocolul acestei urbe este locul unde s-au îngropat cei ce au căzut în combaterea mavroforilor cu oștirea otomanilor, și pentru că în această luptă se află căzut și un frate al d[omniei] sale anume Nicolae, dorind a-i ridica un monument funebru, după înțelegerea ce au luat și cu rudele altor morți căzuți tot acolo, cerînd a i se procura acea porțiune de loc unde morții sînt îngropați, spre a ridica monumentul".

Asupra căreia Consiliul

Avînd în vedere cererea d[omnu]lui locot[enent] colonel Papasoglu făcută prin petițiunea notată mai sus, a-și ridica un monument funebru în memoria fratelui d[omniei] sale Nicolae și altora morți.

Considerînd că d[omnu]l locotenent colonel Papasoglu pleacă dintr-un punct de vedere religios,

Pentru aceste considerente deliberînd

A decis :

Dă voie d[omnu]lui locotenent colonel Papasoglu pentru ridicarea unui monument funebru religios în cimitirul comunei în memoria fratelui d[omniei] sale Nicolae și altora ale cărora rude s-au asociat cu dorința d[omniei] sale exprimată în suplica menționată.

Pe monument se vor scrie numele din botez — ca simpli muritori ai acelora pentru care se ridică monumentul fără nici o mențiune istorică.

Pentru care formîndu-se prezenta încheiere, se va comunica în copie domnului prefect local spre rezultatul adresei nr. 4609, dîndu-se asemenea copie după dînsa și d[umnea]lui suplicante conform cererii făcute.

ss.

Primar I. Stănescu.

Membrii consilieri : Ilie Popescu
Petcu Ioan
D. Constantinescu
C. Costache
N. Scărlătescu

secretar, Al. Cercelăreanu

România

Primăria urbei Drăgășani

Copia aceasta fiind conformă cu originalul, se atestă.

Primar, ss. I. Stănescu

Nr. 2705.

1884 aug[ust] 31. Secretar, ss. Al. Cercelăreanu

L.S. — Regatul României
jud[ețul] Vîlcea
1822

Primar co[mună]
urbană Drăgășani

[Rezoluție :] Se va comunica d[omnului] ministru de interne.

ss. indescifrabil.

● **Arh. St. Rm. Vîlcea, dos. 53/1884, f. 137 și 139—139 v., original și copie.**

113.

1884 sepetmbrie 10. Raportul Prefecturii județului Vîlcea către Ministerul de Interne privind aprobarea dată lt. colonelului Papazoglu pentru construirea unui monument în Drăgășani.

D[omnu]lui ministru de interne,

[Nr.] 4821.

1884 septembrie 10.

În privința cererii făcută de d[omnu]l locot[enent] colonel D. Papasoglu prin petiția recomandată de dv. cu rezoluția nr. 2126 din 7 august, referitoare la acordarea voiei d[e] a ridica la comuna Drăgășani un monument funebru în memoria fratelui d[omniei] sale Nicolae și altor luptători morți cu ocazia combaterii mavroforilor cu oștirea otomană ; sesizîndu-se Consiliul comunal din Drăgășani a aproba zisa cerere ca pornită dintr-un punct de vedere religios și a dispus ca monumentul să-l ridice la cimitirul comunei, cu restricțiune ca pe dînsul să se scrie numele din botez al morților, fără nici o altă mențiune istorică.

Aceasta am onoare a supune la cunoștința dv., spre cuvenita regulă, cu adăogire că din partea comunei s-a dat și suplicantului o copie după încheierea consiliului.

● Arh. St. Rm. Vîlcea, dos. 53/1884, f. 137 v — 138, concept.

114.

1942 octombrie 20. Ștefan Tătărescu, președintele Comitetului Tudor Vladimirescu acceptă donația făcută de Alexiu formată din o ladă de fier și două pistoale.

Comitetul

„TUDOR VLADIMIRESCU"

Pentru proslăvirea și eternizarea memoriei

EROULUI NAȚIONAL liberator de țară, îndrumător de neam.

1821—1930

„Sîntem datori să ne jărtfim pentru patria noastră“

(TUDOR către Divan)

Sediul : PIAZETTA DOMNUL TUDOR
(ROMANIA — Precupeţii Vechi)
Telefon 213/23

București : 20. ocv. 1942.

Domniei sale,
Domnului Alexiu,
veteran și fost demnitar

R[m]. Vîlcea.

Comitetul nostru care a înălțat în București statuia Eroului național „Tudor Vladimirescu“ se străduiește să întocmească și **un muzeu** cu obiecte din perioada istorică de la 1821.

Comunicîndu-se nouă acceptarea d[umnea]voastră de a ne dona una ladă de fier și două pistoale din epoca Domnului Tudor, cu onoare vă aducem cele mai calde mulțumiri și vom păstra cu numele d[umnea]voastră, al donatorului — amintirea acestor obiecte în lumina generațiilor ce ne urmează.

Primiți, vă rog, expresiunea înaltei noastre stime și considerațiuni.

Președintele,
ss. Ștefan Tătărescu

P. S. Obiectele se vor încredința aducătorului d-lui Eugen

Satomei, R[m]. Vîlcea.

● **Arh. St. Rm. Vîlcea, fond Alecu Alexiu, doc. 1/1942.**

115.

1942 noiembrie 7. Ștefan Tătărescu roagă pe Alexiu să dea casa de fier Tudor Vladimirescu colonelului Isaia.

7 XI 942.

Prea stimate d[omnu]le Alexiu,

Confirmînd primirea scrisorii dv., mă grăbesc să vă răspund că voi fi în scurt timp la dispoziția d[umnea]voastră.

Pentru chestiunile de ordin sufletesc — vă rog să comptați pe mine ca unul ce înțelege îndelungatul dv. trecut și care merită îndeplinirea dorințelor sufletești.

Vă rog să primiți expresiunea sentimentelor mele cele mai distinse.

ss. Ștefan Tătărescu.

Notă : Casa de fier Tudor Vladimirescu rog a o încredința d[omnu]lui colonel Isaia, care îi va face toaleta străveche.

● Arh. St· Rm. Vîlcea, fond Alecu Alexiu, doc. 2/1942·

116.

1943 septembrie 3. Ștefan Tătărescu confirmă lui A. Alexiu din Rm. Vîlcea primirea unei lăzi de fier învelită cu tablă de fier, două pistoale vechi, cîteva tablouri pe carton și un săculeț cu firfirici.

Ștefan Tătărescu R[m]. Vîlcea, 3 sept[embrie] 1943
Str. Domnul Tudor, s. III
Tel. 2.5353
București

D[omniei] sale,

D[omnu]lui,

Președinte [al] Soc[ietății] Ajutorul,

Al. M. Alexiu, R[m]. Vîlcea,

Prea stimate D[omnu]le Alexiu,

Primind cartea poștală a dv. vă confirm a doua oară că am primit pentru muzeul amintirilor „Tudor Vladimirescu" înființat de mine **una ladă de lemn învelită cu tablă de fier, două pistoale vechi** — ce urmează a fi șterse **din registrele dv.,** pentru buna regulă.

De asemeni totodată am mai primit cîteva tablouri pe carton — și un mic săculeț cu firfirici.

Ca unul care am ridicat în București statuia lui Tudor Vladimirescu și care lupt pentru proslăvirea memoriei sale, vă mulțumesc cu adîncă recunoștință.

ss. Ștefan Tătărescu.

● Arh. St· Rm. Vîlcea, fond Alecu Alexiu, doc. 1/1943·

I

EXPEDIȚIA DIN 1821 A LUI IPSILANTI ÎN PRINCIPATELE DUNĂRENE

— de un anonim —

— Extras —

. . . .

Prințul Ipsilanti cheamă pe căpitanul Iordache și îi cere informații despre turcii care se află la Drăgășani și despre oastea trimisă împotriva lor. Atunci Iordache îi relatează că a trimis pe toți pandurii sub comanda căpitanului Prodan și Macedonschi, precum și pe cîțiva albanezi și că ieri pandurii au atacat...[1] și au răpit de la dușmani șaptezeci de cai, au ucis cinci oameni și au prins cu arcanul doi. Și speră ca în timpul nopții să primească negreșit vestea îmbucurătoare a victoriei. Iordache îl întreabă ce drum vor lua pentru părțile acelea și îndată Ipsilanti aduce hărțile, dar Iordache îi spune că a doua zi vor așeza tabăra la jumătatea drumului spre Rîmnic, de acolo vor merge la Rîmnic, și se vor consfătui asupra celor ce au de făcut. Iordache raportează lui Ipsilanti

[1] În text cuvînt grecesc.

că oastea va suferi mult din cauza aprovizionării, deoarece nu se mai găsesc provizii. Vrednică de amintit în această chestiune este prevederea generalisimului. În acea noapte generalisimul n-a putut deloc să doarmă, gîndindu-se, se vede, cum să intre pe teritoriul Austriei, de frica dușmanilor. A doua zi dimineața se duseră toate căpeteniile să primească ordinul de zi și fiecare primindu-l începu să se pregătească, iar Ducas a rămas la generalisim spre a afla motivele pentru care era maltratat, și îndată cu lacrămi în ochi se plînse zicînd : „Excelență, ca să fiu supus ordinelor tale, am ajuns, deși am fost cel mai puternic dintre toate căpeteniile, să fiu cel mai prost și cel mai laș. Mi-ai cerut pe Ghencea aga Dimitrachi cu treizeci soldați pentru garda personală, ți l-am dat ; pe Ghica cu cincizeci soldați, ți l-am dat ; pe căpitanii Gheorghe și Teodosie cu o sută șaptezeci cazaci, pe căpitanul Petcu cu cincizeci pe fiul comisului Ianachi cu patruzeci și șapte, pe polcovnicul Mațos cu nouăzeci ; mi-ai poruncit să dau și lui Cantacuzino, i-am dat tot detașamentul meu din Iași, peste cinci sute oameni și erau astfel de soldați, încît excelența ta spunea — singurii soldați ai taberei mele sînt cei ai lui Ducas —, iar acum să mă ocărăști în fața celorlalte căpetenii, pe mine, care am cheltuit mica mea avere și am pus în pericol toată familia mea ; O astfel de răsplată speram eu să am pentru jertfele mele ? Aceasta este mulțumirea pe care nădăjduiam s-o primesc într-o zi de la excelența ta, pentru credința și respectul ce aveam față de tine ? Cine dintre conducători a îndeplinit întocmai ordinele tale, cine dintre conducători ți-a dat un soldat ? Cînd am fost obraznic, ca mulți alții, în fața ta și am vorbit afară de ceea ce eram obligat ? Nu sînt eu același Ducas, care. ca să dea exemplu și celorlalți conducători, am stat de gardă în tot timpul nopții la cartierul de la Cornățel ca un simplu soldat ? Nu sînt eu același Ducas, care totdeauna în orice împrejurare îți spuneam adevărul ? Și acum să fiu eu acuzat în fața celorlalți conducători ? De ce în sfîrșit nu vrei să fiu judecat militărește ? Dacă am lăsat liberă trecerea mitropolitului și celorlalți boieri din vreun interes, să fiu condamnat la moarte ca un om necinstit. Excelența ta știe bine că am îndeplinit aceasta fără ordinul tău, fiindcă, văzînd întîrzierea răspunsului am crezut că nu aprobi acțiunea mea. În cele două luni cît am stat la Ploești, ți-a venit vreo plîngere împotriva mea pentru modul incorect al conducerii mele ? N-ai trimis la Ploești mai întîi

pe adjutantul lui Cantacuzino, Ambrosiadis, și apoi n-a trimis prințul Gheorghe și pe adjutantul lui să urmărească mișcările mele? Nu erai excelența ta, care prin diferite scrisori îmi spuneai să mulțumesc pe bunii și vrednicii mei ofițeri și soldați pentru purtarea lor cinstită?" Sărmanul Ducas nemaiputînd vorbi, fiind tare mișcat, ieși de la generalisim și plecă la bunul N. Ipsilanti căruia, cu multă părere de rău, îi repetă toate cele spune generalisimului pentru apărarea sa; în sfîrșit îi spune că este bolnav și îl roagă să-i dea voie să meargă provizoriu la Cîmpulung pentru a se căuta. Îndată comandantul Nicolae se duce la generalisim să-i spună să permită lui Ducas să plece la Cîmpulung, fiind grav bolnav Bunul generalisim, avînd de gînd să-l ucidă pe Ducas, nu cedă la început, ci îl chemă înaintea lui și îi spuse: Ce ai Ducas? Sînt bolnav excelență! Nu te-a cercetat vreun doctor? Da, Bachelot. Și ce ți-a spus? Este nevoie să plec la Cîmpulung, fiindcă acolo este și doctor și farmacie cu doctoriile necesare. Dacă este așa, ți să dă permisiunea, iar oastea ta o vei preda căpitanului Iordache, dînd ordin tuturor ofițerilor tăi să-i dea lui ascultare. Iar tu, după ce vei preda și căruțele cu pesmeți la serviciul aprovizionării, vei pleca cu zece albanezi și numai cu Gheorghe la Cîmpulung, și, după ce te vei face bine, vei veni la Curtea de Argeș și la Rîmnic. Atunci în prezența căpitanului Iordache. Ducas a început să se plîngă generalisimului pentru tinerii soldați, dați lui Cantacuzino, care ar fi fost foarte utili în împrejurările actuale. Atunci generalisimul cînd văzu că și căpitanul Iordache lăuda mult acea oaste a început să lăcrimeze. Căpitanul Iordache dădea dreptate lui Ducas, socotind că generalisimul se purta nedrept cu el, și zicea că dacă ar fi fost el în locul lui Ducas n-ar fi dat nici un soldat, fiindcă cineva se face căpetenie numai cu soldați. În timp ce avea loc această conversație, generalisimul a fost înștiințat că vine batalionul sacru, și îndată toți ieșiră în întîmpinarea acelor sărmani tineri săraci, care din nefericire s-au înscris în batalionul sacru și au fost, cum veți vedea mai jos, victimele prostiei unor căpetenii. În acest timp sosește și un curier, trimis de Kolocotronis și Orfanos de la Cîmpulung, care aduce la cunoștința generalisimului că aceștia au apucat acel drum, iar căpitanul Griparis (care a fost lăsat la Tîrgoviște) se află la așa-zisa Circiuma domnească și așteaptă ordin pentru acțiunile lor viitoare. Li s-a trimis ordin cu Manos să pornească la Rîmnic.

O oră înainte de a porni din Pitești generalisimul a fost informat că Sava s-a unit cu turcii și a luat ca zălog patruzeci din aceștia [?], și că turci vin în urma armatei lui Sava. Această acțiune a lui Sava sili pe generalisim să se arate și mai laș decît fusese pînă atunci, și îndată dădu ordin lui Iordache să pornească. Astfel oastea porni spre Rîmnic, iar Ducas, cu mare strîngere de inimă, se despărți de puțina lui oaste și apucă drumul spre Cîmpulung. La primul popas oastea dormi acolo, în mare lipsă de provizii ; a doua zi porni spre Rîmnic, pe un drum desfundat din cauza ploilor torențiale. Pentru nenorociții ierolohiți [soldații batalionului sacru], drumul era și mai greu, deoarece nu numai că mergeau pe jos, dar nici pîine nu aveau. Ajungînd deci la Rîmnic, găsiră puțină pîine pregătită, dar nu era destulă pentru toată oastea. Atunci generalisimul chemă pe căpitanul Iordache și îl întrebă ce este de făcut și ce vești are despre dușman. Căpitanul Iordache îi spune că a doua zi oastea să se odihnească aici, iar ultimele vești despre dușman arată că înainte cu o zi pe la revărsatul zorilor pandurii au călcat grajdurile dușmanului și i-au răpit un număr însemnat de cai ; astfel dușmanii se află acum la Drăgășani, întrucîtva consemnați ; căpitanii Diamandi și Mihaloglu s-au unit cu ceilalți panduri, iar el, Iordache, cu oastea lui și cu căpitanul Anastasie, care a fost numit căpetenie peste toată oastea lui Ducas, pleacă înainte la Drăgășani și acolo va aștepta pe excelența sa. A doua zi pornește toată armata cu generalisimul la Drăgășani ; prima noapte se odihnește prost din cauza ploii, la un sat ; de acolo trimite pe Caravia și pe cîțiva ofițeri la batalionul sacru să înainteze mai aproape de Drăgășani, și să ia poziție de atac, iar excelența sa cu tot corpul cazacilor, ulanilor și al lui Kolocotronis și Orfanos vor rămîne departe de Drăgășani ; în același timp scrie căpitanului Iordache cerîndu-i să-l informeze de mișcările dușmanului. Căpitanul Iordache, ajungînd în fața dușmanului, își dispune îndată oastea acolo unde era necesar, iar căpitanului Anastasie îi ordonă să treacă peste podul care se află dincolo de Drăgășani, într-un loc mlăștinos, și să-și așeze tabăra în partea dreaptă a dealului ca să împiedice pe dușmani să distrugă podul. Dușmanii, văzînd că armata greacă înaintează fără frică împotriva lor, și

temîndu-se să nu fie înconjurați s-au grăbit să trimită o sută cincizeci de călăreți împotriva lui Anastasie ; aceşti au fost atacați cu multă vitejie de către greci și siliți să intre din nou în Drăgășani. Bunul Iordache, după ce a făcut toate acestea, îi scrie generalisimului că, fiindcă astăzi este marți și mult noroi, a doua zi va ataca pe dușmani și că speră, cu urările patriei și ale excelenței sale, să-i bată. În timp ce căpitanul Iordache lua toate aceste măsuri, Caravia, fără să înștiințeze pe căpitanul Iordache, luînd artileria care era compusă din patru tunuri, detașamentul său și batalionul sacru, porni îndată împotriva localității Drăgășani și încinse lupta cu dușmanul. Ceilalți conducători care primiseră ordin să fie gata pentru a doua zi, văzînd pe Caravia luptîndu-se, s-au mirat, și îndată au alergat în ajutorul lui. Lupta se dădu cu multă vitejie din partea batalionului sacru ; turcii aproape învinși se pregătiră să părăsească Drăgășanii și să se retragă. Cei opt sute de turci care erau sub comanda fiului lui Cara-FeFiz, văzînd însă că domnul nostru Caravia cu artileria sa nu le aduce cea mai mică pagubă și a încetat de a mai trage, iar nenorocitul batalion sacru nu pare să mai primească vreun ajutor, îndată se repeziră cu multă furie împotriva lui ; domnul Caravia, văzînd furia dușmanilor strigă ostașilor său cuvîntul „naset“ [2] și îndată se retrase, părăsind pe cîmpul de luptă, atît cele patru tunuri, cît și batalionul sacru care se lupta cu multă vitejie și disperare. Căpitanul Iordache, căpitanul Anastasie, căpitanul Diamandi, Mihaloglu, Caloianis și încă cîteva căpetenii fără să aibă fiecare oastea sa, prevăzînd distrugerea sigură a batalionului sacru și pierderea principelui N. Ipsilanti, care era comandantul acelui batalion, năvăliră împotriva dușmanului cu atîta vitejie, încît îi siliră pentru moment să se retragă, și astfel au luat înapoi și două tunuri, steagul sacru și salvară mai mulți ierologhiți. Ei au căutat ghiulele și fitiluri ca să tragă împotriva dușmanului, dar nu găsiră nimic. Astfel dușmanii văzînd dezordinea oastei și pe Caravia fugind, năvăliră din nou împotriva grecilor, nimicind aproape pe toți ierolohiții care mai rămăseseră ; nefericiții infanteriști cădeau victime sabiei dușmane, iar ofițerii și soldații călăreți nu au mai ocupat o nouă poziție, fiindcă

[2] Nota edit. englez : naset — probabil cuvînt turcesc — nasihat — : Sauve qui peut.

erau puțini, și începură să se retragă, iar dușmanii lași, în număr de opt sute, nu îndrăzneau să-i urmărească, ci se ocupau cu tăierea capetelor nenorociților ierolohiți. Situația ierolohiților era într-adevăr vrednică de plîns. Aceștia, deși niciodată n-au utilizat armele, totuși au luptat cu o deosebită vitejie și au luptat într-un mod glorios pentru libertatea patriei lor. Patria are datoria să ridice un monument tuturor acelor tineri nobili și să răsplătească cu medaliile cuvenite familiile lor, înscriind pe tabla nemuririi numele tuturor acelor pentru veșnică amintire.

După luptă, restul armatei se îndreaptă spre cartierul generalisimului, căruia îi aduce la cunoștință cele întîmplate. Bunului șef în loc să-i pară rău de nimicirea tragică a nenorociților ierolohiți și să condamne la moarte pe iubitul său Caravia, care era vinovat de această nimicire, dă ordin ca oastea să se retragă imediat la Rîmnic. Niciodată dușmanul nu spera să obțină o astfel de nimicire, cînd el fusese oprit mai multe zile numai de detașamentul pandurilor și nu avusese curajul să-i atace, ci stătea întărit în regiunea Drăgășani, de teama acestora. Oastea, potrivit ordinului dat, pornește în timpul nopții spre Rîmnic, unde ajunge a doua zi. Aci oastea se odihnește, însă cu mare frică, și pornește apoi la mănăstirea Cozia, unde petrecu două zile. Bunul generalisim spune aici căpitanului Iordache intenția sa adevărată anume că vrea să intre în Austria, și îl roagă să ia cu el pe toți acei, pe care crede periculoși pentru excelența sa, și să numească în diferite posturi pe unii dintre ofițeri. Îndată, de acum acord, ei dau ordin căpitanului Diamandi să plece la mănăstirea Bistrița, lui Mihaloglu la o altă mănăstire din cele cinci județe, căpitanului Anastasie la Ocna, iar altora în alte părți. Căpitanul Iordache, după ce termină toate acestea, își ia rămas bun de la generalisim și pleacă cu oastea sa spre Argeș, unde avea să se sfătuiască cu Farmache, care urma să vină acolo, După plecarea căpitanului Iordache. generalisimul temîndu-se să nu fie ucis, întocmește îndată o scrisoare după obiceiul lui, ca venind din partea generalului comandant al Sibiului, prin care era înștiințat că Austria a declarat război Porții și fiindcă armata acestuia va porni în acea zi, este nevoit ca excelența sa, fiind un generalisim cunoscut, să plece la hotare să discute cele necesare. Deci cu multă bucurie cheamă pe ofițerii și soldații săi care se aflau la mănăstire ; citește în

prezența tuturor scrisoarea și dă ordin ca toată lumea să lase armele și să plece la biserică să mulțumească lui Dumnezeu că a binevoit să determine întreaga Europă să declare război tiranului. După ce se oficie la biserică un te-deum pentru vești mincinoase, excelența sa anunță că a doua zi va pleca la graniță, iar armata să rămînă acolo, pînă la un nou ordin. Ofițerii, cari în momentul acela s-au deșteptat, îi spun să încete cu astfel de vorbe și că este cazul să-i îndrumeze în mod sincer în cele ce au de făcut : „Noi știm bine că excelența ta ne părăsește și intri pe pămîntul austriac ; dar îți închipui că nu te vom împiedica, îți jurăm că nu ne vom înjosi să înfăptuim această nelegiuire. Este nevoie însă să ne spui, ca un conducător ce ne-ai fost, ce drum să apucăm". Atunci Ipsilanti le spune că el va trimite în Austria numai pe cei doi frați ai lui, și el va rămîne cu ei. Apoi căpitanul Anastasie îi spune că este necesar să se pună în siguranță și excelența sa, iar oastea va găsi drumul să plece a se uni cu căpitanul Iordache, iar vremea și situația le vor arăta ce au de făcut în viitor. Văzînd generalisimul că Anastasie este cel mai credincios dintre toți, îi spune să ia drumul spre Cîineni, ca avangardă, și să cerceteze bine toate trecătorile de acolo, ca nu cumva să fie o cursă a căpitanului Prodan și a lui Macedonschi împotriva excelenței sale. Zis și făcut. Îndată căpitanul Anastasie îl înștiințează pe generalisim să-și urmeze fără frică drumul său. Ajungînd la Cîineni, la o depărtare de o jumătate de oră de hotarele Ausariei, își așează tabăra acolo, avînd cu el pe căpitanii Orfanos, Kolocotronis, Anastasie, pe maiorul Caravia, popa Sîrbu, Honțoglu și pe mai multe căpetenii mai mici. Acolo Ipsilanti se odihnește trei zile, pînă cînd izbutește să intre. În cele trei zile, cît a stat aci, trimitea în fiecare zi diferite plutoane la Cîmpulung, unde aveau să aștepte pe excelența sa, să plece împreună prin munți în Moldova. După ce însă i-a venit aprobarea să intre, atunci luînd imediat pe credinciosul său ministru Lasanis, pe Orfanos și pe cei doi frați ai săi intră pe teritoriul austriac, părăsind acolo oastea și vreo sută de ierolohiți. El promite că va trimite peste un ceas pe Orfanos să-i ia în primire și le cere să fie gata să-l urmeze. Ierolohiții și încă cîțiva soldați de la diferite căpetenii, cîți au socotit că nu sînt vrednici să

urmeze pe comandantul lor, au plecat spre hotare, dar ajungînd acolo, nemții neomenoși au refuzat categoric să le permită trecerea; scopul ticălos al bunilor noștri nemți se împlini, ei permiteau trecerea acelora în urma depunerii unor sume de bani, dar nu ca soldați, ci ca negustori. Nenorociți ierolohiți trecură în Austria, fără să aibă nici pîinea zilnică, fiindcă bunul nostru generalisim nici măcar față de aceștia nu s-a arătat generos să-i ajute bănește, pe unii lăsîndu-i goi, iar pe alții vai! fără încălțăminte, spre batjocura vestitului neam al grecilor. Bunul comandant după ce intră în Austria scoase la lumină proclamația sa din 8 iunie, în care condamnă în genere pe toți soldații ca lași și arată că simte mereu rușine că le-a fost comandant că trădările și înșelăciunile lor l-au obligat să se despartă de ei și să piardă momentul cînd spera să moară glorios sau să învingă pe dușmani. Condamnă de asemenea pe căminarul Sava ca trădător, proclamă ca dezertori pe maiorul Ducas, pe căpitanul Vasilie Barlas, pe fanarioții Gheorghe Manos, fostul său casier-șef, și pe Grigorie Suțo și pe cancelarul său N. Scufos și degradează pe maiorul Caravia.

. . . .

Sava, după ce s-a unit cu turcii, a pornit cu aceștia împotriva serdarului Diamandi, care aflîndu-se închis în mănăstirea Bistrița respinge vitejește atacurile dușmanului, dar fiind înșelat de Sava, s-a predat dușmanului nemilos și îndată nenorocitul a fost trimis la Constantinopol.

. . . .

● **Ediții**: *Răscoala din 1821*, IV, p. 262—267, 269.

II

REVOLUȚIA DE LA 1821
de
IOAN DIRZEANU
biv vel serdar

— Extras —

După petrecania răposatului domn Alexandru vodă Șuțul ce s-au întîmplat la 18 ale lui ghenar cu leat 1821, un Thodor Vladimirescul, din neamul lui rumîn dintre pandurii din părțile Cernețului și șăzător cu casa sa la orașu Cerneți sud Mehedinți, carele în vremea trecutei răzvrătiri a roșilor [1] s-au aflat comandir asupra pandurilor ce erau în județul Mehedințului, săvîrșind însuși multe ucideri în partea locului, pentru care după războiul roșilor, în domnia măriei sale Ioan vodă Caragea dovedindu-să, au fost hotărît pierzării. Și cacerdisîndu-să în țara neamțească, au mers la Viena pă vremea ce să afla împărații acolo adunați, cînd prin mijlocirile sale ce au fost avut, arătîndu-să la împăratul Alexandru al prea puternicii Roșii, s-au cinstit cu cinu de maior. Și întorcîn-

[1] Corect :, a rușilor. Este vorba de războiul ruso-turc din 1806—1812.

du-să pe la Rușava, au trecut în Țara Românească, unde prin mijloacele ce au făcut protecsia sa cu unii din boierii cei aleși ai țării, au rămas nebîntuit, petrecînd uneori în părțile Craiovi, iar alteori și prin București, pînă ce au luat vătășia plaiului Cloșani din sud Mehedinți de la dumnealui vel vornic dă țara dă sus, neputînd alt vătaf dăinui acolo. Și orînduindu-și în plai vechil pentru căutarea trebilor vătășii, el să afla de la o vreme încoace petrecînd ca un mosafir în politia Bucureștilor, unde prin taină și pă subt cumpăt însoțindu-și și alți 40 de arnăuți lîngă dînsul dintre soldații sărdarului Iordachi[2] și ai lui Farmachi[3], precum s-au dovedit în urmă, s-au sculat la 18 ale lui ghenarie, marți noaptea, de au eșit din București cu toții pe la locuri ferite, avînd împreună cu dînsul și un ofițer rosesc a[nume] [Di]mitrie Machidonschi ce rămăsese încă din zilel[e] rușilor [pe]trecînd cu familia sa în politia Bucureștilor, [au mers urmînd][4] drumul spre Rîmnicul din sud Vîlcea, au trecut [pe la][4] marginea orașului Pitești (tahtul isprăvnicatului de Argeș). Pe carii trimițînd dumnealor boierii ispravnici dă Argeș ca să-i întrebe ce oameni sînt și unde merg, au dat cu toți răspunsul că sînt călători trecători, nesupărînd pă nimeni întru nimic, precum au înștiințat către otcîrmuirea țării dumnealor boierii ispravnici de acolo. Și la 19 tot ale lui ghenarie, ajungînd la satul Budești sud Argeș, unde este pod pe apa Oltului[5], s-au pus cu toții în pod de au trecut în părțile județului Vîlcii și au apucat drumul spre Ocna cea Mare dintr-un județ. Iar în diseară ajungînd la un sat aproape dă Ocnă, au conăcit noaptea acolo, cumpărînd toate cele trebuincioase cu bani. A doua zi ,la 20 ale lui ghenar, sculîndu-să dintr-acel sat, au plecat cu toții spre orașul Tîrgu Jiilor (tahtul isprăvnicatului dă Gorj) și întîlnind pă drum pă vechilu vătafului de plaiu Horezul,

---

[2] Iordache Olimpiotul

[3] Ion Farmache

[4] M-sul deteriorat; completat după N. Iorga, *Izvoarele contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu*, București, 1921, p. 4. Un alt rînd, în josul paginii, se vede tăiat la legatul manuscrisului.

[5] Peste cîteva zile, la 7 februarie, s-au luat măsuri deosebite de străjuire a trecerii prin acest loc, în vederea izolării răsculaților. De asemenea au fost puse străji și la alte locuri de trecere peste Olt. (Muz. de istorie a partidului, Condica „Ad acta anni 1821", doc. 1; Arh. St. Buc., Condica domnească 96, p. 205—206; Condica depart. de opt. 985, f. 57—58 v).

ce venea la sărăfia județului Vîlcii cu taleri două mii și mai bine, l-au luat cu dînșii dimpreună și cu un plăiaș ce avea el, și vineri la 21 ale lui ghenarie, ajungînd pă la 12 ceasuri sear în orașu Tîrgu Jiului, au tras drept la dumnealui vtori logofăt Vasile Bongescu, sameșu județului.

. . . .

Iar pe unde au trecut adunarea sa, fiind fost împrăștiată și pe la alte locuri, au jăfuit și au prădat fără omenire pe cine au găsit, precum și un Gheorghe Cîrjaliu. Acesta fiind între adunarea slugerului Theodor, au făcut multe jăfuiri peste Olt, și vrînd a-l curăți slugeru Theodor fiindcă să arăta și cu nesupunere, au prins dă veste și s-au cacerdisit viind la sărdarul Iordache Olimpie, supt a cărui umbrire adăpostindu-să, s-au înhăitat și cu alți hoțomani și au jăfuit pe unii dîn boierii craioveni cît și alte băjănii, obrîznicind de, au rănit pe mulți cu tăieri, precum pe medelniceru Petrache Poenaru de la Craiova și alții, ajungînd acești prădători pînă aproape de vama de la Cîineni, jefuind și hrăpind în toate părțile, încît nu se pot scri nespusele jafuri ce au făcut.

. . . .

Iar prințipu Ipsilant, ajungînd cu adunarea sa la Rîmnec, au luat de știre pentru turcii ce era orînduiți la Drăgășani că s-ar fi lovit cu un Ruse[a]n căpitanu de panduri ce avea împreună o sută patruzeci oameni și ar fi înfrînt strejile turcești. Pentru care numaidecît au trimis pe taxiarhul Vasile Caravia ca să meargă în părțile Drăgășanilor să iscodească pă supt cumpăt starea turcilor ce să afla acolo. Carele aducîndu-i răspuns nu este vreo sumă mare, s-au făcut sfat între adunare ca să să pornească o sumă de arnăuți și mavrofori să meargă la Drăgășani a apuca pe turci în revărsatul zorilor ca să nu prinză dă veste. Și așa dîndu-să poruncă a să găti, după ce s-au întocmit cei orînduiți a merge, s-au și pornit cu toții din Rîmnec. Și deodată viind niște nori întunecoși au dat o ploaie foarte groaznică și cu piatră, neîncetînd toată noaptea, de au petrecut pînă la piele, umplîndu-să de apă și arme și fișicuri și toată gephaneaua, cum și arnăuții, împrăștiindu-să i ceilanți, ostași. Iar taxiarhul Caravia, tăbărînd cu o ceată de arnăuți la un sat aproape dă Drăgășani ca două ceasuri, au gosit acolo vin i rachiu îndăstul și ne-

maiavînd vreo grijă dă război s-au dat cu toţii la băutură pînă ce i-au apucat ziua acolo. Şi a doua zi strîngîndu-se au purces cu toţii spre Drăgăşani cu tumbelecuri şi strigări, îndîrjiţi fiind de multa băutură. Unde apropiindu-să au dat poruncă taxiarhul Caravia ca să lovească pe turci, puind înainte trupul mavroforilor, carii fiind plini de apă şi de noroi, cum şi armele lor udate, neavînd vreme a şi le mai şterge, au început pe loc a cădea ca oile în mîinile turcilor. Şi vrînd tunurile ce avea împreună spre apărare, nu s-au aflat tunari în pripă, fiind rămaşi în urmă. De aceea au cercat să le dea foc însuşi Caravia. Şi aflînd fitilurile ude, au început să scapere ca să le dea foc cu iască, dar zadarnică i-au fost osteneala, pentru că şi iarba au fost udă şi zăbava scăpăratului au pricinuit desăvîrşită prăpădenie, căci turcii năvălind vitejeşte printre mavrofori, fiind pă jos ticăloşi şi prăpădiţi de ploaie şi de drum, îi sfărîma şi îi tăia ca pă nişte miei, rămîind cei mai mulţi în loc. Aşa văzînd taxiarhul Caravia că nu izbuteşte nimic şi temîndu-să a nu-i coprinde şi pă dînşii, au început să strige : gheri, gheri ! ce să tălcuieşte în limba turcească „înapoi". Aceasta au zis-o şi cuprins de spaimă şi turburat de băutură. Dar turcii înţelegînd-o prea bine au cunoscut că nu pot avea tact a sta la război şi numaidecît năvălind asupra-le cu toată îndrăzneala au făcut mare prăpădenie, încît dintre mavrofori prea puţini au răspuns mîntuindu-se cu fuga, cum şi dintre arnăuţi, fiind călări, au fugit cu Caravia, rămîind şi tunuri şi gephanea în mîinile turcilor. De care foarte mult s-au mîhnit prinţipu Ipsilant asupra taxiarhului Caravia, atît pentru nădăstoinicia sa, cît şi pentru jărtfirea ce s-au făcut la atîţia oameni din pricină-i. Căci de nu era turburat de beţie, urma mai întîi să să căpuiască dă război, să vază fieşcare dă arme de-i sînt curate, şterse, i dă fişicuri de nu sînt ude, cum şi de toţi ostaşii i tunarii de sînt strînşi, apoi să facă începere de război cu călărimea de o parte şi cei pedeştri de altă parte, puindu-să şi tunurile la mijloc, după cum însuşi le didese povaţă. Dar el punînd pedestrimea înainte, au rămas cu călărimea înapoi, de căota la prăpădenia celor pedeştri din dăpărtare, de unde au şi strigat cuvîntul cel dă prăpădenie : gheri, şi au dat turcilor învitare a năvăli de a-i goni din toate părţile.

Drept acea s-au sculat prinţipu Ipsilant din Rîmnic şi s-au tras la mănăstirea Cozii şi acolo zăbovind trei zile cu strejii şi pază îndestulă temîndu-să în două chipuri : şi dăspră

turci a nu năvăli să vie, și dăspre arnăuțime a nu obrăznici dintre dînșii ca să-l strice, cunoscîndu-le duhul lor cel nelegiuit și urmările lor cele neomenite, au dat poruncă după trei zile prin taină de i-au pus toate calapalîncurile pă cai, făcînd zece saxanale. Și îndată au plecat călare pe poteci cu călăuză de l-au dus pă munți pînă la Cîineni, urmîndu-i și taxiarhul Caravia cu alți mulți împreună. Iar ceilalți toți ai adunării căpătenii, împrăștiindu-să prin păduri, prin văi și munți cu arnăuțimea și cei ce mai rămăseseră dintre mavrofori, au început să năvălească ca să intre înăuntru, atît prin lazareturi cît și pe poteci. Și mai ales umblînd orînduitele cete turcești prin munți cu călăuze rumîni du prin sate, pă unii îi găsea ascunși și prinzîndu-i îi jărtfea, pă alții îi gonea pînă ce da năvală de intra în lazaret. Și cu un cuvînt toată sistima adunării s-au împrăștia în toate părțile munților după ce au intrat prințipu Ipsilant înlăuntru pe la lazaretul de la Cîineni-Boița, carele îndată ce au trecut au dat proclamația de mai jos, adică : . . . .

. . . .

Și după multele preumblări ce au făcut căminarul Sava cu ai săi împreună cu orînduitul bimbaș prin plaiurile județelor dă munte din județele dă sus, prinzînd mulți din apostați dă îi trimitea la slăvitu chehaia, arătînd slujbă, pe carii îndată îi pornea cu pază la Silistra. Dintr-înșii, pe unii îi și omora aici pă la răspîntiile tîrgului, între carii au fost și fiul dumnealui paharnicului Scarlat. Apoi trecînd pă la Curtea de Argeș au mers către județul Vîlcii și apropiindu-să de mănăstirea Cozii, unde era sărdaru Iamandi Giuvara, prin feluri de mijloace cu făgăduieli dă încredințări ce i-au dat căminarul Sava dîmpreună cu bimbașa, l-au înduplecat pă sărdaru Iamandi cu toți ai săi de s-au închinat. Și scoțîndu-i din mănăstirea Cozii, pe de o parte au înștiințat numaidecît către chehaia bei făcînd rugăciune a i să hărăzi viața, și pe de alta l-au luat pă sărdaru Iamandi împreună cu dînșii, cum și din oamenii lui, pentru că pe alții i-au trimis către chehaia bei spre încredințare.

● Ediții : *Răscoala din 1821*, V, p. 20—21 ; 64 ; 97—99; 103. Extrase.

III

NOTELE LUI I. P. LIPRANDI

— Extras —

. . . .

Prințul Alexandru Ipsilanti. Este fiul cunoscutului domn, care a plecat cu întreaga sa familie în Rusia. Prințul Alexandru, ca și frații săi, Dumitru, Nicolae și Gheorghe, făceau serviciul în garda rusă. Primul dintre ei și-a pierdut în anul 1813 brațul și a fost avansat mai tîrziu la gradul de general-maior, rămînînd în controalele cavaleriei. Sora lui era căsătorită cu guvernatorul civil al Basarabiei, consilierul activ de stat K. I. Katakazi, om de conduită ireproșabilă, fapt de care a dat dovadă în perioada grea și penibilă pentru el a anului 1821, ca grec și ca unul ce era căsătorit cu sora prințului A. Ipsilanti care a întreprins din casa sa rușinoasa-i acțiune.

Prințul Alexandru a fost un om cu totul neînsemnat, ceea ce se și vede din toate acțiunile sale : fugind după înfrîngerea de la Drăgășani în carantina austriacă de la Turnu Roșu (Turnu-Roșu, Roten Turn) din Transilvania, el a publicat ultima sa proclamație, în care aruncă blestemul asupra cîtorva persoane, care au fost primii lui sfetnici și prieteni, cu toate

că toţi ceilalţi, fără excepţie, îi cunoşteau ca pe cei mai mari ticăloşi în absolut toate privinţele. De la Turnu Roşu, el a fost închis, din ordinul guvernatorului austriac, în cetatea Muncaci, din care a fost eliberat de abia în anul 1826, în urma intervenţiei împăratului Nicolae I, care se urcase pe tron. De acolo el a plecat la Viena, unde curînd a murit.

. . . .

● Extras din *Documentele Răscoalei din 1821*, V., p. 480—481.

IV

DECLARAȚIA FRAȚILOR DIMITRIE ȘI PAVEL MACEDONSCHI

— Extras —

. . . .

Către sfîrșitul anului 1806, cînd trupele rusești au intrat în București și cînd Oltenia era ocupată de turci, a fost însărcinat un oarecare sluger Teodor Vladimirescu să convingă pe pandurii, care se uniseră cu turcii, să treacă de partea Rusiei, Vladimirescu a reușit să-i convingă, iar ei au părăsit pe turci și s-au alăturat lui. Vladimirescu a luptat cu acești panduri împotriva turcilor, i-a izgonit din Oltenia și s-a menținut acolo vreo șapte luni, pînă cînd a sosit, cu trupele rusești, generalul Isaiev. Alăturîndu-se trupelor rusești, pandurii au luptat împotriva turcilor pînă la încheierea păcii în anul 1812. Acești panduri locuiau în Oltenia, în județele Mehedinți, Gorj și Vîlcea. Felul lor de trai este asemănător cu acel al răzeșilor adică al țăranilor cu gospodărie individuală. Ei sînt, în genere, toți ostași, dintre care pot fi strînși la caz de nevoie pînă la o sută de mii. Austria caută să-i atragă de partea sa ; ei însă sînt devotați Rusiei, fapt care se dovedește prin aceea că în anul 1821, cînd Vladimirescu și Macedonschi le-au adus la cunoștință că rușii vor veni în Țara Românească, ei s-au înarmat îndată de bună voie. Acum acești panduri n-au acolo un om în care să poată avea încredere, deoarece Vladimirescu a murit, iar Macedonschi se află în Basarabia. În cazul însă, cînd ar fi nevoie de ei, există mijloc de a-i face să

se alăture Rusiei. A-i avea pe aceştia, precum şi întreaga populaţie de jos din Ţara Românească, care este extrem de asuprită de boierii lacomi de bani, este de mare folos [pentru noi].

. . . .

Lui Vladimirescu i s-au lăsat în seamă cancelaria, iar oastea mi-a fost încredinţată mie. Şi deşi atunci cînd a fost tras la răspundere, oastea a încercat, pentru faptele sale mai sus menţionate să sfîşie în bucăţi pe Vladimirescu, eu am potolit-o şi îndată am plecat spre tîrguşorul Slatina, unde, după ce am înfrînt pe turci, am trecut rîul Olt în Oltenia lîngă Drăgăşani, şi acolo înfrîngînd pe cei 4 000 de turci care se aflau în Drăgăşani, am pornit să-i urmăresc pe trădătorul serdar Iamandi, căruia i-am ordonat în această luptă de la Drăgăşani să atace cu cavaleria, de îndată ce a început focul bătăliei, Iamandi a fugit cu întreaga cavalerie, alcătuită din 2 000 de arnăuţi, şi m-a lăsat numai cu infanteria de panduri. Pentru a putea urmări şi prinde mai uşor pe trădătorul Iamandi cel mai sus pomenit, eu cu oastea m-am oprit în tîrguşorul Rîmnic. Peste cîteva zile a venit în Rîmnic d. Ipsilanti cu Iordache şi cu o oaste de 6 000 de oameni. Şi deoarece turcii, care veniseră din nou la Drăgăşani, încercau să cucerească Ocnele (Munţii de sare), trebuia să se dea o nouă luptă cu ei. Ipsilanti ar fi putut observa cu uşurinţă nemulţumirea mea şi a oştirii mele împotriva canaliilor lor, pentru trădarea lui Iamandi şi pentru înşelătoria lor. D. Ipsilanti spera să cumpere cu bani oastea mea şi a dat oştirii mele, în ascuns, o sumă de bani, cu condiţia să nu recunoască alţi stăpîni decît pe Ipsilanti şi pe Iordache. Şi în speranţa acestei cumpărări ei au plecat spre Drăgăşani. Prinţul Ipsilanti şi Iordache văzînd că oastea mea, care luase de la ei bani, mi-a dezvăluit această taină, şi că ea nu merge fără mine şi că pe ei nu-i ascultă, mi-au scris atunci ca să-i urmez cu oastea. În cele din urmă, luînd în consideraţie rugămintea boierului de rangul întîi, Nicolachi[1] Herescu, trimis de Ipsilanti, am sosit singur, fără trupe, în lagărul lui Ipsilanti. Ipsilanti, găsind că planul de operaţii împotriva turcilor propuse de mine, pe baza informaţiilor ce le aveam despre poziţia şi modul lor de acţiune, este bun, a poruncit lui Iordache să se procedeze întocmai după el.

---

[1] În loc de Constantin.

Iordache însă, nesupunîndu-se, a făcut după cum a știut el, crezînd că și împotriva oamenilor înarmați se poate proceda la fel ca și împotriva oamenilor neînarmați, asupra cărora era obișnuit să-și arate vitejia. Dar în zadar, deoarece la 7 iunie, 200 de turci care au ieșit la atac, i-au speriat atît de rău, încît aceste canalii care se numeau arnăuți, au dat în mîinile turcilor, fără a trage o împușcătură, întregul convoi de care, tunurile și nenorocita de infanterie a mavroforilor — care nu erau obișnuiți și nu văzuseră o luptă — și au fugit, fără a se mai opri și a privi înapoi pînă la granițele Austriei. La aceste granițe, numitul Iordache, neîndrăznind să treacă în Austria din cauza faptelor sale, a adunat pînă la 400 de oameni și a plecat pe poteci impracticabile prin munți spre Basarabia. Și intrînd în provincia moldovenească, ticăloșii lui și-au arătat, după vechiul lor obicei, vitejia asupra celor neînarmați și slabi, asupra prăvăliilor și evreilor. Iar cînd l-au prins turcii în mănăstirea Secul, el, fără să tragă nici un singur foc împotriva dușmanului, a dat foc rezervei de praf de pușcă și s-a omorît singur.

Prințul Ipsilanti, ruinat și înșelat de numitul Iordache, rămînînd după [lupta din] 7 iunie de la Drăgășani numai cu furierii și slugile sale în satul Cîineni, a trecut în Austria, iar eu cu oastea națională a pandurilor — în Oltenia, unde am luptat împotriva turcilor.

Am întocmit un tabel nominal de cei mai buni ostași români pînă la 200 000.

. . . .

În ceea ce privește această parte a răscoalei populare, eu am îndeplinit diferite însărcinări în Muntenia și Oltenia, ce mi-au fost încredințate de cîrmuire. Prințul Ipsilanti m-a trimis la 5 iunie 1821 din lagărul de la Gura Bistriții în Austria ca să cumpăr și să transport praf de pușcă și să iau sub formă de împrumut de la niște negustori cunoscuți ai mei 200 000 lei. În acest timp Ipsilanti a fost înfrînt la 7 iunie lîngă Drăgășani și curînd a trecut și el în Austria. De asemenea boierii toți se aflau în Austria. Între timp, deoarece austriecii mi-au interzis cu strictețe să furnizez fratelui meu praf de pușcă și nu m-au lăsat să mă întorc înapoi în Țara Românească la fratele meu, eu am locuit în diferite localități din Banat și Transilvania.

. . . .

• Extras din *Documentele Răscoalei din 1821*, V., p. 514, 522—523, 524.

V

PROGRESUL SOCIETĂȚII PRIETENILOR ÎN REVOLUȚIE

de

ANASTASIE XODILOS

— Extras —

. . . .

La 8 iunie, plecînd Ipsilanti de la Rîmnic și părăsind tabăra sa, numea astfel într-o proclamație pe cei din jurul lui : lași, turme de popoare, trădători, vicleni și adresîndu-se umbrelor mavroforilor, acelor adevărați greci din batalionul sacru, care, fiind trădați, au căzut pentru fericirea patriei în lupta de la Drăgășani, le aduce mulțumiri din partea concetățenilor lor, făgăduindu-le înălțarea unor coloane pentru eternizarea numelor lor.

. . . .

● Extras din *Documentele Răscoalei din 1821*, IV., p. 311.

VI

CĂPITANUL IORDACHE OLIMPIOTUL
ACȚIUNEA ETERIȘTILOR ÎN PRINCIPATE ÎN ANUL 1821

de

IVAN PETROVICI LIPRANDI

— Extras —

. . . .

Tot atunci p[rințul] A. I.... [1] și-a concentrat detașamentele de pe flancul său stîng : Duca s-a oprit în fața Tîrgoviștei, Iordache a fost trimis peste Olt în împrejurimile Rîmnicului, pentru a găsi pe Macedonschi și a căuta să cumpere pe căpitanii lui ; p[rințul] N. I. ... [1] la Cîmpulung, unde se gîndea să strîngă divanul, dar era tîrziu, și pentru ce ? Bimbașa Sava, venind la Ipsilanti, a fost trimis cu detașamentul său la Mărgineni, unde a și plecat. Între toate aceste detașamente nu exista însă nici o legătură permanentă, nici pichete, nici patrule.

Apropierea turcilor a surprins în curînd pe toți eroii de la Tîrgoviște și balurile, concertele zilnice etc. s-au transformat în discuții aprinse, în discordii și intrigi. Pe toate chipurile se citea o neliniște și tulburare ascunsă ; toți strigau, toți își ofereau sfaturile, dar nimeni nu asculta de celălalt. Abia atunci p[rințul] A. I. ... [1] și-a revenit și a văzut, dar prea tîrziu, roadele purtării sale rușinoase.

---

[1] Ipsilanti.

S-a apropiat timpul cînd trebuiau să înceapă acțiunea. Zilnic primeau știri despre apropierea turcilor dinspre Craiova și București. Aceste știri erau însă aduse de țărani și de oameni de felul lor. Nu puteau și nu se pricepeau, nici chiar în grupe de recunoaștere, să descopere pe inamic și să afle cu precizie care erau forțele și direcția lor.

Situația eteriștilor devenea pe zi ce trecea tot mai dificilă. În cele din urmă, p[rințul] A. I. ...[1] a convocat consiliul de război, la care au fost invitați și unii căpitani. După lungi discuții p[rințul] A. I. ...[1] și apoi alții au acceptat părerea căp. Iordache, care insista ca, fără pierdere de timp „să pornească toate forțele împotriva armatei de la Vidin în Oltenia, să o înfrîngă și să o împrăștie, ceea ce va trebui inevitabil să silească pe turcii care veneau din Silistra prin București, să se retragă ; pe lîngă aceasta, acțiunea încununată de succes din Oltenia îi va înspăimînta fără doar și poate ; între timp ocupînd această [țară], să fie îndemnați la o răscoală generală pandurii ; să se pună stăpînire pe toate locurile întărite și pe mănăstiri și, aflîndu-se în apropierea Serbiei și Bulgariei, să se caute să le răscoale". Cu atîta ușurință dispuneau de toate lucrurile cei din consiliul de război !

În urma acestei hotărîri, a dat ordin [prințului] N. I. ...[1] să plece din Cîmpulung, prin Curtea de Argeș, la Rîmnic pe Olt ; bimbașa Sava a primit ordin să rămînă la mănăstirea Mărgineni. Această din urmă dispoziție arată pe deasupra neîncrederea, lipsită de temei, față de Sava ; pentru că acest om care avea 800 de oameni aleși, trebuia ținut în apropiere și poate tocmai acest fapt l-a determinat pe Sava să înceapă, încă de la Mărgineni, tratative cu turcii. P[rințul] A. I. ...[1] însuși intenționa să plece și el cu restul [trupelor], la 27 mai, prin Pitești, la Rîmnic, unde la 26 mai a trimis, conform înțelegerii, pe Caravia și pe alți cîțiva căpitani, dîndu-le ordin să caute pe Dimitrie Macedonschi cu pandurii, care trebuiau să se afle în acele locuri și pe colaborarea cărora p[rințul] A. I. ...[1] se baza fără nici un temei. Iordache, al cărui detașament, cu trei tunuri, se afla la Curtea de Argeș, trebuia și el să plece și să facă joncțiunea cu cei de mai sus la Rîmnic.

Dînd aceste dispoziții, fără a lua în considerație timpul, fără o legătură generală, p[rințul] A. I. ...[1] părea liniștit și mulțumit de viitoarea victorie. Cînd la 26 mai, în timpul prînzului, primește pe neașteptate știre de la Duca că turcii au atacat, cu forțe mari, dinspre București, mănăstirea Nucet, de-

parte numai la 10 verste de Tîrgoviște, unde se afla Colocotroni cu 300 de oameni, ce l-au încercuit și l-au atacat și, în sfîrșit, că Duca, neavînd forțe suficiente n-a putut să-i dea nici un fel de ajutor.

Această știre neașteptată a surprins pe toți cei ce se aflau acolo ; cu toții credeau că turcii, care înaintau dinspre București, erau încă foarte departe. Nimeni nu-și închipuia să-i aibă, ca să zicem așa, sub nas. Alarma a devenit generală ; nimeni nu știa ce să facă. O dată cu aceasta s-a primit o altă știre, (aceasta falsă), că o coloană puternică de turci s-a îndreptat pe drumul ce duce la Brașov, pentru a tăia eteriștilor retragerea. De aceea p[rințul] A. I. ...[1] a trimis îndată la bimbașa Sava să se grăbească cu detașamentul său de la Mărgineni la Drăgășani. Era însă prea tîrziu.

Între timp, cei trimiși de p[rințul] A. I. ...[1] către mănăstirea Nucet pentru a observa situația de acolo, s-au întors înapoi. Ei au constatat că detașamentul de turci nu este atît de mare cum l-a prezentat Duca. De asemenea ei au raportat că acești turci aparțin armatei de la Vidin care ar fi trecut Oltul ! Cu toate acestea ei credeau că Colocotroni, care se închisese la mănăstire, este sortit unei pieiri inevitabile, dacă nu i se va da ajutor. În acest caz unii au propus să se ia totul ce avea el la Tîrgoviște, să se meargă și să se atace îndată acest detașament turc și să se caute a-l izola, iar după aceasta eteriștii să-i ia, conform primei propuneri, spre Rîmnic.

. . . .

Batalionul sacru însuși a rătăcit o noapte întreagă prin pădure și din cauza ploii puternice a ajuns (ca și toți ceilalți) într-așa stare, încît, dacă ar fi întîlnit numai cîțiva turci, n-ar fi putut opune nici un fel de rezistență. Cîțiva cazaci din convoiul prințului s-au înecat într-un rîu mic, care se umpluse de apă din cauza ploii torențiale. În cele din urmă abia la 23 mai, au ajuns la Pitești, iar la 31 mai aproape întreaga armată grecească, de 6 000 de oameni, a trecut Oltul și a făcut joncțiunea la Rîmnic, un mic orășel situat pe malul drept al acestui rîu, aproape de intrarea lui în strîmtorile munților.

Turcii de la Vidin și Nicopole, la o distanță de numai vreo 20 de verste înaintau și ei paralel pe malul drept al acestui rîu. Chehaia bei se apropia de Tîrgoviște.

Dar cît de mare era contrastul între starea de spirit de acum și cea de mai înainte a eteriștilor. Prinții erau gînditori și distrați ; toți ceilalți erau abătuți și părea că așteptau nu-

mai prima împușcătură pentru a-și căuta salvarea. S-a descoperit că oamenii multor căpitani au început să dezerteze. Nimic nu prevedea succesul. Numai batalionul sacru părea mulțumit că se apropie de dușman : imnuri de libertate răsunau pe toate străzile Rîmnicului. A doua zi, adică noaptea de 1 iunie, el a fost trimis cu alte cîteva [batalioane] la Drăgășani, la o depărtare de circa 70 verste de Rîmnic, în apropierea malului drept al Oltului. Acolo comanda a fost încredințată căp. Iordache, sub ordinele căruia se găsea Caravia, comandantul artileriei.

P[rințul] A. Ipsilanti a găsit la Rîmnic pe D. Macedonschi și pe Hagi Prodan.

Macedonschi, care în ziua arestării lui Tudor la Golești, ridicînd pe panduri și trecînd în aceeași zi prin Pitești, a aflat că turcii, veniți din Nicopole, se dedau la jafuri la Slatina, a propus căp. Iordache să meargă împotriva lor. Acesta, promițîndu-i să-l urmeze a doua zi negreșit, l-a înșelat. Macedonschi, singur, întîlnind pe turci în unele locuri din Oltenia, a avut cu ei schimb de focuri. În acest timp însă serdarul Iordache, de origine albanez, care rămăsese la Cula, primind la panduri, comanda asupra întregii cavalerii, a plecat la mănăstirea Horez. Desprinzîndu-se de turci, Macedonschi a plecat să-l urmărească și s-a întîlnit cu eteriștii la Rîmnic.

. . . .

Cu această speranță a plecat p[rințul] A. Ipsilanti din Rîmnic și a doua zi (la 2 iunie) s-a oprit la o casă mare boierească dintr-un sat la 15 verste depărtare de Drăgășani. Între timp, despre panduri nu s-a auzit nimic, și nimeni nu l-a urmat ; în timp ce dinspre Drăgășani primea neîncetat știri exagerate despre apropierea, cu forțe mari, a dușmanului.

Această împrejurare a început să neliniștească pe prinț și el a hotărît să-și încerce încă o dată norocul de a-l convinge pe Macedonschi. De aceea el a trimis la el pe boierul Herescu, care s-a aflat tot timpul cu eteriștii și care cunoștea pe Macedonschi. El l-a însărcinat să implore pe Macedonschi pe tot ce putea avea mai scump, în scurt, să întrebuințeze toate mijloacele spre a îndupleca pe acest comandant de panduri să ia parte la cauza eteriștilor în lupta pe curînd proiectată.

Între timp căpitanii de panduri, luînd bani de la căp. Iordache au vestit ei înșiși despre acest fapt pe Macedonschi, asigurîndu-l că i-au luat numai pentru că duceau lipsă de ei și nu aveau nimic pentru cheltuială, dar că niciodată nu-l vor părăsi, ci îl vor urma pretutindeni. D. Macedonschi a trimis

îndată pe toți la m-rea Tismana și la Cloșani, pentru a se uni cu pandurii care se aflau acolo, lăsînd pe lîngă el, la Rîmnic, numai două căpitănii (600 de oameni), cu intenția ca a doua zi să-i urmeze și el.

În acest timp a sosit și Herescu la Macedonschi. Intrînd la el s-a aruncat în genunchi și l-a implorat să se grăbească să se unească cu p[rințul] A. Ipsilanti. În cele din urmă, după unele tratative Macedonschi a luat cu el 14 oameni și a plecat împreună cu Herescu în lagărul eteriștilor.

Văzînd pe Macedonschi, p[rințul] A. Ipsilanti nu mai putea de bucurie și îndată l-a întrebat : „unde sînt vitejii panduri“ ? Macedonschi a răspuns, cu un zîmbet sarcastic propriu lui, că nu știe, dar îi crede uniți cu eteriști deoarece căp. Iordache i-a cumpărat pe ascuns și le-a împărțit bani și că la el, în afară de cei 14 oameni care au venit cu dînsul, nu a mai rămas nimeni.

În cele din urmă, după explicații reciproce, p[rințul] A. Ipsilanti a cerut lui Macedonschi sfatul cu privire la împrejurările ce-i stau în față. Macedonschi era împotriva părerii de a se lupta lîngă Drăgășani, unde se întîlnesc opt drumuri. El era de părere să se ocupe toate drumurile numai cu ambuscade, iar cu forțele principale să se aleagă un loc avantajos al vreunei mănăstiri, care să se întărească și adunîndu-se provizii să se ducă un război de guerilă, mai apropiat genului de ostași care alcătuiau forța eteriștilor și să se aștepte acolo atacul inamicului, care va eșua negreșit din cauza unei atare război.

P[rințul] A. Ipsilanti, neavînd un plan al său propriu, era dispus să primească sfaturi de la toți. De aceea, acceptîndu-l și pe acesta, a scris îndată cu mîna sa proprie un ordin căp. Iordache, pe care îl credea că se află acolo comandant la Drăgășani. El l-a însărcinat să execute, fără amînare, toate cele scrise mai sus ; dar în biletul, sau ordinul acesta el a avut imprudența să scrie că „acceptînd sfaturile prietenului nostru Macedonschi, care cunoaște locurile“ etc. Aceste cuvinte au fost de ajuns pentru a provoca lui Iordache invidia, atît de proprie tuturor oamenilor de teapa aceasta.

Între timp, iată ce se petrecea pe cîmpia de la Drăgășani în noaptea spre 5 iunie. Batalionul sacru cu artileria și alte unități ale oastei s-au adunat, în număr de aproape 6 000 de oameni, la Drăgășani. Unele trupe nu sosiseră încă la locul fixat. Atît de bine se dădeau dispozițiile și tot, atît de bine se executa totul !

Căp. Iordache, fiind numit comandant al tuturor trupelor concentrate la Drăgășani, a sosit dimineața la locul fixat și a examinat totul. El a rugat însă stăruitor și a convins pe Caravia, care se afla în față cu cîțiva arnăuți, alcătuind parcă un fel de avangardă, întărită de batalionul sacru, să nu înceapă lupta pînă cînd nu se vor strînge toate unitățile și pînă cînd el nu-și va aduce întregul detașament, care credea că vine acum de la Curtea de Argeș și pe care el nu se știe din ce motive, a întîrziat să-l aducă pînă atunci la locul fixat.

Căp. Iordache a adăugat că, prevăzînd forța loviturii pe care poate s-o dea cavaleria turcească, în special cea a lui Cara Feiz, el credea că este primejdios să bage parțial în luptă armata eteriștilor, rău înarmată și mai ales cu artilerie neorganizată.

După aceasta Iordache a părăsit armata și a plecat întru întîmpinarea detașamentului său, astfel că aici nu mai era un comndant suprem. Caravia se afla în față, ținînd lanțul avangărzii, în spatele lui se găsea batalionul sacru sub comanda personală a p[rințului] N. Ipsilanti, mai departe se găsea p[rințul] G. Ipsilanti cu arnăuții săi ; ceilalți căpitani, fiecare cu unitatea lui, au rămas independenți unul față de celălalt. Pe scurt, cîte cete atîția comandanți.

La început Caravia părea convins de tot ce-i spusese Iordache și i-a promis că nu va începe nici un fel de luptă cu turcii, pînă ce nu se va reîntoarce el cu detașamentul său, sau pînă ce nu va sosi p[rințul] A. Ipsilanti, pe care îl așteptau zadarnic cu toții. Abia însă plecase căp. Iordache, că a sosit trimisul p[rințului] A. Ipsilanti, cu ordinul menționat mai sus. Negăsindu-l însă pe Iordache l-a predat lui Caravia, ca general al armatei și care era de față. Citind ordinul Caravia a spus că nu are nevoie de sfaturi de la alții și a trimis acest ordin cu același agent pe urmele căp. Iordache. Acesta s-a înfuriat și mai mult de conținutul ordinului și aruncîndu-l pe cîmp a adăugat : „Atunci să dispună de toate Macedonschi".

Tîrgușorul Drăgășani, la o depărtare de circa 70 verste de Rîmnic, în jos pe Olt, este situat pe marginea unei ridicături, în fața căreia la est și la sud se întinde o vale destul de largă, înconjuraetă de o pădure deasă. Vreo 2 500 de turci, apropiindu-se de-a lungul lizierei pădurii, s-au oprit în spatele acesteia și circa 200 de delii s-au apropiat de o cîrciumă arsă, situată la o bătaie de pușcă de lanțul de avangardă al eteriștilor.

Caravia, beat, nu mai raționa de loc. Uitînd de ordinul lui Iordache, el a voit să se bucure singur de gloria de a înfrînge aici inamicul, care se afla într-un număr atît de mic. De aceea el a poruncit arnăuților din față să tragă în acești 200 de delii, fără a preveni pe ceilalți comandanți de unități, total independenți de el.

Îndată însă ce turcii au văzut că în acest atac nu există nici un fel de legătură reciprocă și că forțele principale sînt așezate destul de departe prin vii și păreau că nu fac nici o mișcare înainte, cei 200 de delii s-au năpustit deodată în fuga mare asupra acelor care începuseră a trage în ei. Aceștia însă, neașteptîndu-se la o lovitură din partea lor, au luat-o la fugă. Ceilalți căpitani, în loc să ajute pe Caravia se bucurau de înfrîngerea lui, deoarece în general toți îl urau, cu atît mai mult că el înainte nu fusese cunoscut de loc printre ei. Turcii gonind pe arnăuții care se aflau în fața lor vreo jumătate de verstă dincolo de batalionul sacru, au atacat și pe acesta din spate.

Acest batalion, așezat în careu (circa 600 de oameni), cu tunuri, a întîmpinat atacul dușmanului cu fermitate prin focuri de pușcă și prin cîteva salve de tun și l-a respins. Abia în timpul acestei acțiuni ei au constatat că tunurile nu aveau fitiluri și că pentru fiecare foc trebuiau să alerge printre rînduri și să caute iască !

Între timp cavaleria, care se angajase într-un schimb de focuri fiind gonită la o distanță de vreo jumătate de verstă de batalionul sacru, nu se gîndea să dea acestuia ajutor ; iar [aceea] care se afla prin vii, se gîndea și mai puțin să-și părăsească poziția ocupată.

Delii, care se îndepărtaseră la o bătaie de pușcă de batalionul sacru, văzînd că arnăuții nu intenționau să se amestece în luptă, s-au îndreptat cu o nouă furie spre careu. Caravia, care se găsea la tunuri, nu se aștepta la acest al doilea atac și, întorcînd calul, a început să-și caute salvarea în fugă la arnăuții care se aflau în spatele lui. Între timp, batalionul a întîmpinat din nou pe inamic cu bărbăție, dar grecii din care era alcătuit, era atît de prost instruiți pentru o tragere bună, încît, după o salvă aproape generală, alt foc n-au putut să mai tragă ; artileria de asemenea nu putea acționa și atunci delii au reușit repede să dezorganizeze frontul și să intre în careu. Caravia, în loc să-i vină în grabă în ajutor cu arnăuții săi, la care reușise să ajungă, numai ce a auzit că focul a încetat că a și rupt-o la fugă, atrăgînd după sine pe toți cei-

lalţi căpitani de prin vii cu oamenii lor. P[rinţul] N. Ipsilanti, aflîndu-se în careu (pe care îl comanda după C. Suţu, nepotul fostului domn al Ţării Româneşti), apropiindu-se în galop de arnăuţi, s-a străduit, în toate chipurile să-i silească să intre în luptă, dar totul a fost în zadar. Arnăuţii, răspunzînd lui şi fratelui său p[rinţul] Gheorghe Ipsilanti, strigau cu toţii într-un singur glas, că pe ei „nimeni nu i-a angajat să lupte şi nimeni nu-i plătea" şi îşi căutau scăparea care încotro putea.

În acelaşi timp Iordache, care se îndepărtase puţin în direcţia detaşamentului său, auzind focuri de tunuri şi de puşti, a spus : „mişelul de Caravia ne-a pierdut" şi îndată s-a întors cu cei 60 de arnăuţi care erau cu el şi s-a grăbit spre poziţia sa, pe care o părăsise în mod atît de criminal, pentru interesele sale proprii. El nu a mai putut face însă nimic, totul fusese isprăvit, arnăuţii celorlalţi căpitani luaseră o direcţie contrară aceleia din care venise el şi de aceea el n-a putut opri pe nimeni. Turcii răpuneau între timp pe grecii care îşi căutau scăpare în pădure. Iordache, care apăruse pe neaşteptate din partea opusă, a produs o oarecare alarmă în rîndurile turcilor şi prin aceasta i-a împiedicat întrucîtva să distrugă cu desăvîrşire batalionul dînd timp unor greci să ajungă în fugă pînă la pădure. Cînd însă turcii au văzut numărul mic de oameni care erau cu el, s-au îndreptat împotriva lui. Iordache, văzînd că totul este pierdut, a reuşit să scape cu bine de turcii care îl atacau şi pierzînd numai 11 oameni a reuşit să se salveze cu ceilalţi.

Este demn de notat că primii turci care au intrat în batalionul sacru au fost doi delii, care au produs întreaga dezordine, trecînd de la un capăt la altul. Unul dintre ei s-a luat după p[rinţul] N. Ipsilanti şi era gata să-i dea lovitura de moarte, dacă bulucbaşa Stoico care era lîngă dînsul, n-ar fi reuşit să dea jos de pe cal cu suliţa pe turcul înverşunat şi prin aceasta să salveze pe prinţ.

În felul acesta, 200 de delii au pus în dezordine, în timp de mai puţin de 40 minute, armata de 6 000 de oameni a eteriştilor. Batalionul sacru singur a căzut victimă sentimentelor sale. Din cei 600 de oameni, abia vreo 100 au reuşit să scape în pădure, dar mulţi dintre ei au pierit după aceasta. Dimitrie Suţu (cel menţionat mai sus), francezul Bordier din Geneva şi toţi ofiţerii au căzut în rîndurile batalionului. Turcii au luat prizonieri numai trei oameni şi întreaga orhestră, care aparţinea boierului Dinicu Golescu şi care se afla pe lîngă batalionul sacru.

Turcii s-au mulțumit cu această victorie și n-au îndrăznit să urmărească pe eteriști nici în această seară, nici a doua zi. Aflînd însă a treia zi că cea mai mare parte dintr-un convoi de care se află pe malul stîng al Oltului și crezînd că este convoiul eteriștilor, l-au atacat, l-au jefuit și au omorît fără cruțare pe niște nefericiți locuitori, care plecau cu familiile lor spre granițele Austriei.

În ce fel să explicăm această întîmplare, cum să o numim ? Cum să calificăm întreaga comportare a p[rințului] A. Ipsilanti și mai ales în acest caz din urmă ? Cunoscînd caracterul tuturor comandanților de sub ordinele sale, invidioși din fire, conduși de intrigă și lăcomie, a trebuit el oare să trimită chiar de la început aproape întreaga sa armată împotriva inamicului, iar el să rămînă la o distanță de 15 verste, fără să dea dispoziții precise și fără să se gîndească la urmări ? Numai prezența lui în mijlocul oștirii și prezența lui în permanență în fruntea ei, ar fi putut să mai păstreze întrucîtva măcar o umbră de disciplină. Aceasta pentru motivul că, după felul acestor oameni, numai acela capătă dreptul nelimitat de stăpînire asupra lor care este mai viteaz decît ei. În schimb, cea mai mică sfiiciune față de ei din partea șefului, distruge totul. Diferiți comandanți pe care el îi învinuiește se justifică, și aceasta cu oarecare temei, spunînd că „noi toți ți-am urmat exemplul". Dar să revenim la el.

P[rințul] A. Ipsilanti, trimițînd curierul cu ordinul menționat mai sus la căp. Iordache, pe care el îl credea la Drăgășani, a rămas liniștit și nu a știut de nimic din ceea ce se petrecea numai la 20 verste de el. Înainte de a se lumina de ziuă, la 6 iunie, același curier special s-a întors și i-a adus, primul vestea despre înfrîngerea totală la Drăgășani a întregii armate. El n-a putut să-i dea nici un fel de amănunte despre această întîmplare nenorocită, ci spunea numai că „toți au pierit". Această știre a surprins și a uimit pe prinț. Macedonschi, care petrecuse noaptea împreună cu el, l-a îndemnat să ia îndată cu el pe toți oameni care erau aici, să meargă întru întîmpinarea celor înfrînți, să-i adune, să-i oprească și să facă ceea ce-i vor dicta împrejurările.

Dar abia au făcut ei cîteva verste în direcția Drăgășanilor, că au și început să întîlnească cete de arnăuți fugind, ca și cînd erau urmăriți de aproape de inamic. P[rințul] A. Ipsilanti a reușit să oprească pe primii și să-i întoarcă cu el, dar n-a putut afla nimic amănunțit despre lupta de la Drăgășani. Înaintînd încă puțin, au văzut în stînga, prin tufișuri, o mulți-

me de oameni, constînd din circa 2 000 de arnăuți, care fugeau în galop înapoi. Apropiindu-se [călare] de ei, p[rințul] A. Ipsilanti a căutat în toate chipurile să-i înduplece și să-i oprească, dar ei cu toții, fiind pătrunși de groază, exagerau pericolul și vorbeau despre un număr enorm de turci. Atunci p[rințul] a voit să uzeze de autoritatea sa de șef ; acum era însă prea tîrziu. Conduita lui de neiertat timp de cîteva luni l-a lipsit de orice drept. Pe lîngă incapacitatea sa, el nu era iubit de oaste ; cea mai mare putere și virtute a unui șef este aceea care, mai des decît considerentele savante, hotărăște în favoarea lui pînă și greșelile făcute de el. El și Macedonschi au început să amenințe și să ordone eteriștilor să se întoarcă. Atunci întreaga mulțime a răspuns aproape într-un singur glas, cu mare îndrăzneală și cu amenințări, că pe ei „nu i-au angajat să slujească, că nimeni nu-i plătea pentru aceasta și că nu au niciun fel de obligații", continuîndu-și drumul și atrăgînd după ea nu numai pe aceia, pe care p[rințul] reușise să-i întoarcă din drum, ci și o mare parte din convoiul lor.

După aceasta, s-au arătat iarăși în depărtare din toate părțile unități de arnăuți venind în goana mare înapoi, și convoiul p[rințului], în care rămăseseră acum numai cîteva sute de ulani și cazaci sub comanda unui polon Garnowski, a început să se micșoreze vizibil. Nimeni nu putea să explice cauza acestei retrageri dezordonate, fiecare se grăbea să întreacă în fugă pe ceilalți. P[rințul] n-a putut afla nimic de la nimeni despre soarta fraților săi, despre căp. Iordache și despre alții. În acel moment Caravia, beat, înconjurat de cîțiva oameni, a trecut repede la o mică distanță de p[rinț], fără să-l observe. El striga că „totul este pierdut". Atunci aproape întregul convoi a părăsit pe p[rințul] A. Ipsilanti și s-a alăturat celor care fugeau. Dezordinea era atît de mare, încît, dacă turcii ar fi trimis numai cîțiva oameni să urmărească pe fugari, întregul cartier general, total părăsit, ar fi căzut inevitabil în mîinile lor. Eteriștii își datorează salvarea înaintării încete a lui Chehaia bei care putea să ocupe malul stîng al Oltului (în timpul cînd eteriștii erau încă la Drăgășani) și trecînd la Rîmnic, să nu lase pe nimeni să-i scape.

Oprindu-se nehotărît și cu totul uluit, p[rințul] nu știa ce să facă. Macedonschi a plecat înainte cu cei 14 oameni ai săi, ca să afle despre toate mai amănunțit și să observe efectivul turcilor care urmăreau pe eteriști. Întîlnind pe p[rinții] Ni-

colae și Gheorghe Ipsilanti, el le-a spus că fratele lor îi aș-teaptă neliniștit în drum, iar el a plecat mai departe.

Sosind frații p[rințului] A. Ipsilanti, acesta a aflat trista întîmplare în amănunțime. Dar nici ei nu i-au putut spune dacă îi urmăresc sau nu turcii și nu știau ce s-a făcut cu căp. Iordache.

În asemenea situație, p[rințul]ui A. Ipsilanti nu-i rămî-nea altceva de făcut decît să urmeze pe cei ce fugeau. La Rîmnic, unde s-a oprit pentru cîteva ore și unde a ajuns pe numeroși arnăuți, a căutat să-i îndemne să se adune, dar și de data aceasta fără nici un succes. În cele din urmă a plecat la mănăstirea Cozia, unde a sosit în ziua de 8. El credea că va întîlni aici pe căp. Iordache și va face un ultim efort. Era însă prea tîrziu, totul era pierdut și aceasta în mod irevocabil. Dezordinea era atît de mare și spaima atît de răspîndită în-cît nu era cu putință să se gîndească măcar să strîngă o mică parte deoarece toți îl credeau (și pe drept cuvînt) pe el în persoană vinovat de întreaga lor nenorocire. În acest timp a sosit la mănăstirea Cozia și căp. Iordache. Pierzînd și el spe-ranța de a restabili o oarecare ordine, a sfătuit pe p[rinț] să se grăbească să treacă în Austria, iar el va merge în Moldova, unde va căuta să se alăture p[rințului] Gh. C. ...[2], sau, dacă și acolo totul este pierdut, va intra într-una din carantinele din Basarabia.

A doua zi a sosit și Macedonschi, care despărțindu-se de p[rinț], nu numai că n-a întîlnit nici un turc care să fi ur-mărit pe eteriști, ci a observat pe cîmpia de la Drăgășani o liniște adîncă, ca și cînd acolo nu se întîmplase niciodată ni-mic. Atunci p[rințul] A. Ipsilanti a rugat pe Macedonschi să meargă la Turnu Roșu și să roage pe austrieci să nu primească pe arnăuții care fugeau ; aceștia s-au îndreptat însă, în cea mai mare parte spre alte puncte de frontieră. Această mă-sură este de neconceput, deoarece ne întrebăm, de ce nu voia el ca acești oameni să se salveze, la fel ca și dînsul, și aceasta cu atît mai mult, cu cît p[rințul], pierzîndu-și speranța de a-și reface situația, trimisese acum pe boierul Herescu la fron-tiera Austriei ca să obțină pentru el trei pașapoarte pe nu-mele unor negustori, misiune care a fost îndeplinită de a-cesta.

---

[2] Cantacuzino.

În interval de patru zile, cît p[rințul] A. Ipsilanti și alți tovarăși ai săi au stat la mănăstirea Cozia, s-au strîns în această mănăstire aproximativ 600 de oameni de felurită adunătură; alții se aflau împrăștiați prin pădurile dimprejur. P[rințul] se temea ca oamenii aceștia să nu-i facă vreun rău, pentru că toți strigau împotriva lui și impertinența lor ajunsese pînă acolo încît de două ori au luat cu sila din bucătărie prînzul pregătit pentru el; și cu toate că căp. Iordache căuta să înăbușe agitația lor, tot mai puternică, împotriva p[rințului], acesta nu se socotea încă în afară de pericol. De aceea, pentru a-și ascunde fuga ce o pregătise, el a răspîndit deodată zvonul că Austria a declarat război turcilor și că trupele acesteia au intrat la Cîineni; el a dat poruncă să se tragă clopotele, să se tragă din puști și pistoale, căutînd să pară vesel și felicitîndu-se reciproc unii pe alții. Deodată însă, noaptea, p[rințul] a ieșit pe ascuns din mănăstire și cu toți cei din jurul lui a pornit spre Turnu Roșu.

La schitul Cornetul, o mică mănăstire situată aproape la jumătatea drumului, l-a întîmpinat Macedonschi; prințul era cu frații săi cu Colocotroni și cu alții din apropierea lui, cam vreo 40 de oameni. Aceștia erau aproape toți pe jos, foarte istoviți, deoarece oamenii lor și arnăuții au dispărut pe neașteptate noaptea, după prima zi de marș, cu toți caii și trăsura. La 14 iunie p[rințul] A. Ipsilanti a intrat pe teritoriul Austriei la Turnu Roșu. Acolo și-a scris el ultima sa proclamație către oaste, în care între altele, aruncă veșnică rușine și blestemul poporului asupra lui bimbașa Sava, Duca, Vasile Parla, Gheorghe Manu, Grigore Suțu, Nicolae Scufo și Vasile Caravia[3]. Dar aceștia nu puteau oare să-i răspundă: „noi ți-am slujit așa, cum tu ai știut să ne comnazi".

O dată cu fuga p[rințului] de la Cozia și îndată cu această fugă a devenit cunoscută, lucrurile au luat un nou aspect; toți s-au îngrămădit pe acest drum pentru a ajunge mai repede la granițele Austriei. Arnăuții călări atacau și jefuiau pe cei pedeștri și mai slabi. Ploile neîntrerupte, care s-a întîmplat să cadă înainte de aceasta cîteva zile în șir, au făcut să crească apele Oltului astfel încît acesta a cuprins în multe locuri drumul. Pe lîngă aceasta, pîrîul Uria ieșind din maluri, a inundat o întindere destul de mare. Astfel că toți s-au a-

---

[3] Este vorba de proclamația din 6 iunie 1821. (Vezi Cronica lui I. Dîrzeanu, f. 71).

runcat în goană mare, în apă, și căutînd să evite o primejdie mai mult închipuită și îndepărtată, s-au expus de-a dreptul unei primejdii reale, pierzînd un mare număr [de oameni], mai ales dintre pedeștri.

Creșterea apelor Oltului a fost, în parte, cauza pentru care turcii n-au putut urmări mai repede pe eteriști și nu le-au putut cauza o înfrîngere hotărîtă și definitivă. Căci altfel, dată fiind dezordinea din rîndurile eteriștilor, dacă turcii i-ar fi urmărit, n-ar fi scăpat, poate nici unul dintre ei.

Despărțindu-se la Cozia de p[rințul] A. Ipsilanti, căp. Iordache s-a grăbit să meargă la Curtea de Argeș, unde rămăsese detașamentul său cu trei tunuri și diferite obuze. Sosind aici, el nu știa ce să facă. Mulți dintre cei care fugiseră după lupta de la Drăgășani, i s-au alăturat și detașamentul său a sporit aproximativ la 1 000 de oameni. În cele din urmă, aflînd că p[rințul] A. Ipsilanti a plecat din mănăstirea Cozia în Austria și că în Țara Românească cauza eteriștilor este irevocabil pierdută, iar pe de altă parte că turcii din armata de la București se află la Pitești și că o parte din ei a pornit spre Cîmpulung, el nu mai putea pierde timpul.

. . . .

● Extras din *Documentele Răscoalei din 1821*, V., p. 428—430; 430—439.

VII

AMINTIRILE LUI IORDACHE OTETELIȘANU DESPRE ATACUL PANDURILOR ASUPRA BOIERILOR LA BENEȘTI ÎN 1821

Istoria rebeliștilor ce ne-[au] jefuit la Benești în anul 1821, martie 2.

[Pe verso, pare de altă mînă] Memoriu asupra istoriei [?] rebeliștilor lui Tudor. De eu Petrache [1].

În anul 1821, viind aici la Craiova, știință de la București că Suțu vodă, ori firește sau otrăvit de eteriștii greci, au încetat din viață; și cum că slugeru Tudor Vladimirescu, aflîndu-se acolo, ori din întîmplare sau chemat într-adins, au pornit din București la 17 sau 19 ianuarie cu 40 sîrbi și arnăuți și din garda domnească și au trecut Oltul dincoace. Și mergînd la Tîrgu Jiului, au luat pe Dinicu Otetelișanu, unul din cei doi ispravnici ai județului Gorjiu, căci celălalt ispravnic, Iorgu Văcărescu, se afla ieșit în județ cu altă trebuință; și s-au dus la mănăstire Tismanii, unde îl ținea în pază. Și au început a strînge panduri. Și după ce și-au făcut un număr oarecare din județul acela, s-au tras la Strehaia, în județul Mehedințului, spre același sfîrșit.

---

[1] Petrache Poenaru.

Boierii divanului Craiovei, căci caimacamul lipsa la București, necunoscînd porunca lui Tudor că este un plan precugetat al eteriștilor greci, ei luînd-o drept o răscoală, au pornit din partea divanului pe stolnicul Barbu Viișoreanu, celui ce, în zilele rușilor din anul 1806, fusese unul din trei comandiri de panduri ai acelor cinci județe, și pe caimacamul Ștefan Bibescu, ca om de arme, cu o sumă de panduri și catane de poteră, ca să prinză pe Tudor.

Noi, doi frați, și anume : Iordache și Grigorie Otetelișanu, ce după moșia noastră Benești ne zice și Beneștii, văzînd aceste mișcări, ne-am tras la această moșie Benești, în Vîlcea, cu tot ce am avut aicea mai bun în lucruri mișcătoare, fiindcă acolo la Benești avem case tari și unde ne-am scăpat și viața și chiar averea în toate răzmirițile de mai nainte, chiar și într-acelea ale Pazvantoglului, cînd cîrjalii lui au pătruns pînă la Rîmnicu Vîlci.

Acolo, la Benești, au venit și două din trei surori de noastre, cu familiile d[umnea]lor, împreună și alte rude și prieteni, făcîndu-se un număr de 31 de indivizi, afară de vizitei, slugi și slujnice, ca unii ce știa că și în celelalte răzmeriți tot aci își găsise scăparea.

Din corespondența ce aveam cu cei de aici din Craiova, neprecurmat aflînd că de la București au venit Costandin Samurcaș, împuternicit de divanul de acolo ca, ori să împace pe Tudor, sau, bătîndu-l cu ajutorul de oștire ce se dedeasă de acolo, să-l prinză. Noi, cei de la Benești, i-am scris o scrisoare prin care îi arătam că auzisem despre misia cu care au venit la Craiova, rugîndu-l să ne povățuiască dacă putem rămînea în țară sau să fugim și noi peste granița, cum făcea și alții. El ne-a răspuns că este adevărat ceea ce am auzit despre misia cu care au venit aici și că are nădejde că va împăca pe Tudor, și că să n-avem nici o frică despre dînsul că el nici jefuiește, nici omoară pe cineva ; decît să ne păzim de vreo 70 de hoțomani ce s-ar fi rupt de oastea lui Tudor, că aceștia, pe unde ajung, jefuiesc.

Noi ne-am apucat de ne-am întărit curtea, am făcut și metereze potrivite cu trebuința, atît la ferestrile tuturor odăilor, zidite pînă la jumătatea lor și între stîlpii foișorului, înălțînd zidu mai mult de un stat de om, cît și în clopotnița bisericii, ce este în fața casii, în apropiere numai de 52 stînjeni, adică cît bate pușca bine ; făcîndu-ne și provizia de toate cele trebuincioase, încît, chiar de ne-ar fi ocolit nescai hoțomani, să nu ne poată scoate de acolo luni întregi.

Cu toate acestea, am trimis la Craiova pe nepotu Ioniță Caragic, carele era cunoscut și bine văzut de Samurcaș, ca să-i arate prin grai poziția noastră. Căci cumnatul nostru, medelniceru Ioniță Sefendache, venise de la Tîrgul-Jiului bolnav și nu mai era nădejde de a scăpa de moarte; și să-l roage a ne povățui ce să facem. Samurcaș l-au tot ținut cu făgăduieli că în puține zile va isprăvi cu Tudor, că a trimis destul oștire asupra lui. Și tocmai luni, la sfîrșitul lui fevruarie, pe la nămiaz, văzîndu-l nepotu Caragic că se pune în trăsură și pornește la București, l-au întrebat pentru familiile de la Benești, că ce să facă. El au răspuns că să facă și d[umnea]lor ceea ce face și el. Pe la miezul nopții, luni spre marți, au sosit nepotu Caragic la Benești și ne-au spus ce i-au zis Samurcaș.

Noi, de loc, cum s-a făcut ziuă, pe de o parte am grăbit înmormîntarea cumnatului nostru ce-și dedesă sfîrșitul, iar pe de altă parte, am încărcat în trăsuri ce am putut lua. Și cînd ieșiră mai toate trăsurile din curte, am văzut că o sumă de călăreți și pedeștri cobora pe coasta dealului cel despre apus al Olteţului și veneau asupra noastră.

Atunci noi am strigat de s-au întors căruțele și au intrat în curte și am închis porțile. Iar Petrache Poenaru, carele acum se află încetat din viață și carele se afla acolo, cu noi împreună, cu maică-sa Anica Poenăreasa, cu Safta soția sa, și cu fiul lor Nae, ce era un prunc la țița doicii, — acest Petrache și-au luat postul său în clopotnița bisericii, cu 2 slugi, un rumîn și un arnăut, cîte trei înarmați. Căci al lui era rîndul atunci a păzi în clopotnița bisericii; iar noi ceștelalți am stat la stobori curții cu puștile în mîini, unde am primit în cîteva rînduri pe cîte unu-doi din cei veniți asupra noastră. Căci cei mulți nu se puteau apropia, că aflasă că în clopotnița bisericii sînt 3 înarmați. Acei care venea la noi să silea a ne încredința că nu sînt hoțomani, precum le spuneam că ne-a scris Samurcaș, ci sînt dintre oamenii lui Tudor; și că n-au venit asupra noastră cu vreun rău, nici cer de la noi altceva decît numai să ne predăm; și că de d[omnul] Tudor sînt porunciți ca să nu ridice ei întîi arme asupra nimănui, ci tocmai după ce vor vedea că cad dintre dînșii morți. Noi le răspundeam că n-avem a ne preda niminui, fiindcă n-avem nici un război cu nimini, ci să meargă d[umnea]lor în sat și acolo le vom trimite cele trebuincioase. Și cu acest răspuns se întorcea iarăși la ai lor

Și unde pînă aci, adică pînă la namiazi, marți ziua, martie 1, nu îndrăznise să se apropie mulțimea lor de curte, ne po-

menirăm deodată cu curtea înconjurată de ei. Noi, în marea noastră mirare despre cum au putut să se apropie de curte, cînd știam pe Petrache Poenaru cu ai săi în clopotniță, de unde putea să-i vatăme foarte rău și ei să nu se poată apăra, ne-am [dus] de la stobori curții în casă și ne-am luat fieșcare postul nostru de la metereze. Rebeliștii au început a slobozi puști în sunet. Noi n-am avut să le răspundem pînă cînd ei, cu țăranii ce aduseră din sat cu săcuri, au fost tăiat stoburi curții din dreptul grajdului ce era în partea curții dinspre biserică. Au tăiat apoi și gardu ce era de bîrne și slobozind în curte caii ce să afla în el, au intrat în curte.

Și doi arnăuți înarmați s-au pornit spre noi.

Atunci am comandat foc prin 4 metereze din foișor și lovindu-i pe fieșcare cîte două gloanță, au căzut morți la cîțiva pași ce făcuseră ei din ușa grajdului spre noi. Atuncea s-au speriat ceilalți și s-au tras din curte. Căci mai tăiaseră stobori curții și în dosul cuhniei, ce era în partea despre apus a casei.

După aceasta, Petrache Poenaru, ce nu mai era în clopotniță, ci era în dosul grajdului cu rebeliștii împreună, strigîndu-mă pe mine și zicîndu-mi ca să ne predăm și noi, că el s-a predat de loc după ce a venit ostașii lui Tudor. Eu i-am spus că de ce nu ne-a spus și nouă de atunci de loc cum s-a predat, ci tocma acuma, după ce s-au omorît oameni, ne zice ca să ne predăm ? El au răspuns că, dacă nu ne predăm și noi, să-i slobozim familia și să lăsăm a scoate din curte pe cei morți ca să-i îngroape. Noi sfătuindu-ne cu toții am poruncit viziteilor ce era în cuhnie de au scos pe cei morți din curte afară și i-au dat rebeliștilor. Iar familia lu Petrache n-am slobozit-o, ci numai pe mună-sa Anica, care întorcîndu-să mi-au spus că căpetenia ostașilor ce au venit asupra noastră este un Ivancea ceaușu, sîrb de nație, de la Cerneți, fin al d[umnea]lor ; și că să nu avem nici o temere a ne preda la el. Noi însă, aflînd de la un arnăut chiar dintre dînșii, cu carele vorbisăm înaintea namezului printre stoborii curții și carele se arăta a fi recunoscător pentru binele ce zicea că i-am făcut noi amîndoi frații, și carele, după ce se omorîse de noi acei doi arnăuți și înoptase, pe cînd ceilalți ne înconjurase curtea adormiseră, el au venit la meterezul unde mă aflam eu ; și eu, văzîndu-l, că era lună ca ziua, și aflînd din spusa lui că este acel Nicola Carafeiz, l-am întrebat cu ce gînd vine asupră-mi. El au răspuns că vine cu gînd bun și să ne spuie ca nu cumva să ne predăm noaptea, că sînt toți beți de spirt, că au spart pimnița de la casele vărului meu Nicolae, care este de la casa noas-

tră tot în direcția bisericii, în depărtare de stj. 150 și în pimniță au găsit trei buți pline de spirt. Și această pricină în face să năvălească ca porcii în focurile noastre. Și dacă ne-om preda în mîinile lor, nici unul n-am scăpa cu viața. Eu, pe de o parte, i-am mulțumit de povățuire ce ne-a dat, iar pe de altă parte, l-am rugat ca, cum va ști, să trimiță la slugeru Tudor o scrisoare pe care o aveam gata făcută, din partea noastră a tuturor, făgăduindu-i bună plată de vom mai scăpa cu viața și ne-am mai întîlni. El au primit scrisoarea, zicînd că ne va sluji cu orice preț, pentru recunoștința ce ne este dator.

După aceasta, deși ne înțelesărăm cu rebeliștii, tot prin Petrache Poenaru, care ne tot îndemna să ne predăm, cum că noi pînă la ziuă nu ne putem preda, ci să să înceteze a mai slobozi focuri asupră-ne, că vom înceta și noi pînă la ziuă, numai în curte să nu îndrăznească nimeni a mai intra că nu va scăpa cu viața. Cu toate acestea, ei, cu capul plin de spirt, tot nu înceta a slobozi focuri asupră-ne. Dar împușca numai zidul. Iar ai noștri, cînd vedea pe vreunul că a intrat în curte, focul ce-l slobozea asupră-i era pe nimerite. Din care pricină s-au rănit destul de mulți. Căci nu vream să se mai omoare, cunoscînd că ei nu mai știu ce face de multă beție.

Văzînd eu, care mă aflam în foișor, de unde puteam să le vorbesc și să-i auz mai bine, căci nu încetează a tot slobozi focuri asupra noastră și, dînd năvală a intra în curte să prinză din caii ce-i sloboziseră din grajd, am strigat pe Ivancea, întrebîndu-l că de ce nu se ține de vorbă, ci tot slobod focuri și dau năvală în curte ? Și el mi-a răspuns că niște mișei beți fac aceasta. Eu atunci i-am zis că dacă arnăuții sînt beți și nu-l mai ascultă, apoi cum ne tot ziceți să ne predăm ?

Atunci a încetat a ne mai îndemna ca să ne predăm. Dacă noi n-am fi fost siliți, pentru scoaterea din pivnițe a unei caleșci nouă a noastră, să spargem un zid ce-l făcusem înaintea gîrligiului pivniței, care era făcut ca o tabie cu trei metereze : unul din față altul în dreapta și celălalt în stînga, de unde se putea păzi toată partea cea despre apus a caselor, n-am fi avut trebuință să slobozim nici o pușcă. Căci celelalte trei părți ale caselor își aveau meterezurile lor de pază și nu ne-ar fi putut face nici o vătămare apropierea lor de zidul casei. Căci aveam oameni armați și în podul casei, cari, avînd apă în vase mari și tulumbă, preîntîmpinau atacurile ce le făceau cu fitiluri aprinzătoare. Cu toate că nouă nu ne

era frică de aprindere de la acoperișul casei, căci toate odăile sînt boltite, dar, după spargerea acelui zid, am avut grijă a nu lăsa să intre cineva în curte, ca nu cumva să ne pună foc în pivniță în care erau buți multe cu rachiu.

După ce s-a făcut ziuă, auzirăm slobozindu-se multe focuri și strigări de „ura“ ! Și aflînd că ar fi venit altă căpetenie mai mare, anume Hagi Prodan, cu ostașii lui — pentru care știam de la nepotul Caragic, ce fusese la Craiova — cu cuvînt să se bată cu Tudor, și acesta s-a dat de partea lui Tudor, atuncea noi, sfătuindu-ne cu toții, iar am slobozit pe Anica Poenăreasa de s-au dus a se încredința de este adevărat Hagi Prodan și să-i arate că noi am hotărît ca să ne predăm la dînsul, căci ne-am încredințat că cu adevărat este din ostașii lui Tudor, — numai să facă jurămînt că nu se va atinge de viața a nici unuia din noi. Întorcîndu-se, Anica Poenăreasa ne-au adus răspuns că a făcut Hagi Prodan jurămîntul cerut de noi, cu condiția însă ca să le dăm armele și caii.

Noi preferînd a ne scăpa viața, căci ajunsesem a crede că putem fi înconjurați pentru multă vreme, am primit condiția lui și l-am primit ieșind înainte. Și am dat masă lui și cu vreo alți cinci-șase de-ai lui, cunoscînd că niște astfel de oameni țin mult la a crede că, dacă mănîncă pîinea și sarea cuiva, ei s-au îndatorat mult. Dar, pe cînd ei mîncau la masă, i-am auzit vorbind în limba sîrbească, care o înțelegea unul dintr-ai noștri, cum că de ce să ne lase numai a le da armele și caii, de vreme ce s-au omorît de noi acei doi și s-au rănit mulți dintr-ai lor, cu a căror vindecare trebuie să cheltuiască mult.

Noi le-am răspuns că, deși nu sîntem vinovați pentru omorul și rănirea acelora, căci n-am dat noi pricină, ci ei au dat-o — dar, văzînd că rezonul nu înduplecă pe așa oameni, am primit și aceasta ca să-și ia ei din lucrurile noastre ce le va plăcea. Și așa le-am deschis sipetele și geamantanele noastre de au luat cît le-au plăcut și cît au vrut de la toți, afară de Petrache Poenaru, ce rămăsese întreg, pentru cuvîntul că el se predase la ei de loc. Abia isprăviră ai lui Prodan de a lua averile noastre pe ales și pe plac și plecaseră la conacul lor ce era în casele vărului meu Nicolae Otetelișanu, unde-l aștepta Macedonschi, companionul său, cînd ne-am pomenit cu alți doi căpitani, și anume Iova și Ianciu, cu ai lor, însoțiți de țărani mulți carii au umplut curtea. Și cu toate că noi trimiseserăm de întorsese pe Hagi Prodan și el, intrînd cu noi în casă, închisese ușile, dar cei din nou veniți au sport ușile.

Căci noi nu mai aveam cu ce să ne apărăm. Și la intrarea lor în casă s-au întîmpinat cu Hagi Prodan, care vrînd a-i popri, ei au scos iataganele și trăgîndu-se cu el l-au și tăiat la o mînă. Și așa Hagi Prodan a plecat, lăsîndu-ne în mîinile acestor din nou veniți.

Tot în vremea acestor doi, pe cînd se suia pe scara caselor, întîlnind unul din ei pe Petrache Poenaru, carele era în tot costumul său de drum, ce se compunea de o legătură de cap, peste un cauc cusut cu fir ; cu un șal de cele de mare preț ; o ghebă de postav cu găitane de mătase, peste o fermenea de postav cusută iar cu fir galben ; un cepchen cu hergiuri de asemenea fir ; poture cu copci de argint ; tusluci cu gaitane de mătase, resfrînt peste cizme roșii ; cu o șișănea[2] lucrată în argint și cu belzicuri tot de argint, pusă șișaneaua peste spete ; cu un iatagan cu mînerul de fildeș, cu o teacă îmbrăcată în argint suflat cu aur ; un cuțit mai mic, asemenea o pereche pistoale, tot așa ; și un hamailîu de argint suflat iar cu aur.

Și, vrînd acel Ienciu să-i ia șalul de la cap și Petrache împotrivindu-se a i-l da, sub cuvînt că el s-a fost predat de loc, acel Ienciu, deodată cu răspunsul că nu vrea să știe el că s-a predat sau nu, a tras iataganul. Și vrînd să-i despice capul în două, iar Petrache ferindu-și capul, s-a oprit iataganul Ienciului în umărul drept al lui Petrache, pătrunzîndu-i cureaua șișanelei și toate hainele pînă la os. Și dacă nu-l scotea din mîinile Ienciului un alt arnăut cu care se cunoștea Petrache, n-ar fi scăpat numai cu atît. Și tot acel arnăut, după ce Ienciu îi luase toate armele și din haine ce i-au plăcut, l-a dus la conacu lui Hagi Prodan.

Noi aceștia, cari rămăsesem în casele noastre, nu poci descrie prin condei groaza ce am tras, văzînd, pe de o parte, ploaia de aruncături cu cărămizi în ferestre, de la cei ce umpluseră curtea, pe de altă parte, para focului ce se înălța din arderea gardului și șopronului și în sfîrșit năvălirea sîrbilor și arnăuților din nou veniți a jefui ce mai scăpase de la cei dintîi, de la carii la început, cînd ne-a scos din cea dintîi odaie ca să poată jefui cu înlesnire, fără a se împedeca de noi, așteptam să auzim pocnind în noi vreun pistol sau să ne despice vreun iatagan, pînă cînd au isprăvit de jefuit cîte cinci

---

[2] Pușcă lungă arnăuțească (nota autorului).

odăile. Și dacă eu — pe care mă căuta întrebînd pe cîți vedeau, fiindcă pe mine mă strigase Petrache anume și tot eu îi răspunsesem și lui Ivancii în mai multe rînduri, deși din partea Ivancii auzem mai multe înjurături și amenințări că o să ne scrumească și alte asemenea, dar eu îi răspundeam tot cu blîndețe, și-l numeam bulucbașa în loc de ceauș și ei, toți rebeliștii, mă crezură de căpetenie — dacă am scăpat cu viața, nenorocirea au fost două surori, însoțite de o slujnică, cari cîte trele să puneau între mine și între ei, și cu rugăciunile ce le făceau, mă apărau de furia lor.

Pricina ce i-a făcut de a nu mă omorî de la început am priceput-o la urmă : că ei, ca lacomi de jaf, nu vrea să-și piardă vremea nici să se împedece de cadavrele noastre. Ci, tocmai cînd isprăvise jefuitul și ne căuta să ne omoare, tocmai atunci, pe norocul nostru, a sosit și slugerul Tudor într-o mahala a satului ce erea aproape de casele vărului neu Otetelișanu. De unde, afînd ceea ce se făcuse cu noi și încă nu se isprăvise, văzînd și flacăra ce is mistuia grajdul și șopronul sub care vîrîse trăsurele cîte putuseră încăpea, ca să ardă lemnul să poată lua fierul, au grăbit de au trimis poruncă ca nu cumva să se mai omoare cineva din noi, că acela iar cu moarte se va pedepsi. Căci pe de o parte aflase nevinovăția noastră și pe de altă parte că cei ce veniseră întîi omorîseră, pus în proșcă, pe un biet sîb slugă al nepotului Caragic, sub învinovățire că de ce n-a lăsat pe stăpînul său și să iasă la ei de loc, cum i-a văzut pe ei că au venit. [El a răspuns :] [3] „Mănînc pîinea și sarea lui și nu pot să-l las", precum și pe un Hristodor [grec de nație, ce-l avusesem eu dascăl de limba elenă, pentru că nu lăsa să i] [3] se ia calul, zicînd că el este eterist.

Această poruncă a lui Tudor ne-a scăpat de moarte. Și luîndu-ne cîțiva dintr-ai lui Prodan între dînșii și strigînd din pas în pas celor ce stau gata să ne împuște cînd treceam printre ei ca nu care cumva să îndrăznească vreunul a slobozi arma asupră-ne, că nici el nu va scăpa cu viață, ne-a dus și pe noi la conacul lui Hagi Prodan.

Acesta, cînd ne-a văzut în cea mai vrednică de milă stare, căci unii din cei ce era mai puțin despiați abia scăpaserăm o singură haină peste cămașă, alții numai în cămăși și izme-

---

[3] Lipsește în copia de la Craiova, completat după C. D. Aricescu.

ne, iar alţii despiaţi de tot, şi toţi cu faţa de pămînt, ca cînd ne luase pînza mormîntului du pe ochi. Numai pe bietele femei le respectaseră, că nu se atinseseră a le respecta cît de puţin. Dar frica şi groaza le topiseră mai mult decît pe noi bărbaţii, cari eram căzuţi într-o nesimţire complectă, dorind mai bucuroşi moartea decît aşa o viaţă. Şi să părea şi ele ca noi bărbaţii, ca ieşite din minţi.

Atunci Hagi Prodan a început a-şi smulge părul din cap, zicînd : unde mai este jurămîntul ce-şi dedeseră pe cruce şi evanghelie ?.

Aceste espresii ale lui nu ne consola de loc, ci ne aducea aminte că, de nu ne-am fi predat lui, n-am fi ajuns într-astă vrednică de jale poziţie.

N-a trecut mult de la sosirea noastră la conacul lui Prodan şi a venit şi Tudor cu toată oastea lui, ce se compunea numai din călăreţi. Şi apropiindu-se de capul scării caselor vărului Nicolae, n-a descălecat, ci ne privea în foişor, în care ieşisem toţi bărbaţii şi cele mai bătrîne din damele familiilor noastre. Şi fiindcă eu avusesem prilejul a-i dobîndi cunoştinţa şi a ne împărtăşi unul altuia sentimente patriotice, care ne-au fost legat oarecum şi mai înainte de a ne vedea — şi acest prilej fusese în anul 1819, septembrei 19, pe cînd Tudor se afla vătaf plaiului Cloşanilor şi pusese moşnenii Podeni de jeluiseră la domnitorul Suţu că moşia lor s-au cotopit de nemţi, şi domnitorul poruncise caimacamului Craiovei să orînduiască un boier hotarnic-inginer a cerceta, însă în secret, fără a simţi nemţii şi caimacamul mă alesese pe mine, care a trebuit să am a face cîteva zile pe munte cu Tudor — astfel fiind dar am început eu a-i zice în limbagiul du pe atunci : „Arhon sluger, pentru Dumnezeu, scapă-ne viaţa, că sîntem în mîinile dumitale“. Iar el a răspuns : „Viaţa vă este scăpată. Dar îmi pare rău de ceea ce aţi pătit“. — Apoi ce să ne facem noi ? Să mergem cu dumneata ? — Cu mine nu puteţi merge, că eu sînt cu oastea şi dumneavoastră aveţi familii. — Să ne ducem la Craiova ? — Acolo nu vă sfătuiesc să mergeţi că poate să vie alţii mai răi. Ci să mergeţi la mănăstirea Horezului, unde este să se trimită cîţiva paznici de ai Adunării şi unde vă veţi avea şi dumneavoastră odihnă bună“.

Apoi a poruncit de a scris o poruncă d-a călare pentru facere de cîte şase care cu boi, a ne transporta pînă la mănăstirea Horezu, dîndu-ne de paznic pînă acolo pe Ivancea ceauşu cu unsprezece ai săi. A scos şi vreo 200 lei şi i-a dat

să avem de cheltuială drumului. Și cînd era să plece i-am zis și aceasta, că pandurii au răzbit în pivnița unde este mult vin și rachiu și noi rămînem pe mîinile lor. Atunci au stat și au trimis să scoață pe toți[4], și cine nu vrea să iasă, să nu-l lase cu viața.

După aceea[5] i-a pornit înainte la Oteteliș. Și apoi a plecat și Tudor cu ai săi călare după ei, împreună cu Prodan și Macedonschi[6]. Iar noi ne-am întors la casa noastră, unde am dormit miercuri noaptea spre joi, îngropați în lîna ce o vărsaseră rebeliștii din saltele, că să poată lua dosul lor.

A doua zi, joi, plecînd din Benești, abia am putut trece peste apa Olteţului la satul Cîrlogani. Și am tras la casa unui fin al nostru, la doi frați, adică la postelnicul Apostol Hagi Andrei Andrianopolitu, unde am rămas pentru mai multe zile, căci ne simțeam toți ca striviți de groaza celor ce pătimisem miercuri toată ziua. Apoi pitarul Ioniță Ghimpețeanu căzuse bolnav de peripleumonie și nu era în stare să se mai miște din loc. Ivancea ceaușu cu ai săi și-a luat de la noi voie să plece, căruia i-am dat la mînă că cu voia noastră ne-a lăsat. Și plecînd de la noi, am aflat că, cum a trecut Oltu la Vulturești a omorît pe serdarul Costandin Vulturescu.

Tot într-acea zi, adecă joi, pe la namezi, a venit la noi un polcovnic, Vasile Ghelmegeanu, cu vreo trei panduri, toți călări, cu o scrisoare către noi, a căreia coprindere să arată în copia de mai jos, sub no. 1. Și pînă să citim noi bărbații scrisoarea, el a poruncit unui pandur dintr-ai săi să-i aducă traista, pe care apucînd-o de fund și scuturînd-o, a căzut din ea două căpățîni de oameni în mijlocul damelor ce-i dedeseră ocol,

---

[4] În text șterse cuvintele „cîți vor fi, atît în pimniță și oriunde".

[5] În text șterse cuvintele: „A scos din pimnița caselor noastre pe toți cari intraseră acolo".

[6] Tudor Vladimirescu a venit cu oștirea de la Amărăști la Benești. Pe cînd s-a aflat încă la Amărăști el a trimis oameni de ai săi la Murgași să asigure conace pentru un mare număr de panduri. Cu acest prilej sătenii din Murgași au dat pe mîna oamenilor Adunării pe biv vtori armaș Theodor Podbăniceanu care îi căznise și le luase banii pe nedrept. În această pricină murgășenii au trimis delegați direct la Tudor Vladimirescu, mai întîi la Benești apoi și la Oteteliș unde Tudor a stat cu tabăra înainte de a merge la Slatina. Din datele referitoare la acest fapt se cunoaște atitudinea lui Tudor și a oamenilor săi față de zapcii care jecmăneau pe locuitori. Arh. St. București, Condica departamentului criminalion Craiova 915, f. 18—20.

făcîndu-i fel de fel de întrebări despre ce cuget ar avea Tudor pentru noi. Atunci bietele dame, de mare spaimă, au scos toate un țipet înfiorător, căzînd care leșinate, care coprinse de tremur și istericale. Iar noi bărbații, cari abia ajunseserăm să aflăm din scrisoarea de tăierea acelor doi, Iova și Ienciu[7], ce ne jefuiseră, am precurmat citirea și am dat ajutoarele cuviincioase de s-a redeșteptat bietele dame, care se speriaseră grozav de vederea căpățînelor tăiate și de închipuirea ce-și făcuseră că așa o să ni să facă și nouă.

Acest Ghelmegeanu ne-a spus că lui Tudor i-a părut în adevăr foarte rău de ceea ce ni s-a întîmplat. Pentru aceea i-a tăiat pe amîndoi, noaptea spre joi. Iar a doua zi, joi, a poruncit de s-au adunat la un loc toți arnăuții și sîrbii și, înconjurîndu-i cu pandurii, a intrat în mijlocul lor trei panduri cu amîndouă capetele puse în cîte o suliță, și cu argintul icoanei, ce o despiaseră ei la Benești, într-altă suliță, strigînd că ei n-a plecat să jefuiască și să despoaie icoanele, ci au plecat pentru dreptate, și că cine va face ca ei, tot ca ei va pătimi. Apoi i-au băgat pe toți în biserică de au săvîrșit jurămîntul ce l-au cerut. Și după aceea l-a pornit pe dînsul la noi cu acele capete tăiate. Și Tudor a plecat la Slatina.

Noi pe de o parte, am orînduit de s-au pus la răspîntie acele capete[8], după cum ne scria Tudor, iar pe de altă parte am dat răspunsul lui Tudor, mulțumindu-i și rugîndu-l să orînduiască pe Ghelmegeanu a ne duce la mănăstirea Horezu, că așa ceruse Ghelmegeanu de la noi. Și am trimis din partе-ne pe finul Apostol, care abia peste o săptămînă s-a întors d-acolo; însă nu cu Ghelmegeanu, ci cu trei panduri și cu poruncă pentru facerea a cîte șease care cu boi, din sat în sat, cu care să ne transporte, aducîndu-ne și osebitele două scrisori ce se văd în copie sub no. II și III.

Ar fi prea trist și îngrozitor să descriu cu d-amănuntul toate suferințele noastre. Și ar fi peste putință. Căci numai dacă ar trăi și acuma toți cîți eram p-atunci și să arate fiecare ce a suferit de frică în cele opt zile de la plecarea lui Tudor și pînă la venirea celor trei panduri, pe care ni-i trimisese de pază la drum. Căci, cum vedeam nescai panduri trecînd, ceea ce se întîmpla în toate zilele, noi fugeam în pădure,

---

[7] Acest era [rudă] cu căpitan Iordache (nota autorului).

[8] În text șterse cuvintele: „în țepi amîndouă [capetele] acelor tîlhari ce ne jefuiseră".

unde rămîneam și noaptea de dormeam pe așternut de crăci cu frunze uscate de tufă, puse peste zăpadă, și fără nici un acoperiș, numai cu hainele ce se milostivise jefuitorii, rebeliștii lui Prodan [9], de ni le dideseră de pomană deși era tot dintr-ale noastre. Și apoi și puțina și proasta hrană ce era numai de mălai și fasole, sau cîteodată și cu varză acră, și aceasta puțină. Căci nu era în mai puțin la număr [10], ci se suia aproape la numărul de șaizeci indivizi, cu slugi și slujnice [11]. Pînă cînd am trimis căpățînele celor doi tîlhari de le-au pus d-oparte și de alta de poarta curții caselor noastre, înfipte în limbile stoborilor curții, de le-au văzut și oamenii din satul Benești și le-au cunoscut că sînt ale celor ce ne-au jefuit și că i-a tăiat Tudor, abia după aceea au venit la noi preoții din Benești și isprăvnicelul moșiei, care ne-au dat făină de grîu, varză acră (că era în post), rachiu și vin, toate din ale noastre.

După atîta grijă și frică ce am tras, ne-am hotărît și am plecat la Horezu. Și ajungînd la un sat, anume Mateiești pe apa Tîrîi acolea am întîmpinat un alt rău.

Însă trebuie să arăt cum ne era mergerea.

Frate-meu, eu și nepotu Ioniță Rîișoreanu, mergeam călări pe caii ce luaserăm de la poslușnicii noștri din Benești Iar cei tineri pe jos prin noroi, amestecat cu zăpadă. Ceilalți bărbați și dame, cei bătrîni mergeau în care, dar bietele dame tinere și fetele rupseseră pantofii și chiar ciorapii și li se răniseră picioarele, încît li se cunoștea urmele dupe sîngele ce curgea din picioarele lor.

Cînd ajunserăm în satul Mateieștii, trebuință fiind să se ia alte care și boi, s-au dus cei trei panduri în sat. Și cu ei s-au luat și niște țigani ai Ghimpețeanului. Și aceștia fiind artăgoși, au făcut gîlceavă cu sătenii, cari, fiind și beți du pe la cazanele ce lucra facerea rachiului, ne-am pomenit cu o mulțime de oameni țărani, din care erau și plăieși, viind la noi cu ciomege, porniți să ne omoare. Noi le-am arătat porunca lui Tudor. Dar ei nu mai erau în stare a se mai teme de cineva. Norocirea noastră a fost că s-au întîmplat a fi între ei un Vasile ceauș de plăieși, care, cum a văzut pe nepotul Ioniță Caragic, ce fusese cu un an de zile mai înainte vătaf al acestui plai Horezu, a domolit furia acelor porniți să

[9] În text șterse cuvintele: „cei dintîi cu care ne războim".
[10] Ultimele două cuvinte șterse în text.
[11] Adăugat ulterior, pe marginea textului inițial.

ne omoare. Dar care și boi nu s-au mai putut lua din nici un sat. Ci am fost siliți să plecăm călări, noi frații amîndoi și cu nepotul Caragic, care știa drumul la mănăstirea Horezu, de unde am trimis care de i-au adus pe toți acolo la monăstire. Însă pe pitarul Ghimpețeanu nu credeam să-l mai vedem viu, căci îl lăsasem pe sfîrșit. Cînd, din contră, îl vedem viind pe jos înaintea carelor. Și întrebîndu-l : cum și-a redobîndit sănătatea, ne-a spus că, după plecarea noastră de la Matești, îmbătîndu-se ceaușu Vasile și cu alți plăieși și armășei, au venit la dumnealor și i-au luat la bătăi pe toți bărbații, și chiar pe dînsul, așa mai mort cum era. Și într-acea bătaie s-a făcut bine. Iată un medicament înfricoșat de bun și foarte energic și fără cheltuială. Dar cam dureros.

După ce am venit la monăstirea Horezu și am arătat egumenului scrisoarea lui Tudor, ce se vede în copie sub no. III, ne-am avut îndestulare și odihna cîteva zile, pînă a venit acolo doi orînduiți de Tudor, cu ostașii lor, spre pază. Și aceștia era : unul anume polcovnicul Iordache Cristofi, iar cel de al doilea, căpitan Dumitru Gîrbea.

Acest din urmă, fiind fost avut o judecată la isprăvnicatul de Mehedinți cu nepotul nostru de soră, Ioniță Rîișoreanu — căci Gîrbea, ca căpitan de margine, trecuse peste Dunăre o familie de țigani ai nepotului Rîișoreanu, — și isprăvnicatul osîndise pe Gîrbea să despăgubească pe nepotul Rîișoreanu, ori aducîndu-i acea familie de țigani înapoi, sau să-i plătească cu bani. Și Gîrbea se legase cu înscris și cu soroc a face una din două. Și fusese următoriu. Așa dar, Gîrbea găsise prilegiu a scăpa de Rîișoreanu mai lesne, printru a-l omorî. Și dacă n-ar fi aflat aceasta părintele Hrisant, ce era econom al monăstirii Horezu, și să-l și ascunză pe Rîișoreanu, negreșit că, dacă scăpase de Tudor care l-a căutat într-adins să-l omoare, cînd, el, chiar de la venirea Iovei și Ienciului, schimbîndu-și portul în țărănesc, se stricurase și fugise, — de Gîrbea însă nu mai scăpa. Dar s-a preîntîmpinat și aceasta. Că a căzut soră-mea, muma nepotului Rîișoreanu, cu rugăciune la Gîrbea și asigurîndu-l cu înscris din parte-i, l-a îmblînzit și l-a iertat. Destul că o noapte întreagă n-am închis ochii de frica aceasta că-l cerea Gîrbea, amenințîndu-ne că pe toți ne va pune sub sabie de nu-l vom da pe el.

Nemaiputîndu-ne avea odihnă la monăstire, am rugat pe acești doi trimiși de Tudor de ne-au dat voie și pașaport. D-unde plecînd, am mers la Rîmnicul Vîlcei, unde, găsind pe

polcovnicul Vasile Ghelmegeanu ispravnic al județului Vîlcea, ne-a primit destul de bine și ne-au orînduit de sălășuire cîteva odăi din chiliile episcopiei. Dar neavîndu-ne liniștea nici colo, tot din pricina arnăuților, am rugat pe Ghelmegeanu de ne-a dat voie. Ne-a dat și pe un căpitan Niță Obogeanu, cu cîțiva panduri ai săi, a ne fi pază la drum. Și la 10 aprilie am trecut granița la Turnu Roșu. Și de acolo la Sibiu, unde am găsit și pe a treia soră a noastră, Catinca, pe care o ținea vistierul Mihalache Iconomu; și pe amîndoi frații Brăiloi, Dumitrache și Dincă, ce ne era veri buni; și pe alte rude și prieteni, cari, îmbrățișîndu-ne și ajutîndu-ne la trebuințele noastre, am putut uita în puțin timp suferințele de patruzeci de zile din trecutul de foarte tristă aducere aminte.

Acolo, la Sibiu, după ce ne ieși din inimă frica și groaza ce părea că a prins rădăcină foarte adîncă, aruncîndu-me ochii minții cu spaimă la trecutul acela, nu ne puteam îndestul mira cum Dumnezeu făcu cu noi minune așa de mare, să scăpăm adecă cu viață din mîinile unor oameni fără nici un frîu, nici chiar al temerii de Dumnezeu, dacă ei cutează să despoaie o sfîntă icoană, în vreme cînd [12] bietul Petrache Poenaru, ce ne predase fără știrea noastră și să fălea că și-a scăpat averea de la cei dintîi veniți rebeliști, și carele, de la chiar verele lui, Sevastița și Evghenița, n-a vrut să primească sculele și alte lucruri ce avea și ele mai bune,, pentru care îl ruga să le facă că sînt tot ale lui, ca să le scape, ci le răspundea cu asprime că nu-și dă el cinstea pentru ele. acest [13] om, carele ori din slăbiciune de caracter, sau din slabă giudecată, săvîrși o faptă ce nu se poate lui altfil decît de o trădare, iată ce plată luă [14]: că-l jefuiră cei din urmă veniți, rebeliști tot ca și pe noi; îl și răniră de a zăcut pe pat aproape o jumătate de an [15]. Rămăsese și beteag de mînă că nu o putea ridica pînă la cap.

Văzurăm și patarama rebeliștilor! Că-i deșertară nemții de prăzile cu care se umpluseră de la noi și îi trimisă în Basarabia și în alte părți, de unde nu s-a mai întors mai nici unu.

---

[12] În text ștërse cuvintele: „trădătorul nostru".
[13] În text șters cuvîntul: „trădător".
[14] În text șterse cuvintele: „vrednică faptelor sale".
[15] În text șterse cuvintele: „pe așternut".

Așa este soarta celor nedrepți și răi. Iar pe cei nevinovați și carii își au speranța în bunul Dumnezeu, el, ca prea drept, prea bun și atotputernic, nu-i părăsește niciodată, ci îi mîngîie și-i umple de bunătăți, precum au făcut cu noi.

Nu voi să arăt cu amănuntul și o altă faptă a lui Petrache Nicolae Poenaru. Atît arăt numai că din pricina unor intrigi care nu fac onoare bărbaților însurați [16], au făcut să vie peste noi, fără voia noastră, familia Ghimpețeanului compusă din șapte indivizi, încît ne-a scos pe noi doi frați din singura odaie ce ne poprisem, unde avea și toate bunurile noastre în lăzi și sepete, grămădite una peste alta, cum le pregătisem a le porni la Sibii, spre siguranță. Și venirea aceștii familii, pe de o parte, a făcut să nu mai fie între noi, cîți ne aflam acolea, aceiași petrecere, mîncînd cu toții la aceiași masă, ci au început gîlcevi între Poenăresele — muma lui Petrache și soția sa — și între Ghimpețence, pînă la esperările cele mai triviale. Și acest gîlcevi și aceste certuri amenințătoare au ținut pînă au venit asupra noastră rebeliștii. Pe de altă parte, Ghimpețeanu ne-a încurcat de nu ne-am putut noi doi frați și cu surorile noastre să ne trimitem din vreme la Sibii bunurile noastre [17] prin finul nostru Apostol, precum pornisem a face ca să putem rămîne noi ușori, fără să lăsăm pe sora noastră cu soțul său bolnav [18]. Și dacă să făcea aceasta, se răspîndea vestea și n-avea rebeliștii pentru ce să mai vie să se bată cu noi. Încurcarea ce ne-a făcut Ghimpețeanu este că ne-a propus că ar vrea și el să-și asigure bunurile la Sibii cu ale noastre, ci să-l așteptăm pînă să și le aducă și el de la Făurești, moșie a sa, ca să plece cu ale noastre, fiindcă n-are și el om credincios, cum avem noi pe Apostol. Dar bunurile sale dă la moșia sa abia au sosit la Benești în ajunul zilei întîi martie, cînd ne-au cuprins rebeliștii.

Eu, amice, am înșirat, cum mi-a venit în ținerea de minte, din cele ce am pătimit și care sînt ca o prescurtare din cele multe.

Cu toate acestea puteți să vă îndestulați curiozitatea și să cunoașteți din ce oameni se compunea oastea lui Tudor. Că

---

16 În text șterse cuvintele: „a unor intrigi amoroase ale lui".
17 În text șterse cuvintele: „precum pornisem a face" [reluate pe urmă].
18 În text șterse cuvintele: „și noi să rămînem numai cu trupurile".

era o adunătură mai mult din streini, sîrbi și arnăuți. Și cei mai mulți din ei erau din cei mai stricați și fără caracter; apoi și cu fumuri în cap, că adecă fiecare din ei este deopotrivă cu Tudor. Precum vedeți că Iova și Ienciu nesocotiră pe Hagi Prodan, deși acest avea la Tudor o mare valoare. Și vă puteți închipui din ce pricină a fost silit Tudor să cază într-atîtea cruzimi, în care să spunea de mulți că se didese cu totul, omorînd și chiar din cei mai d-aproape ai săi care să nărăviseră a face neorînduieli.

Tot această pricină a străşniciei lui Tudor către ostașii săi, care credea că va putea să introducă disciplina, au fost și pierderea lui. Că, precum am auzit: atunci cînd căpitanul Iordache și Farmache, trimișii prințului Al. Ipsilanti, veniră la satul Golești, unde se afla Tudor, dacă nu găsea pe căpitanii lui Tudor dezgustați de cruzimile lui, nu l-ar fi putut trage în partea lor. Cu care faptă au putut lua fără vreo luptă pe Tudor, și trimițîndu-l la Ipsilant, îl omorî.

Iordache Otetelișanu

● Arh. St. Craiova, ms. 29, 9 file. Scris cu litere latine, pe hîrtie velină; bine conservat. Ediții: C.D. Aricescu, *Acte justificative la Istoria revoluției de la 1821*, Craiova, 1874, p. 77—89, după un text transmis de Petrache Poenaru. Acest text se deosebește de textul pe care îl publicăm mai sus, în partea de la început și dinspre sfîrșit, prezentînd de asemenea numeroase mici deosebiri în restul textului. *Documentele Răscoalei din 1821*, V., p. 577—588.

VIII

AMINTIRILE LUI DUMITRACHE PROTOPOPESCU DIN SEVERIN DESPRE RĂSCOALA DIN 1821

. . . .

De acolo plecarăm cu Tudor din Țînțăreni, cu vreo 7—8 mii de panduri și arnăuți și pînă să ajungem [la Oteteliș], arnăuții au fost ajuns la Benești unde acolo se bătură cu arnăuții boierești și împușcînd [boierii] un arnăut, [zavergii] luaseră totul de la bieții boieri. Noi am ajuns cu Tudor și văzînd el acea urgie pe acei boieri, ce au făcut blestemații de arnăuți, a oftat cu supărare și le-a zis : „cu ce poruncă fac așa ?“ Ei s-au îndîrjt și către Tudor, iar el a tăcut.

De aici am plecat la Oteteliș. Acolo a mijlocit de a omorît [Tudor] pe chiar bairactarul Iova, gospodarul lor și pe un Ioan arnăutul, cel mai rău. Dimineața, văzînd capetele lor în țeapă, strigînd [pristavul] că cine va face ca ei, ca ei să pătească. Ciupagea luă vorbă cu mine, cu Aurel și alții 11, tot parte boierească, ca să ne facem nevăzuți și cu care făcînd așa, am plecat și ne-am dus la Rîmnic la un cumnat al lui [Ciupagea], ce-i zicea Ignat buluc-bașa, cu care am mers peste Olt ; și am prins doi zapcii de ne-au dat cai și vro trei-patru mii de lei.

De aici, aflînd că vine un căpitan, Barbu Țapu, de la Cîineni și vreo 15 panduri cu cari a [fost] ținut drumul la mulți boieri de i-au jefuit, maior Ciupagea ne-a făcut un cuvînt :

„Că acum e vremea, că cum au luat alţii de la noi, să luăm şi noi de la alţii şi să ţinem calea acelora".

Am luat un mare curaj şi am ţinut calea la drum, căci [noi] eram 12, şi anume : maior Ioan Ciupaga, Gheorghe Aurel, Dumitru Tîrîşu, Stanciu logofătu, Sdîrlea, Ghiţă Popescu, Petcu Sîrbu, Nicolae Nechereu, Ioan Băltăşeanu, Ispas Bulucbaşa şi cu mine, pe care [panduri] i-am luat în puşti, dinainte şi după urmă, zdrelind nepotu Ghiţă pe unul, ce era mai îndrăzneţ, iară căpitan Ţapu strigă că se predă ; noi am scos iataganele şi i-am prins pe toţi, le-am luat acele jafuri cai, arme, argintării, haine boiereşti şi banii. Ne-am întors înapoi pe Topolog la Olt [şi] trecînd Oltul, am venit pe sub munte acasă, şi Ciupagea, Aurel şi Tîrîşu s-au dus la Cerneţi.

. . . .

După toate acestea am plecat asupra Rîmnicului, 4—5 sute de panduri şi cu gospodar Anastasie [1] cu arnăuţii, ca să ne întîlnim cu Tudor, auzind că a plecat de la Bucureşti. Şi mergînd la Drăgăşani am găsit oraşul pustiu : fugiseră toţi negustorii. Şi eu intrai într-o cocină de porci unde era un ţigan băgat ; şi scoţîndu-l, spuse că de frică a intrat acolo, socotind că sînt turcii, auzind că de seară sînt la Brîncoveni ; şi mergînd cu el la Solomon, spunîndu-i porunci : „caii ! şi să plecăm". Pandurii umpluse pivniţele cu ploştile să ia vin. Îmi zice mie Solomon ca să-i scot că vin turcii. Intrai în pivniţa răpos. Băluţă boltaşu din Craiova, unde era 24 de buţi cu vin şi altele cu rachiu. Dedeseră găuri 100 prin ele, şi curgea vinul prin ploşti. Le zisei să iasă că vin turcii.

Săriră cu puştile la mine, mai ales un pîrîş al meu de aproape, anume Buşteanu ; ieşii afară şi spusei lui Solomon, că stă călare în uşă şi strigă ; îmi zise că cine ? Eu îi arătai pe cel pîrîş al meu. Dete Solomon cu pistolul în el şi-l lovi la un picior. Atunci ceilalţi de frică fură gata, şi plecarăm pînă la Zevedeni [2] în sat. Găsirăm satul fugit. Ne traserăm acolea sub deal, în nişte pruni în ţarină, să odihnim ; că era vară şi căldură grozavă.

Slugerul Solomon cu gospodar Anastasie Mihailipolu se culcară pe un covor şi porunciră să fie toţi pandurii gata. Iară eu cu un polcovnic Luţă şi Ioan Locusteanu, din picioare,

---

[1] Este vorba de Anastasie Mihaloglu, numit mai departe în acest memoriu Mihailopolu.

[2] Corect : Zăvideni.

mîncam un pui de găină ; și caii-i țineam de pripon ; iar proștii de panduri luară șelele după cai, și îi împiedicară. Cînd, ne pomenirăm venind pe marginea Oltului cete de turci călări în fuga mare ; și de loc mă dusei la Solomon, îl sculai și zisei : „Iaca turcii !“ Strigă : „Gata caii !“. Și ieșirăm înainte-le în niște grădini, [unde] se strîmta drumul și unde era bine de ținut foc ; și noi, cei ce fuserăm gata, de loc plecarăm unde poruncise [Solomon] înaintea turcilor. Ajunserăm la acel loc ; sosită și turcii. Începurăm să ne batem cu puștile ; ei stau și dau, noi stam și dam la acea strîmtoare, iar pandurii noștri ce [nedescifrabil] slobozîră caii ; [și] auzind pocnetul ce se da grozav, caii s-au spăimîntat, și fugind [caii] a rămas pe jos. Turcii veneau gros și se înmulțeau ; ai noștrii, unii dedeseră fuga la coastă ; împușcară pe caraectar Mihale ce ținea bairacul, și vreo doi panduri voinici. Ajunse și Solomon. Eu, în zorul acela, am sărit de pe cal și am luat bairacul în mînă de jos, și puștile nu contina. Ei în noi, noi în ei. Solomon zise : „Că ce facem ? că ne ocolesc turcii“. Și de mereu cu vreo două sute de panduri. Iar zise Solomon : „înapoi“, văzînd că ne-a ocolit de tot și unii din ai noștri fugea. Am plecat pe față [și] turcii dupe noi venea și da strîgînd : „dur, bre !“ Mai puserăm obuzi [umpluturi] [și] împușcarăm în nisce vii mulți turci, că de nu făceam așa, nu scăpam, că obosiserăm și stătuse și caii.

După aceea, turcii ne ajunseră de tot ; în deal ne mestecarăm cu ei. Un turc cu un cal galben să taie pe Bușteanu. [El] strigă către mine : „Nu mă lăsa, neică ?“ Îmi veni în gînd cînd mă pîra la Solomon, să-l las ca pe un vrăjmaș ce-mi era, dar iarăși, ca să cunoască că, împotrivă, l-am scăpat de la moarte, dedei cu pușca și lovii turcul în piept. [Turcul] se lăsă pe șelele calului, că era aproape, cînd de loc sosiră alți doi vrăjmași. Ochii ; însă ei țineau tot la Buștean, că-l vedea cu mîna pe pistol ; cînd era să-l ajungă turcul, țin minte, tot pentru pîra dinainte, că-i va da dracu în gînd să dea în mine în acea furie a bătălii.

Pușca îmi rămase goală. Apucai pe un făgaș în vale. Buștean se duse, cînd la o poieniță îmi ieșiră alți doi turci înainte, pe jos cu puștile către mine, zicînd : „Cați, măi curvo !“. Eu cu pușca către ei, „Cați măi curvo !“ Ei se deteră după o tufă, eu avui vreme și încălecai pe cal. Văzui că nu dau cu puștile, pricepui că sînt goale, ca și a mea ; luai curaj. Aici pe loc, iată un Ioniță Ceaușul din satul Sălcuța, al lui Solo-

mon ; fugea către mine, și doi turci îl goneau pe jos ; și turcii îl ajungea, îl ajungea, să-l taie cu iataganele. [El] strigă către mine : „Nu mă lăsa, nene !“ [tocmai] cînd umpleam pușca d'a călare. Stătui și zisei : „Ia-te de coada calului“. Și așa făcu. Dedei scări calului, ca d-o bătaie de pistol, într-un deal. Turcii rămăseră de nu-l ajunseră să-l taie, și clădinînd din cap zicînd : avradini, sictin, cu puștile. Noi dimpotrivă, tot așa ziceam, avradini sictin, și cu armele goale, numai în pușcă băgasem și o păstram tot pentru cei alți doi dintîi. Iar d-acilea mai veniră d-ai noștri. Turcii se-ntoarseră înapoi, umplună armele bine. Acolo începurăm a ne strînge și căpitanii luînd socoteala, mulți lipsea din panduri.

Iar Solomon, fiindcă i-a spus Bușteanu că l-am scăpat de la turc de nu l-a tăiat și l-am împușcat [pe turc] și Ioniță Ceaușu asemenea, [că] i-am scăpat viața, mai vîrtos că am luat și steagul din așia zor de bătaie, mi-a dat zece mahmudele și mă avea ca pe cel mai bun copil al lui.

De acilea plecarăm, ieșirăm în vale, spre Rîmnic, să mergem cînd ne pomenirăm cu o sumă de inși călări ca la 400—500, toți negrii cabădai. Socotirăm că sînt tot turci, luarăm o desperiere [spaimă], vorbindu-ne unii către alții, că venea spre noi, și făcurăm jurămînt sub blestem, spate la spate, toți să murim acolea sau toți să scăpăm. Ne dederăm jos du pe cai, lepădarăm cizmele din picioare, cine aveam, plecarăm cu puștile în mînă, paradă [la front] la ei, ei la noi ; și nu știa nici ei, nici noi, ce sîntem. Ei văzînd că am îngenunchiat la pămînt gata de bătaie, trimiseră doi înainte spre noi, și cei mulți se opriră. Și Solomon porunci mie și Badi Gărcioc să ne ducem și noi doi înainte spre acei doi. Prinserăm caii, încălecarăm cu puștile gata în mîini, apropiindu-ne unii către alții, ca de o bătaie de pistol și strigarăm : „Ce sînteți voi ?“ Ei zic : „creștini !“. Dar ei zicea no nouă : „Dar voi ce sînteți ?“ Noi cu puștile la ochi : „creștini !“ Și ne apropiarăm unii de alții, spind [ei] că sînt cu gospodar Gheorghe Cîrjalîu, asemenea și noi spuserăm cu cine sîntem. Se întoarseră înapoi la ai lor și noi la ai noștri. Spuindu-le, [ai noștri] se sculară și prinseră caii du pe cîmp ; și așa veni acel gospodar cu ai săi, socotind întîi noi că sînt tot turci, ajutor celor de la Zăvedeni. Și spuse [Cîrjaliu] că vine Ipsilanti[3] cu muscalii la Rîmnic, unde ple-

---

[3] Adică Alexandru Ipsilanti cu oastea eteristă.

carăm cu toții. Și ajungînd la oraș, ne lovi o piatră foarte mare și iute grozav, dar multă, pînă s-a făcut groasă de o palmă.

Șezurăm acolo trei zile. Solomon, de unde află, nu știu, că n-ar fi muscali.

Dimineața, îmi spuse [Solomon], numai mie, că se duce în țara nemțească, începînd să plîngă, și zise să nu spui nimănui. Să făcu bolnav și să gîndi. Veniră din căpitani, oamenii lui, și care se întristară foarte. Plecarăm mulți cu dînsul, pînă aproape de Cozia. A stat în drum [Solomon] și a spus iarăși la toți că nu vin muscalii. Își luă ziua bună după ce ne sărutarăm și plînserăm amar.

Întorcîndu-ne, ne duserăm tot la comandă gospodarului Mihalopolu. A doua zi auzirăm că vine Ipsilanti cu muscalii, la Olt. Eu, de multă dorință ce aveam pentru muscali, scosei cinci mahmudele din 500 ce aveam lîngă mine, bezi bani albi, și le dedei în mîna a cinci căpitani, cei mai zdraveni, și anume : Dumitru Bușteanu, Vasile Crăpatu, Barbu Țicu, Ghiță Cuțui, Nicola Urleanu, că de vor fi muscali, să facă orice o vrea cu ele [cu mahmudelele].

Plecarăm la Olt, înainte-le, toți șase călări. Ajungînd, văzurăm dincolo [de rîul Olt] o sumă de oameni, toți negrii și călăreți, [unii] cu sușiți, alții pe jos, împreună și mulți panduri de-ai lui Tudor, mehedințeni și gorjeni. Trecurăm Oltul la ei, văzurăm și cinci tunuri, merserăm la o cămară [casă] unde era și se gătia să mănînce, ascultarăm să vorbească muscălește. Auzirăm zicînd : ella do, adelfe !“ Alții : „ti camis ?“ [nedescifrabil].

Pricepurăm că noi am rămas în mîna turcilor, fiind greci, iar nu muscali ! Luai mahmudelele înapoi, ne întoarserăm înapoi foarte mîhniți, auzind că vin și turci. Pe Tudor nu-l vedeam acolo la Rîmnic.

Acolo la Rîmnic mergînd d[om]nu[l] Ipsilant, luă de la gospodaru Mihailopolu 20 000 lei, și-i împărți pe la oștire, sîrbi, greci și români, ce ne aflam ca la 5—6 mii ; îmi dete și mie 200, că eram grămăticarul lui Anastasie [Mihailopolu]. Ne zise Ipsilant că muscalii sosesc pînă în trei zile, dar pînă atunci noi să mergem la turcii de la Drăgășani, să-i batem.

Căpitanii români se strînseră toți 40 și mă puseră de făcui o jalbă către d[om]nu[l] Ipsilant, cerînd pe slugerul Tudor, care-i luase de la casele lor. Și merseră cu jalba la Ipsilant, unde era și eu acolo, mai aproape. O deteră și o citi tîlmaciul ce-l

avea și zise : „că o trimite după el [după Tudor] la Rusia, să se întoarcă la noi, fiindcă e chemat acolo și pînă atunci să nu ședem, ci să mergem la Drăgășani la acei turci".

Și plecară căpitanii mîhniți la locurile lor și unii ziceau : „că dacă au luat pe Tudor, care i-a ridicat de la casele lor, ce să mai șadă la Ipsilant, un grec, călare pe cal și copiii lor sînt în mîna turcilor ?".

A doua zi plecarăm la Drăgășani și patru zile am mers tot prin ploi ; cînd pandurii, din patru părți-trei [părți] după drum au fost plecat acasă din cei mai voinici ; iar ceilalți cu căpeteniile cîte era, ajunserăm aproape [de Drăgășani]. Și să vorbea, seara fiind pe subt amiazi, că rămîie pe loc, ca dimineața să ocolească pînă la ziuă pe turci și să traseră [pandurii] pe la pimniți [ale viilor], mai pe deal.

Iar Caravia, cel care era mai mare al mavroforilor du pe jos [pedeștri] nu vru să asculte și merse cîntînd, cu muzica Golescului înainte la turci, în oraș, [la Drăgășani] cu căpitanu Enache Cacalețeanu la tunuri fiind trei, și mergea după ei, și pînă să se gîndească căpitanii cu rumînașii panduri, ceilalți căpitani auzind că au rămas acel plan jos, a ajuns Caravia înainte și turcilor le-a fost frică tare, [și] s-au gătit să facă un iuruș. Și văzînd putere din parte-ne [s-au gătit] să dea fuga cu caii la Craiova.

Și așa au făcut [turcii] acel iuruș asupra mavroforilor iar ei, grecii, subțiri [delicați] și mai ales copilași, unii din ei începuseră a se sparge [a se risipi] și a da fuga, țipînd.

Turcii de loc luară curaj. Ajunserăm și noi, cu căpitanu Iordache, Giuleragasi, [cu] Farmache, Mihailopolu și alți gospodari, Macedonscki, Hagi Prodan, cînd rupsese turcii jumătate mavroforii.

Căpitanul Enache slobozi un tun, și dete spatele. Turcii mai rău luară curaj ; împușcară hatoaica [iapa] sărdarului Iordache, [care] rămase pe jos. Deterăm și noi cu puștile, cîțiva. Da și turcii, de vîjîia gloanțele ca ploaia. Unul din ai noștri fugi înapoi, turcii văzîndu-l, luă curaj și [pornind] din vale ne întoarseră înapoi.

Iar d[om]nu Ipsilant era rămas de a doua zi cu cazacii moldoveni, 200, la satul Bocciana [4], ca să vadă ce izbîndă făceam.

---

[4] Este vorba de actualul sat Bucșani care face parte din comuna Ionești, județul Vîlcea. Autorul a cunoscut pronunțarea mai veche : Bocșeani pe care a deformat-o sau din greeșală o va scrie Bocceana.

Cînd ne-am dus acolo, [el] plecase la Cozia spre țara nemțească ; și ne-am dus după el, unde ne-a zis să ieșim pe munți, că în 4—5 zile vine și el cu nemții, pînă să ajungă muscalii.

Atunci ne-am ales tot noi, 13, care și mai-nainte fusesem cu Tudor pînă la Oteteliș și ieșind în muntele Lotrului, pe postul lui st. Petru, acolo sus în munte la o stînă ungurească sprijinirăm un egumen cu sumă de bani la dînsul cu doi arnăuți și doi țigani, cu două saxanale. Umblară să ni să împotrivească arnăuții, dar noi îi luarăm în puști și rănirăm pe unul puțin ; și începură a zice [nedescifrabil] le luarăm armele [și caii] ce fură mai buni de drum, dar egumenul cunoscu pe unul ce era cu noi din Craiova, îl luă de gît, rugîndu-se ca să-l scape. Eu zisei ca să-i luăm din bani, [dar], acel ticălos se ruga, vai de el, că-l cunoaște, și vin muscalii ; se uni și Ciupagea cu el. Eu, văzînd a lor slăbiciune, le-am cerut să mă spovedesc și încredințîndu-i cu jurămînt că nu-l tai, a spus călugărului, și așa am mers cu el sub un brad frumos mai de o parte, zicînd : „Vezi tu călugăre, că eu nu umblu după spovedit, ci după bani. Acum strig feciorilor mei de te face ciopăți ; adu banii“. Ajundîndu-l un cutremur, el de frică s-a dus în covergă unde doborîse saxanalele și a luat galbeni 100, de mi-au adus, zicînd către ceilalți ai mei ce ședea acolea și mînca niște jimble, că a luat o, cărticică și aduse suta de gălbinași. [Eu] îi sărutai mîna, [el] mă sărută pe obraz, urîndu-mi ca să trăiesc. Apoi scoase la toți un clondir cu rachiu de cel bun, și băură. Mă blagoslovi și plecarăm pe munte.

. . . .

● **Extras din** *Documentele Răscoalei din 1821*, V., p. 567, 569—573.

IX

RĂSCOALA PANDURILOR SUB CONDUCEREA LUI TUDOR VLADIMIRESCU ÎN ANUL 1821 ȘI ÎNCEPUTUL ACȚIUNII ETERIȘTILOR ÎN PRINCIPATELE DUNĂRENE SUB CONDUCEREA PRINȚULUI ALEXANDRU IPSILANTI PRECUM ȘI SFÎRȘITUL LAMENTABIL AL AMBELOR ACESTOR MIȘCĂRI ÎN ACELAȘI AN

Luînd comanda asupra pandurilor, Macedonschi a plecat spre Oltenia. Lăsînd două căpetenii la Rîmnic el s-a îndreptat spre mănăstirea Tismana, de unde a expediat o parte din panduri la Tîrgu Jiu, unde turcii jefuiau împrejurimile. S-a dus apoi la Cloșani, pentru a face joncțiunea cu Dimitrie Gîrbea, care își avea adunați 3 800 panduri.

În acest interval de timp el s-a ciocnit de prințul Ipsilanti, după cum se va vedea la locul cuvenit. După înfrîngerea eteriștilor de către turci la Drăgășani, el a rămas la Cloșani, așteptînd să vadă cum se vor termina toate acestea. Primind însă știrea că turcii intenționează să atace pe panduri, el a dat, la 10 august, drumul pandurilor și a plecat cu D. Gîrbea și Hagi Prodan în Transilvania, de unde s-a dus la Kameneț.

Chiar de la începutul intrării turcilor în Oltenia, Solomon a fost înfrînt din propria sa neglijență și a plecat și el în Transilvania.

Serdarul Iamandi se alăturase [la început] eteriștilor, dar după nimicirea lor la Drăgășani, s-a predat turcilor la mănăstirea Cozia, cu cei 60 de arnăuți care-i mai rămăseseră.

Acesta a fost sfîrşitul ridicării pandurilor şi al comandantului lor.

. . . .

În urma acestei hotărîri, s-a dat ordin prinţului N. Ipsilanti să plece din Cîmpulung, prin Curtea de Argeş, spre Rîmnicul de pe Olt. Bimbaşa Sava a primit ordinul să rămînă [să ocupe] mănăstirea Mărgineni. Acest ordin constituie încă o dovadă de neîncrederea, lipsită de temei, a prinţului Ipsilanti faţă de Sava, deoarece pe acest om, care avea 800 de ostaşi aleşi, trebuia să-l păstreze în apropierea sa, şi poate că tocmai acest lucru l-a silit pe Sava să înceapă, încă la Mărgineni, tratativele cu turcii. Prinţul Ipsilanti însuşi intenţiona să plece cu restul armatei la 27 mai, prin Piteşti, de asemenea la Rîmnic, unde a trimis în dimineaţa zilei de 26 pe Caravia şi pe alţi cîţiva căpitani, cu ordinul de a căuta pe Dimitrie Macedonschi cu panduri, care trebuiau să se afle în acele locuri şi pe participarea căruia prinţul A. Ipsilanti se baza fără nici un temei, deoarece cumpărase doar cîţiva dintre căpitanii lor. Iordache al cărui detaşament se afla la Curtea de Argeş, cu trei tunuri, trebuia să vină de asemenea să facă joncţiunea cu el la Rîmnic.

. . . .

Alarma a devenit generală. Nimeni nu ştia ce să facă. Totodată s-a primit altă ştire, falsă, că o coloană puternică de turci s-a îndreptat pe drumul spre Braşov (!!) pentru a tăia, chipurile, eteriştilor retragerea, fapt pentru care Ipsilanti a trimis îndată la bimbaşa Sava ca să se grăbească cu detaşamentul său de la Mărgineni spre Drăgăşani. Era însă prea tîrziu. Sava, după cum vom vedea mai departe, era acum aproape înţeles cu turcii.

Între timp, oamenii trimişi de prinţul A. Ipsilanti la mănăstirea Nucetul, în recunoaştere s-au întors. Ei au găsit că detaşamentul de turci nu este atît de numeros, cum l-a prezentat Duca; ei au raportat de asemenea că aceşti turci aparţin armatei de la Vidin, care a trecut Oltul. Cu toate acestea, ei credeau că Colocotroni, închis în această mănăstire, este ameninţat inevitabil de pieire, dacă nu i se va da o mînă de ajutor. Unii au propus prinţului ca, luînd toţi [oamenii] pe care îi avea la Tîrgovişte, să plece îndată să atace acest detaşament, căutînd să-l izoleze şi apoi să se îndrepte spre Rîmnic, conform primei propuneri.

. . . .

În sfîrşit, abia la 29 mai ei au ajuns la Piteşti, iar la 31 aproape întreaga armată grecească de 6 000 de oameni a trecut Oltul şi s-a concentrat toată la Rîmnic, un mic orăşel situat pe malul drept al acestui rîu, aproape de intrarea lui în defileele munţilor.

La distanţă de numai 20 verste, turcii din armatele de la Vidin şi Nicopole înaintau şi ei paralel cu malul drept al acestui rîu, iar chehaia beiul de Silistra se apropia de Tîrgovişte.

Dar ce contrast între starea de spirit de acum şi cea de dinainte a eteriştilor? Prinţii erau gînditori şi distraţi; toţi ceilalţi abătuţi şi se părea că aşteaptă numai primul foc de armă pentru a-şi căuta salvarea. S-a descoperit că de la numeroşi căpitani oamenii au şi început să fugă. Nimic nu prevestea izbînda. Numai batalionul sacru părea că este mulţumit de apropierea duşmanului. Imnurile libertăţii răsunau pe toate străzile Rîmnicului, iar a doua zi, adică în noaptea de 1 iunie, acest batalion a fost trimis cu alte cîteva la Drăgăşani, situat la 70 verste depărtare de Rîmnic, în apropiere de malul drept al Oltului. Acolo comanda a fost încredinţată căpitanului Iordache şi lui Vasile Caravia, în calitate de comandant al artileriei, subordonat primului

La Rîmnic prinţul Ipsilanti a găsit pe D. Macedonschi şi pe Hagi Prodan cu pandurii.

Dimitrie Macedonschi, care în ziua arestării lui Tudor la Goleşti a plecat, după cum am văzut mai sus, cu pandurii, a venit la Piteşti. Aici, aflînd că la Slatina turcii de la Nicopole se dedau la jafuri şi devastări, a propus lui Iordache să meargă împreună împotriva lor. Iordache însă care, după oarecare scuze, a promis să-l urmeze a doua zi, l-a înşelat după obiceiul său, astfel că Macedonschi singur, după schimburi de focuri, a silit pe turci să se îndepărteze. Din Slatina, trecînd Oltul, s-a dus la Drăgăşani, unde a găsit circa 1 200 turci din armata de la Vidin. El a început lupta, schimbînd cu ei focuri timp de trei zile, după care turcii au trebuit să se retragă. Aici Macedonschi a aflat că în urma lui vine o mare oaste turcească. Serdarul Iamandi, care rămăsese la Cula şi care la apropierea turcilor fusese silit să se retragă, s-a unit aici cu Macedonschi. El a primit comanda asupra întregii cavalerii, formată din circa 1 000 de oameni. Fiind de origine albanez şi văzînd că pandurii dau un ajutor nehotărît eteriştilor, el s-a despărţit pe neaşteptate de Macedonschi şi a plecat cu cava-

leria să la mănăstirea Hurez, cu intenția de a se uni cu prințul Ipsilanti. Macedonschi a pornit în urmărirea lui, dar pe parcurs s-a întîlnit cu prințul Ipsilanti la Rîmnic.

Aici Macedonschi a aflat de la arnăuții lui Caravia despre sfîrșitul nenorocit al lui Tudor, fapt pentru care, în întrevederea sa cu prințul Ipsilanti, a mustrat pe acesta și i-a reproșat moartea prin viclenie a lui Tudor, pe care oastea poporului îl încredințase trădătorului Iordache pentru a-l duce la judecata divanului. El a amenințat chiar pe prinț că va ataca pentru aceasta pe eteriști. Prințul a jurat solemn că toate zvonurile lansate relativ la moartea lui Tudor erau false, și a afirmat cu hotărîre că Tudor este în viață și că a fost trimis de el în Basarabia, pentru că divanul ca atare nu exista. El a rugat în cele din urmă pe Macedonschi să-i scrie lui Tudor, și s-a angajat să-i aducă din Basarabia răspunsul acestuia scris chiar de propria lui mînă.

Toate acestea însă nu au putut să convingă îndeajuns pe Macedonschi și ei s-au despărțit în termeni neamicali. Între timp Macedonschi i-a promis să-l ajute în măsura posibilității. Prințul nu a insistat însă asupra acestui punct, deoarece căpitanul Iordache intrase încă de cu seară în tratative cu căpitanii de panduri, și luînd bani de la prinț împărțise fiecăruia deocamdată cîte 100 lei, iar pandurilor de rînd cîte 10 lei, primind în schimb promisiunea lor că vor urma îndată pe eteriști, lăsîndu-l pe Macedonschi singur cu Hagi Prodan.

Cu această speranță, prințul Ipsilanti a plecat din Rîmnic și a doua zi (2 iunie) s-a oprit la 15 verste de Drăgășani, într-un mare conac boieresc în satul ... [1]. Între timp, despre panduri nu se auzea nimic și nimeni nu venea pe urmele lui, iar dinspre Drăgășani el primea necontenit știri exagerate despre apropierea dușmanului, cu forțe mari.

Această împrejurare neliniștea mult pe prinț și el s-a decis să-și încerce încă o dată norocul să-l convingă pe Macedonschi trimițînd la el pe boierul [Constantin] Herescu, care s-a aflat tot timpul cu eteriștii și cunoștea pe Macedonschi. El l-a însărcinat să implore pe [Dimitrie] Macedonschi pe tot ce putea să aibă mai scump, într-un cuvînt, să întrebuințeze

---

[1] Loc alb în text. Este vorba de satul Bucșeani, care se află la distanță de 16 km de Drăgășani, așa cum indică autorul. Memorialistul D. Protopopescu indică această localitate sub numele de Bocceana.

toate mijloacele pentru a îndupleca pe acest comandant de panduri să participe la cauza eteriştilor în lupta ce se presupunea că va avea loc curînd.

Între timp D. Macedonschi, aflînd că căpitanii săi au fost cumpăraţi de prinţ, lucru ce i l-au declarat chiar ei, adăugînd că nu au avut niciodată intenţia să-l părăsească şi că îl vor urma pretutindeni, dar că, avînd nevoie de bani, i-au luat pentru cheltuielile lor personale, i-a trimis îndată pe toţi la mănăstirea Tismana şi la Cloşani pentru a face joncţiunea cu pandurii care se aflau acolo, oprindu-şi pe lîngă el, la Rîmnic, numai două căpetenii (600 oameni), cu intenţia de a-i urma a doua zi.

În acest timp a venit la Macedonschi [Constantin] Herescu şi, intrînd în odaia sa, s-a aruncat în genunchi şi l-a implorat să se grăbească să facă joncţiunea cu Ipsilanti. În cele din urmă, după scurte tratative Macedonschi a plecat împreună cu Herescu în lagărul eteriştilor, luînd cu sine 14 oameni.

Ipsilanti, văzîndu-l, nu mai putea de bucurie şi îndată l-a întrebat: „Unde sînt vitejii panduri ?“ Macedonschi i-a răspuns că nu ştie şi crede că s-au alăturat eteriştilor, deoarece căpitanul Iordache i-a cumpărat în secret şi le-a împărţit bani — şi că el, în afară de cei 14 oameni veniţi cu dînsul, nu a mai rămas cu nimeni.

În cele din urmă, după cîteva explicaţii între ei, prinţul a cerut sfatul lui Macedonschi cu privire la evenimentele ce urmau să aibă loc. Macedonschi era împotriva părerii de a se accepta lupta în apropiere de Drăgăşani, unde se întîlnesc opt drumuri. El propunea ca toate aceste drumuri să fie ocupate, iar prinţul, cu toate forţele principale, alegîndu-şi loc potrivit într-o mănăstire oarecare, să o întărească şi adunînd acolo provizii, să ducă un război de hărţuială, mult mai potrivit pentru genul de trupe care formau forţa eteriştilor, şi să aştepte acolo atacul inamicului, care inevitabil va eşua datorită acestui gen de război.

Prinţul a acceptat acest sfat, l-a găsit înţelept şi a scris îndată, cu mîna sa proprie, căpitanului Iordache, pe care, fiind numit comandant la Drăgăşani, îl credea că se află acolo. El i-a ordonat să execute urgent toate cele scrise mai sus. În acest bilet sau ordin prinţul a avut imprudenţa să scrie că: „urmînd sfatul prietenului nostru Macedonschi, care cunoaşte locurile“ etc. Aceste cuvinte au fost de ajuns pentru a umple pe Iordache de invidie, [sentiment] atît de propriu tuturor oamenilor de această categorie.

Între timp, iată ce se petrecea pe cîmpul de la Drăgășani. În noaptea de 4 spre 5 iunie, batalionul sacru, cu artileria și alte cîteva unități ale oastei s-au adunat în număr de circa 6 000 de oameni la Drăgășani. Cealaltă parte din ostași nu reușise încă să sosească în acel loc. Atît de bine se daseră dispozițiile și tot atît de bine se executa totul !

Căpitanul Iordache fusese numit comandant al tuturor [trupelor] care se concentrau la Drăgășani. Sosind dimineața la locul fixat și inspectînd totul, el ruga neîncetat și îndemna pe Caravia, care se afla în față cu cîțiva arnăuți, formînd un fel de avangardă, întărită prin batalionul sacru, să nu înceapă lupta, pînă cînd nu se vor aduna toate unitățile și pînă cînd el nu va aduce întregul său detașament, care credea el, că îl urmează de la Curtea de Argeș [2]. Și aceasta cu atît mai mult — adăuga Iordache — cu cît el cunoștea forța cu care atacă cavaleria turcească, în special cavaleria lui Cara-Feiz. De aceea el socotea că este periculos să lase ca oastea eteriștilor să intre parțial în luptă, fiind prost înarmată și cu o artilerie ce nu era pusă la punct.

După plecarea lui Iordache întru întîmpinarea detașamentului său, la Drăgășani nu mai era un comandant suprem. Caravia stătea în față, formînd lanțul de avangardă. În spatele său, batalionul sacru sub comanda personală a prințului Nicolae Ipsilanti ; mai departe, prințul Gheorghe Ipsilanti cu arnăuții săi. Pe lîngă aceasta mai trebuie adăugat că fiecare căpitan cu unitatea sa rămîne independent unul față de celălalt. În scurt, cîte grupuri, atîți comandanți.

Caravia părea convins de tot ce-i spunea Iordache și i-a promis să nu înceapă nici un fel de luptă pînă la întoarcerea acestuia cu detașamentul lui, sau pînă la sosirea prințului A. Ipsilanti, pe care toți îl așteptau în zadar. Dar abia plecase căpitanul Iordache, că trimisul prințului A. Ipsilanti a sosit cu ordinul mai sus amintit și, negăsind pe Iordache, l-a înmînat lui Caravia, ca general de armată și ca unul care stătea în avangardă. După ce a citit ordinul, Caravia a spus că „el nu are nevoie de sfaturile altuia“, și cu același om a trimis ordinul căpitanului Iordache. Acesta, la rîndul său, s-a înfuriat

---

[2] De data aceasta Iordache a plecat la detașamentul său pentru a-și trimite toți banii și averea soției sale (la 26 mai el scrisese lui Hagi Ianuș că-și trimite soția și copii peste Prut și dispunea cum să se procedeze cu banii lui).

și mai tare de cuprinsul acestui ordin și a aruncat biletul în cîmp, adăugînd: „dacă este așa, atunci Macedonschi să dispună de toate“.

Tîrgușorul Drăgășani, la o depărtare de circa 70 verste de Rîmnic, mai în jos pe Olt, este situat pe marginea unei ridicături, în fața căreia la est și la sud se întinde o vale destul de vastă, înconjurată de o pădure deasă.

Turcii în număr de circa 2 500 de oameni, apropiindu-se de marginea pădurii, s-au oprit în spatele acesteia și cam vreo 200 de delii dintre ei s-au apropiat de o cîrcuimă arsă, care se afla la distanța unei bătăi de pușcă de linia avangărzii eteriștilor.

Caravia, deja beat, nu mai era în stare să judece, și uitînd de ordinul lui Iordache și nevrînd să urmeze sfatului lui Macedonschi, expus în ordinul amintit, voia să se bucure singur de gloria de a zdrobi aici pe dușman, care se afla într-un număr mic. De aceea el a dat ordin arnăuților din avangardă să tragă asupra acestor 200 delii, fără a preveni pe ceilalți comandanți de unități, cu totul independenți de el.

Îndată însă ce turcii au văzut că în acest loc nu există nici un fel de legătură reciprocă și că forțele de bază sînt așezate prin văi, la o depărtare destul de mare, părînd că nu înaintează, delii s-au năpustit în toată graba asupra celor ce deschiseseră focul contra lor și care, neașteptîndu-se la atacul lor, au rupt-o la fugă. Ceilalți căpitani, în loc de a da ajutor lui Caravia, se bucurau de aceasta, deoarece cu toții îl urau și aceasta cu atît mai mult, cu cît înainte el nu fusese niciodată recunoscut de ei. Gonind pe arnăuții care se aflau în fața lor, la distanță de vreo jumătate de verstă în spatele batalionului sacru, turcii l-au atacat pe acesta pe la spate. Acest batalion, rînduit în careu (circa 600 oameni), cu trei tunuri, a întîmpinat ferm pe dușman prin focuri de pușcă și prin cîteva salve de tunuri și l-a respins. Deabia în timpul acestei acțiuni au constatat că la tunuri lipsesc fitilurile și că pentru fiecare salvă de tun trebuia să se alerge prin rînduri[le de ostași] căutînd iască! Atît de bine a fost el controlat de superiorii săi.

Între timp cavaleria, care se angajase într-un schimb de focuri, fiind împinsă și îndepărtată pe o distanță de vreo jumătate de verstă de batalionul sacru, nu se gîndea să-i dea ajutor, iar cea care se afla în vii, era și mai puțin dispusă să părăsească locul ce-l ocupa, astfel că pe lîngă acest batalion

erau numai vreo 20 de oameni călări, care se aflau în escorta prințului N. Ipsilanti.

Delii, care se îndepărtaseră la distanța unei bătăi de pușcă de batalionul sacru, văzînd că arnăuții nu se gîndeau să se amestece în luptă, au atacat cu o furie înoită careul. Caravia, care se afla la tunuri, nu se aștepta la un al doilea atac și întorcîndu-și calul, a început să-și caute salvarea în fugă spre arnăuții care se aflau în spatele său. Între timp, batalionul a întîmpinat iarăși pe inamic cu curaj. Grecii însă din care era alcătuit acest batalion fuseseră atît de prost instruiți pentru a executa o tragere regulată, încît, după o salvă aproape generală, n-au mai urmat altele. Artileria nu mai era aproape în stare să acționeze, astfel că delii au reușit să rupă repede frontul și să intre în careu. Caravia, împreună cu arnăuții lui (la care reușise să se alăture), în loc să se grăbească să-i dea ajutor, îndată ce a văzut că focul s-a oprit, a pornit-o la fugă, atrăgînd după el și pe toți căpitanii care se aflau prin vii cu oamenii lor. Prințul N. Ipsilanti, aflîndu-se în careu (comandat după el de prințul Suțu, nepotul fostului domn al Țării Românești), venind în galop la arnăuți, a depus toate eforturile pentru a-i sili să intre în luptă, dar totul a fost în zadar. Răspunzînd acestuia și fratelui său, arnăuții strigau într-un singur glas că pe ei „nu-i angajase nimeni să lupte și nimeni nu i-a plătit", căutînd să se salveze care încotro putea.

În această vreme Iordache, care se îndepărtase puțin în direcția unde se afla detașamentul său, auzind focuri de tunuri și de arme, a zis : „ticălosul de Caravia ne-a pierdut", și s-a întors îndată cu cei 600 de arnăuți care erau cu el și s-a grăbit spre locul său, pe care îl părăsise în chip criminal, pentru propriile sale interese. Dar nu a mai putut face nimic, totul fusese terminat ; arnăuții altor căpitani luaseră direcția opusă drumului pe care venise el și de aceea el nu a putut opri pe nimeni. Turcii au ucis pe grecii împrăștiați prin cale și care își căutau scăparea spre pădure. Iordache, apărînd pe neașteptate din partea opusă, a produs o oarecare confuzie între turci și prin aceasta i-a împiedicat întrucîtva să distrugă cu desăvîrșire batalionul și a dat timp cîtorva greci să ajungă în fugă pînă la pădure. Turcii cînd au văzut însă numărul mic de oameni care erau cu el, s-au îndreptat împotriva lui. Iordache, văzînd că totul este pierdut, a reușit să se desprindă de turcii care îl atacau și pierzînd numai 11 oameni a putut să se salveze împreună cu ceilalți.

Este demn de remarcat că primii turci, care au pătruns în batalionul sacru, au fost doi delii care au produs întreaga dezordine trecînd prin el de la un capăt la altul. Unul dintre ei s-a luat pe urmele prinţului N. Ipsilanti şi era gata să-i dea lovitura de moarte, dacă bulucbaşa Stoico, care se afla lîngă el, n-ar fi reuşit să doboare cu suliţa pe turcul înverşunat, salvînd astfel pe prinţ [3].

Astfel 200 de delii, în nu mai mult de 20 de minute, au reuşit să dezorganizeze armata eteriştilor de 6 000 de oameni. Batalionul sacru singur a căzut victimă sentimentelor sale nobile. Din 600 de oameni abia 100 au reuşit să se salveze în pădure. Din aceştia însă mulţi au pierit mai tîrziu. Dimitrie Suţu, Bordée elveţianul din Geneva, toţi ofiţerii au căzut cu glorie în rîndul batalionului. Turcii au luat prizonieri numai trei oameni şi întreaga fanfară, care aparţinea lui Dinicu Golescu.

Turcii s-au mulţumit cu această victorie şi n-au îndrăznit, nici în acea seară, nici a doua zi, să urmărească pe eterişti. A treia zi aflînd însă că cea mai mare parte a unei coloane de care cu bagaje se află pe malul stîng al Oltului şi crezînd că este coloana de care cu bagajele eteriştilor, au atacat-o ; ei au jefuit însă pe nişte bieţi locuitori, care plecau cu averea lor spre graniţele Austriei, omorînd fără cruţare pe toţi.

În ce chip se poate explica acest episod ? Cum îl putem numi ? Cum putem califica întreaga atitudine a prinţului A. Ipsilanti şi mai ales în acest ultim caz. Cunoscînd însuşirile tuturor comandanţilor pe care-i avea sub ordinele sale, cunoscînd caracterul lor invidios din fire şi animat de spiritul de intrigă, el îşi trimite pentru prima oară aproape întreaga armată împotriva duşmanului, personal rămînînd la o depărtare de 15 verste de ea, fără a se îngriji să dea ordine juste şi fără a se gîndi la urmări. Nu trebuia el oare să se gîndească — potrivit genului de război pe care îl întreprinsese — totdeauna înainte, să dea dispoziţii la faţa locului ? căci numai prezenţa sa în mijlocul trupelor ar fi putut, oarecum, să menţină cel

---

[3] Bulucbaşa Stoico Pavlovici, macedonean, unul din cei mai buni cavalerişti mînuitori de suliţă. A servit în cursul întregului război din anii 1806—1812 în Serbia. Ulterior a fost căpitan în detaşamentul de voluntari de pe malul drept al Dunării. Astăzi locuieşte la Chişinău.

puţin o umbră de disciplină. Diferiţii comandanţi, pe care el îi acuză se justifică cu oarecare temei, spunînd că „noi toţi ţi-am urmat exemplul“. Să trecem acum la el.

* * *

Trimiţîndu-şi curierul cu ordinul menţionat mai sus la căpitanul Iordache, pe care îl credea la Drăgăşani, prinţul Ipsilanti a rămas liniştit şi nu ştia absolut nimic din cele ce se petreceau atît de aproape de el. În dimineaţa de 6 iulie, cu vreo trei ore înaintea zorilor, s-a întors curierul trimis la Iordache şi, primul, a adus prinţului ştirea despre cele petrecute la Drăgăşani. El nu a putut să-i dea nici un fel de amănunte relativ la acest eveniment nenorocit, deoarece părăsise localitatea în momentul cînd turcii au pătruns în careu, ci spunea doar că au pierit cu toţii. Această veste l-a surprins şi l-a uimit pe prinţ. Macedonschi, care a petrecut noaptea împreună cu el, l-a asigurat că nu este cu putinţă ca totul să fie pierdut, căci în orice caz i s-ar fi dat de ştire, şi în cele din urmă l-a convins ca fără întîrziere, luînd pe toţi oamenii care se aflau acolo cu el, să plece în întîmpinarea oastei înfrînte, s-o adune şi să facă ceea ce-i vor dicta împrejurările.

Dar abia prinţul şi Macedonschi au plecat din locul unde şi-au petrecut noaptea spre Drăgăşani, că au şi început să întîlnească cete de arnăuţi fugind, ca şi cînd ar fi urmăriţi de aproape de duşman. Pe primii dintre aceştia prinţul a reuşit să-i oprească şi să-i facă să se întoarcă cu el, dar nu a putut afla nimic amănunţit despre lupta de la Drăgăşani. Mergînd ceva mai departe, au observat în stînga, prin tufişuri, o ceată alcătuită din circa 2 000 de arnăuţi, care veneau în galop îndărăt. Apropiindu-se de ei, prinţul a căutat prin toate mijloacele să-i îndemne şi să-i oprească. Aceştia toţi însă, cuprinşi de o mare panică, exagerau pericolul şi vorbeau despre un număr enorm de turci. Aici prinţul a vrut să facă uz de autoritatea sa de şef, dar timpul trecuse ; comportarea lui de neiertat timp de cîteva luni îl lipsea de acest drept. El şi Macedonschi au început să-i ameninţe şi să le ordone într-un ton poruncitor să se întoarcă ; atunci întreaga mulţime a răspuns aproape într-un singur glas, cu mare îndrăzneală şi cu ameninţări, că „nu ne-am angajat să servim ; nimeni nu ne plăteşte pentru aceasta si n-avem nici un fel de obligaţii“. Ceata de arnăuţi şi-a continuat apoi drumul, atrăgînd cu ea nu numai pe aceia pe care prinţul reuşise să-i întoarcă din cale, ci şi o mare parte din escorta sa.

După aceasta s-au ivit iarăşi din toate părţile diferite unităţi de arnăuţi, care galopau înapoi, iar escorta prinţului, în care rămăseseră abia cîteva sute de ulani şi cazaci sub comanda polonului Gornovski, a început să se împuţineze văzînd cu ochii. Nimeni nu putea să explice prinţului cauza acestei retrageri atît de dezordonate şi toţi se grăbeau s-o ia la sănătoasa unul înaintea altuia. Prinţul nu a putut afla de la nimeni nici despre soarta fraţilor săi, nici despre Iordache etc. În acel moment Caravia beat, înconjurat de cîţiva oameni, a trecut la o mică distanţă de prinţ, fără să-l observe ; el striga că totul este pierdut. Atunci aproape întreaga escortă a părăsit pe prinţ, alăturîndu-se celor care fugeau. Dezordinea era atît de mare, încît, dacă turcii ar fi detaşat numai cîţiva oameni să urmărească pe fugari, întreg cartierul general, părăsit cu totul, ar fi căzut inevitabil în mîinile lor. Ei datorează aceasta şi înaintării încete a lui chehaia bei, care ar fi putut să ocupe malul stîng al Oltului, în timp ce eteriştii erau la Drăgăşani şi să treacă la Rîmnic — în acest caz, nimeni n-ar fi putut scăpa.

Oprindu-se nehotărît şi cu totul dezorientat, prinţul nu ştia ce să facă. Atunci Macedonschi i-a propus să rămînă pe loc puţină vreme, iar el cu cei 14 oameni ai săi, a plecat în galop înainte, pentru a afla despre toate mai amănunţit şi a-şi da seama de numărul turcilor care urmăreau pe eterişti. Întîlnind pe prinţii Nicolae şi Gheorghe Ipsilanti şi spunîndu-le că fratele lor Alexandru îi aşteaptă neliniştit în drum, el s-a grăbit şi mai tare spre Drăgăşani. Dar care-i fu mirarea, cînd nu numai că pe drum nu a întîlnit nici un turc, ci o linişte perfectă domnea şi pe cîmpia de la Drăgăşani, ca şi cînd nu s-ar fi petrecut acolo niciodată nimic.

Întîlnindu-se cu fraţii săi, prinţul Alexandru a aflat despre trista întîmplare de pe cîmpia Drăgăşanilor. Nici ei nu au putut însă să-i spună dacă turcii îi urmăreau sau nu, şi nu ştiau ce s-a întîmplat cu căpitanul Iordache.

În această situaţie, prinţului Alexandru Ipsilanti nu-i rămînea altceva de făcut decît să urmeze pe fugari la Rîmnic, unde s-a oprit pentru cîteva ore şi unde a ajuns din urmă numeroşi arnăuţi, pe care a căutat să-i convingă să se strîngă la un loc, dar tot fără nici un succes.

În cele din urmă el a plecat la mănăstirea Cozia, unde a sosit în ziua de 8. El credea că va întîlni aici pe căpitanul Iordache şi că va mai face încă un efort, dar era prea tîrziu, to-

tul fusese pierdut și încă iremediabil pierdut. Dezordinea era atît de mare și frica atît de răspîndită, încît nu-i era cu putință nici să se gîndească să-și adune cel puțin o mică parte de oaste, deoarece toți îl socoteau (și cu bună dreptate) vinovat de toată nenorocirea. În acest timp a sosit la mănăstirea Cozia și căpitanul Iordache, care de asemenea pierduse speranța de a restabili ordinea. El a sfătuit pe prinț să se grăbească să treacă pe teritoriul Austriei, iar el va merge în Moldova, unde va căuta să se unească cu prințul Cantacuzino, iar dacă și acolo totul este pierdut, va intra într-una din carantinele din Basarabia.

A doua zi a sosit și Macedonschi care a adus la cunoștință prințului că la Drăgășani nu mai era nimeni. Aici prințul a rugat pe Macedonschi să meargă la Turnu-Roșu și să ceară austriecilor să nu primească pe arnăuții fugari. Aceștia însă s-au îndreptat în mare parte spre alte puncte de frontieră. Această măsură este de neînțeles deoarece [se pune întrebarea] : de ce prințul nu voia atunci ca aceștia să scape și ei, ca și el, care trimisese deja pe boierul [Constantin] Herescu la granița Austriei să obțină pentru el trei pașapoarte pe numele unor negustori, ceea ce acesta și făcuse.

În cele patru zile cît prințul Ipsilanti a stat la mănăstirea Cozia, în această mănăstire se adunaseră vreo 600 de oameni de tot felul de adunătură, ceilalți împrăștiindu-se prin împrejurimi și prin păduri. Prințul se temea (și poate pe bună dreptate) ca oamenii, adunîndu-se la mănăstire, să nu-i facă ceva lui, deoarece toți strigau împotriva lui și îndrăzneala lor ajunsese pînă acolo încît au luat cu forța din bucătărie, de la bucătar, prînzul pregătit pentru el, deși căpitanul Iordache căuta prin orice mijloace să potolească agitația lor tot mai puternică împotriva prințului.

Acesta nu se credea încă în afară de pericol și de aceea, pentru a-și camufla fuga, a răspîndit deodată zvonul că Austria a declarat război turcilor și că trupele lor intraseră acum în Cîineni. El a poruncit să se sune clopotele, să se tragă din arme și pistoale, căutînd să pară vesel. Oamenii din statul său major se sărutau cu toții și se felicitau unii pe alții. Noaptea însă, pe neașteptate, prințul cu toți cei din jurul său, a ieșit pe ascuns din mănăstire și s-a îndreptat spre Turnu-Roșu.

Macedonschi, ducîndu-se pe furiș la pandurii săi, a întîlnit pe prinț la jumătatea drumului, la schitul Cornetu, cu frații săi, cu Colocotroni și cu alții din apropierea sa, cam vreo

40 de oameni. Aceștia aproape toți erau pe jos, în starea cea mai rea de istovire, deoarece arnăuții și oamenii lor au dispărut dintr-odată cu toți caii și echipajul, noaptea, la prima etapă după plecarea lor de la Cozia. La 14 iunie prințul a intrat în Austria la Turnu-Roșu. Acolo și-a scris el ultima sa proclamație către oștire, în care, între altele, acoperă pe vecie de rușine pe Duca, Sava, Caravia, Manu, Scufo.. [4]. Dar aceștia nu puteau oare să-i răspundă : „noi ți-am slujit așa, după cum ne-ai comandat tu".

Îndată ce s-a răspîndit vestea despre fuga prințului de la Cozia, lucrurile au luat un nou aspect : toți s-au îmbulzit pe acest drum pentru a ajunge cît mai repede la frontiera Austriei. Arnăuții călări atacau și jefuiau pe arnăuții care erau pe jos și mai slabi. Ploile neîncetate, care căzuseră înainte de aceasta cîteva zile în șir, au făcut să crească apele Oltului, așa încît acesta le-a tăiat în multe locuri drumul. Pe lîngă aceasta, pîrîul Uria, ieșind din maluri, a inundat o întindere destul de mare de pămînt, astfel că toți s-au aruncat grăbiți în apă și căutînd să scape de un pericol mai mult imaginar și îndepărtat, s-au expus de-a dreptul unui pericol real, pierind un mare număr dintre ei, mai ales dintre pedeștri.

Creșterea apelor Oltului a fost în mare parte cauza pentru care turcii nu au putut urmări mai repede pe eteriști. Căci altfel, dată fiind dezordinea care domnea în rîndurile eteriștilor, n-ar fi putut scăpa probabil nimeni dintre ei. Acesta a fost sfîrșitul lamentabil pe care l-a avut principala armată a eteriștilor în Țara Românească.

Să urmărim acum ce s-a întîmplat cu unele unități răzlețe ale acestei armate.

. . . .

De la Slatina au plecat toți spre mănăstirea Cozia, unde serdarul Iamandi [Giuvara] se închisese cu 60 de oameni. El se apăra împotriva unei părți din armata turcească de la Vidin. Silihtarul a convins pe Iamandi să se predea, promițîndu-i libertatea, dînd ca exemplu situația actuală a lui bimbașa Sava și aceasta „cu atît mai mult spunea el — cu cît, fiind la început în oastea lui Tudor, el n-a ridicat arma îm-

---

[4] Puncte în ms. În proclamație mai sînt menționați V. Barla și Grigore Suțu. (Vezi proclamația în cronica lui I. Dîrzeanu, f. 71 v., text grec).

potriva turcilor și totdeauna a fost o slugă credincioasă a sultanului". Toate aceste asigurări l-au ademenit pe Iamandi și el s-a predat silihtarului[5]. Această împrejurare era cît pe ce să producă vărsare de sînge între trupele silihtarului și cele aparținînd armatei de la Vidin, care voiau ca Iamandi să le fie dat lor. Soarta nenorocită a lui Iamandi fusese însă hotărîtă. Punîndu-l în fiare, silihtarul l-a trimis la Constantinopol, unde a fost spînzurat ; iar cei șasezeci de oameni, care erau cu el, au fost măcelăriți pe loc.

. . . .

Sosind la Rîmnic, deodată silihtarul veni în toiul nopții cu 200 oameni în lagărul lui bimbașa Sava, sub pretextul că, patrulînd prin împrejurimi, a venit în vizită la el. Lanțul de avangardă l-a oprit și îndată toți arnăuții au fost gata și au încălecat. Atunci silihtarul, lăsînd o mare parte din escorta sa aici, s-a apropiat numai cu 50 oameni de cartierul general al lui bimbașa Sava și l-a dojenit pentru neîncredere, apoi după obișnuitele tratații, s-a întors înapoi. Între timp, căpitanul Ivancea și alți cîțiva au tras cu urechea la ceea ce spuneau turcii, care nu se așteptau să găsească pe arnăuți pregătiți, precum și la alte cuvinte, care le-au inspirat o îndoială întemeiată cu privire la intențiile turcilor. Toate acestea au fost transmise îndată lui bimbașa Sava, care a fost rugat iarăși stăruitor să se gîndească la salvarea lui și a detașamentului său, dar era prea tîrziu. Ei se îndepărtaseră acum de graniță, unde fuseseră lăsați peste o mie de turci, printre care ar fi trebuit de data aceasta să străbată în defileuri, iar cu aceștia împreună, turcii erau de patru ori mai numeroși. De aceea Sava nici nu se mai putea gîndi la fugă și el a respins toate sfaturile ce i se dădeau în acest sens și rîzînd le-a spus : „voi toți sînteți niște babe" — expresia sa preferată.

. . . .

● Extras din *Documentele Răscoalei din 1821*, V., p. 302, 310—311, 312—321, 337, 338.

---

[5] Evenimentul are loc în ziua de 20 iulie.

X

EXTRAS DIN BIOGRAFIA VIEȚII POLCOVNICULUI IOAN SOLOMON ISTORISITĂ DE SINE ÎNSUȘI ȘI SCRISĂ DE P. GEORGESCU CRAIOVA

Tipografia lui Iosif Samitka și I. Moise 1862, iunie, p. 13—22

La 1821 ianuarie ieșind slugerul Tudor Vladimirescu cu treizeci și șase arnăuți, greci și sîrbi din București au trecut Oltul și mergînd în Gorj la mănăstirea Tismanei, au făcut o mică proclamație în țară, către norod și către toți căpitanii care purtau arme, zicînd ; să se scoale cu mic cu mare, asupra șerpilor și balaurilor care le-a supt sîngele de atîta vreme, precum și asupra grecilor, și așa s-au întărit toate aceste cinci județe și au început arnăuții, grecii și sîrbii să jefuiască boieri și negutători precum și biserici și m-am pomenit că vine porunca asupra mea de la boieri veniți din București în număr de doisprezece împreună și de la mitropolitul, ca să merg asupra lor, și pe uni ca aceea să-i sdrobesc și să-i prind ; trimițîndu-mi spre încurajarea mea, și o blamă din partea țării cu iscăliturile arătaților boieri veliți doisprezece și a mitropolitului, iar eu atunci am și mers asupră-le și întîmpinînd la satul Cioroiul și Băilești, Sîrbești și Românești, pe unul Stan Bulubașa, Iovan Bulubașa, și Stancu Bulubașa oameni ai căpitanului Iordache, greci și isbindu-i fără veste au prins pe căpitanii pe cîte trei vii, ei erau cu patru sute de oamenii și eu aveam ca vre-o șase sute.

A treia zi m-am pomenit cu o scrisoare de la slugerul Tudor, particular în care îmi scria, că pe cei care s-au apucat de jafuri să-i prind și să-i sdrobesc și pentru mai buna mea deslușire, ca să mă întorc la Craiova, că au scris căpitanului Iordache, să se înțeleagă cu mine prin grai pentru tot secretul; și am și venit pînă la satul Bucovățul și aicea auzind că Iordache cu Farmache cu Delibașa, Mihai și Ghencea au intrat la Craiova așa dar am scris noaptea lui Iordache, că viu dimineța la Craiova. Dimineața cînd am ajuns aproape de Craiova ne-am pomenit cu aceste agale cu toți arnăuții loînd marginea Craiovei, așezați toți în linie de război, și mi-au trimis înainte căpitan Iordache, un căpitan să-mi spue că să opresc pandurii cu catanele în loc unde să află, și să ies numai eu singur în cîmp și el iar singur va ieși din oștirea lor, să vorbim numai amîndoi fiindcă eu aveam atunci cu mine cîțiva turci de ai beșlevgului; așa dar am și urmat, și după ce ne-am sărutat mi-a dat o scrisoare iar de la slugerul Tudor, sfătuindu-mă ca să fiu încredințat în toate cuvintele lui Iordache și prin jurămînt mi-a spus că nu sînt sculați nici asupra boierilor nici a negutătorilor, ci numai pentru lege, să scăpăm din ce eram pînă atunci; totodată au scos și iconiță de la gît și am jurat amîndoi în cîmp, că vom fi frați pînă la o picătură de sînge.

După acesta am poruncit amîndoi ostașilor noștri, de s-au împreunat uni cu alții și au început să se sărute, și am intrat în Craiova în paradie cu toți. A doua zi am intrat în Sf. Episcopie cu toate căpeteniile și am jurat cu toți, vestind și pe slugerul Tudor la Motru, că ne-am făcut toți o trupă. Așa dar slugerul Tudor a plecat prin sate drept la Slatina și peste patru zile, am plecat și eu împreună cu căpitanul Iordache, cu Farmache cu Delibașa Mihai și cu Ghencea iarăși la Slatina, întîlnindu-ne toți cu slugerul Tudor, și făcînd sfat ostășesc mă rînduiră pe mine cu ostași mei, că cum voi putea să fac, ziua și noaptea să mă întorc în Craiova, dîndu-mi și ei ca o sută de sîrbi și arnăuți zicîndu-mi să fie cu priveghere la toate salhaturile turcești, să nu treacă turci în țară și că în scurtă vreme, îmi va mai trimite oștire geapapa și bani, fiindcă dumnealor, să trag toți la București și șezînd noi toți la masă, pînă a nu pleca eu, veni un negutător de la București, și între altele spuse și acesta: că au venit Ipsilant în București; iar Tudor auzind acesta zise cu gura lui; că este prea crud și la ce au venit; celelalte agale tăcură toți.

A doua zi eu m-am întors la Craiova cu toți ostași mei și cuprinzînd mănăstirea Jitieanul am făcut metereze în toate

părţile, şanţu în pămînt, lăsînd şi în oraşul Craiova numai caraula, unde mergeam şi cu ziua de cîte două-trei ori. Pe la 15 martie m-am pomenit cu o proclamaţie de la Divanul paşei de la Vidin, însoţită de o proclamaţie din partea patriarhului din Tarigrad (pînă nu-l omorîse pe patriarh) din partea căimăcanului Samurcaş, ce-l trimisese Înalta Poartă, ca vechil de domn, să intre cu oştiri în ţară, povăţuindu-ne patriarhul prin blestem şi caimacanul prin scris, asemenea şi Divanul paşei, sfătuindu-ne că să punem armele jos şi să venim la pocăinţă a fi supuşi adevăratului nostru suzeran ; căci în alt chip vor intra oştirile în ţară şi vom fi supuşi prin arme. Aceste toate fără zăbavă făcîndu-le cunoscute prin ştafeta slugerului Tudor la Bucureşti dînsul îmi răspunde ca să le făgăduiesc că ne vom preda, mai tîrziu puţinel, dar aceasta să nu o fac niciodată ; şi văzînd că oştirile otomane vin asupra mea, să mă trag asupra mănăstirilor de la munte.

După acesta m-am pomenit peste trei zile, cu medelnicerul Ivan Puroineanul ce era la Vidin lîngă căimăcanul Samurcaş că vine drept la Craiova la mine cu scrisori atît din partea caimacanului, cît şi din partea lui Derviş paşa, cu două agaleturi însoţit, încredinţîndu-mă atît prin jurămîntul lor cît şi prin scris, că dacă mă voi preda cu toţi ostaşi mei, după ce îmi va da poarta un rang din cele dintîi, apoi vom fi şi slobozi cu toate armele noastre. Eu am răspuns să se înţeleagă de-a dreptul cu slugerul Tudor Vladimirescu fiindcă jurămîntul ce l-am făcut lui, nu-l pot strica pînă la sfîrşitul vieţii şi s-a întors iarăşi la Vidin, Puroineanul cu agalele ce venise.

A şaptea zi după paşti, ne-au venit curată ştiinţă, că pe patriarhul de la Tarigrad, l-au spînzurat în ziua de paşti şi auzind aceasta căpitanii şi pandurii mei s-au înfocat şi mai rău atunci, ca să ţie într-o dreptate cu mine. El înţelegînd că turci de la Adakalel, de la Cladova, de la Vidin, de la Prahova şi de la Nicopol aceste salhaturi cu toţi iasă în ţară şi vin asupra mea ; fiindcă numai eu singur eram căpetenie în aceste cinci districte, auzind că la Oraviţa în Mehedinţi, au ieşit o sumă de turci hoţeşte de la Ostrov şi jefuiesc mai vîrtos casele pandurilor, tăindu-le şi părinţii, atunci îndată au trimis acolo pe căpitanul Vasile Crăpatul şi pe căpitanul Dumitru Buşteanu, cu două sute de panduri şi isbind pe turci fără veste noaptea, la satul Bucura au şi omorît cîţiva din turci, iar cei ce au scăpat cu viaţă, au fugit la mănăstirea Jitianului cu pandurii lor, pierzînd numai patru din ei.

Peste cinci zile îmi veni curata știință că ordiea turcească au ajuns la satul Cioroiul, cale de trei poște de Craiova și vin asupra mea. Atunci eu pe de o parte am înștiințat pe loc prin curier pe slugerul Tudor, și pe căpitan Iordache, arătîndu-le că eu părăsesc Craiova, și mă trag la mănăstirea Cozia, dacă nu-și trimit oștire, și răspunsul să mi-l trimită la Rîmnicul Vîlcii; iar pe altă parte am și plecat cu toată pandurimea cu mine la arătata mănăstire.

Turcii cum au auzit prin spionii lor despre aceasta de loc au venit în Craiova; iar eu am luat drumul pe la Oteteliș ca să ies mai curînd la Drăgășani. Turcii cum au venit la Craiova și înțelegînd de a mea plecare, au luat drept drumul olacului ca să-mi iese înainte; însă eu am ajuns înaintea lor în Drăgășani, și șezînd să prînzuim acolo, m-am pomenit că vin niște negutători și la mine și-mi spun, că le-au venit poruncă de la Kihaea să le gătească de prînz turcilor, că peste puțin vor fi aciea; și m-au rugat negutătorașii, ca să-mi fac pomană cu ei, și să mă trag din orașul lor, mai iute pînă nu vin turcii, că o să li se întîmple foc și robie; așa dar fiindu-mi milă de dînșii i-am ascultat și m-am tras la satul Zăvideni, cale de o jumătate de poștă de Drăgășani, și cum am ieșit eu, pe loc au intrat turcii, și după ce au mîncat, au plecat iute după noi, și ne-au ajuns acolo la Zăvideni, unde ne aflăm într-o grădină cu pruni; însă de am fi șezut unde ne aflăm, puteam să batem pe turci fără să ne păgubim noi, dar furia tinereților și voinicia pandurilor ce era pe acea vreme, ne-au pus în ambiție de am ieșit singuri în cîmpie înaintea turcilor pe scena războiului, și turcii fiind o cătățime de trei mii, avînd și tunuri, iar eu mă aflam numai cu opt sute de panduri fără nici un tun, însă turcii n-au dat măcar cu un tun în noi, ci pe loc ne-au ocolit de toate părțile și ne-au apucat la mijloc.

Noi văzînd această groază ne-am despădezduit de scăparea vieții, însă cu săbiile și cu iataganele în mînă au făcut drum prin ei, și ne-am dus iarăși la locul nostru în grădină cu pruni, cîți a scăpat cu viață; rămînînd peste două sute panduri morți în loc. Și de aicea noaptea am tras la orașul Rîmnic acolo am găsit o scrisoare de la Tudor, în care îmi scria, că în minutul ce voi primi scrisoarea de la Tudor, în care îmi scria că să mă scol cu toți panduri mei și să mă duc la dînsul la satul Golești, fiindcă toți pandurii cei mai vechi și mai buni era

cu mine, scriindu-mi că la mănăstirea Cozia să las o sută de panduri ca să îngrijească de zaharelele ce sînt acolo, și ori ce sîrbi și greci vor fi prin mănăstiri să-i dăm afară și să rămîie numai panduri.

Peste două ceasuri mă pomeni cu un curier arnăut cu o scrisoare particulară de la prințul Ipsilant și de la căpitanul Iordache, făcîndu-mi destule laude, pentru lupta ce-am avut-o cu turcii și arătîndu-mi și aceasta ; că Tudor Vladimirescu este supt judecata lor, că i-au prins toate corespondențele ce le-au avut cu turcii spre a se vinde lor.

Atunci noi rămăsesem în cea mai mare grije auzind și aceasta peste trei zile ; că pe Tudor ducîndu-l la Tîrgoviște l-au tăiat.

Strîngînd atunci toți căpitanii lîngă mine și sfătuindu-ne ce să facem, fiindcă îmi scria Ipsilant, că vin și el asupra turcilor de la Drăgășani cu care avusesem eu război și să-i ies înainte cu toți ostașii mei ; dar la aceasta mi-au răspuns toți căpitanii mei, că ei nu pot să meargă în ajutorul lui Ipsilant, fiindcă familile și copii lor sînt în țară, și poate să le robească turcii, și vor a se întoarce înapoi prin păduri cum vor putea ; povățuindu-mă și pe mine (căci se afla între căpitanii mei uni mai vîrtoși decît mine) ca să trec în Austria pînă să vedem dacă vin rușii, precum se laudă ei sau nu. Eu aflîndu-mă atunci și foarte rău bolnav, am și plecat în Austria cu cinzeci de voinici și după ce am ajuns la graniță, am intrat cu nume schimbat în Austria și dovedindu-mă nemții m-au mutat la cetatea Aradului, tot supt opreală și prin corespondenții le ce am avut cu boieri ce se aflau acolo, în Sibiu și în Brașov și am dovedit libertatea.

Ipsilant adevărat au venit la Drăgășani în urma mea, cu toate puterile ce au avut și s-au bătut tot cu acei turci în marginea Drăgășanilor la satul Călina, și l-au bătut foarte rău turcii mai mult decît mine, fiindcă eu am avut o mînă mică de ostași, dar la el au fost toate căpetenile ostășești și peste două zeci de mii de soldați. Pe cînd mă aflam la cetatea Aradului m-am pomenit că aduce și pe Ipsilant cu convoi dar n-am putut vorbi nefiind slobozi.

În Austria am șezut șase ani aproape, și la 1826 august am venit în Țara Românească.

A₁

1821 februarie 2. Însemnare făcută de Gheorghe dascălul Școlii din Drăgășani referitoare la revoluția lui Tudor Vladimirescu.

1821 la fevruarie 2. S-au sculat unu[l] anume Theodor slugeru[l] ot Cerneț[i] cu patruzăci de arnăuț[i] și au mers la Mînăstirea Strehaiia și de la Strehaiia la mînăstirea Tizmana
lul școlii din Drăgășani referitoare la revoluția lui Tudor
norodul Țării Românești, cu puștii, cu altă feli de arme, cu lănci, cu furci de hieră. Și văzînd atîta turburare, s-au spart toate orașăle Țări[i] Rumânești. Și toată lumea s-au turburat a Ongro-Vlahii — Țări[i] Rumânești.

s.s. Gheorghe dascălu[l] D[răgășeanu]

● Parohia Adormirea Maicii Domnului Drăgășani, Biblioteca bisericii catedrale, nr. 35, Minei aprilie. Informare D. Bălașa.

A

1821 mai 14. Din însemnările hagiului Nicola Abagiu din Craiova privind luptele cu turcii la Drăgășani.

1821 mai 14, au venit Chehaia bei în București spre războí cu Ipsilant și a lui Tudori și au făcut o lovire în Drăgășani și i-au tăiat de-ai lui Ipsilant pe mulți și le-au luat și patru tunuri. Și pe căpitanul Iamandi și pe bulucbașa Călin,

dinpreună cu vreo cîțiva ostași, le-au [sic !] trimis la Țarigrad, la împăratul [turcilor]. Pe ostași i-au tăiat. Pe Iamandi și pe Călin i-au închis în Tîrsana [?] în mare, pînă au murit acolo.

● D. Bălașa, *Rusidava — Drăgășani*, vol. II, f. 261, ms.

B

1821 iunie 15. Coțofeni, jud. Mehedinți (azi Dolj). Petrache sin popa Ion, lasă o însemnare cu privire la Tudor Vladimirescu și luptelor pandurilor cu turcii, la Drăgășani.

Aicea, înainte și să știe că la leatu[l] 1821, au [ieșit un Tudor și au făcut panduri și au urgisit cioco[ii] din Țara Românească, iar un boieri ce să chiiamă Samurcași am venit cu turci și au bătut pe panduri și-au tăiat foarte mulți [eteriști] la Drăgășani și n-au știut încotro au apucat și de numele lui Tudor n-am mai auzit. Și am însămnat mai jos supt iscălitu[l], cu mînă de țărînă și cu pană de gîscă. Mîna va putrezi, iar slova se va pomeni și care va ceti mă va pomeni, iar dacă nu mă va pomeni, păcat va dobîndi.

1821 iunie 15 Petrache sin popa Ioan.

● D. Bălașa, *Însemnări pe cărți vechi din biblioteca bisericii Coțofenii din Față* (județul Dolj) în : „Mitropolia Olteniei" 1978, nr. 1—3, p. 163.

C

1821 iulie 20. Însemnare despre arnăuții veniți la mănăstirea Arnota.

Leat 1821, iulie 20. Aici amu însămînat ca să [să] știe că să adunasă mulți arnăuți în sfînta mănăstire Arnota. Și mă aflamu și eu. Și amu îndrăznit de am scris. Și mă rog cei ce vor citi să mă ierte, că cu mare îndrăzneală am scrisu. Că mîna va putrezi, iar slova nu va putrezi, iproci.

● Acad. R.S.R. C.r.v. 111, dublet, din biblioteca Casei Bisericii nr. 733/8 foaie albă de la început. După Ilie Corfus, *Însemnări de demult*. Junimea, 1975, p. 138.

D

1821 iulie 30. Însemnarea lui Ioniţă logofătul asupra evenimentelor de la mănăstirea Cozia în timpul revoluţiei.

Leat 1821, iunie 26, viind Silihatri aga cu turci de la Bucureşti la Drăgăşani şi eu aflîndu-mă acolo cu ispravnicii în ordie, la iulie 20, mărgînd cu oastea la Rîmnicu şi la Cozia, au prins pă sărdaru Iamandi şi cu cîţi arnăuţi au avut cu dînsul şi i-au trimis legaţi la Bucureşti.

Şi au făcut turcii multe jafuri. Şi eu, aflîndu-mă tot în ordie, am găsit această carte[1] la un turc care mergea să o arză în foc şi, rugîndu-mă, am scos-o de la dînsul cu tl. 5 parale.

Şi am scris ca să să ştie oricînd, spre aducere aminte.
1821, iulie 30

[Adăogat de altă mînă :] S-au cercetat şi s-au dovedit cu adevărat.

● **Muzeul judeţean Craiova, ms. 6178. File numerotate. Ediţii :** ***Documentele Răscoalei din 1821*, III., p. 423.**

E

1821. Însemnare despre începutul revoluţiei lui Tudor Vladimirescu şi difuzarea proclamaţiei.

Minunile ce s-au întîmplat după sfîrşitul răp[osatu]lui domn Alexandru Nicolaie Suţul voevod.

De la 21 ghenar, l[eat] 821, au plec[at] din Bucureşti Theodor Vladimirescu cu 40 lude arnăuţi şi panduri dupe dînsul. Şi mergînd pe la Piteşti, au trecut Oltu şi mergînd pe la cathedra giudeţ[u]lui Gorj au făcut zapt pe unul din isprav[ni]ci, adică pe Dinicu clucer Oteteleşanul şi pe condicar, şi luîndu-i, s-au dus la mănăstirea Tismana. Unde, făcîndu-şi gătire spre izbîndă pentru a întîmpina răul după dorirea patrii ce-l hrănea în sine, au început a publicarisi către toţi lăcuitorii şi pre tot norod[u]l românesc şi a-i chema întru unire, ca să scape

[1] „Divanul lumii cu înţeleptul" de Dimitrie Cantemir ; mansucris sec. XVIII, copie.

și să izbăvească patriia de supt giugul cel rău împilat și să o aducă întru slava și cuviința ei, precum din vechime au fost, și să risipească cu totul nedreptatea și sugrumarea cea fără de cuve[nte] și să o aducă iarăș la treapta ci[nst]ei, făcînd știre pentru acea[sta] și chear la othomanicesc[ul] împărat, precum la vale să arată. 1821.

● Acad. R.S.R. Ms. rom. 5646, f. 15. După Ilie Corfus, *Însemnări de demult*. Junimea, 1975, p. 118—199.

F

1821. Însemnarea lui Timotei ieromonahul din schitul Jghiabu, Vîlcea în care arată că Tudor Vladimirescu a domnit cinci luni de zile, cu treizeci de mii de ostași.

La leatu[l] 1821 ianuarie, în ziua dintîi, au răposat domnul Alipsandru [sic !] Suțul voi[e]vod, iar un boieri din județu[l] Gorjului din sat din Vladimir, avînd zavistie asupra boierilor, au făcut un ferman turcesc, zicînd că i l-au dat împăratu[l] ca să zgornească pă toți boieri[i] din Țara Românească. Și i-au și izgonit întîi din județul Cernețului [sic !], apoi și dintr-al Gorjului și din toată Țara Românească. Pre boerul carele l-au prins i-au luat tot ce au avut, și de bani și de vite și de bucate și de toate veniturile. Iar boierii au fugit în Țara Ardealului. Și au mers acel boer anume Tudor, în București, cu fermanul lui cel mincinos și au domnit cinci luni de zile, cu oaste treizăci de mii. Și au venit și turcii și l-au bătut, de l-au zgornit din București, iar un boeri anume Ipsila[n)t l-au tăiat pe acel Tudor și au rămas domn în locu[l] lui. Și au domnit și acela o lună de zile...[1] l-au bătut turci[i] și l-au...[1] și pă acela și au fugit în Țara Ardealului și oastea toată s-au răspîndit pă la ale sale, cum au putut. Și au stătut domn Scarlat Alexandru Calimah vo[i]evod și mult rău au pățit țara ! Ce-au pățit bieții rumâni, că au silit [sic !] fete mari și au prădat țara de toate și de bani și de vite și de bucate, [în]cît își ruga bieții rumâni moartea sufletelor ! Cu nimic nu să putea hrăni, că și veacul sta împotrivă, că au dat piatră fo[a]rte mare de au stricat toate pometurile. Și după venirea acelui...[2] s-au mai îndreptat țara. Și am scrisă eu Ti-

---

[1] Loc rupt.
[2] Loc gol.

motei [i]eromonahul ot schitul Jghi[a]bului, din satul Cacova, şezînd la acest schit.

Timotei [i]eromonahul.

● Însemnare pe Triodul tipărit la Rîmnic, în 1777, aflat în biblioteca Schitului Jghiabu, județul Vîlcea. Comunicare de D. Bălaşa. Publicat în *Buletinul Eparhial* Rm. Vîlcea, 1948.

G

1821, [martie—iunie], mănăstirea Muşeteşti. Călugăreanu, martor şi participant la revoluția lui Tudor Vladimirescu, descrie întîlnirea avută de Tudor cu haiducul Iancu Jianu; face aprecieri defavorabile la adresa lui Ipsilante şi arată distrugerile provocate de invazia otomană. Autorul însemnării arată studiile ce a făcut în străinătate.

Erte-mă sfîntul duh că am jăfuit est ceaslov cu slove de alt graiu dăn lăcrele cănțălării mănăstirii Muşeteşti ce au fost plinuită cu zapisuri pecetluite şi o am făcut din osîrdie păntru neam şi grăescu cu greu aici şi fac sămnare către sin Costandin, că eu Călugăreanu ce l-am zămislitu pre el fac mergere la [indescifrabil] cu păgînu, că au venit aici domnul Tudor olteanu dăn Vladimiriu alăturea cu Iancu marele haiduc dă potiră de pre apa Jiului, ce au venit de dincoa dă Oteliş să vadă că este mare potiră ce sălăşlueşte aicea pădurea mare, iară oastea o au mănat — în Slatina.

Eu ce-am aflat vîrfolitura norodilor, în est timp, am făcut fugire grabnică iz Chişinău şi am venit a pune averurile mele supt pămînt pă drumul dăntre Cărciumari şi satul Cornățelului pe la mijlocul drumului noao-zăci şi opt dă paşi spre pădurea mare precum să ştiți voi unde să află că d-zîlile sîntu-mi cu soroc.

Au venit domnul aici ce ne-au făcut pănduri[i] şi noi l-am fărit în locul [a]coperit din cimetiriu Bălanului şi mai spuiu să să ştie că Domnul şi-au pierdut brăul cu sămne şi dă lăoți găsi să-i faceți ducerea la mănăstire în Muşeteşti spre pominire la cinstitul igumen ce l-au [a]coperit pă domnul la chilii.

Şi mai spuiu bine că ăst Ipsilante nu este om prostu, dar mai degrab[ă] este un omu [h]oțu şi fățarnicu şi prădălniciosu şi au pus la înțelegere, nu el să facă venire la cetăția Bucureş-

tilor și mai [î]nainte Domnul Tudor, cu gînd ca Domnul să scuipe puterea norodului. Nu voiu să spui Domnului, că să arată certători și rău și face prădălnicie sufletuliu mieu, dar mi-este mare durere că Domnul va să vie ca peștile la unda pescariului. Și Bălan dă la stupină ce au fost fărecat și suduit să spuie unde să pomineşte dă Tudor olteanu, au făcut în est timp scăpare dăn Slatina și au aflat că au vestit un anume Chizilez pre un călărețu că, Ipselante au trimes mare poteră în Valachia și zice-să că sîntu și d-a turcului și d-a rusului și d-a grecului.

Iar un anume Ghencea ce s-au spus dă Domnu, că au venit dăn Pitești sau dăn Golești, au făcut bordăi în lunca Plăpcii și îmblă [a]coperit cu zvlențe precum a nu să cunoaște.

Acum noi plecăm că sosăsce marea oaste dăn apus tot dă la Tismana și Cozia și mergem cu multul să rădicăm pă Tudor vodă domnul norodului că așa s-a plănuit dăn Padișul. Și iar voiu spune urmașilor miei că noi om pieri[i] cu multul, să nu tindeți sufletile voastre pre păgîni nici acum nici în veci. În est timp ce au am fost cu mergerea mea, păgîni[i] au făcut mare stricăciune au flăcăruit bordăile și au josît muierile și odraslele. Și au prăpădit pecetea dăn stei ce pominea discălicatu ăstui sat cu privighetoarea ce avea în gură corbul ce au vestit adunarea oamenilor dăn ce vreju ne tragem cu toții, iar în [g]heară coprindea o lămurea din pădurea mare, iară pasărea avea vedere în dos și cu totul înconjuratul cuvintele aceasta au descălecatu satul Cornățelul odor ce noi păstram dă la Vodă Cantacuzin și vel Vodă Brîncoveanu, ce au pus pă Pîrvu marile jugravul dăn Cîmpulung de au făcut lucru de pominire, iară noi o am loat dăn biserica veche și o am pus în ceastălanta noao a Bălanului, iar păgînu o a fărămat, ce au spus că vlacul [valahul] este bărbar prost și nu trebuoeşte satului păcete dă pomină. Eu rogu-mă duhului sfînt, cum piatra s-au răsipit așa să [se] [îm]prăștie și ei. Și iar spui să faceți fugire la miezul pădurilor cu totul și să nu faceți vederea la cărciuma dăn vălceaua isvorului că acolo este păgînu cu multul și pătrece. Și puiu astă păscălie aice în perina cu părale spre a face fugire cu voi.

Domnul sfînt fie cu noi cu toți și am lăsat est testament celor dăn dosul mieu precum să să scie că eu am făcut învățătura în țara sîrbească și în țara ungurilor și am colindat țaria și am vădzut ce este direptate și ce este binile și ce este bunul și ce este răul și ce este foc. Și mărturie pusu-mi-am duhul sfînt și a mea direptate ce am spus cu curățenie și du-

rere în astă noapte dă mărţişor la anul de la măntuitorul nostru, Is[us] H[ri]s[tos] a [1]821 şi la leatul dă la zidirea lui Adam şi puiu pecete cu pana că sămnariu pus-u-am supt pămînt şi am scris eu Călugăreanu.

Amin

● Arh. St. Slatina, Colecţia de fotografii. Însemnarea despre dramaticele evenimente ale anului 1821 sînt notate pe ultima copertă a cărţii: „Muzio Clementi sonatines puor le piano", tipărit în 1719 la Leipzig.

H

1822 aprilie 4. Însemnare a lui Gheorghe (Sima) dascălul din Drăgăşani asupra evenimentelor din 1821, făcută pe pomelnicul bisericii din Drăgăşani.

În ştiinţă să fie sfinţiilor voastre pre[a] cinstiţi şi de D[u]mnezău blagoasliviţi şi unşi[i] sfinţi[i] sale preoţi, că în bilele mării sale prealuminatului d[o]mn Io Alexandru Nicolaie Suţu voivod s-au întîmplat de s-au săvîrşit în scaunul mării sale, şi după moartea mării sale s-au întîmplat de s-au ridicat un anume slugeru Theodor cu ai săi neferi de au străbătut toată Ţara Românească şi după înfierbîntarea lui s-au întîmplat de au venit şi oaste împărătească să să bată cu dînsul şi s-au şi bătut. Şi atuncia multe odoară beserieceşti s-au jăfuit de oastea împărătească ; iar preste tot au fost numai argintărie 15 oca şi policandru mare şi icoane s-au ars şi advere jugrăvite. Şi multă tăere s-au făcut. Numai slavă lui D]u]mnezeu. Leat 1822 Aprilie 4.

Gheorghe dascălu ot Dră[găşani]

● T. Bălăşel, *Un manuscris din 1794 al lui Dionisie Eclesiarhul*, în „Arhivele Olteniei", XIV, nr. 79—82, 1935, p. 288.

I

1822 mai 22. Însemnare despre refugiul în Sibiu în vremea revoluţiei a arhimandritului David.

La anii de la H[risto]s 1821 s-au întîmplat apostasiia în Ţara Românească. Şi după şiderea mea în Sibii luni cincispre-

zece tocmai, am venit apoi aici, trecători, la sfînta mănăstire Coziia. 1822 mai 22. David, arhi[mandritul] episc[opiei] Rîmnicului.

● Acad. R.S.R. Ms.s. 208, f. 2 v. Ediţii : *Manuscrisele slave*, I., p. 304—305. După Ilie Corfus, *Însemnări de demult*. Junimea, 1975, p. 48.

J

1825. Însemnarea lui Ion Gărdescu din Gărdeşti-Vîlcea privind luptele cu turcii la Drăgăşani.

Le leat o mie opt sute douăzeci şi unu s-au făcut mişcare supt Tudor Vladimirescu slugerul.

Dînd românii război cu turcii prinţul Alexandru Ipsilanti care fusese general maior în slujba Rusii, au venit cu toată armie de arnăuţi şi panduri şi cu Batalionu Sfînt alcătuit din tineri greci şi care să zic Mavrofori...

Şefii lor neavînd coraji şi cele netrebuincioase războiului s-au biruit de turci, care au venit la oraşu Drăgăşani...

Tot dimprejurul acestui oraş au ars...
în arderea lor au ars şi biserica noastră de lemn cu toate ce s-au păstrat întrînsa.

●

● Episcopia Rîmnicului şi Argeşului. *Voroavă de întrebări şi răspunsuri*. După Nr. Cîrstoiu Frunzaru *„Mărturii grăitoare peste veacuri"* în „Orizont" an IV, nr. 817, din 19 iunie 1971.

K

1858. Ajutorul acordat de jupînul Toma luminărarul în anul 1822, bisericii sf. Dumitru care a fost distrusă de turcii ce au ocupat Rîmnicul Vîlcea.

„Pomelnicul dumnealui Ioan sin Toma luminărariu de aici din oraşu[l] Rîmnicu, ce are nume de Niţă Tomescu, neguţători. Vii : Ioan, Maria, Dumitru, Ilie, Drăghici, Ecaterina, Floarea, Gheorghie. Morţi : Ioan, Teodora, Safta, Stoia, Ioan, Teodora, Elena, Marica, Nicolae 2, Toma, Joiţa, Temelie, Costandin, Ioana, Dimitrie, Ilie, Maria şi cu tot neamu[l] lor". Jos într-un frumos spectaclu : „Răposatu[l] jupîn Toma au ajutat sf. biserică la anul 1822, fiind stricată de turci în răzmiriţă, cu cele de mai jos, adică a tîrnosit-o şi au luat şi sfepnicile cele mari

și doo mici, așezînd pardoseala la loc ; și un stihari de madehi [sic !] și șase candele de sticlă cu hiarălelor și oun are de belicoasă și un serindar. Asemenea și fiind sau anume d-l Niță Tomescu, au ajutat la anul 1848, cu lei 600 și 30 [de bani ?] și 20 000 cue de șiță, după arderea Rîmnicului, la casele ce s-au făcut în Ulița cea Mare, pă locu[l] sf. biserici, ce să află acum cazarma dorobanților, ca în veci să se pomenească“.

● Parohia sf. Dumitru Rm. Vîlcea, pomelnicul ctitoricesc (91x26 cm) nr. 2, f. 11—12. Ediții : D. Bălașa și Aurel Popescu, *Miniaturiști și caligrafi vîlceni (1840—1865)*, în : „Mitropolia Olteniei“ (Craiova), 1978, p. 657 nr. 7—9.

GLOSAR

A

acareturi — clădiri
adasta — a îngădui
aga — șeful poliției
alegire — alegere
alemdar — stegar
afierosită — risipită
anafora — raport, referat
analogon — simetrie
angarale — greutăți
apostazie — răscoală
apelpisie — apel
arhonde — boier
arnăuți — soldat mercenar albanez
avaet — dare feudală pentru diferite drepturi și avantaje
arzohal — cerere individuală
arzmahzar — cerere individuală

B

bagatel — lucru de mică importanță
bairac — steag
bairam — sărbătoarea musulmană la sfîrșitul lunii ramazan
bas-besli-aga — comandant de căpetenie al beșliilor
bereitar — stegar

beșli — cavalerie ușoară turcă
bez — fără
bimbașa — colonel
biv — fost
blagoslovenie — buna vestire, binecuvîntare
brat — frate
breaslă — corporație meșteșugărească
buirdizmă — poruncă
buluc — companie de soldați
bulug — mulții
bumbașir — agent de execuție trimis de stăpînire pentru îndeplinirea unei porunci
butcă — trăsură

C

cabaniță — mantie scumpă cu guler de samur
cacerdisindu-se — a merge
caftan — mantie albă împodobită cu fir de aur sau mătase
caimacam — locțiitorul domnitorului
calabalîc — bagaje
canoane — pedepse, regulă
capuchehaia — reprezentant la poartă
carantină — punct sanitar pentru cercetarea persoanelor la graniță
carte — acte, dovezi
casap — măcelar
catană — ostaș austriac
catastih — registru
caterisit — răspopit
cămăraș — slujbaș care avea în îngrijire odăile domnului
căminar — cel care strîngea căminăritul
căminărit — darea care se lua pentru vasele cu băuturi alcoolice din tîrguri
ceauș — grad militar care ducea scrisorile și ordinele generalului
chehaia bei — locțiitorul marelui vizir sau al unui pașa
chir — domn
chiverniseală — agoniseală

cilen	— membru
cin	— rang
cinovnic	— slujbaș
cislă	— foaie de datorie, număr
clironom	— moștenitor
clironomie	— moștenitoare
cliros	— cler
comandir	— comandant
conac	— casă boierească
cordon	— graniță
cremenalion	— criminal

D

dajdie	— impozit, dare
deiastimă	— intervalul de timp
diadohie	— moștenire
diată	— testament
Diiul	— Vidin
diminie	— două luni
ditruri	— drepturi
dragoman	— tălmăci
ducat	— monedă de aur sau de argint

E

echipaj	— cai la caleașcă
efor	— membru într-un comitet de conducere
ego	— al lui, al ei
elefterie	— libertate, eliberare
epistat	— administrator supraveghetor
epistatisi	— a supraveghea
etam	— tot de acolo

F

falangă	— tălpi
făcaie	— roată de moară cu fus vertical
filotimie	— dărnicie
foale	— burtă

gephronea —muniții
ghenarie — ianuarie
gheri — înapoi
ghiaur — creștin
ghineral — general
gloabe — amendă, taxe
gospod — domn
grămătic — scriitor de acte
groși — monedă

H

harmbașa — șef, conducător
hatîr — favoare
hatiserif — ordin (autograf) al sultanului
hăladuitor — locuitor
hătmănia — comandamentul armatei
hirbură — a strica
hirotonie — preoțire
hrisov — act domnesc
husar — soldat

I

i — și
iconom — funcții la mănăstiri și schituri
iconomicos — drept
ierolohiți — soldații batalionului sacru
ispravnic — impozitu de moșie reprezentant, executorul unei porunci, ocîrmuitor de județ
ipac — iarăși, deasemenea
ipochimen — persoană
isnaf — breslă
ispravnic — conducător de județ
istov — cu totul, cu desăvîrșire
iurudisească — a risipi

izbăvitor — elibera
iznoavă — lucru nou
izvodit — a apărea
izvodirea — naşterea

J

jalbă — cerere, plîngere
jeluire — a se plînge
jicniţă — grînar, hambar de grîu

L

lazaret — spital, carantină
lipcan — curier, ştafetă
logofăt — rang boieresc, şef cancelarie
lude — unitate fiscală compusă din mai mulţi birnici

M

madea — pricină, problemă
mahmudele — bani
marafet — mofturi, treabă
mavrofor — ostaş grec în uniformă neagră, făcea parte din batalionul sacru
mazil — destituit, scos din funcţie, urmaş de boier mazil
medelnicer — funcţie în evu mediu, turna apa să se spele domnitorul
mucarer — firman de confirmare a domnilor, sumă de banii plătită Porţii
mumbaşir — agent de poliţie

N

naht — bani peşin
napristan — neîncetat
nărăvit — înrăit
nefer — soldat la ieniceri sau la arnăuţi
neamuri — descendenţi
norod — popor

oblăduirea	— conducerea
oblu	— drept
oca	— măsură de greutate
olac	— curier trimis călare
oerit	— dare
ordia	— oaste, armată
ort	— monedă
osebite	— deosebite
osîndă	— pedeapsă
osîrdie	— zel, sîrguință
ot	— din
otcîrmuirea	— conducerea

P

parale	— submultiplu al leului
păresimi	— postul paștelui
perilipsis	— rezumat, sumar
peripisis	— impregnare, situație
pescheș	— dar
piaștrii	— monedă lucrată din argint
pitac	— poruncă
plasă	— subdiviziune administrativă a județului
plastă	— bucată, loc
plirexusiu	— împuternicit
pliroforie	— lămurire
placon	— cadou
podvezi	— prestații la cărăușie rechiziții de animale
pofală	— pompă
pogribamie	— înmormîntare
polcovnic	— colonel
politie	— oraș capitală
ponturi	— articol de lege
portar	— rang boieresc
poslusnic	— slujitor boieresc scutit de dări
postelnic	— rang boieresc
poteraș	— om înarmat

poturi	— nădragi
pravilă	— lege
pravilnicească	— dupe lege
pocrit	— a citit
profterisi	— a oferi
propeală	— arest
propri	— a opri
prost	— simplu, sărac
protimusi	— a prefera
publicaresi	— a publica

R

raia	— teritoriul din jurul unei cetăți otomane la granița cu țările române
răfui	— a plăti o datorie
rămășiță	— datorii neachitate
răsură	— trandafir sălbatic
răvaș	— bilet, scrisoare
rezaș	— răzeș
ritor	— predicator, orator
rost	— gură
suptoare	— stabilirea prețului
rusfet	— plocon

S

sadacat	— devotament, fidelitate
sama	— cont
sărăfia	— caseria
schelă	— port
scutelnic	— om scutit de bir aflat în slujba domnului sau al boierului
serdar	— rang boieresc
silnicie	— violență, constrîngere
sin	— fiu
sinet	— act, document, zapis
sistima	— sistem
serascher	— comandantul otoman al unei armate
stînahorie	— strivitoare
soroc	— termen
sud	— judet
surghiul	— domiciliul forțat
surghiulîc	— exil

T

tacrir — interogatoriu
tagmă — pătură socială
taht — sediul subprefectului
tain — porție
taleri — monedă de argint
tam — acolo
tarapana — monetărie
taxiarh — comandant de brigadă
taxil — cei ce plătesc taxe
terarist — care produce groază
tist — ofițer
teșcherea — adeverința
tertip — procedeu
treapăd — amendă
tumbelecuri — tobă mică de aramă
tufenkei bași — comandant
tuiu — steag

Ț

Țăligrad — Istanbul

U

urdică — merge
undă — fierbere

V

vătaf — supraveghetor
vătaș — vezi vătaf
vinărici — dare pentru vii și vin
vechelet — mandat, împuternicire
vechil — împuternicit
vel — mare
velit — mare
verice — orce
Vlaschaie — Țara Românească
volnici — însărcina
vtori — al doilea

Z

zaharea	— bucate
zapciu	— administratorul unei plăși
zapcialîc	— slujba de zapciu
zapis	— act
zapt	— autoritate, a pune mîna pe ceva
zavistie	— răscoală
zăbavă	— întîrziere
zăticnire	— piedică
zemle	— țară
zmăcinare	— sbucium, zdruncinare
zorba	— bătaie

C. TAMAȘ

INDICE GENERAL *

---

* Cifrele arabe trimit la numărul documentelor, cifrele romane trimit la extrasele din memorii, iar literele trimit la însemnările după cărți.

Î

J

K

R

S

Ț

U

V

CUPRINS

Tiparul executat sub c-da nr. 8057/1980
Format 1/16. Hîrtie ambalaj 61 x 86/63
Tiraj : 2 000 ex.

Tipografia Rm. Vîlcea

LUCRĂRI EDITATE DE
MUZEUL MEMORIAL „NICOLAE BĂLCESCU"
AŞEZAMÎNTUL CULTURAL „NICOLAE BĂLCESCU"
MUZEUL JUDEŢEAN VÎLCEA

Caietele Bălcescu (Studia et acta musei „Nicolae Bălcescu")

I. 1969, 424, p. 31 lei

II—III. 1970—1971. 50 lei

IV. 1972. 20 lei

V—VI. 1973—1974. 26 lei

VII—VIII. 1975—1976. 23 lei

Nicolae Bălcescu, **Privire asupra stării de faţă, asupra trecutului şi viitorului Patriei noastre.**

Ediţia I. 1970 56 p. 4 lei. **Ediţia a II-a.** 1971, 48 p. 4 lei.

Cornelia Bodea, Paul Cernovodeanu şi Horia Nestorescu-Bălceşti, **Vatra Bălceştilor,** 1971, 248 p. 12 lei.

Studii vîlcene, I. 1971, 224 p. 10 lei, **IV,** 1980, 212 p. 12 lei.

File vîlcene, I. 1972, 208 p. 20 lei.

Arcade — 125. 1972, 8 p. 1 leu.

C. Tamaş, P. Bardaşu, S. Purece şi Horia Nestorescu-Bălceşti, **Răscoala ţărănească din 1907 în judeţul Vîlcea,** 1974, 446 p. 30 lei.

C. Dima-Drăgan, **Bălcescu şi alţi deţinuţi politici la Mărgineni.**

Ediţia I. 1974, 80 p. 6 lei. **Ediţia a II-a,** 1975, 80 p. 6 lei.

Bălcescu în memoria poetică vîlceană. Antologie de Horia Nestorescu-Bălceşti, 1976, 32 p. 5 lei.

C. Tamaş, P. Bardaşu, S. Purece şi Horia Nestorescu-Bălceşti, **Contribuţia judeţului Vîlcea la susţinerea Războiului de Independenţă (1877—1878),** 1978, 676 p. 45 lei.

C. Tamaş, P. Bardaşu, S. Purece şi Horia Nestorescu-Bălceşti, **Revoluţia de la 1848 în judeţul Vîlcea,** 1978, 416 p. 30 lei.

D. Moţoc, **Dialog nocturn despre o piesă nescrisă.** Ipoteză dramatică în trei acte, 1978, 96 p. 7 lei.

Ioan B. Şahinian, **Bălcescu în filatelie.** Catalog-album, 1979, 64 p. 10 lei.

Corneliu Tamaş, Petre Bardaşu, Sergiu Purece, Horia Nestorescu-Bălceşti, **Judeţul Vîlcea în anii primului război mondial,** 2 volume, 1979, 440 p. (I), 256 p. (II). Vol. I—II, lei 35.

Alexandru Bălintescu, Horia Nestorescu-Bălceşti, **Catalogul Arhivei generalului Gheorghe Magheru,** 1665—1880, 1980, 224 p. + Arbore genealogic al familiei Magheru, lei 15.

LEI 30

De la slugerul Theodor Vladimirescu,

Către toţi lăcuitorii oraşelor şi satelor din judeţul Vîlcea

Iaste ştiută la toţi cea pînă acum pornire a mea, ce cu glasul norodului celui năpăstuit am urmat şi urmez, spre dobîndirea dreptăţilor. Am hotărît, dînd cel întîi semn de bun patriot într-acest pravoslavnic pămînt românesc întru care am strămoşeasca naştere şi să ocîrmuiesc pre toţi ce au încins arme din partea a tot norodului, spre zdrobirea şi încetarea a vericăruia jaf şi nedreptate [...]

Iar cea mai de temei hotărîre a mea însoţită cu glasul norodului, iaste ca nici într-un chip să nu încetez din cererea dreptăţilor ţării.

20 martie 1821